SFÂNTUL ISAAC SIRUL

CUVINTE ŞI ÎNVĂŢĂTURI

SFÂNTUL ISAAC SIRUL

CUVINTE ŞI ÎNVĂŢĂTURI

Tălmăcite din limba ellinească
de Macarie Ieromonahul, Isaac Shimonahul
şi Iosif Ieromonahul
şi tipărite la anul dela Hristos

1 8 1 9

în Sfânta Mănăstire Neamţul

PREDANIA
Bucureşti
2 0 1 0

ISAAC SIRUL, SF.
Cuvinte şi învăţături / Sfântul Isaac Sirul.
trad. din lb. greacă de Macarie Ieromonahul,
Isaac Shimonahul şi Iosif Ieromonahul.
Bucureşti : Predania, 2010.
ISBN 978-606-92118-5-4

I. Macarie Ieromonahul (trad.)
II. Isaac Shimonahul (trad.)
III. Iosif Ieromonahul (trad.)

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Despre viața Sfântului Isaac Sirul se știu încă foarte puține lucruri. Din cercetările recente[1] aflăm că a trăit în a doua jumătate a veacului al VII-lea de la Hristos, în Imperiul Persan al Sassanizilor (devenit apoi musulman, în același veac, o dată cu cucerirea sa de către arabi). Sfântul Isaac s'a născut în Qatar (Beit Qatraye), ținut de pe coasta apuseană a Golfului Persic. Dobândind de timpuriu o foarte bună cunoaștere a Scripturilor și scrierilor patristice, intră în monahism și devine învățător în Biserica Asiriană a Răsăritului. Petrece apoi câțiva ani între monahii dintr'un alt ținut al Persiei (probabil Beit Huzaye, unde se va și retrage în ultima parte a vieții), după care se reîntoarce în Qatar. În jurul anului 676 este luat din ținutul său natal de către catholicosul Mar Giwargis (Gheorghie) și hirotonit episcop al cetății Ninive din Mesopotamia. Rămâne în scaun doar cinci luni, apoi, din pricini necunoscute, renunță la episcopie și se retrage în munții din Beit Huzaye (Huzistanul de astăzi), trăind ca pustnic mai mulți ani, răstimp în care a alcătuit scrieri ascetice pentru ucenicii săi. În ultimii ani de viață se mută în mănăstirea Rabban Shabur din apropiere, unde și moare, la adânci bătrânețe, în jurul anului 700.

Cum este însă cu putință ca un ascet aflat în afara granițelor istorice ale Ortodoxiei să devină unul dintre cei mai mari dascăli ai nevoinței ortodoxe? Legătura strânsă între conștiința dogmatică și viața duhovnicească este pentru ortodocși o evidență, extrem de bine subliniată de către Părintele Sofronie Saharov într'o lucrare devenită clasică: „Viața duhovnicească ni se înfățișează sub două aspecte, și anume: drept stare și trăire duhovnicească, și

[1] Datele despre viața Sfântului Isaac Sirul citate acì se datorează autorului ortodox american Dana R. Miller (vezi „Introducerea” sa la ediția americană a scrierilor Sfântului Isaac, *The Ascetical Homilies of Saint Isaac the Syrian*, Holy Transfiguration Monastery, Boston, 1984). Pentru o sinteză a cercetărilor asupra lui Isaac Sirul vezi Diac. Ioan I. Ică Jr., „Sfântul Isaac Sirul necunoscutul”, în vol. Isaac Sirul, *Cuvinte către singuratici*, Ed. Deisis, Sibiu, 2003.

drept conştiință dogmatică. Cele două aspecte deosebite, şi oarecum chiar despărțite în «întruparea», adică în expresia lor formală din viața noastră empirică, în esența lor sânt o singură viață nedespărțită. În vârtutea acesteia, fiecare lucrare a nevoinței, fiecare stare duhovnicească este nedespărțit legată de conştiința dogmatică corespunzătoare”.[1]

Sfântul Isaac Sirul a aparținut Bisericii Asiriene a Răsăritului, Biserică de limbă siriacă, cuprinsă între hotarele Imperiului Sassanid (aproximativ teritoriul de azi al Iranului, Irakului şi Emiratelor Arabe), cunoscută şi ca Biserica Persiei.[2] Însă denumirea de „nestoriană”, aplicată Bisericii Persane după refuzul acesteia de a primi Sinodul al III-lea Ecumenic de la Efes din 431, se dovedeşte, la o cercetare mai atentă, a fi cel puțin nedreaptă.[3] Se ştie astăzi destul de bine că, în chiar interiorul acestei Biserici, au existat adeseori divergențe dogmatice, pozițiile câtorva ierarhi importanți fiind foarte apropiate de hristologia Sinodului al IV-lea Ecumenic de la Halkidon.

Nu ştim exact care a fost poziția Sfântului Isaac, dacă s'a alăturat unei tabere sau alta. Dar ştim din scrierile sale cât era de rezervat în privința oricăror dispute («Fugi de a dogmatisi, ca de un leu fără de rânduială. Nici iarăşi cu cei hrăniți în Biserică să întri la aceasta, nici cu cei streini. Şi prin ulițile mânioşilor sau ale luptaşilor să nu treci, ca să nu să umple inima ta de mânie, şi va stăpâni pre sufletul tău întunerecul rătăcirii» – *Cuv. al 7-lea*). Este de presupus că „a trăit în armonie cu Biserica sa, combinând o totală libertate de gândire cu tradiția bisericească”[4].

De altfel denumirea de „episcop nestorian al Ninivei”, aplicată Sfântului Isaac de către cercetarea academică modernă l-ar fi mirat în primul rând pe

---

[1] Arhim. Sofronie, *Cuviosul Siluan Athonitul*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2009, pp. 116-117.

[2] Despre istoria Bisericii Răsăritului şi hristologia ei vezi „Translator's Epilogue. A Brief Historical and Theological Introduction to the Church of Persia to the End of the Seventh Century”, în *The Ascetical Homilies of Saint Isaac the Syrian*, op. cit., pp. 481-515. Traducerea românească a acestui studiu a fost publicată de Diac. Ioan I. Ică Jr. în vol. Isaac Sirul, *Cuvinte către singuratici*, op. cit., pp. 465-536.

[3] Vezi şi studiul lui Sebastian Brock, „Biserica 'nestoriană': o etichetă nefericită pentru Biserica Asiriană a Răsăritului” (trad. rom. de Diac. Ioan I. Ică Jr., în vol. Isaac Sirul, *Cuvinte către singuratici*, op. cit., pp. 447-462). Citām acì doar concluzia studiului menționat: „Asocierea [Bisericii Asiriene a Răsăritului] cu Nestorie este precară, şi a continua să o numim 'nestoriană' este, din punct de vedere istoric, total incorect şi induce în eroare. (...) Esențial este să încercăm să privim la învățătura hristologică a Bisericii Asiriene a Răsăritului din propriile ei perspective şi puncte de plecare şi să înțelegem termenii-cheie hristologici aşa cum îi înțelege această Biserică, iar nu impunându-le semnificații pe care le-au dat acestora autorii din alte tradiții” (p. 461).

[4] Hilarion Alfeyev, *L'Univers spirituel d'Isaac le Syrien*, Abbaye de Bellfontaine, 2001, p. 40.

însuşi Sfântul Isaac. Însă aceiaşi cercetători care îl desemnează drept „episcop nestorian” recunosc în unanimitate că hristologia Sfântului Isaac este deplin ortodoxă.

În mod curios, concluzia teologilor academici este confirmată de o relatare din viața Părintelui Paisie Aghioritul († 1994) ce ar putea fi socotită, la prima vedere, o reacție „fundamentalistă”, dar care, cu delicatețe, nu face decât să dea mărturie despre un alt tip de „cunoaştere”, mult mai puțin accesibilă, dar nu mai puțin validă pentru un credincios:

„Odată Starețul stătea în afara Mănăstirii Stavronikita şi discuta cu nişte închinători. Unul dintre ei, care era teolog, susținea că Sfântul Isaac Sirul a fost nestorian. Din nefericire, repeta cunoscutele concepții apusene. Părintele Paisie a încercat să-l convingă că Avva Isaac Sirul este nu numai ortodox, dar şi sfânt, şi că au mult har şi putere cuvintele lui ascetice – dar în zadar. Tânărul stăruia cu încăpățânare în părerile lui. După ce au terminat discuția Starețul a plecat spre coliba sa întristat. Pe drum, în timp ce se ruga, în locul unde se afla un platan mare «ceva i s’a întâmplat», după cum el însuşi a povestit. Starețul nu a destăinuit tot ce s’a petrecut, dar, potrivit spuselor lui, a văzut în vedenie ceata Cuvioşilor Părinți trecând prin fața lui. Unul dintre ei s’a oprit şi i-a spus: «Eu sânt Isaac Sirul. Sânt foarte ortodox. Într’adevăr, în ținutul meu a existat eresul lui Nestorie, dar eu m’am luptat împotriva lui». Ne este cu neputință să adeverim sau să respingem credibilitatea acestei mărturii. Cu toate acestea, este de netăgăduit faptul că acel «ceva care i s’a întâmplat» Starețului a fost un fapt dumnezeiesc, care l-a încredințat foarte limpede despre ortodoxia şi sfințenia Avvei Isaac Sirul”.[1]

Cuviosul Paisie Aghioritul obişnuia să spună că „scrierile Avvei Isaac Sirul valorează cât toată patristica”[2]. Acelaşi lucru, dar cu alte cuvinte, îl spune şi episcopul Ilarion Alfeiev: „[Sfântul] Isaac, deşi ducea o viață de sihastru, avea o viziune universală, în stare a îmbrățişa suferințele şi durerile întregii lumi. Faptul că opera sa, alcătuită pentru un cerc restrâns de singuratici sirieni, a supraviețuit epocii sale, s’a răspândit mult peste hotarele Bisericii Răsăritului şi a putut dobândi o audiență universală se datorează mai cu seamă acestei viziuni”[3].

* * *

---

[1] Ieromonahul Isaac, *Viața Cuviosului Paisie Aghioritul*, Ed. Evanghelismos, Bucureşti, 2005, pp. 231-232.
[2] Ibid. p. 233.
[3] Hilarion Alfeyev, *L'Univers spirituel d'Isaac le Syrien*, op. cit., p. 342.

«Fiecare nouă carte ce pretinde a se alătura învățăturii Bisericii sau a o înfățișa, se supune judecății Bisericii care, fie şi încet, cearcă şi ispiteşte toate laturile, şi mai cu seamă înrâurirea învățăturii ei asupra vieții. Acest criteriu al înrâuririi învățăturii asupra vieții are o deosebită însemnătate, în vârtutea strânsei legături între conştiința dogmatică şi viață; şi Biserica respinge tot ce se dovedeşte a fi potrivnic sau necorespunzător duhului iubirii lui Hristos prin care Ea trăieşte».[1] Această remarcă a Părintelui Sofronie Saharov ilustrează cât se poate de nimerit destinul operei Sfântului Isaac.

Scrise în limba siriacă, spre sfârşitul veacului al şaptelea, *Cuvintele pentru nevoință* ale Sfântului Isaac s'au păstrat în două familii de manuscrise, una siro-orientală (cuprinzând 82 de *Cuvinte*), şi una siro-occidentală. Versiunea siro-occidentală are opt *Cuvinte* mai puțin față de cea orientală (socotită de specialişti a fi cea originară) [2], şi în ea numele unor autori citați în prima (Theodor al Mopsuestiei, Diodor din Tars) au fost înlocuite, spre a o face acceptabilă Bisericii Siro-Iacobite (monofizită). Această variantă siro-occidentală a stat la baza traducerii greceşti realizate în veacul al IX-lea în Mănăstirea Sfântului Savva din Palestina, de către doi monahi ortodocşi, Avramie şi Patrikie. Traducerea grecească are încă şase *Cuvinte* mai puțin față de textul siriac occidental, şi în ea numele lui Evagrie Ponticul este la rândul lui înlocuit cu alte nume sau scos cu totul (întrucât unele învățături ale lui Evagrie fuseseră osândite la Sinodul al V-lea Ecumenic).[3]

Versiunea grecească a *Cuvintelor* Sfântului Isaac avea să circule în numeroase manuscrise în lumea bizantină, bucurându-se de o mare popularitate şi fiind citată de numeroşi autori de primă mărime (Pavel Everghetinos, Sf. Petru Damaschin, Sf. Grigorie Sinaitul, Sf. Grigorie Palama ş.a.).

În anul 1770 apare la Lipsca (Leipzig) prima ediție tipărită a traducerii greceşti a scrierilor Sfântului Isaac, realizată de învățatul ieromonah grec Nikifor Theotokis[4], la cererea Patriarhului Ierusalimului Efrem al II-lea (1766-1770): *Tou Osiou Patros Imōn Isaak, Episkopou Ninevi Tou Syrou, Ta Evrethenta Askitika*.[5] Ediția lui Nikifor Theotokis, întocmită pe temeiul

---

[1] Arhim. Sofronie, *Cuviosul Siluan Athonitul*, op. cit., pp. 96-97.

[2] Singura, de altfel, care are şi o ediție tipărită, realizată de Paul Bedjan: Mar Isaacus Ninivita, *De Perfectione Religiosa*, Otto Harrasowitz, Paris-Leipzig, 1909.

[3] Pe lângă această primă parte a scrierilor Sfântului Isaac, recent s'a descoperit o „parte a II-a", apoi şi o „parte a III-a" în limba siriacă (ambele traduse în româneşte de Diac. Ioan I. Ică Jr. şi publicate la Editura Deisis).

[4] Despre Nikifor Theotokis, activitatea sa, şi ediția sa a *Cuvintelor* Sfântului Isaac vezi Diac. Ioan I. Ică Jr., „Sfântul Isaac Sirul necunoscutul", în vol. Isaac Sirul, *Cuvinte către singuratici*, op. cit., pp. 9-10.

[5] Mulțumim şi pe această cale E. S. D-lui Marius Lazurca, Ambasadorul României la Vatican, pentru sprijinul acordat în obținerea unei copii a acestei ediții devenite extrem de rare.

a două manuscrise greceşti, a fost mult criticată ulterior pentru numeroasele greşeli şi pentru concepția editorială. Ea cuprinde 86 de *Cuvinte* (dintre care patru – 15, 16, 17 şi 31 – aparțin unui alt autor siriac, Ioan Dalyatha, sec. VIII) şi patru Epistole (nici ele în totalitate ale lui Isaac, fiindcă s'a dovedit că Epistola a IV-a este o versiune prescurtată a unei epistole a lui Filoxenie din Mabbug, combinată cu un fragment din Cuvântul 81 din originalul siriac).

Cum a dovedit Dana R. Miller, eruditul autor ortodox al ediției de la Boston a *Cuvintelor* Sfântului Isaac, dificultățile textului grecesc provin din mai multe surse[1]: obscuritățile textului siriac însuşi; neînțelegerea unor cuvinte sau fraze de către traducători; lecțiuni greşite ale textului siriac; numeroase greşeli ale copiştilor prezente în tradiția manuscrisă grecească. La acestea se adaugă greşelile de tipar sau de transcriere ale ediției Theotokis. Cu toate aceste scăderi ediția învățatului grec „a fost o admirabilă realizare pentru vremea aceea, vădind şi mare erudiție, şi acrivie în pregătirea ei”[2].

* * *

Această ediție a stat la baza traducerii româneşti realizate la sfârşitul veacului al 18-lea în Mănăstirea Neamțului şi tipărite în aceeaşi mănăstire în 1819.[3] Traducerea de la Neamț este rezultatul muncii a trei traducători, toți ucenici ai Starețului Paisie Velicikovski, anume Macarie Ieromonahul, Isaac Shimonahul şi Iosif Ieromonahul. Din „Înainte-cuvântarea către cititori” a ediției din 1819, scrisă de către Iosif Ieromonahul, aflăm cu exactitate etapele elaborării acestei traduceri: „(...) S'au tălmăcit această Carte a Sfântului Isaac Sirul de un ucenic al său [adică al Starețului Paisie, *n. ed.*] cu numele Macarie Ieromonah, de pre izvodul cel tipărit de mai-sus-numitul Kir Nikífor Theotóke, şi la multă vreame citindu-să şi prescriindu-se de Părinți, nu numai în obştea sa, ci şi pre aiurea, nu puțin folos s'au pricinuit.

---

[1] Vezi D. Miller, „Introduction”, în *The Ascetical Homilies of Saint Isaac the Syrian*, op. cit., pp. XXXV-XLIV.

[2] Ibid. p. XLIII.

[3] Există şi două traduceri moderne tipărite. Prima, realizată de Monahia Teodosia (Zorica Lațcu), este o „diortosire” a ediției de la Neamț, încheiată în anul 1947, care nu reuşeşte decât să facă şi mai obscure pasajele dificile. Tipărită la Editura Bunavestire din Bacău, în anul 1997, această ediție e grevată şi de nenumărate greşeli de tipar. A doua este traducerea Păr. D. Stăniloae (*Filocalia* vol. X, Bucureşti, 1981), realizată tot după textul lui Theotokis, retipărit la Athena în 1895 de către Ierom. Ioakim Spetzieri. Încercarea Părintelui Stăniloae de a da o traducere „în propoziții cât mai inteligibile” este deosebit de interesantă prin interpretările foarte personale ale teologului român. Informația despre Sfântul Isaac din Introducere este în mare parte depăşită.

Iară după câtăva vreame iarăşi un ucenic al numitului Stareț Paisie, cu numele Isaac Shimonahul, dela carele şi eu [Iosif Ieromonahul, *n. ed.*] începăturile învățăturii meale am luat, având mare dragoste şi evlavie spre cuvintele Sfântului, şi găsind un izvod Ellinesc cu cuvintele Sfântului scris cu mâna, din Sfântul Munte, s'au apucat şi de iznoavă în limba Românească l-au tălmăcit, socotind că iaste la noime şi mai potrivit, şi mai înțeles, dupre cum şi să află pre la unele locuri mai schimbat. Apoi când Dumnezeu bine au voit ca şi în tipariu cuvintele Sfântului ceale însuflate de Duhul Sfânt şi pline de Daru Dumnezeesc să se dea, pentru înmulțirea şi folosul a mai multora în neamul Românesc, iară mai vârtos al celor ce voesc, şi în măsură de a să linişti, şi cu singur Dumnezeu prin rugăciune a vorovi au ajuns, au iconomisit Dumnezeiasca pronie prin oarecare chipuri, şi cu blagosloveniia şi îndemnarea preasfințitului Arhiepiscop şi Mitropolit al Moldaviei Kiriu Kir Veniamin, cel înfocat cu răvnă Dumnezeiască spre înmulțirea cuvântului lui Dumnezeu, şi cu oserdiia şi purtarea de grijă a înainte-stătătoriului nostru, Kir Ilarie, Arhimandrit şi Stareț al Sfintelor Monastiri Neamțul şi Secul, o am împodobit cu faptele bune, şi la săvârşire lucrul au venit: precât mi-au fost cu putință la urmare silindu-mă a aduce alcătuirea cuvintelor întru potrivire, ca să dea cititoriului lesnire la înțeleagere. Şi ştiind că izvoadele, dupre cum mai sus am zis, sânt cam schimbate, de pre care s'au tălmăcit, eu de unde am văzut că la înțeleagerea cuvintelor mai bine să potriveaşte, de acolò am luat şi am pus, neadăogând, nici scăzind. S'au pus încă şi sholiile din izvodul cel tipărit, ce sânt alcătuite de numitul Nikífor Theotóke pentru mai luminarea, măcar că în cel cu mâna scris nu sânt".

Deci traducerea de la Neamț este o lucrare colectivă, forma ei finală datorându-se Ieromonahului Iosif. Din ediția moldovenească lipseşte Introducerea lui Nikifor Theotokis către cititori, în care acesta încearcă să aducă anumite clarificări referitoare la viața şi cronologia Sfântului Isaac şi să explice felul cum s'a făcut editarea cărții.[1] Textul românesc are destule diferențe față de ediția grecească tipărită, datorate desigur izvoarelor alternative folosite la traducere.[2] Conştienți de lipsurile ediției lui Theotokis, traducătorii români au încercat să lămurească dificultățile textului tipărit recurgând la manuscrise athonite greceşti (probabil şi slavone, Sf. Isaac fiind tradus în această limbă încă de la începutul sec. al XIV-lea). Cu toate acestea în traducerea lor există încă destule pasaje dificile, greu de înțeles sau cu totul obscure.

---

[1] Vezi traducerea textului făcută de Pr. D. Stăniloae în *Filocalia* vol. X, Ed. IBMBOR, Bucureşti, 1981, pp. 12-22.

[2] Am menționat în notele la text diferențele mai însemnate față de textul grecesc tipărit, fără însă a ne propune o inventariere exhaustivă a lor.

* * *

Cu toate dificultățile ridicate de textul grecesc, traducătorii de la Neamț s'au achitat mai mult decât strălucit de sarcina de a transpune în limba română această nestemată duhovnicească a Răsăritului. Stilul sfântului Isaac „variază de la liber-curgător şi grațios, la răspicat şi apoftegmatic, şi până la extrem de dens şi obscur, schimbând mereu subiectul. El foloseşte un vocabular siriac bogat, fără să împrumute prea mult din termenii greceşti transliterați, preferându-le echivalentul siriac. Din pricina pasajelor enigmatice şi a subțirimii subiectelor de care se ocupă a fost privit drept unul dintre cei mai dificili autori siriaci”[1].

Se poate detecta în textul românesc o oarecare variabilitate în redarea unor termeni greceşti, ca şi unele neconcordanțe între textul *Cuvintelor* şi notele de subsol, datorate traducătorilor diferiți. Textul grecesc este tradus literal, cu riscul inerent al unor obscurități în plus, dar cu aceeaşi bogăție a nuanțărilor şi frumusețe a graiului ce sânt marca traducerilor nemțene. Efortul parcurgerii traducerii dascălilor paisieni este răsplătit din plin.

Transcrierea textului chirilic s'a făcut fără adaptări fonetice şi aduceri la zi, păstrând neschimbate toate variantele de scriere ale aceluiaşi cuvânt. Singura noastră intervenție a fost la nivelul punctuației, încercând astfel să facilităm lectura şi să lămurim într'o măsură sensurile textului. În câteva cazuri am introdus între paranteze drepte [ ] câte un cuvânt absolut necesar pentru înțelegerea unor locuri mai dificile. Am dat în notele de subsol, marcate cu «N. ed.», câteva explicații ale unor termeni mai importanți sau ale unor obscurități ale traducerii. Notele existente în textul chirilic au rămas ca atare. Greşelile de tipar mai puțin însemnate au fost îndreptate tacit, iar cele mai importante au fost semnalate în notă. Literele lipsă din cuvinte au fost introduse în paranteze drepte. Cuvintele mai puțin cunoscute au fost glosate la sfârşitul cărții.

Trimiterile la Scriptură s'au dat după *Biblia adică Dumnezeeasca Scriptură a Legii Vechi şi a celei Nouă*, Ediția Sfântului Sinod, Bucureşti, 1914. Pentru trimiterile la citatele din Psalmi am folosit numerotarea din *Psaltirea* diortosită de Ierom. Rafail Noica, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2008.

* * *

---

[1] D. Miller, „Introduction”, în *The Ascetical Homilies of Saint Isaac the Syrian*, op. cit., p. XXIX.

Nu am găsit cuvinte mai nimerite pentru încheierea acestor scurte considerații despre Sfântul Isaac Sirul şi scrierile sale decât cele ale episcopului rus Ilarion Alfeiev, mare iubitor şi fin exeget al operei Sfântului Părinte siriac:

„Cuvântul lui Isaac se adresează celor ce se tem a se întâlni cu dragostea lui Dumnezeu față către față. Această întâlnire poate fi dureroasă celor ce nu au «inimă milostivă» pentru aproapele lor, care nu au scăpat de pizme şi rivalități, care se socotesc mai buni decât alții. Cel sincer încredințat că el se va mântui, pe când ceilalți vor pieri, nu poate primi cum se cuvine cuvântul lui Isaac despre mântuirea tuturor prin milostivirea de obşte a lui Dumnezeu. Cel ce nădăjduieşte a se îndreptăți la Judecata de apoi, pe când ceilalți se vor osândi, nu poate concepe ideea lui Isaac despre un Dumnezeu «nedrept», dinaintea Căruia toate păcatele omeneşti vor fi aruncate în noianul dragostei Sale, spre a se risipi ca un pumn de nisip. Cel ce se grijeşte de cantitatea rugăciunilor ce trebuie spuse, şi nu de calitatea lor, nu este în stare a prețui învățătura lui asupra «legii libertății», ce preferă necontenita aducere aminte de Dumnezeu şi starea înaintea crucii lui Hristos, interminabilelor rugăciuni rostite cu gura. Cel ce trăieşte la suprafața vieții creştine şi nu doreşte a-şi prelungi călătoria până în adâncurile ei, unde se plineşte tainica întâlnire a omului cu Dumnezeu, nu poate primi gândul lui Isaac despre distanța ce trebuie păstrată față de lume spre a dobândi dragostea lui Dumnezeu şi a aproapelui”.[1]

Maxim Monahul

[1] Hilarion Alfeyev, *L'Univers spirituel d'Isaac le Syrien*, op. cit., pp. 341-342.

CUVINTELE ŞI ÎNVĂȚĂTURILE
Preacuviosului Părintelui nostru
ISAAC SIRUL

КꙋВІНТЕЛЕ ШІ ꙟВЪЦЪТꙋРІЛЕ

прѣ кꙋвіѡсꙋлꙋй Пъріптелꙋй ностпꙋ

ІСААК СVРꙋЛ.

Тълмъчіте ꙟдекъ маи нанітє, дар акꙋм кꙋ тоатъ лꙋарѣ амінте оуꙁнате ші тіпъріте ꙟ ꙁілеле бінекредінчосꙋлꙋй ші де Хс іꙋбіторюлꙋй домн МІХАІЛ ГРИГОРІЕ СꙋЦꙋЛ ВОЕВОД ꙟтрꙋ ꙟтъꙟа домніє а Мърі Сале.

Кꙋ Благословеніа Прѣ сфінцітꙋлꙋй Архіепіскоп ші Митрополіт ал Молдавіей

КVРІꙋ КVР ВЕНІАМІН.

Прин силінца ші пꙋртарѣ де гріжъ а прѣ кꙋвіѡшіей сале Кꙋр Іларіѡн Архимандріт ші Старец ал сфінтелѡр Монастірй Нѣмцꙋл ші Секꙋл.

ꙟ Тvп: Сфінтей Монастірй Нѣмцꙋл.

ꙟ ан ꙋ ꙟ мнтꙋірі ҂аѡѳі. Декем: кѳ.

CUVINTELE ŞI ÎNVĂŢĂTURILE
Preacuviosului Părintelui nostru
ISAAC SIRUL.

Tălmăcite ádecă mai nainte, dar acum cu toată luarea aminte urmate şi tipărite, în zilele binecredinciosului şi de Hristos iubitoriului Domn

MIHAIL GRIGORIE SUŢUL VOEVOD
întru întâia domnie a Mării Sale.

Cu blagosloveniia Preasfinţitului Arhiepiscop şi Mitropolit al Moldaviei

KIRIU KIR VENIAMIN

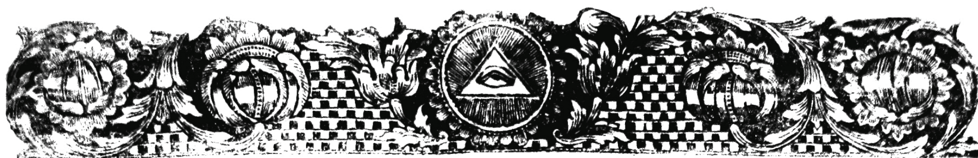
Prin silinţa şi purtarea de grijă a preacuvioşiei sale Kir Ilarie, Arhimandrit şi Stareţ al Sfintelor Monastiri Neamţul şi Secul.

În Tip[ografia] Sfintei Monastiri Neamţul.
În anul mântuiri[i] 1819, Dechem[vrie] 29.

Înălțatu-te-ai întru slavă, Hristoase Dumnezeul nostru, bucurie făcând Ucenicilor cu făgăduința Sfântului Duh, încredințându-se ei prin blagoslovenie, că Tu eşti Fiiul lui Dumnezeu, Izbăvitoriul lumii.

ÎNAINTE CUVÂNTARE CĂTRĂ CITITORI

Tuturor celor ce să vor îndeletnici a citi în cuvintele Cărții aceştiia a Preacuviosului şi de-Dumnezeu-purtătoriului Părintelui nostru I S A A C S I R U L dându-le cea întru Domnul duhovnicească sărutare, rog pre acelaşi dătătoriu de tot binele să le dăruiască amândoao fericirile.

eaca vrând cineva a lăuda, şi cu cununi de laude a încununa pre oarecarele din ceşti numiți şi vestiți, atâta luare aminte şi trezvire îi trebuiaşte, ca să nu greşască din nemerire şi din cuviință, şi să îşi pricinuiască luişi ruşine şi necinste – cu cât mai vârtos când voiaşte pre sfânt a-l lăuda şi faptele lui ceale bune a le povesti, mai multă luare aminte şi trezvire îi trebuiaşte, ca ceale potrivite şi cuviincioase să le povestească. Pentru aceasta şi mie căzindu-mi soarta întru tipărirea Cuvintelor preacuviosului Părintelui nostru Isaac Sirul, şi datoriia cerându-mă de a povesti dupre obiceaiu ceale cuviincioase la început, eu nu puterii meale bizuindu-mă, ci Darului lui Dumnezeu, şi rugăciunilor plăcuților lui, voiŭ arăta din ceale multe puține. Iară mai vârtos pre unele pre care le povesteaşte şi însuşi tipăritoriul cărții céiĭ greceşti, de pre carea s'au şi tălmăcit româneaşte, Kir Nikífor Theotóke.

Deci cuviosul Părintele nostru Isaac să trage dela răsărit, de neam Sirian, patriia lui Ninéviia, născătorii lui sânt nearătați şi necunoscuți. Şi la vârsta de tinereațe lepădându-să [el] de lume, s'au dus întru o Monastire ce să numiia a sfântului mucenic Mattheiu, împreună cu un frate al său de un

sânge, unde au luat şi Chipul Monahicesc. Şi iscusindu-să mai întâi bine în viiaţa de obşte, şi întru multă sporire ajungând, s'au rănit inima lui cu dorire de mai adâncă linişte, şi de acolò departe ducându-să, s'au sălăşluit întru o chilie pustnicească, de sineşi numai, şi cum ar plăcea lui Dumnezeu luând aminte. Iară fratele lui priimind nacealniciia[1] numitei Lavre, nu înceta rugându-l ca să se întoarcă în Monastire, la carea rugăminte nicidecum nu s'au plecat. Ci ceaia ce nu au săvârşit-o rugămintea cea frăţească, aceasta au putut-o descoperirea cea Dumnezeiască. Că chiemat fiind de sus, Episcop al cetăţii Ninévii s'au hirotonisit. Însă nu mult au păstorit, ci vreame prea puţină, şi iarăşi pustiia o au îmbrăţişat, şi până la moarte într'însa au petrecut. Iară luptele ceale ce într'însa le-au avut dela draci şi dela trup, cine poate să le povestească. Şi în ce sporire au venit întru omul cel din lăuntru poate cineva din scripturile lui să cunoască. Căci când le scriia pre aceastea, zice că îi rămânea deagetele lui pre hârtie, neputând a suferi împrotiva dulceţii céiia ce cădea în inima lui, şi simţirile i le alina. Şi atâta era iubitoriu de fraţi, cât şi în pustie fiind, pre cei ce mergea cătră dânsul de tot folosul şi învăţătura cea duhovnicească îi îndestula, povăţuitoriu, şi cătră mântuire îndreptătoriu nu numai monahilor fiind, ci şi liman de obşte al tuturor. Iară când s'au dus cătră veacinicile Lăcaşuri au fost de vârstă ca de şaptezeci şi cinci de ani, dupre cum să poate înţeleage din trimiterea sa cea cătră Sfântul Simeon din Muntele Minunat. Însă unii cu greşală au socotit că acest Isaac iaste acela a căruia viiaţă o au scris Sfântul Grigorie Dialogul, dupre cum iarăşi dintru aceaiaşi trimitere cătră cel din Muntele Minunat să poate a cunoaşte. Până aicea pentru Sfântul. Cu urmare iaste deaciia a zice şi pentru scripturile lui.

Şi cum că aceaste cuvinte pustniceşti tipărite din cartea aceasta sânt adevărate ale cuviosului Părintelui acestuia Isaac, mărturiseaşte şi întăreaşte însuşi tipăritoriul cărţii céiĭ greceşti, Kir Nikífor Theotóke, zicând cum că el, prin multe vivliothici[2] umblând şi cercând, le-au aflat strânse la un loc şi scrise deasupra cu numele Sfântului de cuvioşii Părinţi. Că împreună cu doao cărţi vechi scrise cu mâna, au avut încă şi o carte iarăşi scrisă cu mâna, veache, ce să află în Lavra cea din Palestina a Cuviosului Părintelui nostru Savvei (aceasta iaste poate cea scrisă de cuvioşii părinţi Avramie şi Patrikie), pre carea şi Preafericitul Patriarh Efrem, acolò petrecând, de multe ori o au citit; şi una din cetatea Kerkírei, din Monastirea Sfintei Fecioare Muceniţe Ecaterinei, pre carea şi el zice că o au citit; şi una din vivliothica Kesáriei, a căriia scrierea deasupra iaste aceasta: «A celui întru sfinţi

[1] Ocârmuirea. (N. ed.)
[2] Biblioteci. (N. ed.)

părintelui Avvei Isaac Sirul şi sihastrul, carele au fost Episcop iubitoarei de Hristos cetăţi Ninévii, cuvinte pustniceşti, aflate de Avvà Patrikie şi de Avvà Avramie, filosofii şi sihastrii din Lavra a celui întru sfinţi părintelui nostru Savvei», iară cuvintele ceale ce să cuprind de dânsul sânt optzeci şi şase; şi una din Vivliothica Coislianicească, scrisă deasupra cu numele Sfântului, întru carea să aflã şi alte tâlcuiri de cuvinte ale Sfinţilor Părinţi; încă şi altele care, pentru prea-lungimea, nu s'au mai pus aicea, destule fiind aceastea spre adeverire. Până aicea pentru cuvintele Sfântului. Să spunem deaciia şi pentru tălmăcirea lor şi tipărirea în limba Românească.

Pre vremea preacuviosului părintelui nostru Stareţului Paisie, după ce, cu multe osteneli şi sudori, de iznoavă au aşezat şi au alcătuit viaţa de obşte în Moldova, carea acum mai să stinsease, veniia la dânsul pentru vieţuirea cea îmbunătăţită şi lui Dumnezeu plăcută fealiuri de fealiuri de fraţi, lângă carii să întâmpla de veniia unii şi din cei învăţaţi întru învăţăturile ceale dinnafară ale şcolii, iară mai vârtos întru ceale Ellineşti. Şi fiindcă el toată temeliia vieţii de obşte o aşezase pre cuvântul lui Dumnezeu, fără de care nu iaste cu putinţă a să alcătui viaţa monahicească, şi cam lipsă fiind atuncea de cărţi în limba noastră, punea pre acei fraţi învăţaţi de tălmăciia de pre limba cea Ellinească în ceastă Românească. Încă şi pre unii din fraţi, carii avea oserdie şi râvnă, îi lăsa – iară mai vârtos şi îi îndemna – a să deprinde cât era prin putinţă dela acei învăţaţi. Şi aşa să înmulţiia cuvântul lui Dumnezeu în limba noastră. Lângă care s'au tălmăcit şi această Carte a Sfântului Isaac Sirul, de un ucenic al său cu numele Macarie Ieromonah, de pre izvodul cel tipărit de mai-sus-numitul Kir Nikífor Theotóke, şi la multă vreame citindu-să şi prescriindu-se de Părinţi, nu numai în obştea sa, ci şi pre aiurea, nu puţin folos s'au pricinuit.

Iară după câtăva vreame iarăşi un ucenic al numitului Stareţ Paisie, cu numele Isaac Shimonahul, dela carele şi eu începăturile învăţăturii meale am luat, având mare dragoste şi evlavie spre cuvintele Sfântului, şi găsind un izvod Ellinesc cu cuvintele Sfântului scris cu mâna, din Sfântul Munte, s'au apucat şi de iznoavă în limba Românească l-au tălmăcit, socotind că iaste la noime şi mai potrivit, şi mai înţeles, dupre cum şi să aflã pre la unele locuri mai schimbat.

Apoi când Dumnezeu bine au voit ca şi în tipariu cuvintele Sfântului ceale însuflate de Duhul Sfânt şi pline de Daru Dumnezeesc să se dea, pentru înmulţirea şi folosul a mai multora în neamul Românesc, iară mai vârtos al celor ce voesc, şi în măsură de a să linişti, şi cu singur Dumnezeu prin rugăciune a vorovi au ajuns, au iconomisit Dumnezeiasca pronie prin oarecare chipuri, şi cu blagosloveniia şi îndemnarea preasfinţitului Arhiepiscop şi Mitropolit al Moldaviei Kiriu Kir Veniamin, cel înfocat cu răvnă Dum-

nezeiască spre înmulțirea cuvântului lui Dumnezeu, şi cu oserdiia şi purtarea de grijă a înainte-stătătoriului nostru, Kir Ilarie, Arhimandrit şi Stareț al Sfintelor Monastiri Neamțul şi Secul, o am împodobit cu faptele bune, şi la săvârşire lucrul au venit: precât mi-au fost cu putință la urmare silindu-mă a aduce alcătuirea cuvintelor întru potrivire, ca să dea cititoriului lesnire la înțeleagere. Şi ştiind că izvoadele, dupre cum mai sus am zis, sânt cam schimbate, de pre care s'au tălmăcit, eu de unde am văzut că la înțeleagerea cuvintelor mai bine să potriveaşte, de acolò am luat şi am pus, neadăogând, nici scăzind. S'au pus încă şi sholiile din izvodul cel tipărit, ce sânt alcătuite de numitul Nikífor Theotóke pentru mai luminarea: măcar că în cel cu mâna scris nu sânt.

Deci dar cei ce au ales a purta pre umere Jugul cel bun al lui Hristos, şi a vieţui viață îngerească în trup, cei ce cu dorire şi cu râvnă Dumnezeiască s'au aprins, cei ce s'au atins de treaptele ceale dintâiu ale scării céiĭ ducătoare la Ceriu, şi cei ce la mijlocul eiĭ acum au ajuns, şi cei ce au apucat marginea cea dintru înălțime, şi cei de acum, şi cei de pre urmă, cei din Sfințitele Lavre, şi cei de prin Monastiri, şi de pre la Schituri, şi în Sihăstrii, toți cei de Dumnezeu chiemați la rânduiala monahicească (că lor mai vârtos sânt potrivite şi cuviincioase sfătuirile Sfântului Isaac), pre această Sfințită Carte să o aibă şi să o citească, carea iaste învățătoare prea aleasă de toată învățătura pustnicească. Pentru că aceasta ádecă pre adevărata lepădare de lume şi de ceale din lume, pre cunoaşterea tuturor ispitelor luptătoriului, pre socotirea cea cu deamăruntul a patimilor celor de multe fealiuri, rugăciunea cea de gând şi sufleteasca suire, săvârşirea cea întru pustnicie şi linişte, şi ca în scurt să zic, pre toată fapta bună cea văzătoare şi lucrătoare preabine le învață, şi prea cu deadinsul le tâlcuiaşte, şi pre însăşi ceale mai tăinuicioase ale vieții céiĭ singuratece, şi din singură vedearea cea lucrătoare cunoscute, curat le descopere.

Pre aceasta dar citindu-o, şi deaca cineva din cititori undeva într'însa vreo nenemerire va afla, şi mai bine va înțeleage, întru umilința sufletului îl rog, ca căutând mai mult la oserdiia voinții decât la neputința minții, ertare să îmi dea, ştiind că nu iaste cu putință a fi om fără de greşală, măcar ori în ce chip ar fi, şi să se roage şi pentru mine, bine încredințat fiind că şi eu, după de-a pururea pomeniții tălmăcitori, precât am putut, de ajuns m'am ostenit pentru folosul cel de obşte al neamului nostru.

Ꙗ

Ш I

И

Iosif Ieromonahul

din Sfânta Monastire Neamțul

Năstrapă Sfințită şi Masă, Sfeaşnic cu raze de aur, Chivot de Lumină Purtătoriu, şi Scaun Sfânt, Cort neajuns şi nefăcut de mână, Rug nears, Cadilniță cu totul de aur, Cămară şi Sălaş cu Roşu Împodobit, Scară Însuflețită, Lână Roorată şi Munte Umbrit cu Duhul Sfânt, Leaspede Scrisă de Dumnezeu, Toiag odrăslit şi Pod ştiindu-te noi, credincioşii, pre Tine, Preasfântă Fecioară Născătoare de Dumnezeu, ne rugăm, în daru mântuiaşte-ne pre noi.

SCRIERE-DEASUPRA, CU DUMNEZEU, PENTRU TĂCEARE ŞI LINIŞTE,

Şi pentru viiaţă lină carea să poate a să alcătui, mai nainte de tot lucrul, din ţinearea limbii şi din inima cea blândă.

Întru carea şi puţină laudă din buze proaste iaste aducându-să Cuviosului Părinte

ISAAC SIRUL.

La sfârşitul căriia iaste şi Scară a Cuvintelor lui celor de Dumnezeu înţelepţite.

Prea mari păcate, şi foarte cu anevoe vindecate sânt, care dintru început în sufletele ticăloşilor oameni le-au sămănat întrutotvicleanul şi blestematul vrăjmaşul mântuirii noastre, şi al cinstii, şi al céiĭ fără de moarte sfintei vieţii aceiia. Şi care sânt aceastea? Boalele ceale însuşi dracului iubite şi potrivite acestuia: ádecă părearea, şi trufiia, şi înălţarea, slava cea rea, şi blestemata mândrie cea după dânsa, şi zavistiia lui cea prea rea, şi minciuna. Că răutăţile aceastea ale împrotivnicului vrăjmaşiu, şi pre plăcearea de sine întru noi o au pus, şi pre cumplita iubire de sine, şi deaciia şi pre nemilostivire şi neruşinare, şi pre ceaialaltă cu anevoe de povestit nenumărată mulţime a realelor celoralalte. Că pătimaşa iubirea de sineşi şi obrăzniciia, cu neruşinare pleacă pre cei ce iubesc ceale reale, nu numai ceale necuvioase şi neauzite a le grăi şi a le lucra, ci şi spre toată altă Dumnezeiască învăţătură, zic, şi sfătuire, cu neruşinare de-a pururea împrotivă a grăi şi a nu asculta niciodată. Că, de multe încungiurările aceastea, omul cel întâiu-zidit de Dumnezeu şi stră-

moşul nostru acela ținut fiind, chipul ádecă şi locul pocăinții, după ce rău au greşit, nu au putut să îl afle: iară pre cel al cuvântării de vinuire l-au avut pre buze. Pentru aceasta şi pre Eva îndată acesta o au osândit şi o au clevetit. Şi Eva iarăşi pre şarpele. Cu cursele aceastea ale satanii, asemenea strămoşilor, şi mâncătoriul de sânge fiiul lor Cain, ucigătoriul de frate, prinzându-să, după ce rău ş'au adus jertva, şi uciderea o au săvârşit, cercetându-să, a tăinui să sârguia despre Domnul cel netăinuit, cu obrăznicie, ticălosul, grăind cuvinte deşarte şi mințind spre cel Preaînalt.

Iară tu, o, ascultătoriule preablagocestivule, vezi pre Domnul cel iubitoriu de oameni, carele nu numai când ne face noao bine să arată iubitoriu de oameni; ci încă şi în vreamea aceaia întru carea îl amărâm pre el şi îl mâniem, cum de cu îndelungă-răbdare sufere nelegiuirile noastre. Şi deaca cândva poate ne-ar pedepsi, cum de cu milostivire ne pedepseaşte. Pentru că Cain, mințind împrotiva adevărului, El tot sufere, şi să îmbunătățează, şi nu îl arde pre dânsul îndată, ci cu preaînțelepție îl învață mai vârtos a să pocăi, iară nu împrotivă a grăi, şi cu minciuna obrăzniceaşte a să năprăsnicì, şi a să înălța. Pentru aceaia şi zice cătră dânsul: «Greşit-ai? Taci» (Facere 4: 7). Ádecă nu mai obrăznicì, nu mai adăoga preste bube rane. Linişteaşte-te şi cunoaşte întru sineți ce ai lucrat. Şi, după cunoaştere, pocăiaşte-te pentru ceale ce ai greşit.

Vezi, o, iubitoriule de linişte ascultătoriule, cum decât toți prea mai întâi învățătoriu au fost cuvântul lui Dumnezeu, spre pocăință pre noi povățuindu-ne, şi spre linişte, pre cei ce acum[1] mai nainte au păcătuit, şi lui i-au greşit? Aşa şi Unul-născut Fiiul şi Cuvântul lui, şi Dumnezeul nostru, în Evanghelii au propoveduit, zicând aşa: Pocăiți-vă (Marco 1: 15). Şi nu au zis: Pocăitu-v'ați. Ci ce? Pocăiți-vă de-a pururea, oamenilor. Că şi de-a pururea până ce sânteți întru această viață, şi în cortul şi în veacul acesta, veți a păcătui; şi până la însăşi moartea, ca nişte leasne căzuți şi vinovați şi alunecăcioşi, a vă pocăi datori sânteți în tot ceasul şi în toată vreamea. Pentru aceaia încetați despre vicleşugurile voastre, şi despre lucrările ceale urâte lui Dumnezeu şi preareale, şi cunoaşteți că eu sânt Dumnezeu, cel ce propoveduesc, eu sânt Fiiul lui Dumnezeu, eu sânt Lumina lumii (Ioann 8: 12). Eu şi Tatăl dintru neînceput-început una sântem (Ioann 10: 30) de-a pururea. Eu sânt cel ce cerc inimile şi rărunchii, şi creerii îi iscodesc (Ierem. 17: 10), şi oasele ceale ascunse, şi perii îi număr, şi mulțimele stealelor, şi tuturor acestora numele chiem (Ps. 146: 4); eu sânt Făcătoriul tuturor celor făcute, carele şi țărâna a tot pământul, şi năsipul mării măsurate le am; eu sânt Judecătoriul cel neamăgit, cel tare, cel drept şi nemitarnic, carele pre

---

[1] «Acum»: gr. ἤδη, «iată». (N. ed.)

ceale ascunse ale voastre, şi împreună ale tuturor oamenilor, mai nainte de facerea şi de naşterea lor cu deamăruntul le ştiu, carele şi a răsplăti fieştecăruia dupre lucrurile lui sânt datoriu.

Ci aceastea ádecă Mântuitoriul nostru le-au zis propoveduind. Iară Dumnezeu şi Tatăl lui au zis lui Cain: Aşază-te, linişteaşte-te, taci, nu mai aleage înaintea mea cu minciună şi cu obrăznicie a grăi împrotivă, şi nu te mai sili prin întâele cuvântări ale tale şi prin împletitele împrotivă-grăiri a te tăinui de mine, cel netăinuit. Că deşi frica mea mai întâi nu au ținut pre mâna ta cea ucigaşă, când asupra lui Avel, celui ce nici o strâmbătate nu țe-au făcut ție, pre aceasta o ai întins, cu pizmă fără de omenie şi cu zavistie, şi pre acesta înaintea mea l-ai ucis, dar însă măcar acum opreaşte-ți limba ta, şi încetează de vicleşugul cel rău, şi de minciună, şi dă păzire preste buzele tale, şi îți închide gura ta, şi îi pune uşă, şi linişteaşte-te. Cutremură-te, suspină şi pocăiaşte-te pentru ceale ce fără de omenie ai îndrăznit. Nu mai grăi multe, ci taci şi plângi de-a pururea. Că să obicinuiaşte limba cea slobodă a să făli, şi graiuri deşarte a grăi, şi mincinoase. Tu dar taci şi linişteaşte-te. Că limbutul niciodată nu să îndreptează, nici cel mare-grăitoriu şi mult-grăitoriu, măcar de şi foarte bune ar grăi. Şi, în loc de grăirea cea multă, unelteaşte puțina-cuvântare, căriia ascunsă înțelepciune îi urmează, precum şi cuvântării céiĭ lungi nebuniia şi neînvățătura. Că cu neputință iaste a scăpa de păcat cela ce multe a grăi voiaşte. Că a grăi ne năprăsnicim uneori, nu numai acealea pre care poate am ajuns a le vedea şi a le auzi, ci şi pre ceale ce nu le văzusem, nici le auzisem. Şi cum nu iaste de folos a tăcea, celui ce cu voire rea şi cu neluare-aminte din limba sa să alunecă, şi uneori grăiaşte minciuni, şi altădată să porneaşte spre clevetire, şi spre ocară, şi spre prihănire, şi spre cuvântul aproapelui, şi spre pâră, şi spre defăimări, şi spre prihane, şi spre huliri de multe ori? Din care, din toate, nici un bine nu să naşte, decât vrăjmăşii, şi şoptiri unii asupra altora, şi împletiri de cuvinte, şi tăinuite lucruri de răotate, şi prihane mai reale şi mai mari decât ocările, şi urâciune neîmpăcată, şi țineare-minte de rău desăvârşită, cea cu anevoe de vindecat – poate încă întru oarecarii şi nevindecată – pentru cea necontenită şi în inima acestora înfiptă viclenire. Că tot bârfitoriul şi nepăzitul cu limba prihănitoriu iaste, şi iubitoriu de clevetire, şi momitoriu, măgulind prin multe chipuri cu măestrie şi cu vicleşug, schimbându-să de mii de ori întru un ceas şi fățărnicindu-să. Iubeaşte ádecă pre cela ce astăzi iaste bine-norocit, poate pentru bună-norocirea lui cea lumească, iară pre ceale din viiața acestuia cu deadinsul cercându-le şi iscodindu-le nu încetează, şi mult ispitindu-le cu limbă iubitoare de iscodire, ca să aibă materie a bârfirii în vreamea drăceştii gurii lui céiĭ fără de uşă.

Cela ce a să linişti nu au putut, nici a să căì au putut, nici a cunoaşte ce iaste pocăința, carea iaste ascultarea către cela ce au poruncit aceasta, ádecă: «Îndeletniciți-vă şi cunoaşteți» (Ps. 45: 11); nici iarăşi carea iaste aşezarea cea pacinică a inimii, şi ce fealiu sânt ceale ce să nasc din curățeniia aceştiia. De să va linişti de-a pururea cineva, va înțeleage.

Îngerească viiață iaste cea liniştită şi lină, cu adevărat; mai vârtos ádecă iaste şi urmare a Dumnezeescului Chip. Că prin singură amelințarea cea lină să ocârmuesc sus Oştile ceale Dumnezeeşti. Omul cel liniştitoriu, măcar de şi în vreun loc întunecos ar şedea, Dumnezeiasca lumină pre ceale din prejurul acestuia le luminează de-a pururea. Iară mai vârtos şi ca o cetate deasupra muntelui stă, deşi s'ar sârgui a să tăinui de cei ce îl văd. Şi viiața acestuia străluceaşte înaintea oamenilor, şi dinnapoia lor. Căci are deasupra capului său pre însuşi Dumnezeu, strălucindu-l pre dânsul cu lumină negrăită, ca unul ce cu linişte păzeaşte pre toate Dumnezeeştile lui porunci, întru slava, zic, a Însuşi Celui ce au poruncit, pentru Carele au tăcut, şi s'au liniştit. Liniştea nu una oarecarea iaste a stăpâneştilor porunci, ci alcătuitoare şi cuprinzătoare a tuturor, ca una ce pre toate cealelalte le cuprinde cu multă tărie a smerenii céiĭ următoare lui Hristos şi adevărate, carea împreunăpetreace întru dânsa. Şi pre o oarecarea poruncă, ádecă pre tăceare de o va răsipi cineva, şi aşa va învăța, preamic cu adevărat să va chiema. Cine iaste neiscusit spre tăceare, [au] nu iaste gata spre strigare, şi spre mânie, şi spre altele mai reale, care şi pre acesta carele iaste întâiul pricinuitoriu îl vatămă, şi pre cei ce îi iau aminte acestuia totdeauna?

Din limba cea fără de uşă nimenea nu s'au smerit. Nu s'au pornit nicidecum spre lacrămi şi spre umilință, pentru Dumnezeiasca mângâiare. Nu au râvnit obiceaiului celor blânzi, sau dreptatea o au păzit, năpăstuit a fi nesuferind. Nu au miluit pre cela ce îl ocăraşte şi îl pedepseaşte, împrotivă a ocărî şi a pedepsi voind. Curățire a inimii niciodată nu va căştiga, nici pacea ceaia ce covârşaşte toată mintea o va vedea. Cel cu gura fără de uşă nu va suferi să fie gonit. Nu va răbda ocările, sau vreun graiu, nu zic pre cel ce cu minciună s'ar întinde asupra lui, ci nici pre cel ce cu nemințire de cineva s'ar grăi spre mustrarea lui.

De cauți sarea a tot pământul, cu adevărat sare iaste cel liniştitoriu, şi drept povățuitoriu iaste al tuturor celor ce caută să se mântuiască; nu atâta prin cuvânt pre aceştea învățindu-i, şi către mântuire povățuindu-i, cât prin viiață şi prin chip liniştit, prin cel cu adevărat dres cu sarea blândeațelor. Prin care ádecă şi pre toți îi priimeaşte, şi pre toți îi sufere. Că ce alt să cuvine tot omului cucernic şi monahului, bătrânului, zic, şi tânărului, precum liniştea şi blândețea? Aceasta şi înțelepciune să va chiema, şi maică a tuturor

faptelor bune. Şi de s'au făcut cineva întru cunoştinţă şi cu adevărat tăcut pentru Domnul, acesta cu adevărat va fi un bărbat răbdătoriu, şi îndelung-îngăduitoriu, şi mult întru priceapere, şi viteaz cu sufletul şi cu mintea, spre a suferi ispite şi primejdii cu vitejie şi cu bărbăţie, ádecă foamea zic, şi setea, goliciunea, boalele trupului, năvălirile patimilor, ocărârea şi necinstirea, strâmtorarea şi necazul, ranele, temniţile, luorile avuţiilor, silele, neaşezările, şi alt orice să află întâmplându-să întru feliurimea ispitelor, ádecă zdrobirea inimii, cuptoriul cel lămuritoriu, şi înfocarea cea dintru dânsul: pre carea o va priimi ca aurul în topitoare, pentru a nu piiarde pre smereniia cea de înălţime făcătoare, carea poate a da nevoitoriului celui prea sârguitoriu curăţirea păcatelor sale, şi pre cea din răbdare cunună neveştejită, pre carea nădăjduiaşte dupre vrednicie a o priimi, ca unul ce cu urmare lui Hristos au vieţuit.

Cu adevărat tare vânturătoriu iaste limba cea neţinută. Iară tăcutul nu să face niciodată priiaten celor mult-grăitori, ci urmează celor puţin-grăitori, precât îi iaste putearea, multele cuvântări trecându-le cu vedearea de-a pururea, şi ca pre nişte otrăvi de moarte pre aceastea lepădându-le. Căci dintru aceastea obicinuesc a să naşte grăirile ceale deşarte şi cuvântările ceale putrede, clevetiri de multe fealiuri şi răotăţi, nebuniile, ocările, pârârile şi prihănirile, îndrăzneala cea fără de ruşine, neţinearea cea neoprită, năprăsniciia, şi grăirea-împrotivă, şi pricirea. Nu iaste cu adevărat, nu iaste cela ce poate a posti, sau a citi, sau a priveghiia, ori a să ruga cu totul, fără de linişte şi fără de tăceare.

Tăcutul şi liniştitul nu tremură de legături, de temniţă nu să sparie. Că de acum întru aceastea s'au deprins. Tăcutul nu voiaşte a striga nici în Psalmi, aspru nu va grăi cu cineva. Fratelui nu va zice «nebunule». Spre lupte şi spre priciri nu să află, dintru care sânt iuţimile, şi strigările, şi mâniia, şi zavistiia, şi uciderea deaciia, şi mai pre urmă gheenna; ci să ruşinează de toţi, şi de toţi să depărtează, înaintea sa pre Hristos de-a pururea mai nainte văzindu-l. Tăcutul şi iubitoriul de pustie nu poate a-şi aduce aminte orice are cineva asupra lui. Căci cum, pre carele nu cu cuvântul, nici cu lucrul l-au scârbit, va voì a să împăca cu acesta? Vrăjmaşiu nu are, carele să ceară dela acesta dragoste. Nu să teame de judecătoriu, nici de slujitorii lui. Nici în temniţă va lăcui, precum iaste scris, nici va da fileariul cel mai de pre urmă. Liniştitoriul nu să jură niciodată, nu face jurământ mincinos, nu cunoaşte jurământ nici mic, nici mare. Căci şi de singur «aşa» să ruşinează, şi de «nu» să înfrânează, ca unul ce leapădă vorbirile. A sta împrotivă cuiva nu aleage; măcar de şi poate s'ar fi ocărât şi s'ar fi pălmuit, tăcând le priimeaşte. Ci nici haina sa o va ceare dela cela ce o ia, bună-îndurare mai vârtos spre acesta arătând. Tăcutul şi liniştitoriul de silă nu să teame niciodată. Pentru vrăjmaşi

împreună şi pentru priiateni să roagă, neştiind pre cela ce îi vrăjmăşuiaşte. Ci şi tuturor drag fiind mai ales, nevreadnic de prietenie pre sineşi totdeauna să are. Tăcutul şi liniştitoriul rugându-să, nu numai uşa chiliei o închide, ci şi pre însăşi simțirile le păzeaşte, şi pre gând portariu îl pune, ca să păzească pre sineşi, şi pre însăşi buzele sale mult a le deşchide să ruşinează. Iară limba cu linişte numai o mişcă şi, precât îi iaste lui cu putință, curate rugăciunile le dă lui Hristos. Ştiind că ia în urechi neadormitul liniştita lui rugăciune, păgânească oarecarea deşartă-cuvântare pre gândul său a priimi nu îl lasă niciodată, urând pre toate ceaste pământeşti, şi grija şi învăluirea acestora ca o nimic socotindu-o, iară numai voia Domnului şi păzindu-o, şi făcându-o dupre puteare.

Tăcutul şi liniştitoriul vrăjmaşiu nu are, căruia îi va erta greşalele. Că pre tot omul carele i-ar face strâmbătate lui şi l-ar necăji, de-a pururea îl acopere cu prostimea lui, şi cu tăcearea, şi cu blândeațele. Tăcutul şi liniştitoriul a lua daruri nu să pleacă, vistierii a păzi nicidecum nu sufere, fiindcă liniştitoriul însuşi iaste comoară nedeşertată şi nejefuită. Tăcutul şi iubitoriul de pustie nu iaste aruncând cu ochiul, ci fără de vicleşug iaste, ca unul ce s'au făcut plin de Dumnezeiască lumină, şi afară de întunearecul cel drăcesc. Cela ce îşi ține limba sa, la doi domni laude şi cântări a aduce nu poate, ádecă lui Dumnezeu şi oamenilor, ci de-a pururea decât momeala mai înalt să face, pre mamonul lăcomiei urându-l, şi pre acesta departe dela chiliia sa împingându-l.

Iubitoriul de pustie şi iubitoriul de linişte toată nădeajdea sa spre Domnul o au pus, lângă carele şi sufletul şi trupul ş'au pus. Iubitoriul de liniştire, avutoriu de pământ niciodată nu s'au făcut, ci neagonisitoriu iaste de-a pururea. A sămăna nu s'au deprins, nici a săcera şi a aduna mănunchiurile. Nu să grijaşte de îmbrăcăminte, că singură credința o dată o au căştigat, şi preabună nădăjduire spre cel Preaînalt. Omul cel liniştitoriu dresurile mâncărilor celor de multe fealiuri le uraşte, spre ființă Pâinea cea Cerească căutându-o.

Liniştitoriul şi preablândul nu voiaşte a judeca pre cineva pentru ceale ce lucrează rău, ci de-a pururea numai pre ale sale le veade, şi lăcrămează cu fierbințeală în toată vreamea. Iubitoriul de linişte şi preablândul, ațapocul aproapelui nicidecum nu îl veade, nici prin cuvinte a plăcea cuiva să sileaşte, ci cu glas lin, şi cu liniştită rugăciune, şi cu umilință, şi cu lacrămi roagă neîncetat pre Domnul, ca milostiv să fie păcatelor, şi necunoştințelor, şi cunoştințelor fieştecăruia, cu care ca nişte oameni greşim şi mici şi mari totdeauna. Liniştitul şi preablândul a privi spre ceale Sfinte nu cutează. Şi cum acesta va da pre ceale Sfinte câinilor, carele înfiorându-să şi tremurând, rar

spre mărgăritari să apropie, şi cu frică multă? Cela ce viiața cea liniştită dupre cuviință o iubeaşte, adeaseori la rugăciuni şi la rugi a lua aminte pofteaşte, şi la Psalmi, şi la laude, şi la umilință, şi la lacrămi, ceale liniştii şi pocăinții cuviincioase. Şi altă cearere spre iubitoriul de oameni, cunoscătoriul celor ascunse, de acesta niciodată nu să face, decât numai în fieştecarea zi să sârguiaşte suişuri iubitoare de Dumnezeu întru inima sa a pune (Ps. 83: 6), dupre cum iaste scris, şi de pândirea cea de multe fealiuri a vrăjmaşului a să păzi, şi de necuratele cugete şi de patimi: pentru singure care şi rugăciunile le face rugându-să. Şi pentru aceastea bate, şi să roagă de-a pururea ca întru curăție să fie păzit sufletul lui împreună cu trupul, şi cu duhul, şi cu graiul, şi uşa milostivirii să i să deşchiză lui.

Iubitoriul de pustie şi liniştitoriul, acesta cu adevărat au iubit calea cea strâmtă, ca pre una ádecă ce iaste plină de scârbe, şi către viiața cea veacinică degrab aduce, de carea cei mai mulți, fiind fără de minte, fug. Şi treace cu vedearea de-a pururea pre cea răsfățată pierzătoarea de suflete, ca pre ceaia ce iaste lată şi largă, şi dulce trândavilor. Iubitoriul de linişte şi iubitoriul de pustie nu să sârgu[iaşte] a face rodurile reale, ci frumoase pre aceastea şi bune, spre mâncare fieştecăruia înțelept folositoare. Că pre putrejune foarte o uraşte, ca pre una ce iaste materie a focului.

Cela ce voiaşte a urma Domnului celui blând şi lin, liniştea datoriu iaste a o săruta, şi pre preasfântul Numele lui des în buze a-l ținea, şi voia lui cu tot sufletul de-a pururea din dorire a o lucra. Preablândul şi liniştitoriul nu aude prost mântuitoarele cuvinte, ci să sârguiaşte, precât poate, şì a face poruncile lui Hristos, ca o slugă al lui prea adevărată. Liniştitoriul şi preablândul pre piiatră casa sa ş'au înfipt, şi râurile ceale din ploi şi suflările vânturilor celor silnice întru nimic le-au socotit, preaînțelept cu adevărat făcându-să. Liniştitoriul şi preablândul, acesta blândeațea sa ca un acoperemânt Domnului o au gătit, şi lăcaşul cel cuvios cu înțelepție i-au făcut, şi pre însuşi Mântuitoriul Hristos gânditoriu l-au priimit întru blând suflet şi întru prostime.

Întru bărbatul cel lin, şi carele iubeaşte pre Domnul, vulpile nu vor afla viezunii, nici iarăşi pasările ceale vicleane, care au căzut din Ceriu, vor avea sălăşluire. Liniştitoriul şi preablândul, acesta adevărat ucenic al Mântuitoriului pofteaşte a să face, iară despre gândurile ceale întinate şi moarte să întoarce, măcar de şi părinteşti ar fi cu anul[1], şi strămoşeşti.

Tăcutul şi liniştitoriul, şi asupra duhurilor celor necurate ia puteare, şi cu rugăciunea le scoate pre aceastea întrutot-Sfântul Duh, carele lăcuiaşte întru

[1] «Măcar de şi părinteşti ar fi cu anul» (κἂν πατρῷοι τῷ χρόνῳ ὑπάρχωσι): chiar de ar fi moştenite din vremea părinților. (N. ed.)

el şi vorbeaşte printr'însul. Liniştitoriul şi preablândul, de fraţi, şi de părinţi, şi de priiateni, şi de rudenii la moarte dat fiind, sau şi dus fiind, cu bucurie mearge, dorind a pătimi pentru Domnul. Iubitoriul de pustie şi liniştitoriul, gonit fiind din laturea aceasta şi din satul acesta, sau şi din cetate pentru Domnul, cu veselie spre ceaialaltă să duce (Matth. 10: 23). Că să pleacă poruncii a însuşi celui ce au poruncit a răbda unele ca aceastea totdeauna, până la venirea lui, precum iaste scris. Liniştitoriul şi preablândul, pre cei ce îi fac lui rău totdeauna suferindu-i, şi pre cei ce îl necăjesc cumplit, ucenic al lui Hristos să arată, şi ca dreptul ce pătimeaşte cu nedreptate, de veselie să umple şi de Daru. Cela ce cu linişte vieţuiaşte pentru Domnul, nu să teame de moarte, de carea cei mai mulţi să îngrozesc şi să cutremură, ci şi pre aceia carii îl ucig pre el, ca pre nişte priiateni buni îi iubeaşte şi îi sărută. Că de unul numai să cutremură ca de un drept, de cela ce poate împreună cu trupul pre suflet a-l piiarde în gheenna.

Blândul şi liniştitoriul, de primejdii de-a pururea cuprins fiind, şi în tot chipul necăjit fiind, nu slăbeaşte, nu să necăjaşte niciodată, ci rabdă necazurile, şi să bucură pentru însuşi Domnul cel iubitoriu de oameni, carele ştie tot ascunsul, ca un netăinuit.

Tăcutul şi iubitoriul de pustie şi liniştitoriul, deşi de oameni să sfiiaşte, pentru Domnul, dar mărturisind prin lucruri şi prin cuvinte credinţa nu încetează, şi propoveduitoriu mai vârtos al aceştiia acesta mai strălucit să arată, ca unul ce din lucruri bune pre credinţa pre carea o au căştigat luminos o arată, că vie o ţine pre dânsa întru adâncul inimii sale. Că tot cela ce are credinţa nelucrătoare, neadevărat şi neîntărit iaste, ca unul ce întru singure graiuri neînsufleţite iaste nelucrătoriu, carele arată moartă şi pre credinţa sa.

Tăcutul şi blândul şi liniştitoriul, acesta sabiia Duhului au luat, pre carea pre pământ, pogorându-să Iubitoriul de oameni, a o pune au hotărât, vrând a despărţi pre fiiu de tată, şi pre fiică dela maică, şi a să face mireasa împrotiva soacrii sale [Matth. 10: 34-35]. Că de nu ar fi priimit iubitoriul de linişte sabiia Duhului, cu toate aceastea nu s'ar fi lepădat, pentru Domnul, dupre puteare, de odihna şi voia trupului său, şi pre însăşi simţirile sale în tot chipul nu le-ar fi omorât.

Liniştitoriul şi preablândul, acesta cu adevărat vrajbă au pus între sineşi şi între toţi casnicii săi – zic ádecă între părinţi, între priiateni, între rudenii, între cunoscuţi, între obicinuiţi, şi între însăşi simţirile, şi între ceale într'alt fealiu de demult cu vreamea obicinuite. Că pătruns fiind bine cu dragostea Domnului, nici pre tatăl său sau pre maică-sa a iubi sufere, nici pre fiiul său şi pre fiică-sa, mai vârtos decât pre Mântuitoriul său: ca nu ca un lepădătoriu

de Hristos să se afle, şi alcătuind pre ceale ce înainte-apucând le-au râsipit. Ci ca un ucenic preaiscusit, şi cu totul desăvârşit, şi vreadnic însuşi celui ce l-au chiemat pre dânsul, Crucea a o râdica nu să ruşinează, şi pre urma Bunului Dáscal a umbla, precum iaste scris [Marco 8: 34], ca să îşi afle sufletul său în zioa judecății, pre care în lumea aceasta la moarte şi la pierzare l-au dat, trecând cu vedearea de-a pururea toată voia trupului.

Tăcutul şi liniştitoriul pre Dumnezeu şi Tatăl l-au priimit întru inima sa, şi pre Fiiul acestuia ca pre un Dumnezeu dela Dumnezeu l-au luat, şi pre Duhul cel Sfânt, cu nedespărțire de Dumnezeirea Treilor acestora. Şi întru această Sfântă Treime păzindu-să, nu va lepăda pre Proroc, nici pre drept; nu mic întru credință va cunoaşte, nici mai mare, ci întru curată inima lui ca pre nişte ucenici ai Domnului pre toți îi va priimi. Măcar de va adăpa, măcar de ar hrăni şi pre cel nedrept, ori ádecă şi pre însuşi cel necurat şi necredincios, nu îşi va piiarde plata sa ceaia ce va să fie.

Tăcutul şi liniştitoriul să supune bine celui ce porunceşte: «Cătră mine toți cei osteniți şi cu sarcini greale veniți, a lua jugul mieu cel preabun şi sarcina cea uşoară şi fără de dureare, spre odihnire» [cf. Matth. 11: 28-30]. Şi ca în scurt să zic cea mai mare şi mai bună: iubitoriul de pustie, şi iubitoriul de linişte, şi preablândul, nu numai ucenic şi următoriu iaste, precum mai sus s’au zis, al Mântuitoriului nostru celui de obşte, ci şi frate prea adevărat, şi împreună-călătoriu cu dânsul. Căci şi acesta, precum însuşi Domnul, carele au zis: «Învățați-vă dela Mine, că blând sânt, şi smerit cu inima, şi veți afla odihnă sufletelor voastre» (Matth. 11: 29), priimeaşte nu numai temnițe şi legături, ci şi pălmuiri, şi osândire, şi pumnire. Îşi dă şi spatele spre bătăi, şi fața spre scuipiri. Stă ca un rob înaintea celor ce îl judecă. Poate următoriu [lui Hristos] şi întru această minune mare şi lucru să află. Şi carea iaste aceasta? A să înfige pre lemnul Crucii, şi a să răstigni împreună cu Hristos, pentru ca şi împreună să se proslăvească. Încă caută şi împreună a să pironi cu Acesta cu piroanele, şi coasta găurită a fi. Apoi oțetul şi fiiarea ca pre o hrană de mâncare în fieştecarea zi întru amărâciunea sufletului a le gusta. Şi ocări şi batjocoriri priimeaşte, şi ceaia ce iaste mai de nevoe şi mai de mântuire, a să ruga pentru făcătorii de rău, şi pentru dânşii cu moarte fără de cinste a muri.

Deci vezi şi iarăşi, o, ascultătoriule, pre iubitoriul de pustie şi liniştitoriul, şi pre preablândul, cum de cu întărire au priimit în brazdele sufletului său preasfântă sămânța preabunului şi întrutot-bunului Sămă[nă]toriu, zic a lui Hristos Dumnezeului nostru. Şi cum să sileaşte a da dupre vrednicie rodul cel cu sporire, ádecă întâiu care spre treizeci, ca să zic aşa, prin nou-începătoriu creaşte; apoi aşa cel de mijloc, cel spre şasezeci; şi deaciia spre cel de

o sută, care iaste cu totul desăvârşit. Cu adevărat liniştitoriul acesta preabun cărturariu să va chiema, ca unul ce cu mare cuviință iaste învățat şi deprins a călători pre calea cea nerătăcită carea duce întru Împărățiia Ceriurilor. Cu adevărat acesta ştie a scoate totdeauna din vistieriia sa noao şi vechi.

În ce fealiu cu adevărat s'au arătat şi s'au cunoscut şi fericitul acesta Isaac, carele sfințita şi preasfânta Cartea aceasta spre mântuire o au alcătuit cu multă osteneală şi trudă, carele cu pornire Dumnezeiască calea liniştii o au arătat cum să cuvine celor ce o doresc şi o voesc. Pentru aceaia dar înainte alergând mă rog, din toți să nu să pleace cineva cu lenevire întru preaînțeleaptele scripturi ale înțeleptului acestuia, nimenea în treacăt să nu le citească pre aceastea. Că curgătoare de miiare sânt şi mântuitoare toate învățăturile acestuia, şi de înțelepciune Dumnezeiască şi de Daru pline. Cu adevărat mult întru priceapere şi întru sfințenie s'au făcut vreadnicul de minune şi Dumnezeescul Bărbatul acesta, măcar de şi ceale de dânsul, cum au fost dintru început, dupre vrednicie despre noi, nevreadnicii, toate s'au ascuns.

Dar cine iaste acest Isaac? Om Cetățean Ceresc şi pământesc Înger. Al fericitului de Dumnezeu, şi lui Dumnezeu următoriului Avraam aceluia nu fiiu, ci strănepot; al lui Avraam, iubitoriului de streini şi ascultătoriului întru toate iubitoriului de oameni Dumnezeu. Strănepot însă îl zic pre Isaac acesta al marelui aceluia Avraam, cât întru chipurile cunoştinții de Dumnezeu, şi ale teamerii de Dumnezeu, şi ale cinstirii de Dumnezeu, şi ale preacuratei şi desăvârşitei ascultări. Isaac, carele să povesteaşte cum că lanțul neamului său din Siri îşi trage, şi nu departe de Edessa aceaia cea din Mesopotamiia s'au crescut. Iară de acolò să trage, dupre cum ne învățăm din Sfintele Scripturi, şi mai-nainte-grăitul, iubitoriul de streini Avraam acela minunatul. Deci în Mesopotamiia bine fiind născut şi crescut, şi în măsură a vârstii ajungând Cuviosul, şi de acolò şi neturburatul izvor cel de-a pururea viețuitoriu şi nedeşărtat şi de-a pururea curgătoriu al sfințitelor şi preaînțeleaptelor Scripturi scoțindu-l (dupre cum iaste cu putință din scripturile lui a cunoaşte), şi cu sihăstreştile luptări ceale mai presus de fire şi mari nevoindu-să, prin Dumnezeiască hotărâre şi prin descoperire Episcopiia cetății céiĭ iubitoare de Hristos Ninéviei cu vrednicie ca un vreadnic o au priimit, ca un mult învățat şi iubitoriu de fapte bune, împreună şi mult îmbunătățit, şi adânc întru cunoştință, şi dulce la cuvânt. Că cine cândva, din oamenii cei născuți de acolò, s'au arătat ca acesta, boldul păcatului desăvârşit bine urându-l, ca pre un vreadnic de ocară, şi defăimându-l pre acesta prin lucruri, şi vădindu-l prin scrisori, spre biruire tuturor înainte l-au pus? Pre carea înşălăciune nu întru sfârşitul vârstii sale, nici întru bătrâneațe, ci întru silniciia tinereațelor şi întru înflorirea preafrumoasei vârstii lui, cu cinstite picioarele sale tare o au călcat, şi o au supțiiat, şi o au zdrumicat, şi în țărână o au

săvârşit. Apoi şi în fața cea fără de ruşine a lui Veliiar pre aceasta o au aruncat, ca să o lingă iarăşi, pre ticăloasa şi urâta vicleana amăgirea sa, însuşi întrutot-vicleanul şi necuratul izvoditoriu al aceştiia, ca un cumplit şarpe umblătoriu cu strâmbături şi preablestemat drac.

Preamare iaste, o, fraților, întrutot-sfințitul acesta bărbat, nu numai cu mintea şi cu înțeleagerea, ci zic şi întru viiața acestuia cea învățătoare şi mântuitoare. Măcar de şi în vremile ceale mai de pre urmă s'au arătat, mult mai pre urmă după cei din început, zic, şi cei întâiu mari, Cuvioşii Părinții noştri aceia, ádecă după cei de prin prejurul Sfântului Antonie cel a toată lumea, şi Arsenie, şi Ammónie, şi Palamón, şi Pahómie, şi Pafnútie. Însă deşi cu vreamea cu mult mai pre urmă de aceştea au fost, dar nu şi cu năravul lor sau cu viiața, ca unul ce era părtaşĭ lucrătoriului şi de-Dumnezeu-luminatului cuvânt, şi a cârmuitei de Dumnezeu şi cuvântăreaţii vieți. Că neasemănat, precum adevărul arată, să cunoaşte cel întocma cu Îngerii, întrutot-priceputul, preaînțeleptul, toată Scriptura veache şi noao şi cea din afară desăvârşit ştiindu-o, precum celor cu minte le arată scripturile şi învățăturile acestuia. Care ádecă înainte-apucând le-au isprăvit întreg-înțeleptul, şi întrutot-curatul, şi întrutot-sfântul, şi preablândul, şi iubitoriul de frați, şi iubitoriul de streini, şi iubitoriul de săraci, îndreptătoriul cel preadesăvârşit al înfrânătorilor şi învățătoriul linişti Isaac, de trei ori marele şi de-a pururea fericitul, sihastrul cel foarte ostenitoriu, şi pustnicul cel iubitoriu de linişte şi iubitoriu de pustietate. Cela ce de toată lumea, şi de ceale din lume, şi de însăşi patriia, şi de părinți, şi de rudenie, şi de trup, şi de singură firea, şi de toată voia, şi de însăşi simțirea cea omenească ca nimenea altul pentru Hristos s'au lepădat. Că, pentru toate covârşirile aceastea, în sfântul lui suflet s'au sălăşluit prin trei împletiri alcătuitul, şi cu piiatră de mărgăritariu şi cu aur legatul cinstitul acesta lanțu întru Sfântul Duh: Dumnezeiasca Înțelepciune, Cuvântul şi Putearea. Şi au învățat nu cu neasemănare, ci cu fapta şi prin cuvinte şi prin lucruri adevărate, şi toată supțirătatea gândurilor celor ascunse o au adunat, şi la lumină o au scos, şi au arătat şi negreala şi roşala acestora, ádecă minciuna cea întunecată a rătăcirii şi adevărul cel ca un Soare strălucitoriu: ca întru lumină curată şi strălucitoare să călătorească cei ce lucrarea cea liniştită şi mântuitoare o au îmbrățişat, şi despre moştenirea nestricăcioaselor bunătăților acelora să nu greşască, ca unii ce bine au ascultat pre Mântuitoriul nostru carele au rânduit a aleage cei cu minte partea cea bună, carea iaste fără de zarvă şi fără de grijă.

Deci şi iarăşi voiŭ zice, să nu să apropie cineva cu minte rătăcitoare la scripturile ceale luminate şi preadumnezeeşti ale bărbatului acestuia. Că cela ce întru oarecare materialnice să rătăceaşte, şi întru căderile vieții câtuşi de cât să învăluiaşte, îndeşert să şi apropie la cuvântul cel viu şi lucrătoriu al

acestuia, şi deaciia încă nu au ales a scăpa de mâniia ceaia ce va să fie, nici iarăşi s'au supus stăpâneştii porunci a celui ce au propoveduit şi a îmbrăţişa pocăinţa, ca vreadnice rodurile eiĭ să le arate. Şi de vreame ce nu voiaşte a asculta de cela ce prea cu înţelepciune şi prea cu priceapere poate a povăţui spre păşunea cea mântuitoare, pentru ce şi de ceale neatinse să atinge, ticălosul, cu nebăgare de seamă, şi nu şade întru ascunsul răotăţii sale, învistierind, precum s'au obicinuit, grămadă de multe şi cumplite păcate cu neînţeleagerea sa, prin gómotul şi prin multa agoniseală ceaia ce să lucrează întru această viiaţă cu multă învăluială, şi chinuită, şi urâcioasă, şi urâtă, şi spurcată, şi plină de păcat de mult chip, carea iaste osebită numai mirenilor, ca unora ce departe de calea cea strâmtă şi necăjită, şi înlăuntru întru cea largă şi lată de-a pururea şi totdeauna aleg a umbla?

Însă cela ce aleage a scăpa de dracul cel omorâtoriu, şi doreaşte a lepăda pofta cea urâtă, şi capul său a-l scoate din mâna, şi din vicleniia, şi din cursele stăpâniilor celor depărtate şi întunecate, şi pre pofta cea zădărâtoare, carea biruiaşte pre toate simţirile ceale dinafară şi ceale din lăuntru a o vesteji cu iubire de Dumnezeu, nu fie posomorât, nici să se trândăvească la intrarea în locul luptelor celor pustniceşti, şi să nu să clevetească el pre sineşi ca pre un neputearnic spre luptare şi spre starea împrotivă. Să nu îşi abată pornirea sa, ceaia ce preabine iaste pornită spre ceale mai bune şi foarte bune. Să nu voiască a-şi arăta neminunată sihăstreasca şi minunata vieţuire. Pre cea prin chipul Crucii închipuită, pentru slăbănogirea şi trândăvirea sa, să nu o facă rău, cu defăimare răsfăţată şi dezmierdată viiaţă, împreună şi iubitoare de trup. Ci mai vârtos, măcar de şi neiscusit ar fi cineva în lume şi nesuferitoriu de osteneală, bine-iscusit şi mult-pătimitoriu sârguiască-să a să arăta în vreamea aducerii asupră a matereialnicelor şi nematereialnicelor scârbe, a celor ce dupre trup, zic, şi dupre duh să fac, din năpădirea cu adevărat a luptătoriului. Că toată ispitirea acestuia, carea către noi, oamenii cei ticăloşi, să face – sau spre cercarea răbdării noastre să face, sau pentru păcatele noastre, sau pentru mândriia noastră, sau ca mai mult înainte să sporim şi să ne deprindem smereniia dintru a cunoaşte neputinţa noastră şi putearea cea nebiruită a celui ce ne ajută noao.

Multe şi necuprinse sânt iconomiile celui ce pre toate le veade, şi pre toate ceale ale noastre le chiverniseaşte prin negrăite cuvinte, şi chipuri, şi iconomiceşti ale lui înţeleageri. Pentru aceaia, cela ce aleage a fi încununat prin luptele sale, urmeaze nu celor ce, din ucenicii Mântuitoriului nostru, s'au dus înapoi, precum în Evanghelii am auzit, ci celor ce cu oserdie au urmat aceluia, şi au răbdat fără de sminteală toate smintealele, câte ádecă de însuşi Stăpânul nostru cel de obşte s'au apropiiat, zic dintru însuşi începutul propoveduirii şi până la cea prea de ocară Patimă a lui de Cruce, şi până la

moartea cea amară; ucenicilor acelora ce, după Înviiarea cea Sfântă şi Frumoasă, încungiurarea a toată lumea au călătorit, şi au propoveduit, şi nu au fugit de luptele ceale de multe fealiuri, şi de dosedirea ceaia ce prin locuri fieştecarele dintru aceştea, şi prin cetăți, şi sate, şi laturi cu bucurie o priimiia, până ce au pus şi țărâna sa în țărână, şi duhul său în sfintele mâini ale Domnului şi Dumnezeului Mântuitoriului nostru Iisus Hristos.

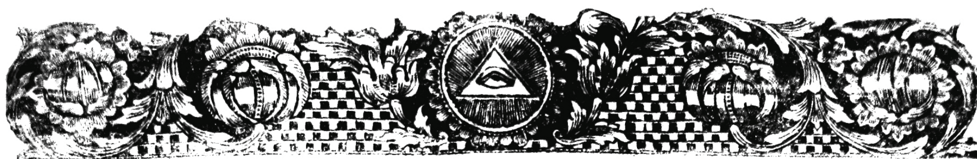
Deci aceastea toate, şi altele decât aceastea mai multe, toți cu deadinsul le cunoaştem şi bine le ştim. Şi cei ce aleagem a citi dumnezeeştile scripturi ale Cuviosului acestuia, şi a face să ne sârguim, precum ceale ce să citesc ne sfătuesc. Că neprefăcut adevărul întru toate preaînțeleaptele aceastea scripturi să veade, deşi în multe fealiuri au învățătura, şi pedepsirea, şi iscusirea, şi sfătuirea. Că şi toată frumseațea liniştii dintru început până în sfârşit preabine o au arătat, şi slava cea mare a tăcerii luminos o au fericit, şi locurile şi chipurile şi pricinile alunecărilor celor din mijlocul pustniciei tare le-au defăimat. Şi de unde, şi cum să întâmplă, şi cum lecuirea o priimesc, şi cum bine să tămăduesc prin multe fealiuri boalele ceale sufleteşti, nicidecum nu au ascuns. Şi nu numai aceastea bine le-au deprins şi foarte cu iscusință, ci şi alte lucruri ascunse ale acestora, sihăstreşti zic, şi de vedenii, şi mai înalte şi mai mari, şi de mulți nevăzute, însuşi Cuviosul acesta, cu meşteşuguri streine şi cu cuvinte preaînțeleapte, celor ce doresc a să învăța cunoscute a le face s'au sârguit.

Şi să nu socotească cineva cum că nu întocma şi deaseamenea cu rânduiala tuturor Pustniceştilor marelui şi preadumnezeescului Părintelui nostru Vasilie şi acesta cuvintele sale înțelepțeaşte şi minunat le-au zugrăvit. Cu adevărat, de are cineva cunoştință, şi priceapere, şi cercare cu amăruntul a pustniceştilor alcătuiri ale marelui aceluia Părinte, întru toată asemănarea cu acela, nu prost, ci foarte cu asemănare o va afla, şi va cunoaşte ceaia ce stă de față. Şi mai vârtos folosul, nu numai de multe fealiuri, ci şi foarte bun, şi mântuitoriu, şi folositoriu noilor începători, şi celor de mijloc, şi celor desăvârşit. Că prin întâia-închipuire înainte-cuvintează şi întrutot-cuviosul acesta, preabun început a fi a faptei céiĭ bune, şi ca o temelie ádecă frica lui Dumnezeu cea aducătoare înlăuntru, dupre cela ce au zis: «Începătura înțelepciunii iaste frica Domnului» (Parim. 1: 7). Şi aceasta a să naşte din credința ceaia ce să află nu întru toți oamenii, ci întru singuri aceia carii bine au priimit Dumnezeiasca sământă a marelui Sămănătoriului aceluia carele au sămănat spre pământul cel bun, spre cela ce au şi rodit, şi au făcut sau treizeci, sau şasezeci, sau o sută. Că cei ce întru alt fealiu au crezut, măcar de şi li să pare că cred aşa fără de roadă, dar însă nu au înțeles cuvântul credinții. Pentru aceasta cu îndrăzneală au şi întrat vicleanul în inimile lor, şi Dumnezeiasca Sământă o au răpit. Şi s'au asemănat neroditorii şi netemătorii

aceştea, unii ádecă căii ceiia ce au priimit Dumnezeiasca Sămânță, şi paserilor Ceriului de-a pururea iaste întinsă, şi hrăneaşte pre însăşi spurcatele şi necuratele duhuri. Iar alții, locurilor celor pietroase, celor ce Dumnezeiasca Sămânță o au prăpădit, pentru puținătatea pământului lor, şi pentru neîntărirea din rădăcină, şi pentru căci nu pot a suferi ocări, scârbe, şi suspinuri, şi dosediri ale trupului său. Iară ceialalți s'au asemănat celor mărăcinoase, carii au priimit ádecă şi ei cuvântul lui Dumnezeu şi Mântuitoriului nostru, celui ce au propoveduit, dar pentru căci avea grijă a veacului acestui deşert, şi căci de bogățiia acestuia foarte să amăgesc, toată sămânța să îneacă, şi să face ea neroditoare, şi netreabnică, şi nelucrătoare. Ci aceastea ádecă, spre atâta. Iară scrierile deasupra ale cuvintelor cărții aceştiia aşa să află, precum în Scară sânt puse înainte.

Ѧ
Ⰿ І
Н.

S C A R Ă

De Cuvintele ce să cuprind în Cartea aceasta

cina ceaia ce aduce pre om întru smerenie.

22. Pentru chipurile nădeajdii céiĭ spre Dumnezeu. Şi cui i să cuvine a nădăjdui spre Dumnezeu, şi cine iaste cela ce cu nebunie şi cu nepriceapere are nădeajdea.

23. Pentru dragostea lui Dumnezeu, şi pentru lepădare, şi pentru odihna cea întru dânsul.

24. Pentru seamnele şi lucrările dragostei lui Dumnezeu.

25. Pentru răbdarea cea pentru dragostea lui Dumnezeu, şi cum sprijineala să află întru dânsa.

26. Pentru postirea cea de-a pururea, şi pentru a să aduna pre sineşi întru un loc.

27. Pentru pornirea trupului.

28. Pentru priveghiiarea nopţilor.

29. Pentru căile ceale ce ne fac a ne apropiia spre Dumnezeu şi care să arată omului din lucrurile ceale dulci ale priveghierii céiĭ de noaptea.

30. Pentru mulţemirea lui Dumnezeu. Întru care şi învăţături.

31. Pentru osebirea socotealii céiĭ întru linişte, şi pentru stăpânirea minţii, şi până unde are stăpânirea aceasta a mişca mişcările sale întru osebirea chipurilor rugăciunii.

32. Pentru rugăciunea cea curată.

33. Pentru chipul rugăciunii, şi pentru cealelalte care de nevoe să caută pentru pomenirea cea de-a pururea, şi care prin multe părţi folosesc, deaca cineva cu desluşire citindu-le le-ar păzi pre dânsele.

34. Pentru metanii.

35. Pentru de ce oamenii cei sufleteşti întru cunoştinţă privesc la oarecare duhovniceşti, dupre grosimea trupurilor.

36. Pentru că nu să cade fără de nevoe a pofti sau a căuta oarecare seamne.

37. Pentru cei ce vieţuesc lângă Dumnezeu.

38. Pentru a priceape cineva în carea măsură stă.

39. Pentru mişcarea cea Îngerească.

40. Pentru a doao lucrare cea întru om.

41. Pentru păcate de voe şi fără de voe, şi pentru ceale ce din oarecarea întâmplare să fac.

42. Pentru putearea şi lucrarea răutăţilor păcatului.

43. Pentru păzirea şi ferirea despre cei leaneşi şi trândavi. Şi cum că din apropiiarea acestora împărăţeaşte întru om lenevirea şi trândăvirea, şi să umple de toată patima necurată. Şi pentru a să păzi pre sineşi despre apropiiarea celor tineri, ca să nu să spurce mintea întru gândurile ceale învierşunate.

44. Pentru simţiri, întru care şi pentru ispite.

45. Pentru milostivirea Stăpânului cătră om, şi pentru ispite.

46. Pentru chipurile ispitelor celor de multe fealiuri.

47. Pentru cum că trupul temându-să de ispite să face priiaten păcatului.

48. Pentru cum că pentru care pricini lasă Dumnezeu ispitele.

49. Pentru cunoştinţa cea adevărată, şi pentru ispite.

84. Pentru vedearea firii celor fără de trupuri, dupre întrebare şi răspundere.

85. Pentru fealiuri de pricini, dupre întrebare şi răspundere.

86. Pentru fealiuri de pricini, dupre întrebare şi răspundere.

Patru trimiteri

87. Către oarecarele frate duhovnicesc ce iubiia liniştea.

88. Către oarecarele frate firesc şi duhovnicesc.

89. Pentru Tainele liniştii.

90. Către Cuviosul Părintele nostru Simeon cel din Muntele Minunat.

AL CELUI ÎNTRU SFINȚI PĂRINTELUI NOSTRU

AVVA ISAAC SIRUL,

PUSTNICUL ŞI SIHASTRUL,

Carele au fost Episcop iubitoarei de Hristos cetăți Ninéviei, cuvinte pustniceşti scrise ádecă de dânsul pre limba sa, dar tălmăcite pre limba cea Ellinească de Cuvioşii Părinții noştri, de Avvà Patrikie şi de Avvà Avrámie, Filosofii şi Sihastrii, carii au pustnicit în Lavra celui întru sfinți părintelui nostru Savvei.

C U V Â N T 1

Pentru lepădare, şi pentru viiața monahicească

rica lui Dumnezeu început al faptii bune iaste. Şi să zice că iaste naştere a credinții, şi să samănă în inimă când s'ar despărți mintea de grija lumii, ca să îşi adune înțeleagerile sale ceale încungiurătoare din răschirare, întru îndeletnicirea aşezării ceiia ce va să fie. A pune temelie a faptii céiĭ bune, ni-

mic nu iaste mai bun decât a să ținea cineva pre sineşi întru izbăvirea de lucrurile vieții, şi a petreace în leagea luminii cărărilor celor dreapte şi sfinte, pre care întru Duhul cântătoriul de Psalmi le-au însemnat şi le-au numit.[1] De-abiia să află om carele ar putea să poarte cinstea[2], şi poate cu totul nici să află (şi aceasta din grabnica priimire a schimbării, precum cineva ar zice), nici de s'ar face cineva întocma Înger cu năravurile.

Începutul căii vieții iaste de-a pururea a cugeta mintea întru cuvintele lui Dumnezeu şi întru sărăcie a petreace. Că de acolò a să adăpa, ajută spre săvârşirea[3] aceştiia: ádecă a te adăpa din cugetarea cuvintelor lui Dumnezeu îți ajută ție spre isprava sărăciei. Iară isprăvirea neagonisirii îndeletnicire îți dă ție a isprăvi cugetarea cuvintelor lui Dumnezeu. Iară ajutorirea amândurora acestora degrab te înalță la suirea a toată zidirea faptelor bune.

Nimenea nu poate a să apropiia la Dumnezeu, fără numai cela ce să depărtează pre sine din lume. Iară depărtare zic nu eşirea trupului, ci din lucrurile lumii. Iară aceasta iaste fapta bună[4], ca cineva cu mintea sa să lipsească din lume. Nu poate inima a să alina, şi fără de nălucire a fi, în cât simțirile lucrează ceva; nici patimile ceale trupeşti să fac nelucrătoare, nici gândurile ceale reale lipsesc fără de pustie. Până ce nu va căştiga sufletul îmbătare întru credința lui Dumnezeu, întru priimirea puterii simțirii eiĭ, nici neputința simțirilor o va tămădui, nici cu puteare poate a călca pre materiia cea văzută, carea iaste gard al celor din lăuntru, şi nu simte. Cuvântarea iaste naştere a stăpânirii de sine, şi rodul amândurora iaste fugirea din lațuri. Fără de cea dintâiu, nici cea a doao: iară unde cea a doao mearge drept, acolò cea a treia ca în frâu s'au legat.[5]

---

[1] Vezi Ps. 118: 105: «Făclie picioarelor mele legea ta, şi lumină cărărilor mele». (N. ed.)

[2] Carele priimeaşte cinstile ceale dela oameni de-abiia va putea a scăpa de lațurile mândriei. Că aceasta arată, precum mi să pare, aceasta, ádecă «de-abiia să află om carele ar putea a purta cinstea». Pentru aceasta şi Stăpânul tuturor, pre cei ce să laudă de oameni îi ticăloşaşte, zicând: «Vai voao, când bine vor zice voao toți oamenii» (Luca 6: 26).

[3] În graiul vechi, cuvântul «săvârşire» are cel mai adesea sensul de «desăvârşire». (N. ed.)

[4] Sintagma «fapta bună» desemnează peste tot în text «virtutea» (ἡ ἀρετὴ). (N. ed.)

[5] Aceasta poate o zice Părintele: Că dintru amândoao, ádecă din depărtarea de lume şi din îmbătarea credinții fugirea din lațuri să face. Care arată cum că cei ce s'au depărtat de lume şi plini de credință s'au făcut, scapă de lațurile şi mrejile ceale vânătoare ale păcatului. Şi întâiu ádecă zice depărtarea cea din lume; iară a doao, îmbătarea cea din credință; iară a treia, pre de-sine-stăpânirea, adăogând şi aceasta: fără de depărtarea cea din lume nimenea să va umplea de credință. Iară al căruia suflet de aceasta s'au umplut, a aceluia şi stăpânirea de sine întru frica cea Dumnezeiască pironită iaste.

Când Darul[1] ádecă s'ar înmulți în om, atuncea, întru dorirea dreptății, frica morții leasne defăimată i să face lui, şi pricini multe află cineva în sufletul său, cum că să cade pentru frica lui Dumnezeu a suferi necazul. Şi câte să par a vătăma trupul, şi de năprasnă vin asupra firii, şi cu urmare spre a le pătimi sânt puse, ca o nimic să socotesc întru alăturarea celor ce să nădăjduesc de acum în ochii lui. Şi nu iaste cu putință fără de slobozirea ispitelor să cunoaştem noi adevărul. Iară deplin adeverire pentru aceasta din minte cu deadinsul află, şi cum că multă purtare de grijă are Dumnezeu către om, şi nu iaste om carele nu ar fi supt purtarea de grijă a lui; şi mai ales către cei ce au eşit să îl caute pre dânsul, şi poartă patimile pentru dânsul, cu arătarea deagetului priveaşte strălucit. Iară când lipsirea Darului s'ar înmulți în om, atuncea toate ceale zise protivnice să află aproape, şi cunoştința iaste mai mare decât credința, pentru cercarea, şi nădeajdea lui Dumnezeu nu întru tot lucrul nemereaşte, şi nici aşa purtarea de grijă a lui Dumnezeu împrejurul omului să socoteaşte; ci unul ca acesta întru aceastea necontenit să pândeaşte despre cei ce pândesc, «ca întru întunearec să săgeate cu săgețile sale»[2].

Început al vieții omului céiĭ adevărate iaste frica lui Dumnezeu. Şi aceasta [împreună] cu răschirarea oarecărora a rămânea în suflet nu să pleacă. Că să răsipeaşte inima din dulceața lui Dumnezeu întru slujirea simțirilor. Că sânt legate, zice, cugetele ceale din lăuntru despre a să simți pre sineşi întru organele ceale simțitoare care slujesc lor.

Îndoirea inimii bagă în suflet teamere. Iară credința şi întru tăiarea mădulărilor poate a întări pre voire. Întru cât dorul trupului mai mult poate întru tine, bun-cutezătoriu şi nesperios nu vei putea a te face, dintru împrotivirile ceale multe care petrec lângă cel dorit.

Cela ce pofteaşte cinstea nu poate a fi lipsit de pricinile scârbii. Nu iaste nici un om întru schimbarea lucrurilor, carele nu căştigă în mintea sa schimbare spre lucrul ce să află înainte. Deaca pofta, zice, iaste naştere a simțirilor, tacă deaciia cei ce mărturisesc că cu învăluire pacea minții o păzesc.

Curat[3] iaste carele nu întru osteneala şi în vreamea luptei şi a nevoinții zice cum că încetează dintru dânsul gândurile ceale urâte, ci carele întru adevărul inimii sale curățeaşte vedearea minții sale, ca să nu privească cu neru-

---

[1] Cuvântul «Dar», scris **cu majusculă**, traduce cuvântul grecesc χάρις, „har", sau derivatele lui. (N. ed.)
[2] Ps. 10: 2. (N. ed.)
[3] Gr. σώφρον, «întreg-înțelept» (ca mai jos). (N. ed.)

şinare spre gândurile ceale desfrânate. Şi când bună-rânduiala ştiinţii[1] lui mărturiseaşte din vedearea ochilor lui încredinţarea, ruşinea ca o perdea iaste spânzurată în laturea cea ascunsă a gândurilor. Şi ca un întreg-înţelept fecioară să face, curăţeniia lui păzindu-să întru credinţă lui Hristos.

Nu iaste ceva aşa de îndestulat spre surparea năravurilor celor mai dinainte[2] ale neastâmpărării din suflet, şi a izgoni pomenirile ceale ce să mişcă şi să scoală în trup, şi fac văpae turburăcioasă, precum a fi cufundat întru dorirea învăţăturii şi a goni în urma adâncimii înţeleagerilor Dumnezeeştii Scripturi. Când gândurile s'ar face cufundate întru dulceaţa gonirii pre urma înţelepciunii céiĭ învistierite în cuvinte, întru putearea prin carea suge dintr'însele arătarea, lasă după spatele sale omul lumea, şi pre toate ceale dintru dânsa le uită, şi toate pomenirile ceale ce lucrează chipurile întrupării lumii le ştearge din suflet, şi de multe ori şi din trebuinţa gândurilor celor din obiceaiu care cercetează firea. Şi însuşi sufletul întru uimire petreace întru întâmpinările ceale noao, care sânt din marea tainelor Scripturilor.

Şi iarăşi, deaca mintea ar înnota pre faţa apelor, ádecă a mării Dumnezeeştilor Scripturi, şi nu ar putea întru toată adâncimea a cufunda înţeleagerile sale, ca să priceapă toate vistieriile ceale ce sânt întru adâncul eiĭ, destul îi iaste eiĭ cugetarea aceasta cea întru dorirea aceştiia, ca să îşi leage gândurile sale tare întru o gândire a minunii, ca să le împiiadece pre dânsele a nu alerga cătră firea trupului, dupre cum oarecarele din purtătorii de Dumnezeu au zis. Că inima iaste slabă, şi nu poate a suferi răotăţile ceale ce o întâmpină dela războaele ceale din afară şi dela ceale din lăuntru. Şi ştiţi cum că gândul cel rău iaste greu. Şi deaca inima nu va fi zăbovindu-să întru cunoştinţă, nu poate a răbda turburarea năvălirii trupului.

Şi precum iaste greotatea povării întru iuţimea plecării cumpenii spre turburarea vânturilor, aşa iaste ruşinea şi frica întru plecarea minţii. Şi dupre asemănarea lipsirii fricii şi a ruşinii, pricină să face minţii a încungiura de-a pururea; şi aicea, precum de-sine-stăpânirea, dupre asemănarea depărtării fricii din suflet, să clăteaşte cumpăna minţii încoace şi încolò. Deci precum tereziile cumpenii, prin povara cea prea grea îngreoiate fiind, nu leasne de suflarea vântului cumpăna să clăteaşte, aşa şi mintea, îngreoiată fiind de frica lui Dumnezeu şi de ruşine, nu cu lesnire să clăteaşte de cei ce o clătesc

---

[1] «Bună-rânduiala ştiinţii», gr. ἡ σεμνότης τῆς συνειδήσεως: cucernicia/bună-cuviinţa conştiinţei. Cuvântul «ştiinţă» în acest text înseamnă «conştiinţă». (N. ed.)

[2] «Năravurile cele mai dinainte», gr. πρόληψις, desemnează în graiul nevoinţei „întipăririle mentale” dobândite din experienţa anterioară. Acelaşi termen ascetic e tradus în alte texte vechi româneşti prin „deprinderea cea mai de nainte” sau prin „mai-nainte-prindere-în-minte”. (N. ed.)

pre dânsa. Şi dupre cât lipsirea fricii în minte s'ar face, pre atâta să stăpâneaşte de clătire şi de schimbare. Înțelepțeaşte-te a pune temelie în călătoriia ta pre frica lui Dumnezeu, şi întru puține zile eşti aşezat în uşa Împărăției fără de încungiurarea căii.

Întru toate ceale ce să întâmplă ție în Scripturi, cearcă scóposul cuvântului, ca să te adâncezi pre sineți şi să înțelegi cu mare cunoştință adâncul înțeleagerilor sfinților. Carii, din Dumnezeescul Daru, întru petreacerea lor povățuindu-se a fi luminați, de-a pururea simțesc ca o rază oarecarea înțelegătoare, carea mearge în mijlocul stihurilor celor scrise şi face osebire, înaintea minții, cuvintelor celor goale, din lucrurile ceale ce să grăesc întru mare minte, cu înțeleagerea cea sufletească.

Omul, citind gol în stihuri mari, să face goală şi inima lui, şi să stinge din sfânta puteare, ceaia ce dă inimii preadulce gustare întru minunată înțeleagere a sufletului.

Fieştece spre rudeniia sa să obicinuiaşte a alerga. Şi sufletul, având parte a Duhului, când ar auzi graiu ce ar avea întru sineşi puteare duhovnicească ascunsă, cu înfocare trage pricina acestuia. Nu pre tot omul îl deşteaptă spre a să minuna lucrul care duhovniceaşte să grăiaşte şi are întru sineşi mare puteare ascunsă. Cuvântul cel pentru fapta bună are trebuință de inimă carea să fie depărtată dela pământ şi dela vorba lui. Iară a omului a căruia mintea să osteneaşte întru grija celor trecătoare, lucrurile faptei bune nu îi deşteaptă gândul lui spre dorirea şi căutarea căştigării lor. Dezlegarea cea din materie înainte-povățuiaşte, cu naşterea sa, de legătura cea spre Dumnezeu, deşi de multe ori, întru iconomiia Darului, să află înainte-apucând aceasta de aceaia întru oarecarii, precum dragoste acopere pre dragoste. Rânduiala obiceaiului iconomiei alta iaste afară de rânduiala obştimei oamenilor. Tu însă rânduiala cea de obşte păzeaşte-o. Iară de ar apuca înainte întru tine Darul, a lui iaste aceasta; iară de nu, în calea tuturor oamenilor, întru carea au călătorit dupre asemănarea priimirii, înalță-te spre suirea turnului celui duhovnicesc.

Fieştece lucrându-să întru vedeare[1] şi împlinindu-să prin porunca cea pentru dânsul, tot iaste nevăzut de ochii trupului. Şi fieştece întru faptă lucrându-să, alcătuit iaste, că porunca una singură, ádecă fapta, de amândoo are trebuință, de vedeare şi de lucrare, pentru ceale trupeşti şi pentru ceale netrupeşti. Că alcătuirea amândurora una iaste. Lucrurile ceale ce să grijesc de curățenie nu opresc simțirea pomenirii greşalelor celor trecute, ci mâhnirea pomenirii din minte o iau. Şi să face de acum treacerea pomenirii în

[1] „Vedeare” (sau „videnie”), în textul de față, traduce cel mai adesea grecescul θεωρία: «dumnezeiasca vedere» (tradus în textele moderne, după modelul apusean, prin «contemplare»). (N. ed.)

minte cu folos. Întreace lăcomiia sufletului întru căştigarea faptei bune pre partea poftei céiĭ văzute a trupului celui împreună-înjugat. Pre tot lucrul măsura îl împodobeaşte. Că, fără de măsură, şi ceale ce să socotesc a fi bune, întru vătămare să mută.

Voeşti a te împărtăşi cu Dumnezeu în mintea ta, întru luarea simţirii dulceţii aceiia ce nu iaste robită de simţiri? Urmează milosteniei, carea când să va afla înlăuntrul tău, să închipuiaşte întru tine sfânta frumseţea aceaia întru carea te-ai asemănat. Lucrul cel cuprinzătoriu al milosteniei, nu întru oarecarea vreame ce mijloceaşte spre unirea slavei strălucirii împărtăşirea Dumnezeirii înlăuntru o face în suflet.[1]

Unirea cea duhovnicească iaste pomenire nepecetluită, carea întru înfocat dor nedepărtat în inimă să aprinde, din petreacerea cea către porunci puteare luând spre legătură, nu preste trebuinţă, nici fireaşte. Că acolò află materie în[tru] vedearea cea sufletească, întărită a fi supt dânsa cu statul.[2] Pentru aceasta, vine întru uimire inima, a închide pre îndoitele simţirile sale, pre ceale trupeşti şi pre ceale sufleteşti. Nu iaste altă cărare către dragostea cea duhovnicească, carea închipuiaşte chipul cel nevăzut, de nu ar înceape cineva întâi a fi îndurat, precum au zis Domnul nostru, spre săvârşirea Tatălui. Că aşa au poruncit celor ce îl ascultă pre el, a pune aceasta temelie[3].

Altul iaste cuvântul lucrării, şi altul cuvântul cel frumos. Şi fără de iscusinţa lucrurilor ştie înţelepciunea a-şi împodobi cuvintele sale, şi a grăi adevărul necunoscându-l pre dânsul, şi a arăta pentru fapta bună, şi el niciodată luând pre iscusinţă a lucrării eiĭ. Cuvântul cel din lucrare iaste cămară a nădeajdii, şi înţelepciunea cea nelucrătoare iaste amanet al ruşinii.

Precum iaste meşterul ce zugrăveaşte apa pre păreţi, şi nu poate apa aceaia seatea lui a o răcori, şi precum iaste omul carele veade visuri frumoase, aşa iaste şi cuvântul cel fără de faptă. Cela ce din iscusinţa lucrului său

---

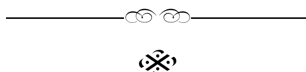
[1] «Lucrul cel cuprinzătoriu al milosteniei» nimic alt iaste, fără numai dragostea. Că aceasta ádecă iaste sobornicească şi cuprinzătoare faptă bună, şi a milosteniei născătoare şi maică. Deci fiindcă Dumnezeu dragoste iaste, şi cela ce petreace în dragoste, întru Dumnezeu petreace şi Dumnezeu întru dânsul, pentru aceasta au zis: «Lucrul cel cuprinzătoriu al milosteniei, nici o vreame mijlocind spre a ne uni noi cu slava strălucirii, părtaşu Dumnezeirii lucrează pre suflet». Care arată cum că cela ce au căştigat dragostea are împreună şi pre Dumnezeu petrecătoriu întru el, şi unde iaste dragoste, acolò iaste împreună şi Dumnezeu.

[2] «Că acolo află materie pentru dumnezeiasca vedere (*theoria*) a sufletului, spre a se întări sub această [unire] în chip ipostatic». (N. ed.)

[3] Unde au poruncit aceasta Domnul? Întru aceasta, ádecă: «Deci fiţi îndurători, precum şi Tatăl vostru îndurat iaste» (Luca 6: 36). Şi întru aceasta, ádecă: «De voeşti desăvârşit a fi, mergi, vinde-ţ averile tale şi le dă săracilor, şi vei avea comoară în Ceriu, şi vino urmează-mi mie» (Matth. 19: 21). Şi întru aceasta, ádecă: «Deci fiţi voi desăvârşiţi, precum Tatăl vostru cel din Ceriuri desăvârşit iaste» (Matth. 5: 48).

grăiaşte pentru fapta bună, împărtăşaşte pre cel ce îl ascultă pre el, precum cineva împărtăşaşte din avearea neguțătoriei sale. Şi carele din avuțiile sale samănă învățătura în urechile celor ce îl ascultă pre dânsul, şi îşi deşchide gura sa cu îndrăzneală către fiii săi cei duhovniceşti, precum şi bătrânul Iacov au zis lui Iosif celui întreg-înțelept: «Iată ţe-am dat ție o parte mai mult decât fraților tăi, pre carea o am luat dela Amorrei cu sabiia mea şi cu arcul mieu».[1]

Fieştecarele om ce are petreacere întinată, acestuia viiața cea vremealnică iubită îi iaste, şi cel al doilea după acesta iaste cel lipsit de cunoştință[2]. Bine au zis oarecine, cum că frica morții mâhneaşte pre bărbatul cel ce iaste mustrat de ştiința sa, iară cela ce are mărturie bună întru sineşi, acesta pofteaşte moartea ca pre o viiață. Să nu socoteşti pre cineva adevărat înțelept, pre cel ce pentru viiața aceasta cu teamerea şi cu frica de tot îşi are robită mintea sa. Toate ceale bune şi ceale reale care să întâmplă trupului, visuri socoteaşte-le că sânt. Că nu numai la moarte ai a te dezlega de dânsele, ci de multe ori mai nainte de moarte te lasă pre tine şi să duc. Iară deaca vreunele dintru dânsele ar avea oarecarea împărtăşire în sufletul tău, pre aceastea socoteaşte că le ai avuții ale tale în veacul acesta, şi în cela ce va să fie împreună cu tine să duc. Şi de vor fi bune, veseleaşte-te şi mulțemeaşte lui Dumnezeu în cugetul tău; iară de vor fi reale, fii întristat şi suspină, şi caută izbăvire dintru dânsele întru cât eşti în trup. Fieştecarea bunătate lucrându-să întru tine gânditoriu, şi întru ascuns aibi-o pre dânsa cu adeverire. Că Botezul şi Credința s'au făcut ție mijlocitoare spre dânsa, întru care te-ai chiemat de Domnul nostru Iisus Hristos spre bunele lucruri ale lui, împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh: Căruia i să cuvine slava, şi cinstea, şi mulțemirea, şi închinăciunea în veacii veacilor. Amin.

[1] Fac. 48: 22. (N. ed.)

[2] Cela ce are viiață întinată, acela iaste şi iubitoriu de viiață. Dar pentru ce cela ce iaste lipsit de cunoştință, al doilea iaste de cel iubitoriu de viiață? Au că şi cel fără de minte decât acela mai bun iaste? Că cela ce întru ceale reale iaste al doilea, mai bun iaste decât cel dintâiu. Iară cel dintâiu, mai rău decât cel al doilea. Sau şi întru alt fealiu: Doi iubitori de viiață sânt, nebunul şi păcătosul. Dintre carii unul ádecă mai puțin, iară celalalt mai mult pofteaşte viiața cea vremealnică. Dintru aceasta dar pre acela al doilea după acesta l-au zis.

C U V Â N T 2

Pentru lepădarea de lume, şi pentru depărtarea de îndrăzneala cea cătră oameni

ând vom iubi a fugi din lume şi streini despre ceale lumeşti a ne face, plânsul să îl căutăm. Că nimic aşa ne desparte pre noi din lume, nici omoară patimile dintru noi, şi ne râdică, şi ne înviiază pre noi întru ceale duhovniceşti, ca plânsul şi durearea inimii cea cu socoteală. Că faţa ruşinosului urmează smereniei Celui Iubit. Şi iarăşi, nimic aşa pre noi ne face ca să petreacem împreună cu lumea, şi cu cei din lume, şi cu beţivii şi nestâmpăraţii[1] cei dintru dânsa, şi nimic aşa pre noi ne despărţeaşte de vistieriile înţelepciunii şi ale cunoştinţii tainelor lui Dumnezeu, ca vorbirea cu râsuri şi răspândirea cea cu îndrăzneală. Şi aceasta iaste meşteşugirea dracului curviei. Ci de vreame ce iscusită am făcut filosofiia ta, o, iubite, te rog pre tine întru dragoste, să te păzeşti de ispita vrăjmaşului; ca nu întru glumirea cuvintelor să răceşti sufletul tău din fierbinţeala dragostii lui Hristos, celui ce pentru tine fiiare au gustat pre Lemnul Crucii, şi în locul dulceţii cugetării aceiia şi a îndrăznirii céiĭ cătră Dumnezeu, să îl umple pre dânsul împrotivă-luptătoriul adevărului de multe năluciri, şi fiind tu treaz; iară dormind, să îl robească pre dânsul cu visurile ceale necuvioase. Pre a cărora rea-miroseală Sfinţii Îngerii lui Dumnezeu nu o sufăr. Şi te vei face altora alunecare, şi ţieţi bold.

Deci sileaşte-te pre sineţi a urma smereniei lui Hristos, ca mai mult să se aprinză focul cel întru tine aruncat de dânsul, prin care să dezrădăcinează toate mişcările lumii ceale ce ucig pre omul cel nou şi pângăresc Curţile Domnului celui Sfânt şi Putearnic. Că eu cutez a zice, dupre Sfântul Pavel, că «Bisearică a lui Dumnezeu sântem» (1 Cor. 3: 16). Deci să curăţim Bisearica lui, precum El curat iaste, ca să poftească a să sălăşlui întru dânsa. Să o sfinţim pre dânsa, precum şi El sfânt iaste. Şi să o împodobim pre dânsa cu toate lucrurile ceale bune şi cinstite. Să o tămâem pre dânsa cu tămâia odihnii voii lui, prin curată şi din inimă rugăciune, pre carea cu împărtăşirea deaselor mişcări celor lumeşti cu neputinţă iaste a o căştiga. Şi cu adevărat aşa va umbri pre suflet norul slavei lui, şi va străluci lumina mărimii lui în-

---

[1] «Nestâmpărat» (gr. ἄσωτος), înseamnă la origine în limba greacă «cel ce nu are nădejde de mântuire», ajungând apoi să desemneze pe cel cu viaţă dezmăţată, dedat cu totul plăcerilor simţurilor, care nu-şi poate astâmpăra poftele trupeşti, ca şi cum ar fi ars de un foc lăuntric. Cuvântul ἄσωτος este tradus în alte locuri prin «curvariul», «cel pierdut», «cel întru pierzare», «risipitor», «desfrânat». Tot prin «nestâmpărat» se traduce uneori în textul de faţă un alt cuvânt grecesc, ἀκόλαστος, «fără frâu, fără măsură, excesiv», de unde şi o altă traducere: «învierşunat». (N. ed.)

lăuntrul inimii. Şi să vor umplea de bucurie şi de veselie toți lăcuitorii Cortului lui Dumnezeu. Iară cei fără de ruşine şi obraznici prin bătaia Sfântului Duh vor lipsi.

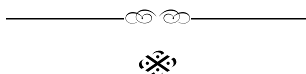
Ocăraşte-te dar pre sineți, frate, totdeauna, şi zi: Vai mie, o, ticăloase suflete, s'au apropiiat dezlegarea ta din trup! Pentru ce te veseleşti întru ceale ce astăzi vei să le laşi, şi de a cărora vedeare lipsit vei fi în veaci? Ia aminte la ceale dinnaintea ta, şi socoteaşte ceale ce ai lucrat, cum şi care sânt, şi cu cine ai săvârşit zilele vieții tale, sau cine țe-au priimit osteneala lucrării tale de pământ, şi pre cine ai veselit întru luptarea ta, ca întru întâmpinarea ta să iasă în vreamea eşirii tale. Şi cui ai făcut bucurie întru călătoriia ta, ca în limanul lui să te odihneşti. Şi pentru cine te-ai ticăloşit ostenindu-te, ca să soseşti la dânsul cu bucurie. Şi pre cine ai căştigat priiaten în veacul cela ce va să fie, ca pre tine acum să te priimească întru eşirea ta. În carea țarină ai fost tocmit, şi cine iaste cela ce va să-ți dea ție plata întru apunerea soarelui despărțirii tale.

Tu cearcă-te pre sineți, o, suflete, şi vezi cătră care pământ iaste părticica ta, şi de ai trecut țarina ceaia ce rodeaşte amărâciune celor ce o lucrează pre dânsa; glăsuiaşte şi strigă cu suspin şi cu mâhnire a sufletului, care odihnesc pre Dumnezeul tău mai mult decât jertvele şi arderile de tot. Izvorască gura ta dureroase glasuri, de care Sfinții Îngeri să veselesc. Văpseaşte fața ta întru plângerea ochilor tăi, ca să se odihnească preste tine Sfântul Duh şi să te speale pre tine de tina răotății tale. Fă-ți milostiv pre Dumnezeul tău cu lacrămile, ca să vie la tine. Chiiamă pre Mariia şi pre Martha ca să te învețe pre tine glasuri de plângere. Strigă cătră Domnul:

Rugăciune. **D**oamne Iisuse Hristoase Dumnezeul nostru, carele preste Lazăr ai plâns, şi lacrămi de întristare şi de milostivire ai picat preste dânsul, priimeaşte lacrămile amărâciunii meale. Cu Patimile tale vindecă patimile meale. Cu Ranele tale tămăduiaşte ranele meale. Cu Sângele tău curățeaşte-mi sângele mieu, şi ameastecă în trupul mieu mireazma Trupului tău celui de viiață făcătoriu. Fiiarea, cu carea dela vrăjmaşi adăpat ai fost, să-mi îndulcească sufletul mieu din amărăciunea cu carea împrotivnicul m'au adăpat pre mine. Trupul tău cel întins pre Lemnul Crucii să îmi întinză cătră tine mintea mea cea trasă jos dela draci. Capul tău, care pre Cruce l-ai plecat, să îmi înalțe capul mieu cel pălmuit de împrotivnici. Preasfintele tale mâini, ceale pironite de necredincioşi pre Cruce, să mă scoață pre mine cătră tine din prăpastiia pierzării, precum s'au făgăduit preasfântă gura ta. Fața ta carea au priimit pălmuiri şi scuipiri dela cei blestemați, strălucită să facă fața mea cea întinată întru fărădelegi. Sufletul tău pre care,

pre Cruce fiind, Tatălui tău l-ai dat, povățuiască-mă pre mine cătră tine prin Darul tău.

Nu am inimă dureroasă spre căutarea ta, nu am pocăință, nici umilință, care întorc pre fii cătră moştenirea lor. Nu am, Stăpâne, lacrămă mângâitoare. S'au întunecat mintea mea întru ceale lumeşti, şi nu poate a privi cătră tine cu dureare. Răcitu-s'au inima mea din mulțimea ispitelor, şi nu poate a să înfierbânta cu lacrămile dragostii céiĭ cătră tine. Ci tu, Doamne Iisuse Hristoase Dumnezeule, Vistiiariule al Bunătăților, dăruiaşte-mi mie pocăință întreagă şi inimă dureroasă, ca să es cu tot sufletul spre căutarea ta. Că fără de tine, de tot binele mă voiŭ înstreina. Dăruiaşte-mi dar mie, o, Bunule, Darul tău. Tatăl, carele te-au scos pre tine din sânurile sale fără de ani şi mai nainte de veaci, să înnoiască întru mine închipuirile Icoanei tale. Te-am părăsit pre tine, să nu mă părăseşti pre mine. Am eşit dela tine, eşi spre căutarea mea, şi mă bagă pre mine întru păşunea ta, şi mă numără pre mine împreună cu Oile turmei tale céiĭ alease, şi mă hrăneaşte pre mine împreună cu dânsele din verdeața Tainelor tale celor Dumnezeeşti: a cărora inima cea curată sălăşluire a ta iaste, şi să veade întru dânsa strălucirea descoperirilor tale, carea iaste mângâiare şi răpaos a celor ce s'au ostenit pentru tine întru necazuri, şi întru chinuirile ceale de toate fealiurile. Căriia străluciri şi noi să ne învrednicim, cu Darul şi cu iubirea ta de oameni, a Mântuitoriului nostru Iisus Hristos, în veacii veacilor. Amin.

C U V Â N T a l 3 - l e a

Pentru depărtare. Şi cum că nu ni să cade a ne spăimânta şi a ne teame, ci a ne întări inima cu nădăjduirea spre Dumnezeu, şi a cuteza cu neîndoită credinţă, ca unii ce avem străjuitoriu şi păzitoriu pre Dumnezeu.

eaca cândva te vei afla vreadnic depărtării ceiia ce uşoare are sarcinile, şi pofteşti a întra întru împărăţiia slobozeniei eiĭ, să nu te îmbulzească pre tine gândul teamerii, dupre obicinuinţa lui, prin multe chipuri ale schimbării gândurilor şi ale petreacerii lor, ci mai vârtos fii crezând cum că Păzitoriul tău împreună cu tine iaste, şi deplin adeverează-te întru înţeleagerea ta cu deadinsul, cum că tu împreună cu toată zidirea supt un Stăpân sânteţi, carele cu o amelinţare toate le mişcă, şi le clăteaşte, şi le îmblânzeaşte, şi le iconomiseaşte. Şi nici un rob poate a vătăma pre vreunul din cei împreună cu el robi ai acestuia, fără de volniciia celui ce are grijă de toate şi le ocârmuiaşte. Şi îndată scoală-te, şi îndrăzneaşte. De s'au şi dat slobozenie oarecărora, dar nu întru tot lucrul. Că nici dracii, nici hiarăle ceale stricătoare, nici oamenii cei întru răotate pot a-şi împlini voirea lor întru stricare şi pierzare, de nu voia Ocârmuitoriului i-ar slobozi şi le-ar da loc al câtăţimei. Că pre slobozenie nu o slobozeaşte a veni spre toată lucrarea. Că de ar fi fost aceasta, nu avea a fi viu tot trupul. Că nu lasă Domnul pre zidirea lui, ca să se apropie spre dânsa stăpânirea dracilor şi a oamenilor, şi să lucreaze întru dânsa voia lor. Pentru aceasta zi de-a pururea sufletului tău: Am păzitoriu carele mă păzeaşte pre mine, şi nu poate ceva din zidiri a să arăta înaintea mea, numai de nu de sus s'ar face poruncire. Şi creade cum că nici văzute a fi ochilor tăi, şi urechilor tale a fi auzite înfricoşările lor cutează. Că de ar fi avut volnicie de sus dela cel Ceresc, nu era trebuinţă de cuvânt şi de cuvinte, ci voinţii lor şi lucrul ar fi urmat.

Şi iarăşi zic ţie cum că, de iaste voia Stăpânului mieu ca să stăpânească cei răi zidirea, nici eu aceasta o priimesc cu anevoe, ca unul ce nu voiaşte nelucrătoare a face voia Domnului său. Şi aşa întru ispitele tale de bucurie te vei umplea, ca cela ce ai cunoscut şi cu adevărat ai simţit cum că voia Stăpânului te ocârmuiaşte pre tine şi te îndreptează pre tine. Deci întăreaşte-ţi inima ta întru a nădăjdui spre Domnul, şi nu te teame nici de frica de noapte, nici de săgeata ce zboară zioa. Că credinţa dreptului, zice, cea către Dumnezeu, îmblânzeaşte hiarăle ceale sălbatece, ca oile.[1]

---

[1] Poate iaste luat de aicea, ádecă: «Carii prin credinţă au biruit împărăţii, au lucrat dreptate, au dobândit făgăduinţele, au astupat gurile leilor» (Evrei 11: 33).

Nu sânt, zice, drept, ca să fiu nădăjduindu-mă spre Domnul. Ci tu cu adevărat pentru lucrarea dreptății ai eşit în pustiia cea plină de necazuri, şi pentru aceasta ascultătoriu te-au făcut voii lui Dumnezeu. Deci îndeşert te osteneşti, când porți ostenealele aceastea, nu că Dumnezeu voiaşte ostenealele oamenilor, de nu tu îi aduci lui jertvă a dragostii necazul tău. Socoteala aceasta o arată toți cei ce iubesc pre Dumnezeu, necăjindu-se pre sineşi pentru dragostea cea cătră dânsul. Că cei ce binevoesc întru frica lui Dumnezeu a viețui întru Hristos Iisus, necaz aleg, şi gonire sufăr, şi acela îi face pre dânşii întru stăpânire a să face a vistieriilor sale celor ascunse.

Pentru sporirea carea să face din ispite celor ce cu mulțemire şi cu bărbăție le rabdă pre dânsele

Pentru că au zis oarecarele din Sfinți, cum că era oarecarele din sihastri bătrân cinstit, şi m'am dus cătră dânsul odată, şi eram în scârbă din ispite. Iară el era bólnav, zăcând jos, şi când l-am sărutat pre dânsul am şezut lângă dânsul şi i-am zis lui: Roagă-te pentru mine, Părinte, că foarte mă scârbesc din ispitele dracilor. Iară el, deşchizând ochii săi, au căutat spre mine şi au zis: Fiiule, tu eşti mai tânăr, şi nu lasă Dumnezeu preste tine ispite. Şi eu am zis lui: Aşa, mai tânăr sânt, dar am ispitele bărbaților celor tari. Şi acela iarăşi au zis: Deci voiaşte Dumnezeu ca să te înțelepțească pre tine. Şi eu am zis: Cum mă va înțelepți pre mine? Că eu în fieştecarea zi gust moartea. Şi acela iarăşi: Dumnezeu, au zis, te iubeaşte pre tine, taci. Voiaşte Dumnezeu a-ți da ție Darul său. Şi au zis iarăşi: Să ştii, fiiule, cum că treizeci de ani am făcut războiu cu dracii[1], şi pre al doaozecilea trecându-l, ajutorință nu am priimit nicidecum. Iară când şi pre acest de-al cincilea am fost trecându-l, am început a afla odihnă. Şi pre cale anul umblând, să înmulțiia. Iară al şaptelea trecând, şi cel după dânsul al optulea stând de față, spre mulțime mai multă să întindea. Iară trecând şi cel de-al treizecilea, şi spre sfârşit acum ajungând, aşa s'au întărit odihna, întru cât nici măsura eiĭ spre cât au mers înainte nu o cunoşteam eu. Şi aducea pre urmă cum că: «Când voiŭ vrea a mă scula la slujba mea, o slavă[2] a sluji sânt lăsat; iară întru cealelalte, de voiŭ sta trei zile, întru uimire împreună cu Dumnezeu mă fac, şi osteneala nicidecum nu o simțu». Iată lucrul ostenealii şi al vremii céiĭ multe ce fealiu de odihnă fără de sfârşit au născut.

---

[1] Acesta era războiul somnului.
[2] «O slavă»: adică o treime de cathismă. (N ed.)

Cum că păzirea limbii nu numai deşteaptă mintea către Dumnezeu, ci şi înfrânării îi ajută

Era oarecarele din Părinți, şi era mâncând de doao ori în săptămână, şi au zis noao cum că: În zioa întru carea vorbesc cu cineva, pravila postirii, dupre obiceaiul mieu, nu îmi iaste cu putință mie a o păzi, ci silit sânt a o dezlega. Şi am înțeles cum că păzirea limbii nu numai deşteaptă mintea către Dumnezeu, ci şi lucrurilor celor arătate, care prin trup să lucrează, tărie mare întru ascuns le dă spre a să săvârşi iale, şi luminează şi întru lucrarea cea ascunsă, precum au zis Părinții, cum că păzirea gurii deşteaptă ştiința către Dumnezeu, deaca cu înțeleagere tace cineva. Sfântul acesta obicinuință multă avea la priveghiiarea nopții. Că zicea cum că: În noaptea aceaia întru carea stau până dimineața, după cântarea de Psalmi mă odihnesc; iară după ce mă deştept eu din somn, în zioa aceaia mă fac aşa ca un om oarecarele ce nu iaste în lumea aceasta. Şi oarecare gânduri pământeşti întru inima mea nicidecum nu să sue, nici de pravelile ceale rânduite am trebuință, ci întru uimire mă fac toată zioa aceaia.

Deci întru una din zile eram mâncând, patru trecând mai nainte, cu totul nimic gustând, şi când m’am sculat la slujba celor de seară, şi apoi ca să gust, am stătut în ograda chilii meale când era soare mult, şi începând numai la o slavă, am simțit slujba mea, şi de atuncea am rămas necunoscând unde sânt, şi am fost aşa până ce au răsărit iarăşi Soarele în zioa ceaialaltă şi au înfierbântat fața mea. Şi atuncea când Soarele mai mult mi-au îngreoiat şi mi-au ars fața mea, s’au întors mintea mea întru mine, şi iată am văzut că altă zi iaste, şi am mulțemit lui Dumnezeu că atâta Darul lui să răvarsă preste om, şi la ce fealiu de mărime învredniceaşte pre cei ce aleargă după dânsul. Deci lui unuia i să cuvine slava şi marea cuviință în veacii veacilor. Amin.

C U V Â N T a l 4 - l e a

Pentru dorirea lumii

uvântul Domnului cel adevărat, pre carele l-au zis, cum că nu poate cineva cu dorinţa lumii dragostea lui Dumnezeu a o căştiga, nici cu împărtăşirea eiĭ iaste cu putinţă împărtăşire a avea către Dumnezeu, nici cu grija eiĭ a avea grija lui Dumnezeu.[1] Când pre aceastea ale lui Dumnezeu le vom lăsa pentru slava deşartă, sau de multe ori pentru lipsirea trebuinţii trupului, să pleacă mulţi din noi spre altele; carii au mărturisit a lucra ceale ale Împărăţiei Ceriurilor, şi nu îşi aduc aminte de făgăduinţa Domnului carea o au zis: Deaca toată grija voastră o veţi face pentru Împărăţiia Ceriurilor, nu vă voiŭ lipsi pre voi de ceale ale trebuinţii firii céiĭ văzute, ci vor veni voao toate împreună cu cealelalte. Că nu vă voiŭ lăsa pre voi a vă griji pentru dânsele.[2] Pentru paserile ceale neînsufleţite, care pentru noi sânt zidite, să grijaşte, şi de noi nu va purta grijă? Nicidecum. Celui ce să grijaşte întru ceale duhovniceşti, sau pentru ceva dintru dânsele, ceale trupeşti i să gătesc lui fără de grija cea pentru dânsele, spre strâmtorarea lor şi spre vreame.[3] Iară cela ce întru ceale trupeşti să grijaşte mai mult de ceia ce să cade, nevrând cade şi dela Dumnezeu. Iară deaca noi ne vom sârgui a ne griji întru aceastea, care sânt pentru Numele Domnului, el să grijaşte şi pentru amândoao, dupre măsura nevoinţii noastre.

Însă noi cercarea lui Dumnezeu să nu o căutăm întru ceaste trupeşti, în locul lucrurilor sufletelor noastre, ci pentru nădeajdea celor ce vor să fie să abatem toate lucrurile noastre. Că cela ce deodată din dragostea sufletului său s'au dat pre sineşi spre fapta bună şi au poftit a săvârşi lucrarea eiĭ, nu să grijaşte iarăşi pentru ceale trupeşti, ori de sânt, ori de nu sânt. Pentru care de multe ori sloboade Dumnezeu ispitiţi a fi întru unele ca aceastea cei îmbunătăţiţi. Şi nu numai aceasta, ci şi multe reale din tot locul lasă a să deştepta asupra lor.[4] Şi îi răneaşte pre dânşii în trupul lor, ca pre Iov, şi îi bagă pre

---

[1] «Nimenea nu poate la doi domni a sluji. Că sau pre unul va urî, şi pre celalalt va iubi, sau de unul să va ţinea, şi pre celalalt îl va defăima. Nu puteţi lui Dumnezeu a sluji, şi mamonii» (Matth. 6: 24).

[2] «Ceareţi întâiu Împărăţiia lui Dumnezeu şi dreptatea lui, şi aceastea toate să vor adăoga voao» (Matth. 6: 33).

[3] «Fără de grija cea pentru dânsele spre strâmtorarea lor şi spre vreame». Ori aceasta o zice: «Fără de grija cea pentru dânsele, pre carea a o pune să cuvine, pentru nelesnirea căştigării lor şi pentru vreame, întru carea iaste cu putinţă pre fieştecarea dintru aceastea a o afla». Sau aceasta: «Să gătesc lui, dupre asemănarea strâmtorării lui şi a vremii céiĭ de nevoe, fără de oarecarea grijă pentru dânsele».

[4] «Le lasă a să deştepta asupra lor». Dar ce? Sau că fealiurile de ispitiri.

dânşii întru sărăcie, şi întru depărtare de omenire[1], şi îi răneaşte pre dânşii întru ceale ce au. Şi numai în sufletele lor nu să apropie vătămare. Că nu iaste cu putinţă, când în calea dreptăţii vom călători, a nu ne întâmpina pre noi mâhniciune, şi trupul în boale şi în dureri a nu pătimi, şi neschimbat a rămânea, deaca întru fapta bună vom iubi să vieţuim.

Iară omul cela ce petreace în voia sa, sau în pizmă, sau întru prăpădirea sufletului său, sau întru altceva din ceale ce îl vatămă pre el, osândă are. Iară deaca când umblă în calea dreptăţii, şi îşi face călătoriia sa cătră Dumnezeu, şi pre mulţi deaseamenea cu dânsul are, şi în calea aceasta i s'ar întâmpla vreuna dintru aceastea, nu i să cuvine lui a să abate dintru dânsa, ci cu bucurie a o priimi i să cade, fără de cercare, şi a mulţemi lui Dumnezeu că i-au trimis lui Darul acesta. Şi s'au învrednicit pentru dânsul a cădea în ispită, şi părtaşiu a să face pătimirilor Prorocilor, şi ale Apostolilor, şi ale celoralalţi sfinţi, carii pentru calea aceasta au răbdat necazurile, ori dela oameni ar veni, ori dela draci, ori dela trup. (Că fără de voia lui Dumnezeu a veni acestea şi a fi slobozite nu iaste cu putinţă.) Ca să se facă lui pricină întru dreptate. Că nu iaste cu putinţă întru alt fealiu oarecum să facă Dumnezeu să se folosească cel ce au poftit să fie cu dânsul, fără numai prin a-i aduce lui ispite pentru adevăr. Pentru că nu poate acesta să facă pre sineşi a să învrednici mărimei aceştiia, ca pentru Dumnezeeştile aceastea să între întru ispite şi să se bucure, fără de Darul cel dela Hristos.[2] Şi o mărturiseaşte aceasta Sfântul Pavel. Că atâta de mare iaste lucrul acesta, cât arătat a-l numi pre el Daru, ádecă gata a fi cineva a pătimi pentru nădeajdea cea spre Dumnezeu. Că zice: «Aceasta dela Dumnezeu s'au dat noao, ádecă nu numai întru Hristos a creade, ci şi pentru dânsul a pătimi» (Filip. 1: 29). Şi precum Sfântul Petru au scris întru a sa trimitere: «Căci când pătimiţi pentru dreptate, fericiţi sânteţi, că părtaşi v'aţi făcut patimilor lui Hristos» (1 Petru 3: 14; 4: 13). Drept aceaia nu când te faci întru răsfăţare ţi să cuvine a te bucura, iară întru necazuri a fi posomorât cu faţa, şi ca pre nişte streine de calea lui Dumnezeu pre aceastea a le socoti. Că din veac şi din neamuri cu cruce şi cu moarte să calcă cărarea lui. Şi de unde ţie aceasta? Ca să te deprinzi cum că afară de calea lui Dumnezeu eşti, şi dintru dânsa lipseşti.

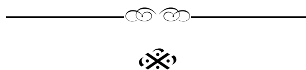
[1] «Întru depărtare de omenire». Aceasta poate arată că îi sloboade pre ei a cădea întru sărăcie şi întru oameni depărtaţi dela Dumnezeu şi răi.

[2] «Că nu iaste cu putinţă», şi cealelalte. Pre aceastea mai luminos le-ai zice aşa: Că nu poate Dumnezeu întru alt fealiu oarecum a face bine celui ce au poftit a fi împreună cu dânsul, decât numai prin a-i aduce lui ispitele ceale pentru Adevăr. Că nici poate acesta dela sineşi a să învrednici pre sineşi mărimei aceştiia, ádecă întrării întru ispite, ca să se împărtăşască acestor Dumnezeeşti şi să se umple de bucurie, fără de Darul cel ce dela Hristos să dăruiaşte.

Nu pre urma sfinților voeşti a călători, fără decât altă cale osebită voeşti a-ți izvodi ție, şi fără de pătimire a petreace într'însa.

Calea lui Dumnezeu cruce de toate zilele iaste. Că nimenea în Ceriu s'au suit cu răsfățare, că pre calea aceştiia o cunoaştem unde şi să sfârşaşte. Pre cela ce cu toată inima s'au dat pre sineşi lui Dumnezeu, îl voiaşte Dumnezeu ca niciodată să fie fără de grijă. Iară aceasta iaste ca să se grijască pentru adevăr. Ci şi dintru aceasta să cunoaşte că dela Dumnezeu are purtare de grijă, când i-ar trimite lui de-a pururea scârbe.

Cei ce petrec în ispite, niciodată despre purtarea de grijă sânt sloboziți a veni în mâinile dracilor. Mai ales deaca ar săruta picioarele fraților, şi pricinile lor le-ar acoperi, şi le-ar ascunde pre dânsele ca pre ceale ale sale. Cela ce voiaşte în lumea aceasta a fi fără de grijă, şi carele pofteaşte aceasta, şi întru fapta cea bună a petreace doreaşte, acesta deşert iaste din calea aceasta. Că cei drepți nu numai cu voirea lor să nevoesc întru lucrurile ceale bune, ci şi din ispite fără de voe întru mare nevoință sânt, pentru ispitirea răbdării lor. Că sufletul care are frica lui Dumnezeu nu să teame de cineva ce l-ar vătăma pre el trupeaşte. Că întru dânsul nădăjduiaşte de acum, şi în veacii veacilor. Amin.

C U V Â N T al 5-lea

Pentru a ne depărta de lume, şi de toate ceale ce turbură pre minte

ultă cinste au dat Dumnezeu oamenilor prin îndoita învăţătură[1], prin carea le-au dăruit lor[2], şi de pretutindenea le-au deşchis lor uşa cea încuiată, ca să între la cunoştinţa cea mântuitoare. Şi [de] voeşti martor credincios al celor zise, tu fă-te întru sineţi, şi nu vei peri. Iară de voeşti şi din afară pre aceasta a o cunoaşte, ai alt dáscal şi martor carele te povăţuiaşte pre tine fără de rătăcire spre calea adevărului.

Mintea cea turburată nu poate a scăpa de uitare. Şi înţelepciunea uşa sa uniia ca aceştiia nu îi deşchide. Cela ce au putut a înţeleage întru cunoştinţă cu deadinsul spre carea stare deopotrivă hotarul a toate să sfârşaşte, spre lepădarea celor lumeşti de alt dáscal nu are trebuinţă. Leagea cea firească, carea iaste întâiu dată dela Dumnezeu omului, iaste vedearea zidirilor lui; iară leagea cea prin scrisori, după călcarea poruncii iaste adăogată.

Cela ce nu să depărtează pre sineşi de pricinile patimilor de bună voe, fără de voe de păcat să trage. Iară pricinile păcatului aceastea sânt: vinul, şi femeile, şi bogăţiia, şi cea desăvârşit sănătate a trupului. Nu că fireaşte păcate sânt aceastea, ci că firea dintr'însele cu lesnire să pleacă spre patimile păcatului. Şi pentru aceasta datoriu iaste omul a să păzi cu sârguinţă despre aceastea. Deaca totdeauna de neputinţa ta îţi vei aduce aminte, nu vei treace

---

[1] Dintru îndoita învăţătură pre carea Dumnezeu o au dăruit oamenilor, una ádecă iaste firească, iară ceaialaltă pre urmă căştigată. Şi cea firească ádecă iaste leagea cea dela Dumnezeu în firea oamenilor răsădită, prin carea făpturile lui Dumnezeu socotindu-le noi, pre ceale nevăzute ale lui, Putearea şi Dumnezeirea ádecă cea mai nainte de veaci o vedem, dupre cum au zis Dumnezeescul Apostol (Rom. 1: 20). De unde şi purtătoriul de Dumnezeu Părintele acesta mai în jos zice: «Leagea cea firească, carea iaste întâi dată dela Dumnezeu omului, vedearea zidirilor lui iaste». Şi din învăţătura aceasta şi cel întâi-zidit, şi toţi strămoşii cei mai nainte de leage povăţuiţi fiind, pre Adevăratul Dumnezeu îl cunoştea, şi închinăciunea şi slujirea lui o aducea. Deci când cineva întru sine ş'ar veni, depărtându-se pre sine dela turburarea şi întunecarea patimilor, nu are trebuinţă de nici un învăţătoriu. Că aceasta îl îndreptează pre el către mântuire, potrivirea, şi hotarăle, şi legile, prin care toate ţinute sânt şi să ocârmuesc, ca un ducătoriu-de-mână arătându-le. Iară învăţătura cea pre urmă căştigată iaste leagea cea scrisă, cea adăogată după călcarea de poruncă cea strămoşască, ca pre fireasca leage cea din păcat omorâtă de iznoavă să o înviiaze. Şi acesta iaste dáscalul şi martorul celalalt carele povăţuiaşte cu nerătăcire către calea adevărului. Că pre rătăcirea ceaia ce o au adus asupra firii păcatul, pre aceasta o lepădăm prin povăţuirea aceştiia.

[2] Ce au dăruit? Luminare? Socoteală? Priceapere? Au dăruit, zice; dar ce, tace. Deci de nu au lăsat scriitorii nimica, mai drept ar fi fost: «pre carea o au dăruit acestora».

Întru cea latinească Carte să află: «Multă cinste au dat Dumnezeu oamenilor învăţătura cea îndoită, prin carea le-au deşchis lor», şi cealelalte.

hotarul străjuirii. La oameni ádecă urâtă iaste sărăciia: iară la Dumnezeu, cu mult mai mult sufletul cel cu inima înaltă şi mintea răspândită. La oameni ádecă iaste cinstită bogățiia, iară la Dumnezeu sufletul cel smerit.

Când vei vrea a face înceapere de lucrare bună, întâi găteaşte-te pre sineți cătră ispitele ceale ce vor veni asupra ta, şi să nu te îndoeşti de adevăr. Că obiceaiu iaste vrăjmaşului, când ar vedea pre cineva că cu fierbinte credință au început viețuire bună, a-l întâmpina pre el cu de multe fealiuri şi înfricoşate ispite, ca de aicea întru teamere viind, să se răcească de înainte-aleagerea cea bună, şi nicidecum să aibă fierbințeală a să apropiia la lucrarea cea plăcută lui Dumnezeu. Şi nu că are împrotivnicul o puteare ca aceasta (fiindcă nu ar fi putut nimenea niciodată a face binele), ci însă să slobozeaşte dela Dumnezeu, precum la dreptul Iov ne-am deprins. Tu dar găteaşte-te pre sineți cu bărbăție a întâmpina ispitele ceale ce să aduc asupra faptelor celor bune, şi atuncea înceape pre lucrarea acestora. Că de nu te vei găti mai nainte spre întâmpinarea ispitelor, de lucrarea faptelor bune depărtează-te.

Omul carele să îndoiaşte cum că iaste ajutătoriu al lucrării céiĭ bune Dumnezeu, acesta de umbra sa să înfricoşază, şi în vreamea îndestulării şi a săturării iaste flămând, şi întru liniştea sa de furtună să umple. Iară cel ce au nădăjduit întru Dumnezeu să întăreaşte cu inima, şi la toți oamenii arătată va fi cinstea lui, şi lauda lui înaintea vrăjmaşilor lui.

Poruncile lui Dumnezeu sânt mai presus de toate vistieriile lumii. Şi cela ce pre aceastea le-au căştigat, înlăuntrul său[1] află pre Dumnezeu. Cela ce de-a pururea zace în grija lui Dumnezeu, pre acesta vistiiarnec l-au căştigat. Şi cela ce pofteaşte voile lui, pre Îngerii cei Cereşti îi va avea povățuitori. Cela ce să teame de păcate, fără de poticnire va treace cărarea cea înspăimată, şi în vreame întunecoasă înainte şi în lăuntrul său lumină află. Păzeaşte Domnul paşii celui ce să teame de păcate, şi în vreame de alunecare înainte îl va apuca pre el mila lui Dumnezeu. Cela ce socoteaşte păcatele sale a fi mici, cade întru mai reale decât ceale dintâi şi înşeptit va lua pedeapsă.

Samănă milosteniia întru smerenie, şi vei săcera milă la judecată. Întru care ai pierdut binele, întru aceastea iarăşi îl căştigă pre dânsul. Cu ban eşti datoriu lui Dumnezeu: nu priimeaşte dela tine în locul lui mărgăritariu. Ádecă, curățeniia ai pierdut, nu priimeaşte Dumnezeu dela tine milostenie, petrecând tu în curvie. Că sfințeniia trupului o voiaşte dela tine. Fiindcă ai călcat porunca, nesocotind a părăsi agoniseala lumii, cu alte patimi te sârgueşti a bate războiu? Pre sadul răotății încă înrădăcinat întru tine l-ai lăsat, şi cu altele ai venit a te lupta?

---

[1] Întru altele iaste: «înlăuntru într'însele».

Au zis Sfântul Efrem cum că în vreamea secerişului nu întru hainele ernii te lupți cu zăduhul. Aşa fieştecarele ceaia ce samănă, aceasta va şi săcera. Şi toată boala cu leacurile sale să tămăduiaşte. Şi tu, poate de pizmă fiind biruit, ce te sârgueşti cu somnul a bate războiu? Întru cât mică şi înflorită iaste greşala, zmulge-o pre ea, mai nainte până a să lăți şi a să coace. Nu te lenevi când mică s'ar arăta ție greşala, de vreame că mai pre urmă o vei afla pre dânsa stăpân fără de omenie, şi ca un rob legat înaintea lui vei alerga. Iară cela ce dintru început împrotiva patimii să luptă, degrab o va stăpâni pre dânsa.

Cela ce poate a suferi nedreptatea cu bucurie, măcar de şi ar avea puteare a o depărta dela sineşi, acesta dela Dumnezeu mângâiarea o au priimit, prin credința cea către dânsul. Şi cel ce cu smerită cugetare rabdă prihănirile ceale împrotiva lui, acesta la săvârşire au ajuns, şi de Sfinții Îngeri să laudă. Că nici o altă faptă bună nu iaste ca aceasta aşa de mare şi cu anevoe de isprăvit.

Nu îți creade ție cum că eşti putearnic, până ce vei fi ispitit şi te vei afla pre sineți neschimbat. Aşa şi întru toate cearcă-te pre sineți. Căştigă credință dreaptă întru sineți, ca să calci pre vrăjmaşii tăi, şi aibi pre mintea ta nerăspândită, şi să nu te bizueşti puterii tale, ca să nu fii lăsat întru neputința firii, şi atuncea din cădearea ta vei cunoaşte neputința ta. Nici cunoştinții tale să crezi, ca nu mijlocind vrăjmaşul, prin a sa viclenie să te prinză în cursă pre tine. Aibi limba blândă, şi nu te va întâmpina pre tine nicidecum necinstire. Căştigă-ți buze dulci, şi pre toți priiateni îi vei avea. Să nu te lauzi niciodată cu limba ta întru lucrurile tale, ca să nu te ruşinezi. Că fieştecare lucru întru care să laudă omul, întru acesta slobozire îi face Dumnezeu a să schimba el, ca să se smerească şi să se deprinză smereniia. Pentru aceasta ți să cuvine ție toate întru mai nainte cunoştința lui Dumnezeu a le lăsa, şi a nu creade că iaste ceva în viiața aceasta neschimbat.

Şi aşa făcându-te, totdeauna ochiul tău întinde-l către Dumnezeu. Că acoperemântul lui Dumnezeu şi purtarea de grijă încungiură preste toți oamenii. Însă nu să veade, fără numai de cei ce s'au curățit pre sineşi de păcat şi întru singur Dumnezeu îşi au cugetarea lor de-a pururea. Iară mai ales să arată acestora purtarea de grijă a lui Dumnezeu, când ar întra întru ispită mare pentru Dumnezeu. Că atuncea pre aceasta o simt ca cum o ar vedea pre ea cu ochii cei trupeşti, fieştecarele dupre asemănarea şi pricina ispitei ceiia ce să întâmplă. Ca spre bărbăție pre luptători să îi ungă, precum la Iacov, şi la Iisus al lui Navì, şi la cei trei Coconi, şi la Petru, şi la ceialalți sfinți. Cărora întru oarecare chip omenesc li să arăta, îndrăzneți făcându-i, şi întărindu-i spre blagocéstie. Iară de zici cum că aceastea cu iconomie au fost date sfin-

ţilor dela Dumnezeu, şi osebit unor vederi ca acestea să învrednicea, fie-ţi ţie spre pilde de bărbăţie sfinţii mucenici, carii de multe ori ádecă mulţi, iară uneori câte unul, şi în multe şi de multe fealiuri de locuri pentru Hristos s'au luptat, şi prin putearea ceaia ce au venit întru dânşii, bărbăteaşte au suferit cu trupuri de lut zgărieturile fierului şi chinuirile ceale de multe fealiuri, lucruri mai presus de fire. Că unora ca acestora arătat să făcea văzuţi Sfinţii Îngeri, ca să se deprinză fieştecarele cum că cu îndestulare Dumnezeiasca purtare de grijă preste aceia vine, carii în tot chipul, şi toată ispita, şi tot necazul pentru dânsul rabdă, spre arătarea vitejiei lor şi spre ruşinarea vrăjmaşilor lor. Căci că precât sfinţii prin nişte vedenii ca aceastea să îmbărbăta, pre atâta împrotivnicii spre răbdarea lor să iuţiia cu războiul şi să înnebuniia.

Şi ce să cuvine a zice şi pentru pustnici, carii streini era de lume, şi pentru sihastri, carii pustiia o au făcut cetăţi, şi lăcaş al Îngerilor şi sălăşluire o au lucrat? Cătră carii [Îngerii] de-a pururea veniia, pentru aşezarea petreacerii lor, şi ca ai unui stăpân dvoritori [fiind], dupre vreame[1] unii cu alţii, ca cei împreună-oştitori, să împreuna. Carii toate zilele vieţii lor pustietatea o săruta, şi în munţi, şi în peşteri, şi în crăpăturile pământului lăcuirea îşi avea, pentru dragostea cea cătră Dumnezeu. Şi dupre cum ceaste pământeşti părăsindu-le, ceale cereşti au iubit, şi Îngerilor următori s'au făcut, dupre aceasta cu dreptate şi însuşi Sfinţii Îngeri vedearea lor nu o au ascuns dela dânşii, şi toată voia acestora o împlinea. Ci şi dupre vremi să arăta lor, cum li se cuvine lor a vieţui învăţându-i. Şi uneori ádecă, oarecare nedumerite lor luminoase le făcea, iară alteori însuşi sfinţii îi întreba pre aceştea ceaia ce să cuvine. Şi uneori ádecă în cale rătăcindu-se, îi povăţuia pre ei, iară alteori în ispite căzind, îi izbăviia. Şi uneori ádecă năprasnică întâmplare şi de primejdie venindu-le asupră, din mijloc pre aceştea îi răpiia, precum dela şarpe, sau dela piatră, sau dela dejghinzătură de lemn, sau dela zvârlitură de piatră; iară alteori, aiavea vrăjmaşul bătând războiu cu sfinţii, [Îngerii] în vedearea ochilor li să arăta, şi spre ajutoriul lor zicea că sânt trimişi, şi îndrăznire şi bună cutezare şi răsuflare le făcea lor. Şi alteori ádecă vindecări printr'înşii săvârşiia, iară alteori pre însuşi sfinţii, întru oarecare patimi căzând, îi tămăduia. Şi uneori ádecă, trupurile lor fiind căzute din nemâncare, cu pipăirea mâinii sau cu cuvinte mai presus de fire le împuternicea şi le întărea; iară alteori hrană lor le aducea, pâini, uneori şi calde, şi alte oarecare gustări. Şi unora ádecă dintr'înşii mutarea mai nainte le-o arăta, iară altora şi chipul mutării. Şi ce să cade multe a număra, ceale ce arată pre dragostea Sfinţilor Îngeri cea cătră noi şi pre toată purtarea de grijă cea cătră drepţi? Căci ca nişte fraţi mai mari pentru cei mai mici, aşa pentru noi să grijesc. Şi aceastea

---

[1] «Dupre vreame»: câteodată. (N. ed.)

s'au zis ca fieştecarele să cunoască cum că «aproape iaste Domnul de toţi cei ce îl chiamă pre el întru adevăr» (Ps. 144: 18). Şi câtă purtare de grijă face pentru cei ce s'au dat pre sineşi spre bună-plăcearea lui, şi cu toată inima îi urmează lui.

Deaca crezi cum că Dumnezeu face purtare de grijă pentru tine, ce porţi grijă şi te grijeşti pentru ceaste vremealnice şi pentru trebuinţele trupului tău? Iară de nu crezi cum că purtare de grijă pentru tine face Dumnezeu, şi pentru aceasta te grijeşti afară de dânsul pentru ceale ce sânt pentru trebuinţa ta, mai ticălos eşti decât toţi oamenii. Şi pentru ce şi trăeşti, sau şi vei trăi? «Aruncă spre Domnul grija ta, şi el te va hrăni pre tine» (Ps. 54: 23), şi nu te vei spăimânta de teamerea ce vine preste tine (Pilde 3: 25).

Cela ce odată s'au afierosit pre sineşi lui Dumnezeu, întru odihna minţii petreace. Afară de neagoniseală nu poate sufletul a să slobozi din turburarea gândurilor, şi afară de linіştea simţirilor, pre pacea minţii nu o va simţi. Fără de a întra întru ispite, Înţelepciunea Duhului nu o va căştiga cineva; şi fără de citire cu dureare, supţirătatea gândurilor nu o va cunoaşte; şi fără de alinarea gândurilor, mintea întru ascunse taine nu va fi pornită; şi afară de nădeajdea cea prin credinţă, nu poate sufletul cu îndrăzneală a cuteza asupra ispitelor; şi iarăşi, fără de luminoasă cunoaştere a acoperemântului lui Dumnezeu nu poate inima a nădăjdui spre dânsul; şi fără de a gusta sufletul din patimile lui Hristos întru cunoştinţă, împărtăşire cu dânsul nu va avea.

Pre acesta om al lui Dumnezeu socoteaşte-l a fi, carele pentru multa milostivire pre sineşi s'au omorât despre trebuinţa cea de nevoe. Că cela ce miluiaşte pre sărac, pre Dumnezeu îl are grijindu-să pentru dânsul. Şi cela ce iaste sărac pentru dânsul, au aflat vistierii nelipsite.

Dumnezeu nu are trebuinţă de ceva. Însă să veseleaşte când ar vedea pre cineva odihnind chipul lui şi cinstindu-l pre dânsul pentru el. Când cineva ar ceare dela tine ceaia ce o ai, să nu zici întru inima ta că voiŭ lăsa aceasta sufletului mieu, ca să mă odihnesc întru dânsa, şi Dumnezeu îi va da lui de aiurea trebuinţa lui. Că ale nedrepţilor sânt graiurile aceastea, şi ale celor ce nu cunosc pre Dumnezeu. Omul cel drept şi bun, cinstea sa nu o dă altuia, nici vreamea Darului fără de lucrare o va lăsa să treacă. Omului ádecă celui sărac şi lipsit i să dă dela Dumnezeu (pentru că pre nimenea nu lasă Domnul). Dară tu te-ai întors despre cinstea ta cea dela Dumnezeu şi ai depărtat Darul lui dela tine, întorcând pre săracul. Deci când dai, veseleaşte-te şi zi: Slavă ţie, Dumnezeule, că m'ai învrednicit pre mine a afla pre oarecarele să îl odihnesc. Iară de nu ai ceaia ce vei da, mai mult te bucură, şi zi mulţemind lui Dumnezeu: Mulţemesc ţie, Dumnezeul mieu, că mi-ai dat mie Darul acesta şi cinstea ca să fiu sărac pentru numele tău, şi m'ai învrednicit pre

mine a gusta din necazul cel pus în calea poruncilor tale, şi în boală, şi în sărăcie, precum au gustat sfinţii tăi, cei ce au umblat în calea aceasta.

Şi când eşti bólnav, zi: Fericit iaste carele s'au învrednicit dela Dumnezeu a fi ispitit întru ceale ce moştenim viiaţa. Că boalele pentru sănătatea sufletului le aduce asupră Dumnezeu. Că au zis oarecarele din sfinţi (aceasta o am însemnat), cum că monahul carele nu cu plăceare de Dumnezeu slujaşte Domnului, şi nu cu sârguinţă să nevoiaşte spre mântuirea sufletului său, ci cu lenevire cătră lucrarea faptelor bune să află, negreşit slobozit iaste dela Dumnezeu a cădea întru ispite, ca să nu fie deşert, şi din multa nelucrare a lui să se abată spre ceale mai reale. Deci pentru aceasta aruncă Dumnezeu ispite preste cei trândavi şi leaneşi, ca întru aceastea să cugete, şi nu în ceale deşarte. Şi o face aceasta Dumnezeu de-a pururea întru cei ce îl iubesc pre el, ca să îi deprinză, şi să-i înţelepţească, şi să-i înveaţe pre ei voia lui. Şi când s'ar ruga lui, nu îi ascultă pre ei degrab, până ce ar slăbi şi ar cunoaşte cu întemeiare cum că din lenevirea şi din trândăviia lor li s'au întâmplat lor aceastea. Că scris iaste: «Când veţi întinde mâinile voastre cătră mine, întoarce-voiŭ ochii miei dela voi. Şi de veţi înmulţi rugăciunea, nu vă voiŭ asculta pre voi» (Isaia 1: 15). Că deşi pentru alţii s'au zis aceasta, dar însă pentru cei ce părăsesc calea Domnului iaste scrisă.

Şi fiindcă pre Dumnezeu multmilostiv îl zicem că iaste, pentru ce întru ispite, bătând de-a pururea şi rugându-ne, nu sântem auziţi, ci treace cu vedeare rugăciunea noastră? Decât cu adevărat ne învăţăm aceasta dela Prorocul ce zice: «Nu iaste mică mâna Domnului de a ne scoate, nici greu cu auzul iaste de a ne auzi: ci păcatele noastre ne-au despărţit pre noi dela dânsul, şi fărădelegile noastre i-au întors faţa lui, ca să nu ne audă» (Isaia 59: 1-2). Adu-ţi aminte de Dumnezeu în toată vreamea, şi îşi va aduce aminte şi el de tine când vei cădea în reale.

Firea ta priimitoare de patimi s'au făcut, şi ispitele lumii aceştiia multe s'au făcut, şi ceale reale nu sânt departe dela tine, ci din lăuntrul tău îţi izvorăsc ţie, şi supt picioarele tale. Din locul întru care ai stătut să nu eşi, şi când Dumnezeu va voì, te vei slobozi dintru aceastea. Şi precum să apropie geanele una de alta, aşa şi ispitele aproape sânt de oameni. Şi aceastea le-au iconomisit Dumnezeu cu înţelepciune, pentru folosul tău, ca cu aşteptare să baţi în uşa milostivirii lui, şi prin frica celor de scârbe să se samene pomenirea lui în mintea ta, şi să te apropii de dânsul prin rugăciuni, şi să se sfinţească inima ta prin cea de-a pururea pomenirea lui. Şi rugându-te tu, te va asculta pre tine. Şi vei cunoaşte că Dumnezeu iaste cela ce te scoate pre tine, şi vei simţi pre cela ce te-au zidit pre tine, şi îţi poartă de grijă, şi te păzeaşte, şi carele pentru tine îndoită lume au făcut. Una ádecă ca pre un

dáscal şi pedepsitoriu vremealnic, iară ceaialaltă ca pre o casă părintească şi moştenire a ta veacinică. Nu te-au făcut pre tine Dumnezeu nepriimitoriu de ceale de scârbă, ca nu Dumnezeirea poftindu-o, să moşteneşti ceaia ce au moştenit şi cela ce au fost mai nainte Luceafăr, iară mai pre urmă prin înălțare s'au făcut satană. Aseamenea încă nici neplecat şi nemişcat te-au făcut pre tine, ca să nu fii ca firea celor fără de suflet, şi să ți să facă ție bunătățile fără de dobândă şi fără de plată, ca dobitoacelor dobitoceştile îndreptări ceale fireşti. Căci cât folos şi mulțemire şi smerenie să naşte din aducerea îmboldirilor acestora, tuturor cu lesnire iaste a cunoaşte.

Deci arătat iaste cum că a ne nevoi întru ceale bune şi a ne abate dela ceale reale, întru noi iaste. Şi cinstea şi necinstea, ceale ce să fac dintru aceastea, spre noi să aduc. Că de necinste ádecă ruşinându-ne, ne teamem; iară prin cinste, pre mulțemire lui Dumnezeu îi aducem, şi cătră fapta bună ne mai întindem. Pre învățătorii aceştea ție Dumnezeu ți i-au înmulțit, ca nu slobod fiind dintru dânşii, şi neîmpărtăşit cu necazurile, şi mai presus de toată frica, să uiți pre Domnul Dumnezeul tău, şi să te abați dela dânsul, şi să cazi întru mulțime de dumnezei[1], precum şi alții mulți, măcar că era aseamenea ție pătimaşi, şi cu nişte scârbecioase ca aceastea bătuți, întru o clipeală de vreame, pentru vremealnică şi proastă stăpânire, şi [pentru] sănătate, nu numai întru mulțime de dumnezei au căzut, ci şi pre sineşi nebuneaşte dumnezei a să numi au îndrăznit. Deci pentru aceasta întru ceale de scârbe te-au slobozit pre tine a fi. Iară alteori, ca nu abătându-te, să îl mânii pre el, şi prin aducerea asupră-ți a pedeapsei să te prăpădească pre tine dela fața lui. Că las a zice păgânătatea şi cealelalte hule, care să nasc din buna norocire a vieții şi din neteamere, măcar pre ceale mai nainte zise să nu cuteaze cineva a le spune.

Pentru aceasta şi prin patimi, şi prin ceale de scârbă au înmulțit pomenirea lui întru inima ta, şi prin frica celor împrotivnice te-au deşteptat pre tine spre uşa milostivirii sale. Şi prin izbăvirea dintru aceastea, şi pricina, pre dragostea cea cătră dânsul o au sămănat întru tine. Şi după ce pre dragoste o au sămănat întru tine, cătră cinstea punerii-de-fii te-au apropiiat pre tine, şi Darul lui cel bogat, cât iaste ți-l arată ție. Că de unde ai fi cunoscut o pronie a lui ca aceasta, şi purtare de grijă, de nu ți s'ar fi întâmplat ție ceale împrotivnice? Pentru că mai de multe ori dintru aceastea iaste cu putință a să înmulți dragostea lui Dumnezeu în sufletul tău, ádecă dintru socotirea Darurilor lui, şi dintru aducerea aminte de mulțimea purtării lui de grijă. Toate bunătățile aceastea din ceale mâhnicioase ți să nasc ție, ca să te înveți dintru aceastea a mulțemi.

---

[1] «Mulțime de dumnezei»: politheism. (N. ed.)

Pentru pomenirea lui Dumnezeu, şi pentru mărturisire, şi pentru pocăință, şi pentru îndreptarea vieții

Drept aceaia adu-ți aminte de Dumnezeu, ca şi el totdeauna să te pomenească pre tine. Şi pomenindu-te, şi mântuindu-te pre tine, să priimeşti dela dânsul toată fericirea. Nu îl uita pre el, răspândindu-te întru ceale deşarte, ca şi el să nu te uite pre tine în vreamea războaelor tale. Întru îndestularea ta făte ascultătoriu lui, ca întru necazuri să aibi către dânsul îndrăzneală, prin cea din inimă şi statornică către dânsul rugăciune.

Curățeaşte-te pre sineți înaintea Domnului totdeauna, având pomenirea lui întru inima ta, ca nu zăbovind afară de pomenirea lui, fără de îndrăzneală să te faci când vei întra către dânsul. Căci îndrăzneala cea către Dumnezeu din cea cu dânsul deasă vorbire să face, şi din multa rugăciune. Cea către oameni obicinuință şi petreacere, prin trup iaste; iară cea către Dumnezeu împreunare, prin sufleteasca pomenire iaste, şi prin luarea-aminte de rugăciuni, şi prin întreagă-ardere. Iară din multa petreacere a pomenirii lui, spre uimire şi spre minuni cu vreame să mută. «Că să va veseli inima celor ce caută pre Domnul» (Ps. 104: 3). «Căutați pre Domnul», o, osândiților, «şi vă întăriți» cu nădeajdea! «Căutați fața lui totdeauna» [Ps. 104: 4] prin pocăință, şi vă veți sfinți cu sfințeniia feații lui, şi de păcatele voastre vă veți curăți.

Alergați către Domnul, câți sânteți întru păcate vinovați, către cela ce poate a erta păcatele şi a treace cu vedearea greşalele. Că cu jurământ au zis prin Prorocul grăind: «Viu sânt eu, zice Domnul; nu voesc moartea păcătosului, precum a să întoarce şi a fi el viu» (Iezek. 33: 11). Şi iarăşi: «Toată zioa am întins mâinile meale către norod neplecat şi împrotivă-grăitoriu» (Isaia 65: 2). Şi iarăşi: «Pentru ce cu moarte muriți, casa lui Israil?» (Iezek. 33: 11). «Întoarceți-vă către mine, şi mă voiŭ întoarce către voi» (Malah. 3: 7). Şi iarăşi: «Ori în carea zi să va întoarce păcătosul dela calea lui, şi să va întoarce către Domnul, şi va face judecată şi dreptate, fărădelegile lui nu le voiŭ pomeni, ci trăind va trăi, zice Domnul. Şi dreptul de va lăsa dreptatea lui, şi păcătuind va face nedreptate, dreptatea lui nu o voiŭ pomeni, ci alunecare voiŭ pune înaintea lui, şi întru întunearecul lucrurilor sale va muri, deaca va rămânea întru dânsele» (cf. Iezek. 33: 12-16). Pentru ce? Căci păcătosul nu va fi împiedecat de păcatul său, ori în carea zi s'ar întoarce către Domnul. Şi dreptatea dreptului nu îl va izbăvi pre dânsul, ori în carea zi ar păcătui, de ar rămânea ádecă întru un păcat ca acesta. Încă şi Ieremiei, aşa i-au grăit Dumnezeu: «Ia tu carte de piiale, şi câte am zis ție scrie-le, din zilele lui Iosie, împăratului Iudei, până astăzi, toate realele câte țe-am zis ție, că le voiŭ aduce asupra norodului acestuia: ca auzind şi înfricoşindu-să, să

părăsească omul calea sa cea vicleană, şi întorcându-să, să se pocăiască, şi voiŭ râdica păcatele lor» (cf. Ieremia 36: 2-3). Şi Înțelepciunea au zis: «Cela ce îşi ascunde păcatul său, nu va folosi; iară cela ce îşi mărturiseaşte păcatele sale şi le treace pre dânsele, milă va dobândi dela Dumnezeu» (Parim. 28: 13). Şi Isaia zice: «Căutați pre Domnul, şi aflându-l, chiemați-l pre el; şi apropiindu-să, părăsească-şi păcătosul calea sa, şi bărbatul cel nedrept gândurile sale, şi întoarceți-vă cătră mine, şi eu vă voiŭ milui pre voi. Că gândurile meale nu sânt ca gândurile voastre, nici căile meale ca căile voastre» (Isaia 55: 6-8). «Deci de mă veți asculta pre mine, bunătățile pământului veți mânca» (Isaia 1: 19). Veniți cătră mine, şi ascultați-mă pre mine, şi veți fi vii cu sufletul vostru. Când vei păzi căile Domnului, şi vei face voile lui, atuncea nădăjduiaşte spre Domnul, şi îl chiamă pre el; «şi strigând tu, va zice ție: Iată de față sânt» (Isaia 58: 9).

Când vine asupra celui nedrept ispită, nu are nădeajde a chiema pre Dumnezeu, nici a aştepta mântuirea cea dela dânsul, căci în zilele odihnei sale s'au depărtat dela voia lui Dumnezeu. Mai nainte până ce vei înceape războiul, ceare ajutorința lui Dumnezeu, şi mai nainte până a te bolnăvi, caută pre Vindecătoriul. Şi mai nainte până a-ți veni asupră scârbele, roagă-te, şi în vreamea necazurilor îl vei afla pre dânsul, şi te va auzi pre tine. Mai nainte până a te aluneca tu, chiamă şi te roagă; şi mai nainte până a te ruga tu, găteaşte-ți făgăduințele, zic ádecă merinzile ceale de aicea. Chivotul lui Noe în vreamea păcii s'au gătit, şi mai nainte de o sută de ani leamnele lui să răsădiia. Şi în vreamea urgiei cei nedrepți ádecă au perit, iară dreptului acoperemânt i s'au făcut. Gura nedreaptă prin rugăciune să astupă. Că prihănirea ştiinții fără de îndrăzneală face pre om. Inima cea bună pogoară lacrămi cu bucurie întru rugăciune.

Pentru răbdare şi îndelungă-răbdare, şi pentru smerenie

Cărora lumea s'au omorât, aceştea supărările cu bucurie le rabdă. Iară cărora le trăiaşte lumea, aceştea nu pot a suferi năpaste: ci sau de slavă deşartă biruiți fiind, să mânie şi să turbură dobitoceaşte pornindu-se, sau de scârbă vânați sânt. O, cum iaste cu anevoe de isprăvit o faptă bună ca aceasta, şi câtă slavă are înaintea lui Dumnezeu! Cela ce voiaşte fapta bună aceasta a o isprăvi, ádecă a fi năpăstuit şi îndelung a răbda, are trebuință de a să depărta de ai săi şi a să înstreina. Căci nu poate în patriia sa a o isprăvi pre dânsa. Că a celor mari şi mai putearnici iaste a suferi durearea aceştii fapte bune între ai săi fiind, şi cărora lumea aceasta au murit, şi de toată mângâiarea ceastă de aicea s'au deznădăjduit.

Precum Darul să apropie de smerita cugetare, aşa şi de mândrie întâmplări dureroase. Ochii Domnului preste cei smeriţi-cugetători, ca să-i veselească pre dânşii, iară faţa Domnului împrotiva celor mândri, ca să-i smerească pre dânşii. Smereniia totdeauna priimeaşte dela Dumnezeu mila, iară învârtoşării de inimă şi împuţinării de credinţă întâmpinări înfricoşate li să întâmplă. Micşorează-te pre sineţi întru toate către toţi oamenii, şi te vei înălţa deasupra boiarilor veacului acestuia. Mai nainte apucă pre toţi prin sărutarea şi închinăciunea ta, şi te vei cinsti mai mult decât cei ce aduc daruri aurul Sufirului.[1]

Defăimează-te pre sineţi, şi vei vedea slava lui Dumnezeu întru sineţi. Că unde odrăsleaşte smereniia, acolò slava lui Dumnezeu izvoraşte. Deaca te vei nevoi arătat a fi defăimat de toţi oamenii, te face pre tine Dumnezeu a fi slăvit; iară de vei avea în inima ta smereniia, întru inima ta îţi arată ţie Dumnezeu slava sa. Fă-te leasne defăimat întru mărimea ta, şi nu mare întru micşorimea ta.

Pentru smerita-cugetare sfătuire cuvioasă

Sârguiaşte-te a fi defăimat, şi de cinstea lui Dumnezeu te vei umplea. Nu căuta a fi cinstit, plin fiind înlăuntru de rane. Prihăneaşte cinstea, ca să fii cinstit, şi să nu o iubeşti pre dânsa, ca să nu te necinsteşti. Cela ce aleargă pre urma cinstei, [ea] fuge dinnaintea lui. Şi pre cela ce fuge de dânsa, îl va goni pre el, şi propoveduitoriu al smereniei lui să face [ea] tuturor oamenilor. De te vei defăima pre sineţi ca să nu fii cinstit, Dumnezeu te va arăta pre tine; şi deaca pentru adevăr te vei prihăni pre sineţi, dă voe Dumnezeu tuturor zidirilor sale a te lăuda pre tine, şi vor deşchide înaintea ta uşa slavei Ziditoriului tău, şi te vor lăuda pre tine. Căci tu întru adevăr dupre chipul şi dupre asemănarea lui eşti.

Pre omul carele ádecă cu faptele ceale bune iaste strălucit, iară oamenilor prost să arată, luminos ádecă cu viiaţa, şi înţelept cu cunoştinţa, şi smerit cu duhul, cine l-au văzut? Fericit iaste carele să smereaşte pre sineşi întru toate, că să va înălţa. Că cela ce pentru Dumnezeu să smereaşte pre sineşi întru toate, şi să micşorează, de Dumnezeu să slăveaşte. Şi cela ce pentru Dumnezeu flămânzeaşte şi însetează, îl va îmbăta pre dânsul Dumnezeu din bunătăţile sale. Şi cela ce pentru Dumnezeu iaste gol, să îmbracă de dânsul cu haina nestricăciunii şi a slavei. Şi cela ce pentru dânsul iaste sărac, cu bogăţiia lui cea adevărată să mângâe. Defaimă-te pre sineţi pentru Dumnezeu şi, tu neştiind, să va înmulţi slava ta întru toată viiaţa ta. Aibi-te pre

[1] Sufirul oraşĭ iaste, întru care sânt pietrile ceale scumpe şi aurul în Indiia. [vezi 3 Împ. 10: 11 – N. ed.]

sineți păcătos, ca să te îndreptezi întru toată viiața ta. Fă-te prost întru înțelepciunea ta, şi nu te arăta înțelept, prost fiind. Şi deaca pre cel prost şi neînvățat smereniia îl înalță, de câtă cinste socoteşti că să face pricinuitoare celor mari şi cinstiți smereniia?

Fugi de slava deşartă, şi vei fi slăvit; şi teame-te de mândrie, şi te vei mări. Nu fiilor oamenilor iaste dată slava deşartă, nici înalta-cugetare neamului femeilor. Deaca de bună voe te-ai lepădat de toate lucrurile vieții, pentru lucru de nimic nicidecum cu cineva să te priceşti. Deaca slava deşartă o ai urât, fugi de cei ce o vânează pre dânsa. Fugi de iubitorii de agoniseală, ca şi de a agonisi. Depărtează-te pre sineți dela cei ce să desfătează, cum şi dela desfătare. Fugi de cei neastâmpărați, cum şi de neastâmpărare. Că deaca pomenirea cea supțire a celor zise turbură mintea, cu cât mai vârtos vedearea şi petreacerea cea cu dânsele? Apropie-te de cei drepți, şi printr'înşii te vei apropiia de Dumnezeu. Petreci împreună cu cei ce au smerenie, şi te vei învăța năravurile lor. Că deaca vedearea celor zişi iaste folositoare, cu cât mai vârtos învățătura gurii lor?

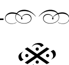
Iubeaşte pre cei săraci, ca printr'înşii şi tu să dobândeşti mila. Nu te apropiia de iubitorii de priciri, ca să nu fii silit a te face afară de liniştea ta. Nu suferi cu îngrețoşare realele mirosiri ale bólnavilor, şi mai ales ale săracilor, fiindcă şi tu cu trup eşti înfăşurat. Nu înfrunta pre cei necăjiți cu inima, măcar bogați ar fi, măcar săraci[1], ca nu cu toiagul lor şi tu să fii bătut, şi vei căuta pre cei ce mângâe, şi nu îi vei afla. Nu defăima pre cei ciungi, că toți la iad cu deopotrivă-cinste vom mearge. Iubeaşte pre cei păcătoşi, şi uraşte lucrurile lor, şi să nu îi defaimi pre dânşii pentru greşalele lor, ca nu cândva şi tu să fii ispitit întru ceale ce sânt ei. Adu-ți aminte că părtaşiu eşti firii céiĭ pământeşti, şi tuturor le fă bine. Nu mustra pre cei ce au trebuință de rugăciunea ta, şi de cuvintele ceale moi ale mângâerii să nu îi lipseşti, ca să nu piiae, şi cerute vor fi dela tine sufletele lor: ci urmează doftorilor, carii patimile ceale mai înfierbântate le tămăduesc cu leacuri mai reci, şi pre ceale mai reci cu ceale împrotivnice.

Sileaşte-te pre sineți, când vei întâmpina pre aproapele tău, ca să îl cinsteşti pre dânsul mai presus decât măsura lui, şi sărută-i mâinile lui şi picioarele, şi le ține pre dânsele de multe ori cu multă cinste, şi le pune pre dânsele pre ochii tăi, şi îl laudă pre el şi întru ceale ce nu le are. Iară când s'ar despărți de tine, grăiaşte pentru dânsul toată bunătatea şi cinstea. Că prin aceastea şi prin unele ca aceastea îl tragi pre el spre bunătate şi îl sileşti pre el a să ruşina din numirea cu carea l-ai numit pre el. Şi sameni întru

---

[1] Cuvintele „măcar bogați ar fi, măcar săraci” nu se află în textul grecesc tipărit, nici în siriacă. (N. ed.)

dânsul semințele faptei bune. Şi dintru o obicinuință ca aceasta, cu carea te obicinueşti pre sineți, să închipuiaşte întru tine chip bun, şi smerenie multă vei căştiga întru sineți, şi fără de osteneală isprăveşti ceale mari. Şi nu numai aceasta, ci de are şi oarecare neajungeri, cinstit fiind de tine, cu lesnire priimeaşte dela tine tămăduirea, ruşinându-să din cinstea carea i-ai făcut lui. Chipul acesta fie-ți ție de-a pururea, ádecă întru închinăciuni făcătoriu de bucurie să fii, şi cinstitoriu spre toți. Şi să nu întărâți pre cineva, sau să îl râdici spre zavistie, nici pentru credință, nici pentru lucrurile lui ceale reale; ci păzeaşte-te pre sineți, a nu prihăni sau a mustra pre cineva întru ceva. Că avem Judecătoriu în Ceriuri, necăutătoriu în față. Iară de voeşti a-l întoarce pre el cătră Adevăr, mâhneaşte-te pentru dânsul, şi cu lacrămi şi cu dragoste spune-i lui un cuvânt sau doao, şi nu te aprinde cu mânie asupra lui, şi vei vedea întru tine semn de vrajbă. Că dragostea nu ştie a să mâniia, sau a să întărâta, sau a prihăni pre cineva cu împătimire. Arătare a dragostii şi a cunoştinții iaste smereniia, carea să naşte din ştiință bună, întru Hristos Iisus Domnul nostru, căruia i să cuvine slava şi stăpânirea, împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh, acum, şi de-a pururea, şi în veacii veacilor. Amin.

C U V Â N T a l 6 - l e a

Pentru folosul cel din fugirea de lume. Cum că întru cercare şi întru luarea aminte a înțelepciunii au biruit Părinții chipul acesta.

are cu adevărat, şi grea, şi nelesnicioasă iaste lupta carea să face în lucruri. Şi cât de ar putea omul a să face nebiruit şi tare, când s'ar apropiia de dânsul pricinile asuprealelor războaelor şi ale luptelor, frică să lipeaşte de dânsul, şi grabnic spre cădeare să face, mult mai mult de întâmpinarea războiului celui văzut al diavolului. Căci precât nu să depărtează omul din acealea de care inima lui să teame, de-a pururea să face vrăjmaşului lui loc asupra lui. Şi deaca puțin va adormita, cu lesnire îl piiarde pre el. Căci când sufletul ținut va fi întru întâmpinările ceale vătămătoare ale lumii, întâmpinările aceastea i să fac lui bolduri, şi ca cum fireaşte să biruiaşte când cu dânsele să va întâmpina.

Şi deci Părinții noştri cei dedemult, carii au umblat pre cărările aceastea, ştiind ei cum că nu în toată vreamea iaste mintea sănătoasă, nici poate a sta neabătut întru o aşezare şi a-şi păzi străjuirea sa, şi să face în vreame[1] a nu putea privi spre ceale ce o vatămă pre ea, au socotit întru înțelepciune şi s'au îmbrăcat cu neagoniseala ca cu o armă, cu ceaia ce de multe lupte iaste slobodă, precum iaste scris (ca aşa, prin lipsa sa, omul să poată a scăpa din multe greşale). Şi s'au dus în pustie, întru carea nu sânt lucruri: care sânt pricini ale patimilor. Ca nici în vreamea când s'ar întâmpla a să bolnăvi ei, să afle pricinile căderilor, zic ádecă a mâniei, şi a poftei, şi a pomenirii de rău, şi a slavei; ci ca şi aceastea, şi cealealalte ale acestora uşoare să se facă prin pustiia aceaia. Că întru dânsa s'au întărit pre sineşi şi s'au zidit ca întru un turn nebiruit. Şi atuncea au putut fieştecarele dintru dânşii a-şi săvârşi lupta sa întru linişte, unde simțirile nu au aflat ajutoriu a să împreuna cu cela ce împrotivă ne luptă pre noi întru întâmpinarea celor vătămătoare. Că mai bună iaste noao moartea întru luptă, decât a trăi întru cădeare. Amin.

[1] «În vreame»: uneori. (N. ed.)

C U V Â N T al 7-lea

Pentru rânduiala noilor-începători, şi aşezarea, şi pentru ceale ce sânt cuviincioase lor

ceasta iaste rânduiala cea întreg-înţeleaptă şi lui Dumnezeu iubită, a nu căuta împrejur cu ochii încoace şi încolò, ci totdeauna la ceale dinnainte a să întinde; şi a nu cuvânta îndeşert, ci pre singure ceale de nevoe a le grăi. Şi cu haine sărăceşti îndestulaţi a fi spre trebuinţa trupului. Şi aşa mâncările ceale ce alcătuesc pre trup a le unelti, şi nu îndrăcirea pântecelui. A să împărtăşi din toate câte puţin, şi nu pre unele ádecă a le defăima, iară pre altele a le aleage, şi dintru aceastea a voi să-şi umple pântecele. Mai mare decât toată fapta bună iaste socoteala. Iară de vin, fără de priiateni, sau afară de bo[a]lă sau de slăbiciune să nu te împărtăşeşti. Să nu tai cuvântul celui ce grăiaşte şi ca un neînvăţat să grăeşti împrotivă, ci ca un înţelept fii întărit. Şi oriunde te vei afla, mai mic pre sineţi socoteaşte-te, şi slujitoriu fraţilor tăi. Să nu dezgoleşti înaintea cuiva ceva din mădulările tale, nici să te apropii de vreun trup al cuiva, afară de pricină de nevoe. Nici să laşi pre cineva a să apropiia de trupul tău fără de binecuvântată, precum am zis, pricină. Abate-te dela îndrăzneală ca dela moarte. Şi căştigă-ţi întreagă-înţeleaptă rânduială somnului tău, ca să nu să depărteaze dela tine putearea carea te păzeaşte pre tine. Şi oriunde ai dormi, de iaste cu putinţă, nimenea să te vază pre tine. Scuipit înaintea cuiva să nu arunci. Iară de ţe-ar veni ţie tusă şezind la masă, întoarce-ţi faţa ta înapoi, şi aşa tuşaşte. Cu întreagă-înţelepciune mănâncă şi bea, precum să cuvine fiilor lui Dumnezeu.

Să nu îţi întinzi mâna ta a lua ceva din naintea priiatenilor tăi cu obrăznicie. Şi de va şedea cu tine strein, îndeamnă-l pre el o dată şi de doao ori să mănânce, şi cu bună rânduială pune la masă, şi nu cu turburare. Cu bună rânduială şezi, şi strâns, nedezgolind ceva din mădulările tale. Când caşci, acopere-ţi gura ta, ca să nu să vază. Că ţiind răsuflările tale, va treace. De vei întra în chiliia mai-marelui tău, sau a priiatenului, sau a ucenicului, păzeaşte-ţi ochii tăi ca să nu vază ceva din ceale ce sânt acolò. Iară de vei fi silit de gând, ia aminte ca să nu îl asculţi şi să faci aceasta, că cela ce întru aceastea cu neruşinare să află, strein iaste de chipul cel monahicesc, şi dela Hristos, carele chipul acesta[1] ni l-au dat noao. Să nu iai aminte la locurile

---

[1] Chipul, nu cel din afară şi trupesc – potcapocul, şi mantiia, şi cămaşa, şi cealelalte îmbrăcăminte ale monahilor – ci cel din lăuntru şi duhovnicesc, precum însuşi Părintele întru începutul Cuvântului al zeacelea adeverează, zicând: Să cuvine dar monahului a avea chipuri frumoase din toate părţile sale, ádecă treacere cu vedearea a celor ce să văd, adevărată neagoniseală, şi cealelalte. Vezi-mi-ţi cum Domnul nostru Iisus Hristos, prin Dumnezeeştile

întru care sânt a[s]cunse vasele chiliei priiatenului tău. Cu linişte deşchide-ţi uşa ta şi o închide, şi pre a priiatenului tău. Să nu întri de năprasnă cătră cineva, ci bătând dinnafară, şi dându-ţi-să voe, atuncea întră cu cucernicie.

Nu te grăbi întru umblarea ta, afară de trebuinţă de nevoe carea te-ar sili pre tine. Fă-te ascultătoriu tuturor întru tot lucrul bun: fără numai celor iubitori de agoniseală, sau iubitori de argint, sau mireanilor să nu le urmezi, ca să nu să facă lucru diavolesc. Întru blândeaţe vorbeaşte cu toţi, şi cu întreagă-înţelepciune spre toţi priveaşte, şi să nu îţi umpli ochii tăi din faţa cuiva. Mergând în cale, să nu întreci pre cei mai mari decât tine; iară de ar rămânea priiatenul tău, puţin întrecându-l, aşteaptă-l pre el. Că cela ce nu face aşa, nebun iaste, şi aseamenea porcului celui ce nu are leage. De va grăi priiatenul tău cu oarecarii ce l-ar fi întâmpinat, aşteaptă-l pre el, şi să nu îl sileşti pre dânsul. Cel sănătos să zică celui neputincios mai nainte de vreame: Să facem trebuinţa[1].

Să nu mustri pre cineva întru vreo greşală, ci pre sineţi socoteaşte-te întru toate vinovat şi pricinuitoriu al greşalii. Nu te feri a face tot lucru[l] prost, cu smerită cugetare, nici iarăşi te dezbate. Şi de vei fi silit a râde, să nu ţi să vază dinţii tăi. Şi de vei fi silit a vorbi cu femei, întoarce-ţi faţa ta despre vedearea lor, şi aşa vorbeaşte cu dânsele. Iară de monahíi depărtează-te ca de foc şi ca de cursa diavolului, şi de întâlnirea şi de împreună-vorbirea şi de vedearea lor, ca să nu să răcească inima ta din dragostea lui Dumnezeu, şi să-ţi pângăreşti inima ta cu noroiul patimilor; măcar de ar fi surori ale tale dupre trup, ca despre ceale streine fereaşte-te pre sineţi. De amestecarea cea cu ai tăi păzeaşte-te, ca să nu să răcească inima ta din dragostea lui Dumnezeu. De îndrăznealele ceale cu cei mai tineri şi de împreunări fugi ca de prieteşugul diavolului. Pre unul aibi-l împreună-vorbitoriu şi împreună-tăi-

---

poronci şi prin pilda sa cea Dumnezeiaşte începătoare, viiaţa cea Monahicească învăţindu-o, îmbră[că]mintele ceale mai presus de fire şi nestricăcioase ale sufletului celui monahicesc le-au arătat. «De voeşti», zice, «desăvârşit a fi, mergi vinde-ţi averile tale, şi le dă săracilor, şi vei avea comoară în Ceriu, şi vino de îmi urmează mie» (Matth. 19: 21). Iată întreaga treacere cu vedearea a lucrurilor celor ce sânt în lume, şi înstreinarea, treaptele ceale întâi ale desăvârşitei vieţii aceştiia. Şi iarăşi: «Sânt fameni carii s'au scopit pre sineşi pentru Împărăţiia Ceriurilor» (Matth. 19: 12). Iată fecioria, făgăduinţa monahilor, carea pre oamenii cei pământeşti deaseamenea îi alcătuiaşte cu Îngerii cei Cereşti. Şi aiurea: «De voiaşte cineva a veni după mine, să se leapede de sineşi» (Matth. 16: 24) – aceasta însemnează omorârea patimilor celor trupeşti, şi pre a toată pofta cea dulce, cu pătimirea. «Şi să îşi ia Crucea sa»: iară aceasta, cea de-a pururea petreacere cu asprime, şi răbdarea cea întru pătimiri, şi ascultarea cea până la moarte, care ádecă sânt alcătuitoare vieţii céiĭ monahiceşti. Dar pentru carea pricină Domnul, în pustie viind, au postit, şi în munte suindu-să, deosebi s'au rugat? Decât cum că vrea să pue temeliile îngereştii vieţii aceştiia.

[1] Adică să mâncăm. (N. ed.)

nuitoriu, pre cela ce să teame de Dumnezeu şi carele ia aminte de sineşi totdeauna: carele iaste ádecă sărac întru sălăşluirea sa, dar bogat întru tainele lui Dumnezeu. Despre fieştecarele ascunde-ți tainele tale, şi faptele tale, şi războaele tale. Să nu şezi cu capul gol înaintea cuiva, afară de nevoe, şi cu întreagă-înțelepciune eşi la trebuința cea de nevoe ca cum cucernicindu-te de Îngerul cela ce te păzeaşte pre tine, şi cu frica lui Dumnezeu o săvârşaşte, şi sileaşte-te pre sineți până la moarte, măcar de şi inimii tale nu i-ar fi cu plăceare.

Mai bine iaste ție a mânca venin de mo[a]rte, decât a mânca cu femeae, măcar de ar fi şi maică-ta sau soru-ta. Mai bine iaste ție a lăcui împreună cu bălaur, decât a dormi împreună cu cel mai tânăr şi împreună a te acoperi, măcar de ar fi şi frate al tău dupre trup. De țe-ar zice ție când mergi în cale cineva mai mare decât tine: «Vino ca să cântăm», să nu-l neasculți pre dânsul. Iară de nu țe-ar zice – cu limba ádecă, taci; iară cu inima slavosloveaşte pre Dumnezeu. Să nu te împrotiveşti cuiva pentru ceva, nici să te lupți, nici să minți, nici să te juri pre Numele Domnului Dumnezeului tău. Defăimat fii, şi nu defăima. Năpăstuit fii, şi nu năpăstui. Mai bine iaste a să strica ceale trupeşti cu trupul, decât a ne păgubi de ceva din ceale ale sufletului. La judecată cu cineva să nu întri, ci rabdă osândindu-te, fiind neosândit. Să nu iubeşti cu sufletul tău ceva din ceale lumeşti, ci pleacă-te igumenilor şi începătorilor[1], şi de amestecarea cea cu dânşii depărtează-te. Că aceasta iaste cursă carea vânează pre cei mai leaneşi spre pierzare.

O, lacomule cu pântecele, cela ce cauți a sluji pântecelui tău, mai bine iaste ție a pune în pântecele tău cărbuni de foc, decât prăjiturile igumenilor şi ale stăpânitorilor. Varsă-ți mila ta preste toți şi fă-te sfiit despre toți. De multa cuvântare păzeaşte-te pre sineți, că aceasta stinge din inimă pornirile ceale gândite care să nasc dela Dumnezeu. Fugi de a dogmatisi, ca de un leu fără de rânduială. Nici iarăşi cu hrănitorii Bisericii[2] să întri la aceasta, nici cu cei streini. Şi prin ulițile mânioşilor sau ale luptaşilor să nu treci, ca să nu să umple inima ta de mânie, şi va stăpâni pre sufletul tău întunearecul rătăcirii. Cu cel mândru să nu lăcueşti împreună, ca să nu fie luată din sufletul tău lucrarea Sfântului Duh, şi să se facă sălăşluire de toată patima vicleană. Păzirile aceastea deaca le vei păzi, o, omule, şi te vei îndeletnici pre sineți totdeauna întru cugetarea lui Dumnezeu, întru adevăr va vedea sufletul tău întru sineşi lumina lui Hristos, şi în veac nu să va întuneca. Lui să cuvine slava şi stăpânirea în veaci. Amin.

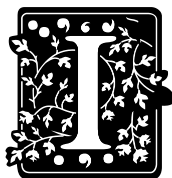
---

[1] «Începătorilor» (gr. ἄρχουσι, «príncipilor»): stăpânitorilor. (N. ed.)

[2] «Hrănitorii Bisericii», traducere greşită; sensul este: «cei hrăniți în Biserică», «copiii Bisericii» (gr. τῶν τροφίμων τῆς ἐκκλησίας). (N. ed.)

C U V Â N T a l 8 - l e a

Pentru rânduială supțire a socotealii

a aminte de sineți, o, iubite, de-a pururea, şi vezi, întru desimea lucrurilor tale, şi necazurile ceale ce te întâmpină pre tine, şi laturea pustiei viețuirii tale, şi supțirătatea minții tale cu putearea cunoştinții tale, şi lungimea cea multă a liniştii tale [împreună] cu leacurile ceale multe, ádecă cu ispitele, ceale ce dela adevăratul Doftor să aduc spre sănătatea omului acelui dinlăuntru. În vreame[1] ádecă, dela draci; şi în vreame, în boale şi întru durerile trupului; şi în vreame, întru spaima înțeleagerilor sufletului tău, întru pomenirile ceale cumplite, care vor să fie la ceale mai de pre urmă: iară în vreame, întru altuirea şi legarea Darului celui fierbinte, şi a lacrămilor celor dulci, şi a bucuriei Duhului, împreună cu cealelalte – ca să nu înmulțesc cuvintele. Oare întru toate aceastea desăvârşit vezi cum că rana ta au început a să însănătoşa şi a să pecetlui? Iară aceasta iaste: Oare patimile au început a slăbi? Pune semn, şi întră întru sineți totdeauna, şi vezi pre care ádecă din patimi le vezi că au slăbit înaintea ta, şi care dintr'însele au perit şi s'au depărtat cu totul, şi care dintru dânsele au început a tăcea din sănătatea sufletului tău, şi nu din depărtarea celor ce le înfricoşază, şi care din minte s'au învățat biruite a fi, şi nu din lipsirea pricinilor. Şi ia aminte iarăşi de cumva vezi cu totul înlăuntrul putrejunii ranei tale, că au început carne vie a să înălța[2], care iaste pacea sufletului. Şi care ádecă din patimi cu urmare şi cu silire silite sânt, şi în carea vreame şi vreame. Şi de sânt aceastea trupeşti, sau sufleteşti, sau alcătuite şi amestecate; şi de să mişcă întru pomenire ca nişte neputincioase întunecos, sau cu tărie împrotiva sufletului să scoală; şi deaca poate ca cum

---

[1] «În vreame»: uneori. (N. ed.)

[2] Trupul ádecă, cel mai nainte de călcarea de poruncă al celui întâiu-zidit, patimilor celor prihănite nefiind supus, nici de dulcețile ceale făcătoare de stricăciune stricat, nici de poftele ceale pierzătoare omorât, fără de patimă era şi nestricăcios, şi viețuind viiața cea cu adevărat ne ruşinată şi nedureroasă. Iară cel după călcarea de poruncă, patimilor celor prea urâte supuindu-să, şi de poftele ceale reale şi de dezmierdări stricat fiind, pătimaşiu s'au făcut şi mort spre lucrarea faptei bune, dupre cuvântul ce zice: «Iară în zioa întru carea veți mânca dintru dânsul, cu moarte veți muri» (Facere 2: 17). Că împreună cu gustarea din lemn moartă s'au făcut plecarea spre bunătate cea în trupul strămoşilor. Ci iaste iarăşi, prin credința şi Darul Fiiului lui Dumnezeu, celui ce s'au întrupat pentru noi, a ne dezbrăca ádecă de mortul acela şi pătimaşul trup, şi a ne îmbrăca întru cel fără de patimă şi viu. Că omorându-se patimile, îndată trupul cel viu să iveaşte, precum zice Cuviosul. Că «rană» ádecă pre patimi mai sus numindu-le, iară însănătoşare a aceştiia pre neputința patimilor, adaoge: «înlăuntrul putrejunii ranii», ádecă întru slăbirea patimilor şi întru stricăciune trupul cel viu a răsări. Pentru care Dumnezeescul Apostol au arătat: «Iară ceaia ce acum trăesc în trup, întru credința Fiiului lui Dumnezeu trăesc» (Galat. 2: 20).

stăpânind, sau prin chip de furtişag; şi cum ia aminte la aceastea mintea-împăratul, carea stăpâneaşte simțirile. Când s'ar ivi şi ar împreuna războiu, bate războiu cu dânsele, şi cu tăriia sa le face pre dânsele să slăbească, sau nici iarăşi întru vedeare le veade pre iale şi le socoteaşte pre iale?[1] Şi care ádecă dintr'însele ştearse sânt din ceale vechi, şi care de curând sânt făcute? Încă şi patimile, întru închipuire să mişcă, sau întru simțire fără de închipuiri, şi întru pomenire fără de patimă şi fără de gânduri, afară de zădărâre? Şi dintru aceastea iarăşi cu putință iaste a cunoaşte măsura sufletului cum stă.

Acealea ádecă ceale dintâiu la aşezare nu au ajuns. Pentru că încă luptă zace pre suflet, măcar de şi puternicie asupra lor ar arăta. Iară aceastea, precum au zis Scriptura, întru uneltire: «Au şezut», zicând, «David în casa sa, şi l-au odihnit pre el Dumnezeu despre toți cei din prejurul lui» (2 Împ. 7: 1).[2] Aceastea nu pentru una din patimi le vei înțeleage, ci împreună şi cu patimile ceale fireşti, cu pofta şi cu mâniia, şi patimile iubirii de slavă carea închipuiaşte feațele, şi le năluceaşte, şi spre poftă şi poftire râdică. Şi patima iubirii de argint iarăşi, când să împreunează cu dânsa sufletul întru ascuns, măcar de nu s'ar şi pleca să vie spre lucru, însă idolii lucrurilor iubirii de argint întru materiia adunării bogăției îi închipuiaşte în minte, şi pre suflet îl pleacă a cugeta întru dânsele, şi dorire îi pricinuiaşte a le căştiga pre dânsele împreună cu cealelalte.

Nu toate patimile prin asupreală bat războiu. Că sânt patimi care necazurile numai le arată sufletului; lenevirea, şi trândăviia, şi scârba, nu prin asupreală, nici prin răsuflare asuprează, ci numai greotate pun pre suflet. Iară tăriia sufletului, întru biruință împrotiva celor ce bat războiu prin asupreală să cearcă, şi a tuturor acestora cunoştință supțire şi seamne i să cuvine omului a avea, ca să simță întru fieştecare pas care îl pune, unde au ajuns şi în carea laturе au început sufletul lui a călca, în pământul lui Hanaan, sau dinafară de Iordan.[3]

---

[1] Aceasta ádecă, «sau nici iarăşi întru vedeare le veade pre iale şi le socoteaşte pre iale», aceaiaşi mi să pare a fi cu aceasta, ádecă: nicidecum le veade, nici le socoteaşte pre iale.

[2] «Şi au fost când au şezut împăratul în casa sa, şi Domnul l-au moştenit pre el împrejur despre toți vrăjmaşii lui cei de prin prejuru». (Cei Şaptezeci)

[3] Sânt hotarăle Hananeilor dela Sidon, până a veni la Gherarà, şi Gazan, până a veni la Sodoma şi Gomorra, Adamà şi Sevoin, până la Dasà (Facere 10: 19). Şi iaste pământul lui Hanaan acesta pământul făgăduinții, pre care înainte numai s'au învrednicit a-l vedea Prorocul Moisì. Că dinnainte, zice, vei vedea pământul, şi acolò nu vei întra. Iară dinnafară de Iordan iaste Sodoma şi Gomora. Deci pământul lui Hanaan ádecă, pre curățeniia trupului, şi pre aşezarea cea pacinică a sufletului, şi pre săvârşirea ceaia ce iaste cu putință vieții céiĭ

Ia aminte încă şi aceasta: De iaste, prin lumina sufletului, destulă cunoştința spre socotirea acestora, sau întru întunearec le socoteaşte pre iale, sau cu totul iaste lipsită de unele ca aceastea? Afli oare cu totul că au început gândul a să curăți? Dă loc răşchirarea în minte în ceasul rugăciunii? Şi oarecarea patimă turbură pre minte când să apropie la rugăciune? Simți întru sineți cum că putearea liniştii au umbrit preste suflet cu blândeațe, şi cu alinare, şi cu pace, pre carea afară de obiceaiu să obicinuiaşte să o nască în minte? Să răpeaşte mintea de-a pururea fără de voe întru gândurile celor fără de trupuri, spre care nu sânt slobozite simțirile a le tâlcui pre iale? Să aprinde întru tine de năprasnă bucurie, carea face pre limbă a tăcea? Întru desfătarea cea neasemănată a eiĭ, [oare] izvoraşte din inimă de-a pururea dulceață oarecarea şi trage toată mintea din tot?[1]

Fără de simțire, dupre vreame şi vreame[2], cade în tot trupul oarecarea desfătare şi veselie pre care limbă trupească nu poate a le spune pre dânsele, până ce toate ceale pământeşti cenuşă şi gunoae le va socoti întru pomenirea acestora. Că întâia aceaia cea a inimii[3], în vreame în ceasul rugăciunii, şi în vreame întru citire, şi în vreame iarăşi din cugetarea cea de-a pururea, şi din lungimea cugetului să înfierbântă mintea.[4] Iară această de pre urmă, ca mai de multe ori dinnafară de aceastea, şi de câte ori în lucru supt lucru, şi întru ceale mai multe nopți întru acelaşi chip: când între somn şi între deşteptare, ca cum dormind şi ca cum nedormind, şi deşteptat şi nedeşteptat fiind să întâmplă. Iară când ar veni omului desfătarea aceaia carea saltă întru tot trupul lui, unul ca acesta aşa socoteaşte în ceasul acela, cum că nu iaste altceva Împărățiia Ceriurilor, decât aceasta.

Vezi iarăşi de au căştigat sufletul puteare carea supțiiază pomenirile ceale materiialnice întru putearea nădejdii ceiia ce stăpâneaşte pre inimă, şi întăreaşte pre simțirile ceale din lăuntru întru netâlmăcită încredințare a adeverii. Şi de s'au deşteptat inima, fără de purtarea de grijă cea pentru dânsa, a fi

---

omeneşti le arată. Iară ceale dinnafară de Iordan, pre necurățiile ceale din patimi, şi pre turburarea cea din păcat, şi pre viețuirea cea pătimaşă le însemnează.

[1] Aceasta, ádecă: «Întru desfătarea eiĭ cea neasemănată, [oare] izvoraşte din inimă de-a pururea oarecarea dulceață şi trage toată mintea din tot?», aceaiaşi mi să pare a fi cu aceasta, ádecă: «[Oare] izvoraşte din inimă oarecarea dulceață, carea nu iaste asemenea desfătării eiĭ (ádecă desfătării céiĭ trupeşti), trăgând toată mintea din tot?»

[2] «Dupre vreame şi vreame»: din vreme în vreme, din când în când. (N. ed.)

[3] Doao dulceți odrăslesc din omorârea patimilor. Una ádecă deasă şi necurmată, şi din inimă izvorând (că izvoraşte, zice, din inimă de-a pururea oarecarea dulceață), şi aceasta iaste cea dintâiu. Iară ceaialaltă, prin soroace, şi prin prea curmare, şi în tot trupul căzând (că, zice, «dupre vreame şi vreame cade întru tot trupul oarecarea desfătare»). Şi aceasta iaste cea mai de pre urmă.

[4] Lungimea minții iaste videniia cea prea întinsă şi spre mai mult petrecătoare.

robită de ceaste pământeşti[1], întru necontenita povestire împreună cu lucrarea eiĭ cea nelipsită, carea iaste împreună cu Mântuitoriul nostru.

Căştigă cunoştinţă a deosebirii chiemării eiĭ şi a povestirii, când vei auzi. Iară degrab a gusta dintru aceastea, face sufletului liniştea cea necurmată, întru cea necontenită lucrare a eiĭ şi petrecătoare. Că pier iarăşi după aflarea lor, din lenevirea celor ce le priimesc, şi îndelungată vreame iarăşi nu să află. Că întru aceastea cutează cineva a zice, bizuindu-se mărturiei ştiinţii sale, ceaia ce o au zis fericitul Pavel, grăind: «Adeverit sânt cum că nici moarte, nici viiaţă, nici ceale de acum, nici ceale ce vor să fie, nici cealealalte altele, pot a mă despărţi pre mine de dragostea lui Hristos» (Rom. 8: 38-39). Că nici necazurile trupului, şi împreună cu dânsele ceale ale sufletului, nici foame, nici gonire, nici goliciune, nu singurătate, nu închidere, nu primejdie, nu sabie, încă nici îngerii satanii, nici puterile lui, prin chipurile ceale reale ale măestriilor, nici slava cea stricăcioasă, prin asuprirea eiĭ cea asupritoare spre el, nici clevetirile şi prihănirile întru pacoste[2], înzadar şi îndeşert făcându-se.

Iară deaca aceastea, o, frate, dupre oarecare chip a să înmulţi, sau a lipsi, văzute a fi în sufletul tău nu au început, ostenealele tale, şi necazurile, şi toată liniştea ta, trudă nefolositoare iaste. Şi nici minuni prin mâinile tale de să lucrează, şi pre morţi îi înviiază, întru asemănarea acestora să socotesc. Şi deci de acum înainte porneaşte sufletul tău, şi prin lacrămi pleacă pre cela ce mântuiaşte toate, să ia perdeaoa uşii inimii tale, şi întunecarea viforului patimilor a o zmulge din întărirea Ceriului cea din lăuntru, ca să te învredniceşti tu a vedea raza zilii, ca să nu te faci ca un mort şezind întru întunearec în veaci.

Priveghiiare de-a pururea cu citire împreună, şi metanii dease din priimire[3] făcându-se de cineva, nu zăbovesc a da bunătăţile aceastea celor ce sânt sârguitori. Şi cela ce le-au aflat pre dânsele, întru aceastea le-au aflat pre iale. Şi cei ce voesc iarăşi pre aceastea a le afla, au trebuinţă a petreace în linişte împreună cu lucrarea acestora; şi, lângă aceastea, a nu fi legată mintea lor întru ceva, nici în om, afară de sufletul lor, ci întru lucrarea cea

---

[1] Aceasta, ádecă: «fără de purtarea de grijă cea pentru dânsa a fi robită de ceaste pământeşti», de aceaiaşi însemnare mi să pare a fi cu aceasta, ádecă: «slobodă iaste de purtarea de grijă şi de grijirea cea pentru a nu fi robită despre ceaste pământeşti». Că singuri cei desăvârşit, carii stau departe de toată împătimire[a] cestor pământeşti şi sânt râdicaţi mai presus de toată cugetarea lumească, şi carii nicidecum nu să tem de robirea cestor materiialnice, de grija aceasta sânt izbăviţi.

[2] Pacoste: (aici) vătămare. (N. ed.)

[3] «Din priimire», traducere greşită; corect: «rând pe rând», «succesiv» (ἐκ διαδοχῆς). (N. ed.)

din lăuntru a faptei bune a lucra. Dar şi întru însăşi lucrurile, la unele dintru aceastea aflăm, despre o parte, aproape de noi simțire adevărată, prin carea şi pentru cealelalte ne adeverim.[1]

Cela ce întru linişte şade, şi gustare a bunătății lui Dumnezeu au priimit, nu are trebuință de multă adeverire, ci nici dupre oarecare chip al necredinții boleaşte sufletul lui, precum cei ce să îndoesc spre adevăr. Că mărturiia minții lui de ajuns iaste a-l încredința pre el mai mult decât nenumărate cuvinte care sânt fără de iscus. Iară Dumnezeului nostru să îi fie slavă şi mare cuviință în veaci. Amin.

[1] Frază dificilă în greacă. Traducerea exactă este astfel: «Dar şi întru însăşi lucrurile acestea aflăm curând în noi o simțire parțială, [însă] desluşită, a unora dintre aceste [bunătăți], prin carea şi pentru celelalte ne adeverim». (N. ed.)

C U V Â N T a l 9 - l e a

Pentru rânduiala vieții monahiceşti, şi pentru scurtime şi osebire. Şi cum şi prin care chip să nasc faptele bune unele din altele.

in lucrarea cea silnică să naşte fierbințeala cea fără de măsură, carea să învăpăiază în inimă din aducerile-aminte ceale fierbinți, care de nou să arată în minte. Iară lucrarea aceasta şi străjuirea supțiiază mintea întru fierbințeala lor şi îi dau eiĭ vedeare[1]. Şi vedearea aceasta naşte gândurile ceale fierbinți, pre care mai nainte le-am zis, întru adâncul vederii sufletului. Carea să chiamă vedenie[2]. Iară vedeniia aceasta naşte fierbințeala, şi din fierbințeala aceasta, carea din Darul vedeniei pre urmă să face, să naşte curgerea lacrămilor. Din început ádecă puțină parte, ádecă întru o zi de multe ori îi vin omului lacrămi, şi iarăşi lipsesc, şi dintru aceasta îi vine lacrăma cea necontenită, şi din lacrămile ceale necontenite priimeaşte sufletul pacea gândurilor. Iară din pacea gândurilor să înalță la curățeniia minții. Iară prin curățeniia minții vine omul întru a vedea tainele lui Dumnezeu. Căci curățeniia întru pacea cea despre războae iaste ascunsă. Iară după aceastea ajunge mintea a vedea descoperiri şi seamne, precum au văzut Iezekiil Prorocul. Care închipuesc pre ceale trei rânduiali[3] prin care să apropie sufletul de Dumnezeu. Începutul

---

[1] Gr. ὅρασιν. (N. ed.)

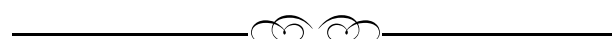
[2] Gr. θεωρία. (N. ed.)

[3] «Care închipuesc pre ceale trei rândueli». Dintru aceastea cea dintâiu ádecă, precum mai sus au zis, iaste lucrarea cea silnică, ádecă flămânzirea, seatea, citirea, priveghiiarea cea de toată noaptea şi cu trezvire, şi cealelalte câte împreună cu aceastea jos le numără; iară a doao iaste videniia; iară a treia iaste fierbințeala, din carea iaste lacrăma cea necontenită. Trei sânt încă şi seamnele pre care le-au văzut Iezekiil Prorocul. Cel întâiu, vânt ce iaste cu râdicare dela miiazănoapte viind; al doilea iaste lumină împrejurul lui; al treilea iaste chihrimbariul în mijlocul focului. Şi vântul ádecă, pre lucrare o închipuiaşte. Că silnic iaste şi cu râdicare vântul cel ce vine dela miiazănoapte, precum şi lucrarea silnică iaste, ca ceaia ce prin silă trupească să săvârşaşte, şi cu sila din toată trupeasca împătimire pre noi ne râdică. Iară pre această lucrare o însemnează şi ceaia ce s'au zis de Mântuitoriul: «Împărăţiia Ceriurilor să sileaşte, şi silitorii o răpesc pre dânsa» (Matth. 11: 12). Iară lumina, pre videnie. Că ce alt ar vedea cineva prin videniia aceasta, decât pre Dumnezeu? Iară Dumnezeu Lumină iaste: «Eu sânt Lumina lumii» (Ioann 8: 12), şi celor ce îl văd pre acesta lumină le răsare. Că «Lumină», zice, «au răsărit dreptului» (Ps. 96: 11). Şi lumină iaste totdeauna înaintea ochilor lor: «Lumină drepților totdeauna» (Parim. 13: 9). Iară chihrimbariul ce arde, pre fierbințeala cea cerească a Darului, ceaia ce în inimă mai presus de fire să alcătuiaşte, şi prea cu dulceață pre tot sufletul îl înfierbântă, şi de Dumnezeiască dorire şi de dragoste îl umple. Pre carea Cleopa cu împreună-călătoriul simțindu-o, unul cătră altul zicea: «Au nu era inima noastră arzind întru noi când grăia noao pre cale şi când ne deşchidea noao Scripturile?» (Luca 24: 32).

tuturor acestora iaste punerea-înainte cea bună cătră Dumnezeu, şi chipurile lucrurilor liniştii ceale neschimbate, care să nasc din multa tăiare şi depărtare de ceale lumeşti. Şi nu iaste atâta de nevoe chipurile lucrurilor acestora unul câte unul a le spune, că tuturor sânt cunoscute. Însă fiindcă fără de pagubă iaste arătarea acestora cititorilor, şi mai vârtos dobânditoare, precum eu zic, nu ni să cuvine a ne lenevi de a le spune şi a le arăta pre aceastea.

Care sânt: flămânzirea, seatea, citirea, priveghiiarea cea de toată noaptea şi cu trezvire, dupre putearea fieştecăruia, şi mulţimea metaniilor, care lucru a-l face de trebuinţă iaste şi în ceasurile zilii, şi în noapte de multe ori. Şi fie cel mai puţin treizeci de metanii a face odată. Şi apoi a ne închina cinstitei Cruci, şi a ne depărta. Iară sânt unii carii adaogă la măsura acestora dupre putearea lor. Alţii întru o rugăciune fac trei ceasuri, având mintea trează, şi aruncându-se pre sineşi fără de silă şi fără de răspândirea gândurilor pre faţă. Şi aceastea doao chipuri ivesc şi arată mulţimea bogăţiei bunătăţii, ádecă a Darului, care fieştecăruia din oameni dupre a sa vrednicie să împărţeaşte. Iară care iaste chipul ceiialalte rugăciuni, şi al petreacerii întru dânsa céiĭ slobode de silă, am socotit cum că nu iaste cu dreptul a-l arăta, nici prin cuvintele limbii, nici prin scrisori a scoate rânduiala aceştiia, ca nu cela ce ar citi, şi s'ar afla că nimic nu au înţeles dintru ceale ce citeaşte, să socotească că nefolositoare sânt ceale scrise. Sau de s'ar afla ştiindu-le pre aceastea, să fie defăimând pre cela ce nu ştie rânduiala lucrurilor. Şi dintru aceasta ádecă prihănire iaste: iară din ceaialaltă, râs. Şi mă voiŭ afla varvar întru nişte lucruri ca aceastea, dupre cuvântul Apostolului pre care l-au zis pentru cela ce proroceaşte.

Deci cela ce pofteaşte a le deprinde pre aceastea călătorească în calea cea mai nainte scrisă şi facă următoare minţii pre lucrare. Şi când întru aceastea s'ar face cu lucrul, însuşi dela sineşi să va deprinde, şi cu adevărat nu va avea trebuinţă de cela ce l-ar învăţa. Că şezi, zice, în chiliia ta, şi ea singură toate te va învăţa pre tine. Iară Dumnezeului nostru să îi fie slavă în veaci. Amin.

C U V Â N T al 10-lea

Pentru în ce să păzeaşte frumseţea vieţii céiĭ monahiceşti, şi care iaste chipul slavosloviei lui Dumnezeu.

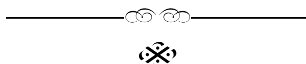

ă cade monahului a fi întru toate chipurile şi lucrurile sale chip de folos celor ce îl văd pre el, ca din faptele bune ceale multe ale lui, care strălucesc ca nişte raze, văzind vrăjmaşii adevărului, şi nevrând, să mărturisească cum că iaste Creştinilor nădeajde de mântuire întemeiată şi neschimbată şi necăzută, şi din toate părţile să alearge cătră dânsul, ca cătră cela ce iaste scăpare. Ca să se înalţe cornul Bisericii împrotiva vrăjmaşilor eiĭ, şi mulţi să se pornească spre răvna faptei lui céiĭ bune, şi din lume să iasă, şi să se facă el cinstit înaintea tuturor din frumseţea vieţuirii lui. Că lauda Bisericii lui Hristos iaste viiaţa cea monahicească.

Să cuvine dar monahului a avea chipuri frumoase din toate părţile sale, ádecă treacere cu vedearea a cestor ce să văd, adevărată neagoniseală, desăvârşită defăimare a trupului, postire înaltă, statornicie întru linişte, bună rânduială a simţirilor, străjuire a vederii, tăiare de toată pricirea pentru vreun lucru al veacului acestuia, scurtime întru cuvinte, curăţenie despre pomenirea de rău, prostime cu socoteală, întregime şi nerăotate a inimii, cu priceapere, şi cu isteţime, şi cu ascuţire a minţii. A cunoaşte cum că netreabnică iaste viiaţa ceastă de acum, şi leasne trecătoare, şi cum că aproape iaste adevărata şi duhovniceasca viiaţa aceaia. A nu fi cunoscut de oameni, sau a fi defăimat. A nu să lega pre sineşi întru prieteşug şi întru unire cu cineva din oameni. A avea locul lăcuinţii liniştit. A fugi de-a pururea de oameni, şi nelipsit a răbda întru rugăciuni şi întru citiri. A nu iubi cinstea, nici a să bucura de ospeaţe. A nu să lega pre sineşi de viiaţa aceasta. A răbda cu vitejie ispitele. A fi izbăvit de poftele ceale lumeşti, şi de iscodirea şi de pomenirea lucrurilor lor. De-a pururea a să griji şi a cugeta la laturea cea adevărată. A avea faţa posomorâtă şi zbârcită. A lăcrăma neîncetat noaptea şi zioa. Şi cea mai multă decât toate aceastea, a-şi păzi întreaga sa înţelepciune şi curat a fi de îndrăcirea pântecelui, şi de ceale mici, şi de ceale mari. Că aceastea sânt faptele bune ale monahului, ca în scurt a zice, ceale ce îi mărturisesc lui pre cea desăvârşită omorâre despre lume şi pre apropiiarea cea cătră Dumnezeu.

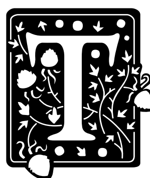
Deci ni să cuvine noao a ne griji de aceastea în toată vreamea, şi a le căştiga pre dânsele. Iară de ar zice cineva: «Carea era trebuinţa despre o parte a le hotărî pre dânsele, şi nu cuprinzătoriu şi în scurt pentru dânsele a zice?», voiŭ zice cum că aceasta de nevoe s’au făcut, ca când ar căuta vreuna dintru aceaste zise în sufletul său cela ce să grijaşte de viiaţa sa, şi ar afla că iaste lipsit de vreuna dintru aceaste hotărâte, va cunoaşte de aicea

neajungerea sa întru toată fapta bună, şi îi va fi lui rânduiala aceasta în parte de aducere aminte. Iară când va căştiga pre toate ceale hotărâte întru sineşi, atuncea şi cunoştinţa celoralalte, de care nu am făcut pomenire, i să va da lui. Şi va fi oamenilor celor sfinţi pricinuitoriu de slavosloviia cea cătră Dumnezeu. Şi de aicea îi va găti sufletului său loc de odihnă mai nainte de a eşi el din viiaţa aceasta. Iară Dumnezeului nostru să îi fie slavă în veaci. Amin.

C U V Â N T a l 1 1 - l e a

Pentru că nu să cuvine robul lui Dumnezeu, cela ce s'au făcut sărac despre ceale lumeşti şi au eşit spre căutarea Lui, pentru că nu au ajuns cuprinderea adevărului, pentru frica acestui lucru a înceta despre căutare, şi a i să răci fierbinţeala ceaia ce să naşte din dorirea celor Dumnezeeşti şi din cercarea tainelor lor. Prin care chipuri să obicinuiaşte mintea a să amesteca întru pomenirea patimilor.

rei rândueli sânt, întru care înainte-sporeaşte omul: rânduiala noilor-începători, şi cea mijlocie, şi cea a celor desăvârşit. Şi cela ce ádecă întru cea dintâi rânduială iaste, deşi înţeleagerea lui iaste plecată spre bunătate, dar însă mişcarea minţii lui în patimi iaste. Iară cela ce iaste întru a dooa, în mijlocul împătimirii iaste, şi a nepătimirii. Şi gândurile ceale de-a dreapta şi ceale de-a stânga întocma să mişcă întru dânsul. Şi nu încetează cu totul izvorând lumina şi întunearecul, precum acum s'au mai zis. Şi de va înceta spre puţin despre citirea cea deasă a Dumnezeeştilor Scripturi, şi de nălucirea Dumnezeeştilor înţeleageri – întru care nălucindu-să, să aprinde întru chipurile adevărului dupre putearea sa – împreună cu păzirea cea din afară, dintru carea să face şi paza cea prea dinlăuntru, şi lucrul cel de ajuns, va să fie tras spre patimi. Iară de va hrăni căldura lui cea firească întru ceale ce am zis, şi nu va lăsa căutarea, şi cercarea, şi dorirea cea către dânsele de departe, măcar nu le-au văzut pre iale, dar din amelinţarea citirii Dumnezeeştilor Scripturi hrănind gândurile sale şi ţiindu-le ca să nu să abată la ceale de-a stânga, şi să nu priimească vreoarecarea sămânţă diavolească în chipul adevărului, ci să îşi păzească mai vârtos sufletul său cu dorul, şi să ceae dela Dumnezeu cu dureroasă rugăciune şi cu răbdare, el îi va da lui cearerea lui, şi îi va deschide lui uşa sa, şi mai vârtos pentru smereniia lui. Pentru că tainele, celor smeriţi-cugetători să descopăr. Iară de va muri întru această nădeajde, deşi nicăiri ar vedea pământul acela de aproape, ci mi să pare cum că moştenirea lui împreună cu drepţii cei de demult va fi, carii au nădăjduit a ajunge săvârşirea, şi nu o au văzut pre dânsa, dupre cuvântul cel Apostolesc: Că spre nădeajde au lucrat în toate zilele lor, şi au adormit. [1]

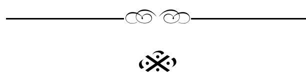
Dar ce vom zice de nu ar ajunge omul să între în pământul făgăduinţii, care iaste locul săvârşirii, ádecă să cuprindă adevărul arătat, dupre măsura puterii céiĭ fireşti? Oare pentru aceasta să opreaşte despre aceasta, şi rămâne

---

[1] Aceasta poate zice: «Şi aceştea toţi mărturisiţi fiind prin credinţă, nu au luat făgăduinţa» (Evrei 11: 39).

întru rânduiala cea mai de pre urmă, a căriia toată punerea-înainte cătră ceale de-a stânga s'au plecat? Sau şi pentru căci nu au cuprins tot adevărul, oare rămâne întru prostimea neamului rânduelii céiĭ mai de pre urmă, carea nu cunoaşte, nici le pofteaşte pre aceastea? Sau i să cuvine lui a să înălța spre această cale de mijloc carea o am zis? Că măcar nu l-au văzut pre dânsul, fără numai ca prin oglindă, dar au nădăjduit de departe, şi prin această nădeajde s'au pus împreună cu Părinții lui. Şi de nu s'au învrednicit Darului celui desăvârşit aicea, dar pentru căci totdeauna vorbeaşte cu acesta, şi pentru căci cu toată mintea întru dânsul de-a pururea petreace, şi pentru căci să află întru poftirea acestuia, cât iaste viu poate a tăia gândurile ceale vicleane. Şi cum că, întru nădeajdea aceasta, inima lui plină de Dumnezeu iase din lumea aceasta.

Deci tot orice lucru care are smerenie, bineîncuviințat iaste. Că îndeletnicirea minții cea netrupească întru dorirea lui Dumnezeu, carea să povățuiaşte din înțeleagerea Dumnezeeştilor Scripturi, îngrădeaşte împrejur pre suflet din lăuntru din naintea gândurilor celor reale, şi păzeaşte pre minte întru pomenirea bunătăților celor ce vor să fie, ca să nu să trândăvească mintea întru lenevirea sa, şi să se îndeletnicească în locul celor mai bune, întru pomenirea lucrurilor celor lumeşti. Căci dintru aceastea câte puțin să răcesc fierbințealele mişcărilor lui celor minunate, şi cade în pofte deşarte şi necuvântătoare. Decât care mai înalți să ne facă pre noi Domnul Slavei.[1] Amin.

[1] Propoziția «Decât care mai înalți să ne facă pre noi Domnul Slavei» nu se află în textul grecesc tipărit, în locul ei fiind „Iar Dumnezeului nostru fie-i slavă". (N. ed.)

CUVÂNT al 12-lea

Pentru cum iaste datoriu socotitoriul[1] a şedea în linişte

scultă, iubite, deaca voeşti ca să nu să facă lucrurile tale deşarte şi zilele tale nelucrătoare şi lipsite de căştigul cel ce să nădăjduiaşte de cei cu socoteală întru linişte, întrarea ta întru dânsa cu socoteală fie, iară nu din oarecarea priimire, ca să nu te faci ca cei mulţi; ci fie gând aşezat în mintea ta, ca spre dânsul să îţi îndreptezi lucrurile vieţii tale. Şi întreabă pre cei ce mai mult cunosc din iscusinţă, şi nu numai din cunoştinţă. Şi să nu încetezi, până ce te vei iscusi întru toate cărările lucrurilor eiĭ. Şi tot pasul pre care îl pui, fă-te cercându-l, de umbli în cale sau afară de dânsa te-ai abătut, în vreo cărare afară de dânsa umblând. Şi să nu crezi, din singure lucrurile ceale arătate, cum că să săvârşaşte adevărata petreacere a liniştii.

De pofteşti a afla ceva, şi a o ajunge pre aceasta întru iscusul eiĭ, facă-se ţie seamne şi semuiri întru ascuns în sufletul tău întru fieştecare pas care îl pui, şi dintru dânsele vei a cunoaşte adevărul Părinţilor, sau înşălăciunea vrăjmaşului. Şi fie-ţi ţie aceaste puţine, până te vei înţelepţi în calea ta. Când în linişte vezi în mintea ta pre cugetul tău că poate cu slobozenie a lucra întru gândurile ceale de-a dreapta, şi nu iaste lui silă întru stăpânirea lui pentru ceva dintru dânsele, cunoaşte că liniştea ta dreaptă iaste.

Şi iarăşi, când slujeşti, deaca întru osebirea slujbei tale departe de răspândire eşti, dupre putinţă, şi de năprasnă s'ar curma stihul din limba ta, şi ar vărsa asupra sufletului tău obezile tăcerii, afară de slobozeniia lui,[2] şi aceastea urmează cu statornicie, cunoaşte cum că înainte vii întru liniştea ta, şi au început blândeaţea îndoită a să face întru tine. Că liniştea cea proastă, între dreptate, prihănită iaste.[3] Petreacerea cea proastă, ca un mădulariu singur

---

[1] «Socotitoriu»: cel cu dreaptă socoteală (διακριτικός). (N. ed.)

[2] Slujba ádecă, negreşit pre rugăciune o zice; iară osebire a slujbei, pre chipurile ceale de multe fealiuri, prin care Dumnezeescul lucru al rugăciunii îl săvârşim. Că şi cântând, şi citind, şi drepţi stând, şi genunchele plecând, şi metanii făcând, şi mâinile râdicându-le, ne rugăm. Iarăşi, uneori ádecă în taină, iară alteori, cu glas; şi alteori ádecă cu singură mintea, iară alteori şi cu buzele. Dar ce însemnează aceasta, ádecă: «şi de năprasnă s'ar curma stihul din limba ta, şi ar vărsa asupra sufletului tău obezile tăcerii, afară de slobozeniia lui»? Decât cum că fără de veaste conteneaşte rugăciunea ceaia ce prin limbă să săvârşaşte, şi întru însuşi sufletul înlăuntru întrând, şi toată gânditoare făcându-să, îl sileaşte pre el a nu să învârti împrejurul celor dinnafară dupre slobozeniia cea obicinuită lui, ci toată altă grijă şi cugetare părăsând şi tăcând, pre singure înţeleagerile rugăciunii în minte şi a le oglindi, şi a le izvodi.

[3] Aceasta însemnează cum că singură liniştea, fără de altă oarecarea faptă bună, prihănită o aflăm, drept judecând.

născut, despărțit de ajutoriul celoralalte să judecă de cei iubitori de înțelepciune şi socotitori.

Şi deaca iarăşi ai vedea în sufletul tău, întru fieştecare gând ce să mişcă întru dânsul, şi întru toată pomenirea, şi întru videniile[1] ceale întru liniştea ta, umplându-să ochii tăi de lacrămi şi ploând asupra feațelor tale fără de silă, cunoaşte că au început a să face înaintea ta deşchidere a gardului, spre răsipirea împrotivnicilor.

Şi de vei afla întru sineți, dupre vreame şi vreame, afundându-să mintea ta înlăuntrul tău, fără de purtarea de grijă cea împrejurul eiĭ, dinnafară de rânduiala obiceaiului, şi ar rămânea ceva din ceas, sau aceaia ce iaste[2]; şi după aceastea ai vedea mădulările tale ca cum în slăbiciune multă, şi ar împărăți pacea preste gândurile tale, şi însăşi ție aceasta ar rămânea de-a pururea – cunoaşte că au început norul a umbri preste cortul tău.

Iară deaca, când vreame ai face întru linişte, ai afla în sufletul tău gânduri care îl despică şi îl stăpânesc pre el, şi ca în silă s'ar lua de dânsele în tot ceasul, şi povățuită ar fi mintea lui în toată vreamea cătră ceale ce s'au lucrat de dânsul, sau ar pofti a cerca ceale deşarte, cunoaşte cum că îndeşert te osteneşti în linişte, şi întru răspândire petreace sufletul tău. Şi i să fac lui pricini din afară, sau din lenevirea cea din lăuntru despre ceale cuviincioase, iară mai vârtos despre priveghiiare şi despre citire. Şi îndată aşază-ți lucrul tău.

Iară deaca, când ai intra în zilele aceastea, nu ai afla pace din supărarea patimilor, să nu te minunezi. Că deaca sânul lumii, după ce ar treace dintr'însul razele Soarelui, după îndelungat ceas întru fierbințeală petreace; şi iarăşi, mirosul doftoriilor şi fumul mirului, care să răvarsă în văzduh, îndelungat ceas rămâne mai nainte de a să răsipi şi a să prăpădi – cu cât mai vârtos patimile, care în chipul câinilor celor obicinuiți în măcelărie a linge sângele, când oprite ar fi dela materiia obiceaiului lor, stau înaintea uşilor lătrând, până ce s'ar răsipi putearea obicinuinții lor céiĭ mai dinnainte?

Când va înceape lenevirea[3] prin chip de furtişag a întra în sufletul tău, şi să întoarce la ceale dinnapoi ale eiĭ întru întunecare, şi s'au apropiiat casa a să umplea de întunecare, seamnele aceastea să apropie: simți întru sineți pre ascuns cum că întru credința ta eşti slab, şi întru ceaste văzute ai prisosință,

---

[1] Gr. ταῖς θεωρίαις. (N. ed.)

[2] «...fără de purtarea de grijă cea împrejurul eiĭ, dinnafară de rânduiala obiceaiului, şi ar rămânea ceva din ceas, sau aceaia ce iaste»: „...fără vreo purtare de grijă pentru aceasta ce ar ieşi din rânduiala cea obişnuită, şi ar rămâne până într'un ceas, sau oricât ar fi". (N. ed.)

[3] «Lenevirea»: traducere oarecum imprecisă. Grecescul ἀμέλεια este mai curând „nebăgare de seamă" „nepăsare", „nepurtare de grijă". (N. ed.)

şi nădeajdea ta să micşorează, şi întru aproapele tău te păgubeşti, şi tot sufletul tău să umple de prihănire în gură şi în inimă asupra a tot omului şi lucrului – şi în lucruri, şi în gânduri, şi în simţiri în care te întâmpini – şi asupra însuşi celui Înalt[1], şi te temi de vătămarea trupului, prin carea împuţinarea de suflet te va stăpâni pre tine în tot ceasul, şi dupre vreame şi vreame să mişcă sufletul tău întru frică, cât şi de umbra ta a te teame şi a te grăbi. Căci credinţa (nu pre cea ca o temelie a mărturisirii tuturor o zicem, ci pre înţelegătoarea putearea aceaia carea întru lumina minţii întăreaşte inima, şi întru mărturiia ştiinţii porneaşte în suflet multă nădăjduire spre Dumnezeu, ca nu el să se grijască de sineşi, ci spre Dumnezeu să îşi arunce grija lui cu negrijire întru tot) o ai acoperit cu necredinţa.

Iară când spre înaintea ta ai veni, aceastea arătate seamne în sufletul tău le vei afla aproape: întru nădeajde te întăreşti întru toate, şi întru rugăciune te vei îmbogăţi, şi nu îţi va lipsi materie de căştig vreodată în mintea ta, în toate ceale ce întâmpini, şi vei simţi neputinţa firii omeneşti, şi de una dintru aceastea, ádecă de mândrie, te păzeşti. Încă şi în partea ceaialaltă, neajungerile aproapelui trecute cu vedearea să fac în ochii tăi. Şi te faci întru dorire a eşi din trup, întru pofta [stării] întru carea vom a fi întru [veacul] cel ce va să fie. Şi toate ceaste necăjitoare ce să întâmplă noao, ceale ce te întâmpină pre tine arătat şi întru ascuns, le afli întru dreptate, toate lângă tine întru toată adeverinţa, ceaia ce iaste depărtată de păreare[2]. Şi pentru toate mărturisire vei da, şi mulţemire. Aceastea sânt seamnele celor ce sânt treaji, şi carii să păzesc, şi întru linişte petrec, şi adeverinţa vieţuirii poftesc a o ajunge.

Iară trândavii nu au trebuinţă de seamnele aceaste supţiri, şi care sânt pândiri ale căderilor, căci ei sânt departe de faptele bune ceale ascunse. Când una dintru aceastea va înceape a să pleca în sufletul tău, înţeleage în ceasul acela întru carea parte ai început a te abate. Că îndată o cunoşti de carea tovărăşie iaste. Dumnezeu să ne dea noao cunoştinţă adevărată. Amin.

---

[1] Înalt să pare că zice pre Dumnezeu. Şi arată prin înţeleagerea aceasta cum că din lenevire să umple sufletul de prihănire şi asupra însuşi lui Dumnezeu, ádecă osândeaşte şi pre însuşi Dumnezeu. Că leaneşii, grea şi cu osteneală leagea socotindu-o, pre cela ce o au dat îl ocărăsc şi îl prihănesc, dupre cum lucrătorii cei din Evanghelii, carii pentru lenevirea lor deşerţi toată zioa stând, apoi pre cei ce nu i-au năimit pre dânşii vinuindu-i. «Că ce, zice, aicea aţi stătut toată zioa deşerţi? Îi zic lui: Că nimenea pre noi nu ne-au năimit» (Matth. 20: 6-7).

[2] «Ceaia ce iaste depărtată de păreare»: „spre a te ţine departe de părerea de sine” (τῇ ἀπεχούσῃ ἀπὸ τῆς οἰήσεως). (N. ed.)

C U V Â N T a l 1 3 - l e a

Pentru cum că de folos iaste liniştitorilor a fi deşerţi despre griji, şi de pagubă pricinuitoare iaste întrarea şi eşirea şi grija

mul cel cu multă grijire, blând şi liniştit nu poate a să face. Căci pricinile ceale de nevoe ale lucrurilor, întru care să ticăloşaşte, îl silesc pre el a să mişca întru dânsele şi a să îndeletnici întru iale fără de voe şi nevrând, şi îi răsipesc liniştea şi tăcearea lui. Să cade dar monahului înaintea feaţii lui Dumnezeu a să pune pre sineşi, şi de-a pururea către dânsul vedearea lui a o întinde neabătut, de voiaşte cu adevărat a-şi păzi mintea sa, şi pre mişcările ceale mici care să târăsc întru dânsul a le curăţi şi a le schimba, şi a să deprinde, cu liniştea gândurilor, a socoti pre ceale ce întră şi es. Că grijirile ceale multe ale monahilor semn sânt ale trândăvirii lor spre gătirea lucrării poruncilor lui Hristos, şi arată pre neajungerile lor spre ceale Dumnezeeşti.

Fără de negrijire, lumină în sufletul tău nu căuta, nici alinare şi linişte întru trândăvirea simţirilor tale. Şi unde sânt grijiri de lucruri nu îţi înmulţi grijile tale, şi nu vei afla răspândire în mintea ta sau în rugăciunea ta. Că fără de rugăciune nelipsită, a te apropiia de Dumnezeu nu poţi. Iară aceasta, ádecă după osteneala rugăciunii altă grijă a mijloci minţii, răsipire lucrează în cuget.

Lacrămile, şi pălmuirea capului întru rugăciune, şi tăvălirea cu fierbinţeală deşteaptă pre fierbinţeala dulceţii lor dinlăuntrul inimii, şi cu lăudată uimire zboară inima către Dumnezeu, şi strigă: «Însetat-au sufletul mieu către tine, Dumnezeul cel tare, cel viu; când voiŭ veni şi mă voiŭ arăta feaţii tale, Doamne?» (Ps. 41: 2). Cel ce din vinul acesta au băut, şi după aceastea s'au lipsit de dânsul, el singur ştie în carea ticăloşie s'au lăsat şi ce s'au luat dela dânsul pentru trândăviia lui.

O, ce rea iaste vedearea şi vorbirea celor ce petrec în linişte, mai mult decât a celor ce sânt dezlegaţi şi departe de linişte! Că întru adevăr, o, fraţilor, precum iuţeala sau tăriia înghieţării de năprasnă căzind pre vârfurile pomilor, le usucă pre dânsele şi le prăpădeaşte, aşa şi împreunările oamenilor, măcar mici cu totul de ar fi, şi ca prin păreare, spre bunătate aduse, usucă florile faptelor bune ceale de curând înflorite din împreună-amestecarea liniştii, şi care încungiură cu moliciune şi cu gingăşime pomul sufletului cel răsădit lângă izvoarăle apelor pocăinţii. Şi precum tăriia brumei, ceaia ce apucă pre ceale de curând răsădite, le arde pre dânsele, aşa şi vorbirea oamenilor pre rădăcina minţii ceaia ce au început a înverzi verdeaţa faptelor bune. Şi deaca vorbirea celor ce de o parte ádecă să înfrânează, iară de o parte neajungeri mici au, să obicinuiaşte a vătăma sufletul – cu cât mai vârtos grä-

irea şi vedearea proştilor şi a nebunilor, ca să nu zic a mireanilor? Că precum cel de bun neam şi cinstit om, când s'ar îmbăta, îşi uită blagorodiia sa, şi să necinsteaşte aşezarea lui, şi să batjocoreaşte cinstea lui din gândurile ceale streine care au întrat preste dânsul din putearea vinului, aşa şi întreaga-înțelepciune a sufletului să turbură din vedearea şi din vorbirea oamenilor, şi îşi uită chipul străjuirii sale, şi să ştearge din mintea lui gândul voirii lui, şi să dezrădăcinează dintru dânsul toată întemeiarea aşezării céiĭ lăudate.

Deci deaca vorbirea şi lățirea, care întru răspândire să întâmplă celui ce iaste întru linişte, sau şi apropiiarea acestora, cât a vedea sau a a[u]zi numai, de ajuns sânt acestuia, ceale ce întră şi să bagă prin uşile vederii şi ale auzirii, răceală şi turburare a minții despre ceale Dumnezeeşti a-i pricinui lui, şi deaca mic ceas atâta pagubă poate monahului celui înfrânat a-i face, ce vom zice pentru întâmpinarea cea de-a pururea, şi pentru cea multă zăbovire întru aceastea? Că aburul cel ce din pântece să înalță nu lasă pre minte ca să priimească cunoştința cea Dumnezeiască, ci o întunecă pre dânsa, în ce chip negura ceaia ce din umezeala pământului să înalță şi întunecă văzduhul. Încă şi mândriia nu lasă pre suflet să îşi vază sărăciia sa, că întru întunearec umblă, şi înțeleagerea înțelepciunii nu o ştie. Căci cum şi are a cunoaşte sufletul cela ce întru întunearecul eiĭ iaste? Pentru aceasta şi prin gândul cel întunecat al eiĭ să înalță mai presus decât toți, mai prost decât toți fiind şi mai neputincios, şi căile Domnului neputând a le deprinde. Şi Domnul ascunde despre dânsul voia sa, căci în calea celor smeriți nu au voit a umbla. Întru carea să ne învrednicim în veaci a umbla, cu Darul lui Hristos, celui ce cu aceasta ca cu o porfiră s'au îmbrăcat. Iară Dumnezeului nostru fie-i slavă în veacii veacilor. Amin.

C U V Â N T a l 1 4 - l e a

Pentru schimbarea şi prefacerea ceaia ce să face celor ce călătoresc în calea liniştii cea de Dumnezeu rânduită. Cum că li să întâmplă mâhniciune, şi sugrumare sufletească, şi de năprasnă bucurie, şi neobicinuită fierbinţeală. Slavă celui ce bine îndreptează căile noastre. Amin.

ela ce s'au împreunat cu mintea sa ca întru linişte să vieţuiască, tocmească-se pre sineşi, şi întru lucrarea şi întru rânduiala liniştii petreacă-şi ceaialaltă parte a zilelor sale. Când s'ar întâmpla ţie, precum obicinuit iaste rânduialii liniştii céiĭ rânduite dela Dumnezeescul Daru, înlăuntru a să amesteca sufletul cu întunearecul, şi lipsit a fi spre puţină vreame de mângâiarea cea duhovnicească şi de lumina Darului, pentru norul patimilor care îl umbrează, precum razele Soarelui ceale ce să acopăr de norii cei din ceaţa cea din pământ, şi strânsă a fi dela tine puţin putearea cea făcătoare de bucurie, şi pre minte a o umbri neobicinuită ceaţă, să nu te turburi cu cugetul, şi mână să tinzi neştiinţii sufletului, ci rabdă şi citeaşte cărţile dáscalilor, şi sileaşte-te pre sineţi întru rugăciune, şi aşteaptă ajutoriul. Şi îndată va veni, tu neştiind. Că precum să descopere faţa pământului prin razele Soarelui, şi să sloboade prin aceastea de întunearecul văzduhului cel ce îl ţine pre el, aşa poate şi rugăciunea a dezlega şi a răsipi din suflet norii patimilor, şi a străluci pre minte cu lumina veseliei şi a mângâerii. Care lucru să obicinuiaşte a să naşte întru aducerile aminte ale noastre, şi mai ales când ar avea materie din Dumnezeeştile Scripturi, şi trezvire carea străluceaşte pre minte. Căci cugetarea cea de-a pururea întru scripturile sfinţilor, de necuprinsă minunare şi de Dumnezeiască veselie umple pre suflet. Iară Dumnezeului nostru fie-i slavă în veaci. AMIN.

C U V Â N T a l 1 5 - l e a

Pentru cei ce să liniştesc, când încep a priceape unde au ajuns întru lucrurile lor, în marea cea netrecută, ádecă întru petreacerea linişţii, şi când pot a nădăjdui puțin că au început a le da lor ostenealele lor roduri.

ți zic ție lucru, şi să nu te îndoeşti de acesta, nici să îl defăimezi ca pre al unui preamic. Că adevărul zic ție, şi întru cuvintele aceastea, şi întru toate, fiindcă şi cei ce mi le-au dat mie adevărați sânt. De te-ai spânzura pre sineți de geanele ochilor tăi, până nu ai ajunge lacrămile să nu socoteşti cum că ai ajuns ceva întru petreacerea viețuirii tale. Că până acum lumii slujesc ceale ascunse ale tale, ádecă întru petreacerea celor lumeşti stai, şi prin omul cel dinnafară lucrezi lucrul lui Dumnezeu. Iară omul cel din lăuntru încă neroditoriu iaste. Că rodul lui din lacrămi să înceape. Căci când în laturea lacrămilor vei ajunge, atuncea cunoaşte cum că au eşit mintea ta din temnița lumii aceştiia, şi au pus piciorul eiĭ în călătoriia veacului celui nou, şi au început a mirosi pre minunatul noul acela văzduh. Şi atuncea înceape a pogorî lacrămile. Că s'au apropiat durearea eşirii pruncului celui duhovnicesc. Că Darul, maica cea de obşte a tuturor, să grăbeaşte a naşte în suflet Dumnezeesc Chip în taină, spre Lumina Veacului celui ce va să fie. Iară când ar sosi vreamea naşterii[1], atuncea mintea înceape a să mişca întru unele din ceale de acolò, precum răsuflarea pre carea o trage pruncul înlăuntrul mădulărilor, întru care are fire a creaşte. Şi pentru căci nu sufere ceaia ce nu îi iaste lui întru obiceaiu, de năprasnă înceape a-şi mişca trupul spre plângere, amestecată cu dulceața mierii. Şi dupre cât creaşte pruncul cel dinlăuntru, dupre atâta şi adăogarea lacrămilor să face. Şi rânduiala aceasta a

---

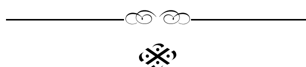
[1] Naşterea sufletului omului celui ce pogoară lacrămile iaste simțirea aşezării sufletelor noastre ceiia ce va să fie în veacul cel viitoriu. Că mai sus ádecă zice: «Maica cea de obşte a tuturor să grăbeaşte a naşte în suflet Dumnezeesc chip în taină, spre lumina veacului celui ce va să fie». Ádecă să grăbeaşte a pecetlui în suflet oarecare chip gânditoriu, ca să vază în taină ceale ce vor să fie în veacul cel viitoriu. Iară mai jos: după lacrămi, pacea; după pace, odihna; după odihnă, vedearea; după vedeare, descoperirea; după descoperire, Dumnezeiasca sălăşluire; şi după aceasta, rodirea Duhului. Apoi adaogă: «şi dintru aceasta simte schimbarea, carea va să priimească firea cea mai din lăuntru (ádecă sufletul) întru înnoirea tuturor». Că să va înnoi toată zidirea, dupre glasul fericitului Petru, ce zice: «Şi Ceriuri noao, şi pământ nou, dupre făgăduința lui aşteptăm» (2 Petru 3: 13). Pre naşterea aceasta Duh al mântuirii o au numit Isaia, preamarele glăsuitoriul Prorocilor, zicând: «Pentru frica ta, Doamne, în pântece am luat, şi am chinuit, şi am născut Duhul mântuirii, pre care l-am făcut pre pământ» (Isaia 26: 18). Deci o curățire ca aceasta iaste cea din Dumnezeiasca bae a lacrămilor. Un Daru ca acesta ne dau noao curgerile lacrămilor, ádecă, ca şi mai nainte până a fi noi schimbați, fericita aceaia schimbare, carea va să fie în veacul cel viitoriu, să o simțim.

lacrămilor, pre carea o am zis, nu iaste aceaia carea prin soroace să întâmplă celor ce să liniştesc. Că mângâiarea aceasta carea să face din vreame în vreame, la fieştecarele iaste ce să face întru linişte cu Dumnezeu. Şi uneori ádecă fiind el întru vedearea minții, iară alteori, întru cuvintele Scripturilor, şi alteori întru vorbirea rugăciunii. Ci pentru aceasta zic, carea iaste la cela ce nelipsit lăcrămează noaptea şi zioa.

Şi carele întru adevăr şi cu deadinsul au aflat adevărul chipurilor acestora, întru linişte pre acesta l-au aflat. Că să fac ochii lui ca izvorul de apă, până la vreame de doi ani, sau şi mai mult. Iară după aceastea întră în pacea gândurilor. Iară din pacea gândurilor întră întru odihna aceaia pentru carea au zis Sfântul Apostol Pavel[1], precum încape firea despre o parte. Iară din pacinica odihnire, înceape mintea a vedea Tainele. Şi atuncea Sfântul Duh înceape a-i descoperi eiĭ ceale Cereşti, şi Dumnezeu lăcuiaşte întru dânsa, şi roada Duhului o râdică întru dânsa. Şi dintru aceasta simte schimbarea pre carea va să o priimească firea cea mai din lăuntru întru înnoirea tuturor, întunecos oarecum şi ca întru semuire.

Aceastea le-am scris spre a mea aducere-aminte, şi a fieştecăruia ce ar citi cartea aceasta, precum am luat şi din privirea Scripturilor, şi din gurile ceale adevărate, şi puțin din însăşi iscusința, ca să mi să facă mie ajutoriu, prin rugăciunile celor ce să folosesc dintru dânsele. Căci nu puțină osteneală am pus la dânsele.

Ascultă încă iarăşi şi ceaia ce voiŭ a o zice ție acum, pre carea o am deprins din gură nemincinoasă. Când vei întra în laturea păcii gândurilor, atuncea mulțimea lacrămilor să ia dela tine, şi după aceastea îți vin ție lacrămile cu măsură şi în vreame cuviincioasă. Aceasta iaste întru adevăr adeverința, ca în scurt a zice, şi de toată Bisearica să creade. Căriia podoabă îi iaste Hristos Adevărul; Căruia i să cuvine slava în veaci.[2] Amin.

[1] «Că întrăm întru odihnă cei ce am crezut» (Evrei 4: 3).
[2] Fraza «Căriia podoabă îi iaste Hristos Adevărul; Căruia i să cuvine slava în veaci», nu se află în textul grecesc tipărit. (N. ed.)

C U V Â N T al 16-lea

Pentru chipurile faptelor bune

ostniciia[1] maică a sfințirii iaste. Dintru carea să naşte întâia gustare a simțirii tainelor lui Hristos, carea să chiamă întâia rânduială a cunoştinții Duhului. Nimenea să nu să rătăcească pre sineşi, şi să nălucească vrăjitúri.[2] Că sufletul cel pângărit nu să înalță întru împărăție curată, nici să împreunează cu duhurile sfinților. Străluceaşte-ți frumsețea curățeniei tale cu lacrămile, şi cu postirile, şi cu liniştea cea singuratecă. Scârbă mică pentru Dumnezeu făcându-să, mai bună iaste decât lucru mare care fără de scârbă să săvârşaşte. Fiindcă scârba cea de voe pre iscusința credinții o răsare dragostii: iară lucrul odihnii din întunecarea ştiinții să face. Pentru aceasta întru scârbe ispitiți au fost sfinții pentru dragostea lui Hristos, şi nu întru răsuflare. Căci lucrul care să face fără de osteneală iaste dreptatea mireanilor, carii dintru ceale din afară fac milostenie, şi pentru aceasta nu întru sineşi dobândesc.[3] Iară tu, o, nevoitoriule, şi următoriu al Patimii lui Hristos, întru sineți luptă-te, ca să te învredniceşti a gusta din slava lui. Că deaca împreună pătimim, împreună ne şi slăvim. Nu să slăveaşte mintea împreună cu Iisus, deaca nu va pătimi împreună trupul pentru Hristos. Deci cela ce defaimă slava cea omenească, acesta iaste carele de slava lui Dumnezeu să învredniceaşte, şi să slăveaşte trupul lui împreună cu sufletul. Că slava ádecă a trupului iaste supunere a

---

1 «Postnicia» (gr. ἡ ἄσκησις): nevoința, asceza. (N. ed.)

2 Pentru carea pricină a nu nălucì vrăjitúri porunceaşte? Şi cine ar fi vrăjitoriul carele în taine şi întru cunoştința Duhului nălucire ar putea face? Şi cei ce zăcea întru rătăcirea idolilor săvârşiri săvârşiia şi taine, deşi cu totul spurcate şi necurate: încă şi mai-nainte-cunoştință a celor viitoare prin vrăjiri, şi prin stejariul Dodóniei, şi prin trépodul cel delficesc, şi prin alte multe uneltiri a căştiga li să părea. Iară unii şi duhul dracului celui vrăjitoriu având, vrăjà, precum slujnica carea urma lui Pavel. Deci zicând Părintele «gustare a simțirii tainelor» şi «cunoaştere a Duhului», ca să nu socotească cineva că iaste cu putință prin vrăjire împărtăşirea acestora a o avea, au adăogat: «Nimenea să nu să rătăcească pre sineşi, şi să nălucească vrăjitúri».

3 Mireani aicea zice pre cei ce pre ceale ale lumii şi le cugetă, şi le lucrează. Deci iaste cu putință şi întru dânşii a afla oarecarea potrivire şi dreptate. Ádecă a iubi pre cei ce îi iubesc, şi a face bine celor ce le fac bine, şi a împrumuta pre aceia dela carii iaste nădeajde a lua înapoi. Ci nu iaste binepriimită o dreptate ca aceasta. «Căci care Daru», zice Domnul, «iaste voao?» (Luca 6: 32). Şi aiurea încă: «De nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a Cărturarilor şi a Fariseilor, nu veți întra întru Împărățiia Ceriurilor» (Matth. 5: 20).

Iară aceasta, ádecă «din ceale din afară a face milostenie», «spre a fi văzuți» iaste; şi aceasta, «ca slăviți să fie de oameni». Că cei ce pentru aceasta miluesc, nici o dobândă nu au. «Că amin», zice, «grăesc voao, îşi iau plata lor» (cf. Matth. 6: 1-2).

întregii înțelepciuni cu Dumnezeu[1]: iară slava minții iaste vedearea cea adevărată pentru Dumnezeu. Supunerea cea adevărată îndoită iaste, în lucruri şi întru ocări. Deci când pătimeaşte trupul, şi inima împreună cu dânsul pătimeaşte. Deaca nu cunoşti pre Dumnezeu, nu iaste cu putință a să porni întru tine dragostea lui, şi nu poți a iubi pre Dumnezeu deaca nu îl vei vedea pre dânsul. Iară vedearea lui Dumnezeu dintru a-l cunoaşte pre el iaste. Că nu mearge mai nainte vedearea lui de cunoaşterea lui.

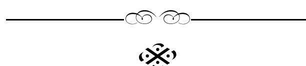
Rugăciune. **Î**nvredniceaşte-mă pre mine, Doamne, a te cunoaşte pre tine, şi a te iubi, nu cu cunoaşterea cea întru răsipirea minții, carea din iscusință să face, ci învredniceaşte-mă pre mine cunoştinții aceiia întru carea mintea văzindu-te pre tine, slăveaşte pre firea ta întru vedearea ceaia ce fură pre simțirea lumii din minte. Învredniceaşte-mă pre mine a mă înălța din vedearea voirii carea naşte nălucirile, şi să te văz pre tine întru sila legăturii Crucii, în partea cea a dooa a răstignirii minții, carea întru slobozenie conteneaşte de spre lucrare cugetărilor, întru vedearea ta cea de-a pururea, carea iaste mai presus de fire. Pune întru mine creaştere a dragostii tale, ca, pre urma doririi tale, să viu din lumea aceasta. Porneaşte întru mine înțeleagerea smerenii tale, cu carea în lume ai petrecut, cu acoperemântul cu care te-ai [îm]brăcat din mădulările noastre prin mijlocirea preasfintei Fecioarei, ca întru necontenită şi neuitată pomenirea aceasta să priimesc cu dulceață smereniia firii meale.

Doao chipuri sânt de a ne sui pre Cruce: unul, răstignirea trupului; şi al doilea, înălțarea întru vedeare. Şi cel dintâiu ádecă iaste din slobozeniia patimilor; iară al doilea, din lucrarea lucrurilor Duhului să face. Nu să supune mintea, de nu trupul să va supune eiĭ. Împărățiia minții iaste răstignirea trupului. Şi iarăşi, nu să supune mintea lui Dumnezeu, de nu să va supune stăpânirea de sine părții céiĭ cuvântătoare. Cu anevoe iaste a da oarecare înalte celui ce iaste încă nou-începătoriu şi prunc cu vârsta. «Vai ție, cetate, al căriia împăratul tău iaste tânăr» (Eclis. 10: 16). Carele să va supune pre

---

[1] Iară cum că ádecă ascultarea iaste pricinuitoare de slavă, arătat iaste dintru ceale ce pentru Mântuitoriul nostru Iisus Hristos mărturiseaşte Dumnezeescul Apostol, zicând: «Făcându-să ascultătoriu până la moarte, iară moarte de Cruce. Pentru aceaia şi Dumnezeu l-au preaînălțat pre el» (Filip. 2: 8-9). Dar ce însemnează aceasta, ádecă «supunere iaste a întregii înțelepciuni împreună cu Dumnezeu»? Decât cum că slavă a trupului iaste supunerea cea întru Dumnezeu, ceaia ce din întreaga-înțelepciune, ádecă din înțeleagere să face. Că din înțeleagere iaste ascultarea. Că ale cărora mințele sânt întregi şi nelipsite, şi de patimi nicidecum turburate şi din sine eşite, aceştea Dumnezeeştilor porunci să supun. Pentru aceasta şi cântătoriul de Psalmi să ruga: «Înțelepțeaşte-mă, şi mă voiŭ învăța poruncile tale» (Ps. 118: 73).

sineşi lui Dumnezeu, aproape iaste de a-i fi supuse lui toate. Celui ce s'au cunoscut pre sineşi, cunoştinţa tuturor i să dă lui. Că a să cunoaşte pre sineşi, împlinire a cunoştinţii tuturor iaste. Şi întru supunerea sufletului tău să vor supune ţie toate. În vreamea întru carea smereniia împărăţeaşte întru petreacerea ta, să supune ţie sufletul tău, şi împreună cu dânsul ţi să vor supune ţie toate. Că să naşte întru inima ta pace dela Dumnezeu. Iară întru cât eşti afară de aceasta, nu numai de patimi, ci şi din întâmplări des vei a fi gonit. Adevărat, Doamne, de nu ne vom smeri, nu încetezi smerindu-ne pre noi. Smereniia cea adevărată naştere iaste a cunoştinţii, şi cunoştinţa cea adevărată naştere iaste a ispitelor.

C U V Â N T al 17-lea

Pentru tâlcuirea chipurilor faptei bune. Şi carea iaste tăriia fieştecăriia dintru dânsele, şi carea iaste osebirea fieştecăriia dintru iale.

apta bună cea trupească întru linişte pre trup îl curățeaşte de materiia cea dintru dânsul. Iară fapta bună a minții smereaşte pre suflet, şi îl strecură pre el din cugetările ceale groase care pier, ca să nu cugete întru aceastea cu împătimire, ci mai vârtos să se mişce întru vedearea sa. Iară vedearea aceasta îl apropie pre el întru iscusirea minții, carea să chiamă vedeare nemateriialnică. Şi aceasta iaste fapta bună cea duhovnicească. Că aceasta râdică pre minte dintru ceaste pământeşti, şi o apropie pre dânsa spre întâia vedeare a Duhului, şi cătră Dumnezeu alcătuiaşte pre minte, şi cătră vedearea slavei céiĭ nepovestite, carea iaste mişcare a înțeleagerilor mărimei firii lui, şi o desparte pre dânsa din lumea aceasta şi din simțirea eiĭ. Şi dintru aceasta cătră învistierita nădeajdea noastră aceaia ne adeverim, şi întru deplină încredințare a căştigării eiĭ ne facem. Şi aceasta iaste «plecarea» pentru carea Apostolul au zis [Gal. 5: 8], ádecă deplin-adeverirea, întru carea să veseleaşte mintea gânditoriu, ádecă întru nădeajdea cea făgăduită noao. Iară ce sânt aceastea, şi cum fieştecarea dintru aceastea iaste, ascultă.[1]

Viețuirea cea trupească, cea dupre Dumnezeu, lucruri trupeşti să chiamă, ceale ce să fac spre curățirea trupului întru lucrarea faptei bune prin lucruri arătate, prin care să strecură cineva din necurățeniia trupului. Iară viețuirea minții iaste lucrul inimii, cela ce să face neîncetat întru grija judecății, ádecă a dreptății lui Dumnezeu şi a judecăților lui; şi rugăciunea cea nelipsită a

---

[1] Apostolul Pavel, Galateanilor scriindu-le, zice: «Că, întru Iisus Hristos, nici tăiarea împrejur ceva poate, nici netăiarea împrejur, ci credința ceaia ce prin dragoste să lucrează. Alergați bine; cine v'au împiedecat pre voi a nu vă supune adevărului?» [Galat. 5: 6-7] Apoi adaogă: «Plecarea nu iaste dela cela ce vă chiiamă pre voi» [Galat. 5: 8]. Pre carea cu adevărat foarte potrivit o tâlcuiaşte sfințitul Theofilact, zicând: «Ádecă a vă pleca amăgitorilor nu iaste dela Hristos. Că nu v'au chiemat pre voi acela ca să vă plecați celor ce vă sfătuesc a iudaisì». Drept aceaia pre singură zicerea «plecare» luându-o Sfântul Isaac, şi «adeverire» tâlcuindu-o, pre cealelalte care pre adeverire o tâlcuesc, însuşi dela sineşi le-au adăogat, Apostolul nimic de acest fealiu pentru plecarea aceasta zicând.

Întru alta scrisă cu mâna, Ellinească, scrie: «Şi aceasta iaste săturarea». Carea cu totul iaste nepotrivită cu înțeleagerea părintelui. Că s'au zis de Apostolul în Trimiterea cea cătră Colasseani: «Care sânt cuvânt ádecă având de înțelepciune întru voire de osebită credință, şi în smerită cugetare, şi întru necruțare a trupului, nu întru oarecarea cinste spre săturarea trupului» (Colass. 2: 23). Ci cuvântul acesta iaste împrotiva celor ce a să depărta de bucate dogmatisesc.

inimii; şi gândirea proniei şi a purtării de grijă a lui Dumnezeu, carea în lumea aceasta împreună să face osebit şi de obşte; şi a să păzi despre patimile ceale ascunse, ca să nu întâmpine vreuna dintru dânsele în țarina cea ascunsă şi duhovnicească. Acesta iaste lucrul inimii care să chiamă viețuire a minții. În lucrul acesta al viețuirii, care să chiamă şi faptă sufletească, să supțiiază inima şi să desparte din împărtăşirea vieții céiĭ prăpădite, a ceiia ce iaste afară de fire. Dintru care începe uneori a să porni a înțeleage şi a face gândire întru vedearea celor simțitoare, care sânt zidite spre trebuința şi creaşterea trupului, şi cum întru slujba lor să dă puteare celor patru stihii care să află în trup.[1]

Iară viețuirea cea duhovnicească iaste lucrare fără de simțiri. Şi aceasta iaste cea scrisă de Părinți. Pre carea când mințile sfinților o vor priimi, şi vedearea cea ipostatnică, şi grosimea trupului să iau din mijloc, şi de atuncea vedearea să face gânditoare. Că vedeare ipostatnică numesc eu pre zidirea firii céiĭ dintâi.[2] Şi dintru ipostatnica vedearea aceasta cu lesnire să porneaşte şi să înalță cineva la cunoştința petreacerii céiĭ singuratece. Carea

[1] Cum că ádecă simțitoarele ceaste, zidite spre trebuința trupului şi creaşterea, ádecă hranele, şi băuturile, şi cealelalte, pre câte le ceare trebuința trupului, cu măsura cea cuviincioasă, şi în vreamea cea potrivită, şi cu aleagerea cea cu socoteală priimite fiind, puteri dau stihiilor celor patru dintru care iaste alcătuit trupul nostru, pre cătățimea cea potrivită a fieştecăruia şi pre cea între dânsele de nevoe întocma-cumpănire păzindu-o, filosofiia cea din afară ne învață pre noi. Deci pre aceasta poate «viețuire a minții» şi «faptă a sufletului» o numeaşte sfântul. Că iaste cu adevărat filosofiia lucrare a minții, şi cugetare, şi vedeare carea supțiiază pre inimă şi o despărțeaşte dintru viiața cea prăpădită, cea afară de fire, carea iaste cea pătimaşă şi dobitocească. Iară de zice mai sus că: «viețuire a minții iaste lucrul inimii, care să face neîncetat întru grija judecății, ádecă a dreptății lui Dumnezeu», şi cealelalte, ci arătat iaste că cea nestricată de nărav filosofie, şi pentru dreptate, şi pentru pronie, şi pentru ferirea despre patimi mult face cuvântul. Pentru aceasta dar cântătoriul de Psalmi ádecă zice că şi să mânie Dumnezeu, noi de învățătură neapucându-ne (Ps. 2: 12). Iară Apostolul mărturiseaşte cum că şi cătră mântuire aceasta poate a ne înțelepți (2 Tim. 3: 15).
[2] Sufletul fără de trup osebit al său ipostas are: aseamenea şi trupul fără de suflet. Însă unul dintru aceastea nu iaste om fără de celalalt. Ci amândoao împreunate fiind, un ipostas alcătuesc, pre cel al omului. De aicea dar cea a sufletului şi a trupului unire ipostatnică să zice. Deci vedeare ipostatnică, Părintele pre cea în trup a sufletului vedeare negreşit o zice. Pentru aceasta adaogă că ipostatnica aceasta vedeare şi grosimea trupului din mijloc luându-să, vedearea să face gânditoare. Că sufletul de trup despărțindu-să, conteneaşte ádecă ipostatnica vedeare, ádecă cea în trup, şi să începe cea gânditoare, ádecă vedearea sufletului celui gol. Iară aceasta după moarte să face, precum mai jos sfântul adevérează, zicând: «Aceasta iaste aşezarea cea mare, ceaia ce să dă întru slobozeniia vieții céiĭ fără de moarte». Iară zidire a firii céiĭ dintâiu mi să pare a zice pre însăşi zidirea firii céiĭ omeneşti, întâi fiind nu cu rânduiala, ci cu vredniciia şi cu Darul. Pentru că întru însăşi zidirea sufletul cu trupul ipostatnic fiind unit, şi a înțeleage şi a vedea au început.

iaste, întru tâlcuirea cea arătată, a ne minuna de Dumnezeu.[1] Aceasta iaste aşezarea cea mare a bunătăţilor celor ce vor să fie, carea să dă întru slobozeniia vieţii céiĭ fără de moarte, întru petreacerea cea după Înviiare. Că nu conteneaşte firea cea omenească acolò de-a pururea a să minuna de Dumnezeu, şi negândind ceva cu totul pentru zidiri. Că de ar fi fost ceva asemenea cu Dumnezeu, ar fi avut a să porni spre acesta mintea. Uneori ádecă întru Dumnezeu, iară alteori întru acesta. Iară de vreame ce toată frumseţea celor ce să fac întru înnoirea ceaia ce va să fie mai jos iaste de frumseţea lui, cum poate mintea a eşi cu vedearea sa afară din frumseţea lui Dumnezeu? Ce dar? A muri o mâhneaşte pre ea? Oare îngreoiarea trupului? Oare aducerea aminte de ale sale? Oare trebuinţa firii? Oare primejdiile? Oare împrotivirile? Sau răspândire necunoscută? Sau nesăvârşire a firii? Sau încungiurarea întru stihii? Sau întâlnire a cuiva cu cineva? Sau trândăvirea cea cu totul obositoare? Sau osteneala trupului? Nicidecum. Ci deşi în lumea aceasta toate aceaste zise să fac, însă în vreamea aceaia, când s'ar râdica acoperemântul patimilor de pre ochii minţii şi ar oglindi slava aceaia, îndată să înalţă mintea întru uimire. Şi de nu ar fi pus Dumnezeu hotar în viiaţa aceasta unor lucruri ca acestora, cât să cuvine a zăbovi întru dânsele, şi de ar fi fost cu slobozire întru toată viiaţa omului, nu ar fi avut a eşi de acolò din vedearea lor. Cu cât mai vârtos acolò, unde toate aceastea nu sânt (că bunătatea aceaia nehotărâtă iaste), şi cu însăşi lucrurile înfiinţat vom fi înlăuntru în Curţile ceale Împărăteşti, de ne vom învrednici prin vieţuirea noastră?

Cum dar poate mintea iarăşi a eşi şi a să depărta din minunata şi Dumnezeiasca Vedearea aceaia, şi a cădea întru alt lucru? Vai noao! Că nu cunoaştem sufletele noastre, nici întru carea petreacere sântem chiemaţi; şi viiaţa aceasta a neputinţii, şi aşezarea viilor, şi necazurile lumii, şi iarăşi lumea, şi răotăţile eiĭ, şi odihnele eiĭ le socotim cum că sânt ceva.

Rugăciune. **C**i, o, Hristoase, cel singur putearnic, fericit iaste a căruia sprijinirea lui îi iaste la tine, şi suişuri întru inima sa au pus. Tu, Doamne, întoarce feaţele noastre din lume întru dorirea ta, până o vom vedea pre ea ce iaste, şi să nu creadem umbrii ca adevărului. Noi făcându-ne, în-

---

[1] Întru altă carte Ellinească, scrisă cu mâna, iaste: «Întru cunoaşterea petreacerii céiĭ singuratece, carea iaste aşezarea cea mare a bunătăţilor celor ce vor să fie». Care cu lipsă iaste. Că nu cunoştinţa petreacerii ceii singuratece iaste aşezarea bunătăţilor celor ce vor să fie, ci a ne minuna de Dumnezeu. Iară a ne minuna de Dumnezeu iaste aşezarea bunătăţilor celor ce vor să fie. Că «minunat», zice, «iaste Dumnezeu întru sfinţii săi» (Ps. 67: 36). Iară aceasta, ádecă: «carea iaste în tâlcuirea cea arătată», aceaiaşi mi să pare a fi cu aceasta, ádecă: «carea arătat tâlcuindu-să, arată pre aceasta», ádecă a ne minuna de Dumnezeu.

Întru cea latinească iaste: «Întru cunoaşterea petreacerii céiĭ singuratece, carea iaste întru tâlcuirea cea arătată a îndurărilor Domnului».

noiaşte în mintea noastră, Doamne, sârguință mai nainte de moarte, ca în ceasul eşirii noastre să cunoaştem cum au fost întrarea noastră în lumea aceasta, şi eşirea, până ce vom săvârşi lucrul la care chiemați sântem dupre voia ta în viiața aceasta întâi, şi după aceastea să nădăjduim cu cugetare plină de nădăjduire a priimi pre ceale mari, dupre făgăduința Scripturilor, pre care le-au gătit dragostea ta întru a doa înnoire. A cărora pomenirea lor să păzeaşte întru Credința Tainelor.

Pentru curățirea trupului, şi a sufletului, şi a minții

Curățirea trupului iaste cuvioşie din întinăciunea trupului. Curățirea sufletului iaste slobozirea din patimile ceale ascunse, care în minte să alcătuesc. Iară curățirea minții iaste întru descoperirea tainelor. Că să curățeaşte din toate ceale ce cad supt simțire prin chipul grosimei lor. Şi copiii cei mici curați sânt cu trupul, şi nepătimaşi cu sufletul, şi nimenea îi numeaşte pre dânşii curați cu mintea. Căci curățeniia minții iaste săvârşirea întru petreacerea vederii céiĭ Cereşti, aceiia ce afară de simțiri să mişcă, întru putearea cea duhovnicească a înfrumsețerilor celor de sus ale nenumăratelor minuni ale cereştii lumii aceiia. A cărora petreacerea împărțită iaste, din ceale supțiri, unele din altele, întru nevăzută slujirea lor, celor ce sânt întru înțeleagerea Dumnezeeştilor descoperiri, celor dease întru schimbarea lor întru tot ceasul. Însuşi Dumnezeul nostru să ne învrednicească pre noi de-a pururea a-l vedea pre el întru goliciunea minții, şi după aceastea, fără de mijlocire, în veacii veacilor. Lui i să cuvine slava. Amin.

C U V Â N T a l 1 8 - l e a

Pentru câtă să face măsura cunoştinţei, şi măsurile ceale pentru credinţă

aste cunoştinţă carea iaste mai nainte de credinţă, şi iaste cunoştinţă carea să naşte din credinţă. Cunoştinţa ceaia ce iaste mai nainte de credinţă iaste cunoştinţă firească, iară ceaia ce să naşte din credinţă iaste cunoştinţă duhovnicească. Ce iaste cunoştinţa cea firească? Şi iaste cunoştinţă firească ceaia ce osebeaşte binele din rău, carea să şi chiamă socoteală firească, prin carea cunoaştem binele din rău fireaşte, fără de învăţătură. Pre aceasta o au pus Dumnezeu în firea cea cuvântătoare. Iară din învăţătură, creaştere şi adăogare priimeaşte. Nu iaste cineva carele pre aceasta nu o are. Şi putearea aceasta, precum s'au zis, a cunoştinţii céiĭ fireşti a sufletului celui cuvântătoriu, iaste aleagere a binelui şi a răului, ceaia ce să mişcă întru dânsul neîncetat. Şi cei ce sânt lipsiţi de aceasta, dinjos sânt de firea cea cuvântătoare. Iară cei ce o au pre aceasta, drept stau întru firea cea sufletească şi nu au vreo prăpădire întru ceale ce au dat Dumnezeu firii spre cinstea celor cuvântătoare ale lui. Iară pre cei ce au pierdut cunoştinţa aceasta, carea osebeaşte binele din rău, îi ocăraşte Prorocul, zicând: «Omul, în cinste fiind, nu au priceput» (Ps. 48: 13). Cinstea firii céiĭ cuvântătoare iaste socoteala ceaia ce aleage binele din rău. Şi cu dreptate, pre cei ce o au pierdut pre aceasta, i-au asemănat dobitoacelor celor neînţelegătoare, care nu au cuvântarea şi socotirea. Prin aceasta cu putinţă iaste noao a afla calea lui Dumnezeu. Şi aceasta iaste cunoştinţa cea firească, şi aceasta mai nainte iaste de credinţă, şi aceasta iaste cale către Dumnezeu. Şi prin aceasta cunoaştem a aleage binele din rău şi a priimi credinţa. Şi mărturiseaşte putearea firii, că să cuvine omului a creade celui ce au adus întru zidire pre aceastea toate, şi a creade cuvintelor poruncilor lui, şi a le face pre iale. Şi dintru a creade să naşte frica lui Dumnezeu. Şi când va urma lucrurilor, şi spre puţin s'ar înălţa spre lucrare, naşte pre cunoştinţa cea duhovnicească, carea o am zis că să naşte din credinţă.

Cunoştinţa cea firească, carea iaste aleagerea binelui şi a răului, ceaia ce dela Dumnezeu iaste pusă în firea noastră, aceasta ne pleacă pre noi că să cuvine a creade lui Dumnezeu, celui ce au adus întru fiinţă pre toate. Şi credinţa face întru noi pre frică, şi frica ne sileaşte pre noi a ne pocăi şi a lucra. Şi aşa să dă cunoştinţa cea duhovnicească omului, carea iaste simţire a Tainelor, ceaia ce naşte pre credinţa vederii céiĭ adevărate. Şi nu aşa prost din singură credinţa goală să naşte cunoştinţa cea duhovnicească, ci credinţa naşte pre frica lui Dumnezeu, şi întru frica lui Dumnezeu, când vom începe a lucra întru dânsa, din lucrarea fricii lui Dumnezeu să naşte cunoştinţa cea

duhovnicească, precum au zis Sfântul Ioann cel cu Gura de Aur, cum că, când va căştiga cineva voire următoare fricii lui Dumnezeu şi înțeleagerii céiĭ dreapte, degrab priimeaşte descoperirea celor ascunse. Şi numeaşte descoperire a celor ascunse pre cunoştința cea duhovnicească.

Însă nu frica lui Dumnezeu naşte pre această duhovnicească cunoştință (căci ceaia ce nu iaste în fire zăcând, nu poate a fi născută), ci dare să dă cunoştința aceasta lucrării fricii lui Dumnezeu. Când vei cerca bine lucrul fricii lui Dumnezeu, afli cum că aceasta iaste pocăința, şi cunoştința cea duhovnicească aicea [iaste]. Aceasta iaste pre carea o am zis, cum că «pre carea întru Botez o am priimit arravóna lui, prin pocăință cu adevărat priimim Darul lui».[1] Şi Darul, pre care am zis cum că prin pocăință îl priimim pre el, aceasta iaste cunoştința cea duhovnicească, carea prin lucrarea fricii lui Dumnezeu să dă dare. Iară cunoştința cea duhovnicească iaste simțirea celor ascunse. Şi când le-ar simți cineva pre nevăzutele aceastea şi preamult-covârşitoarele, dintru aceastea priimeaşte nume al cunoştinții céiĭ duhovniceşti, şi să naşte întru simțirea aceştiia altă credință, carea nu iaste împrotivnică a céiĭ dintâiu, ci adeverează pre credința aceaia. Şi o numesc pre aceasta credință a vederii. Până acolò iaste auzirea: iară acum iaste vedearea. Iară vedearea decât auzirea mai întemeiată iaste.

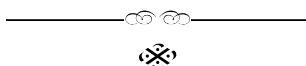
Aceastea toate din cunoştința aceaia carea despărțeaşte binele din rău, ceaia ce iaste în fire, să nasc. Şi aceasta iaste sămânța cea bună a faptei bune, şi acum s'au zis. Şi când pre fireasca cunoştința aceasta o vom acoperi cu voia noastră cea iubitoare de dezmierdări, din toate bunătățile aceastea cădem. Şi urmează fireştii cunoştinții aceştiia îmboldire necontenită a ştiinții, pomenire a morții neîncetată, şi oarecarea grijă, carea şi chinuire iaste până la eşirea aceştiia. După aceasta, mâhniciunea, posomorârea, frica lui Dumnezeu, ruşinea cea din fire, întristarea cea pentru păcatele lui ceale mai dinnainte, sârguința cea cuviincioasă, pomenirea căii céiĭ de obşte, şi grijire pentru merindele eiĭ, şi cearere cu plângere dela Dumnezeu, bine a întra spre uşa aceasta, carea iaste treacerea a toată firea, defăimare a lumii, şi multă luptă pentru fapta bună.[2]

---

[1] Citatul se află în Cuvântul 72 din această traducere. În originalul în siriacă acest Cuvânt era chiar înaintea celui de față, însă editorul ediției greceşti (după care s'a făcut şi traducerea românească) a schimbat ordinea Cuvintelor din original. (N. ed.)

[2] Trei sânt aşezările omului, precum mai jos zice Cuviosul: cea dupre fire, cea afară de fire şi cea mai presus de fire. Deci când din cea dupre fire căzind, întru cea afară de fire am ajunge, împunge de-a pururea pre ştiință cunoştința cea firească, şi pre pomenirea morții cu nelipsire o râdică, şi oarecarea grijă ce chinuiaşte pre sufletul nostru nu încetează născând, până la eşirea aceştiia, ádecă până ce dintru această aşezare afară de fire eşind, întru cea dupre fire iarăşi ne vom întoarce. Şi atuncea iarăşi cunoştința cea firească necaz naşte, şi poso-

Toate aceastea întru cunoştinţa cea firească să află. Deci alătureaze-şi cineva lucrurile lui către aceastea. Căci când s'ar afla omul întru aceastea, în calea cea firească umblă. Şi când s'ar râdica mai presus decât aceastea, şi ar ajunge întru dragoste, să râdică mai presus de fire, şi treace dintru dânsul lupta, şi frica, şi osteneala, şi truda întru toate. Aceastea sânt ceale ce urmează cunoştinţii céiĭ fireşti. Şi pre aceastea le aflăm întru înşine, când nu o vom acoperi pre ea cu voia noastră cea iubitoare de dezmierdări. Şi întru aceastea ne facem, până ce vom ajunge dragostea, carea ne slobozeaşte pre noi din toate aceastea. Dintru aceastea zise asemeneaze cineva, şi cerce-se pre sineşi întru care călătoreaşte, întru ceale ce sânt afară de fire, sau întru ceale dupre fire, sau întru ceale mai presus de fire. Din chipurile ceale zise, arătat şi degrab poate cineva a-şi afla ocârmuirea toatei vieţii sale. Şi când nu s'ar afla întru ceale dupre fire zise de noi, precum am hotărât, şi întru ceale ce sânt mai presus de fire nu iaste, arătat iaste cum că întru ceale afară de fire iaste lepădat. Iară Dumnezeului nostru fie-i slavă în veaci. Amin.

morâre, şi frică de Dumnezeu, şi ruşinare, şi mâhniciune, şi sârguinţă, şi pomenire de moarte, şi grijă pentru ceale de călătorie. Ci încă ne şi pleacă pre noi, cu plângere multă şi cu lacrămi, a ceare dela Dumnezeu a întra spre uşa aceasta, ádecă întru aşezarea cea mai presus de fire.

CUVÂNT al 19-lea

Pentru credință, şi pentru smerita cugetare, şi pentru alt folos mult

omule preamicule, voeşti să te înveți şi să afli viiața? Credința şi smereniia ține-le întru sineți, că întru aceastea afli mila, şi ajutoriul, şi cuvintele care dela Dumnezeu să grăesc în inima ta împreună cu Păzitoriul cela ce întru ascuns şi întru arătare petreace lângă tine. Voeşti pre aceastea a le căştiga, care sânt vorbiri ale vieții? Prostimea ține-o din început, şi întru prostime călătoreaşte înaintea lui Dumnezeu, şi nu întru cunoştință. Prostimei îi urmează credința; iară supțirătății şi învârtirii gândurilor, părearea; iară aceştiia, depărtarea dela Dumnezeu.

Când te vei apropiia înaintea lui Dumnezeu prin rugăciune, aşa te fă în gândul tău ca o furnică, şi ca târâtoarele pământului, şi ca o lipitoare, şi ca un prunc peltic. Şi să nu zici înaintea lui ceva întru cunoştință, ci cu înțeleagerea cea pruncească apropie-te la Dumnezeu şi umblă înaintea lui, ca să te învredniceşti părinteştii purtării de grijă aceiia ce să face dela părinți spre fiii lor spre prunci. S'au zis: «Cel ce păzeaşte pre prunci, Domnul» (Ps. 114: 5). Să apropie pruncul la şarpe, şi îl ține pre el la grumazul său, şi nu îl vatămă pre el. Gol umblă pruncul toată iarna, când alții sânt îmbrăcați şi acoperiți, şi întră frigul în toate mădulările lui. El şade gol în zioa gerului, şi a frigului, şi a brumei, şi nu are dureare. Căci trupul prostimei lui acoperit iaste întru altă haină nevăzută, din ascunsă purtarea de grijă aceaia carea îi păzeaşte mădulările lui ceale gingaşe, ca să nu să apropie de dânsele vătămare din ceva.[1]

---

[1] Prunci zice pre cei ce pentru prostimea cea de bună voe au inima fără de răotate, şi înțeleagerile. Pentru carii cântătoriul de Psalmi ádecă zice: «Arătarea cuvintelor tale va lumina şi va înțelepți pre prunci» (Ps. 118: 130). Iară Domnul nostru: «Mărturisescu-mă ție, Doamne al Ceriului şi al pământului, că ai ascuns aceastea de înțelepți şi pricepuți, şi le-ai descoperit pre iale pruncilor» (Matth. 11: 25). Că pre aceştea ádecă carii de bunăvoe prunci s'au făcut, pentru înțelepciunea şi priceaperea ceaia ce să dă lor dela Dumnezeu, şarpele cel gânditoriu a-i vătăma nu poate, precum nici pre cel întâi-zidit, întrucât el de prostime ținându-se, întru Darul lui Dumnezeu petrecea. Nici iarăşi, pentru putearea cea nevăzută a purtării de grijă ceia ce păzeaşte pre duhovniceştii aceştea prunci, gómotul patimilor vieții care să aseamănă ernii, şi amorțeala şi răceala ceaia ce să face dintr'însul, gingăşimea mădulărilor, ádecă neräotatea sufletului şi a minții lor o vatămă. Că «păzeaşte», zice, «Domnul pre prunci». Gol, zice, umblă pruncul toată iarna. Curat ádecă prostul de tot vicleşugul, şi de tirăniia patimilor slobod treace toată încungiurarea călătoriei turburăcioasei vieții aceştiia, când ceialalți cu vicleşug sânt îmbrăcați, şi acoperiți sânt cu întunearecul dezmierdăciunii patimilor. Şi întră ádecă răceala patimilor în mădulările prostului în zioa trândăvirii şi a lenevirii, însă nu le vatămă pre aceastea, pentru sălăşluirea Darului.

Acum crezi cum că iaste oarecarea purtare de grijă ascunsă, prin carea trupul cel gingaş, cel gata degrab spre fieştecarea vătămare, pentru gingăşimea şi neputincioasa viețuirea lui, să păzeaşte în mijlocul celor împrotivnice şi nu să biruiaşte de dânsele? Zice: «Cela ce păzeaşte pre prunci, Domnul» (Ps. 114: 5). Şi nu numai pre aceşti mici cu trupul, ci şi pre cei ce sânt înțelepți în lume, carii îşi părăsesc cunoştința lor, şi spre îndestulata aceaia înțelepciune să razămă, şi să fac ca nişte prunci întru a lor voire, şi atuncea să învață înțelepciunea aceaia carea nu să învață întru lucrurile iscusinții. Şi bine au zis înțeleptul întru ceale Dumnezeeşti Pavel: «Cela ce i să pare înțelept a fi în lumea aceasta, facă-să nebun, ca să se facă înțelept» (1 Cor. 3: 18). Însă ceare dela Dumnezeu ca să îți dea ție a ajunge măsura credinții. Şi deaca desfătarea eiĭ o vei simți în sufletul tău, nu îmi iaste mie cu greu a zice iarăşi cum că nu iaste ceaia ce să te oprească pre tine dela Hristos. Şi nu îți iaste ție cu anevoe a fi robit în tot ceasul afară din ceaste pământeşti, şi a te tăinui despre deşarta şi neputincioasa lumea aceasta, şi despre pomenirile lucrurilor eiĭ. Pentru aceasta fără de pregetare roagă-te, şi întru fierbințeală ceare, şi întru multă sârguință fă rugăciune, până ce vei lua. Şi iarăşi să nu slăbeşti. Şi te vei învrednici acestora, deaca întâiu te vei sili pre sineți a îți arunca spre Dumnezeu grija ta cu credință, şi vei schimba purtarea ta de grijă întru purtarea lui de grijă. Şi atuncea când ar vedea voința ta că întru toată curățeniia înțeleagerii ai crezut însuşi lui Dumnezeu mai mult decât ție, şi te-ai silit pre sineți a nădăjdui spre Dumnezeu mai mult decât spre sufletul tău, atuncea necunoscuta de tine putearea aceaia să sălăşluiaşte întru tine. Şi cu simțire vei simți fără de îndoială putearea acelui ce iaste cu tine: putearea aceaia, pre carea simțindu-o mulți, întră în foc şi nu să tem, şi pre apă călcând, nu să îndoesc cu gândul lor, nu cumva să vor cufunda. Căci întăreaşte credința pre simțirile sufletului, şi ca pre un oarecarele nevăzut simte, carele îl pleacă pre el a nu lua aminte la vedearea[1] lucrurilor celor înfricoşate, nici la vedearea ceaia ce întreace simțirile a căuta.

Oare ți să pare ție cu totul, cum că pre duhovniceasca cunoştința aceaia, prin sufleteasca această cunoştință o priimeaşte cineva? Nu numai cu neputință iaste a priimi pre duhovniceasca aceaia cunoştință prin sufleteasca cunoştința aceasta, ci nici cu simțirea a o simți pre dânsa iaste cu putință cuiva, sau a să învrednici de dânsa din cei ce să sârguesc a să iscusi întru

---

Întru alt fealiu: Prunci, pre noii-începători poate îi zice, carii îşi au trupul şi mădulările lor gingaşe, fiindcă nu le-au uscat încă pre aceastea cu viețuirea cea aspră şi cu durerile ceale pustniceşti. Aceştea dar şi în frig, şi în ger, şi în brumă petrecând, şi cu şarpele cel gândit luptându-să, nicidecum nu să vatămă, pentru ajutoriul cel ce să dă lor dela purtarea de grijă cea nevăzută.

[1] Gr. ὁράσει. (N. ed.)

aceasta. Şi deaca oarecarii dintru dânşii vor vrea ca să se apropie de cunoştința aceaia a Duhului, până când nu să vor lepăda de aceasta, şi de toată întoarcerea supțirătății eiĭ, şi de meşteşugirea eiĭ cea cu multe împletituri, şi vor sta întru înțeleagerea eiĭ cea pruncească, nu pot nici cât de puțin a să apropiia de aceaia. Ci multă împiedecare li să face lor obiceaiul eiĭ şi înțeleagerile eiĭ, până ce câte puțin puțin le va ştearge pre iale. Cunoştința aceaia a duhului proastă iaste, şi întru gânduri sufleteşti nu străluceaşte. Până ce s'ar slobozi mintea din gândurile ceale multe şi ar veni întru o prostime a curățeniei, nu va putea a simți cunoştința cea duhovnicească.

Aceasta iaste rânduiala cunoştinții, a simți ádecă desfătarea aceaia a vieții veacului aceluia. De aicea pre gândurile ceale multe le defaimă. Iară cunoştința această sufletească fără de mulțime a gândurilor a cunoaşte altceva, precum cela ce prin prostimea minții priimeaşte, nu poate[1], dupre cela ce zice: «De nu vă veți întoarce, şi de nu vă veți face ca pruncii, a întra întru Împărățiia lui Dumnezeu nu puteți» (Matth. 18: 3). Ci iată, cei mulți întru o prostime ca aceasta nu ajung, şi întru lucrurile lor ceale bune nădăjduim că iaste păzită lor parte întru Împărățiia Ceriurilor, precum din înțeleagerea Fericirilor Evangheliilor, pre care le-au pus Domnul cu osebire, ne iaste noao cunoscut, cum că schimbări multe în fealiuri de viețuiri cunoscute au făcut noao întru Fericirile aceastea. Căci fieştecarele om, la toate măsurile, în toată calea prin carea călătoreaşte cătră Dânsul, Însuşi îşi deşchide înaintea sa uşa Împărăției Ceriurilor.

Ci pre duhovniceasca cunoştința aceaia nu poate cineva a o priimi, de nu să va întoarce şi nu să va face ca pruncul. Că de aicea simte pre desfătarea aceaia a Împărăției Ceriurilor. Împărățiia Ceriurilor vedeare duhovnicească o zic cum că iaste. Şi aceasta nu întru lucrurile gândurilor să află, ci din Daru să poate a fi gustată. Şi până nu să va curăți omul, nici măcar a o auzi pre aceasta ajunge. Căci din învățătură nimenea nu poate pre dânsa a o căştiga. Deaca vei ajunge curățeniia inimii ceaia ce din credință, o, fiiule, să face, pre cea întru linişteа cea despre oameni, şi te vei tăinui despre cunoştința lumii aceştiia, cât să nu o simți tu pre dânsa, de năprasnă să va afla aceasta înaintea ta, fără de iscodirea cea împrejurul eiĭ. «Aşază, zice, stâlp, şi toarnă pre el untdelemn»[2], şi vei afla comoară în sânul tău. Iară deaca cu lanțul cunoştinții céiĭ sufleteşti vei fi ținut, nu iaste cu necuviință mie a zice că mai cu lesnire îți iaste ție din legăturile fierului a te dezlega, decât dintru

[1] Aceasta poate îi voiaşte lui cuvântul, cum că cei ce au cunoştința cea sufletească, ádecă cei în trup înțelepți, fără de multe gândiri şi chibzuiri nu încap nimic din ceale ce pricep cei ce prin prostimea cea întru Hristos au căştigat cunoştința cea duhovnicească.
[2] Cf. Fac. 28: 18. (N. ed.)

dânsa. Şi de-a pururea nu eşti departe de cursele înşălării, şi niciodată vei priceape a lua îndrăzneală şi nădăjduire cătră Domnul, şi în tot ceasul mergi asupra ascuțitului sabiei, şi fără de scârbă a te face, cu totul nu vei putea. Întru neputință şi întru prostime te roagă, ca să viețueşti bine înaintea lui Dumnezeu, şi fără de grijă vei fi. Că precum urmează umbra trupului, aşa şi smeritei cugetări mila. Deci deaca întru aceastea voeşti a petreace, nu da mână nicidecum gândurilor celor neputincioase. Şi deaca toate vătămările, şi răutățile, şi primejdiile te vor încungiura şi te vor înfricoşa pre tine, nu te griji pentru dânsele, nici să le socoteşti pre iale.

Pentru cela ce s'au afierosit pre sineşi Domnului prin credință, şi nu are aiurea undeva vreo altă oarecarea nădeajde

Deaca odată ai crezut Domnului celui ce îndestulat iaste spre păzirea ta şi spre purtarea ta de grijă, şi de vei mearge pre urma lui, să nu te grijeşti iarăşi întru ceva dintru unele ca aceastea, ci zi sufletului tău: «Îmi ajunge mie întru toate Acela căruia sufletul mieu odată l-am dat. Eu nu sânt aicea, el cunoaşte». Şi atuncea vezi cu lucrul minunile lui Dumnezeu, cum aproape iaste în toată vreamea a-i izbăvi pre cei ce să tem de dânsul, şi cum purtarea lui de grijă îi ocroteaşte pre dânşii, şi nu iaste văzută. Deci nu căci nu să veade cu ochii cei trupeşti păzitoriul carele iaste împreună cu tine, datoriu eşti a te îndoi de dânsul cum că nu iaste. Că de multe ori şi ochilor celor trupeşti descoperit să face spre a te face pre tine îndrăzneț.

Căci când omul ar arunca dela sineşi toată sprijineala cea văzută şi nădeajdea cea omenească, şi lui Dumnezeu ar urma cu credință şi cu inimă curată, îndată îi urmează lui Darul, şi îi descopere lui putearea sa prin multe chipuri de sprijiniri. Întâiu ádecă întru aceaste arătate şi ale trupului, şi îi arată lui sprijineala sa prin purtarea de grijă cea împrejurul lui. Întru cât a putea el întru aceastea spre mai mult a simți putearea purtării de grijă a lui Dumnezeu céiĭ pentru dânsul. Şi întru priceaperea celor arătate să adeverează şi pentru ceale ascunse, precum să cuvine prunciei înțeleagerii lui şi petreacerii lui, cum că i să găteaşte trebuința lui fără de lucru, când nu s'au grijit. Şi multe năpădiri, trecute a fi dela dânsul face, ceale ce să apropie de dânsul, de multe ori pline fiind de primejdii, când el nu au priceput într'însele, ci cu nesimțire Darul le goneaşte dela el cu minune mare şi îl păzeaşte pre el ca un hrănitoriu carele îşi răşchiră aripile sale preste fiii săi, ca să nu să apropie de dânşii vătămare a cuiva. Şi îi arată lui înaintea ochilor lui cum că s'au fost apropiiat de el peirea lui, şi nevătămat au rămas. Aşa îl iscuseaşte pre el şi întru ceale ascunse, şi îi deşchide înaintea lui pândirea

gândurilor şi a înţeleagerilor celor greale şi neînţelease. Şi cu lesnire i să găseaşte lui priceaperea lor, şi urmarea lor una spre alta, şi înşălarea lor, şi de carea ádecă dintr'însele să lipeaşte, şi cum să nasc una din una şi pierd pre suflet. Şi ruşinează întru ochii lui toată pândirea dracilor şi sălăşluirea gândurilor lor, şi pune întru dânsul priceapere a înţeleage ceale ce vor să fie, şi răsare înlăuntrul prostimei lumină ascunsă, ca să simţă întru toate, şi pre putearea înţeleagerilor gândurilor celor supţiri, şi îi arată lui ca cu un deaget cum că, de nu le-ar fi cunoscut pre aceastea, ce vrea a pătimi. Şi atuncea i să naşte lui de aicea cum că fieştecare lucru mic şi mare prin rugăciune să cade a-l ceare dela Ziditoriul lui pentru dânsul.

Şi când Dumnezeescul Daru adeverită i-ar face înţeleagerea lui întru toate aceastea, a nădăjdui spre Dumnezeu, atuncea începe a întra întru ispite dupre puţin şi puţin. Şi slobozire face a i să trimite lui ispite de ajuns spre măsura lui, ca să poarte tăriia lor. Şi întru ispitele aceastea să apropie de el sprijinirea simţitoriu, ca să fie cutezătoriu, până ce dupre puţin şi puţin s'ar iscusi, şi va căştiga înţelepciune, şi va defăima pre vrăjmaşii săi prin nădăjduirea cea cătră Dumnezeu. Că nu iaste cu putinţă fără de aceastea a să înţelepţi întru războaele ceale duhovniceşti, şi a cunoaşte pre purtătoriul său de grijă, şi a simţi pre Dumnezeul său, şi a să întări întru credinţa lui întru ascuns, fără numai prin putearea iscusinţei sale pre carea o au priimit.

Şi când ar vedea Darul cum că au făcut început în gândul lui părearea puţin, şi au început a gândi mare pentru sineşi, îndată sloboade ispitele asupra lui a să face putearnice şi a să întări, până ce ş'ar cunoaşte neputinţa sa, şi ar scăpa, şi ar ţinea pre Dumnezeu întru smerenie. Şi prin aceastea vine omul întru măsurile bărbatului celui desăvârşit întru credinţă, şi întru nădeajdea Fiiului lui Dumnezeu, şi să înalţă spre dragoste. Că minunată să cunoaşte dragostea lui Dumnezeu cătră om, când vreodată s'ar face în mijlocul lucrurilor celor ce îi tae nădeajdea lui. Şi de acolò îşi arată Dumnezeu putearea sa întru mântuirea cea spre dânsul. Că niciodată cunoaşte omul putearea cea Dumnezeiască întru odihnă şi întru răsfăţare. Şi niciodată au arătat Dumnezeu lucrarea sa simţitoriu, fără numai în laturea liniştii, şi în pustie, şi în locuri lipsite de întâlniri şi de turburarea lăcuirii céiĭ împreună cu oamenii.

Nu te minuna când ai începe fapta bună şi izvorăsc asupra ta necazurile ceale aspre şi tari din tot locul. Căci nici faptă bună să socoteaşte aceaia căriia nu îi urmează greutatea lucrurilor întru lucrarea eiĭ. Că fapta bună aceasta dintru însăşi aceasta numită iaste, precum au zis Sfântul Ioann: «Obicinuit iaste», zice, «preste fapta bună a cădea greutăţile. Iară aceaia», zice, «prihănită iaste, când iaste legată întru răsuflare». Zis-au Fericitul Marco Monahul: «Toată fapta bună carea să face, Cruce să numeaşte, când

porunca Mântuitoriului[1] o împlineaşte». Pentru aceasta toți cei ce voesc întru frica Domnului a viețui, şi întru Iisus Hristos, goniți vor fi (2 Tim. 3: 12). Că zice: «De voiaşte cineva după mine a veni, să se leapede de sineşi, şi să ia Crucea sa, şi să urmeaze mie. Oricarele nu voiaşte a viețui întru răsfățări, pierzându-şi sufletul său pentru mine, afla-l-va pre el» (Marco 8: 34-35). Deci pentru aceasta mai nainte au apucat şi au pus înaintea ta Crucea, ca pre moarte să o hotărăşti asupra ta, şi atuncea să trimiți sufletul tău a mearge pre urma lui.

Nimic iaste mai tare decât deznădăjduirea. Aceasta nu cunoaşte biruită a fi de ceva, şi întru ceale de-a dreapta, şi întru ceale de-a stânga. Când omul în mintea sa va tăia nădeajdea din viiața lui, nimic nu iaste mai cu cutezare. Şi nici unul din vrăjmaşi poate să se întâmpine cu dânsul, şi nu iaste scârbă a căriia vestirea ar face pre mintea lui să se slăbească. Că toată scârba ce să face, supt moarte iaste. Şi el s'au plecat a priimi asupra sa pre moarte. Deaca în tot locul, şi întru tot lucrul, şi în toată vreamea, întru toate ceale ce voeşti a lucra vei pune gând întru înțeleagerea ta în lucruri, şi mâhniciune, nu numai binecutezătoriu şi neprigetătoriu te vei afla în toată vreamea, a te împrotivi spre toată socotita greutate, ci şi întru putearea gândurilor tale fug dela tine înțeleagerile ceale ce te spăimântează şi te înfricoşază pre tine, care din obiceaiu să nasc întru om, din gândurile acealea ce spre odihnă iau aminte. Şi toate ceale greale şi aspre care te întâmpină pre tine, uşoare şi lesnicioase ți să văd ție. Şi de multe ori ale tale să vor întâmpla împrotivă acelora ce sânt aşteptate de tine, şi poate nimic nu să va întâmpla ție dintru unele ca aceastea vreodată.

Tu cunoşti cum că nădeajdea odihnii, de aducerea aminte a celor mari, şi de bunătăți, şi de faptele bune în toată vreamea lipsiți face pre oameni. Ci nici cei ce în lumea aceasta întru petreacerea trupului sânt, pot a ajunge săvârşirea voirii lor, de nu vor judeca în mintea lor a răbda ceale greale. Şi de vreame ce iscusul mărturiseaşte pentru aceastea, nu iaste trebuință a te încredința cu cuvinte. Căci în tot neamul celor mai nainte de noi, şi până acum, nu iaste alta prin carea să slăbesc oamenii de a nu birui, şi carea îi face pre dânşii a să lipsi de lucrurile ceale preabune, fără numai aceasta. Pentru aceaia şi în scurt zicem cum că nu treace cu vedearea cineva Împărățiia Ceriurilor, fără numai prin nădeajdea odihnii céiĭ mici, a ceştii de aicea. Şi nu numai aceasta o pătimeaşte, ci şi năpădiri tari de multe ori, şi ispite cumplite să gătesc fieştecăruia om ce ia aminte voirii sale, şi spre aceasta gândurile lui umblă. Căci cela ce îl ocârmuiaşte pre el iaste pofta.

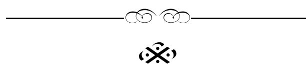
[1] «Mântuitoriului»: probabil greşală de tipar, în loc de «Mângâietoriului. În textul grecesc tipărit: τοῦ πνεύματος, «a Duhului». (N. ed.)

Cine iaste carele nu cunoaşte că şi pasările prin căutarea odihnii să apropie de laţ? Au nu poate mult lipseaşte cunoştinţa noastră de cunoştinţa pasărilor prin asemănare întru ceale ascunse, sau întru ceale întâmplate ceale acoperite întru oarecare lucruri, sau în locuri, sau în ceva, în care şi diavolul dintru început prin făgăduirea şi cugetarea odihnii ne vânează pre noi? Ci pentru a fi înţeleagerea dupre dorire a alerga cu cuvântul, am greşit despre ţinta carea o am pus dintru început întru cuvântul mieu. Cum că în toată vreamea gândul scârbei ni să cuvine noao a-l pune cu mintea noastră întru tot lucrul în care voim a face începătură în călătoriia cea cătră Domnul, şi sfârşitul eşirii eiĭ să cade a-l răzima spre început cu sârguinţă. De câte ori întreabă omul, când voiaşte a face început în vreun lucru pentru Domnul, zicând: Oare iaste odihnă în lucrul acesta? Sau cum iaste cu putinţă a mearge întru dânsa fără de lucru cu lesnire? Sau poate iaste întru dânsa scârbă carea dureare pricinuiaşte trupului? Au nu iată, sus şi jos, numele odihnii îl căutăm? Ce zici, o, omule, în Ceriu a te sui voeşti, şi Împărăţiia cea de acolò a o lua, şi împreunarea cea cu Dumnezeu, şi odihna fericirii céiĭ de acolò, şi împărtăşirea cea cu Îngerii, şi viiaţa cea fără de moarte, şi întrebi de are calea aceasta lucru? O, minune! Cei ce poftesc lucrurile veacului acestuia ce iaste stricăcios, asupra valurilor celor înfricoşate ale mării trec, şi în drumuri aspre cutează a umbla, şi nicidecum nu zic cum că iaste lucru în lucru, sau scârbă întru ceaia ce vor a o face: şi noi în tot locul pentru odihnă cercăm. Iară deaca calea răstignirii în minte o am lua în toată vreamea, şi pre răstignire întru tot lucrul o am gândi, carea scârbă nu iaste mai uşoară decât aceasta?

Sau poate iaste cineva cu totul carele nu iaste adeverit de aceastea, cum că niciodată au luat cineva biruinţă în războiu, sau cununa ceaia ce să prăpădeaşte o au priimit cineva, sau au venit dorirea voirii sale în mâna lui, măcar de şi din ceale ce să laudă ar fi, sau au slujit ceva întru lucrurile ceale Dumnezeeşti, sau au isprăvit vreuna din faptele bune ceale ce sânt lăudate, de nu mai întâiu s'au aflat defăimând lucrurile şi necazurile, şi au gonit dela apropiiarea sa cugetarea cea îndemnătoare spre odihnă, carea naşte pre lenevire, şi pre trândăvie, şi pre spăriiare, dintru care iaste slăbănogirea întru fieştece?

Când mintea ar răvni pentru fapta bună, [atunci] şi simţirile ceale arătate – ádecă vedearea, auzirea, mirosirea, gustarea şi pipăirea – din împrotivniciia a grealelor lucrurilor celor streine, a celor afară de obiceaiu şi de hotarul puterii céiĭ fireşti, a să porni nu cunosc. Şi când în vreame mâniia cea firească ar lucra lucrarea sa, atuncea viiaţa trupului leasne defăimată iaste mai mult decât gunoaele. Căci când inima ar răvni prin Duhul, trupul nu să mâhneaşte întru necazuri, nici din frici să teame şi să sfiiaşte, ci

împreună stă cu el mintea spre toate ispitele, ca un diamant întru răbdarea lui. Să răvnim şi noi cu răvna Duhului pentru voia lui Iisus, şi să va goni dela noi toată lenevirea[1], carea naşte în mintea noastră pre trândăvie. Că răvna naşte pre îndrăznire, şi pre ținearea sufletului, şi pre sârguința trupului. Carea puteare să face în draci, când sufletul îşi va porni răvna sa cea putearnică, cea firească împrotiva lor? Şi oserdiia iarăşi, a răvnii naştere să zice. Şi când ş'ar scoate putearea sa spre lucrare, toată tăriia nespăriiată făcându-să în suflet o întăreaşte. Şi pre însăşi cununile mărturisirii, pre care le priimesc pătimitorii şi mucenicii întru răbdarea lor, prin aceaste doao lucrări, a răvnii şi a sârguinții, care să nasc din putearea iuțimei céiĭ fireşti, le iau. Şi să fac nepătimaşi prin scârba cea cumplită a chinurilor. Dumnezeu să ne dea şi noao o oserdie ca aceasta întru bunăplăcearea lui. Amin.

[1] Gr. ἀμέλεια, „negrija", „nepăsarea". (N.ed.)

C U V Â N T   a l   2 0 - l e a

Pentru de câtă cinste iaste vreadnică smerita cugetare şi cu cât mai înaltă iaste treapta eiĭ

oesc a-mi deşchide gura mea, fraţilor, şi a grăi pentru pricina cea înaltă a smeritei cugetări, şi mă umplu de frică precum cela ce ştie cum că va să facă vorbire pentru Dumnezeu în chipul cuvintelor sale. Că haină a Dumnezeirii iaste. Fiindcă Cuvântul cela ce s'au întrupat, cu aceasta s'au îmbrăcat, şi au vorbit cu noi printr'însa în trupul nostru. Şi tot carele s'au îmbrăcat cu dânsa, cu adevărat s'au asemănat celui ce s'au pogorât dintru a sa înălţime, şi au acoperit pre fapta bună a mărimii sale, şi au învălit slava sa cu smerita cugetare, ca nu zidirea prin vedearea lui să se arză de tot. Căci zidirea nu putea a-l vedea pre el, de nu ar fi luat o parte dintru dânsa, şi aşa au vorbit cu dânsa; şi nici a auzi cuvintele gurii lui Faţă cătră faţă. Fiindcă nici fiii lui Israil glasul lui a-l auzi nu au putut, când din nor au grăit cătră dânşii, până ce au zis lui Moisi: «Grăiască Dumnezeu cu tine, şi tu fă auzite cătră noi cuvintele lui, şi să nu grăiască Dumnezeu cu noi, ca să nu murim» (Eşire 20: 19).

Cum dar arătat zidirea putea a priimi vedearea lui? Că atâta de înfricoşată iaste vedearea lui Dumnezeu, cât au zis mijlocitoriul: «Înspăimat sânt şi îngrozit» [Evr. 12: 21]. Că s'au arătat pre muntele Sinai fapta bună aceasta a slavei. Şi muntele era fumegând şi tremurând întru frica descoperirii céiĭ întru dânsul, încât şi hiarăle ceale ce să apropiia de părţile lui ceale mai de jos murea. Şi s'au gătit şi s'au grijit fiii lui Israil, curăţindu-se pre sineşi, dupre porunca lui Moisì, trei zile [Eşire 19: 15], ca să fie ei vreadnici de a auzi glasul lui Dumnezeu, şi vedearea descoperirii lui. Şi când au sosit vreamea, nu au putut a priimi vedearea luminii lui, şi tăriia glasului tunetelor lui. Iară acum, când Darul său l-au vărsat preste lume întru venirea sa, nu cu cutremur, nu cu foc, nu cu glas înfricoşat şi groaznic s'au pogorât, ci «ca ploaia pre lână, şi picătura ce pică pre pământ» [Ps. 71: 6] cu moliciune, şi prin alt chip văzut au fost vorbind cu noi. Iară acesta iaste, când ca întru o vistierie ş'au învălit mărimea sa întru acoperemântul trupului, şi întru noi au vorbit cu noi întru acela pre care l-au lucrat lui voirea lui, din sânul Fecioarei şi de-Dumnezeu-Născătoarei Mariei. Ca văzându-l pre dânsul, carele iaste din neamul nostru, vorbind cu noi, să nu ne spăimântăm din vedearea lui.

Pentru aceasta tot carele s'ar îmbrăca cu haina cu carea văzut au fost, în trupul acela cu care s'au îmbrăcat Ziditoriul, cu însuşi Hristos s'au îmbrăcat. Căci cu asemănarea prin carea văzut s'au făcut zidirii sale, şi împreună au petrecut, au dorit a să îmbrăca întru omul său cel din lăuntru, şi întru dânsa

văzut iaste celor împreună cu el robi. Şi în locul îmbrăcămintei cinstei şi a slavei céiĭ dinnafară, cu aceasta iaste împodobit. Pentru aceasta, pre tot omul carele cu această asemănare iaste îmbrăcat, văzându-l zidirea cea cuvântătoare şi tăcătoare, dupre cum Stăpânului i să închină lui, pentru cinstea Stăpânului său, pre carele l-au văzut îmbrăcat cu dânsa, şi împreună-petrecând cu dânsa. Căci carea zidire nu să ruşinează de cinstea şi de vedearea smeritului cugetătoriu? Dar însă până ce s'au descoperit slava smeritei cugetări tuturor, leasne defăimată era vedearea aceaia cea plină de sfințenie. Iară acum au răsărit mărimea eiĭ ochilor lumii. Şi tot omul cinsteaşte asemănarea aceasta în tot locul, văzută fiind. Şi prin mijlocitoriul aceasta s'au învrednicit zidirea a priimi vedearea Ziditoriului său, şi a Făcătoriului. Pentru aceasta nici la vrăjmaşii adevărului nu iaste leasne defăimat, deşi mai lipsit iaste decât toată zidirea cela ce pre aceasta o au căştigat; ci ca cu o coroană şi porfiră iaste cinstit întru dânsa cela ce o au deprins pre dânsa.

Pre cel smerit-cugetătoriu omul niciodată nu îl urăşte, nu îl răneaşte cu cuvântul, nu îl defaimă. Căci pentru că îl iubeaşte pre el Stăpânul său, de toți să iubeaşte. Iubeaşte pre toți, şi toți îl iubesc pre dânsul. Toți îl doresc pre dânsul, şi în tot locul unde să apropie, ca pre Îngerul luminii îl văd pre el, şi îi osebesc lui cinstea. Măcar de ar şi grăi cel înțelept şi învățătoriul, opriți vor fi cu tăcearea. Căci smeritului cugetătoriu îi dau cu cucernicie loc să grăiască. Ochii tuturor la gura lui iau aminte, ce fealiu de cuvânt iase dintr'însa. Şi tot omul cuvintele lui le aşteaptă, ca pre cuvintele lui Dumnezeu. Scurta lui grăire iaste ca cuvintele celor iscusiți, carii cearcă înțeleagerile lor. Cuvintele lui dulci sânt auzului înțelepților, mai mult decât fagurul şi miiarea gâtlejului. Măcar de şi prost ar fi în cuvântul lui, şi defăimat şi de nimic vreadnic cu vedearea sa, mai cinstit şi ca un Dumnezeu la toți să socoteaşte.

Cela ce cu defăimare grăiaşte împrotiva smeritului cugetătoriu, şi nu îl socoteaşte pre el ca pre un viu, iaste ca oarecarele om ce ş'au deşchis gura sa asupra lui Dumnezeu. Şi precât să defaimă în ochii lui de toată zidirea, cinstea lui rămâne. Să apropie smeritul cugetătoriu de hiarăle ceale stricătoare, şi când ar privi vedearea lor spre dânsul, să îmblânzeaşte sălbătăciia lor, şi să apropie la dânsul ca la un stăpân al lor, şi îşi clătesc capetele sale şi coadele, şi îi ling mâinile şi picioarele lui. Căci mirosirea aceaia cea suflată din Adam mai nainte de călcarea Poruncii (când s'au adunat cătră dânsul, şi le-au pus lor nume în Raiu) au mirosit dintru dânsul. Carea s'au luat dintru noi. Şi iarăşi o au înnoit pre ea, şi ne-au dat-o noao pre ea întru venirea sa Iisus. Aceasta iaste ceaia ce au mirezmit bună mireazma neamului oamenilor.

Iarăşi să apropie de târâtoarele ceale de moarte purtătoare, şi îndată când să va apropiia simțirea mâinii lui şi să va atinge de trupul lor, iuțimea şi asprimea amărâciunii lor céiĭ de moarte aducătoare încetează, şi în mâinile sale ca pre o lăcustă le striveaşte pre iale. Să apropie de oameni, şi ca la Domnul iau aminte la dânsul. Şi ce zic oamenii? Încă şi dracii împreună cu cumplițimea lor, şi cu amărâciunea, şi cu toată fălirea cea mare a minții lor, când ar ajunge la cel smerit-cugetătoriu să fac ca țărâna. Şi să înnebuneaşte toată răutatea lor, şi să răsipesc toate măestriile lor, şi să fac nelucrătoare vicleşugurile lor şi pierzătoarea iscusință. Acum dar, fiindcă am arătat mărimea cinstii eiĭ céiĭ dela Dumnezeu şi putearea cea ascunsă întru dânsa, deaciia să arătăm ce iaste smereniia aceasta şi când să învredniceaşte a o priimi pre aceasta omul desăvârşit precum iaste. Şi să facem deosebire între smeritul-cugetătoriul în fața celui ce s'au învrednicit smeritei-cugetări céiĭ adevărate.

Smereniia iaste oarecarea puteare tainică, pre carea după săvârşirea a toată petreacerea Dumnezeiască o priimesc sfinții cei desăvârşiți. Şi nu să dă putearea aceasta, fără numai singuri celor desăvârşiți în fapta bună, prin putearea Darului, dupre cât iaste de ajuns firii céiĭ omeneşti în hotar. Căci fapta bună încue întru sineşi pre toate. Pentru aceasta nu poate cineva pre fieştecarele om, cum s'ar întâmpla, a-l socoti smerit-cugetătoriu, ci pre singuri cei ce s'au învrednicit rânduialii aceştiia ce am zis.

Nu tot cel dupre fire domol şi lin, sau înțelegătoriu, sau blând, acesta au ajuns treapta smeritei-cugetări. Ci smerit-cugetătoriu iaste, dupre adevăr, cela ce are întru ascuns ceva vreadnic de mândrie, şi nu să mândreaşte, ci ca pre nişte țărână să are pre sineşi în gândul său, şi pământ şi cenuşă. Dar nici pre cela ce întru pomenirea căderilor şi a greşalelor smerit iaste cu cugetul, şi îşi aduce aminte de iale până ce s'ar zdrobi inima lui, şi s'ar pogorî mintea lui din cugetările mândriei celor dintru pomenirea lui, îl numim smerit-cugetătoriu, măcar de şi iaste aceasta lăudată. Căci încă are pre gândul mândriei, şi pre smerenie nu o au căştigat, ci prin meşteşugiri o apropie pre dânsa către sineşi. Şi de iaste aceasta lăudată, precum am zis, ci iată încă nu iaste a lui, ci o voiaşte pre dânsa, şi ea nu iaste a lui. Iară smerit-cugetătoriu desăvârşit iaste cela ce nu are trebuință a meşteşugi pricini cu mintea sa de a fi smerit-cugetătoriu, ci cela ce întru toate aceastea desăvârşit şi fireaşte pre dânsa o au căştigat fără de lucru, ca cela ce pre un Daru mare şi care covârşaşte toată zidirea şi firea au priimit întru sineşi. Şi el să veade pre sineşi ca un păcătos, şi prost, şi leasne defăimat ochilor săi. Şi [este] ca cela ce au întrat în tainele tuturor firilor celor duhovniceşti, şi desăvârşit iaste întru înțelepciunea a toată zidirea întru toată adeverința, iară el pre sineşi să

socoteaşte cum că nu cunoaşte nimic. Şi acesta nu cu meşteşugiri, ci fără de silă aşa iaste întru inima lui.

Oare iaste cu putință a să face omul aşa, şi în fire aşa a să schimba pre sineşi, sau nu? [1]

Drept aceaia, nu te îndoi; că putearea tainelor, pre carea o au priimit [cel smerit-cugetătoriu], aceasta le săvârşaşte pre aceastea întru dânsul, carea întru toată fapta bună a lucrurilor încape. Aceasta iaste putearea pre carea o au priimit fericiții Apostoli [Fapte 1: 8] întru vedearea focului. Pentru aceasta le-au poruncit lor Mântuitoriul a nu să despărți de Ierusalim, până ce putearea cea dintru înălțime o vor priimi (Fapte 1: 4). Ierusalim, acesta iaste fapta bună; iară puteare, smereniia; iară putearea cea dintru înălțime iaste Mângâitoriul, cela ce să tâlcuiaşte Duhul Mângâerii. Şi acesta iaste Duhul Vedeniilor. Şi aceasta iaste cea zisă întru Dumnezeiasca Scriptură pentru dânsul, cum că «tainele celor smeriți-cugetători să descopăr»[2]. Şi pre Duhul acesta al descoperirilor, şi care arată tainele, să învrednicesc smeriții cugetători a-l priimi înlăuntrul lor. Şi pentru aceasta s'au zis de oarecarii sfinți, cum că smereniia întru Dumnezeeştile Vedenii face desăvârşit pre suflet. Drept aceaia să nu cuteaze omul a gândi în sufletul său cum că au ajuns măsura smeritei cugetări întru sineşi, pentru un gând al umilinții care s'ar fi suit într'însul întru oarecarea vreame, sau întru puține lacrămi ce ar fi eşit dintru dânsul, sau pentru o bunătate pre carea o are fireaşte, sau o are ținută cu de-a sila întru sineşi, pentru că aceaia ce iaste împlinirea tuturor tainelor, şi păzitoare a tuturor faptelor bune iaste, că în lucruri mici le-au căştigat pre aceastea pre toate în locurile Darului acestuia. Căci aceastea toate departe sânt de Darul acesta.

Ci deaca omul va birui pre toate duhurile ceale împrotivnice, şi nu i-au scăpat lui unul din lucruri din toată fapta bună, pre care de față nu l-ar fi lucrat şi nu l-ar fi căştigat, şi au biruit şi au supus toate tăriile împrotivnicilor,

---

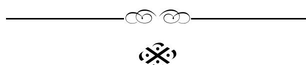
[1] Care sânt meşteşugirile ceale ce trag smereniia? Fără numai că aducerea aminte de greşale, şi țărână pre sine a să socoti, şi aceasta, ádecă a avea înaintea ochilor cum că nici o bunătate nu au lucrat, şi ceale aseamenea acestora. Deci lăudată au zis şi pre smereniia ceaia ce să căştigă prin meşteşugiri, ci nu desăvârşită. Unde dar, zugrăvind pre cel desăvârşit smerit-cugetătoriu, zice: Acesta inima aşa o are nu prin meşteşugiri, ci fără de oarecarea izvodire şi silă. Iară de vreame ce iaste mare şi cu anevoe de isprăvit aceasta, ádecă desăvârşit fiind întru înțelepciune şi întru toată fapta bună, nimic pre sine a să socoti, cu cuviință nedomerirea înainte o pune, zicând: «Oare iaste cu putință a să face omul aşa, şi în fire a să schimba pre sineşi, sau nu?» Ca cum ar zice: Oare poate omul a să face unul ca acesta, a să schimba pre sineşi cu putearea firii, şi alta ádecă a fi cu lucrul şi cu adevărul, şi alta pre sineşi a să socoti, sau nu?

[2] Sirah 3: 19; cf. Pilde 3: 34. (N. ed.)

şi după aceastea cu Duhul ar simți întru sineşi cum că au priimit Darul acesta, când Duhul mărturiseaşte duhului lui (Rom. 8: 16), după cuvântul Apostolului, aceasta iaste săvârşirea smeritei cugetări. Fericit iaste cela ce o au căştigat pre dânsa, că în tot ceasul sărută şi îmbrățişază sânul lui Iisus.

Iară de va întreba omul: Ce voiŭ face? Cum o voiŭ căştiga? Prin care chip vreadnic mă voiŭ face a o priimi pre dânsa? Iată eu mă silesc pre sinemi, şi când aşi socoti cum că o am căştigat pre dânsa, văz că iată cugetări împrotivnice eiĭ să învârtesc în mijlocul minții meale, şi de acum cad întru deznădăjduire de aicea.

Întrebătoriului acestuia, această răspundere i să va da lui: «Destul iaste ucenicului a să face ca dáscalul, şi robului ca domnul său» (Matth. 10: 25). Vezi pre cela ce au poruncit pre aceasta, şi pre cela ce dăruiaşte Darul acesta, în ce chip pre aceasta o au căştigat, şi fă-te deaseamenea, şi o vei afla pre dânsa. Că el au zis: «Vine stăpânitoriul lumii aceştiia, şi întru mine nu va afla nimic» (Ioann 14: 30). Vezi cum prin săvârşirea tuturor faptelor bune iaste cu putință a căştiga smereniia? Acestuia, ce au poruncit [astfel], să îi răvnim: «Vulpile, zice, au vizunii, şi pasările Ceriului cuiburi, iară Fiiul Omului nu are unde capul să îşi pleace» (Matth. 8: 20), cela ce are slavă dela toți cei ce s'au făcut desăvârşiți şi s'au sfințit, şi deplini s'au făcut întru toate neamurile, împreună cu Tatăl carele l-au trimis pre el, şi cu Sfântul Duh, acum, şi de-a pururea, şi în veacii veacilor. Amin.

C U V Â N T a l 2 1 - l e a

Pentru din ce să foloseaşte omul spre a să apropiia de Dumnezeu întru inima sa. Şi carea iaste pricina cea adevărată carea apropie de dânsul întru ascuns ajutoriul. Şi carea iarăşi iaste pricina ceaia ce aduce pre om întru smerenie.

ericit iaste omul carele îşi cunoaşte neputinţa sa. Că cunoştinţa aceasta i să face lui temelie şi rădăcină şi începătură de toată bunătatea. Căci când ar cunoaşte cineva şi întru adevăr ar simţi neputinţa sa, atuncea îşi strânge sufletul său despre trândăvirea ceaia ce întunecă cunoştinţa, şi îşi învistiereaşte luişi străjuire. Însă nimenea nu poate a-şi simţi neputinţa sa, de nu va fi slobozit puţin a fi ispitit, sau întru ceale ce chinuesc pre trup, sau pre suflet. Că atuncea, alăturând neputinţa sa cu ajutoriul lui Dumnezeu, îndată va cunoaşte mărimea acestuia. Şi iarăşi, când ar vedea mulţimea meşteşugirilor sale, şi întru păzire, şi întru înfrânare, şi întru acoperire, şi întru îngrădirea sufletului său, prin care nădăjduiaşte a-i afla lui nădăjduire, şi nu are; sau şi deaca inima nu ar avea alinare despre frică şi despre cutremur, atuncea înţeleagă şi cunoască cum că frica aceasta a inimii lui însemnează şi arată cum că are trebuinţă cu adevărat de altul oarecarele ajutătoriu. Că inima mărturiseaşte din lăuntru prin frica ceaia ce o loveşte şi o luptă din lăuntrul eiĭ, şi îi arată lipsire a oarecăruia. Şi pentru aceasta să mustră, neputând a să sălăşlui cu nădăjduire. Că ajutoriul lui Dumnezeu, zice, iaste cel ce mântuiaşte. Iară când ar cunoaşte cineva cum că are trebuinţă de Dumnezeescul ajutoriu, multe rugăciuni face. Şi precât pre aceastea le înmulţeaşte, i să smereaşte inima. Că nimenea, rugându-să şi cerând, poate ca să nu să smerească. Că inima zdrobită şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi (Ps. 50: 19). Deci până ce nu să va smeri inima, nu poate a conteni de zburare. Că smereniia adună pre inimă.

Iară când să va smeri omul, îndată îl încungiură pre el mila, şi atuncea îi simte inima Dumnezeescul ajutoriu, căci află oarecarea puteare de nădăjduire mişcându-să întru dânsa. Şi când va simţi omul Dumnezeescul ajutoriu, că iaste de faţă ajutându-i lui, atuncea inima îndată i să umple de credinţă, şi priceape de aicea cum că rugăciunea scăpare iaste a ajutoriului, şi izvor al mântuirii, şi vistierie a nădăjduirii, şi liman izbăvitoriu de înviforare, şi lumină celor întru întunearec, şi sprijinire a neputincioşilor, şi acoperemânt în vreamea ispitelor, şi ajutoriu întru întărirea boalei, şi pavăză de izbăvire în războiu, şi săgeată ascuţită împrotiva vrăjmaşilor, şi în scurt a zice, toată mulţimea bunătăţilor acestora prin rugăciune să află având întrarea în suflet. Şi deaciia de acum să desfătează omul întru rugăciunea

credinții. Şi inima lui să străluceaşte cu nădăjduirea, şi nicidecum întru orbirea cea mai dinnainte, şi întru goala grăire a gurii eiĭ rămâne. Ci când va înțeleage pre aceastea aşa, atuncea va căştiga pre rugăciune în suflet ca pre o vistierie. Şi din multa bucurie chipul rugăciunii lui întru mulțemitoare glasuri îl schimbă. Şi acesta iaste cuvântul cel zis de cela ce au rânduit fieştecăruia din lucruri osebitul său chip, cum că «rugăciunea bucurie iaste, mulțemire înălțind».[1] Iară rugăciune pre aceasta o au însemnat, carea întru cunoştința lui Dumnezeu să săvârşaşte, ádecă pre ceaia ce dela Dumnezeu să trimite. Căci nu cu osteneală şi cu trudă atuncea să roagă omul, precum ceaialaltă rugăciune cu carea să roagă mai nainte până a simți Darul aceasta, ci cu bucurie a inimii şi cu minune izvoraşte mişcările ceale mulțemitoare de-a pururea, cu negrăite plecări ale genunchelor, şi din mulțimea mişcării lui întru cunoştință, şi dintru a să minuna şi a să spăimânta de Darul lui Dumnezeu, de năprasnă îşi înalță glasul său, lăudându-l şi slăvindu-l pre el, şi mulțemirea îşi înalță, şi spăimântându-să foarte, limba o porneaşte.

De au ajuns cineva aicea întru adevăr, şi nu cu nălucire, şi însemnări multe au pus cu lucrul întru sineşi, şi multe osebiri au cunoscut pentru multa lui cercare, acesta ştie ce zic, că nu iaste împrotivă. Şi de acum înceteaze de a-şi aduce aminte de ceale deşarte, şi petreacă lângă Dumnezeu prin cea de-

---

[1] Formă a rugăciunii pre chip îl zice. Că trei sânt chipurile eiĭ. Cuvântarea de slavă, precum iaste aceasta: «Laudă suflete al mieu pre Domnul, lăuda-voiŭ pre Domnul în viiața mea» (Ps. 145: 1-2); «Lăudați pre Domnul din Ceriuri» (Ps. 148: 1); «Sămânța lui Iacov slăviți-l pre el» (Ps. 21: 24); «Şi voiŭ slăvi Numele tău în veac» (Ps. 85: 12). Mulțemire, ádecă aceasta: «Mărturisiți-vă Domnului, că iaste bun» (Ps. 117: 1); «Întoarce-te, sufletul mieu, la odihna ta, că Domnul bine au făcut ție» (Ps. 114: 6); «Ce voiŭ răsplăti Domnului pentru toate care mi-au dat mie?» (Ps. 115: 3). Rugăciune, precum iaste aceasta: «Miluiaşte-mă, Dumnezeule» (Ps. 50: 1); «Dumnezeule, spre ajutoriul mieu ia aminte» (Ps. 69: 1); «Doamne, auzi rugăciunea mea, ia în urechi cearerea mea» (Ps. 142: 1). Iară cela ce fieştecăruia din lucruri osebit chip i-au rânduit, Dumnezeul tuturor iaste. Că el nu numai dintru neființă toate le-au adus întru ființă, ci şi chip osebit fieştecăruia au pus. Şi din Ceriu pogorându-să unul-născut Fiiul şi Cuvântul, şi om făcându-să, ceale trei chipuri ale rugăciunii le-au dat. Pentru că şi au slavoslovit pre Părintele lui, zicând: «Eu pre tine te-am slăvit pre pământ» (Ioann 17: 4). Şi i-au mulțemit, zicând: «Părinte, mulțemescu-ți Ție, că m-ai auzit pre mine (Ioann 11: 41). Şi s'au rugat aşa: «Eu pentru aceştea mă rog: Părinte sfinte, păzeşte-i pre ei întru numele tău» (Ioann 17: 9, 11). Iară cuvântul cel zis de Dânsul, cum că «rugăciunea bucurie iaste, mulțemire înălțind», l-au luat poate sfântul de aicea, ádecă: «Aceastea le grăesc în lume, ca să aibă bucuriia mea deplină întru dânşii» (Ioann 17: 13). Că tâlcuind rugăciunea aceasta, zice cum că aceasta iaste rugăciunea ceaia ce dela Dumnezeu să trimite, ádecă Darul, precum mai în jos zice. Iară Darul iaste care bucuriia întru noi deplină o păzeaşte şi spre mulțemirea lui Dumnezeu pre suflet îl rădică. [Citatul este de fapt din Sf. Nil Sinaitul, «153 de capete pentru rugăciune», cap 15, în *Filocalia* (de la Prodromu), vol. 1, Ed. Universalia, 2001, p. 175: «Rugăciunea e punerea înainte a bucuriei şi a mulțămirei» – N. ed.]

a pururea rugăciune, temându-să şi înfricoşindu-să ca nu cumva să se lipsească de mulțimea ajutoriului lui Dumnezeu.

Toate bunătățile aceastea să nasc omului dintru a-şi cunoaşte neputința sa. Că din multă dorirea lui spre ajutoriul lui Dumnezeu, să apropie de Dumnezeu, petrecând întru rugăciune. Şi precât să apropie de Dumnezeu prin înainte-punerea lui, şi Dumnezeu să apropie de dânsul prin Darurile sale, şi nu îşi va râdica dela dânsul Darul, pentru smereniia lui cea multă. Căci ca văduva cătră judecătoriul necontenit strigă a i să face izbândire despre asupritoriul. Şi pentru aceasta înduratul Dumnezeu opreaşte la sineşi despre dânsul Darurile, ca să se facă lui aceasta pricină de a să apropiia de dânsul, şi pentru trebuința lui să petreacă lângă cela ce izvoraşte folosințele. Şi unele ádecă din ceareri i le dă lui preadegrab: acealea zic, fără de care nu poate cineva să se mântuiască. Iară altele le opreaşte la sineşi despre dânsul. Şi întru unele ádecă din lucruri alungă şi goneaşte arderea vrăjmaşului dela el, iară întru altele îl sloboade a să ispiti, ca să i să facă lui ispitirea aceaia pricină de a să apropiia de Dumnezeu, precum mai nainte am zis. Şi ca să se deprinză şi iscus să aibă al ispitelor. Şi acesta iaste cuvântul Scripturii: «Că Domnul au lăsat neamuri multe, de nu le-au pierdut pre dânsele, şi nu le-au dat pre iale în mâinile lui Iisus, fiiului lui Navì, ca să iscusească printr'însele pre fiii lui Israil, şi ca să se înveațe semințiile fiilor lui Israil, şi să se deprinză războiul» (Jud. 2: 23; 3: 1-2).

Pentru că dreptul necunoscându-şi neputința sa, pre ascuțitul briciului are lucrurile, şi nicidecum iaste depărtat de cădeare, nici de leul cel făcătoriu de stricăciune, zic ádecă de dracul mândriei. Şi iarăşi, cela ce nu îşi cunoaşte neputința sa, lipsit iaste de smerenie. Iară cela ce iaste lipsit de aceasta, lipsit iaste şi despre săvârşire; şi cela ce despre aceasta iaste lipsit, de-a pururea înspăimat iaste. Căci cetatea lui nu iaste întemeiată pre stâlpi de fier, nici pre praguri de aramă, zic ádecă pre smerenie. Iară smerenie nu poate cineva a căştiga, fără numai prin chipurile eiĭ, prin ceale ce să obicinuiaşte inima a să face zdrobită, şi cugetările părerii urgisite. Pentru aceasta dar de multe ori vrăjmaşul află luişi urmă a pricinii de a abate pre om dela Dumnezeu. Că fără de smerenie nu poate a să săvârşi lucrul omului. Şi nicidecum iaste pusă pre cartea slobozeniei lui peceatea Duhului, ci mai vârtos până acum rob iaste, şi lucrul lui nu s'au râdicat din frică, fiindcă nu îşi îndreptează cineva lucrul său fără de smerenie, şi nu să pedepseaşte, fără numai prin ispite, şi fără de pedepsire pre smerenie nu o ajunge.

Pentru aceasta lasă Domnul pricini ale smereniei şi ale zdrobirii inimii prin rugăciune cu dureare asupra sfinților, ca să se apropie cătră dânsul prin smerenie cei ce îl iubesc pre el. Şi de multe ori îi înfricoşază pre dânşii cu

patimile firii, şi prin alunecări întru urâte şi pângărite cugetări; de multe ori încă şi prin defăimări, şi prin ocărâri, şi prin pălmuiri omeneşti; şi uneori prin boale şi prin neputințe trupeşti, iară alteori prin sărăcie şi prin lipsirea trebuinții céiĭ de nevoe. Şi uneori ádecă prin durerile fricii céiĭ cumplite, şi prin părăsire, şi prin războiu arătat al diavolului, prin care s'au obicinuit a-i înfricoşa pre dânşii, iară alteori prin fealiuri de lucruri înfricoşate. Şi aceastea toate să fac ca să aibă pricini de a să smeri, şi ca să nu să întâmplează lor adormitarea trândăvirii – sau pentru lucrurile întru care să află bolind nevoitoriul, sau pentru frica ceaia ce va să fie. Drept aceaia de nevoe folositoare sânt oamenilor ispitele.

Şi nu zic aceasta, cum că să cuvine omului a să trândăvi de bunăvoe despre gândurile ceale urâte, ca să se facă lui pricină de smerire întru pomenirea lor, nici ca să se sârguiască a întra în cealelalte ispite. Ci cum că să cuvine lui, când lucrează bunătatea, a avea trezvire în toată vreame[a], şi a-şi păzi sufletul său, şi a cugeta cum că zidit iaste, şi pentru aceasta leasne schimbăcios. Că fieştecarele cel zidit are trebuință de putearea lui Dumnezeu spre sprijinire; şi tot carele are trebuință de sprijinirea altuia, arată neputință firească; şi tot carele îşi cunoaşte neputința sa, de nevoe are trebuință de a să smeri, ca să îşi isprăvească trebuința sa dela cela ce poate a i-o da. Şi de ar fi fost dintru început cunoscând şi văzind neputința sa, nu s'ar fi lenevit. Şi de nu s'ar fi lenevit, nu ar fi adormit, şi nu ar fi fost dat în mâinile celor ce îl necăjesc pre el, ca să îl deşteapte pre dânsul.

Drept aceaia, să cuvine celui ce călătoreaşte în calea lui Dumnezeu a-i mulțemi lui întru toate ceale ce vin asupra lui, şi a-şi prihăni, şi a-şi ocărî sufletul său, şi a cunoaşte cum că nu ar fi fost lăsat despre purtătoriul de grijă, fără numai pentru oarecarea lenevire, ca să se deşteapte mintea lui, sau căci s'au mândrit; şi să nu să turbure pentru aceasta, nici să sae din locul luptării şi din nevoință, nici fără de prihănire pre sineşi să se facă, ca nu îndoită să fie osteneala lui. Căci nu iaste nedreptate la Dumnezeu, cela ce izvoraşte dreptatea. Să nu fie. Lui să cuvine slava [în] veaci. Amin.

C U V Â N T a l 2 2 - l e a

Pentru chipurile nădejdii céiĭ spre Dumnezeu. Şi cui i să cuvine a nădăjdui spre Dumnezeu. Şi cine iaste cela ce cu nebunie şi cu nepriceapere are nădeajdea.

ă face nădeajdea spre Dumnezeu prin credinţa inimii, carea iaste bună, şi cu socoteală, şi cu cunoştinţă iaste. Şi să face alta schimbată, şi din fărădeleage fiind, carea iaste mincinoasă. Omul carele nu face nicidecum purtare de grijă de lucrurile ceale stricăcioase, ci pre sineşi cu totul s'au afierosit Domnului noaptea şi zioa, de nimic lumesc grijindu-să pentru multă sârguinţa lui cea spre faptele bune, şi toată îndeletnicirea lui întru ceale Dumnezeeşti avându-o, şi pentru aceasta nu poartă grijă de a-şi găti luişi hrane şi îmbrăcăminte, şi gătire de loc a sălăşluirii trupului, şi toate cealelalte, acesta bine şi cu cunoştinţă nădăjduiaşte spre Domnul. Că el îi va găti lui ceale spre trebuinţă. Şi aceasta iaste cu adevărat cea adevărată şi preaînţeleaptă nădeajde. Cu dreptate dar iaste unul ca acesta a nădăjdui spre Dumnezeu, fiindcă rob al lui s'au făcut, şi cu sârguinţă să află în lucrul lui, fără de toată lenevirea carea din oarecarea pricină i s'ar întâmpla. Preste unul ca acesta cu vrednicie iaste arătată a fi dela Dumnezeu osebit purtarea de grijă. Căci au păzit porunca lui ceaia ce zice: «Căutaţi mai întâi Împărăţiia lui Dumnezeu şi dreptatea lui, şi aceastea toate să vor adăoga voao» (Matth. 6: 33), şi «Purtare de grijă a trupului să nu faceţi» (Rom. 13: 14). Căci când aşa ne aşezăm, lumea ca o roabă toate ni le va găti noao, şi ca unor stăpâni să va supune, şi fără de îndoire cuvintelor noastre, şi voii noastre nu să va împrotivi. Căci ca să nu să lipsească unul ca aceasta din starea lui cea de-a pururea înaintea lui Dumnezeu, nu să dă pre sineşi a să griji de trebuinţa cea de nevoe a trupului. Şi spre nimic alt să sârguiaşte, fără numai deşărt a să face despre toată una ca aceasta grijire mică şi mare, ceaia ce spre desfătare şi spre răsipire să întinde, pentru frica lui Dumnezeu. Şi cu toate aceastea le va dobândi pre aceastea minunat, nici grijindu-să de iale, nici ostenindu-să întru dânsele.

Iară omul cel ce cu totul îşi are inima îngropată întru ceale pământeşti, şi de-a pururea împreună cu şarpele mănâncă pământ, şi nicidecum nu să grijaşte de ceale ce sânt bineplăcute lui Dumnezeu, ci întru toate ceale trupeşti chinuit iaste, şi slăbănogit, şi deşărt de toată fapta bună, pentru cea de-a pururea întâlnire, şi pentru răsipirea neastâmpărării, şi pricinuiaşte oarecare pricinuiri – unul ca acesta, cu adevărat, pentru o trândăvire şi deşărtăciune ca aceasta căzut iaste din bunătate. Şi uneori, când ar fi strâmtorat despre oarecarea lipsire sau moarte, sau necăjit ar fi despre rodirea nelegiu-

irilor lui, şi va zice cumva aşa: «Că voiŭ nădăjdui spre Dumnezeu, şi fără de grijă mă va face pre mine, şi răsuflare îmi va da mie». Nebune, până în ceasul de acum nu ţe-ai adus aminte de Dumnezeu, ci îl ocărâiai pre el cu fărădeleagea faptelor tale, şi numele lui pentru tine întru neamuri să huliia, precum iaste scris (Rom. 2: 24), şi acum cutezi a zice prin toată gura: «Spre dânsul voiŭ nădăjdui, şi el îmi va ajuta mie, şi purtare de grijă pentru mine va face»? Bine au zis Dumnezeu prin Prorocul, ca despre Faţa sa, pre unii ca aceştea ruşinându-i, cum că «În fieştecarea zi mă caută pre mine, şi voesc a afla căile meale, ca unii ce fac dreptatea, şi îndreptările Dumnezeului lor nu le-au părăsit; cer dela mine judecată şi dreptate» (Isaia 58: 2). Dintru unii ca aceştea iaste nebunul carele nici cu mintea lui să apropie la Dumnezeu, iară când ar fi încungiurat de necazuri îşi râdică mâinile sale cătră dânsul cu nădăjduire. Unul ca acesta are trebuinţă de a să arde de multe ori, ca de aicea şi de acolò să se pedepsească. Că nu are lucru vreadnic de nădăjduirea cea spre Dumnezeu. Ci pentru faptele lui ádecă ceale cumplite, şi pentru nebăgarea lui de seamă de ceale cuviincioase, vreadnic să face de pedepsire; însă Dumnezeu, pentru mila sa îndelung răbdând, îl rabdă pre el.

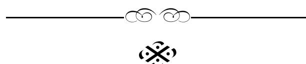
Deci să nu să amăgească pre sineşi unul ca acesta, şi să îşi uite rânduiala petreacerii sale, şi să zică cum că «Nădăjduesc spre Dumnezeu». Că să va pedepsi, fiindcă nicăiri nu are pre lucrul credinţii. Nici să îşi întinză picioarele sale întru nelucrare şi să zică cum că «Crez lui Dumnezeu că îmi va da mie ceale spre trebuinţă», ca cum întru lucrurile lui Dumnezeu vieţuind; sau nebuneaşte să se arunce pre sineşi în puţ, nicăiri având pre Dumnezeu întru pomenire, şi acum, după cădeare, va zice: «Voiŭ nădăjdui spre Dumnezeu, şi el mă va izbăvi pre mine». Nu te înşăla, o, nebunule. Înainte-mergătoare iaste osteneala cea pentru Dumnezeu, şi sudoarea cea întru lucrarea lui, de nădeajdea cea spre dânsul. De crezi lui Dumnezeu, bine faci, ci credinţa are trebuinţă şi de lucruri, şi nădeajdea cea spre Dumnezeu din reaoa-pătimire cea întru faptele bune să arată.

Crezi că Dumnezeu poartă grijă de zidirile sale, şi putearnic iaste întru toate? Ci credinţii tale urmeaze-i şi lucrarea cea cuviincioasă, şi atuncea te va auzi pre tine. Nu voì a ţinea vânturi în pumnul tău – credinţă, zic, fără de lucruri.

De multe ori cineva, neştiind, călătoreaşte pre cale ce are hiară cumplită, sau oarecarii ucigaşi, sau ceva deaseamenea. Şi aceasta iaste de obşte purtare de grijă a lui Dumnezeu, a să izbăvi dintru o vătămare ca aceasta, sau prin a face împiedecare despre pornire pentru oarecare pricini, până ce ar treace hiara cea cumplită, sau prin bine-a-voì a-l întâlni cineva şi a-l întoarce pre el din cale. Şi iarăşi uneori să află şarpe cumplit în cale zăcând,

şi nevăzindu-să. Şi nevrând Dumnezeu a da pre om întru o ispită ca aceasta, de năprasnă face pre şarpe a şuera, şi din locul acela a să duce, sau a să târî înaintea lui, şi acela văzindu-l, să păzeaşte şi să izbăveaşte de dânsul, măcar de şi nu iaste vreadnic, pentru păcatele ceale nearătate pre care singur el le ştie, dar însă îl scoate pre dânsul iubitoriul de oameni Dumnezeu, pentru multă mila sa. Şi iarăşi să întâmplă de multe ori casă, sau zidiu, sau piatră a cădea, şi din locul său a să surpa cu huet, şi vreunii a să afla acolò şezând, şi cu iubire de oameni porunceaşte Dumnezeu Îngerului a sprijini şi a ținea locul fără de cădeare, până ce s'ar scula de acolò, sau şi pentru oarecare pricini îi scoate pre ei de acolò, ca să nu să afle niciunul dedesupt. Şi îndată după eşirea lor, numaidecât lasă să cadă. Iară de şi s'ar întâmpla vreunul a fi cuprins, îl face a nu fi vătămat nicidecum. Că întru aceasta voiaşte a-şi arăta nemărginită mărimea puterii sale.

Deci aceastea ádecă, şi unele ca aceastea, sânt ale purtării de grijă céiĭ de obşte şi cuprinzătoare a lui Dumnezeu: iară dreptul pre aceasta o are nedespărțită. Că celoralalți oameni ádecă cu socoteală le-au poruncit Dumnezeu a-şi ocârmui ceale ale sale, şi a amesteca cu purtarea de grijă a lui Dumnezeu cunoştința: ci dreptul, prin cunoştința aceasta a ocârmui ceale pentru dânsul nu are trebuință. Căci au căştigat în locul cunoştinții aceştiia credința, prin carea va surpa toată înălțarea ce să râdică asupra cunoştinții lui Dumnezeu (2 Cor. 10: 5). Şi de vreuna din ceale numărate nu să va teame, precum iaste scris: «Că dreptul ca un leu nădăjduiaşte» (Parim. 28: 1), împrotiva fieştecăruia cutezând prin credință, nu ca ispitind pre Domnul, ci ca unul ce îl veade pre el, ca un oarecarele întrarmat şi îmbrăcat cu putearea Sfântului Duh. Şi dupre cât de-a pururea are grija sa împreună cu Dumnezeu, dupre atâta şi Dumnezeu va zice pentru dânsul: «Cu dânsul sânt întru necaz, scoate-voiŭ pre dânsul, şi îl voiŭ slăvi pre el, cu lungime de zile îl voiŭ umplea pre el, şi îi voiŭ arăta lui mântuirea mea» (Ps. 90: 15-16). Însă cel trândav şi leaneşĭ în lucrul lui, nădeajdea aceasta nu poate a o avea: ci cela ce de-a pururea petreace împreună cu Dumnezeu întru toate, şi să apropie de dânsul prin frumsețea lucrurilor lui, şi îşi întinde ochiul inimii lui spre Darul lui nelipsit, precum au zis Dumnezeescul David: «Lipsit-au ochii miei dintru a nădăjdui eu spre Dumnezeul mieu» (Ps. 68: 4). Că lui să cuvine slava, cinstea şi închinăciunea în veaci. Amin.

C U V Â N T   a l   2 3 -l e a

Pentru dragostea lui Dumnezeu, şi pentru odihna cea întru dânsul, şi pentru lepădarea de lume

ufletul care iubeaşte pre Dumnezeu, întru singur Dumnezeu şi odihna o are. Apucă înainte a dezlega toată legătura cea dinnafară dela tine, şi atuncea vei putea a te lega cu inima ta împreună cu Dumnezeu. Că înainte povăţuiaşte de legarea împreună cu Dumnezeu, dezlegarea de materie. Mâncarea pâinii, după înţărcare să dă pruncului; şi omul carele voiaşte întru ceale Dumnezeeşti a să lăţi, mai nainte datoriu iaste pre sineşi de lume a să înstreina, ca pruncul dela braţele şi dela ţiţele maicii. Că lucrarea cea trupească înainte povăţuiaşte de cea sufletească, precum lutul de sufletul cel suflat întru Adam.[1] Cel ce nu au căştigat lucrarea cea trupească, nici pre cea sufletească poate a o avea. Căci aceasta dintru aceaia să naşte, precum spicul din grău[n]ţul cel gol al grâului. Şi cela ce nu are lucrarea cea sufletească, s'au lipsit de Darurile ceale duhovniceşti.

Nu să asemenează ostenealele veacului acestuia, ceale pentru adevăr, cu desfătarea cea gătită celor ce rău pătimesc întru bunătăţi. Precum urmează celor ce samănă cu lacrămi mănunchile bucuriei, aşa urmează bucurie realii pătimiri céiĭ pentru Dumnezeu. Pâinea cea din sudori săvârşită, dulce să arată plugariului; şi lucrările ceale pentru dreptate – inimii ceiia ce au priimit cunoştinţa lui Hristos. Rabdă defăimarea şi smereniia cu bunăvoire, ca să aibi îndrăzneală cătră Dumnezeu. Tot cuvântul aspru suferindu-l omul cu înţeleagere, fără mai-nainte-urmată nelegiuire dela dânsul cătră cela ce l-au grăit, cunună ádecă de spini pune atuncea pre capul său, şi fericit iaste, că în vreamea întru carea nu ştie, cu nestricăciune să încununează.

Cela ce fuge de slava cea deşartă cu înţeleagere, acesta au simţit în sufletul său pre vecuirea ceaia ce va să fie. Cela ce zice că au lăsat lumea, şi după aceastea să luptă cu oamenii pentru oarecarea trebuinţă, ca să nu îi lipsească lui ceva din odihna lui, acesta orb desăvârşit iaste. Căci trupul ádecă de bunăvoe cu totul întreg l-au părăsit, şi pentru un mădulariu al său bate războiu şi să luptă. Cela ce fuge de odihna vieţii ceştii de faţă, acesta cu mintea lui au văzut veacul ce va să fie. Iară cela ce împreună iaste legat cu iubirea de agoniseală, rob al patimilor iaste. Nu socoti cum că singură căştigarea aurului şi a argintului iubire de agoniseală iaste, ci şi tot orice întru care însăşi voirea ta atârnă. Nu lăuda pre cela ce trupeaşte ádecă rău pătimeaşte, slăbănogit însă iaste cu simţirile – zic ádecă cu auzul, şi cu gura cea căscată

[1] Respingere a învăţăturii origheniste despre preexistenţa sufletului faţă de trup. (N. ed.)

şi neînfrânată, şi cu ochii cei răschiraţi. Când sufletului tău hotară vei pune ca prin milă să te iconomiseşti pre sineţi, obicinuiaşte pre sufletul tău să nu caute dreptatea întru alte lucruri, ca să nu te afli cu o mână ádecă lucrând, iară cu ceaialaltă răsipind. Că acolò ádecă trebuinţă iaste de purtare de grijă, iară aicea, de lăţime a inimii. Şi cunoaşte cum că a erta datornicilor greşalele, din lucrurile dreptăţii iaste; atuncea vei vedea alinarea cu strălucire despre toate părţile în mintea ta. Când te vei sui în calea dreptăţii[1], atuncea te vei lipi de slobozenie întru tot lucrul.

Oarecarele din sfinţi au grăit pentru aceasta, zicând cum că «Milostivul, de nu va fi drept, orb iaste»[2]. Zic ádecă, din ceale ce însuşi au săvârşit prin ostenealele şi prin trudele sale a da altuia, şi nu din ceale săvârşite prin minciună, şi prin strâmbătate, şi prin măestrii. Şi iarăşi acelaşi întru alt loc au zis: «De voeşti a sămăna în săraci, dintru ale tale samănă. Iară deaca din ceale streine vei vrea a sămăna, cunoaşte cum că mai amară iaste decât neghinile»[3]. Iară eu zic cum că de nu va fi milostivul mai presus de dreptatea lui, nu iaste milostiv, ádecă nu numai acela carele dintru ale sale miluiaşte pre oameni, ci şi cu bucurie sufere strâmbătatea dela alţii, şi îi miluiaşte pre ei. Şi când va birui pre dreptate cu milosteniia, atuncea să încununează, nu cu cununile drepţilor celor din leagea lumii, ci cu ale celor desăvârşiţi din Evanghelie. Că a da cineva săracilor dintru ale sale, şi pre gol a-l îmbrăca, şi a iubi pre aproapele ca pre sine, şi a nu face nedreptate, nici a minţi, pre aceastea şi leagea cea veache mai nainte le-au vestit. Iară săvârşirea iconomiei Evangheliei aşa porunceaşte: «Celui ce ia pre ale tale, nu îi ceare, şi fieştecăruia ce ceare dela tine dă-i» (Luca 6: 30). Şi nu numai pre nedreptatea lucrurilor, şi pre cealelalte pre ceale dinnafară să cade a le suferi cu bucurie, ci şi pre însuşi sufletul a-l pune pentru fratele. Că acesta iaste milostivul, şi nu cela ce prin dare numai miluiaşte pre fratele său. Ci carele de va auzi sau ar vedea ceva ce ar scârbi pre fratele său, şi s'ar arde cu inima, şi acesta cu adevărat iaste milostiv. Aşijderea şi carele ar fi pălmuit de fratele său, şi nu ar obrăznici împrotivă să îi grăiască, şi să îi scârbească inima lui.

Cinsteaşte lucrarea privegherii, ca să afli mângâiare ce să apropie de sufletul tău. Petreci citind întru linişte, ca să se povăţuiască mintea ta spre minunile lui Dumnezeu totdeauna. Iubeaşte cu răbdare sărăciia, ca să se adune mintea ta din răsipire. Uraşte răsfăţarea, ca să îţi păzeşti gândurile tale fără de turburare. Sfiiaşte-te pre sineţi despre cei mulţi, şi grijaşte-te de singur

---

[1] «Când te vei sui în calea dreptăţii»: mai exact, «când te vei sui **deasupra de** calea dreptăţii» (ὅταν ὑπεραναβῇς τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης). (N. ed.)
[2] Sf. Nil Sinaitul (PG 79.1244c). (N. ed.)
[3] Ibid.

sufletul tău, ca să îl mântueşti pre el de răsipirea liniştii céiĭ prea din lăuntru. Iubeaşte întreaga-înțelepciune, ca să nu te ruşinezi în vreamea rugăciunii tale înaintea lui Dumnezeu. Agoniseaşte-ți curățenie întru lucrurile tale, ca să strălucească sufletul tău întru rugăciunea ta, şi întru pomenirea morții să se aprinză bucuriia în mintea ta. Fereaşte-te de ceale mici, ca să nu cazi întru ceale mari. Să nu şchiopetezi întru lucrarea ta, ca să nu te ruşinezi când vei sta în mijlocul soțiilor tale. Şi să nu te afli fără de merinde, ca să nu te lasă pre tine singur în mijlocul drumului. Întru cunoştință scoate-ți lucrurile tale, ca să nu te laşi despre toată călătoriia ta. Agoniseaşte-ți slobozenie întru împreună-petreacerea ta, ca de vifor să te slobozeşti. Nu lega pre slobozeniia ta întru pricinile desfătării, ca nu rob al robilor să te faci. Iubeaşte hainele ceale sărăceşti întru îmbrăcămintele tale, ca să urgiseşti cugetările ceale ce răsar întru tine, zic ádecă pre înalta cugetare a inimii tale. Că cela ce iubeaşte lucirea, nu poate a căştiga smerite cugetări. Căci inima dinlăuntru aseamenea cu chipurile ceale dinnafară să închipuiaşte.

Cine, iubind bârfirile, poate a căştiga minte curată? Cine, prefăcându-să a vâna slava cea dela oameni, poate a căştiga gânduri smerite? Sau cine, nestâmpărat fiind, şi răvărsat cu mădulările, poate a să face curat cu mintea şi smerit cu inima? Căci când ádecă mintea de simțiri jos trasă ar fi, atuncea împreună cu dânsele hrana hiarălor o mănâncă; iară când simțirile de minte trase ar fi, atuncea împreună cu dânsa de hrana Îngerilor să împărtăşesc.

Smeritei cugetări ádecă îi urmează înfrânarea şi sfiala; iară slava deşartă, slujitoare ádecă iaste a curviei, iară lucru al mândriei. Smerita cugetare, pentru sfiiala eiĭ cea de-a pururea, întru vedenie ajunge, şi împodobeaşte şi pre suflet cu întreaga-înțelepciune. Iară slava deşartă, pentru turburarea cea de-a pururea şi amestecarea gândurilor eiĭ din întâmpinările lucrurilor, adună vistierii pângărite şi spurcă pre inimă. Şi ea, iarăşi, firile lucrurilor cu nestâmpărată vedeare le veade, şi mintea o îndeletniceaşte întru năluciri pângărite. Dar smerita cugetare prin vedeare duhovniceaşte să sfiiaşte, şi pre cela ce o au căştigat pre dânsa spre slavoslovie îl porneaşte.

Să nu asemenezi pre cei ce fac seamne şi minuni şi puteri în lume, cu cei ce să liniştesc cu înțeleagere. Iubeaşte nelucrarea liniştii mai mult decât a sătura pre cei flămânzi în lume, şi a întoarce multe neamuri la închinăciunea lui Dumnezeu. Că mai bine iaste ție pre sineți a te dezlega de legătura păcatului, decât a slobozi robi din robie. Mai bine iaste ție a te împăca cu sufletul tău întru unimea treimii céiĭ întru tine – zic ádecă a trupului, şi a sufletului, şi a duhului – decât a împăca cu învățătura ta pre cei dejghinați. Că Grigorie zice: «Bine iaste a bogoslovì pentru Dumnezeu, iară mai bine decât aceasta iaste a să curăți pre sineşi cineva lui Dumnezeu». Mai bine

iaste ție scurt a fi cu limba, înțelept fiind şi iscusit, mai presus decât a izvorî prin ascuțirea minții tale în chipul râurilor învățătura. De folos iaste ție a te griji să râdici sufletul tău cel căzut din patimi, prin mişcarea întru ceale Dumnezeeşti a cugetărilor tale, decât a înviia pre cei morți.

Mulți puteri au săvârşit, şi morți au înviiat, şi s'au trudit a întoarce pre cei rătăciți, şi au făcut minuni mari, şi prin buzele lor mulți s'au povățuit spre cunoaşterea lui Dumnezeu. Şi după aceastea însuşi cei ce pre alții vii i-au făcut, în patimi pângărite şi urâte au căzut, şi pre sineşi s'au omorât, şi sminteală celor mulți întru fapta cea arătată de dânşii au pricinuit. Căci încă întru boala sufletului era, şi nu s'au grijit pentru sănătatea sufletelor sale, ci s'au dat pre sineşi în marea lumii aceştiia ca să vindece sufletele celoralalți, încă ei bólnavi fiind, şi ş'au pierdut sufletele lor din nădeajdea lui Dumnezeu, dupre chipul care am zis. Că neputința simțirilor nu au putut a să întâmpina cu văpaia lucrurilor celor ce au obiceaiu a sălbătăci pre greutatea patimilor, nici iarăşi a suferi. Că încă avea trebuință de păzire, zic ádecă de a nu vedea femei nicidecum, şi de a nu să odihni, şi de a nu căştiga argint şi lucruri, şi de a nu stăpâni pre alții, şi de a nu să înălța asupra oarecărora.

Mai bine iaste a fi tu în prepus[1] că eşti prost, pentru micimea cunoştinții tale spre împrotiva-grăire, şi nu din cei înțelepți, pentru obrăzniciia. Sărăceaşte pentru smerenie, şi nu te face bogat, pentru obrăznicie. Mustră prin putearea faptelor tale celor bune pre cei ce împrotivă îți dogmatisesc ție, şi nu prin plecăciunea grăirii cuvintelor tale. Şi cu blândețea şi cu alinarea buzelor tale astupă gura, şi opreaşte neruşinarea celor neplecați. Mustră pre cei nestâmpărați cu blagorodiia petreacerii tale, şi pre cei cu simțirile neruşinați, prin ținearea vederilor tale.

Strein pre sineți cunoaşte-te în toate zilele vieții tale, oriunde ai întra, ca să poți a te izbăvi de paguba ceaia ce să naşte din îndrăzneală. În toată vreamea şi locul şi lucrul socoteaşte-te pre sineți că nimic ştii, ca să scapi de prihănirea ceaia ce să face din prepusul că voeşti a alcătui socoteala celuialalt. Petreci de-a pururea binecuvântând cu gura, şi nu vei fi ocărât. Că ocărârea ocărâre naşte, şi buna cuvântare, bună cuvântare. Întru tot lucrul socoteaşte-te pre sineți că lipsit eşti de învățătură, şi în toată viiața ta înțelept te vei afla. Să nu dai cuiva ceaia ce încă nu o ai cuprins, ca să nu te ruşinezi întru sineți, şi din asemănarea petreacerii tale să va descoperi minciuna ta. Iară de vei grăi cuiva ceva din ceale îndatorite, dupre rânduiala celui ce să învață grăiaşte, şi nu cu stăpânire şi cu obrăznicie. Şi apucă înainte osândindu-te pre sineți, şi arătându-te că eşti mai din jos decât dânsul, ca să arăți celor ce te aud rânduiala smereniei, şi să îi porneşti pre dânşii a asculta graiurile tale, şi

---

[1] «A fi în prepus»: a fi bănuit. (N. ed.)

să alearge spre lucrare, şi să te faci cinstit în ochii lor. De poţi ceva întru nişte lucruri ca aceastea, cu lacrămi grăiaşte, ca şi pre sineţi să te foloseşti, şi pre cei ce te ascultă pre tine, şi Darul lui Dumnezeu să fie cu tine.

De ai priimit Darul lui Dumnezeu, şi te-ai învrednicit a te desfăta întru vedearea judecăţilor lui Dumnezeu şi a zidirilor celor văzute, carea iaste întâia rânduială a cunoştinţii, găteaşte-te pre sineţi şi întrarmează-te spre duhul hulii. Şi fără de arme să nu stai în locul acesta, ca nu degrab să te omori de cei ce te pândesc şi te amăgesc pre tine. Iară arme fie-ţi ţie lacrămile şi deasa postire. Şi păzeaşte-te a nu citi dogmele eretícilor, că aceasta iaste carea întrarmează mai de multe ori asupra ta pre duhul hulii. Şi când vei umplea pântecele tău, să nu obrăzniceşti a iscodi ceva din lucrurile şi înţeleagerile ceale Dumnezeeşti, ca să nu te căeşti. Şi înţeleage ceaia ce îţi zic ţie: În pântece plin, cunoştinţă a tainelor lui Dumnezeu nu iaste. Citeaşte des şi fără de saţiu în cărţile învăţătorilor pentru proniia lui Dumnezeu. Căci aceastea povăţuesc pre minte, spre a vedea rânduiala zidirilor lui Dumnezeu şi a lucrurilor lui, şi o împuternicesc pre ea dintru dânsele, şi o gătesc pre ea a avea înţeleageri luminos strălucitoare din supţirătatea lor, şi o fac a călători cu curăţenie spre cunoştinţa zidirilor lui Dumnezeu. Citeaşte şi în Evangheliile ceale aşezate de Dumnezeu spre cunoştinţa a toatei lumi, ca să fii povăţuit din putearea proniei lui céiĭ întru tot neamul, şi să se cufunde mintea ta întru minunile lui Dumnezeu. Că o citire ca aceasta foloseaşte scóposului tău. Fie-ţi citirea ta întru linişte despre toate, şi fă-te slobod despre multa grijire a trupului, şi despre turburarea lucrurilor, ca gustare preadulce întru sufletul tău să guşti prin dulce înţeleagere, carea iaste mai presus de toată simţirea, şi să le simţă pre iale sufletul prin rămânerea lui întru dânsele. Să nu îţi fie ţie cuvintele celor iscusiţi ca ceale ale mincinoşilor, şi ale celor ce vând Dumnezeeştile cuvinte, ca să nu rămâi întru întunearec până la sfârşitul vieţii tale, şi să fii lipsit de căştigul lor, şi să te turburi în vreamea războiului ca un amestecat, şi în groapă să cazi prin chip ca cum al bunătăţii.

Semnul acesta fie-ţi ţie de a întra în lucrurile acealea prin care voeşti să întri în lăuntrul locului aceluia. Când va înceape Darul a-ţi deşchide ochii tăi, ca să simţi vedearea lucrurilor întru adevăr, atuncea îndată vor înceape ochii tăi ca pâraele lacrămi a vărsa, încât de multe ori a să spăla şi obrazele cu mulţimea lor. Şi atuncea războiul simţirilor alinează, şi înlăuntrul tău să strânge. Iară deaca cineva te-ar învăţa pre tine ceale împrotivnice acestora, să nu îi crezi lui. Că fără de lacrămi să nu cauţi alt semn mai arătat dela trup. Iară când s'ar înălţa mintea din zidiri, atuncea şi trupul iase din lacrămi, şi din toată mişcarea şi simţirea.

«Când ai afla miiare, cu măsură mănâncă dintr'însa, ca nu umplându-te să o borăşti pre ea» (Parim. 25: 16). Firea sufletului lucru grabnic şi uşor iaste. Că uneori săltând, pofteaşte prea a să sui şi a afla ceale mai presus de firea sa. Că de multe ori din citirea Scripturilor şi din vedearea lucrurilor priceape cevaşi. Iară când slobozit ar fi, şi s'ar alătura cu ceale înțelease de dânsul, mai de jos şi mai mic să află dupre măsura iconomiei lui[1]; căci că către care cunoştința lui au întrat, întru cât a să îmbrăca întru cugetările sale cu frică şi cu cutremur, şi iarăşi a să sârgui el a să întoarce la josimea lui, din spaimă, ca cela ce au obrăznicit, şi asupra celor mai presus de dânsul înțelegătoare lucruri au îndrăznit. Că pentru înfricoşarea lucrurilor teamere oarecarea să face întru dânsul, şi dreapta socoteală amelinţează minții sufletului întru tăceare a să nevoi, şi a nu obrăznici, ca să nu piiară, şi a nu căuta pre ceale ce îl covârşesc pre el, şi a nu iscodi pre ceale ce sânt mai înalte decât dânsul. Deci când ți s'ar da ție stăpânire a cugeta, cugetă, şi nu obrăznici asupra tainelor, ci închină-te, şi slavosloveaşte, şi cu tăceare mulțemeaşte. Că precum «nu iaste bine miiare multă a mânca» (Parim. 25: 28), aşa nici a iscodi pentru Dumnezeeştile cuvinte, ca nu vrând a vedea lucrurile ceale mai departe, încă neajungându-le pre iale, din asprimea căii, să îți slăbească putearea cea văzătoare şi să se vatăme. Că uneori, în locul adevărului, năluciri oarecare să văd. Şi când s'ar trândăvi mintea din căutătură, îşi uită scóposul său. Deci bine au zis înțeleptul Solomon: «Că precum iaste cetatea fără de zidiu, aşa iaste omul nerăbdătoriu» (Parim. 25: 29)[2]. Deci curățeaşte, o, omule, pre sufletul tău, şi goneaşte dela tine grija lucrurilor celor ce sânt afară de firea ta, şi spânzură asupra înțeleagerilor şi pornirilor tale perdeaoa întregii-înțelepciuni şi a smereniei, şi prin aceastea vei afla ceaia ce iaste înlăuntrul firii tale. Că celor smeriți-cugetători descoperite să fac tainele.

De voeşti a da pre sufletul tău în lucrul rugăciunii, ceiia ce curățeaşte mintea, şi prin petreacere întru trezvirea nopții, ca să căştigi cugetare luminoasă, depărtează-te pre sineți de vedearea lumii, şi tae vorbirile, şi nu voì a priimi prin obiceaiu priiateni în chiliia ta, nici prin chip de bunătate, fără numai pre cei cu tine de un nărav, şi de o minte, şi de o taină. Şi teame-te de

---

[1] Măsură a iconomiei zicând, pre măsura puterii sufletului o înțeleage. Şi aceasta iaste înțeleagerea: Când sufletul, prin slobozirea lui Dumnezeu, înțelegând ceva din ceale mai presus de fire, s'ar alătura şi s'ar asemăna pre sineşi cu ceale cunoscute, şi socotind la care au întrat, şi cunoştința cărora au ajuns, atâta mai puțină şi mai mică decât a acelora găseaşte măsura puterii sale, încât de frică şi de cutremur ținut fiind, să sârguiaşte a să întoarce iarăşi la prostimea sa, ádecă spre a cunoaşte că nu să cuvine a iscodi ceale mai presus de dânsul.
[2] «Precum iaste cetatea cea cu zidiurile surpate, şi fără de zidiu, aşa iaste bărbatul carele nu face ceva cu sfătuire». Cei şaptezeci.

amestecarea vorbirii céiĭ sufleteşti, carea să obicinuiaşte fără de voe a să porni. Şi după tăiarea, şi răsipirea, şi cu totul încetarea vorbirii céiĭ dinnafară, înjugă împreună cu rugăciunea ta pre milostenie, şi va vedea sufletul tău lumina adevărului. Că precât să alinează inima despre lucrurile ceale dinnafară, pre atâta poate mintea a priimi ajungerea şi uimirea cea din socotirea înţeleagerilor şi a lucrurilor celor Dumnezeeşti. Că obiceaiu iaste sufletului degrab a premeni vorbire întru vorbire, |ádecă pre cea cu oamenii împreunare întru cea împreună cu Dumnezeu vorbire, şi cu cuvintele ceale Dumnezeeşti|[1], de ne vom nevoi a arăta mică sârguinţă. Îndeletniceaşte-te întru citirea Scripturilor, ceaia ce îţi arată ţie calea supţirătăţii vederii, şi întru vieţile sfinţilor, măcar de şi nu dintru început simţi dulceaţa, pentru apropiiarea cea umbritoare a lucrurilor, ca să premeneşti[2] vorbire întru vorbire.

Şi când te vei scula la rugăciune şi la pravila ta, în locul cugetării céiĭ lumeşti pre carea o ai văzut şi o ai auzit, te vei afla întru cugetarea Dumnezeeştilor Scripturi pre care le-ai citit, şi prin aceasta vei uita pomenirea acelora. Şi aşa vine mintea întru curăţenie. Şi aceasta iaste cea scrisă în cărţile Dumnezeeştilor Părinţi, cum că «sufletul să ajutorează din citire când stă la rugăciune», şi iarăşi, «din rugăciune să luminează întru citire». Şi aceasta iarăşi, în locul amestecării céiĭ dinnafară, materie să află a chipurilor rugăciunii. Întru cât iarăşi din citire a să lumina sufletul, spre a să ruga totdeauna fără de pregetare şi fără de amestecare.

Urât lucru iaste iubitorii de trup şi îndrăciţii cu pântecele pentru lucrurile duhovniceşti a iscodi, precum şi curva pentru întreaga-înţelepciune a grăi. Trupul care foarte iaste bólnav, despre ceale grase din bucate să întoarce şi să îngreţoşază; şi mintea, ceaia ce întru lucrurile ceale lumeşti să îndeletniceaşte, nu poate a să apropiia de cercarea celor Dumnezeeşti. Foc în leamne umede nu să aprinde; şi Dumnezeiasca fierbinţeală întru inima ceaia ce iubeaşte odihna nu să aprinde. Curva nu rămâne întru prieteşugul spre unul; şi sufletul cel legat cu multe lucruri nu rămâne întru Dumnezeeştile învăţături. Precum cel ce nu au văzut cu ochii săi Soarele, nu poate a povesti cuiva lumina lui dintru singură auzirea, nici iarăşi îi simte lumina lui, aşa şi cel ce nu au gustat cu sufletul său dulceaţa lucrurilor celor duhovniceşti.

---

[1] Textul dintre bare a fost adăugat de traducătorul român şi marcat ca atare în textul chirilic, neaflându-se în textul grecesc. (N. ed.)

[2] Altă carte grecească, cu mâna scrisă, are: «ca să nu premeneşti». Ci aceasta ádecă, «ca să premeneşti», să potriveaşte cu înţeleagerea. Că de vreame ce mai sus au zis: «Că obiceaiu iaste sufletului degrab a premeni vorbire întru vorbire», ádecă degrab a să muta din vedeare în vedeare, pentru aceasta au adăogat: «Îndeletniceaşte-te întru citirea Scripturilor, ca să premeneşti vorbire întru vorbire», ádecă, ca din vedearea cestor pământeşti, întru a celor Cereşti să te muţi.

De ai ceva mai mult de trebuința zilii, dă-o pre aceasta săracilor, şi vino cu îndrăzneală adu-ți rugăciunile tale. Ádecă grăiaşte cu Dumnezeu, ca fiiul cu tatăl. Nimic aşa poate a apropiia pre inimă de Dumnezeu ca milosteniia. Şi nimic aşa pricinuiaşte linişte minții ca săráciia cea de bunăvoe. Mai bine iaste ție a te numi dela cei mulți mojic pentru prostimea, şi nu înțelept şi desăvârşit cu mintea pentru slava. Deaca cineva pre cal încălecat fiind ar întinde mâna sa cătră tine ca să ia milostenie, nu îl depărta pre el. Căci cu adevărat în vreamea aceaia trebuință având era, ca unul din săraci. Şi când dai, cu mărime de suflet dă, şi cu veselie a feații, şi mai mult de ceaia ce au cerut dă-i lui. «Căci trimite», zice, «pâinea ta asupra feații săracului, şi nu după multă vreame vei afla răsplătirea».[1] Nu despărți pre bogat de sărac, şi nu voì a cunoaşte pre cel vreadnic din cel nevreadnic; ci fie spre tine toți oamenii întru bunătate întocma. Căci prin acest chip vei putea şi pre cei nevreadnici a-i trage spre bunătate. Fiindcă degrab să trage sufletul din ceaste trupeşti spre frica lui Dumnezeu. Că Domnul cu vameşii şi cu curvele să împărtăşa prin mease, şi nu îi despărțiia pre cei nevreadnici, ca prin chipul acesta să îi tragă pre toți la frica sa, şi prin ceale trupeşti să se apropie la ceale duhovniceşti. Pentru aceasta cu bunătatea şi cu cinstea pre toți oamenii fă-i deopotrivă, măcar Iudeu de ar fi, sau necredincios, sau ucigaşiu, şi mai ales căci fratele tău iaste, şi din firea ta, carele prin necunoştință s'au rătăcit dela adevăr.

Şi când vei face cuiva bine, nu aştepta dela dânsul răsplătirea, şi pentru amândoao lucrurile răsplătire vei priimi dela Dumnezeu. Şi de țe-ar fi ție cu putință, nici pentru răsplătirea ceaia ce va să fie binele să îl faci. Deaca vei pune sufletului tău hotarul sărăciei, şi prin Darul lui Dumnezeu te-ai slobozi din griji, şi mai presus de lume te-ai face întru săráciia ta, vezi ca nu pentru iubirea de săraci să iubeşti agonisirea, ca cum să faci milostenie, şi să arunci pre sufletul tău în turburare, prin a lua dela cineva şi a da altuia, şi să îți pierzi cinstea ta[2] prin supunerea cearerii céiĭ dela oameni, şi să cazi din

---

[1] «Trimite pâinea ta spre fața apei, că întru mulțimea zilelor o vei afla pre aceasta». [Eccl. 11: 1. Parafrază în textul Sfântului Isaac – N. ed.]

[2] Cei ce şi bogățiia, şi cinstea, şi toate ceaste de pre pământ gunoae le-au socotit, şi acestora împreună şi toatei lumi «Rămâneți sănătoase» le-au zis, cinstea lor a nu o piiarde iarăşi să vor griji? Nicidecum iaste aceasta. Iară cinste aicea zice pre însăşi înălțimea faptei bune, şi treapta săvârşirii, întru carea s'au suit cei ce petrec întru viețuirea cea fără de agoniseală şi liniştită. Că zice mai jos: «Fiindcă treapta ta mai înaltă iaste decât treapta celor milostivi». Deci precum purtătorii de Dumnezeu Apostoli împărțirea cuvântului mai nainte o au judecat de slujirea measelor, carea facere de bine iaste, şi mai pre urmă încredințată bărbaților plini de Duh Sfânt şi de înțelepciune, aşa dar şi Cuviosul acesta Părinte mai mult cinsteaşte necâştigarea şi liniştea, decât a lua dela cineva şi a da altuia, deşi curat iaste lucrul, şi lui Dumnezeu bineplăcut. Pre care cu adevărat şi Pavel îl făcea, milosteniile adunându-le, şi sfinților celor din Ierusalim ducându-le. Deci dintru aceastea iaste arătat cum că nefiind

slobozeniia şi din blagoródiia minții tale întru grijirea cestor viețuialnice. Fiindcă treapta ta mai înaltă iaste decât treapta celor milostivi. Nu, te rog pre tine, să nu te supui. Milosteniia ádecă asemenea iaste hrănirii copiilor, iară liniştea vârf iaste al săvârşirii. De ai avuții, deodată răsipeaşte-le pre aceastea; iară deaca nu ai, nu voì a avea. Curățeaşte-ți chiliia ta de desfătare şi de prisosințe. Căci aceasta te duce pre tine cătră înfrânare fără de voe şi nevrând, că lipsirea lucrurilor învață pre om înfrânarea. De vreame ce, când slobozenie am lua a lucrurilor, nu putem pre înşine a ne ținea.

Cei ce războiul cel dinnafară l-au biruit, îndrăzneală au căştigat despre frica cea prea din lăuntru, şi nimic cu silnicie îi sileaşte pre ei. Şi nu să clătesc în războiu, nici dinnainte, nici dinnapoi.[1] Iară războiu zic pre cela ce să râdică împrotiva sufletului dela simțiri şi din lenevire. Ádecă din a da şi din a lua, din auzire şi din limbă.[2] Care aduse fiind preste suflet, orbire îi pricinuesc lui, şi din asuprirea turburării céiĭ dinnafară, nu poate a lua aminte de sineşi întru războiul cel tăinuit care să porneaşte asupra lui, şi prin linişte a birui pre cei ce să mişcă din lăuntru. Căci când cineva va încuia porțile cetății, ádecă simțirile, atuncea din lăuntru bate războiu, şi de cei ce dinnafară de cetate pândesc nu să teame.

Fericit iaste cela ce le cunoaşte pre aceastea, şi petreace întru linişte, şi nu să turbură întru mulțimea lucrurilor sale. Ci pre toate lucrurile ceale trupeşti le-au întors spre osteneala rugăciunii, şi au crezut cum că întrucât împreunălucrează cu Dumnezeu, şi are grija întru el zioa şi noaptea, nu îi va lipsi lui ceva din ceale spre trebuința cea de nevoe. Fiindcă pentru dânsul să depărtează de grijire şi de lucruri. Iară deaca cineva nu ar suferi întru linişte fără de lucrul mâinilor, lucreaze, uneltindu-l ádecă pre dânsul ca pre un ajutoriu, dar nu având lăcomie pentru căştig. Şi aceasta ádecă celor neputin-

---

deopotrivă ispràvile ceale plăcute lui Dumnezeu, pre cea mai mare să cuvine mai nainte a o cinsti de cea mai mică, când pre amândoao a le face nu iaste cu putință.

[1] Care oare iaste războiul cel dinnainte, şi care cel dinnapoi? Sau că cel dinnainte ádecă iaste cel mai nainte arătat şi ivit, iară cel dinnapoi iaste cel tăinuit şi ascuns; sau şi întru alt fealiu: cel dinnainte ádecă ar fi cel întru începutul vieții şi întru gingăşimea tinereațelor, iară dinnapoi, cel la sfârşit şi la bătrâneațele ceale mai de pre urmă.

[2] «Ádecă din a da şi a lua, din auzire şi din limbă». Cu lipsire să pare a fi. Să cuvine dar a să citi poate aşa: «Ádecă din a da şi din a lua ceva, din auzire şi din limbă». Că grăind ádecă, dăm ceva, a limbii facere, pre cel din lăuntru cuvânt; iară auzind, luom pre ceaia ce dela limbă să dă. Iară zicând «dela simțiri», numai limba şi auzirea în mijloc le-au adus. Că cealelalte simțiri ádecă au fire a lua, iară limba şi a da. Ádecă vedearea, pre asupreala luminii, ceiia ce dintru ceaste văzute iase; iară mirosirea, pre părticealele celor mirosite, care lovesc găurile eiĭ; iară auzul, pre valurile ceale ce să alcătuesc în văzduh de cela ce glăsuiaşte, care izbesc toba cea din ureache; iară pipăirea, pre lovirea atingătoarelor; iară limba nu numai pre scărpinăturile vărsărilor a le priimi are fire, ci şi pre cuvântul cel încuiat a-l da auzului.

cioşi iaste pusă: iară celor mai desăvârşiţi turburăcioasă iaste. Că săracilor şi trândavilor Părinţii lucrarea le-au aşezat, şi nu ca un lucru de nevoe.

În vreamea întru carea Dumnezeu umileaşte pre inima ta din lăuntru, dă-te pre sineţi la necontenite metanii, şi la plecări de genunche, şi nu lăsa inima ta a să griji de ceva, când ar înceape dracii a te pleca pre tine ca să te îndeletniceşti întru altele, şi atuncea vezi şi te minunează ce va să se nască ţie dintru aceasta. Nimic alt din lucruri iaste mai mare întru luptele ceale pustniceşti, şi mai cu osteneală, ca unul ce iaste dracilor cu zavistie, decât a să arunca cineva pre sineşi înaintea Crucii lui Hristos, şi a să ruga noaptea şi zioa, şi a să face legat înapoi cu mâinile. Voeşti a nu să răci fierbinţeala ta, şi a nu fi sărac de lacrămi? Întru aceastea ocârmuiaşte-te pre sineţi, şi fericit eşti, o, omule, de te vei griji de ceale ce să zic ţie noaptea şi zioa, şi nimic alt de aceastea să cauţi. Că atuncea va răsări ţie lumina din lăuntru de dimineaţă, şi dreptatea ta degrab va străluci, şi vei fi ca un Raiu înflorit, şi ca un izvor de apă nelipsită.

Vezi ce fealiu de bunătăţi să nasc omului din nevoinţă! De multe ori să află omul plecat pre genunche întru rugăciuni, şi mâinile întinse la Ceriuri având-le, şi privind cu faţa spre Crucea lui Hristos, şi adunându-şi cugetele sale cătră Dumnezeu întru rugăciune, şi în cât omul să roagă lui Dumnezeu cu lacrămi şi cu umilinţă, în ceasul acela îndată de năprasnă să porneaşte întru inima lui izvor izvorând dulceaţă. Şi să dezleagă mădulările lui, şi să acopăr ochii lui, şi să pleacă ádecă faţa lui la pământ, şi cugetele lui să schimbă, cât împrotivă nu poate a face metanii de bucuriia ceaia ce să porneaşte în tot trupul lui. Deci ia aminte, omule, la ceale ce citeşti. Că de nu te vei nevoi, nu vei afla. Şi de nu vei bate cu fierbinţeală, şi de nu vei priveghiia lângă uşă de-a pururea, nu vei fi auzit.

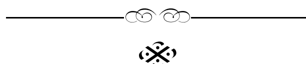
Cine auzind aceastea, va pofti dreptatea cea dinnafară?[1] Fără decât cela ce nu poate a răbda întru linişte. Dar însă de nu va putea cineva întru aceasta

---

[1] «Dinnafară dreptate» pre fapta bună cea lucrătoare o au numit. Că zice mai jos: «Ca să nu să facă neîmpărtăşit de amândoao căile vieţii». Iară ceale doao căi sânt videniia, carea iaste lucrare sufletească şi din lăuntru, şi fapta, carea iaste trupească şi să îndeletniceaşte întru materiialnicile lucruri ceale plăcute lui Dumnezeu. Şi a videniei ádecă Mariia iaste învăţătoriu, toată grija lepădându-o, şi lângă picioarele lui Iisus şezind, şi cuvântul lui ascultându-l; iară a lucrării iaste Martha, ceaia ce să grijaşte de multe şi spre multă slujire să sileaşte. Şi pre lucrul amândurora priimindu-l Domnul, pre al Mariei mai nainte l-au cinstit. Iară pentru amândoao căile aceastea, aceastea au viersuit Bogoslovul Grigorie:

«Fapta vei cinsti mai nainte, sau videniia?
Vedearea, lucru a celor desăvârşiţi iaste: iară aceasta, a celor mai mulţi.
Amândoao ádecă sânt şi dreapte, şi priiatene.
Tu însă spre carea ai fire întinde-te mai mult».

a să nevoi (pentru că Daru al lui Dumnezeu iaste aceasta, ádecă a fi omul dinlăuntrul uşii), să nu fie lipsit de ceaialaltă cale, ca să nu să facă neîmpărtăşit de amândoao căile vieții. Până ce nu va muri omul cel dinnafară despre toate lucrurile lumii, nu numai despre păcat, ci şi despre toată lucrarea cea trupească, aseamenea şi omul cel din lăuntru despre cugetele ceale reale, şi nu va slăbi mişcarea cea firească a trupului, a nu porni în inimă dulceața păcatului, dulceața Duhului lui Dumnezeu nu să va porni întru om, şi mădulările lui nu să vor curăța în viiața lui, şi Dumnezeeştile cugetări în sufletul lui nu vor întra, nici vor fi simțite, nici vor fi văzute. Şi până ce nu va scoate din inima lui grija celor lumeşti, afară de trebuința cea de nevoe a firii, şi de nu va lăsa pre Dumnezeu a să griji de aceastea, bețiia cea duhovnicească întru dânsul nu să va porni, şi lovirea aceaia, de carea Apostolul să mângâia, nu o va simți.[1] Aceastea însă le-am zis nu tăind nădeajdea; ca cum că, deaca nu va ajunge cineva la margenea săvârşirii, nu să va învrednici Darului lui Dumnezeu, nici îl va întâmpina pre el mângâiarea. Că întru adevăr când va defăima cineva pre ceale necuviincioase, şi desăvârşit să va depărta despre dânsele, şi ar alerga la bunătăți, întru puțină vreame simte ajutoriul. Iară deaca şi să va nevoi puțin, va afla mângâiare sufletului său, şi va dobândi lăsarea greşalelor, şi să va învrednici Darului, şi va priimi mulțime de bunătăți. Însă mai mic iaste acesta întru alăturare spre săvârşirea celuia ce s'au osebit pre sineşi din lume, şi au aflat în sufletul său taina fericirii céiĭ de acolò, şi au ajuns la lucrul acela pentru care Hristos la noi au venit. Lui i să cuvine slava, împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh, acum, şi de-a pururea, şi în veacii veacilor. Amin.

[1] Carea oare iaste lovirea de carea Apostolul să mângăia? Sau cum că iaste aceasta, ádecă împreună a să răstigni cu Hristos, şi a nu viețui în trup, ci întru Hristos, şi întru credința Fiiului lui Dumnezeu, carea uimire oarecarea iaste, şi nebunie de cei ce trupeaşte vietuesc să socoteaşte. «Că noi, zice, nebuni sântem pentru Hristos» (1 Cor. 4: 10). Aceasta dar nu numai îl mângâia pre Apostolul, şi a să bucura îl făcea întru pătimiri, ci şi pre moarte dobândă a o socoti l-au plecat, şi decât viiața cu mult mai bună. «Că mie», zicea, «viiața îmi iaste Hristos, şi moartea dobândă» (Filip. 1: 21). Şi iarăşi: «Că stăpânit sânt de doao, dorire având a mă dezlega, şi împreună cu Hristos a fi: cu mult mai vârtos iaste mai bine» (Filip. 1: 23).

Duhovniceasca beție întru dânsul nu să va porni, şi nu va simți mângâiarea aceaia, de carea Apostolul mângâiat era când grăia: «Iară viețuirea noastră în Ceriuri iaste». Şi iarăşi: «Şi nu mai viețuesc eu, ci viețuiaşte întru mine Hristos». Şi aceastea le-am zis, şi cealealalte.

C U V Â N T al 24-lea

Pentru seamnele şi lucrările dragostei lui Dumnezeu.

ragostea lui Dumnezeu fierbinte iaste din fire. Şi când fără de măsură ar cădea preste cineva, face pre sufletul acela uimit. Pentru aceasta nu poate inima celui ce o au simțit pre dânsa a o încăpea pre aceasta, şi a o suferi. Ci dupre măsura felimii dragostii céiĭ venite preste dânsul să veade întru dânsul schimbare neobicinuită. Şi aceastea sânt seamnele eiĭ ceale simțite: să face fața omului rumenă, veaselă, şi trupul lui să înfierbântează. Să depărtează dela dânsul frica şi sfiiala, şi să face ca un uimit. Şi putearea ceaia ce adună pre minte fuge dintr'însul, şi ca un afară de minte să face. Pre moartea cea înfricoşată o socoteaşte bucurie, şi niciodată nu să curmează vedearea minții lui din cugetarea celor cereşti. Şi nefiind de față, ca cum ar fi de față vorbeaşte, nevăzindu-să de cineva. Cunoştința şi vedearea lui cea firească să duce, şi nu simte cu simțire pornirea lui, cu carea în lucruri să porneaşte. Că deşi lucrează ceva, desăvârşit nu îl simte pre dânsul, fiindcă mintea o are întru videnie înălțată. Şi cugetul lui de-a pururea ca cu altul să îndeletniceaşte.

Cu această duhovnicească beție s'au îmbătat oarecând Apostolii şi Mucenicii. Şi aceia ádecă toată lumea o au străbătut, ostenindu-se şi defăimându-se: iară aceştea, mădulările täindu-li-se, ş'au vărsat sângiurile lor ca apa, şi ceale preacumplite pătimindu-le, nu s'au slăbit, ci cu vitejie au suferit. Şi fiind înțelepți, ca nişte nebuni s'au socotit. Şi alții în pustietăți s'au rătăcit, şi în munți, şi în peşteri, şi în crăpăturile pământului, întru neaşezări bine aşezați fiind. La această nebunie să ne învrednicească şi pre noi Dumnezeu a ajunge.[1]

Pentru smerenie

Mai nainte de a întra în cetatea smereniei, de te-ai vedea pre sineți cum că te-ai odihnit despre supărarea patimilor, să nu îți crezi ție. Că cu pândire oarecarea te pândeaşte pre tine vrăjmaşul. Ci aşteaptă-ți după odihnă multă supărare şi turburare. Că de nu vei treace prin conacele faptelor bune, nu vei ajunge la odihnă din truda ta, nici despre bântueli răsuflare vei avea, până ce vei ajunge la conacul sfintei smerenii. Dumnezeule, cu Darul tău învredniceaşte-ne pre noi a-l ajunge pre acesta. Amin.

---

[1] Ceaialaltă Carte ellinească scrisă cu mâna are: «Iară alții în munți, şi în peşteri au lăcuit, şi în găurile pământului. Şi alții cu bună aşezare fiind şi înțelepți, ca nişte nebuni s'au socotit prin oarecare nerânduiale înadins prefăcute de dânşii. A cărora o nebunie ca aceasta învrednicească-ne pre noi Dumnezeu să o ajungem».

C U V Â N T a l 2 5 - l e a

Pentru răbdarea cea pentru dragostea lui Dumnezeu, şi cum sprijineala să află întru dânsa.

Precât va defăima omul lumea aceasta, şi să va sârgui întru frica lui Dumnezeu, pre atâta să apropie de dânsul Dumnezeiasca purtare de grijă, şi pre sprijineala eiĭ întru ascuns o simte, şi i să dau lui gânduri curate spre a o înțeleage pre dânsa. Şi deaca cineva de bună voe lipsit s'ar face de bunătățile ceaste lumeşti, dupre cât să lipseaşte dintr'însele, dupre atâta mila lui Dumnezeu îi urmează lui şi îl poartă pre el iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Slavă celui ce prin ceale de-a dreapta şi prin ceale de-a stânga ne mântuiaşte pre noi, şi întru toate aceastea ne dă pricină spre aflarea vieții noastre. Că pre cei ce din voia lor sânt neputincioşi ca să îşi căştige viiața lor, prin scârbe fără de voe le înalță sufletele lor spre fapta bună. Că şi Lazar săracul acela nu era cu voirea sa lipsindu-să de bunătățile lumii aceştiia, ci şi trupul lui rănit era cu ranele, şi dooă patimi amară era întru dânsul, dintru care fieştecarea mai rea era decât ceaialaltă, însă în sânurile lui Avraam s'au cinstit mai pre urmă. Dumnezeu aproape iaste de inima cea mâhnită a celui ce întru necaz strigă cătră dânsul. De şi întru ceaste trupeşti lipsit l-ar face cândva, sau întru alt fealiu l-ar mâhni (până când, de vom suferi pre aceastea, spre sprijineala noastră le face, ca un doftor întru boală prea grea cu mâna lucrare făcând, sănătatea o lucrează), dar însă, sufleteaşte, mare iubire de oameni face întru dânsul Domnul, spre asprimea durerilor întristării lui.

Deci când pofta dorului lui Hristos nu aşa biruiaşte întru tine, încât să fii tu fără de nici o patimă întru tot necazul tău, pentru bucuriia cea întru dânsul, cunoaşte cum că lumea viețuiaşte întru tine mai mult decât Hristos. Şi când boala, sau lipsirea, sau istovirea trupului, sau frica celor ce îl vatămă pre el turbură mintea ta din bucuriia nădeajdii tale şi din grija cea dupre Domnul, cunoaşte cum că trupul viețuiaşte întru tine, şi nu Hristos. Şi în scurt a zice, că a căruia dorirea biruiaşte şi stăpâneaşte întru tine, acela iaste care viețuiaşte întru tine. Şi de vei fi fără de lipsire avându-ți trebuințele tale, şi trupul l-ai avea sănătos, şi nu ai avea teamere despre cei împrotivnici, şi ai zice cum că poţi atuncea curat a călători cătră Hristos, cunoaşte cum că boleşti cu mintea şi eşti lipsit de gustarea slavei lui Dumnezeu. Şi nu pentru că unul ca acesta eşti te judec pre tine, ci mai vârtos ca să cunoşti cât lipseşti de săvârşire, deşi întru oarecarea parte a viețuirii Sfinților Părinți celor mai nainte de noi eşti. Şi să nu zici cum că nu s'au aflat om a căruia desăvârşit mintea lui s'au înălțat dintru neputință, când trupul să cufundează întru ispite şi întru necazuri, şi biruiaşte partea dorulu[i] lui Hristos pre întristarea minții. Voiŭ tăcea de a aduce întru pomenire pre Sfinții Mucenici, ca nu

cumva nu voiŭ putea să stau înaintea adâncimei pătimirilor lor. Şi cât au biruit partea răbdării, cea din putearea dragostii lui Hristos, pre scârba cea multă şi pre dorul trupului. Ci pentru că sânt aceastea şi întru singură pomenirea lor scârbealnice firii céiĭ omeneşti, căci o turbură prin mărimea lucrului şi prin vedearea lor cea minunată, să le lăsăm pre aceastea.

Să socotim dar pre cei fără de Dumnezeu filosofi cu numele. Că unul dintru dânşii au pus leage în mintea lui ca să păzească tăcearea în puțini ani. Şi Împăratul[1] Romanilor s'au minunat din auzirea lucrului, şi au voit a lua cercarea lui. Deci au poruncit a fi adus el înaintea lui. Şi după ce l-au văzut pre el că tace cu totul spre toată întrebarea cu carea l-au întrebat pre el, şi nu răspunde, s'au mâniiat Împăratul, şi au poruncit ca să îl omoară pre el, că nu s'au ruşinat de scaunul şi de coroana slavei lui. Dar acela nu s'au temut, ci leagea sa ş'au păzit, şi s'au gătit pre sineşi cu linişte spre moarte. Iară Împăratul au poruncit speculátorilor, cum că de să va înfricoşa de sabie şi va dezlega leagea lui, să îl ucideți pre el; iară de va petreace întru voia sa, să îl întoarceți pre el către mine viu. Deci când s'au apropiiat la locul cel rânduit, şi aceia cărora li să dedease voe să îl tae pre el, necăjindu-l, îl siliia pre el ca să îşi dezleage leagea sa şi să nu moară, el au cugetat cum că mai bine îmi iaste mie a muri întru un ceas, şi voia mea să o păzesc, pentru carea atâta vreame m'am nevoit, decât biruit să fiu de frica morții, şi să îmi ocărăsc înțelepciunea mea, şi datoriu să fiu leanii din lucrul care de nevoe mi s'au întâmplat mie. Şi s'au întins pre sineşi fără de turburare, ca să fie tăiat de sabie. Deci s'au vestit aceastea Împăratului, şi minunându-să, l-au slobozit pre el cu evlavie.

Iară alții pofta cea firească desăvârşit o au călcat.[2] Alții ocările cu lesnire le-au suferit. Şi alții în boale cumplite au răbdat fără de necăjire. Şi alții întru necazuri şi în primejdii mari răbdarea lor ş'au arătat. Şi deaca aceştea pentru slavă deşartă şi nădeajde aceastea le-au răbdat, cu cât mai vârtos monahii datori sânt a le răbda, chiemați fiind către împărtăşirea lui Dumnezeu? Căriia să ne învrednicim cu Rugăciunile Preasfintei Stăpânii noastre de-Dumnezeu-Născătoarei, şi pururea Fecioarei Mariei, şi cu întăririle tuturor celor ce cu sudoarea nevoinții lor au plăcut lui Hristos. Căruia i să cuvine toată slava, cinstea şi închináciunea, împreună cu cel fără de început al lui Părinte, şi cu împreună-veacinicul, şi de o fire, şi de-viiață-începătoriul Duh, şi acum, şi întru nesfârşiții veacii veacilor. Amin.

---

[1] Nici dela Împăratul pre Filosoful, nici dela Filosoful pre Împăratul a afla iaste cu lesnire.

[2] Ádecă Alexandru, Împăratul Machedoneanilor, pentru carele Arianul întru a patra carte zice. Unde ádecă şi ale altora ale multora femeile şi copiii luați au fost, şi femeaia şi copiii lui Oxiart. Că era o fiică a lui Oxiart în ceasul nunții, cu numele Roxana, carea zic cum că s'au arătat preafrumoasă. Şi cealealalte.

C U V Â N T a l 2 6 - l e a

Pentru cea de-a pururea postire, şi pentru a să aduna pre sineşi întru un loc. Şi ce sânt ceale ce să nasc dintru aceasta. Şi cum că prin cunoştinţa socotealelor învăţat au fost adeverinţa uneltirii unora ca acestora.

n multă vreame ispitit fiind întru ceale de-a dreapta şi de-a stânga, şi pre sinemi cercându-mă prin aceaste doao chipuri de multe ori, şi priimind dela împrotivnicul rane nenumărate, şi de mari sprijiniri pre ascuns învrednicindu-mă, am luat mie iscusinţă dintru îndelungatele vremi ale anilor, şi prin cercare şi cu Darul lui Dumnezeu pre aceastea le-am deprins, cum că temeliia tuturor bunătăţilor, şi chiemarea înapoi a sufletului din robiia vrăjmaşului, şi calea ceaia ce către lumină şi către viiaţă duce, aceaste doao chipuri sânt: a să aduna pre sineşi întru un loc, şi de-a pururea a posti. Ádecă a să canonisi pre sineşi prin înfrânarea pântecelui cu înţelepciune, şi cu înţeleagere întru nemişcată şedeare şi întru necontenită îndeletnicire şi cugetare a lui Dumnezeu.

De aicea iaste supunerea simţirilor. De aicea trezvirea minţii. De aicea patimile ceale sălbatece să îmblânzesc, care să pornesc în trup. De aicea iaste blândeţea gândurilor. De aicea sânt pornirile ceale luminoase ale minţii. De aicea iaste sârguinţa cea spre lucrurile faptei bune. De aicea sânt înţeleagerile ceale înalte şi supţiri. De aicea sânt lacrămile ceale fără de măsură, care în toată vreamea să fac, şi aducerea aminte de moarte. De aicea iaste întreaga-înţelepciune cea curată, carea desăvârşit să depărtează de toată nălucirea ceaia ce ispiteaşte pre minte. De aicea iaste vedearea cea iute şi iuţimea cunoştinţii acelor ce sânt departe. De aicea sânt ceale mai adânci din înţeleagerile ceale tainice, pre care mintea le cuprinde prin putearea Dumnezeeştilor cuvinte, şi mişcările ceale mai din lăuntru care să fac în suflet, şi osebirea, şi desluşirea celor duhovniceşti din Sfintele Puteri, şi a adevăratelor vederi din nălucirile ceale deşarte. De aicea iaste frica căilor şi a cărărilor, cea întru luciul minţii, carea tae trândăvirea, şi lenevirea, şi văpaia râvnii ceaia ce calcă toată primejdiia şi treace pre toată teamerea, şi fierbinţeala ceaia ce treace cu vedearea toată pofta, şi din minte o ştearge pre dânsa, şi uitare face înlăuntru de toată aducerea aminte de ceale trecute, împreună cu cealelalte. Şi ca în scurt să zic, de aicea iaste slobozeniia omului celui adevărat, şi bucuriia sufletului, şi înviiarea cea împreună cu Hristos întru Împărăţiia Ceriurilor.

Iară de să va lenevi cineva despre aceaste doao, cunoască cum că nu numai de toate mai nainte zisele aceastea să păgubeaşte pre sineşi, ci şi te-

meliia tuturor faptelor bune o clăteaşte prin defăimarea acestor doao fapte bune. Şi precum sânt aceastea începătură şi cap a Dumnezeeştii lucrări în suflet, şi uşă şi cale cătră Hristos, de le va ţinea cineva pre dânsele şi întru dânsele va petreace, aşa deaca cineva să va depărta dintru dânsele şi va sări dela dânsele, la aceaste doao care sânt împrotivnice acestora ajunge – zic ádecă întru răspândirea cea trupească, şi spre a să îmbuiba urât cu pântecele. Aceastea începături sânt ale celor împrotivnice celor mai nainte zise, şi încăpeare dau patimilor în suflet.

Şi cea dintâi ádecă începătură a uniia, întâi pre simţirile ceale supuse le dezleagă din legăturile sfiialii. Şi ce deaciia dintru aceasta să face? De aicea întâmpinări necuvioase, şi nenădăjduite, apropiiate de locul căderilor. Turburarea valurilor celor tari, carea din vedeare să deşteaptă. Iute înfocare a ochilor, biruitoare de trup şi cuprinzătoare de alunecări lesnicioase, ceale ce să fac în cuget. Gânduri neînfrânate, spre cădeare sârguitoare. Încropirea dorirei de lucrurile lui Dumnezeu, şi slăbire câte puţin puţin despre osebirea liniştii, şi desăvârşita părăsire de pravila vieţuirii sale. Înnoire a realelor celor uitate, şi deprindere a altora, pre care nu le ştiia, din vederile ceale ce de-a pururea i să fac lui prin multe chipuri fără de voe, care din mutarea din lature în lature şi din loc în loc i să întâmplă lui. Şi patimile, care prin Darul lui Dumnezeu acum din suflet omorâte s'au făcut, şi prin uitarea pomenirilor celor în minte perite s'au făcut, iarăşi aceastea spre mişcare încep a să rădica, şi pre suflet cătră lucrarea lor a-l sili. Şi ca nu pre toate cealelalte să le zic şi să le povestesc, aceastea ádecă din întâia pricina aceaia să deşchid asupra lui, ádecă din răspândirea trupului, şi dintru căci nu sufere ticăloşiia liniştii.

Dar ce din ceaialaltă, ádecă dintru a înceape în lucrul porcilor? Şi ce iaste lucrul porcilor? Decât cu nehotărâre a lăsa pântecele, şi totdeauna a-l umplea pre dânsul, şi a nu avea vreame însemnată spre trebuinţa trupului, precum cei cuvântători. Şi ce deaciia să face dintru aceasta? De aicea iaste îmbătarea capului, şi îngreuiare a trupului multă, cu slăbănogirea umerilor. De unde nevoe iaste a să lăsa din slujba lui Dumnezeu. Că şi lenevire să adaogă spre a nu face metanii întru dânsa; lenevire despre obicinuitele închinăciuni; întunecare şi răceală a cugetului; minte groasă şi nedesluşitoare din turburări şi din multele întunecări ale gândurilor; negură groasă şi întunecoasă, întinsă întru tot sufletul; trândăvie multă întru tot lucrul lui Dumnezeu, împreună încă şi întru citire, pentru căci nu au gustat el dulceaţa cuvintelor lui Dumnezeu; deşărtare multă despre ceale de nevoe; minte neînfrânată şi răsipită în tot pământul; umezeală multă adunată întru toate mădulările; năluciri necurate în nopţi, prin arătări pângărite şi prin închipuiri necuvioase, pline de poftă, carea treace în suflet, şi întru însuşi sufletul voile sale cu necurăţie şi

le împlineaşte. Încă şi aşternutul ticălosului, şi hainele lui, şi însuşi trupul tot să întină pentru mulţimea scurgerii céiĭ urâte, aceiia ce ca dintru un izvor dintr'însul izvoraşte. Şi aceasta nu numai noaptea, ci şi în zi i să întâmplă lui. Căci trupul totdeauna curge, şi spurcă mintea. Cât el prin lucrurile aceastea de întreaga-înţelepciune să leapădă. Că dulceaţa gâdiliturilor să lucrează întru tot trupul lui cu necontenită şi nesuferită înfocare. Încă şi gânduri amăgitoare i să întâmplă lui, închipuindu-i frumseaţe de femei înaintea lui, şi zădărându-l pre el în toată vreamea, şi gâdilind pre minte întru vorbirea lor. Şi cu neîndoire să împreunează cu iale prin cugetarea lor, şi prin poftirea lor, pentru căci îi iaste întunecată socotitoarea[1] lui. Şi aceasta iaste ceaia ce o au zis Prorocul: «Aceasta iaste răsplătirea surorii tale Sodomii, carea desfătându-să mânca pâine spre săturare», şi cealelalte (Iezek. 16: 49). Însă şi aceasta s'au zis de oarecarele din înţelepţii cei mari: «Că deaca cineva va hrăni trupul său întru desfătare mare, în războiu aruncă pre sufletul său. Şi de ş'ar veni cândva întru sineşi, şi ar căuta a să sili spre a să stăpâni pre sineşi, nu poate, pentru înfocarea cea covârşitoare a pornirilor trupului, şi pentru silniciia şi nevoia zădărârilor şi a gâdilirilor celor ce robesc pre suflet întru voirile lor». Vezi aicea supţirătate a nedumnezeeştilor acestora?[2] Şi iarăşi acestaşi zice: «Desfătarea trupului întru cruzimea şi umezimea tinereaţelor, patimile în suflet iute a le căştiga izvodeaşte, şi îl încungiură pre el moartea, şi aşa cade supt judecata lui Dumnezeu».

Iară sufletul cela ce cugetă de-a pururea întru pomenirea celor cuviincioase, să odihneaşte întru slobozeniia sa[3], şi grijile lui sânt mici, şi nu să căiaşte întru ceva, purtare de grijă făcând pentru fapta bună, cârmuind patimile şi păzind fapta bună spre creaştere şi spre bucurie negrijealnică, şi cătră viiaţă îmbunătăţită, şi cătră liman fără de primejdie îl aduce. Că desfătările ceale trupeşti nu numai întăresc patimile şi le împuternicează pre dânsele asupra sufletului, ci şi îl dezrădăcinează pre el din rădăcinile lui. Şi împreună cu aceastea aprind pântecele spre neastâmpărare, şi spre nerânduiala hotarălor curviei céiĭ desăvârşit. Şi afară de vreame pre trebuinţa trupului a

---

[1] Ádecă mintea.

[2] Carii sânt nedumnezeeştii aceştea? Nu cumva îndrăciţii cu pântecele, cei ce au pântecele Dumnezeu? Iară supţirătate zice pre cea a trupeştilor patimi, celor întru mădulările lor, ascuţime? Sau nedumnezeeşti ádecă, pre însăşi patimile trupului le numeaşte, fiindcă de Dumnezeu nicidecum nu să ruşinează? Iară supţirătate, pre neţinuta lor înfocare? Sau au rămas o parte din ceale zise de marele înţelept (carele cine iaste nu iaste arătat), carea lângă ceale zise adăogându-să, arătată înţeleagerea să face? Că după aceasta, ádecă: «Vezi aicea supţirătate a nedumnezeeştilor acestora», apucă iarăşi cuvintele marelui înţelept, zicând: «Şi iarăşi acestaşi zice», şi cealealalte.

[3] Întru altele greceşti să află «întru videniia sa».

o săvârşi îl silesc. Şi cel ce iaste luptat întru aceastea nu voiaşte a suferi puţină flămânzire şi a să stăpâni pre sineşi, pentru că robit iaste de patimi.

Aceastea sânt roadele ruşinii, ceale din îmbuibarea pântecelui. Şi ceale mai nainte de aceastea sânt roadele răbdării céiĭ întru un loc, şi ale petreacerii céiĭ întru linişte. Pentru aceasta şi vrăjmaşul, ştiind vremile trebuinţelor noastre celor fireşti, prin care firea să mişcă spre trebuinţa eiĭ, şi cum că mintea dintru răşchirarea ochilor să rătăceaşte, şi din odihna pântecelui, să sârguiaşte şi să nevoiaşte a ne zădărî pre noi adăogare a face spre trebuinţa cea firească, şi a sămăna întru noi închipuiri de gânduri vicleane întru nişte vremi ca aceastea; cât, de ar putea, a prea-împuternici patimile împrotiva firii, pentru mai multa împreună-împleticire, şi a-l cufunda pre om întru căderi. Pentru aceasta cu cuviinţă era noao, precum vrăjmaşul cunoaşte vremile, aşa şi noi să cunoaştem neputinţa noastră şi putearea firii noastre, cum că nu iaste îndestulată spre năvălirile şi spre pornirile vremilor acelora, şi spre supţirătatea gândurilor celor ce sânt ca praful cu supţirătatea înaintea ochilor noştri, şi cum că nu putem a le vedea pre dânsele şi a ne întâmpina cu ceale ce ni să întâmplă noao; şi pentru multa ispitire cu carea ne-am ispitit de vrăjmaşul, şi întru ticăloşie de multe ori ne-am rănit dela dânsul, deaciia a ne înţelepţi, şi a nu ne lăsa pre înşine a fi aruncaţi de a face voia odihnii noastre şi a ne birui de foame, ci mai vârtos, măcar de şi ne-ar chinui pre noi foamea sau ne-ar strâmtora, să nu ne clătim din locul liniştii noastre şi să ajungem acolò unde cu lesnire ni să întâmplă noao unile ca aceastea, nici să ne izvodim noao pricini şi chipuri ca din pustie să eşim. Că aceastea sânt pândirile şi meşteşugirile diavolului ceale arătate. Iară de vei răbda în pustie, nu vei fi ispitit. Că nu vezi întru dânsa femei, nici ceva care vatămă vieţuirea ta, nici glasuri necuvioase auzi.

«Ce iaste ţie şi căii Eghipetului, ca să beai apa Ghionilor?» (Ierem. 2: 18). Înţeleage ceale ce îţi zic ţie. Arată vrăjmaşului tău răbdarea ta şi iscusinţa ta întru ceale mici, ca să nu caute dela tine pre ceale mari. Iară hotar fie-ţi ţie aceaste mici, ca prin aceastea să surpi pre împrotivă-luptătoriul. Ca să nu să îndeletnicească, şi să îţi sape ţie curse mari. Că cela ce nu să pleacă vrăjmaşului nici cinci paşi a eşi din sihăstriia sa, cum poate a să pleca pre sineşi să iasă din pustie sau să se apropie de sat? Şi cela ce nu priimeaşte a privi prin fereastră din sihăstriia sa, cum să va pleca pre sineşi a eşi dintru dânsa? Şi cela ce de-abiia seara să pleacă a să împărtăşi de prea puţină hrană, cum va fi amăgit de gândurile sale mai nainte de vreame a mânca? Şi cela ce din ceale proaste să ruşinează a să sătura, cum din ceale mari va pofti? Şi cela ce nici spre trupul său să pleacă a privi, cum spre frumseaţele ceale streine pre acesta îl va amăgi iscodire a face?

Deci arătat iaste cum că dintru început întru ceale mici treacere cu vedearea făcând, să biruiaşte cineva, şi aşa dă pricină vrăjmaşului a-l lupta pre el întru ceale mari. Fiindcă cela ce de viiața ceastă vremealnică nu face purtare de grijă, cât nici la puțină vreame să petreacă întru dânsa, cum să va teame de dosedirile şi de necazurile ceale ce îl duc spre moartea cea iubită? Acesta iaste războiul socotinței, că înțelepții nu să slobozesc pre sineşi a să găti spre luptele ceale mari; ci răbdarea cea arătată întru ceale mici de dânşii, aceasta iaste ceaia ce îi păzeaşte pre dânşii de a nu cădea întru ostenealele ceale mari.

Deci întâiu ádecă diavolul să nevoiaşte necontenita rugăciune a inimii a o surpa, apoi aşa pleacă şi însemnatele vremi ale rugăciunii şi ale pravelii ceiia ce trupeaşte să face a le defăima. Şi aşa întâiu să slăbănogeaşte gândul, mai nainte de vreame a să împărtăşi de hrană, întru ceale preamici şi supțiri şi proaste. Şi după cădearea răsipirii înfrânării sale să alunecă întru desfrânare şi întru învierşunare. Şi întâiu ádecă să biruiaşte, iară mai vârtos preamic lucru să socoteaşte în ochii săi a privi spre goliciunea trupului său, sau spre alta oarecarea frumseațe a mădulărilor sale, când s'ar dezbrăca de hainele sale, sau când ar eşi afară spre trebuința trupului său, sau pentru ud, şi i s'ar slăbănogi organele simțirilor sale, sau ar băga mâna sa cu îndrăzneală înlăuntru hainelor sale şi ar pipăi trupul său. Şi atuncea i să ivesc lui altele şi altele. Şi cela ce mai nainte negreşirea minții o păziia, şi pentru una dintru aceastea să mâhniia, atuncea deşchide asupra sa mari şi cumplite întrări. Că gândurile, ca în pildă să zic, ca apa sânt, şi precât să țin despre toate părțile, întru buna rânduiala lor umblă. Iară deaca de acolò puțin către ceale dinnafară ar eşi, surpare a gardului şi pustiire multă lucrează. Că stă vrăjmaşul chibzuind şi chitind, şi aşteptând zioa şi noaptea pre dinnaintea ochilor noştri, şi pândeaşte prin carea întrare a organelor simțirilor noastre, deşchisă fiind lui, ar întra. Şi oarecarea lenevire întru vreuna din ceale mai nainte zise de noi făcându-să, atuncea şi însuşi vicleanul şi neruşinosul câine segețile sale ni le trimite noao. Şi uneori ádecă însăşi firea dela sineşi iubeaşte odihna, şi îndrăzneala, şi râsul, şi răspândirea, şi trândăvirea, şi să face izvor al patimilor şi noian al turburării; iară alteori împrotivnicul le vâră pre aceastea în suflet. Ci noi să schimbăm deaciia ostenealele noastre ceale mari întru ostenealele noastre ceale mici, pre care le socotim nimic. Că deaca aceastea, precum s'au arătat, care de noi trecute să fac cu vedearea, atâtea nevoințe mari, şi osteneale cu anevoe de isprăvit, şi lupte turburate, şi rane preamari întorc, cine nu să va sârgui prin ostenealele aceaste mici ale începăturii céiĭ noao a afla pre odihna cea dulce?

O înțelepciune, cât eşti de minunată! Şi cum mai nainte le vezi toate de departe! Fericit iaste cela ce te-au aflat pre tine. Că din trândăvirea tine-

reațelor slobozit s'au făcut. Oricine neguțătoreaşte prin mică neguțătorie, ádecă agoniseală, lecuirea patimilor celor mari, bine face. Pentru că oarecând oarecarele din filosofi, întru trândăvire pornit fiind şi simțindu-o, numaidecât s'au îndreptat pre sineşi, şezind fără de veaste. Şi văzindu-l pre el altul, au râs pentru aceasta. Iară el au răspuns: Nu pentru aceasta m'am temut, ci pentru defăimare mă tem. Căci de multe ori şi defăimarea cea mică, de mari primejdii pricinuitoare să face. Iară prin căci afară de rânduială m'am făcut, şi degrab m'am îndreptat pre sinemi, m'am arătat pre sinemi că sânt cu trezvire, şi cum că nici pre ceaia ce nu iaste vreadnică de teamere nu o trec cu vedearea. Că al filosofiei céiĭ preaînalte acesta iaste hotarul cel preadesăvârşit, fiindcă să obicinuiaşte pre sineşi luotoriu aminte şi doritoriu a să face. Că aceasta iaste filosofiia, ca cineva şi întru ceale prea de nimic şi mici, care să fac de dânsul, de-a pururea treaz să fie. Că odihniri mari îşi învistiereaşte luişi, şi nu doarme, ca să nu i să întâmpleaze lui ceva împrotivnic; ci tae pricinile mai nainte de vreame, şi prin lucrurile ceale preamici sufere mâhniciunea cea mică, pierzând printr'însa pre cea mare.

Iară nebunii mai nainte cinstesc pre mica odihnire cea de aproape, mai mult decât pre Împărăţiia cea departe, neştiind că mai bine iaste a suferi munciri întru luptare, mai mult decât a să odihni întru aşternutul împărăției ceştii pământeşti întru osândirea trândăvirii. Că înțelepților dorită le iaste moartea, pentru ca să nu fie prihăniți, cum că fără de trezvire au săvârşit ceva întru lucrurile lor. Pentru aceaia şi zice înțeleptul: «Fii deştept şi treaz pentru viiața ta. Că rudenie iaste somnul a minții, şi închipuire a morții céiĭ adevărate». Iară de-Dumnezeu-purtătoriul Vasilie zice: «Carele întru ceale mici ale sale lenevos iaste, să nu îi crezi lui că să va înfrumseța întru ceale mari».

Pentru ceale ce vei a fi viu, nu te lenevi, nici pregeta pentru dânsele a muri. Că semn iaste al trândăvirii micşorarea de suflet. Iară maică amândurora acestora iaste defăimarea. Omul fricos arată cum că de doao boale boleaşte: zic ádecă de iubirea de trup, şi de puțina credință. Iară iubirea de trup semn iaste al necredinții. Iară cela ce pre aceastea le defaimă, adeverit să face cum că creade lui Dumnezeu cu tot sufletul, şi pre ceale ce vor să fie le aşteaptă.

Deaca cineva fără de primejdii, şi fără de luptări, şi fără de ispite de Dumnezeu s'au apropiiat, şi tu urmează-i lui.[1] Buna îndrăznire a inimii şi

[1] Cruce a râdica, şi de sineşi a să lepăda, şi sufletele sale a-şi piiarde – Stăpânul, tuturor celor ce voesc a-i urma lui, le-au poruncit. Iară trâmbița Duhului cea mare-glăsuitoare prea arătat strigă: «Şi toți cei ce voesc cu blagocéstie a vieţui întru Hristos Iisus, goniți vor fi» (2 Tit 3: 13). Cine dar iaste cela ce fără de primejdii, şi fără de lupte, şi fără de ispite poate a

defăimarea primejdiilor din una dintru aceaste doao pricini să face: sau din învârtoşarea inimii, sau din multa credinţă cea către Dumnezeu. Şi învârtoşerii inimii ádecă îi urmează mândriia; iară credinţii, smerita cugetare a inimii. Nu poate omul a câştiga nădeajde către Dumnezeu, de nu mai întâi au săvârşit voia lui despre o parte. Că nădeajdea cea către Dumnezeu şi bărbăţiia inimii din mărturiia ştiinţii să nasc, şi prin adevărata mărturie a minţii noastre pre nădeajdea cea către Dumnezeu o avem. Iară mărturiia minţii să face întru a nu fi osândit cineva întru nimic despre ştiinţă, cum că s'au lenevit întru ceaia ce iaste cu datorie dupre putinţa lui. Iară «deaca inima noastră nu ne osândeaşte pre noi, îndrăzneală avem către Dumnezeu» [1 Ioann 3: 21]. Deci îndrăzneala din isprăvile faptelor bune şi din ştiinţa cea bună să adaogă. Deci aspru iaste a sluji trupului. Şi carele puţin din mult ar simţi pre nădeajdea cea către Dumnezeu, nu să va mai pleca de nevoe a sluji asprului acestuia stăpân, trupului celui pământesc şi stricăcios.

Pentru tăceare şi linişte

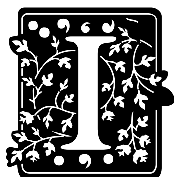
A tăcea de-a pururea şi păzirea liniştii dintru aceaste trei pricini întru oarecarele să fac: ori pentru slava oamenilor, sau pentru fierbinţeala râvnii faptei bune, sau căci vorbire oarecarea Dumnezeiască are cineva înlăuntrul său şi mintea lui trasă iaste către dânsa. Deci deaca cineva vreuna din ceale mai de pre urmă nu are, de nevoe cu boala cea dintâi boleaşte. Faptă bună iaste nu arătarea lucrurilor celor multe şi de multe fealiuri, celor ce prin trup să săvârşesc, ci preaînţeleapta inimă întru nădeajdea eiĭ. Că o împreunează pre dânsa cu lucrurile ceale dupre Dumnezeu scóposul cel drept. Că mintea ádecă poate fără de fapte trupeşti a săvârşi binele; iară trupul, fără de înţelepciunea inimii de şi va lucra, nu poate a să folosi. Însă nu sufere omul lui Dumnezeu, când prilej ar afla a lucrării céiĭ bune, de nu va arăta dragostea întru osteneala lucrării sale către Dumnezeu. Rânduiala ádecă cea dintâi totdeauna sporeaşte; iară cea de-a doa de multe ori sporeaşte, uneori însă şi nu. Şi să nu socoteşti că lucrul acesta mic iaste, ca cineva de pricinile patimilor departe să se depărteaze totdeauna. Iară Dumnezeului nostru să fie slavă în veaci. Amin.

---

să apropiia de Dumnezeu? Şi cine cândva din drepţii cei din veac fără de primejdie au înnotat pre marea cea mult turburătoare a lumii aceştiia? Sau cine fără de trântire şi fără de lupte şi osteneale văpaia poftelor celor trupeşti o au stins? Sau cine, nelovindu-să de cursele ceale de multe fealiuri ale celui întrutot-măestru Veliar, fără de ispitire întrutot-luptata stadiia faptei bune o au săvârşit? Deci cum Avva zice: «Deaca cineva fără de primejdii», şi cealealalte? Sau cum că neputinţa lucrului, prin pricina cea despre cel cu neputinţă o arată, batjocorind oarecum şi râzând, precum ar zice cineva: «De au zburat şi altul cineva oarecând, şi tu vei zbura, următoriu lui făcându-te».

C U V Â N T a l 2 7 -l e a

Pentru pornirea trupului

ară pornirea mădulărilor celor de jos ale trupului, carea afară de gândurile ceale mai iuți ale dulceții céiĭ necuvioase să face, ceaia ce să porneaşte cu înfocare şi trage pre suflet întru ticăloşie fără de voe, fără de îndoială din săturarea pântecelui iaste. Iară deaca poate pântecele ádecă, bună rânduială are întru hrănire, iară mădulările fără de voe, ori măcar cât de puțin s'ar mişca, cunoaşte cum că în trup izvoraşte patima. Şi armă tare şi nebiruită socoteaşte a fi, întru luptarea aceasta, depărtarea despre vedearea femeilor. Căci împrotivnicul nu poate a lucra întru noi ceale ce firea nu poate a le lucra prin putearea eiĭ. Că să nu socoteşti că firea uită pre ceale întru dânsa fireaşte sămănate dela Dumnezeu spre naşterea de copii, şi spre cercarea celor ce sânt întru luptare. Ci depărtarea de lucruri omoară pofta întru mădulări, şi uitare şi piiardere pricinuiaşte eiĭ.

Altele sânt gândurile lucrurilor celor ce departe sânt depărtate, şi care prost trec prin minte, şi mişcare mică şi întunecoasă înlăuntru pricinuesc din sineşi; şi altele sânt gândurile ceale ce, întru vedearea materiei, cufundă pre minte fără de uitare, şi din apropiiare pornesc patimile, şi hrănesc pre poftă întru om, precum untul-de-lemn hrăneaşte aprinderea candelii, şi patima cea acum omorâtă şi stinsă o aprind, şi turbură pre noianul trupului prin mişcarea corabiei minții. Iară fireasca mişcarea aceasta, ceaia ce întru noi lăcuiaşte pentru singură naşterea de copii, fără de adăogarea cea dinnafară, voirea a o turbura din curățenie şi a supăra întreaga-înțelepciune nu poate. Că nu au dat Dumnezeu puteare firii a birui pre buna voire cea către dânsul. Ci când cineva s'ar porni, ori din mânie, sau din poftă, nu putearea cea firească a-l scoate pre el din hotarul firii şi a să face afară de ceale cuviincioase îl sileaşte, ci adăogirea, pre carea o facem deasupra firii prin pricinile voirii. Că Dumnezeu toate câte au făcut, bine şi cu măsură le-au făcut. Şi precât măsura asemănării celor fireşti drept întru noi să păzeaşte, pre atâta pornirile ceale fireşti nu pot a ne sili pre noi din cale a eşi; ci numai cu mişcări bine rânduite să mişcă trupul, cât numai să ştim cum că iaste întru noi patima cea firească, şi nu ca să ne gâdilească şi să ne supere iute, cât ca să ne împiiadece din călătoriia întregii-înțelepciuni, nici iarăşi ca să întunece pre minte din mânie, şi din pace spre iuțime să o pornească. Iară deaca noi împreună duşi am fi cândva cu ceale simțite (prin care şi mâniia afară de fire să obicinuiaşte năvălire a priimi), ori prin mâncare, sau prin băutură, prin covârşitoare câtățime, sau prin apropiiarea de femei, şi întru vedearea acestora a să îndeletnici, sau întru vorbirile ceale pentru dânsele, dintru care văpaia poftii să aprinde şi saltă în trup, de aicea blândețea cea firească, spre sălbătăcie o schim-

băm – sau pentru mulțimea umizealii céiĭ dintru noi, sau pentru vederile ceale de multe fealiuri ale lucrurilor.

Iaste încă uneori pornirea acestora şi din slobozire, ceaia ce pentru mândriia noastră să face. Şi aceasta nu iaste ca aceaia. Că pre războaele acealea, ale slobozeniei le numim, care sânt cale a firii céiĭ de obşte; iară pre războiul cel din slobozire, cel ce din pricina mândriei noastre să face, îl cunoaştem când întru luare aminte şi întru osteneale întru mai multă vreame ne-am face, şi ni să pare cum că am isprăvit oarece, sloboziți sântem luptați a fi, ca să ne deprindem smereniia. Iară cealelalte războae, care fără de pricina aceasta ni să fac noao mai presus de puteare, din trândăviia noastră să fac. Căci firea, când oarecarea adăogire din ceaste simțite prin lăcomiia pântecelui ar priimi, nu să pleacă deaciia a-şi păzi rânduiala cea dela zidirea sa cea dintâiu. Că cela ce pre scârbele pustniciei şi pre neeşire [din chilie] le-au lepădat de bunăvoe, fără de voe păcatele a le iubi silit să face. Că fără de aceastea a ne despărți de măguliturile cugetării noastre nu putem. Că precât ostenealele să înmulțesc, aceastea să împuținează. Fiindcă necazurile şi primejdiile ucig pre dezmierdarea cea dulce a patimilor, iară odihna le hrăneaşte şi le creaşte pre dânsele.

Deci arătat s'au cunoscut cum că Dumnezeu şi Îngerii lui întru nevoi să bucură, iară diavolul şi lucrătorii lui, întru odihnă. Şi deaca prin necazuri şi prin strâmtorări să săvârşesc poruncile lui Dumnezeu, şi noi, monahii, pre aceastea le-am defăimat, deaciia pre însuşi cela ce ne-au poruncit poruncile a-l defăima ne măestrim, pentru căci iubim patimile, care să nasc din odihna şi din dulcețile trupului. Şi facem deşartă pricina faptei bune, ádecă pre strâmtorare, şi pre necaz, şi pre nevoi şi pre boale, şi pre ceaialaltă strâmtorare carea ne întâmpină pre noi. Şi pentru aceasta dupre măsura odihnii céiĭ ce să aduce întru noi, dupre atâta loc facem patimilor întru noi. Căci în trup strâmtorat nu pot gândurile a să împrăştiia spre ceale deşarte. Şi când cineva cu bucurie ar suferi ostenealele şi necazurile, şi gândurile tare a le înfrâna poate. Căci însăşi gândurile nelucrătoare sânt întru osteneale. Şi când omul îşi va aduce aminte de păcatele sale ceale dintâiu, şi să va chinui pre sineşi, atuncea şi Dumnezeu face purtare de grijă a-l odihni pre el. Că să bucură Dumnezeu căci el singur luişi certarea ş'au dat pentru eşirea afară din calea lui Dumnezeu. Care semn iaste al căii céiĭ adevărate de pocăință. Şi precât el mult îşi sileaşte pre sufletul său, pre atâta să înmulțeaşte dela Dumnezeu cinstea lui. Şi toată bucuriia trupească, carea nu are pricina din fapta bună, una ca aceasta îndată porniri ale poftelor râdică întru cela ce o au aflat pre dânsa. Priceape însă aceasta, cum că spre toată pofta cea pătimaşă, nu spre cea firească o am zis aceasta. Iară Dumnezeului nostru să îi fie slavă în veacii veacilor. Amin.

C U V Â N T a l 2 8 - l e a

Pentru priveghiiarea nopților, şi pentru chipurile ceale de multe fealiuri ale lucrării eiĭ

ând ai vrea să stai întru slujba priveghierii tale, împreună-ajutându-ți ție Dumnezeu, fă cum îți zic ție. Pleacă-ți genunchele tale dupre obiceaiu, şi te scoală, şi după aceastea nu îndată să îți începi slujba ta: ci când te vei ruga întâiu, şi o vei săvârşi pre aceasta, şi vei pecetlui pre inima ta şi mădulările tale cu închipuirea cea de viiață făcătoare a Crucii, stăi ca întru un şfert de ceas tăcând, până ce s'ar domoli simțirile tale, şi gândurile tale s'ar alina. Şi după aceasta înalță-ți vedearea ta cea mai din lăuntru cătră Domnul, şi îl pleacă pre el cu întristare, a-ți întări neputința ta, şi a să face cuvântarea stihurilor tale şi cugetările inimii tale bineplăcute voii lui céiĭ sfinte. Şi zi încet întru rugăciunea inimii tale aşa:

Rugăciune. **D**oamne Iisuse Dumnezeul mieu, cela ce cercetezi zidirea ta, căruia arătate îți sânt patimile meale, şi neputința firii noastre, şi tăriia împrotivnicului nostru, tu însuți acopere-mă pre mine despre răutatea vrăjmaşului nostru celui de obşte ce îmi pizmuiaşte mântuirea mea. Căci putearea lui iaste tare, şi firea noastră iaste ticăloasă, şi putearea noastră iaste neputincioasă. Tu dar, Bunule, cela ce ştii neputința noastră, carele şi porți greutatea neputinții noastre, păzeaşte-mă pre mine de turburarea gândurilor şi de potopul patimilor, şi vreadnic mă fă pre mine sfintei slujbei aceştiia. Ca nu cumva întru patimile meale să îi stric dulceața eiĭ, şi să mă aflu obraznic înaintea ta, şi îndrăzneț.

Ni să cuvine însă noao cu toată slobozeniia a umbla întru slujba noastră, afară de toată mintea copilărească turburată. Iară de vom vedea cum că vreame nu iaste multă, şi ni să face zioă mai nainte de a săvârşi noi, să lăsăm de bunăvoe cu înțeleagere o slavă, sau şi doao, din obiceaiu, ca să nu să facă loc turburării, a piiarde gustul slujbii noastre, şi să turburăm Psalmii ceasului celui întâiu.

Deaca, când îți faci slujba, ț'ar grăi ție şi ț'ar şopti gândul, zicându-ți ție: Grăbeaşte puțin, şi să înmulțeaşte lucrul, şi degrab te vei izbăvi, să nu te canoneşti pre sineți; iară deaca mai tare te-ar supăra întru aceasta, întoarce-te îndată înapoi o slavă, sau cât voeşti, şi pre fieştecare stih ce poartă chipul rugăciunii, cu înțeleagere grăiaşte-l pre el de multe ori. Şi deaca iarăşi te va turbura pre tine, sau ar strânge împrotiva ta, lasă cuvântarea stihului şi pune-ți genunchele la rugăciune, şi zi: Eu nu graiuri voesc a măsura, ci Lăcaşurile

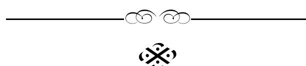
caut a le ajunge.[1] Că în toată cărarea mea, întru carea mă vei povățui pre mine, degrab eu întru aceasta voiŭ umbla, Doamne. Norodul acela carele au vărsat vițelul în pustie, patruzeci de ani au umblat, pre aceasta străbătându-o, suindu-se şi pogorându-se prin munți şi prin dealuri, şi pământul făgăduinții nici de departe l-au văzut.

Iară deaca când priveghiezi, starea te-ar birui pre tine din lungimea întinderii, şi ai slăbi din slăbiciune, şi țe-ar zice ție gândul – iară mai vârtos cel cu rea măestrie ar grăi gândului, precum şi şarpelui: «Săvârşaşte, fiindcă nu poți a sta», zi-i lui: «Nu aşa. Ci voiŭ şedea o şedeare, şi aceasta iaste mai bună decât somnul. Şi de ar tăcea limba mea, şi nu ar grăi Psalm, iară mintea mea s'ar îndeletnici împreună cu Dumnezeu întru rugăciune şi întru vorbirea cea cu dânsul, trezvirea decât tot somnul mai folositoare iaste».

Şi nu numai starea toată priveghiiarea iaste, nici iarăşi cuvântarea de stihuri a singuri Psalmilor. Ci iaste întâia: cela ce în Psalmi toată noaptea o poartă; a doao: iaste şi cel întru pocăință, şi întru rugăciuni de umilință, şi întru plecări pre pământ; a treia: iaste şi cel întru plângere, şi întru lacrămi, şi întru tânguiri pentru greşalele sale. (S'au zis pentru oarecarele din Părinții noştri cei mai nainte de noi, cum că patruzeci de ani un cuvânt au fost rugăciunea lui: «Eu ca un om am greşit, iară tu ca un Dumnezeu iartă-mă». Şi îl auziia pre el Părinții că cugeta stihul acesta cu întristare, când plângea şi nu să alina; şi în locul slujbii îi era lui singură rugăciunea aceasta noaptea şi

[1] «Ci Lăcaşurile a le ajunge». «În casa Părintelui mieu lăcaşuri multe sânt» (Ioann 14: 2), Unul-Născut Fiiul lui Dumnezeu au zis. Iară de-Dumnezeu-cuvântătoriul Grigorie zice: «Iaste ceva, ceaia ce pricinuiaşte Lăcaşurile aceastea, precum iaste cuvântul mieu» (că au zis mai sus cum că lăcaş iaste odihna şi slava cea de acolò, cea învistierită celor fericiți – Cuv.1, *Pentru Bogoslovie*), «sau nu iaste nimic?» Iaste cu adevărat. Ce iaste aceasta? Ádecă cum că sânt viețuiri de multe fealiuri, şi aleageri, şi alta aiurea aduce, dupre potrivirea credinții. Pre carea şi căi o numim. Deci pre toate să cade a călători, sau [numai] pre unele din căile aceastea? Deaca ádecă iaste cu putință, acelaşi pre toate; iară de nu, pre ceale mai multe; iară de nu, pre unele; iară de nu iaste nici aceasta, mare iaste deaca pre una foarte, cum mie mi să arată. Deci aceasta sfătuiaşte Cuviosul a ne ruga, ádecă ca prin toate viețuirile ceale de multe fealiuri ale faptei bune să treacem. Că după ce au zis aceasta, ádecă «Lăcaşurile a le ajunge», adaogă şi aceasta, ádecă: «Că în toată cărarea mea, întru carea mă vei povățui pre mine, degrab eu întru aceasta voiŭ umbla». Ci şi ceaialaltă pildă, a norodului celui ce au vărsat vițelul, foarte iaste potrivită. Că precum cei ce au jertvit vițelului, multe căi ádecă au străbătut, spre pământul făgăduinții privind, ci pentru necredința lor, de Dumnezeu nefiind povățuiți, patruzeci de ani în pustie rătăcindu-se, nici a-l vedea pre el s'au învrednicit – aşa cu adevărat şi cei ce slujesc Adevăratului Dumnezeu, întru odihna cea făgăduită celor fericiți a întra poftind, de nu vor fi îndreptați de Dumnezeu ca să străbată cu credință cătră cărările ceale ce o pricinuesc pre aceasta, cu adevărat nu o nemeresc pre aceasta, în pustietatea faptelor bune rătăcindu-se.

zioa.[1]) A patra: şi iaste cela ce puține seara stihuri grăiaşte, iară ceaialaltă parte a nopții o petreace întru tropare; a cincea: şi iaste cel întru slavoslovie şi citire; a şasea: şi iaste iarăşi cela ce ş'au pus luişi hotar a nu-şi pleca genunchiul în vreamea aceaia întru carea îl lupta gândul curviei. Iară Dumnezeului nostru slavă şi țineare, în veacii veacilor. Amin.

[1] Vezi *Pateric*, «Pentru Avva Apollo» 2. (N. ed.)

CUVÂNT al 29-lea

Pentru căile ceale ce ne fac a ne apropiia de Dumnezeu, şi care să arată omului din lucrurile ceale dulci ale priveghierii céiĭ de noapte. Şi cum că cei ce întru petreacerea aceasta lucrează, cu miiare să hrănesc în toate zilele vieţii lor.

ă nu socoteşti, o, omule, cum că întru toată lucrarea monahilor iaste vreo petreacere mai mare decât priveghiiarea nopţii. Cu adevărat, frate, şi mai mare iaste, şi prea de nevoe înfrânatului. Şi de nu i s'ar face sihastrului răsipire şi turburare întru lucrurile ceale trupeşti şi întru grijirea de ceale trecătoare, ci s'ar feri pre sineşi despre lume şi s'ar păzi pre sineşi cu priveghiiare, mintea acestuia în scurtă vreame ca cu nişte aripi va zbura, şi să va înălţa către frumseţea lui Dumnezeu, şi la slava lui degrab va ajunge, şi întru cunoştinţa cea mai presus de cugetarea omenească înnoată prin uşurimea şi uşurătatea eiĭ. Pre monahul cela ce petreace întru priveghiiare cu socoteala minţii, pre acesta să nu îl vezi ca pre un purtătoriu de trup. Că al rânduialii céiĭ îngereşti cu adevărat iaste lucrul acesta. Că cu neputinţă iaste cei ce întru petreacerea aceasta totdeauna vieţuesc, fără de Daruri mari dela Dumnezeu a să lăsa pentru trezvirea lor, şi pentru deşteptarea inimii, şi pentru petreacerea cea îngrijată a gândurilor lor către dânsul. Sufletul care întru petreacerea priveghierii aceştiia să osteneaşte şi să străluceaşte, ochi heruviniceşti va avea, ca totdeauna să privească şi să vază vedearea cea Cerească.

Eu ádecă socotesc cum că cu neputinţă iaste, cela ce cu cunoştinţă şi cu socoteală ş'au ales luişi pre această osteneală mare şi Dumnezeiască, şi greutatea aceasta au voit a o purta, să nu să nevoiască întru preaslăvita partea aceasta pre carea o au ales, şi în zi a să păzi pre sineşi de turburarea împreună-vorbirilor şi de grija lucrurilor, ca nu deşărt să se facă de rodirea cea minunată şi de desfătarea cea mare, ceaia ce să aşteaptă a să culeage dintru dânsa. Însă cela ce nu să grijaşte de aceasta, cutez a zice că nu ştie pentru ce să osteneaşte şi de somn să depărtează, şi întru cuvântarea de stihuri cea multă, şi întru truda limbii, şi întru starea cea de toată noaptea rău-pătimeaşte, neavând mintea sa întru cântarea de Psalmi a lui şi întru rugăciune, ci ca de un obiceaiu purtat fiind, să osteneaşte fără de socoteală. Şi de nu sânt aceastea aşa precum am zis, cum ar fi lipsit de a săcera din necontenita sămănătura lui, cea întru osteneală, facerile de bine ceale preamari şi rodirile? Că deaca în locul grijilor acestora s'ar fi îndeletnicit pre sineşi întru citirea Dumnezeeştilor Scripturi, ceaia ce împuternicează pre minte, şi mai ales carea iaste adăparea rugăciunii, şi ajută către priveghiiare, şi a aceştiia ádecă soţie, iară a minţii iaste lumină – o ar fi aflat pre dânsa povăţuitoare

spre cărarea cea dreaptă, şi sămănătoare de materiia vederii întru rugăciune; şi [cum că] leagă cugetările despre răspândire ca să nu să rătăcească şi să se împărțească întru ceale deşarte, şi samănă pomenirea lui Dumnezeu în suflet neîncetat, şi căile sfinților celor ce bine i-au plăcut lui, şi face pre minte a căştiga supțirătate şi înțelepciune – şi aşa ar fi aflat copt rodul unor lucrări ca acestora.

Pentru ce dar, o, omule, aşa fără de socoteală ocârmueşti ceale ale tale? Că noaptea ádecă stare de toată noaptea săvârşeşti, şi te trudeşti pre sineți şi întru cântările de Psalmi, şi întru cântările de laude, şi întru rugăciuni; şi grea ție şi nu mică ți să arată, prin prea puțină sârguință a zilii a te învrednici Darului lui Dumnezeu, pentru rea-pătimirea ta întru cealelalte? Pentru ce te chinueşti pre sineți? Pentru ce răsipeşti trezvirea? Şi noaptea ádecă sameni, iară zioa vânturi osteneala ta, şi te afli fără de roadă, şi răsipeşti deşteptarea, şi trezvirea, şi fierbinţeala, pre carea o ai căştigat, şi îți pierzi osteneala ta înzadar întru vorbirile ceale turburătoare ale oamenilor şi ale lucrurilor, fără de oarecarea binecuvântată pricină? Că deaca cugetării céiĭ de noapte următoare ai fi făcut pre lucrarea cea de zioa şi pre fierbințeala vorbirii inimii, şi nu ai fi pus despărțire în mijloc, în puțină vreame aveai a te împletici cu pieptul lui Iisus. Ci de aicea arătat iaste că fără de socoteală viețueşti, şi nu ştii pentru ce să cuvine monahii a priveghiia. Tu poate socoteşti cum că numai pentru ca să se ostenească monahul s'au pus aceastea, şi nu pentru altceva ce să naşte dintru aceastea. Iară cela ce s'au învrednicit din Daru a cunoaşte pentru carea nădeajde nevoitorii să împrotivesc somnului, şi silesc pre fire, şi prin deşteptarea trupurilor lor şi a cugetărilor îşi aduc rugăciunile lor în fieştecarea noapte, acela ştie putearea ceaia ce să face din păzirea cea de zioa, şi ce fealiu de ajutoriu dă minții întru liniştea nopții, şi ce fealiu de stăpânire ia asupra gândurilor, şi ce fealiu de curățenie simte, şi cum mulțimea faptelor bune fără de silă şi fără de luptă i să dăruiaşte lui, şi cu slobozenie îl face să înțeleagă blagoródiia gândurilor.[1] Lângă aceastea, eu zic cum că deaca trupul ar slăbi, pentru neputința sa, şi nu ar putea să postească, poate mintea şi prin singură priveghiiarea a căştiga pre aşezarea sufletului şi a-i da inimii înțeleagere de a cunoaşte putearea cea duhovnicească, numai de nu i s'ar face lui prăpădire din lățimea pricinilor celor de zioa.

Pentru aceaia te rog pre tine, cela ce doreşti a căştiga minte deşteptată către Dumnezeu şi cunoaştere a vieții céiĭ noao, în toată viiața ta să nu te leneveşti spre petreacerea priveghierii. Căci dintru dânsa ți să deşchid ochii

---

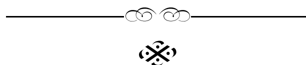
[1] În cea scrisă cu mâna grecească să află aşa: «Şi ce fealiu de stăpânire asupra gândurilor, şi ce fealiu de curățenie şi adunare a minții fără de silă lui îi dăruiaşte, şi fără de luptă, şi cum că cu slobozenie îl face pre el să înțeleagă blagoródiia cuvintelor».

tăi ca să vezi toată slava viețuirii şi putearea căii dreptății. Iară deaca nevoindu-te tu cu o nevoință ca aceasta, ți să va face ție iarăşi – care să nu fie! – gând de trândăvie, şi s'ar încuiba întru tine, poate din ispitirea Apărătoriului tău, carele dupre obiceaiu te lasă pre tine să te schimbi întru unele ca aceastea, ori întru fierbinţeală, ori întru răceală, ori din oarecarea pricină, sau din neputința trupului, sau pentru că nu poți tu a răbda osteneala multei cântării de Psalmi ceiia ce dupre obiceaiu să face dela tine, şi a rugăciunii céiĭ întinse, şi a multei plecări a genunchelor, care te-ai obicinuit de-a pururea a le săvârşi – te rog pre tine întru dragoste, de ai rămânea dintru aceastea, şi nu vei putea a le face pre dânsele, măcar şezând priveghiiază, şi în inimă te roagă, şi să nu dormi, şi cu toată meşteşugirea treci noaptea, şezind şi cugetând cugetări bune. Şi nu îți învârtoşa inima ta, şi să o întuneci pre ea cu somnul, şi iarăşi îți va veni ție prin Daru întâia fierbinţeala aceaia, şi uşurătatea, şi putearea, şi săltând te vei bucura, mulțemind lui Dumnezeu. Că răceala şi o greotate ca aceasta, spre ispitire şi cercare slobozite să fac omului. Şi de s'ar deştepta pre sineşi cu fierbinţeală, şi le-ar scutura pre dânsele dela sineşi, puțin nevoindu-să, atuncea să apropie de dânsul Darul precum au fost, şi îi vine lui altă puteare, având tot binele întru sineşi ascuns şi chipurile sprijinealii. Şi să va minuna îngrozindu-să omul, aducându-şi aminte de greotatea cea mai dinnainte, şi de uşurarea şi putearea cea venită preste dânsul, şi osebirea şi uşurătatea socotindu-o, şi cum de năprasnă o schimbare ca aceasta au priimit. Şi de atuncea să înțelepțeaşte, ca deaca iarăşi ar veni preste dânsul o greotate ca aceasta, să o cunoască pre dânsa dintru întâia ispitirea lui. Că deaca întru întâia vreame nu să va nevoi omul, iscusința aceasta nu poate a o căştiga. Vezi cât să înțelepțeaşte omul când s'ar deştepta pre sineşi puțin şi ar răbda în vreamea războiului? Numai de nu firea trupului ar fi slăbit, şi nu iaste războiu, ci nevoe a neputinții. Că atuncea nu iaste de folos a bate războiu cu firea. Însă întru cealelalte, bine iaste a să sili cineva pre sineşi întru toate ceale ce îl folosesc pre el.

Deci necontenita linişte cea cu citire, şi împărtăşirea bucatelor cea cu măsură, şi priveghiiarea, degrab pre minte o deşteaptă spre îngrozirea lucrurilor, de nu s'ar face vreo pricină carea răsipeaşte pre linişte. Cugetările ceale ce singure, de sineşi, să pornesc întru cei ce să linişteșc, fără de chibzuire fac pre amândoi ochii ca scăldătoarea botezării, prin lacrămile ceale ce să varsă, şi feațele obrazului le văpsesc cu mulțimea lor.

Când prin înfrânare s'ar domoli trupul tău, şi prin priveghiiare, şi prin luarea-aminte a inimii, şi a liniştii, şi ai simți trupul tău cum că întru iuțimea patimii curviei afară de mişcarea cea firească să face, cunoaşte cum că de gândurile mândriei te-ai ispitit. Şi ameastecă cu hrana ta cenuşă, şi lipeaşte de pământ pântecele tău, şi cearcă-te ce ai cugetat, şi cunoaşte schimbarea

firii tale, şi lucrurile tale ceale afară de fire, şi poate te va milui pre tine Dumnezeu, şi îți va trimite ție lumină ca să te deprinzi a te smeri, ca să nu crească răutatea ta. Deci să nu încetăm nevoindu-ne şi sârguindu-ne, până ce vom vedea pocăința întru noi, şi vom afla smereniia, şi să va odihni inima noastră întru Dumnezeu. Căruia să cuvine slava şi stăpânirea în veacii veacilor. Amin.

C U V Â N T a l 3 0 - l e a

Pentru mulțemirea lui Dumnezeu, întru care şi învățături prin capete

ulțemirea celui ce ia zădăraşte pre cela ce îi dă ca să îi dea dăruiri mai mari decât ceale dintâi. Cela ce nu mulțemeaşte întru ceale mai mici, şi întru ceale mai mari mincinos iaste şi nedrept. Cela ce iaste bólnav, şi îşi cunoaşte boala sa, datoriu iaste a-şi căuta doftoriia. Şi cela ce îşi mărturiseaşte durerea sa, să apropie de tămăduirea sa, şi cu lesnire o va afla pre ea. Inimii céiĭ împietrite i să înmulțesc durerile eiĭ, şi bólnavul carele să împrotiveaşte doftorului, chinuirea lui prisoseaşte. Nu iaste păcat neertat, fără numai cel nepocăit. Nici darul rămâne fără de adăogire, fără numai cel lipsit de mulțemire. Partea celui fără de minte mică iaste în ochii lui.

Adu-ți aminte de-a pururea de cei mai înalți decât tine cu fapta bună, ca să te vezi pre sineți cum că lipseşti de măsura lor totdeauna. Şi fii socotind de-a pururea necazurile ceale mai tari ale celor necăjiți şi dosediți, ca cuviincioasa mulțemire să o dai pentru ceale mici şi proaste care la tine să află, şi să poți cu bucurie a le suferi pre dânsele. În vreamea biruirii tale, şi a trândăviei, şi a lenevirii legat fiind, şi ținut de vrăjmaşul întru mai dureroasă ticăloşie şi întru urât lucru al păcatului, adu-ți aminte întru inima ta de vreamea cea mai dinnainte a sârguinții tale, şi cum erai grijindu-te până şi de ceale mai supțiri, şi de nevoința pre carea o arătai, şi cum cu râvnă erai pornindu-te împrotiva celor ce vrea a-ți împiedeca călătoriia ta. Lângă aceastea încă socoteaşte-ți şi suspinurile cu care suspinai pentru neajungerile ceale ce să făcea de tine din lenevirea ta, şi cum întru toate aceastea cununa biruinții o luai. Pentru că întru atâtea şi întru nişte aduceri-aminte ca aceastea să deşteaptă sufletul tău ca dintru un adânc, şi să îmbracă cu văpaia râvnii, şi ca din morți să scoală din înnecarea sa, şi să înalță, şi să întoarce la rânduiala lui cea dintru început prin fierbinte luptare împrotiva diavolului şi a păcatului.

Adu-ți aminte de cădearea celor putearnici, şi te vei smeri întru faptele bune ale tale. Adu-ți aminte de căderile ceale aspre ale celor ce dedemult au căzut şi s'au pocăit, şi de înălțimea şi de cinstea de carea după aceastea s'au învrednicit, şi vei lua îndrăzneală întru pocăința ta. Goneaşte-te pre sineți, şi să va izgoni vrăjmaşul tău despre apropiiarea ta. Împacă-te întru sineți, şi să vor împăca cu tine Ceriul şi pământul. Sârguiaşte-te a întra în cămara cea din lăuntrul tău, şi vei vedea pre cămara cea Cerească. Că una iaste aceasta şi aceaia. Şi întru o întrare le vezi pre amândoao. Scara Împărăției aceiia

înlăuntrul tău iaste, ascunsă în sufletul tău. Afundă-te pre sineți întru sineți din păcat[1], şi vei afla acolò suiri prin care vei putea a te sui.

Scriptura nu ne-au tâlcuit noao ce sânt lucrurile veacului celui ce va să fie. Iară cum simțirea desfătării lor o vom priimi de aicea, fără de schimbarea cea firească şi fără de eşirea cea din lumea aceasta, cu lesnire ne-au învățat pre noi, deşi întru numiri de lucruri dorite şi slăvite, ale celor ce sânt la noi dulci şi cinstite ni le-au pus noao, spre a ne zădărî pre noi spre dorirea lor, când zice: «Ceale ce ochiu nu le-au văzut, şi ureache nu le-au auzit», şi cealealalte (1 Cor. 2: 9). Ne-au vestit însă noao prin aceasta cum că bunătățile ceale ce vor să fie sânt necuprinse şi nu au asemănare cu ceva din ceale de aicea.

Duhovniceasca desfătare nu iaste trebuința lucrurilor celor trupeşti, dinnafară de sufletul celor ce o iau aflându-să. Iară de nu, aceasta, ádecă: «Împărățiia Ceriurilor înlăuntrul vostru iaste» (Luca 17: 21), şi aceasta, ádecă: «Vie Împărățiia ta» (Matth. 6: 10), deaciia arată că materie a lucrurilor celor simțite noi am căştigat înlăuntrul nostru spre arravóna desfătării céiĭ întru dânsele. Că de nevoe iaste aseamenea a fi dobânda cu arravóna, şi totimea cu partea. Şi aceasta, ádecă: «ca prin oglindă», deşi nu trupeaşte arată, dar negreşit dobândă a asemănării arată. Iară de iaste precum iaste adevărata mărturie a celor ce au tâlcuit Scripturile, cum că simțirea aceasta iaste lucrare înțelegătoare a Sfântului Duh, şi aceasta deaciia parte iaste a totimii aceiia.

Iubitoriu de fapte bune iaste nu cela ce face bunătățile cu nevoință, ci cela ce priimeaşte pre realele ceale următoare cu bucurie. Nu iaste mare lucru a suferi cineva scârbele ceale pentru fapta bună, cât a nu avea lipsire mintea de aleagerea voirii eiĭ céiĭ bune întru momirea gâdiliturii. Toată căința ce să face după lipsirea de-sineşi-stăpânirii, nici bucurie izvoraşte întru dânsa, nici să socoteaşte spre plată celor ce o au căştigat pre dânsa.

Acopere pre cela ce greşaşte, când nu ai avea pagubă dintru dânsul. Şi pre dânsul ádecă îl faci ca să aibă cutezare, iară pre tine te va ținea mila Stăpânului tău. Întăreaşte pre cei neputincioşi, şi pre cei scârbiți cu inima cu cuvântul, şi precât mâna ta iaste îndestulată, şi te va întări pre tine Dreapta ceaia ce ține toate. Fă-te părtaşĭ cu cei întristați cu inima, întru durearea rugăciunii şi întru strângerea inimii tale, şi să va deşchide înaintea cearerilor tale izvor al milii. Osteneaşte-te pre sineți întru litanii de-a pururea înaintea

[1] Ce însemnează aceasta, ádecă «afundă-te pre sineți întru sineți din păcat»? Sau cum că aceasta, ádecă: Cu adâncă vedeare, şi cu cugetare prea din lăuntru socoteaşte-ți păcatul tău. Că dintru aceasta sânt suişurile. Că şi fiiul cel curvariu întru sineşi viindu-şi, şi păcatele sale în minte luându-le, au aflat suirea cea cătră Tatăl său.

lui Dumnezeu, întru inimă purtătoare de gând curat şi plin de umilinţă, şi Dumnezeu va păzi mintea ta de gândurile ceale necurate şi întinate, ca să nu să ocărască calea lui Dumnezeu prin tine. Îndeletniceaşte-te pre sineţi totdeauna întru cugetarea citirii Dumnezeeştilor Scripturi, prin adevărată socotire, ca nu prin pricina deşertăciunii minţii să se întine vedearea ta întru învierşunate streine întinăciuni. Să nu voeşti a-ţi ispiti mintea ta cu gânduri învierşunate sau cu feaţele ceale ce te-ar ispiti pre tine, când ai socoti cum că nu ai fi biruit de dânsele. Că înţelepţii prin acest chip s'au întunecat şi s'au înnebunit. Nu ascunde văpaia în sânul tău fără de mai tari necazuri ale trupului tău.

Cu greu iaste tinereaţele fără de iscusinţă a să lega supt jugul sfinţeniei. Începutul întunecării minţii iaste (când să veade semnul eiĭ în suflet), întâiu întru pregetarea slujbei şi a rugăciunii. Că altă cale a rătăcirii sufletului nu iaste, de nu întâiu de acolò va cădea. Căci când de ajutoriul lui Dumnezeu s'ar lipsi, cu lesnire cade în mâinile împrotivnicilor lui. Şi alta: când sufletul iarăşi fără de grijă s'ar face despre lucrurile faptei bune, negreşit întru ceale împrotivnice acestora tras să face. Mutarea, din carea lature să face, începătură iaste a părţii céiĭ dinprotivă.[1] Lucrarea faptei bune iaste a face purtare de grijă de ceale ale sufletului şi a nu să griji de ceale deşarte. Arată-ţi neputinţa ta înaintea lui Dumnezeu totdeauna, şi nu vei fi ispitit de cei streini, când te-ai singurà despre Apărătoriul tău.[2]

Fapta Crucii îndoită iaste. Şi aceasta spre doimea firii, cea despărţită în doao părţi. Şi una ádecă spre a suferi necazurile trupului, ceale ce să împlinesc prin lucrarea părţii céiĭ iuţoase a sufletului iaste, şi să chiamă faptă. Iară ceaialaltă întru lucrarea cea subţire a minţii şi întru de-a pururea cugetarea cea Dumnezeiască să află, şi încă şi întru petreacerea rugăciunii, şi întru cealelalte. Carea să lucrează prin partea cea poftitoare şi să chiamă vedeare. Şi una, ádecă fapta, pre partea cea pătimitoare a sufletului o curăţeaşte prin putearea răvnii; iară ceaialaltă, pre lucrarea dragostii sufletului, carea iaste dorire firească, ceaia ce strecură partea cea înţelegătoare a sufletului. Deci fieştecarele mai nainte de iscusirea cea desăvârşit în partea cea dintâi, trecând spre ceaialaltă, cea de-a doa, pentru dulceaţa eiĭ cu dragoste, ca să nu zic din trândăvire, mâniia vine preste dânsul, pentru căci nu au omorât întâi mădulările lui ceale de pre pământ, ádecă pentru căci nu ş'au vindecat neputinţa gândurilor întru răbdarea lucrării ocării Crucii. Că au

[1] Aceasta, «din carea lature», poate «din carea parte» însemnează. Ca cum ar zice: «Mutarea, ori din carea parte s'ar face, ori din fapta bună, ori din răotate, înceapere iaste a părţii céiĭ împrotivnice». Ádecă, deaca ádecă din fapta bună ar eşi cineva, înceape răutatea; iară deaca din răutate, înceape fapta bună.
[2] Poate despre Îngerul Păzitoriul tău zice.

îndrăznit a năluci în mintea sa Slava Crucii. Şi aceasta iaste ceaia ce s'au zis de sfinții cei de demult, cum că: «Mai nainte de a să linişti organele simțirilor despre neputință, de ar vrea mintea a să sui pre Cruce, mâniia lui Dumnezeu vine preste dânsa». Suirea ceaia ce aduce asupră mâniia Crucii, nu [iaste cea] prin partea cea dintâi, a răbdării scârbelor, carea iaste răstignire a trupului, ci suirea întru vedeare, carea iaste partea a doa, ceaia ce după vindecarea sufletului să face. A căruia mintea, întinată fiind întru «patimile necinstirii» [Rom. 1: 26], şi aleargă a năluci în cugetul său nălucirile gândurilor, cu certare i să astupă gura, pentru căci nu ş'au curățit mai întâi mintea prin scârbe şi nu ş'au supus poftele trupului. Ci din auzirea urechilor şi din negreața slovelor au alergat împrotiva feații sale, a umbla în cale plină de neguri, şi el orb fiind cu vederile. Pentru că şi cei ce sânt sănătoşi cu vedearea şi sânt plini de lumină, şi carii au povățuitori ai Darului, şi ei în primejdie sânt noaptea şi zioa, când ochii lor sânt plini de lacrămi, şi întru rugăciune şi întru plângere slujesc toată zioa şi în noapte, pentru groaza călătoriei, şi pentru prăpăstiile ceale mai tari care îi întâmpină pre ei, şi pentru închipuirile adevărului ceale ce să află amestecate cu închipuirile ceale fățărnicite.

Ceale ale lui Dumnezeu, zice, dela sineşi vin, tu nesimțind. Aşa iaste. Ci deaca locul iaste curat, şi nu iaste întinat. Iară de nu va fi lumina ochiului sufletului tău curată, să nu cutezi a privi spre rătunzeala Soarelui, ca să nu te lipseşti şi de această mică rază, carea iaste credința ceastă proastă, şi smereniia, şi mărturisirea inimii, şi micile lucruri ceaste dupre putearea ta, şi aruncat vei fi întru un loc din ceale gândite. Care iaste întunearecul cel mai dinnafară, cel dinnafară de Dumnezeu, care poartă închipuire a iadului, precum acela carele au obrăznicit a întra la nuntă cu haine întinate.

Din trude şi din străjuire izvoraşte curățeniia gândurilor. Şi din curățeniia gândurilor lumina înțeleagerii. Şi de aicea din Daru să povățuiaşte mintea la aceaia la carea nu au stăpânire simțirile, nici învață, nici să învață.

Socoteaşte întru sineți pre fapta bună cum că iaste trup; iară pre vedeare, suflet; iară pre amândoao, un om desăvârşit cu duhul, unit din doao părți, simțite şi gândite. Şi precum cu neputință iaste ca să vie sufletul întru facere şi naştere fără desăvârşirea zidirii trupului împreună cu mădulările lui, aşa cu neputință iaste ca să vie sufletul întru vedearea cea de-a doa – carea iaste duh al descoperirei, ceaia ce să închipuiaşte în pântecele mitrásului celui ce priimeaşte materiia seminții céiĭ duhovniceşti – fără desăvârşirea lucrului faptei bune: carea iaste casă a cunoştinții, ceiia ce priimeaşte descoperirile.

Vedearea iaste simțire a Dumnezeeştilor taine celor ascunse în lucruri şi în pricini. Când ai auzi depărtare de lume, sau lăsare de lume, sau curățire

despre lume, din început ai trebuință a te deprinde şi a cunoaşte nu prost, ci prin chibzuirile ceale înțelegătoare, ce iaste numirea lumii şi din câte osebiri să alcătuiaşte numele acesta, şi atuncea vei putea a cunoaşte pre sufletul tău, cât iaste departe de lume şi câtă amestecare are cu lumea.

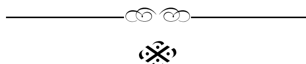
Lumea iaste nume cuprinzătoriu care cade preste ceale ce să zic patimi. Că de nu va cunoaşte întâi omul ce iaste lumea, nici ajunge ca să cunoască cu câte mădulări iaste depărtat de lume şi cu câte iaste legat întru dânsa. Mulți sânt carii cu doao şi cu trei mădulări s'au depărtat de lume, şi s'au oprit pre sineşi despre dânsele, şi s'au socotit pre sineşi că streini sânt de lume întru petreacerea lor, pentru căci nu au înțeles şi nu au văzut cu înțelepciune că prin doao mădulări au murit lumii, şi cealelalte mădulări ale lor înlăuntrul trupului vieţuesc lumii. Însă nici întru patimile lor au putut simțire să aibă. Şi când nu le-au simțit pre dânsele, nici pentru tămăduirea lor s'au grijit.

Lumea să zice din cercarea vederii şi din alcătuirea numelui celui cuprinzătoriu care cade preste patimile ceale împărțite. Şi când voim a numi cuprinzătoriu pre patimi, le numim pre dânsele lume. Şi când voim a le osebi pre iale întru despărțirea numelor lor, patimi le numim pre dânsele. Şi patimile părți sânt ale călătoriei priimirii lumii. Şi unde să sfârşesc patimile, acolò lumea au stătut din priimirea sa. Iară patimile sânt aceastea: dorul bogăției; a aduna oarecare lucruri; desfătarea trupului, dintru care iaste patima însoțirii; dorul cinstii, dintru carea izvoraşte pizma; iconomiia dregătoriei; îngâmfarea bunei cuviințe de stăpânire; împodobirea şi trufiia; slava cea omenească, carea iaste pricină a pomenirii de rău; teamerea trupului. Unde aceastea încetează de călătorie, acolò au murit lumea. Şi dupre cât acolò oarecare părți să lasă dintru aceastea, dupre atâta afară rămâne lumea, aflându-se nelucrătoare din alcătuirea eiĭ. Precum pentru sfinți au zis oarecine: Căci toți sfinții, când trăia, era morți trupului. Că trăind cu trupul, nu trupeaşte viețuia.

Şi tu caută întru care dintru aceastea vieţueşti, şi atuncea vei cunoaşte întru câte părți vieţueşti lumii, şi întru care ai murit. Când vei afla ce iaste lumea, din osebirea acestora afli cu care te-ai legat în lume, şi întru care te-ai dezlegat dintru dânsa. Şi ca în scurt să zic: Lumea iaste vieţuirea cea trupească, şi înțeleagerea cea trupească. Şi pentru căci s'au râdicat pre sineşi cineva dintru aceastea, să cunoaşte cum că au eşit din lume. Şi cum că s'au înstreinat din lume, dintru aceaste doao să cunoaşte: din vieţuirea cea preabună, şi din osebirea înțeleagerilor minții lui. Deci din ceale ce odrăslesc în mintea ta pentru lucrurile pentru care să răsipeaşte mintea întru înțeleagerile aceastea, dintru aceastea ajungi şi măsura vieţuirii tale: întru care doreaşte

firea fără de osteneală, şi care sânt odraslele ceale necontenite, şi care sânt ceale ce să pornesc din întâmplare; şi de au priimit mintea simțire desăvârşit a înțeleagerilor celor netrupeşti, şi deaca toată materiialnic să mişcă. Şi materiialnicile aceastea pătimaşe sânt. Că pecețile întrupării lucrurilor, întru care nălucire are mintea, fără de voe, întru toate care lucrează, sânt faptele bune. Şi dintru dânsele, fără de neputință, [mintea] priimeaşte pricină a fierbințealii, şi a adunării gândurilor întru ținta cea bună de a să trudi trupeaşte, pentru iscusirea sa, de nu le-ar lucra cu împătimire pre dânsele. Şi vezi de nu boleaşte mintea întru întâmpinarea peceților gândurilor celor ascunse, pentru văpaia cea mai bună, cea dupre Dumnezeu, carea obicinuită iaste a tăia pomenirile ceale deşarte.

Aceaste seamne mici ale capului[1] acestuia de ajuns sânt omului ca să îl lumineaze pre el, de va petreace întru linişte şi va fi despărțit, în loc de multe cărți. Atâta mai tare iaste întru om frica trupului, cât de multe ori din slăvitele şi cinstitele lucruri rămâne fără de lucrare dintr'însa. Şi când s'ar ivi preste frica trupului frica sufletului, atuncea slăbeaşte frica trupului dinnaintea fricii sufletului, ca ceara din putearea văpăii céiĭ întru dânsa. Iară Dumnezeului nostru să îi fie slavă în veacii veacilor. Amin.

[1] «Capului»: capitolului. (N. ed.)

C U V Â N T a l 3 1 - l e a

Pentru osebirea socotealii céiĭ întru linişte, şi pentru stăpânirea minții, şi până unde are această stăpânire de a-şi porni mişcările sale întru osebirea chipurilor rugăciunii. Şi care iaste hotarul rugăciunii cel ce iaste dat firii; şi până unde ai stăpânire întru dânsa a te ruga; şi cum că pre care hotar de îl treace, nu iaste aceasta rugăciune, deşi cu numire de rugăciune să zice ceaia ce să săvârşaşte.

lavă celui ce au vărsat cu îndestulare Darurile sale întru oameni. Că trupeşti fiind, i-au făcut pre ei a-i sluji lui întru rânduiala firilor celor fără de trupuri şi au învrednicit pre firea pământeanilor a grăi pentru nişte taine ca aceastea – şi mai ales păcătoşi ca noi, carii nu sântem vreadnici nici a auzi nişte cuvinte ca aceastea. Ci cu Darul său au deşchis întunecarea inimii noastre, ca să priceapem din vedearea Scripturilor şi din învățătura marilor Părinți. Că nu m'am învrednicit dintru a mea nevoință ca să aib iscusința uniia din mii, din care cu mâinile meale le-am alcătuit. Şi mai ales întru Cartea aceasta, pre carea voesc a o da la arătare, spre însemnarea şi luminarea sufletelor noastre şi a celor ce vor citi întru dânsa. Că poate să vor deştepta ca să se apropie cătră lucrare din poftirea aceştiia.

Alta iaste dulceața rugăciunii, şi alta iaste vedearea rugăciunii. Iară mai cinstită iaste decât cea dintâi cea a doa, precât omul cel desăvârşit decât copilul cel nedesăvârşit. Uneori să îndulcesc stihurile în gură, şi grăire de stihuri nenumărată să face a unui stih întru rugăciune, nelăsând pre limbă spre alt stih a alerga, şi sațiu nu ştie. Iară alteori din rugăciune să naşte oarecarea vedeare, şi rugăciunea buzelor o curmează, şi să face acela cu vedearea trup fără de suflare, uimit. Una ca aceasta o zicem pre vedearea rugăciunii, şi nu, precum zic cei fără de minte, chip al oarecăruia şi icoană, sau închipuire nălucită. Şi iarăşi întru vedearea rugăciunii aceştiia măsură iaste, şi despărțire a Darurilor, şi până la aceasta rugăciune iaste. Căci încă nu au trecut mintea, ca să nu fie rugăciune, ceaia ce iaste mai înaltă decât dânsa. Că mişcările limbii şi ale inimii întru rugăciune chei sân[t]. Iară ceale după aceastea, întrare iaste în Cămări. Contenească aicea toată gura, şi toată limba; şi inima, cămărăşița gândurilor, şi mintea, cârmaciul simțirilor, şi cugetul, paserea cea grabnic-zburătoare şi preaobraznică, şi toată măestriia acestora înceteaze. Şi aicea rămâe cei ce caută; că de față au stătut Stăpânul casii.

C U V Â N T a l 3 2 - l e a

Pentru rugăciunea cea curată

recum toată putearea legilor şi a poruncilor date oamenilor dela Dumnezeu până la curăţeniia inimii să rânduiaşte, dupre cuvântul Părinţilor, aşa şi toate chipurile şi formele rugăciunii prin care lui Dumnezeu să roagă oamenii până la rugăciunea cea curată să rânduesc. Că şi suspinurile, şi plecările genunchelor, şi rugăciunile inimii, şi plângerile ceale preadulci, şi toate chipurile ceale întru rugăciune, precum am zis, până la rugăciunea cea curată au hotarul, şi stăpânire are mintea a să mişca. Iară dela curăţeniia rugăciunii şi până la ceale dinlăuntru, când hotarul acesta l-ar treace, nu va mai avea volnicie mintea nici spre rugăciune, nici spre mişcare, nici spre plângere, nici spre stăpânire, nici spre de-sineşi-stăpânirea, nici spre rugă, nici spre poftă, sau spre dulceaţa oarecăriia din ceale ce în viiaţa aceasta să nădăjduesc, sau din ceale în veacul ce va să fie. Şi pentru aceasta, după rugăciunea cea curată altă rugăciune nu iaste. Şi toată mişcarea aceştiia, şi toate chipurile, până aicea pre minte o aduc prin stăpânirea de-sineşi-stăpâniri[i]. Pentru aceasta, luptare iaste întru dânsa. Iară după hotarul acesta, uimire va fi atuncea, şi nu rugăciune. Că au încetat ceale ale rugăciunii, şi vedeare oarecarea iaste, şi nu cu rugăciune să roagă mintea. Tot chipul rugăciunii făcându-să, prin mişcările stăpânirii de sineşi céiĭ întru noi să face. Iară când mintea ar întra în mişcările ceale duhovniceşti, acolò rugăciune nu are. Alta iaste rugăciunea, şi alta vedearea cea întru dânsa, deşi una din alta pricinile îşi iau. Că aceaia ádecă iaste sământă, iară aceasta luare a mănunchelor. Unde cu vedeare negrăită să uimeaşte săcerătoriul, cum din preamici şi goale grăunţe ce au sămănat, nişte spice înflorite ca aceastea înaintea lui de năprasnă au odrăslit. Acesta rămâne întru vedearea sa afară de toată mişcarea. Căci toată rugăciunea ce să face, rugăminte iaste, sau cearere, sau mulţemire, sau laudă. Cearcă de iaste vreuna dintru aceastea, sau cearere de ceva, când ar treace mintea hotarul acesta şi ar întra în laturea aceaia. Că pre cela ce ştie adevărul eu îl întreb. Că nu iaste la toţi socotinţa aceasta, ci la aceia carii văzători şi slujitori ai lucrului acestuia s'au făcut, sau s'au pedepsit dela nişte Părinţi ca aceştea, şi din gurile lor s'au învăţat adevărul, şi ş'au petrecut viiaţa lor întru întrebări şi răspunsuri ale acestor şi acest fealiu de căutări pentru adevăr.

Precum de-abiia din milioane de oameni unul să află carele să fi împlinit poruncile, şi ceale legiuite puţin, cu lipsă, şi să fi ajuns întru curăţeniia sufletului, aşa unul din mii să află, carele s'au învrednicit a ajunge cu multă străjuire întru rugăciunea cea curată, şi a rumpe hotarul acesta, şi a dobândi taina aceaia. Căci mulţi rugăciunii céiĭ curate nicidecum nu s'au învrednicit,

ci puțini. Iară la taina aceaia, şi cea după aceaia şi mai încolò, măcar de şi să află cela ce au ajuns, dar de-abiia din neam în neam, cu Darul lui Dumnezeu.

Rugăciunea iaste cearere şi grijă şi poftire de ceva – sau de izbăvire din ispitele ceale de aicea, sau din ceale ce vor să fie, sau poftire de soarta Părinților. Iară cearerea iaste prin carea să ajutorează omul dela Dumnezeu. Înlăuntrul mişcărilor acestora împrejur să hotărăsc mişcările rugăciunii. Însă curățeniia eiĭ şi necurățeniia aşa iaste: Când, în vreamea întru carea s'au gătit mintea a aduce vreuna din mişcările sale din care am zis, s'ar amesteca împreună cu dânsa oarecarea cugetare streină, sau răspândire întru ceva, atuncea nu să zice curată rugăciunea aceaia. Căci din jivinile ceale necurate au adus deasupra Jertveannicului Domnului – ceaia ce iaste inima, înțelegătoriul oltariu al lui Dumnezeu. Iară deaca cineva pomenire ar aduce de aceaia ce să numeaşte de Părinți duhovnicească rugăciune, şi neînțelegând putearea cuvintelor Părinților, ar zice: «Aceasta iaste din hotarăle rugăciunii céiĭ duhovniceşti», mie ádecă mi să pare [că], de ar veni spre cercarea înțeleagerii, hulă va fi a zice cineva din zidiri cum că duhovniceasca rugăciune cu totul să pleacă. Că ceaia ce să pleacă, dinjos iaste de cea duhovnicească. Iară toată cea duhovnicească, de mişcare slobozită iaste. Şi deaca cu curățenie de-abiia cineva să roagă, ce vom zice de cea duhovnicească? Că obiceaiu era Sfinților Părinți toate mişcările ceale bune şi lucrările ceale duhovniceşti cu numele rugăciunii a le numi. Şi nu numai acestora, ci şi tuturor celor luminați cu cunoştința, lucrările ceale bune aseamenea cu rugăciunea a le socoti obicinuire le era – şi aceasta arătată fiind, cum că alta iaste rugăciunea, şi altele sânt lucrurile ceale ce să săvârşesc. Şi uneori, pre aceasta ce să zice duhovnicească rugăciune, întru unele Cale o numesc, şi întru altele Cunoştință, iară întru altele Vedeare gânditoare. Vezi cum schimbă Părinții numirile întru lucrurile ceale duhovniceşti? Că adeverința aceasta a numelor întru lucrurile ceale de aicea să alcătuiaşte. Sănătos însă sau adevărat nume lucrurilor veacului ce va să fie nu iaste nicidecum, ci o cunoştință dreaptă, mai presus de toată numirea, şi de toată slovenirea[1], şi forma, şi văpsirea, şi închipuirea, şi de nume alcătuite. Pentru aceasta, când s'ar înălța cunoştința sufletului din lumea cea văzută, cum voesc Părinții uneltesc arătările eiĭ, fiindcă numele eiĭ întru adeverință nimenea nu le ştie. Ci ca să razeme de dânsa gândurile ceale sufleteşti, numiri uneltesc, şi asemănări, dupre cuvântul celui întru sfinți Dionisie carele au zis cum că «Asemănări, şi sloveniri, şi nume care să pot, şi graiuri uneltim, pentru

[1] «Slovenire» (silabă): traducere a grecescului στοιχεῖον, care înseamnă şi «slovă, componentă a unei silabe», dar şi «stihie, element», sens mult mai potrivit acì. (N. ed.)

simțiri.[1] Iară când prin lucrarea Duhului s'ar mişca sufletul spre Dumnezeeştile acealea, de prisosit ne sânt noao atuncea şi simțirile, şi lucrările ceale printr'însele. Precum puterile sufletului celui duhovnicesc de prisosite sânt când sufletul aseamenea cu Dumnezeirea să va alcătui, prin unirea cea necuprinsă, şi să va lumina cu raza luminii céiĭ înalte întru mişcările sale»[2].

Deci, frate, creade cum că stăpânire are mintea a socoti mişcările sale până la locul curățeniei céiĭ întru rugăciune. Iară când va ajunge acolò, şi nu s'ar întoarce înapoi sau ar părăsi rugăciunea, atuncea să face rugăciunea ca o mijlocitoare oarecarea între cea sufletească şi între cea duhovnicească. Când ádecă s'ar mişca, în laturea cea sufletească iaste; iară când în laturea aceaia ar întra, conteneaşte de rugăciune. Că sfinții, în veacul cel ce va să fie, nu cu rugăciune să roagă, când mintea acestora să va îngriji de Duhul, ci cu îngrozire să sălăşluesc întru veselitoarea slavă. Aşa şi întru noi. Când s'ar învrednici mintea a simți fericirea ceaia ce va să fie, şi pre sineşi să uită, şi pre toate ceale de aicea, şi nu va mai avea mişcare întru vreunele. Pentru aceasta cu nădăjduire cutează cineva a zice cum că pre toată fapta bună ce să face, şi pre toată lucrarea rugăciunii, ori cu trupul, ori cu mintea, de-sine-stăpânirea voirii o povățuiaşte şi o mişcă, şi pre însăşi mintea, ceaia ce iaste împărătează a patimilor, prin simțiri. Iară când ocârmuirea Duhului şi iconomiia stăpâneaşte pre minte, pre iconoama simțirilor şi a gândurilor, să ia de-sine-stăpânirea dela fire, şi cu povățuire să povățuiaşte atuncea, şi nu va povățui. Şi unde atuncea va fi rugăciunea, când firea nu poate stăpânire a avea asupra sa, ci prin altă puteare să povățuiaşte unde nu cunoaşte, nici mişcările minții a le îndrepta va putea întru ceale ce ar voi, ci cu robire ținută iaste în ceasul acela, şi de dânsa să povățuiaşte unde nu simte? Încă nici voire va avea atuncea, nici de iaste în trup sau afară de trup ştie, dupre mărturiia Scripturii (2 Cor. 12: 2). Deci oare va fi, la cela ce aşa s'au robit şi la cela ce pre sineşi nu să ştie, rugăciune? Pentru aceasta nimenea să nu hulească şi să cuteaze a zice cum că cu putință iaste a să ruga cu rugăciunea cea duhovnicească. Că cutezarea aceasta rău o uneltesc cei ce cu trufie să

---

[1] Dionisie Areopaghitul, în Capul întâi cel *Pentru Dumnezeeştile Nume*, zice: «Acum ádecă asemenea noao, prin sfințitele perdeale, cea a cuvintelor şi a ierarhiceştilor predanii iubire de oameni, prin simțite pre ceale gândite, şi cu ceale înființate pre ceale mai presus de ființă acoperindu-le, şi forme şi închipuiri celor neformăluite şi neînchipuite împrejur puindu-le, şi pre uimirea cea mai presus de fire şi neînchipuită, prin felnicimea împărțitelor alăturări şi înmulțindu-o, şi prefăcându-o». [Sf. Dionisie Areopaghitul, *Pentru Dumnezeeştile Nume* 1, 4 – N. ed.].

[2] Dionisie Areopaghitul, *Pentru Dumnezeeştile Nume* (4, 11). După cum arată autorul traducerii americane, Dana R. Miller (*The Ascetical Homilies of Saint Isaac the Syrian*, Holy Transfiguration Monastery, Boston, 1984, p. 118, nota 11), textul grecesc retraduce din siriacă textul Sfântului Dionisie, drept care apar unele deosebiri față de original. (N. ed.)

roagă, şi sânt proşti cu înțeleagerea, şi împrotiva lor minciună grăesc, cum că când ar vrea să roagă cu duhovniceasca rugăciune.[1] Iară cei smeriți-cugetători şi înțelegători să pogoară a să învăța dela Părinți şi a cunoaşte hotarăle firii, şi cutezării aceştiia a-şi da cugetările sale nu sufăr.

Întrebare: Şi pentru ce, fiindcă nu iaste rugăciune, cu numirea rugăciunii să numeaşte negrăitul acesta Daru?

Răspundere: Pricina aşa zicem că iaste: Pentru că în vreamea rugăciunii să dă celor vreadnici, şi din rugăciune îşi are pricina. Fiindcă nu iaste preaslăvitei aceştiia loc al venirii asupră, fără decât numai o vreame ca aceasta, dupre mărturiia Părinților. Pentru aceasta dar cu numirea rugăciunii să numeaşte, căci din rugăciune să povățuiaşte mintea spre fericirea aceaia, şi pentru căci rugăciunea iaste pricină a aceştiia, şi întru alte vremi nu are încăpeare, dupre cum arată Scripturile Părinților. Că am văzut pre mulți din sfinți, precum şi în viețile lor iaste, stând la rugăciune şi răpiți cu mintea.

Dar de va întreba cineva: «Pentru ce numai în vreamea aceasta să fac aceaste mari şi negrăite Daruri?», zicem: Cum că în vreamea aceasta mai mult decât în toată vreamea omul gătit şi adunat iaste de a lua aminte la Dumnezeu, şi dorind şi aşteptând dela dânsul mila. Şi, în scurt a zice, vreame iaste [aceasta] a stării céiĭ lângă Poarta Împăratului ca să se roage. Şi cearerea celui ce să roagă şi ceare, în vreamea aceasta să cuvine a fi dată. Căci carea altă vreame iaste, întru carea omul gătit şi întru ferire iaste, ca în vreamea întru carea voiaşte a să ruga? Sau cu cuviință iaste poate în vreamea întru carea doarme, sau lucrează ceva, sau amestecat cu mintea să face, ca să dobândească vreuna dintru unele ca aceastea? Că iată, deşi sfinții vreame a nelucrării nu au, căci în tot ceasul îndeletniciți sânt întru ceale duhovniceşti, dar însă iaste când nu întru gătirea rugăciunii stând sânt. Că de multe ori sau cugetă întru vreunele din ceale ce sânt în viiață, sau întru vedearea zidirilor, împreună şi cu cealelalte care sânt folositoare. Ci în vreamea rugăciunii la singur Dumnezeu ia aminte vedearea minții, şi către dânsul îşi întinde toate mişcările sale, şi rugăciuni din inimă cu sârguință şi cu fierbințeală necontenită îi aduce lui. Şi pentru aceasta în vreamea aceasta, întru carea preasinguratecă grijă să află în suflet, cu cuviință iaste dintru dânsul a izvorî Dumnezeiască bunăvoință. Că iată vedem cum că când Preotul să găteaşte şi la rugăciune stă, milostivind pre Dumnezeu, şi rugându-să şi adunându-şi mintea, atuncea vine Duhul cel Sfânt preste pâinea şi preste vinul cel pus pre Jertveannic. Şi Zahariei încă, în vreamea rugăciunii i s'au arătat Îngerul, şi naşterea lui Ioann mai nainte i-o au vestit. Aseamenea şi lui Petru când să ruga în casă, în vreamea ceasului al şaselea, i

[1] Aluzie la ereticii messalieni. (N. ed.)

s'au arătat videniia ceaia ce l-au povățuit cătră chiemarea neamurilor, prin giulgiul cel pogorât din Ceriu şi prin jivinile ceale ce era într'însul. Şi lui Cornilie când să ruga i s'au arătat Îngerul şi i-au zis lui ceale scrise pentru dânsul. Şi iarăşi, lui Iisus fiiului lui Navi, când pre față să plecase întru rugăciune, i-au grăit lui Dumnezeu. Şi iarăşi din curățitoriul cel dinsusul Chivotului, dintru care Preotul prin taină să învăța dela Dumnezeu videniile fieştecăruia lucru din ceale îndatorite, în vreamea întru carea Arhiereul o dată în an întra întru înfricoşata vreame a rugăciunii, toate semințiile fiilor lui Israil fiind adunate, şi în cortul cel mai dinnafară stând la rugăciune, când întra Arhiereul în Sfintele Sfintelor, şi să arunca pre sineşi pre față, auziia cuvintele lui Dumnezeu prin videnie înfricoşată şi negrăită. O, ce înfricoşată taina aceaia, carea să slujiia întru lucrul acela! Aşa şi toate videniile ceale ce întru sfinți s'au arătat, în vreamea rugăciunii să fac. Căci carea altă vreame iaste sfântă şi sfințeniei cuviincioasă întru priimirea Darurilor, ca vreamea rugăciunii, întru carea împreună-vorbeaşte cineva cu Dumnezeu? Că în vreamea aceasta, întru carea rugăciunile şi cearerile ceale cătră Dumnezeu, şi vorbirile ceale ce împreună cu dânsul să fac, toate pornirile şi gândirile despre toate părțile cu de-a sila le adună omul, şi întru singur Dumnezeu gândeaşte, şi inima sa plină dintru dânsul o are. Şi de aicea înțeleage pre ceale neînțelease. Că Duhul cel Sfânt dupre măsura fieştecăruia să mişcă întru dânsul. Şi, din ceale ce să roagă cineva materie luând, să mişcă întru dânsul. Întru cât întru luarea-aminte rugăciunea să curmează din mişcare, şi cu îngrozire să îngrozeaşte, şi înghițită să face mintea, şi dorirea cearerii sale o uită. Şi întru adâncă beție să cufundă mişcările eiĭ, şi nu iaste în lumea aceasta, şi atuncea nu va fi acolò osebire a sufletului, nici a trupului, nici aducere aminte de ceva, precum au zis Dumnezeescul şi marele Grigorie: «Rugăciunea iaste curățenie a minții, carea singură din lumina Sfintei Troițe cu îngrozire să tae». Vezi cum să tae rugăciunea prin îngrozirea înțeleagerii acelora care dintru dânsa să nasc în minte, precum mai nainte am zis întru începutul Cărții, şi întru alte multe locuri? Şi iarăşi acestaşi au zis: «Curățeniia minții iaste înălțată călătorie întru ceale gândite, carea să întreace cu văpseala cea cerească, întru carea străluceaşte în vreamea rugăciunii Lumina Sfintei Troițe».

Întrebare: Şi când să învredniceaşte cineva de tot Darul acesta?

Răspundere: În vreamea rugăciunii, zice, când mintea s'ar dezbrăca de omul cel vechiu şi s'ar îmbrăca întru cel nou al Darului, atuncea pre curățeniia sa o va vedea aseamenea cu văpseala Ceriului. Carea «loc al lui Dumnezeu » dela bătrânimea fiilor lui Israil numită iaste, când li s'au arătat lor în munte [cf. Ieş. 24: 9 şi urm.]. Deci, precum am zis, nu să cade a numi duhovnicească rugăciune pre dăruirea şi Darul acesta, ci naştere a rugăciunii

céiĭ curate, aceiia ce prin Sfântul Duh să trimite. Atuncea mintea de acolò mai presus de rugăciune să face şi, întru aflarea celui mai bun, rugăciunea să părăseaşte. Şi atuncea nu cu rugăciune să roagă, ci întru uimire să face în lucrurile ceale neînțelease, ceale ce sânt mai presus de lumea muritorilor, şi au tăcut întru necunoaşterea tuturor celor ce sânt aicea. Aceasta iaste necunoaşterea cea mai înaltă decât cunoaşterea, carea s'au zis. Aceasta iaste pentru carea s'au zis: «Fericit iaste cel ce au ajuns necunoştința cea nedespărțită de rugăciune»; căriia să ne învrednicim, cu Darul Unuia-Născut Fiiului lui Dumnezeu, Căruia i să cuvine toată slava, cinstea, şi închinăciunea, acum, şi de-a pururea, şi în veacii veacilor. Amin.

C U V Â N T a l 3 3 - l e a

Pentru chipul rugăciunii, şi pentru cealelalte care de nevoe să caută pentru cea de-a pururea pomenire, şi care prin multe părți folosesc, deaca cineva cu socoteală citindu-le le-ar păzi pre dânsele

deverire a avea cineva întru cearerea rugăciunii sale, prin nădeajdea lui Dumnezeu, aceasta iaste parte preabună a Darului Credinții. Însă adeverire a credinții céiĭ cătră Dumnezeu nu iaste sănătatea mărturisirii, deşi iaste aceasta maică a credinții, ci sufletul cel ce veade pre adevărul lui Dumnezeu din putearea vieţuirii. Când vei afla întru Sfintele Scripturi pre credință amestecată cu vieţuirile, nu pentru dreapta mărturisire vei pune vedearea cea pentru dânsa. Că niciodată să cuprinde credința, ceaia ce dă pre deplin adeverirea nădeajdii, de cei nebotezați sau de cei stricați cu mintea despre adevăr. Că deplin adeverirea credinții descoperită să face în suflet celor înalți cu vieţuirea, dupre asemănarea chipurilor celor ce iau aminte la aşezarea poruncilor Domnului.

Cugetarea cea de-a pururea în Scriptură iaste lumină a sufletului. Că aceasta însemnează în suflet pomeniri folositoare, de a să feri de patimi şi de a petreace întru dorirea cea cătră Dumnezeu prin curățeniia rugăciunii. Ci şi îndreptează înaintea noastră calea păcii a urmelor sfinților. Însă să nu te îndoeşti întru rugăciunile stihurilor noastre, când nu le urmează lor multă deşteptare şi umilință necontenită – sau întru rugăciuni, sau întru citire în tot ceasul.

Cuvintele ceale ce din iscus să grăesc, de nevoe iaste să le priimeşti, deşi cela ce le grăiaşte pre iale iaste prost. Căci vistieriile ceale mari ale împăraților celor de pre pământ nu defaimă a priimi adăogire a unui ban al cerşătoriului, şi din păraele ceale mici să umplu râurile şi să măresc întru curgerea lor.

Pentru păzirea pomenirilor

Că deaca pomenirea celor bune înnoiaşte întru noi pre fapta bună, când pre aceastea întru gândire le-am avea, arătat iaste cum că pomenirea învierşunării[1] înnoiaşte în mintea noastră poftă urâtă, când de aceasta ne-am aduce aminte. Că pomenirea fieştecăriia dintru aceastea osebire a lucrurilor însemnează, şi scrie întru cugetările noastre, şi ne arată noao ca cu deagetul, sau

[1] «Învierşunare» traduce acì pe grecescul ἀκολασία, «desfrânare». (N. ed.)

urâciunea gândurilor noastre, sau înălțimea viețuirii noastre, şi întăreaşte întru noi gândurile şi pornirile, sau a celor de-a dreapta, sau a celor de-a stânga. Şi ne facem cugetându-le întru ascunsul minții noastre. Şi să închipuiaşte împărțirea viețuirii noastre întru cugetarea minții noastre, ca de nevoe să ne vedem pre înşine totdeauna. Drept aceaia, nu numai cugetarea singură vatămă pre cela ce o are pre dânsa, ci împreună cu dânsa şi vedearea, şi aducerea aminte iarăşi, ceaia ce pre aceastea le împlineaşte. Şi nu numai singură lucrarea faptei bune ajută celui ce o săvârşaşte pre dânsa cu mărime, ci şi nălucirea minții, ceaia ce să închipuiaşte din pomenirea feațelor celor ce o au lucrat pre dânsa.

Şi dintru aceasta cunoscut iaste cum că cei preamulți, carii pre rânduiala curățeniei o au ajuns, spre vedearea oarecărora sfinți să învrednicesc întru videniia nopții totdeauna, şi în zi, în tot ceasul, materie de bucurie să face lor întru de-a pururea cugetarea cea gândită a minții videniia sfinților acestora ce s'au pecetluit în sufletele lor. Şi pentru aceasta cu fierbințeală să apropie la lucrarea faptelor bune, şi văpae multă cade întru dânşii spre dorirea lor. Şi zic cum că Sfinții Îngeri iau asemănările oarecărora sfinți cinstiți şi minunați, şi le arată pre iale întru nălucirea somnului sufletului, întru înălțarea cugetărilor lui, spre bucurie şi mângâiare şi veselie. Şi în zi le mişcă pre dânsele de-a pururea întru vedearea gândurilor lor. Şi să uşurează lucrarea lui din bucuriia sfinților. Şi dintru aceasta adaogă spre alergarea lor. Aşa şi întru desimea războaelor. Cela ce are obiceaiu a cugeta întru ceale reale, dela draci întru asemănarea aceasta năluciri priimeaşte. Că iau asemănare şi arată sufletului năluciri care îl înfricoşază pre el, mai mult întru pomenirea cea de zioa întru aceastea înmijlocindu-se. Şi uneori ádecă întru înfricoşata vedearea aceasta, carea sparie pre suflet, degrab a slăbi îl fac pre el; iară uneori iarăşi, îi arată lui greutatea viețuirii cea în linişte şi în singurătate, şi altele oarecare.

Deci şi noi, fraților, pentru ca să luom aminte la aducerile-aminte, şi dintru aceastea să semuim aşezarea sufletului, să luom acum ca să socotim de-a pururea, întru pomenirile cugetării noastre, cu care dintru dânsele vorbim, şi pre care le gonim dela noi degrab când s'ar apropiia de înțeleagerea noastră: deaca cu ceale din răutatea dracilor, celor ce aruncă materiia patimilor; ori cu ceale din poftă şi din mânie; sau cu ceale dela Sfinții Îngeri, cei ce ne dau amelințarea bucuriei şi a cunoştinții, şi pomenirile ceale întru cugetări, care ne deşteaptă pre noi prin apropiiarea lor cea către noi; sau cu ceale din obiceaiurile ceale mai nainte aşezate întru simțire, din care să pornesc în suflet gândurile ceale ce răpesc întru o parte dintru dânsele. Însă iscusul amândurora acestora întru cunoştința socotealii îl vom căştiga, şi

vedearea lor, şi vorbirea, şi lucrarea lucrurilor lor, şi fieştecăruia dintru dânsele a-i urma vom face rugăciune despărţită.

Pentru osebirea dragostii

Dragostea ceaia ce din oarecare lucruri să face iaste ca o candelă mică carea din untdelemn să hrăneaşte şi aşa să alcătuiaşte lumina eiĭ. Sau şi ca un pârâu ce curge din ploae, a căruia curgerea conteneaşte după ce lipsire pătimeaşte materiia ceaia ce îl alcătuiaşte pre el. Iară dragostea ceaia ce are pre Dumnezeu pricină iaste ca un izvor ce izvoraşte şi niciodată curgerile sale nu să curmează. (Că El singur iaste izvor al dragostei, şi nelipsită materie a eiĭ.)

Cum eşti datoriu a te ruga fără de răspândire

Voeşti a te desfăta întru grăirea de stihuri a slujbei tale şi a lua simţire a cuvintelor Duhului celor ce să grăesc de tine? Desăvârşit lasă cătăţimea, şi cunoştinţa măsurilor celor într'însele să nu o alcătueşti, şi stihurile ca să le zici ca întru chipurile rugăciunii; şi derostirea[1] cea obicinuită părăseaşte-o, şi înţeleage ceaia ce îţi zic ţie, şi ceaia ce prin istorie s'au zis, ca întru citire a oarecăruia din cei ce de Dumnezeu să ocârmuesc. Fie-ţi mintea ta privind întru cugetarea lor, până ce s'ar deştepta sufletul tău întru înţeleagerile lor ceale mari prin îngrozirea iconomiei, şi dintru aceasta a să porni sau spre cuvântare de slavă, sau spre întristare folositoare. Şi orice iaste spre rugăciune, deosebi ia, şi când adeverire va priimi mintea ta întru aceastea, turburarea de atuncea dă loc şi să duce. Că nu iaste întru lucrarea cea robească pace a minţii, nici întru slobozeniia fiilor învăluire a turburării. Că obiceaiu are turburarea a lua gustarea priceaperii şi a înţeleagerii, şi a prăda chibzuirile ceale într'însele, precum lipitoarea ceaia ce bea viiaţa trupurilor întru sângele mădulărilor lor. Căci căruţă a diavolului, de iaste cu putinţă, să cuvine numită a fi turburarea. Căci satana, dupre asemănarea vizetiului, obiceaiu are de-a pururea a încăleca pre minte, şi a lua împreună cu dânsul adunarea patimilor, şi a întra în ticălosul suflet, şi a-l cufunda pre el în turburare. Încă şi aceasta cu socoteală înţeleage-o: Nu fii, întru stihurile cântării tale de Psalmi şi a rugăciunii tale, ca dela altul priimind cuvintele, ca să nu socoteşti că înmulţeşti neîncetat lucrul cugetării, şi din umilinţă şi din bucuriia cea întru dânsele să eşi desăvârşit; ci ca dela sineţi, ca să grăeşti cuvintele

---

[1] «Derostirea»: pe-de-rostul – rugăciunea pe de rost, făcută din obişnuinţă şi fără înţelegere. (N. ed.)

tale întru rugăciunea ta cu umilință şi cu înțeleagerea socotealii, ca cela ce înțeleage lucrul său cu adevărat.

Însemnează de unde să naşte trândăviia şi de unde răspândirea

Trândăviia [să naşte] din răspândirea minții. Iară aceasta din nelucrarea lucrurilor, şi a necitirii, şi din vorbirea cea deşartă; sau [aceasta] să face, pântecele fiind plin.

Cum că nu să cuvine împrotivă a grăi gândurilor, ci a să arunca pre sineşi spre Dumnezeu

Cela ce nu grăiaşte împrotivă gândurilor celor ce să samănă întru noi dela vrăjmaşul, ci prin rugăciunea cea către Dumnezeu tae vorbirea cea către dânsele, acesta iaste semnul cum că au aflat mintea înțelepciune dela Daru şi din multe lucruri l-au slobozit pre dânsul cunoştința lui cea adevărată. Şi prin aflarea cărării céiĭ scurte la carea au ajuns, răspândirea cea multă a căii céiĭ lungi o au tăiat. Căci nu întru toată vreamea avem puteare împrotivă a grăi tuturor gândurilor celor ce ni să împrotivesc noao, ca să le contenim pre dânsele, ci de multe ori priimim rană dela dânsele, carea nu să tămăduiaşte în multă vreame. Că împrotiva acestora ce au şase mii de ani[1] înlăuntru te aduci pre sineți a dogmatisi. Şi li să face aceasta lor gătire, prin carea vor putea a te răni pre tine mai presus de măsura înțelepciunii tale şi a înțeleagerii tale. Ci şi când îi vei birui tu pre dânşii, noroiul gândurilor întină pre mintea ta, şi mirosul putorii lor multă vreame petreace întru mirosirea ta. Însă prin chipul cel dintâiu de toate aceastea împreună cu frica te faci slobod. Căci nu iaste alt ajutoriu ca Dumnezeu.

---

[1] «Că împrotiva acestora», ádecă a dracilor. Pre carii de şase mii de ani a fi îi zice, împreună cu toate înființarea a o lua arătând. Că măcar de şi întru Iov zice: «Când s'au făcut stealele, m'au lăudat pre mine toți Îngerii miei» (Iov 38: 7), şi Bogoslovul Grigorie zice: «Întâi ádecă gândeaşte pre Puterile ceale Îngereşti şi Cereşti, şi gândirea lucru au fost, cu cuvântul împlinindu-să, şi cu Duhul săvârşindu-să» (în *Cuvântul cel dela Naşterea Mântuitoriului*), însă nu cu mult mai nainte de cealealalte zidiri, şi pre aceştea, împreună cu toate Oştile ceale Îngereşti aduşi a fi întru ființă i-au înțeles Cuviosul. De unde ádecă şi a cunoaşte iaste cu lesnire, cum că velétul au fost dela zidirea lumii şase mii când au scris cuvântul acesta.

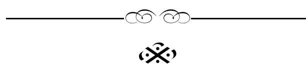
Pentru lacrămi

Lacrămile ceale întru rugăciune, semn iaste al milii lui Dumnezeu, de carea s'au învrednicit sufletul întru pocăința sa, şi cum că s'au priimit, şi au început a întra în câmpul curățeniei în lacrămi. Că de nu să vor râdica gândurile din grija şi din pomenirea cestor trecătoare, şi de nu ar lepăda dela sineşi nădeajdea lumii, şi de nu s'ar porni dintr'însele defăimarea eiĭ, şi de nu vor înceape a găti bune merinde de eşirea lor, şi de nu vor înceape în suflet a să porni gândurile oarecărora ce sânt acolò, nu pot ochii a lăcrăma. Că lacrămile [să nasc] din cea de-a pururea cugetare curată şi nerăspândită, şi din gândurile ceale multe şi dease, şi care cu neabatere să fac, şi din aducere aminte de ceva supțire ce să face în minte, şi întristează pre inimă prin pomenirea sa. Şi dintru aceastea lacrămile să înmulțesc, şi spre mai mult să cresc.

Pentru lucrul mâinilor şi pentru iubirea de argint

Când te-ai întoarce la lucrul mâinilor întru petreacerea linişții tale, să nu pui porunca Părinților acoperemânt al iubirii tale de argint. Ci lucru puțin fie-ți ție, pentru trândăviia ta, care nu turbură pre minte. Iară deaca pentru milostenie lucrul a-l unelti mai mult ai pofti, cunoaşte că rugăciunea mai înaltă decât aceasta iaste întru rânduiala sa. Iară deaca pentru trebuința trupului tău [lucrezi], de nu eşti nesățios, îți ajunge ție spre împlinirea trebuinții tale aceaia carea Dumnezeu îți rânduiaşte ție. Că niciodată nu au lăsat Dumnezeu pre lucrătorii săi lipsiți a fi de ceaste trecătoare. Căci «căutați mai întâi», au zis Domnul, «Împărățiia lui Dumnezeu şi dreptatea lui, şi aceastea toate să vor adaoge voao, mai nainte de a le ceare voi» (Matth. 6: 33; 6: 8).

Că au zis oarecarele din sfinți cum că nu aceasta iaste rânduiala vietuirii tale, ca să saturi pre cei flămânzi şi să se facă chiliia ta casă de priimirea streinilor. Că vieţuirea aceasta a mireanilor iaste, şi mai vârtos lor li să cuvine ca o bunătate, iară nu sihastrilor, şi celor slobozi de grijile ceaste văzute, şi celor ce îşi păzesc mintea lor întru rugăciune.

C U V Â N T al 34-lea

Pentru rugăciune, şi pentru metanii, şi pentru lacrămi, şi pentru citire, şi pentru tăceare, şi pentru cântarea de Psalmi

ă nu socoteşti nelucrare întinderea rugăciunii céiĭ nerăspândite, céiĭ adunate şi îndelungate, pentru căci ai lăsat tu Psalmii [pentru dânsa]. Şi mai mult de cugetarea grăirii de stihuri, metaniile întru rugăciune iubeaşte-le. Căci când îți va da ție mâna aceasta, locul slujbei îl împlineaşte. Şi când întru slujba aceasta ți s'ar da ție Darul lacrămilor, să nu socoteşti pre desfătarea cea întru dânsele nelucrare despre dânsa. Că împlinire a rugăciunii iaste Darul lacrămilor.

În vreamea întru carea mintea ta iaste răsipită, mai mult decât întru rugăciune întru citire petreci. Însă nu toată Scriptura iaste folositoare, dupre cum s'au zis. Mult mai mult decât lucrurile, liniştea iubeaşte-o. Cinsteaşte citirea, de iaste cu putință, mai bine decât starea. Că aceasta izvor iaste al rugăciunii céiĭ curate. Deci să nu te leneveşti cu totul, ci trezveaşte-te din răspândire. Căci rădăcină a viețuirii iaste cântarea de Psalmi. Însă şi aceasta cunoaşte-o, cum că decât grăirea de stihuri cea cu răspândire lucrurile trupului mai mult folosesc. Iară a te mâhni în minte covârşaşte pre osteneala trupului. În vreamea lenevirii trezveaşte-te şi îți porneaşte puțin râvna. Că mult deşteaptă pre inimă, şi înfierbântă înțeleagerile sufletului. Precum împrotiva poftei mâniia ajută firii, aşa în vreamea lenevirii râvna răsipeaşte răceala sufletului. Că din pricinile aceastea să obicinuiaşte a veni asupra noastră lenevirea: sau din greutatea pântecelui, sau din obosirea cea din multe lucruri.

Buna rânduială a lucrării iaste lumina înțeleagerii. Nu iaste altceva ca cunoştința. Toată rugăciunea pre carea o aduci noaptea, decât toate faptele ceale de zioa fie în ochii tăi mai cinstită. Să nu îți îngreuezi pântecele tău, ca să nu să turbure mintea ta, şi vei fi turburat întru răspândire când te-ai scula noaptea, şi s'ar slăbănogi mădulările tale, şi tu te vei afla plin de moloşire femeiască. Şi nu numai aceasta, ci şi sufletul tău întunecat, şi înțeleagerile tale turburate, şi nu vei putea a le aduna pre iale nicidecum întru cuvântarea de stihuri, pentru întunecarea, şi să va amărî întru tine gustarea tuturor. Iară de s'ar face lucrare cu bună rânduială, să străluceaşte lumina înțeleagerii, şi să îndulceaşte ție grăirea de stihuri a cântării de Psalmi, pre carea prin uşurătatea şi prin strălucirea cugetului mintea să obicinuiaşte a o gusta cu dulceața osebirii céiĭ întru dânsa. Căci când buna rânduială a nopții s'ar turbura, atuncea şi întru lucrarea cea de zioa să face mintea turburată, şi întru întu-

necare umblând, şi întru citire, precum are obiceaiu, nu să desfătează. Căci cade ca un vifor preste înțeleageri, de şi spre rugăciune s'ar porni, de şi spre cugetare. Că dulceața ceaia ce în zi să dă sihastrilor, din lumina lucrării nopții izvoraşte preste mintea cea curată. Fieştecarele om carele nu au luat iscusința liniştii céiĭ îndelungate să nu aşteapte a deprinde dela sineşi ceva mai mult întru bunătățile pustniciei, deşi iaste mare înțelept şi dáscal, având multe isprăvi.

Păzeaşte-te nu cumva spre mai mult să slăbească trupul tău, ca să nu să împuterniceaze asupra ta lenevirea şi să răcească pre sufletul tău despre gustarea lucrării lui. Ca întru o cumpănă să cuvine a-şi cumpăni fieştecarele petreacerea sa. În vreamea întru carea te saturi, păzeaşte-te puțin despre îndrăzneala cea către sineți. Întru întreagă-înțelepciune fie-ți şedearea ta şi în ceasul trebuinții tale. Iară mai vârtos fii întreg-înțelept şi curat în ceasul cinii tale, şi ferit, nu numai cu gândul tău, ci şi cu mădulările tale. Păzeaşte-te de păreare în ceasul schimbărilor celor bune. Neputința ta şi prostimea ta spre supțirătatea a însăşi părerii întru rugăciune cu sârguință arată-o Domnului, ca să nu fii părăsit a fi ispitit întru ceale urâte. Că curviia urmează mândriei, şi părerii rătăcirea.

Întru lucrurile mâinilor tale spre trebuința ta lucrează, iară mai vârtos spre legătura cea întru liniştea ta. Să nu slăbeşti întru nădăjduirea ta către Purtătoriul tău de grijă, că iconomii minunate să fac întru casnicii lui. Că în pustie nelăcuită iconomiseaşte pre cei ce întru nădăjduirea lui şed, şi nu prin mâinile oamenilor. De te-ar cerceta pre tine Domnul întru ceaste trupeşti fără de lucrare, când tu te-ai nevoi întru sârguința sufletului tău, să mişcă atuncea întru tine şi gând din măestriia diavolului celui ucigaşĭ. Căci pricina a toatei purtării de grijă aceştiia negreşit din tine iaste. Şi atuncea împreună cu gândul acesta conteneaşte din tine şi purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Şi în ceasul acesta izvorăsc asupra ta preamulte ispite, ori din nepăsuirea purtătoriului de grijă, ori din înnoirea durerilor şi a boalelor celor ce să pornesc în trupul tău. Şi nu din singură pornirea gândului treace Dumnezeu cu vedearea de a fi ispitit foarte, ci şi din căci petreace mintea întru pornirea aceasta. Că din mişcarea cea fără de voe nu pedepseaşte şi nu judecă Dumnezeu pre om, nici deaca la un ceas ne-am uni cu dânsa. Şi deaca în ceasul acela am împunge patima, şi umilința ne-ar ajunge pre noi, nu ne schingiuiaşte pre noi Dumnezeu pentru o lenevire ca aceasta, ci pentru aceaia pre carea mintea cu adevărat o au priimit, şi cu nesimțire priveaşte spre dânsa, şi ca pre o cuviincioasă şi folositoare o au priimit pre ea, şi nu o au socotit pre dânsa grijă cumplită. Noi de-a pururea aceasta să ne rugăm Domnului:

Rugă-ciune. **H**ristoase, plinirea adevărului, să răsae adevărul tău întru inimile noastre, şi dupre voia ta să cunoaştem a umbla în calea ta.

Când oarecare gând rău s'ar sămăna întru tine, ori dintru aceastea ce sânt departe, ori dintru apucările ceale mai din nainte, şi adeaseori să arată pre sineşi minții, cunoaşte cu adevărat cum că cursă îți va ascunde ție. Ci deşteaptă-te şi trezveaşte-te în vreame. Iară de iaste dintru aceastea ce sânt din partea celor dreapte şi a celor bune, cunoaşte cum că oarecare chip al vieții voiaşte Dumnezeu a-ți da ție, şi pentru aceasta de-a pururea dinnafară de obiceaiu să mişcă întru tine. Iară de va fi întunecos gândul şi te-ai îndoi întru sineți că nu poți luminos a-l ajunge, ori de iaste casnic, sau de iaste tâlhariu, sau apărătoriu, sau pânditoriu, carele în chip bun s'au ascuns, întru rugăciune întinsă şi preaoserdnică, zioa şi noaptea, întru priveghiiare multă să ne gătim asupra lui. Să nu îl împingi pre el, nici să te împreună-glăsueşti cu el, ci rugăciune cu sârguință şi cu fierbințeală fă pentru dânsul. Şi să nu taci de a chiema pre Domnul. Şi el ți-l va arăta pre acesta ție de unde iaste.

Pentru tăceare

Mai mult decât toate tăcearea iubeaşte-o, că ți să apropie ție spre rod. Că limba nu iaste putincioasă spre tâlcuirea lui. Mai întâi ádecă să ne silim pre înşine a tăcea, şi atuncea din tăceare ni să naşte noao ceva care ne-ar povățui pre noi spre tăcearea aceasta. Să îți dea ție Dumnezeu ca să simți ceva ce să naşte din tăceare. Şi de vei înceape întru petreacerea aceasta, nu ştiu eu câtă lumină va răsări ție de aicea. Să nu socoteşti, o, frate, ceaia ce s'au zis pentru minunatul acela Arsenie, când veniia la dânsul părinții şi frații ca să îl vază pre el, şi şedea împreună cu dânşii tăcând, şi întru tăceare era slobozindu-i pre dânşii, cum că cu voirea numai aceasta o făcea, ci ştiind că din început la aceasta foarte pre sineşi s'au silit. Dulceață oarecarea să naşte în inimă dintru iscusința lucrării aceştiia după vreame, şi cu de-a sila povățuiaşte pre trup a răbda în linişte. Şi mulțime de lacrămi ni să naşte noao întru această viețuire. Şi întru vedearea cea minunată simte ceva întru dânsele inima cu desluşire, în vreame cu dureare, şi în vreame din minune. Că să micşorează inima şi să face ca pruncul. Şi când va înceape întru rugăciune, mai nainte curg lacrămile. Om mare iaste cel ce întru suferirea mădulărilor sale obicinuință are minunată înlăuntru în sufletul său. Când toate lucrurile viețuirii aceştiia întru o parte le vei pune, şi tăcearea întru alta, o afli pre dânsa întrecând în cumpănă. Multe sfătuiri sânt ale oamenilor. Iară când de tăceare cineva să va apropiia, de prisosit îi iaste lui lucrarea păzirii lor. Şi să află făcându-să de prisosit lucrările. Şi el să află mai presus de

dânsele, căci de săvârşire s'au apropiiat. Că şi ajutătoare iaste liniştii. Şi cum iaste aceasta? Căci cu neputinţă iaste, întru sălăşluirea celor mulţi fiind noi, a nu ne întâlni noi cu cineva. Că nici Arsenie, cel întocma cu Îngerii, carele mai mult decât toţi au iubit liniştea, au putut a să depărta de aceştea. Că a fi întâmpinat el de părinţii şi de fraţii cei ce era împreună cu dânsul, şi întâmpinarea lor ceaia ce fără de aşteptare să făcea, şi a mearge el la Bisearică sau aiurea – aceastea toate când le-au văzut vreadnicul de fericire omul acela, şi au cunoscut cum că nu îi iaste cu putinţă a să depărta de aceastea în cât iaste aproape de lăcuirea oamenilor, şi când era de multe ori neputind a să depărta în locul lăcuinţii sale despre apropiiarea oamenilor, şi despre monahii cei ce lăcuia în locurile acealea, chipul acesta l-au deprins dela Daru, ádecă tăcearea cea de-a pururea[1]. Şi deaca cândva de nevoe deşchidea uşa sa oarecărora dintru dânşii, întru vedearea lui numai să veseliia. Iară vorbirea cuvântului, şi trebuinţa lor, de prisosit să făcea între dânşii.

Mulţi din Părinţi prin vedearea aceasta au venit întru aşezare, spre a să păzi pre sineşi de a lua ei adăogare a bogăţiei céiĭ duhovniceşti din deprinderea pre carea o au priimit din vedearea fericitului. Şi unii dintru dânşii de o piatră sau cu funie să lega pre sineşi, sau cu foame să topiia pre sineşi în vreamea când vrea cătră oameni să iasă. Căci foamea mult foloseaşte spre strângerea simţirilor.

Pre mulţi Părinţi am aflat, frate, mari şi minunaţi, mai mult decât întru cealelalte lucruri, întru buna rânduială a simţirilor purtare de grijă făcând, şi întru năravul trupului. Căci dintru dânsele să naşte bună-rânduiala gândurilor. Pricini multe afară de voe întâmpină pre om şi îl fac pre el a eşi afară din hotarul slobozeniei sale. Şi de nu să va afla păzindu-să prin simţirile sale întru nelipsita obicinuinţă, carea mai nainte s'au aşezat întru dânsul, ar fi putut a-l face pre el în multă vreame a nu-şi veni întru sineşi şi a-şi afla pacinica sa aşezare cea dintâiu.

Sporire a inimii iaste cea de-a pururea cugetare întru nădeajdea sa. Iară sporire a petreacerii iaste dezlegarea din toate. Pomenirea morţii iaste legătură bună a mădulărilor celor dinafară. Amăgire a sufletului iaste bucuriia cea din nădeajdea ceaia ce au înflorit în inimă. Creaştere a cunoştinţii sânt cercările şi ispitirile ceale de-a pururea şi necontenite, pre care din amân-

[1] Întru altele greceşti să aflǎ aşa: «Când era de multe ori», şi cealelalte. Însă poate mai luminos iaste aşa: «Aceastea toate când le-au văzut vreadnicul de fericire omul acela, (şi le-au cunoscut), cum că nu iaste cu putinţă a să depărta de aceastea în cât iaste aproape de lăcuirea oamenilor (când era de multe ori aproape de oameni), neputând în locul lăcuirii sale a să depărta de apropiiarea oamenilor şi despre monahii cei ce lăcuia în locurile acealea, chipul acesta l-au deprins din Daru, ádecă tăcearea cea de-a pururea».

doao schimbările le priimeaşte mintea din lăuntru în fieştecarea zi. Că deaca şi trândăvie dupre vreame întru noi s'ar face pentru singurătatea (şi aceasta poate cu iconomie să sloboade a să face), dar avem covârşitoare mângâiare a nădejdii carea covârşaşte cuvântul credinții, pre care îl avem întru inimile noastre. Şi bine au zis oarecarele din purtătorii de Dumnezeu cum că «Ajunge dorul lui Dumnezeu a să face credinciosului mângâiare şi întru pierzarea sufletului lui». Că ce, zice, vatămă scârbele pre cela ce desfătarea şi odihna defăimate le are, pentru bunătățile ceale ce vor să fie?

Încă şi aceasta, frate, îți poruncesc ție: Fie întru tine de-a pururea biruind cumpăna milosteniei, până când vei simți întru sineți mila aceaia pre carea o are Dumnezeu cătră lume.[1] Că aceastea fie oglindele noastre, ca să vedem întru dânsele asemănarea şi închipuirea cea adevărată carea iaste în firea şi în ființa aceaia a lui Dumnezeu. Întru aceastea şi întru unele ca aceastea să ne luminăm a ne mişca dupre Dumnezeu cu strălucită voire. Inima vârtoasă şi nemilostivă niciodată nu să curățeaşte. Omul milostiv, doftor iaste al sufletului său. Că pre întunecarea patimilor ca cu un duh silnic o goneaşte din lăuntrul său. Datorie bună cătră Dumnezeu aceasta iaste[2], dupre cuvântul vieții cel evanghelicesc.

Când te-ai apropiia de aşternutul tău, zi-i lui: O, aşternutule, poate în noaptea aceasta mormânt îmi vei fi mie. Şi nu cunosc, nu cumva în locul somnului cestui vremealnic, acela veacinicul, ce va să fie, va întra întru mine în noaptea aceasta. Deci în cât ai picioare, aleargă după lucrare, mai nainte de a te lega cu legătura aceaia dintru carea nu iaste cu putință ca iarăşi să te dezlegi. În cât ai deagete, răstigneaşte-te pre sineți întru rugăciune mai nainte de a veni moartea. În cât ai ochi, umple-i pre ei de lacrămi, mai nainte

---

[1] «De mila Domnului iaste plin pământul» (Ps. 32: 5). Să cuvine dar şi omului celui ce cu plăceare Dumnezeiască viețuiaşte, măcar de şi departe de lume ar petreace, îndurări de milostiviri având, îndurat a fi, şi a milui pre cei ce sânt în lume. Şi aceasta iaste, mi să pare, ceaia ce o zice Cuviosul, «până când vei simți întru tine mila aceaia pre carea o ai cătră lume». Şi când o milă ca aceasta în inima lui să va sălăşlui, atuncea oglindă întru sineşi are, întru carea veade adevărata închipuire a milii ceiia ce iaste în firea şi în ființa lui Dumnezeu. «Că îndurat şi milostiv iaste Domnul» (Ps. 102: 8). [Notă: Propoziția «Până când vei simți întru tine mila aceaia pre carea o ai cătră lume» este redată acì, în nota lui Nikifor Theotokis, conform textului grecesc tipărit; însă în textul de mai sus ea este corectată de unul din traducătorii români, probabil după un manuscris mai bun, astfel încât nota nu mai are sens. Interesant este faptul că această corectură corespunde cu originalul siriac, aşa cum arată traducătorul american („The Greek reads ἔχεις, *[wich] you have*. The Syriac has *God* as the subject of the phrase, wich in Greek would be ἔχει, *God* being understood" – *The Ascetical Homilies of Saint Isaac the Syrian,* op. cit., p. 312, nota 15) – N. ed.]

[2] «Aceasta iaste», ádecă a milui. Că «fiți», zice, «milostivi, precum şi Tatăl vostru milostiv iaste» (Luca 6: 36).

de a fi acoperiți ei cu țărâna. Că precum trandafirul cel ce să suflă de vânt şi să veştejaşte, aşa în lăuntrul tău să va veşteji una din stihiile ceale ce sânt întru tine, şi mori. Pune întru inima ta că vei să te duci, o, omule, când zici tu de-a pururea: Iată au sosit la uşă trimisul, cela ce vine după mine. Ce şezu? Ducerea iaste veacinică, carea nu are iarăşi întoarcere.

Cela ce iubeaşte vorbirea cea împreună cu Hristos, iubeaşte a să face singuratec; iară cela ce iubeaşte lăsat a fi împreună cu cei mulți, acesta iaste priiaten al lumii aceştiia. Deaca iubeşti pocăința, iubeaşte şi liniştea. Că afară de linişte nu să săvârşaşte pocăința. Şi deaca cineva împrotivă ar grăi întru aceasta, să nu faci pricire cu dânsul. Deaca iubeşti liniştea, pre maica pocăinții, iubeaşte cu dulceață şi paguba cea puțină a trupului, şi prihănirile ceale ce izvorăsc, şi nedreptățile ceale pentru dânsa. Că fără de gătirea aceasta, a viețui în linişte cu slobozenie fără de turburare, nu vei putea. Iară deaca pre aceastea le vei defăima, părtaşĭ al liniştii vei fi, dupre voia lui Dumnezeu, şi vei rămânea şezind întru dânsa, cum voiaşte Dumnezeu. Dorul liniştii iaste aşteptare de-a pururea a morții. Cela ce fără de cugetarea aceasta întră în linişte nu poate a purta ceale ce sântem datori a le suferi şi a le purta în tot chipul.

Încă şi aceasta cunoaşte-o, o, socotitoriule, cum că nu pentru lucrurile ceale multe ale právelilor, ca pre aceastea să le lucrăm, sălăşluirea întru singurătate împreună cu sufletele noastre, şi liniştea, şi închiderea o facem. Că cunoscut iaste cum că mai vârtos împărtăşirea cea împreună cu cei mulți mână dă la aceasta, pentru oserdiia trupului. Şi de era de nevoe aceasta, nu ar fi fost oarecarii din Părinți vorbirea şi împărtăşirea oamenilor lăsându-o, şi alții în mormânturi lăcuind, iară unii alegând închiderea în casă singuratecă, întru aceaia mai ales pre trup topindu-l şi lăsându-l pre el, fiindcă nu putea a-şi împlini právelile sale, împreună cu toată neputința şi truda trupească. Ci şi boalele ceale reale care îi ajungea pre dânşii cu dulceață le suferiia întru toată viiața lor. Din care nici măcar a sta pre picioarele lor, sau rugăciunea cea obicinuită a o aduce, sau a slavoslovi cu gura lor nu putea. Ci nici Psalm, nici altceva din ceale ce să săvârşesc cu trupul nu făcea. Şi le-au ajuns lor singură neputința trupului şi liniştea în locul tuturor právelilor. Şi acesta iaste chipul întru toate zilele vieții lor. Şi întru toată această socotită nelucrare, nici unul dintru dânşii nu au poftit a-şi părăsi chiliia sa, şi pentru deşertarea lucrării právelilor sale afară undeva a încungiura, sau în biserici a să veseli de glasurile şi de slujbele altora.

Cela ce ş'au simțit păcatele sale mai bun iaste decât cela ce înviiază morții cu rugăciunea sa, când s'ar afla lăcuința lui în mijlocul celor mulți. Cela ce suspină un ceas pentru sufletul său mai bun iaste decât cela ce

foloseaşte toată lumea cu vedearea sa. Cela ce s'au învrednicit a să vedea pre sineşi, acesta mai bun iaste decât cela ce s'au învrednicit a vedea pre Îngeri. Că acesta cu ochii cei trupeşti să împărtăşaşte, iară acela cu ochii sufletului. Cela ce urmează lui Hristos cu plângere singuratecă, acesta mai bun iaste decât cela ce să laudă pre sineşi întru adunări. Şi nimenea să aducă în mijloc cuvântul Apostolului: «Mă rugam», zice, «eu anáthema să fiu dela Hristos» (Rom. 9: 3). Că celui ce au luat putearea lui Pavel, şi aceaia a o face i să porunceaşte. Iară Pavel din Duhul cel întru dânsul înainte pus era spre folosul lumii, precum el au mărturisit. Că nu cu voia sa o făcea aceasta. «Că nevoe îmi iaste», zice, «şi vai mie de nu voiŭ binevesti» [1 Cor. 9: 16]. Şi aleagerea lui Pavel nu spre chipul pocăinții sale priviia, ci spre bine a vesti omenirii, şi puteare multă au luat.

Însă linişte să o iubim noi, fraților, până ce să va omorî lumea din inima noastră. Şi să ne aducem aminte de moarte de-a pururea, şi prin o cugetare ca aceasta să ne apropiem de Dumnezeu întru inima noastră, şi să defăimăm deşertăciunea lumii, şi defăimată să va face dulceața eiĭ întru ochii noştri, şi să răbdăm cu dulceață în trup bolnăvicios nelucrarea cea de-a pururea, cea întru linişte. Ca să ne învrednicim desfătării céiĭ împreună cu cei ce în peşteri şi în prăpăstiile pământului aşteaptă descoperirea cea lăudată a Domnului, cea din Ceriu. Că lui, şi Tatălui lui, şi Sfântului său Duh i să cuvine slava, şi cinstea, şi stăpânirea, şi marea cuviință în veacii veacilor. Amin.

C U V Â N T a l 3 5 - l e a

Pentru de ce oamenii cei sufleteşti întru cunoştință privesc la oarecare duhovniceşti dupre grosimea trupurilor. Şi cum poate a să înălța mintea dintru aceasta. Şi carea iaste pricina a nu fi slobozită dintru aceasta. Şi când şi întru carea iaste cu putință înlăuntru a rămânea mintea afară de nălucire în ceasul litaniei.

inecuvântată iaste cinstea Domnului, celui ce ne deşchide uşă înaintea noastră, ca să nu avem cearere, fără numai poftirea cea cătră dânsul. Că aşa părăsim toate, şi numai spre căutarea lui iase sufletul, fiindcă nu are vreo grijă carea l-ar opri pre el despre înaintea-vederii aceiia a Domnului. Că precât, iubiților, lasă mintea grija acestor văzute şi să grijaşte întru nădeajdea celor ce vor să fie, dupre măsura înălțării eiĭ din grija trupului şi a cugetării eiĭ întru aceaia, dupre atâta să supțiiază şi să face strălucită în suflet rugăciunea. Şi dupre cât să slobozeaşte trupul din legăturile lucrurilor, dupre atâta să slobozeaşte şi mintea. Şi dupre cât mintea din legăturile grijilor să slobozeaşte, dupre atâta strălucită să face. Şi precât strălucită să face, să supțiiază şi să înalță din cugetările veacului acestuia, şi poartă chipurile grosimei. Şi atuncea cunoaşte mintea a privi întru Dumnezeu ca dânsul, şi nu ca noi.[1] Că deaca nu întâiu omul s'ar face vreadnic descoperirii, nu poate a o cunoaşte pre dânsa. Şi de nu va veni întru curățenie, nu pot a fi înțeleagerile luminoase, ca să vază ceale ascunse. Şi până ce nu să va slobozi din toate ceaste văzute, care să văd întru zidirea lor, nu să slobozeaşte din cugetările ceale pentru dânsele, nici să face deşărt despre gândurile ceale întunecoase. Şi unde iaste întunearec şi împleticirea gândurilor, acolò sânt şi patimile. Că de nu să va slobozi omul dintru aceastea ce am zis, şi din pricinile lor, mintea nu va avea vedeare întru ceale ascunse. Pentru aceasta mai nainte de toate pre necăştigare au poruncit Domnul a o ținea, şi a ne depărta de turburarea lumii, şi a ne dezlega de grija tuturor oamenilor, «oricarele», zicând, «nu să va lepăda de toate averile sale, şi de toată omenirea, şi de toți ai săi, şi nu să va lepăda de sineşi, nu poate a fi ucenic al mieu» (cf. Luca 14: 33 şi 26).

Căci pentru ca nu mintea întru toate să se vatăme prin vedeare, prin auzire, prin grija lucrurilor, prin prăpădirea lor, prin creaşterea lor, prin om, şi pentru ca să o leage pre dânsa întru singură nădeajdea cea cătră dânsul, au

---

[1] «A privi întru Dumnezeu ca dânsul» aceaiaşi însemnătoare mi să pare a fi cu a vedea Dumnezeiaşte pre Dumnezeu cu cuviință Dumnezeiască, şi nu ca noi, ádecă cu grosime şi omeneaşte.

abătut toată grija din cuget prin dezlegarea de toate, ca dintru aceasta să pof[t]im vorbirea lui.[1] Dar de iscusință iarăşi are trebuință rugăciunea, ca prin îndelungată vreamea cea întru dânsa să se înțelepțească mintea. Că după necăştigarea ceaia ce dezleagă mintea noastră din legături, statornicie voiaşte rugăciunea. Căci din statornicie şi din vreame priimeaşte mintea pre iscusință, şi cunoaşte a goni pre gând dela dânsa, şi deprinde din multa iscusire ceale ce dela altul nu poate a le priimi. Că fieştecarea petreacere ce să face priimeaşte creaştere din petreacerea cea mai nainte de dânsa. Şi ceale mai nainte de dânsa să caută spre aflarea celor după dânsa. Pre rugăciune înainte o apucă depărtarea[2]. Şi depărtarea aceasta iaste pentru rugăciune. Şi rugăciunea aceasta iaste ca să căştigăm pre dragostea lui Dumnezeu, că dintru dânsa să află pricinile ca să iubim pre Dumnezeu.

Şi aceasta încă cu cuviință iaste să o cunoaştem noi, iubiților, cum că fieştecarea vorbire ce să face întru ascuns, şi toată grija minții céiĭ bune întru Dumnezeu, şi toată cugetarea celor duhovniceşti întru rugăciune să hotăraşte, şi întru numele rugăciunii să socoteaşte, şi din lăuntrul numelui acestuia să cuprinde – ori osebiri ale citirilor ai zice, ori glasuri ale gurii spre slavosloviia lui Dumnezeu, ori grijă cu mâhnire întru Domnul, ori închinăciuni ale trupului, ori cântare de Psalmi prin cuvântarea de stihuri, ori altele cealelalte, din care învățătura rugăciunii céiĭ curate să face, dintru carea dragostea lui Dumnezeu să naşte. Că dragostea iaste din rugăciune. Şi rugăciunea iaste din viețuirea pustniciei. Şi de pustniciia aceasta spre aceasta avem trebuință, ca să avem noi loc singuri împreună cu Dumnezeu de-a pururea a ne îndeletnici. Iară mai nainte de pustnicie povățuiaşte lepădarea de lume. Că de nu să va lepăda omul mai întâi de lume, şi de nu s'ar face slobod de toate ale eiĭ, nu poate a să singurătăți. Şi aşa iarăşi, de lepădarea de lume, mai nainte povățuiaşte răbdarea. Şi de răbdare, urârea lumii. Şi de urârea lumii, frica şi dorul. Că de nu va înfricoşa pre inimă frica gheennii, şi dorul nu o va face să vie spre poftirea fericirilor, nu să va porni întru dânsul urârea lumii aceştiia. Şi deaca nu va urî lumea, nu va suferi a fi afară de odihna lui. Şi de nu ar povățui mai nainte suferirea în minte, nu poate a-şi aleage loc plin de sălbătăcie şi deşert de cei ce lăcuesc întru dânsul. Şi deaca nu îşi va aleage luişi viiața pustniciei, nu poate a petreace întru rugăciune. Şi de nu va petreace de-a pururea îndeletnicindu-să împreună cu Dumnezeu, şi

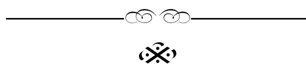
---

[1] Întru altele: «Şi pentru ca să leage mintea noastră întru singură nădeajdea cea către dânsul, au abătut toată grija gândurilor. Şi întru dânsul toată grija gândului o au legat prin dezlegarea de toate, ca dintru aceasta să poftim vorbirea lui întru petreacerea grijii noastre céiĭ către dânsul. Ci şi de iscusință...», şi cealealalte.

[2] «Depărtarea»: mai exact, «depărtarea de lume» sau «pustnicia» (cum se traduce în pasajul următor cuvântul grecesc ἀναχώρησις). (N. ed.)

de nu va petreace cu amestecatele cugetările şi îndeletnicirile aceastea întru rugăciune şi întru chipurile priimirii ceiia ce am zis, nu va simţi dragostea.

Deci dragostea lui Dumnezeu iaste din vorbirea cea cu dânsul. Iară îndeletnicirea şi cugetarea rugăciunii prin linişte iaste. Şi liniştea iaste prin neagoniseală. Şi neagoniseala iaste prin răbdare şi prin urârea poftelor. Şi urârea poftelor iaste din frica gheennii şi din aşteptarea fericirilor. Iară poftele le uraşte cela ce cunoaşte rodul cel dintru dânsele ce îi găteaşte lui, şi despre carea fericire să opreaşte pentru dânsele. Aşa fieştecarea petreacere întru cea mai nainte de dânsa legată iaste, şi dintru dânsa priimeaşte adăogire, şi să mută întru alta mai înaltă decât dânsa. Şi deaca una dintru dânsele ar lipsi, nu poate a sta cea din urma eiĭ, şi a să vedea. Că toate să răsipesc şi pier. Iară cea mai multă decât aceastea, măsură iaste a cuvintelor.[1] Iară Dumnezeului nostru slavă şi mare cuviinţă în veaci. Amin.

[1] De vreame ce dela aceasta, ádecă: «Deci dragostea lui Dumnezeu», până la aceasta, ádecă: «să opreaşte pentru dânsele», iarăşi-luare [=reluare, *n. ed.*] oarecarea făcând, şi altele oarecare au împreunat mai pre urmă, pentru aceasta, poate, zice: «Iară cea mai multă decât aceastea, măsură iaste a cuvintelor». Precum ar zice: «Iară cea adăogată lângă ceaste acum cuprinse, hotar iaste al celor zise». Pentru că cu adevărat hotar oarecare iaste adăogarea. Că zice: «Deaca una dintru dânsele ar lipsi, nu poate a sta cea din urma eiĭ, şi văzută a fi».

C U V Â N T a l 3 6 - l e a

Pentru că nu să cuvine, fără de nevoe, a pofti sau a căuta oarecare seamne arătate a avea în mâinile noastre

n toată vreamea întru carea Domnul iaste aproape spre sprijinirea sfinților săi, fără de nevoe nu își arată putearea sa arătat în oarecare lucru şi semn simțit, ca să nu să înnebunească sprijinirea noastră, şi spre vătămarea noastră să se facă. Şi aceasta o face, purtare de grijă pentru sfinți făcând. Vrând a le arăta lor cum că nici întru un ceas nu încetează despre dânşii purtarea de grijă a lui cea ascunsă, ci întru tot lucrul îi lasă pre ei dupre putearea lor să arate nevoință, şi întru rugăciune să se ostenească. Iară de iaste vreun lucru care din greutatea lui biruiaşte măsura cunoştinții lor, când ar slăbi şi ar rămânea dela dânsul, pentru că nu iaste firea îndestulată spre dânsul, îl săvârşaşte El, dupre mărimea puterii sale, dupre cum să cuvine şi precum cunoaşte că să ajutorează. Şi dupre putință întru ascuns îi întăreaşte pre dânşii, până când putearnici să vor face asupra necazului lor. Că întru cunoştința ceaia ce să dăruiaşte lor dela dânsul face a să răsipi mult împleticirea necazului lor, şi întru vedearea eiĭ, ádecă a cunoştinții, îi deşteaptă pre dânşii spre slavoslovie folositoare prin amândoao chipurile. Iară de iaste trebuință a să arăta lucrul şi fapta, atuncea de nevoe o face aceasta. Că chipurile lui preaînțeleapte sânt, şi întru lipsă şi nevoe ajung, şi nu cum s'ar fi întâmplat.

Cela ce fără de nevoe îndrăzneaşte întru aceasta, sau să roagă lui Dumnezeu şi pofteaşte ca minuni şi puteri să se facă prin mâinile lui, să află ispitindu-să în mintea lui de dracul cel batjocoritoriu, şi lăudându-să, şi bólnav fiind cu ştiința lui. Că în scârbă ni să cuvine noao ajutoriul lui Dumnezeu a-l ceare. Fără de nevoe a ispiti pre Dumnezeu, primejdie iaste. Şi nu iaste cu adevărat drept cela ce pofteaşte aceasta. Iară aceaia pre carea Domnul binevoind o au făcut, la cei mulți din sfinți să află. Iară cela ce voiaşte şi pofteaşte aceasta prin voirea sa, nefiind nevoe, cu cădeare cade din străjuire şi să alunecă din cunoaşterea adevărului. Că de va fi auzit întru aceasta cela ce ceare, precum îndrăzneaşte spre Dumnezeu, află întru dânsul loc vicleanul, şi la mai mari decât aceastea îl aduce pre el. Că drepții cei adevărați nu numai că nu le poftesc aceastea, ci şi date fiind lor, să întorc despre dânsele. Şi nu numai întru ochii oamenilor aceasta nu o voesc, ci şi pre ascuns întru sineşi.

Că iată oarecarele din Părinții cei sfinți, din curățeniia sa au luat înaintea Darului Daru a cunoaşte mai nainte pre cei ce veniia cătră dânsul, şi au cerut dela Dumnezeu – rugându-se şi alți sfinți, rugați fiind spre aceasta dela Bătrânul – ca să-i ia Darul dela dânsul. Iară deaca oarecarii dintru dânşii au

priimit Daruri, de nevoe le-au priimit, sau din prostimea lor. Iară întru ceialalți Duhul cel Dumnezeesc era mişcând întru dânşii, ci nu precum s'ar întâmpla nicidecum.

Fericitul Ammun acela sfântul, când s'au dus spre sărutarea sfântului marelui Antonie şi au rătăcit pre cale, vezi ce au zis către Dumnezeu, şi iarăşi, ce i-au făcut Dumnezeu lui. Şi adu-ți aminte şi de Avvà Macarie, şi de ceialalți. Drepții cei adevărați de-a pururea aceasta socotesc întru sineşi, cum că nu sânt vreadnici de Dumnezeu. Şi întru aceasta să lămuresc cum că adevărați sânt, când ticăloşi să au pre sineşi şi că nu sânt vreadnici purtării lui de grijă. Şi aceasta o mărturisesc întru ascuns şi la arătare, şi întru aceasta să înțelepțesc dela Sfântul Duh, ca să nu fie lipsiți de purtarea de grijă cea cuviincioasă lor şi de a lucra întru cât sânt în viiața aceasta. Iară vreamea odihnii în veacul ce va să fie o au păzit. Şi cei ce au întru sineşi pre Domnul lăcuind, pentru aceasta nu poftesc a fi întru odihnă şi izbăviți de necazuri, deşi mângâiare dupre vreame şi vreame li să dă lor întru ceale duhovniceşti prin taină.

Şi nu iaste aceasta faptă bună, ca după ce ar ajunge întru dânsa omul să se lase de grija şi de osteneala eiĭ. Ci aceasta iaste sălăşluirea Duhului, ca de-a pururea să se silească a să supune pre sineşi, deşi iaste chip a face lucrul întru odihnă. Că aceasta iaste voia Duhului întru cei ce lăcuiaşte, a nu îi obicinui pre ei întru lenevire. Şi nici a căuta odihna îi îndeamnă pre dânşii, ci mai vârtos la lucrare şi la scârbele ceale multe a să da pre sineşi. Şi întru ispite îi întăreaşte pre dânşii, şi de înțelepciune a să apropiia îi face. Aceasta iaste voia Duhului, ca întru osteneale să fie iubiții lui.

Nu Duhul lui Dumnezeu lăcuiaşte întru cei ce viețuesc întru odihnă, ci al diavolului, precum oarecarele din cei ce iubesc pre Dumnezeu au zis: «M'am jurat că în fieştecarea zi moriu»[1]. Prin aceasta să osebesc fiii lui Dumnezeu dintre ceialalți, ca ei ádecă în scârbe să viețuiască, iară lumea întru desfătare şi în odihnă să se strălucească. Că nu au binevoit Dumnezeu ca să se odihnească iubiții lui până când sânt în trup, ci mai vârtos au voit să fie ei, în cât sânt în lume, întru necaz, întru greutate, în trude, şi întru lipsire, şi în golătate, şi întru singurătate, şi întru lipsă, şi în boală, şi întru defăimare, şi întru pălmuiri, şi întru zdrobire a inimii, şi în trup cu totul ostenit, şi întru lepădare de rudenii, întru cugetare mâhnicioasă, şi întru vedeare schimbată despre toată zidirea, şi întru şedeare neasemănată oamenilor, şi întru sălăşluire singuratecă şi liniştită, şi vederii oamenilor nearătată, slobozită despre tot lucrul care veseleaşte aicea. Ei plâng, şi lumea râde; ei să întristează, şi lumea să veseleaşte; ei postesc, şi lumea să desfătează. Zioa să ostenesc,

[1] Cf. 1 Cor. 15: 31. (N. ed.)

şi noaptea spre lupte pre sineşi să îndeamnă întru strâmtorare şi întru osteneale. Şi unii dintru dânşii sânt întru scârbe de bunăvoe; alții, întru ostenealele patimilor lor; alții, goniți fiind de oameni; alții, în primejdii de patimi, şi despre draci, şi despre cealelalte năpădiri. Şi unii ádecă dintru dânşii s'au izgonit, iară alții s'au ucis; alții, au petrecut în cojoace, şi cealelalte. Şi cuvântul Domnului s'au împlinit întru dânşii, care zice cum că «în lume scârbe veți avea» (Ioann 16: 33), ci întru mine vă veți bucura. Cunoaşte Domnul cum că nu iaste cu putință, întru odihna trupului fiind, întru dragostea lui a rămânea. Şi pentru aceasta i-au oprit pre dânşii despre odihnă şi despre dulceața eiĭ. Hristos Mântuitoriul nostru, a căruia dragostea lui covârşaşte cu putearea morțile ceale trupeşti, el arătată să ne facă noao putearea dragostii sale. Amin.

C U V Â N T a l 3 7 - l e a

Pentru cei ce viețuesc lângă Dumnezeu, şi întru viiața cunoştinții zilele sale îşi petrec

arecarele Bătrân au scris pre păreții chilii sale cuvinte şi înțeleageri de multe chipuri. Şi întrebat au fost: Ce sânt aceastea? Şi au zis: Aceastea sânt gândurile dreptății care vin dela Îngerul cela ce petreace lângă mine, şi cugetările firii ceale dreapte care să mişcă întru mine. Şi le scriu pre iale în vreamea mişcării lor, ca în vreamea întunecării meale să cuget întru dânsele şi să mă izbăvească pre mine de rătăcire.

Alt Bătrân, fericindu-să de gândurile sale: «Căci în locul lumii ceştii trecătoare te-ai învrednicit nădeajdii céiĭ ce nu piiare», au răspuns Bătrânul: Încă întru cât sânt pre cale, îndeşărt mă lăudați pre mine. Încă nu am săvârşit călătoriia.

Deaca vei face o faptă bună mare, şi nu vei simți gustarea sprijinirii eiĭ, să nu te minunezi. Că până nu să va smeri omul, nu priimeaşte plata lucrării sale. Iară răsplătirea nu lucrării să dă, ci smereniei. Cela ce nedreptăţeaşte pre a doa, pre cea dintâi o piiarde. Cela ce înainte au apucat şi au luat răsplătirea bunătăților, acesta covârşaşte pre cela ce are lucrarea faptei bune. Fapta bună iaste maică a întristării; şi din întristare să naşte smereniia; şi smereniei i să dă Darul. Deci răsplătirea nu a faptei céiĭ bune, nici a ostenelii céiĭ pentru dânsa, ci a smereniei céiĭ ce să naşte dintru dânsele iaste. Iară deaca aceasta va lipsi, ceale dintâi îndeşărt să fac.

Lucrarea faptei bune iaste păzirea poruncilor Domnului. Prisosința lucrării, aceasta iaste izvodirea cea bună a minții, carea să alcătuiaşte din smerita cugetare şi din păzire. Când putearea celor dintâi ar lipsi, aceasta în locul lor priimită să face. Şi Hristos nu lucrarea poruncilor, ci pre îndreptarea sufletului o ceare.[1] Pentru carea poruncile celor din leage le-au legiuit. Trupul ádecă lucrează întru ceale de-a dreapta şi întru ceale de-a stânga deopotrivă; iară mintea, precum voiaşte, ori să îndreptează, ori greşaşte. Iaste cela ce întru lucrurile ceale de-a stânga lucrează viiața prin înțelepciunea

---

[1] Cu adevărat nu cum s'ar întâmpla lucrarea poruncilor o ceare dela noi Domnul. Nici şi pentru singură aceasta, pentru că sânt ádecă poruncile lui, au poruncit păzirea cea cu deadinsul a acestora, ci pentru înfrânarea sufletului şi pentru pedepsirea şi îndreptarea. Pentru aceaia şi Pavel, Gura lui Hristos, au hotărât: «Dreptului leage nu îi iaste pusă, ci celor fără de leage şi nesupuşi» (1 Tim. 1: 9), şi cealelalte. Şi întru alt loc: «Asupra unora ca acestora nu iaste leage» (Galat. 5: 23).

lui Dumnezeu; şi iaste cel ce neguţătoreaşte păcatul ca în faţa celor Dumnezeeşti.[1]

Neajungerile, întru oarecarii ce să păzesc pre sineşi, păzitoare sânt ale dreptăţii.[2] Darul fără de ispite iaste pierzare a celor ce îl priimesc pre el. Deaca lucrezi bunătate înaintea lui Dumnezeu şi ţe-ar da ţie Daru, pleacă-l pre el să îţi dea ţie cunoştinţă, cum să cuvine ţie să te smereşti, sau să îţi pue ţie străjuitoriu pentru dânsul, sau să îl ia pre el dela tine, ca nu pricinuitoriu de pierzare să ţi să facă ţie. Că nu a tuturor iaste a păzi bogăţiia fără de vătămare.

Sufletul care au priimit grija faptei bune, şi întru adevăr şi cu frica lui Dumnezeu vieţuiaşte, nu poate a fi fără de întristare în fieştecarea zi. Căci împleticite au cu dânsele faptele bune pre întristări. Cela ce iase din scârbe, negreşit şi de fapta bună fără de îndoire să despărţeaşte. Deaca pofteşti fapta bună, dă-te pre sineţi la toată scârba. Că scârbele nasc pre smerenie. Nu voiaşte Dumnezeu a fi sufletul fără de grijă. Şi cela ce voiaşte a fi fără de grijă, afară de voia lui Dumnezeu să află întru înţeleagerea sa. Însă grijă nu pre cea pentru ceaste trupeşti o zicem, ci pre cea pentru ceale ce obosesc şi chinuesc pre cei ce urmează lucrurilor celor bune. Până ce vom ajunge cunoştinţa cea adevărată, carea iaste descoperirea tainelor, prin ispite ne apropiem de smerenie. Cela ce fără de scârbă să află întru fapta cea bună a sa, uşa mândriei i s'au deşchis lui.

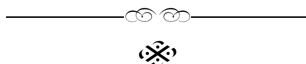
Şi cine iaste deaciia cela ce pofteaşte fără de scârbă a fi întru înţeleagerea sa? Nu poate mintea fără de pricina pălmuirilor întru smerenie a rămânea, ci nici întru cea de-a pururea cugetare a rugăciunii céiĭ către Dumnezeu curat, fără de smerita cugetare. Întâi ádecă de grija cea cuviincioasă să depărtează omul prin înţeleagerea sa, şi după aceastea să apropie de dânsul duhul mândriei. Şi rămâind întru mândrie omul, atuncea Îngerul purtării de grijă să depărtează dela dânsul, carele iaste lângă el, mişcând întru dânsul grija dreptăţii. Şi când ar face nedreptate acestuia, şi dela dânsul s'ar depărta, atuncea cel strein să apropie de dânsul. Şi de atuncea nu iaste întru dânsul o grijă a dreptăţii.

---

[1] Ceale de-a dreapta şi ceale de-a stânga pre bunele norociri şi realele norociri le însemnează. Pre care Dumnezeescul Apostol arme le numeaşte, zicând: «Prin armele dreptăţii ceale de-a dreapta şi ceale de-a stânga» (2 Cor. 6: 7). Iară aceasta, ádecă «ca în faţa celor Dumnezeeşti», ce alt ar însemna decât aceasta, ádecă pricinuind pre cea dela Dumnezeu adusă asupra lui scârbă şi strâmtorare, pricină a fi a păcatului?

[2] Neajungerile, ceale fireşti ádecă, precum iaste neputinţa, împuţinarea de suflet, prostimea, urâciunea, şi ceale aseamenea acestora. Care cu adevărat sânt, celor ce să cunosc pre sineşi, pricini de smerită cugetare, şi celor ce iau aminte de sineşi, păzitoare de toată fapta bună.

«Mai nainte de zdrobire iaste mândriia», zice Înțeleptul [Pilde 16: 20; 18: 12], şi mai nainte de Daru iaste smereniia. Dupre măsura mândriei ceiia ce să veade în suflet iaste şi măsura zdrobirii şi a pedeapsii ceiia ce dela Dumnezeu să face lui. Mândriia iaste nu când prin minte ar treace gândul aceştiia, nici deaca să biruiaşte cineva de dânsa dupre vreame, ci aceaia ce petreace în om. Aceluia dintâi ádecă îi urmează umilința; iară acesta, când o va iubi pre dânsa, nu ştie umilință. Iară Dumnezeului nostru fie-i slavă şi mare cuviință în veaci. Amin.

CUVÂNT al 38-lea

Pentru a priceape cineva, din gândurile ceale ce să mişcă întru dânsul, în carea măsură stă

mul, în cât să află întru lenevire, de ceasul morții să înfricoşază. Şi când să va apropiia de Dumnezeu, de întâmpinarea judecății să teame. Iară când cu totul ar veni înainte întru dragoste, aceaste doao să înghit. Şi cum iaste aceasta? Căci când întru cunoştința şi întru viețuirea trupului stă cineva, de moarte să teame. Şi când întru cunoştința cea sufletească şi întru viețuirea cea bună s'ar face, întru pomenirea judecății ceiia ce va să fie să mişcă mintea lui în tot ceasul. Căci întru însăşi firea drept stă, şi întru rânduiala cea sufletească să mişcă, şi petreace întru cunoştința sa, şi întru viețuirea lui, şi spre apropiiarea lui Dumnezeu bine să aşază. Iară când va ajunge la cunoştința aceaia a adevărului întru pornirea simțirii tainelor lui Dumnezeu şi întru întărirea nădejdii celor ce vor să fie, întru dragoste să înghite. Acela trupescul, dupre asemănarea dobitocului să teame de junghiiare; iară cuvântătoriul, de Judecata lui Dumnezeu să înfricoşază; iară cela ce s'au făcut fiiu, întru dragoste să înfrumsețează, şi nu prin toiagul cel înfricoşitoriu copilăreaşte să povățuiaşte.[1] «Iară eu şi casa părintelui mieu Domnului să îi slujim» [Iisus Navi 25: 15].

Cela ce au ajuns la dragostea lui Dumnezeu nu mai pofteaşte iarăşi a rămânea aicea. Că dragostea răsipeaşte pre frică. Iubiților, căci m'am făcut nebun, nu sufăr a păzi taina întru tăceare, ci mă fac fără de minte, pentru folosul fraților. Căci aceasta iaste dragostea cea adevărată, carea nu poate să sufere întru vreo tăinuire despre iubiții eiĭ. De multe ori când pre aceastea le scriiam, îmi rămânea deagetele meale pre hârtie şi nu suferiiam împrotiva dulceții ceiia ce cădea întru inima mea şi simțirile le alina. Însă fericit iaste a căruia cugetarea îi iaste întru Dumnezeu de-a pururea, şi pre sineşi s'au oprit despre toate ceaste lumeşti, şi cu dânsul singur s'au făcut întru vorbirea cunoştinții lui. Şi deaca îndelung va răbda, nu va zăbovi mult până a-şi vedea rodurile.

Bucuriia cea întru Dumnezeu mai putearnică iaste decât viiața cea de aicea. Şi cela ce o au aflat pre dânsa, nu numai cătră patimi nu va privi, ci nici spre viiața sa nu să va întoarce, nici altă simțire i să va face de acolò, deaca din adevăr i s'au făcut aceasta. Dragostea mai dulce iaste decât viiața. Şi întelea-

---

[1] Pentru trei iaste cuvântul lui: pentru cel ce să teame de moarte, pentru cel ce cugetă judecata şi pentru cel ce are dragostea. Dintru carii pre unul ádecă leaneşu îl numeaşte şi trupesc, şi zice cum că să teame de moarte precum să teame dobitocul de despoiare şi de junghiiare; iară pre altul cuvântătoriu, carele ádecă cu cuvânt să teame de judecata lui Dumnezeu; iară pre celalalt fiiu, ca pre unul ce să înfrumsețează cu dragostea, şi de toiagul cel povățuitoriu de copii nu să teame, şi de bunăvoe Domnului slujaşte.

gerea cea dupre Dumnezeu, din carea dragostea să naşte, mai dulce iaste decât miiarea şi fagurul. Nu iaste mâhniciune dragostii a priimi pentru cei ce o iubesc pre dânsa mare moarte. Dragostea naştere iaste a cunoştinţii. Şi cunoştinţa naştere iaste a sănătăţii sufletului. Sănătatea sufletului iaste puteare, carea din răbdarea cea îndelungată s'au făcut.

Întrebare: Şi ce iaste cunoştinţa?

Răspundere: Simţire a vieţii céiĭ fără de moarte.

Întrebare: Şi ce iaste viiaţa cea fără de moarte?

Răspundere: Simţire întru Dumnezeu. Căci că din înţeleagere iaste dragostea. Iară cunoştinţa cea dupre Dumnezeu, împărătească iaste a tuturor poftelor, şi inimii ceiia ce o priimeaşte pre dânsa toată dulceaţa cea de pre pământ de prisosită îi iaste. Că cu dulceaţa cunoştinţii lui Dumnezeu nimic nu iaste aseamenea.

Rugăciune. **D**oamne, umple inima mea de viiaţă veacinică.

Viiaţă veacinică iaste mângâiiarea cea întru Dumnezeu. Şi cela ce au aflat mângâiarea cea întru Dumnezeu, de prisosită socoteaşte pre cea lumească.

Întrebare: De unde simte omul că au priimit înţelepciune dela Duhul?

Răspundere: Din cunoştinţa aceaia ce îl învaţă pre el, întru ascunsul lui şi prin simţiri, chipurile smereniei. Şi i să descopere lui în mintea lui cum va fi priimită smereniia aceasta.

Întrebare: Dar de unde simte cineva că o au ajuns pre dânsa?

Răspundere: Din acealea, când să îngreţoşază a plăcea lumii prin petreacerile lui sau prin cuvânt, şi urâtă iaste în ochii lui slava lumii aceştiia.

Întrebare: Şi ce sânt patimile?

Răspundere: Asupreli sânt, care întru lucrurile lumii aceştiia sânt puse, care pornesc pre trup spre trebuinţa lui cea silnicitoare. Şi nu încetează asuprind, în cât iaste lumea aceasta. Iară omul cel ce s'au învrednicit Darului celui Dumnezeesc, şi au gustat şi au simţit ceva mai înalt decât aceastea, nu le lasă pre aceastea să între întru inima sa. Căci în locul asuprealelor au stăpânit altă poftă, mai bună decât aceastea. Şi nu să apropie asuprealele şi ceale ce să nasc dintru dânsele de inima lui, ci stau afară nelucrătoare. Nu că asupreale nu sânt ale patimilor, ci cum că inima ceaia ce le priimiia pre iale moartă iaste întru dânsele şi vieţuiaşte întru altcevaşi; nu că au încetat despre străjuirea socotinţii şi despre lucruri, ci căci nu iaste în mintea lui supărare de ceva. Că s'au săturat ştiinţa lui de altă oarecarea desfătare.

Inima ceaia ce au priimit simțire a celor duhovniceşti şi a vederii veacului ce va să fie întru adeverință, întru acest feliu de chip să face cu ştiința întru pomenirea patimilor, în ce fealiu omul cel săturat de hrană cinstită ar şedea la altă hrană nu întru acest fealiu pusă fiind înaintea lui, şi nu ia aminte la dânsa nicidecum, nici o pofteaşte, ci mai vârtos să îngrețoşază de ea şi o uraşte. Nu numai pentru căci iaste grețoasă şi urâtă, ci şi pentru săturarea din hrana cea mai dinnainte preabună, dintru carea au fost hrănit. Nu precum cela ce au împrăştiiat partea lui, şi poftiia rădăcinile, pentru că mai nainte apucase de răsipise bogățiia cea părintească carea o avusease. Şi iarăşi, nu iaste cel ce are întru încredințarea sa vistierie, şi doarme.

De vom păzi leagea trezvirii şi lucrul socotinții cu înțeleagere, dintru care să rodeaşte viiața, nicidecum lupta asuprealelor patimilor de minte nu să apropie. Însă nu din luptă oprite sânt a întra în inimă, ci din săturarea ştiinții şi din cunoştința sufletului, de carea plin s'au făcut, şi din pofta videniilor minunilor celor ce să află întru dânsa. Aceastea au oprit pre asupreale a nu să apropiia de dânsa. Nu că s'au despărțit de străjuire, precum am zis, şi de lucrurile socotinții, care păzesc pre cunoştința adevărului şi pre lumina cea sufletească, ci că nu are luptă mintea, pentru pricinile care mai nainte am zis. Că bucatele săracilor urâte sânt bogaților. Aseamenea şi bucatele bólnavilor, sănătoşilor. Însă bogățiia şi sănătatea din trezvire şi din purtarea de grijă să alcătuesc. Căci în cât trăiaşte cineva, are trebuință de trezvire, şi de sârguință, şi de deşteptare, ca să îşi păzească vistieriia sa. Iară de îşi va părăsi hotarul său, are a să bolnăvi şi furat a fi. Şi nu până la vedearea rodului trebuință iaste a lucra, ci până la eşire ni să cuvine a ne lupta. Că de multe ori rodul, copt fiind, îl surpă de năprasnă grindina. Cela ce să ameastecă în lucruri şi să sloboade pre sineşi la vorbiri nu mai iaste crezut cum că sănătatea lui are a rămânea întru dânsul.

Când te-ai ruga, rugăciunea aceasta o zi:

Rugăciune. **D**oamne, învredniceaşte-mă pre mine a muri despre vorbirea veacului acestuia întru adevăr.

Şi cunoaşte cum că toată rugăciunea o ai adunat. Însă nevoiaşte-te lucrul acesta a-l împlini întru tine. Că deaca lucrul va urma rugăciunii, cu adevărat întru slobozeniia lui Hristos ai stătut. Iară omorâre a lumii iaste nu a să depărta cineva de împărtăşirea vorbirii numai a lucrurilor eiĭ, ci a nu pofti ceva din bunătățile eiĭ întru vorbirea minții sale.

De ne vom obicinui pre înşine întru cugetarea cea bună, ne ruşinăm de patimi când cu dânsele ne-am întâmpina. Şi o cunosc aceasta cei ce au căştigat iscusință întru dânsele. Încă şi din pricinile patimilor avem a ne ruşina

ca să ne apropiem spre dânsele. Când întru lucrul oarecăruia pentru dragostea lui Dumnezeu a urma doreşti, dă asupra doririi lui hotarul morții.[1] Şi aşa, prin lucrul, la treapta muceniei te vei învrednici a te sui întru fieştecarea pătimire, şi întru o vătămare oarecarea din ceale ce te întâmpină pre tine din lăuntrul hotarului aceluia nu vei ajunge, de vei răbda întru dânsul până în sfârşit şi nu te vei slăbănogi. Cugetarea gândului celui neputincios, neputincioasă face pre tăriia răbdării. Iară mintea cea vârtoasă, şi pre putearea pre carea nu o are firea o dă celui ce urmează cugetării eiĭ.

Rugăciune. **D**oamne, învredniceaşte-mă pre mine ca să îmi urăsc viiața mea, pentru viiața cea întru tine.

Viețuirea lumii aceştiia aseamenea iaste celor ce închipuesc oarecare scrisori de ceale ce sânt încă în probe. Şi când voiaşte cineva, şi pofteaşte, adaogă într'însele, şi scoate, şi face schimbare întru scrieri. Iară viețuirea celor ce vor să fie, aseamenea iaste prescrierilor cu mâna, celor scrise în trupuri curate şi pecetluite cu peceatea cea împărătească, întru care nu iaste nici adăogire, nici lipsire. Deci în cât sântem în mijlocul schimbării, să luom aminte de înşine. Şi când avem stăpânire întru scrisoarea vieții noastre, pre carea prin mâinile noastre o am scris, să ne nevoim a face întru dânsa adăogire prin viețuire bună, şi să şteargem dintru dânsa neajungerile viețuirii céiĭ mai dinnainte. Căci în cât sântem în lumea aceasta nu pune Dumnezeu peceatea, nici preste ceale bune ale noastre, nici preste ceale reale, până la ceasul eşirii, întru carea să săvârşaşte lucrul patriei noastre, şi meargem în streinătate. Şi precum au zis Sfântul Efrem, să cuvine să socotim noi cum că aseamenea iaste sufletul nostru corabiei céiĭ gata, ce nu cunoaşte când vine asupra eiĭ vântul, şi oştii ce nu ştie când va trâmbita trâmbița cea de războiu. Şi deaca aceastea le zice, pentru osebirea cea mică aşa, care poate şi să întorc iarăşi, oare cât iaste trebuință noi ca să ne gătim, şi mai nainte gătiți să ne facem mai nainte de cumplita zioa aceaia, şi de podul, şi de uşa veacului celui nou? Să ne dea noao Hristos, mijlocitoriul vieții noastre, gătire, ca să ne răzămăm de hotărârea aceaia a nădejdii: Cela ce are slava, şi închinăciunea, şi mulțemirea în veacii veacilor. Amin.

---

[1] «Când întru lucrul oarecăruia» şi cealelalte, aceasta să pare că însemnează: Când ar pofti cineva pentru dragostea lui Dumnezeu lucru a lucra, i să cade lui, socotind cum că trebue ca să îşi dea pentru aceasta şi viiața, până la moarte a să găti. Că aşa ádecă nu numai de toată patima biruitoriu, şi decât vătămarea celor ce să întâmplă mai înalt va fi, ci şi de treapta şi de rânduiala mucenicilor să va învrednici, ca unul ce cu adevărat şi a muri au ales pentru lucrul cel pentru dragostea lui Dumnezeu.

C U V Â N T a l 3 9 - l e a

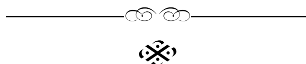
Pentru mişcarea cea Îngerească, ceaia ce spre sporirea sufletului întru ceale duhovniceşti, prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu deşteptare face întru noi

ntâia cugetare, ceaia ce din iubirea de oameni a lui Dumnezeu cade în om şi povăţuiaşte pre suflet spre viiaţă, pentru eşirea firii aceştiia cade în inimă. Gândului acestuia îi urmează fireaşte defăimarea lumii. Şi dintru acesta vine întru om toată mişcarea cea bună, carea îl povăţuiaşte pre el spre viiaţă. Şi ca o temelie oarecarea pune întru om Dumnezeiasca puteare cea următoare lui, când ar voi ca să arate întru dânsul viiaţa. Pre cugetarea aceasta, pre carea o am zis, de nu o ar stinge pre dânsa omul prin împleticirile ceale lumeşti şi prin deşarta cuvântare, ci o ar creaşte pre cugetarea aceasta întru linişte, şi ar rămânea întru dânsul, văzindu-o şi îndeletnicindu-să întru dânsa, spre vedearea cea adâncă, carea nu să poate spune de cineva, îl aduce pre dânsul. Pre gândul acesta satană foarte îl uraşte, şi cu toată putearea lui bate războiu ca să îl zmulgă pre el din om. Şi de ar fi fost cu putinţă, i-ar fi dat lui împărăţiia a toată lumea, numai ca cu grija să şteargă din mintea omului un gând ca acesta. Şi de ar fi putut, precum s'au zis, ar fi făcut aceasta cu oserdie. Că cunoaşte vicleanul cum că deaca gândul acesta ar petreace întru om, nu mai stă mintea lui în pământul acesta al înşălării, şi măestriile lui cătră dânsul nu să apropie. Nu pentru întâiul gândul acela, ce porneaşte întru noi pomenirea morţii întru cugetarea lui, îl vom socoti pre acesta, ci pentru împlinirea lucrului acestuia care pune întru om pomenirea lui nedespărţit, şi prin cea de-a pururea cugetarea lui îl face pre dânsul ca să se minuneaze de el totdeauna. Că gândul acela iaste trupesc, iară acesta iaste vedeare duhovnicească şi Daru minunat. Şi vedearea aceasta cu înţeleageri strălucite iaste îmbrăcată. Şi cela ce o are pre dânsa, lumea aceasta nu o mai cearcă, şi de trupul său nu mai are grijă.

Cu adevărat, cu adevărat, o, iubiţilor, de ar fi lăsat Dumnezeu pre adevărata aceasta vedeare cătră oameni puţină vreame, ar fi avut lumea aceasta a rămânea fără de moştenitori. Vedearea aceasta legătură iaste, înaintea căriia firea nu poate a sta, şi celui ce ia pre de-a pururea cugetarea aceasta în sufletul său, Daru iaste dela Dumnezeu dat, mai tare decât toate lucrările ceale osebite, care să dă celor ce sânt întru rânduiala cea de mijloc, carii cu dreptatea inimii poftesc pocăinţa. Şi să dă cu deadinsul cărora cunoaşte Dumnezeu cum că li să cuvine lor a să depărta cu adevărat din lumea aceasta cătră viiaţă mai bună, pentru voia lui cea bună pre carea o au aflat întru dânşii. Şi creaşte şi rămâne [Darul] cu dânşii întru lăcuirea cea sihăstrească şi osebită. Pre aceasta întru rugăciuni să o cearem. Pentru aceasta priveghieri lungi să

facem. Şi ca pre un Daru ce nu are asemănare, cu lacrămi dela Domnul să o cearem pre dânsa ca să ni-o dea noao. Şi nu vom mai slăbi iarăşi întru osteneala lumii aceştiia. Aceasta iaste începătura gândurilor vieţii, carea săvârşaşte întru om împlinirea dreptăţii.

C U V Â N T a l 4 0 - l e a

Pentru a doa lucrare cea întru om

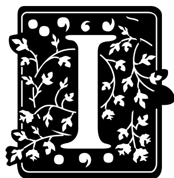

ltă lucrare după aceasta iaste, când umblă omul bine întru viețuire bună, şi va ajunge a să sui la treapta pocăinții, şi să va apropiia a gusta din vedearea şi din lucrarea eiĭ, când l-ar cuprinde pre el Daru de sus, ca să guste din dulceața cunoştinții Duhului, începutul lui iaste de aicea: cu înainte-apucare pentru purtarea de grijă a lui Dumnezeu cea spre om adeverire priimeaşte, şi întru dragostea lui cea către zidire să luminează, şi întru alcătuirea celor cuvântătoare, şi întru purtarea de grijă a lui cea multă pentru dânsele împreună să minunează. De aicea să înceape întru dânsul dulceața lui Dumnezeu şi înfocarea dragostii lui, ceiia ce arde în inimă şi mistuiaşte patimile sufletului şi ale trupului. Şi putearea aceasta o simte cineva când întru toate firile zidirii şi întru tot lucrul ce s'ar întâmpina cu dânsul ar cugeta cu înțeleagere, şi ar cerca, şi socotire ar face întru dânsele duhovniceaşte. De unde printru o multă şi Dumnezeiască purtare de grijă ca aceasta şi bună ştiință, atuncea înceape omul a să porni spre Dumnezeiască dorire, şi deodată să îmbată cu dânsa ca cu vin; şi să dezleagă mădulările lui, şi rămâne mintea lui îngrozindu-să, şi să robeaşte inima lui pre urma lui Dumnezeu. Şi să face aşa, precum am zis, ca un beat de vin. Şi precât să împuternicează simțirile ceale din lăuntru, pre atâta să împuternicează şi vedearea aceasta. Şi precât să nevoiaşte a vieţui bine, şi a să păzi, şi a lucra întru citire şi întru rugăciuni, pre atâta să întăreaşte, şi să împuternicează, şi adeverită să face întru dânsul putearea lor. Cu adevărat, cu adevărat, o, fraților, acestuia îi vine în vreame de a nu-şi aduce aminte de sineşi, cum că poartă trupul acesta, şi nu cunoaşte că iaste în lumea aceasta.

Acesta iaste începutul vederii céiĭ duhovniceşti întru om, şi aceasta iaste înceaperea tuturor descoperirilor minții, şi întru aceasta mintea creaşte întru ceale ascunse, şi să împuternicează, şi printr'însa să înalță către cealelalte care covârşesc firea cea omenească. Şi în scurt zic cum că prin mâna aceştiia să mută către om toate Dumnezeeştile vederi şi descoperirile Duhului pre care le priimesc Sfinții în lumea aceasta, şi pre care Daruri şi descoperiri poate firea a le cunoaşte în viiața aceasta. Aceasta iaste rădăcina simțirii noastre carea dela Ziditoriul nostru întru noi să pune. Fericit iaste omul carele au păzit pre bună sămânța aceasta când ar cădea în sufletul lui, şi o au crescut pre dânsa, şi nu o au răsipit pre ea dintru sineşi întru ceale deşarte şi întru răspândirea celor trecătoare şi curgătoare. Iară Dumnezeului nostru fie-i slavă în veaci. Amin.

C U V Â N T al 41-lea

Pentru păcate de voe şi fără de voe, şi pentru ceale ce din oarecarea întâmplare să fac

Iaste păcat care din neputinţă să face, spre care fără de voe omul tras iaste; şi iaste păcat care de bună voe să face, şi din neştiinţă. Însă să întâmplă iarăşi şi din oarecarea întâmplare a face cineva păcat, şi iarăşi, din petreacerea şi din deprinderea întru cel rău. Şi toate chipurile aceastea şi fealiurile păcatelor, deşi toate de prihănire sânt vreadnice, dar însă să află, dupre asemănarea cea spre izbândire, unul mai mare decât celalalt. Şi a unuia ádecă prihănirea îi iaste preamare, şi cu osteneală să priimeaşte pocăinţa acestuia, iară al altuia mai aproape îi iaste păcatul de ertare. Şi precum Adam şi Evva şi şarpele, toţi ádecă au priimit dela Dumnezeu răsplătirea păcatului, însă cu multă osebire blestemul l-au moştenit, aşa şi întru fiii lor. Fieştecăruia dupre înainte-punerea lui şi dupre dorirea cea spre păcat, aşa şi iuţimea muncirii îi iaste. Şi deaca cineva nevrând ádecă a urma păcatului, însă de lenevirea cea către fapta bună tras iaste către acela, dintru căci nu are îndeletnicire întru aceasta, deşi greu îi iaste lui împreună a fi cu păcatul, dar însă pedeapsa lui iaste grea. Iară deaca s'ar întâmpla cuiva ce are purtare de grijă pentru fapta bună a fi ispitit în vreo greşală, însă mila aproape iaste de curăţirea lui fără de îndoială.

Altul iaste păcatul care să face când s'ar afla omul grijindu-să de fapta bună, şi petrecând întru lucrare, şi noaptea ádecă nu doarme, grijindu-să ca întru nimic să se păgubească întru acealea pentru care să sârguiaşte, iară zioa încungiurând şi greotatea purtându-o, şi toată grija lui iaste întru fapta bună. Şi în cât iaste întru aceastea şi întru unele ca aceastea, sau pentru oarecarea neştiinţă, sau din lucrurile ceale ce să împrotivesc în calea lui, ádecă a faptei bune, şi din valurile ceale ce să înalţă în toată vreamea întru mădulările lui, sau pentru abaterea ceaia ce iaste cu putinţă a fi întru dânsul spre a fi cercată de-sineşi-stăpânirea lui, să pleacă tereziia cumpenii lui puţin spre ceale de-a stânga, şi să trage de neputinţa trupului spre un fealiu de păcat, întru care să mâhneaşte, şi tânjaşte, şi suspină cu dureare asupra sufletului său pentru ticăloşiia ceaia ce i să întâmplă lui despre cei împrotivnici.

Iară altul iaste când s'ar afla omul trândav şi leaneşĭ spre lucrarea faptei bune, şi cu totul calea părăsindu-o, şi alergând ca un rob spre ascultarea a toată dulceaţa păcatelor, şi râvnă arătând ca să afle măestrii spre întreaga moştenire a eiĭ, şi fiind gata, ca un rob, spre a face cu sârguinţă voia vrăjmaşului său, şi a-şi găti mădulările sale arme diavolului întru toată ascultarea

lui, şi nicidecum voind a lua aminte la pocăință, nici a să apropiia de fapta bună, nici a face curmare şi sfârşire căii sale céiĭ pierzătoare.

Şi altul ádecă iaste cel din alunecări şi din căderile ceale ce cu putință iaste a să întâmpla în calea faptei bune, şi în cărarea dreptății, dupre cuvintele Părinților ceale ce zic cum că să află în calea faptei bune şi în cărarea dreptății căderi, şi împrotiviri, şi silnicii, şi ceale aseamenea acestora.

Şi alta iaste cădearea sufletului, şi întreaga pierzare, şi desăvârşita părăsire. Şi arătat iaste cineva dintru aceastea: când ar cădea, nu va uita dragostea Părintelui său, ci de i s'ar întâmpla lui în fealiuri de căderi a cădea, va fi nelenevindu-să despre bunătate, şi din călătoriia sa nefăcând stare, ci şi biruit fiind, iarăşi să scoală spre lupta cea asupra împrotivnicilor lui, şi începătură de temeliile zidirii sale céiĭ răsipite în fieştecarea zi pune. Prorocescul cuvânt în gură avându-l, până la eşirea lui din lumea aceasta: «Să nu te bucuri de mine, împrotivnicul mieu, căci am căzut. Că iarăşi eu mă voiŭ scula. Şi de voiŭ şedea întru întunearec, Domnul îmi va străluci mie» (Mihea 7: 8). Şi nicăiri despre războiu va înceta până la moarte, şi nu să va da biruirii sufletului său în cât iaste întru dânsul suflare, şi întru însăşi biruirea acelaşi iaste. Ci deşi în fieştecarea zi i s'ar sfărâma corabiia lui, şi i s'ar înneca marfele lui, nu va conteni sârguință făcând şi grijindu-să, împreună încă şi împrumutându-să, şi în alte corabii suindu-să, şi cu nădeajde înnotând, până când Domnul, văzind nevoința lui, şi făcându-i-să milă de zdrobirea lui, îşi va trimite spre dânsul mila sa şi îi va da lui porniri tari, spre a suferi şi a întâmpina săgețile vrăjmaşului ceale arzătoare. Şi aceasta iaste înțelepciunea cea dată dela Dumnezeu. Şi acesta iaste bólnavul cel înțelept, carele nu ş'au tăiat nădeajdea sa. Mai bine iaste a fi noi osândiți întru unele din lucruri, şi nu întru părăsirea tuturor. Şi pentru aceasta Avvà Martinian porunceaşte a nu ne slăbănogi spre mulțimea luptărilor, nici spre multa felime şi necurmare a războiului întru călătoriia dreptății, şi a nu ne întoarce înapoi, şi a da vrăjmaşului pre biruința cea asupra noastră în vreunul din chipurile ceale urâte. Căci ca un oarecarele părinte iubitoriu de fii, cu bună rânduială şi cu potrivire rânduind, aceastea le zice:

Sfătuire a Cuviosului Martinian

Fiilor, de sânteți întru adevăr nevoitori, luând aminte la fapta bună, şi iaste întru voi sârguință sufletească, voință să aveți a pune mintea voastră de față înaintea lui Hristos curată, şi lucrați fapta ceaia ce iaste bineplăcută lui. Că trebuință iaste cu adevărat ca să priimiți voi asupră-vă pentru dânsul tot războiul ce să râdică despre patimile firii, şi despre tragerea lumii aceştiia, şi despre petreacerea întru ea, şi despre desimea răutăților dracilor, prin care să

obicinuesc a vă întâmpina pre voi, şi despre toată pândirea acestora. Şi nu vă teameţi pentru desimea şi petreacerea iuţimei războiului, şi să nu vă îndoiţi pentru prelungimea luptei, şi să nu vă slăbiţi, nici să vă cutremuraţi despre taberile vrăjmaşilor, şi să nu cădeţi în groapa deznădăjduirii, deaca poate s'ar întâmpla voao a vă aluneca spre vreo vreame, şi a păcătui. Ci orice aţi pătimi întru preamarele acesta războiu, şi în faţă de aţi lua, şi v'aţi răni, nicidecum să vă împiiadece pre voi aceasta despre scóposul vostru cel bun, ci mai vârtos petreaceţi întru lucrarea cea aleasă de voi, şi căştigaţi doritul şi lăudatul lucrul acesta, zic ádecă a vă arăta în războiu tari şi neclătiţi, şi cu sângele rănitúrilor voastre roşiţi, şi nu încetaţi nicidecum despre luptarea cea cu împrotivnicii voştri.

Aceastea sânt sfătuirile marelui Bătrân. Întrucât nu ni să cuvine noao a ne slăbănogi sau a ne trândăvi, pentru chipurile care am zis. Iară vai monahului aceluia ce minte întru făgăduinţa sa, şi îşi întinde mâna diavolului întru a-şi călca ştiinţa sa, ca să se râdice el asupra lui în ceva mic sau mare din chipurile păcatului, şi nu ar putea iarăşi a sta împrotivă înaintea vrăjmaşilor lui prin partea cea zdrobită a sufletului său. Oare cu care obraz va să întâmpine pre Judecătoriul când soţiile lui curăţiţi să vor întâmpina unii cu alţii? Aceia dela carii calea sa ş'au despărţit, şi pre cărarea pierzării au umblat, şi din îndrăzneală au căzut, pre carea o au cuvioşii cătră Dumnezeu, şi din rugăciunea ceaia ce să râdică din inima cea curată şi să înalţă, şi Puterile ceale Îngereşti le treace, şi nu să opreaşte până ce ar dobândi cearerea sa şi s'ar întoarce cu bucurie cătră gura ceaia ce o au trimis pre dânsa? Şi ceaia ce iaste cu adevărat mai înfricoşată decât toate. Căci că precum el aicea ş'au osebit calea sa despre dânşii, aşa şi îl va osebi pre el despre dânşii Hristos în zioa aceaia când va ţinea norul cel luminos pre spatele sale pre trupurile ceale strălucite din curăţenie şi le va băga înlăuntru pre porţile ceale Cereşti. Că pentru aceasta «nu vor înviia necredincioşii la Judecată», căci de aicea fapta lor judecată iaste; «nici păcătoşii în sfatul drepţilor», întru înviiarea judecăţii (Ps. 1: 5).

C U V Â N T al 42-lea

Pentru putearea şi lucrarea răutăţilor păcatului, din care să alcătuesc şi din care să încetează

ână când nu din inimă cu adevărat ar urî cineva pricina păcatului, de dulceaţa lucrării lui nu să slobozeaşte. Aceasta iaste lupta cea foarte putearnică, carea stă împrotivă omului până la sânge, prin carea să cearcă de-sineşi-stăpânirea lui întru unimea dragostii faptelor lui celor bune. Aceasta iaste putearea pre carea o numesc zădărâre şi întrarmare. Dintru a cărora mirosire slăbeaşte sufletul cel ticălos, pentru necontenita întrarmare carea iaste întru dânsul. Aceasta iaste putearea mărimei păcatului, întru carea pre sufletele celor întregi-înţelepţi vrăjmaşul să obicinuiaşte a le amesteca, şi pre mişcările ceale curate le sileaşte să priimească ispitire de ceale ce cu totul niciodată nu au luat. Aicea să arătăm răbdarea noastră, o, iubiţilor fraţi, şi nevoinţa şi sârguinţa. Că aceasta iaste vreamea pătimirii céiĭ nearătate, prin carea să zice cum că rânduiala monahilor totdeauna biruiaşte. Întru întâmpinarea războiului acestuia degrab să ameastecă mintea cea dreaptă şi blagocestívă, de nu foarte tare să va păzi.

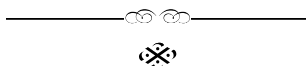
Rugăciune. **P**utearnic eşti, Doamne, Izvorul a tot ajutoriul, ca să întăreşti întru nişte vremi ca aceastea, care sânt vremi de mucenie, pre sufletele ceale ce cu bucurie s'au făcut pre sineşi mirease ţie, Cerescului Mire, şi ş'au dat făgăduinţele sfinţeniei întru priceapere cu curăţiia mişcărilor, şi nu cu vicleşug. Pentru aceaia, dăruiaşte-le lor puteare, cu îndrăzneală să surpe zidurile ceale întărite şi toată înălţarea ce să râdică împrotiva adevărului. Ca nu de silnicie nesuferită şi nerăbdată să greşască din scóposul lor, în vreamea întru carea pentru sânge împrotivă-luptare să face.

Însă nu totdeauna să face luptare a întregii-înţelepciuni întru tarele acesta războiu. Că să face părăsire şi spre ispitire. Iară vai neputinciosului celui ce să ispiteaşte întru socotitoriul acesta războiu. Căci preamare tărie are războiul acesta din obicinuinţa pre carea o au priimit dela aceia ce s'au dat pre sineşi întru biruire prin învoirea gândurilor sale.

Păziţi-vă, o, iubiţilor, despre nelucrare. Căci ascunsă iaste întru dânsa cunoscută moarte. Fiindcă, fără de dânsa, în mâinile celor ce să sârguesc a robi pre monah a cădea nu iaste cu putinţă. Nu pentru Psalmi în zioa aceaia ne va osândi pre noi Dumnezeu, nici pentru nelucrarea cea despre rugăciune, ci căci prin părăsirea acestora întrare să face dracilor. Şi când vor afla încăpeare, şi vor întra, şi vor încuia uşile cămărilor şi ale ochilor noştri celor gândiţi, atuncea vor împlini întru noi cu tirănie şi cu necurăţie acealea care

supt Dumnezeiasca hotărâre țin pre lucrătorii lor cu izbândire preagrea. Şi ne facem supt mâinile lor, pentru părăsirea acestor mici. Care pentru Hristos de multă purtare de grijă să învrednicesc, precum s'au scris dela cei preaînțelepți. Cela ce nu îşi supune lui Dumnezeu voia sa, să va supune împrotivnicului său. Întrucât aceastea care ți să arată ție mici, ca nişte zidiuri ție să vor socoti înaintea celor ce ne robesc pre noi. A cărora săvârşirea înlăuntrul chiliei de înțelepții cei ce țin rânduiala Bisericii sânt puse, spre străjuirea vieții noastre prin duhul descoperirii. A cărora părăsirea de cei neînțelepți mică să socoteaşte. Şi paguba cea dintr'însele nesocotindu-o aceştea, şi începătura căii, şi mijlocimea, slobozenie iaste nepedepsită, carea iaste maică a patimilor. Că mai bine iaste a ne nevoi să nu părăsim pre ceale mici, decât a da loc păcatului întru lățimea lor. Că a slobozeniei aceştiia fără de vreame, sfârşitul îi iaste robie cumplită.

Întru cât vii ai simțirile spre întâmpinarea celor ce ți să întâmplă, mort pre sineți socoteaşte-te. Căci nu îți va lipsi ție arderea păcatului întru toate mădulările tale, şi nu vei putea a-ți căştiga ție mântuire. Deaca ar zice cineva din monahi întru inima sa că să păzeaşte despre aceastea, acesta nu voiaşte a cunoaşte când să pălmuiaşte. Carele va înşăla pre priiatenul său, de blestemul Legii s'au învrednicit; iară cela ce pre sineşi s'au înşălat, carea izbândire va dobândi? Căci ştiind răutatea lucrului celui rău, întru necunoştință să fățărniceaşte. Iară cum că ştie, arată mustrarea ştiinții. Şi aceasta grea i să arată lui, căci ştie ceaia ce a nu o şti să fățărniceaşte. Iară Dumnezeului nostru fie-i slavă în veaci. Amin.

C U V Â N T al 43-lea

Pentru păzirea şi ferirea despre cei leaneşi şi trândavi. Şi cum că din apropiiarea de dânşii împărăţeaşte preste om lenevirea şi trândăvirea, şi să umple de toată patima necurată. Şi pentru a să păzi pre sineşi despre apropiiarea celor mai tineri şi fără de barbe, ca să nu să spurce mintea întru gânduri desfrânate.

ela ce îşi opreaşte gura sa de clevetire, îşi păzeaşte inima sa de patimi. Şi cela ce îşi curăţeaşte inima sa de patimi, în tot ceasul veade pre Domnul. A căruia cugetarea totdeauna iaste întru Dumnezeu, goneaşte pre draci dela sineşi şi dezrădăcinează sămânţa răutăţii lor. Cela ce îşi cercetează sufletul său în tot ceasul, să veseleaşte întru descoperiri inima lui. Şi cela ce îşi adună vedearea minţii sale înlăuntru întru sineşi, acesta veade raza Duhului. Carele au urât toată răspândirea, veade pre Stăpânul său înlăuntrul inimii sale. Deaca iubeşti curăţeniia, întru carea văzut iaste Stăpânul tuturor, să nu cleveteşti pre cineva, nici să asculţi pre cineva carele cleveteaşte pre fratele său. Şi de s'ar sfădi vreunii înaintea ta, astupă-ţi urechile tale şi fugi de acolò, ca să nu auzi graiuri de mânie şi să moară sufletul tău din viiaţă. Inima mânioasă deşartă iaste de tainele lui Dumnezeu; iară cel blând şi smerit-cugetătoriu, izvor iaste al tainelor veacului celui nou.

Iată Ceriul înlăuntrul tău iaste, de vei fi curat, şi întru sineţi vei vedea pre Îngeri împreună cu lumina lor, şi pre Stăpânul lor cu dânşii şi înlăuntrul lor. Cela ce să laudă cu dreptate, nu să păgubeaşte. Iară deaca i să va îndulci lui lauda, lucrătoriu iaste fără de plată. Vistieriia celui smerit-cugetătoriu înlăuntrul lui iaste, carea iaste Domnul. Şi cela ce să păzeaşte despre limba sa, în veac nu să va jefui despre dânsa. Gura tăcută tâlcuiaşte tainele lui Dumnezeu, iară cel grabnic grăitoriu să depărtează dela cel ce l-au zidit pre el. Sufletul celui bun străluceaşte mai mult decât Soarele, şi întru vedearea Dumnezeeştilor descoperiri în tot ceasul să veseleaşte. Şi cela ce urmează celui ce iubeaşte pre Dumnezeu, să va îmbogăţi din tainele lui Dumnezeu; iară cela ce urmează nedreptului şi mândrului să va depărta dela Dumnezeu, şi de priiatenii lui să va urî. Cel tăcut cu limba întru toate chipurile şi mişcările lui va căştiga rânduială smerit-cugetătoare. Şi acesta fără de osteneală va stăpâni patimile. Patimile să dezrădăcinează şi să izgonesc prin necontenita cugetare întru Dumnezeu. Şi aceasta iaste sabiia carea le omoară pre dânsele. Precum întru liniştea şi alinarea mării ceştii simţite să mişcă şi pluteaşte delfinul, aşa şi întru liniştea şi alinarea mării inimii despre mânie şi despre iuţime, în toată vreamea să mişcă întru dânsa tainele şi Dumnezeeştile descoperiri, spre veseliia eiĭ.

Cela ce voiaşte a vedea pre Domnul înlăuntrul său, să meşteşugeaşte a-şi curăţa inima sa prin necontenită pomenirea lui Dumnezeu. Şi aşa prin strălucirea ochilor minţii lui în tot ceasul va vedea pre Domnul. Ceaia ce să întâmplă peaştelui celui eşit din apă, aceasta să întâmplă şi minţii céiĭ ce au eşit din pomenirea lui Dumnezeu şi să răspândeaşte întru pomenirea lumii. Precât să depărtează omul despre împreună-vorbirea cu oamenii, pre atâta să învredniceaşte de îndrăzneala cea cu Dumnezeu în mintea sa. Şi dupre cât tae dintru sineşi mângâiarea lumii aceştiia, dupre atâta să învredniceaşte de bucuriia lui Dumnezeu întru Duhul cel Sfânt. Şi precum pier peştii dintru lipsirea apii, aşa şi din inima monahului mişcările ceale înţelegătoare, ceale ce prin Dumnezeu odrăslesc, ale celui ce des împreună cu mireanii să învârteaşte şi petreace.

Mai bun iaste mireanul cela ce să ticăloşaşte întru ceale lumeşti, şi întru ceale ale vieţii rău pătimeaşte, decât monahul cela ce rău pătimeaşte, şi cu mireanii împreună-vieţuiaşte. Înfricoşat iaste dracilor, şi iubit lui Dumnezeu şi Îngerilor lui cela ce cu răvnă fierbinte caută întru inima sa pre Dumnezeu noaptea şi zioa, şi dezrădăcinează dintr'însa pre asuprealele ceale ce dela vrăjmaşul odrăslesc. În sufletul celui curat, laturea cea gândită înlăuntrul lui iaste. Şi Soarele cela ce străluceaşte întru dânsul, lumina Sfintei Troiţe iaste. Şi văzduhul, prin care răsuflă lăcuitorii eiĭ, Mângâitoriul şi Preasfântul Duh iaste. Iară cei împreună-şezători cu dânsul sânt sfintele şi ceale fără de trup firi. Şi viiaţa şi bucuriia şi veseliia lor iaste Hristos, Lumina cea din Lumină din Tatăl. Unul ca acesta şi întru vedearea sufletului său în tot ceasul să veseleaşte, şi întru frumseţea sa să minunează, întru ceaia ce iaste mai luminoasă însutit decât strălucirea Soarelui. Acesta iaste Ierusalimul şi Împărăţiia lui Dumnezeu, cea înlăuntrul nostru ascunsă, dupre cuvântul Domnului (Luca 17: 21). Laturea aceasta, nor iaste al slavei lui Dumnezeu, întru care singuri cei curaţi cu inima vor întra, ca să vază Faţa Stăpânului lor, şi să se strălucească minţile lor prin raza luminii lui.

Iară mâniosul, şi iuţosul, şi iubitoriul de slavă, şi lacomul, şi îndrăcitul cu pântecele, şi carele în ceale lumeşti să învăluiaşte, şi cela ce voiaşte a-şi alcătui voia sa, şi cel iute cu fiiarea[1], şi cel plin de patimi – unii ca aceştea ca întru luptare de noapte petrec, şi întru întunearec pipăe, dinnafară fiind de laturea vieţii şi de lumină. Că laturea aceaia, celor buni şi smeriţi-cugetători şi celor ce ş'au curăţit inimile sale însortită iaste. Nu poate omul a vedea frumseţea ceaia ce iaste înlăuntrul lui, mai nainte până nu ar necinsti şi nu ar urî toată frumseţea cea dinnafară de dânsul. Şi nu poate a privi curat spre Dumnezeu până ce nu să va lepăda desăvârşit de lume. Cela ce să netrebniceaşte şi să micşorează pre

[1] «Iute cu fiiarea»: traducere exactă a sintagmei greceşti ὀξύχολος, «irascibil, supărăcios, nevricos». (N. ed.)

sineşi, dela Domnul să va înțelepți. Şi cela ce să socoteaşte pre sineşi a fi înțelept, din Înțelepciunea lui Dumnezeu va cădea. Cu cât limba de multa grăire să depărtează, cu atâta să luminează a despărți înțeleagerile. Că din multa grăire să ameastecă şi mintea cea preacuvântăreață.

Cela ce să face sărac de lucrurile ceale lumeşti, să va îmbogăți întru Dumnezeu. Şi priiatenul bogaților, va sărăci despre Dumnezeu. Cel întreg-înțelept, şi smerit-cugetătoriu, şi carele uraşte îndrăzneala, şi mâniia din inimă o au lepădat, eu crez cum că, când va sta întru rugăciune, veade în sufletul său lumina Sfântului Duh, şi săltează întru fulgerile luminii strălucirii lui, şi să veseleaşte întru vedearea slavii eiĭ, şi întru schimbarea sa spre asemănarea lui.[1] Nu iaste altă lucrare carea să poată aşa să răsipească taberile necuraților draci, ca videniia cea întru Dumnezeu.

Povestire de bărbat sfânt

Că mi-au povestit mie oarecarele din Părinți aşa: Cum că întru o zi, cum şedeam, mi s'au robit mintea mea întru videnie. Şi când întru sinemi m'am făcut, am suspinat cu tărie. Iară dracul carele sta de laturi, cum au auzit, s'au înfricoşat, şi ca de un fulger oarecare s'au înghițit, şi de silă strigând, şi ca de oarecine gonit fiind, fugariu s'au dus.

Fericit iaste cela ce îşi aduce aminte de eşirea sa cea din viiața aceasta şi îşi depărtează obicinuința sa despre desfătarea lumii aceştiia. Că înmulțit va lua fericirea întru eşirea sa, şi nu va lipsi dela dânsul fericirea aceasta. Acesta iaste cel născut dela Dumnezeu, şi Sfântul Duh iaste hrănitoriu al lui, şi din sânul lui suge hrana cea viețuitoare şi miroseaşte mireazma lui spre veseliia sa. Iară cela ce iaste legat întru ceale lumeşti, şi cu lumea şi cu odihna aceştiia, şi iubeaşte vorbirea eiĭ, acesta s'au lipsit de viiață şi nu am ce să zic pentru dânsul, fără numai cu plângere să plâng plâns nemângâiat, a căruia auzirea zdrobeaşte inimile celor ce aud.

Cei ce zăceți întru întunearec înălțați capetele voastre, ca să strălucească feațele voastre întru lumină. Eşiți din patimile lumii, ca să iasă spre întâmpinarea noastră Lumina cea din Tatăl, şi slujitorilor tainelor sale să le poruncească legăturile voastre a le dezlega, ca să călătoriți întru urmele eiĭ cătră Tatăl. Vai întru care sântem legați, şi despre cine sântem opriți, ca să nu vedem

---

[1] «Şi întru schimbarea sa spre asemănarea lui». Strălucirea şi lumina şi slava Sfântului Duh, fireaşte ádecă, neîncăpute sânt în minte, pentru nemărginimea, şi nevăzute sânt ochilor, pentru nemateriialnicimea. Însă prin pogorâre şi prin bunătate Dumnezeiască încăpute a să face să întâmplă, şi văzute. Deci pre aceasta poate schimbare a slavii Duhului o au zis, adăogând şi aceasta, ádecă «spre asemănarea sa», fiindcă unele ca aceastea făcându-se, cu văzutul şi încăputul om au oarecarea asemănare.

slava lui. O, de s'ar tăia legăturile noastre, ca căutând, să aflăm pre Dumnezeul nostru. De voeşti să cunoşti tainele oamenilor şi încă nu ai ajuns a le învăța dela Duhul, din cuvintele fieştecăruia şi din viețuirea şi ocârmuirea le vei deprinde, deaca eşti înțelept. Cel curat cu sufletul şi limpezit cu viețuirea, acesta totdeauna cu întreagă-înțelepciune grăiaşte cuvintele Duhului, şi dupre măsura sa şi pentru ceale Dumnezeeşti vorbeaşte, şi pentru ceale ce sânt întru dânsul. Iară cel zdrobit cu inima întru patimi, dintr'însele are şi pre limba sa mişcându-să. Şi măcar de şi pentru ceale duhovniceşti ar grăi, dar însă cu împătimire vorbeaşte, ca cu nedreptate să biruiască. Pre unul ca acesta cel înțelept din singură întâmpinarea îl însemnează, şi cel curat îi miroseaşte reaoa putoare a lui.

Cela ce petreace întru cuvântările ceale deşarte şi întru răspândirile cu sufletul şi cu trupul, curvariu iaste. Şi cela ce împreună-binevoiaşte cu dânsul şi împreună să îndeletniceaşte, preacurvariu iaste. Şi cela ce împreună să împărtăşaşte cu dânsul, slujitoriu de idoli iaste. Prieteşugul cu cei mai tineri urâtă curvie iaste la Dumnezeu. Preste zdrobirea unuia ca acestuia nu iaste plastur. Iară cela ce pre toți deopotrivă îi iubeaşte cu milostivire şi fără de aleagere, acesta au ajuns la săvârşire. Tânărul celui mai tânăr urmând, face pre cei socotitori a plânge pentru dânşii şi a lăcrăma. Iară bătrânul urmând tânărului, mai rău puturoasă patimă are decât cea a tinerilor, măcar de şi pentru fapte bune ar vorbi cătră dânşii, ci inima lui rănită iaste. Tânărul smerit-cugetătoriu şi liniştit, şi curat cu inima de răvnă şi de mânie, şi carele să depărtează de tot omul şi de sineşi ia aminte, degrab va priceape patimile bătrânului celui leaneş. Iară cu bătrânul carele nu are întocma pre cel bătrân şi pre cel mai tânăr, cu unul ca acesta cu toată putearea să nu petreci împreună, ci mai vârtos depărtează-te dela dânsul.

Vai leaneşilor, celor ce să fățărnicesc în chip curat a-şi hrăni patimile sale. Iară cela ce au ajuns cărunteațele întru curățeniia gândurilor, şi prin viețuire, şi prin înfrânarea limbii, aicea ádecă să desfătează întru dulceața rodului cunoştinții, iară întru eşirea sa cea din trupul acesta va priimi slava lui Dumnezeu. Nimic aşa răceaşte pre focul care dela Sfântul Duh să află întru inima monahului spre sfințeniia sufletului, ca împreună-petreacerea, şi multa vorbire, şi împreună-vorbirea, afară de cea cu fiii tainelor lui Dumnezeu, cea spre creaşterea cunoştinții lui, şi apropiiarea. Că o împreună-vorbire ca aceasta deşteaptă pre suflet cătră viiață, şi dezrădăcinează patimile, şi gândurile ceale urâte le alinează mai mult decât toate faptele bune. Să nu îți căştigi priiateni, nici împreună-tăinuitori, fără numai pre unii ca aceştea, ca nu poticnire să faci sufletului tău şi să te abați din calea Domnului. Mărească-să întru inima ta dragostea ceaia ce te uneaşte şi te împreunează pre tine cu Dumnezeu, ca să nu te robească pre tine dragostea lumii, a căriia pricina şi sfârşitul iaste stricăciunea. Viețuirea cea împreună cu cei nevoitori şi împreună-petreacerea face pre

amândoi a să îmbogăți întru tainele lui Dumnezeu; iară dragostea cea cătră cei trândavi şi leaneşi, a-şi umplea pântecele prea cu săturare, şi cu nesăturare îi face întru răspândirea ceaia ce să face unii cu alții. Unuia ca acestuia grețoase i să arată bucatele fără de priiatenul său. Şi zice: «Vai celui ce îşi mănâncă pâinea sa singur, că nu i să va face lui dulce». Carii chiamă unii pre alții spre ospeațe, şi îşi răsplătesc unii altora, ca năimiții. Vai de această dragoste spurcată, şi de urâta şi necinstita viețuire! Fugi, o, frate, de cei ce s'au obicinuit întru unele ca aceastea, şi nicidecum nu voì a mânca împreună cu aceştea, nici nevoe de ți s'ar întâmpla ție. Că masa lor iaste spurcată, şi pre draci îi au slujitori. Priiatenii Mirelui Hristos dintru aceasta nu gustă.

Cela ce ospeațele des le săvârşaşte, lucrătoriu iaste al dracului curviei, şi pre sufletul smeritului-cugetătoriu îl spurcă. Pâine proastă de pre masa celui curat curățeaşte sufletul celui ce o mănâncă de toată patima. Mirosul measii celui lacom cu pântecele iaste îndestularea bucatelor şi a prăjiturilor, şi cel fără de minte şi fără de priceapere să trage cătră dânsa ca câinele spre măcelărie. Iară masa celui ce petreace totdeauna întru rugăciune iaste mai dulce decât tot mirosul móshului şi a mireazmii mirului. Şi iubitoriul de Dumnezeu pre aceasta o doreaşte ca pre o vistierie nepretuită.

Dela masa celor ce postesc şi priveghiiază şi să ostenesc întru Domnul ia-ți ție doftorie a vieții, şi râdică murirea sufletului tău. Că Cel iubit împreună iaste şezind în mijlocul lor, sfințindu-i, şi amărăciunea realii-pătimirii lor o preface întru dulceața lui cea nepovestită. Iară slujitorii lui cei duhovniceşti şi cereşti îi urmează pre dânşii şi pre sfintele lor bucate. Ştiu eu pre oarecarele din frați carele cu vedearea ochilor au văzut aceasta.

Fericit iaste cela ce ş'au astupat gura sa despre toată dezmierdăciunea, ceaia ce îl despărțeaşte pre el dela cela ce l-au zidit pre dânsul. Fericit iaste cela ce are hrană Pâinea ceaia ce din Ceriu s'au pogorât, şi viiață au dat lumii. Fericit iaste cela ce în câmpşorul său au văzut adăparea vieții, ceaia ce pentru mila au eşit din Sânurile Tatălui, şi cătră dânsa ochiul său ş'au întins. Căci când va bea dintru dânsa să va veseli, şi înfloreaşte inima lui, şi întru veselie şi bucurie va fi. Cela ce au văzut întru hrana sa pre Domnul său, să furişază pre sineşi[1], şi singur să împărtăşaşte de dânsul, neîmpărtăşindu-să cu cei nevreadnici, ca să nu să împărtăşască cineva cu dânsul dintru aceasta şi să se golească de raza lui. Iară cela ce are amestecat veninul morții întru mâncarea sa nu poate cu dulceață de aceasta a să împărtăşi fără de priiatenii săi. Lup care mănâncă mortăciuni iaste cela ce are prieteşug pentru pântecele său. Câtă iaste nesăturarea ta, o, nebune! Că voeşti a-ți umplea pântecele tău din masa nebăgătorilor de seamă, dela carii

---

[1] Ádecă să tăinuiaşte.

sufletul tău de toată patima să umple. Păzirile şi feririle aceastea destule sânt celor ce pot a-şi stăpâni pântecele.

Mirosul postitoriului iaste preadulce, şi întâmpinarea lui veseleaşte inimile socotitorilor. Iară preste îndrăcitul cu pântecele, din împreună-petreacerea cu dânsul va cădea frică, şi face meşteşugire a nu mânca împreună cu dânsul.[1]

Iubită iaste lui Dumnezeu vieţuirea celui înfrânat, a căruia veciníia iaste prea grea iubitoriului de agonisiri. Foarte să laudă de Hristos tăcutul: iară celor robiţi de draci întru jucăréi şi întru răspândiri, nu le va fi dulce apropiiarea lui. Cine nu iubeaşte pre cel smerit-cugetătoriu şi blând? Fără numai cei mândri şi clevetitori, carii sânt streini de lucrarea lui.

Povestire a oarecăruia sfânt

Povestitu-mi-au mie oarecarele din cei ce au cercat, cum că: «În zilele întru care împreună-petrec cu oarecarii, mănânc trei posmagi sau patru în zi. Şi de mă voiŭ sili pre sinemi la rugăciune, îndrăzneală mintea mea nu are către Dumnezeu, nici pociu către dânsul a privi. Iară când m'aşĭ despărţi pre sinemi dela aceştea la linişte, în zioa ádecă cea dintâi mă silesc pre sinemi a mânca unul şi jumătate; iară întru a doa, unul. Iară când s'ar înfige mintea mea întru linişte, mă nevoesc a mânca unul întreg, şi nu pociu. Iară mintea mea neîncetat cu îndrăzneală vorbeaşte cu Dumnezeu, eu nesilindu-o. Şi strălucirea lui nelipsit mă străluceaşte pre mine, şi mă trage pre mine ca să văz şi să mă veselesc întru frumseţea Dumnezeeştii Lumini. Iară de s'ar întâmpla în vreamea liniştii a veni cineva şi a vorbi cu mine măcar un ceas, cu neputinţă îmi iaste mie atuncea a nu adăoga la mâncare, şi a lipsi încă şi din pravilă, şi a mi să trândăvi şi mintea spre vedearea luminii aceiia». Iată, vedeţi, fraţii miei, ce bună şi folositoare iaste răbdarea şi singurătatea, şi ce fealiu de puteare şi lesnire dă nevoitorilor. Fericit iaste cela ce pentru Dumnezeu rabdă întru linişte şi îşi mănâncă singur pâinea sa, că totdeauna cu Dumnezeu vorbeaşte. Lui să cuvine slava şi stăpânirea, acum, şi de-a pururea, şi în veaci. Amin.

---

[1] Îşi îmblânzesc oarecum mustrarea ştiinţii cei ce în noroiul patimilor să tăvălesc, şi pre alţii îi văd cum că întru acealeaşi patimi sânt amestecaţi. Şi îndrăcitul dar cu pântecele împreună-ospătători a avea să meşteşugeaşte, spre tămăduirea durerii îndrăcirii pântecelui şi îndrăzneala fricii ceiia ce pentru păcat cade preste dânsul. Pentru aceaia mai vârtos cu înţeleagerea potrivită iaste aceasta, ádecă «să meşteşugeaşte a mânca împreună cu dânsul», precum în ceaialaltă carte scrisă cu mâna să află.

C U V Â N T a l 4 4 - l e a

Pentru simțiri. Întru care şi pentru ispite.

imțirile ceale curate şi adunate pace nasc sufletului şi nu îl lasă pre el să ia cercare a lucrurilor. Şi când simțire a lucrurilor nu ar lua, atuncea să va face biruința fără de luptă. Însă de să va lenevi omul şi va lăsa asuprealele să între întru dânsul, atuncea silit iaste a să lupta. Şi să turbură întâia curățenie, carea iaste preaproastă şi neatedă. Că cei mai mulți din oameni, sau şi toată lumea, pentru lenevirea aceasta es din aşezarea cea firească şi curată. Pentru aceasta cei din lume şi cei ce să învăluesc cu ceaste lumeşti nu pot a să face curați cu mintea, pentru multa cunoştință a răutății. Iară puțini sânt cei ce pot a să întoarce întru întâia curățenie a minții. Pentru aceasta să cuvine cu întemeiare a-şi păzi fieştecarele om simțirile sale şi mintea despre asupreale de-a pururea. Că de trezvire multă iaste trebuință, şi de străjuire, şi de ferire.

Multa prostime iaste din fire bine încuviințată. De frică iaste trebuință firii omeneşti, ca hotarăle ascultării céiĭ cătră Dumnezeu să le păzească. Iară dragostea cea cătră Dumnezeu porneaşte spre dorirea lucrării faptelor bune, şi printr'însa să răpeaşte spre facerea binelui. Duhovniceasca cunoştință de lucrarea faptelor bune a doa iaste cu firea. Însă mai nainte de amândoao povățuesc frica şi dragostea. Şi iarăşi, mai nainte de dragoste povățuiaşte frica. Tot carele cu neruşinare zice că cu putință iaste a căştiga pre ceale mai de pre urmă mai nainte de lucrarea celor dintâi, întâi fără de îndoire temelie de pierzare sufletului său ş'au pus. Că aceasta iaste calea Domnului. Căci aceastea dintru acealea să nasc.

Să nu schimbi dragostea fratelui tău cu dragostea oarecăruia din lucruri. Căci pre cel decât toate mai cinstit tăinuit înlăuntru îl are. Lasă pre ceaste mici, ca să afli pre ceale mari. Defaimă pre ceale de prisosit şi necinstite, ca să afli pre ceale cinstite. Fă-te mort în viiața ta, şi vei trăi după moarte. Dă-te pre sineți a muri întru luptări, şi a nu trăi întru lenevire. Că nu numai cei ce pentru credința cea întru Hristos au priimit moartea sânt mucenici, ci şi cei ce pentru păzirea poruncilor lui mor. Nu fii nebun întru cearerile tale, ca să nu ocărăşti pre Dumnezeu prin micimea cunoştinții tale. Fii înțelept întru rugăciunile tale, ca celor slăvite să te învredniceşti. Ceare pre ceale cinstite dela cela ce nu pizmuiaşte, ca şi pre cinste dela el să o priimeşti, pentru voia ta cea înțeleaptă. Înțelepciune au cerut Solomon, şi împreună cu dânsa Împărățiia pământească o au priimit, căci înțelepțeaşte au cerut, zic ádecă dela Marele Împărat. Eliseiu îndoit au cerut pre Darul Duhului, care era întru dáscalul său, şi nicidecum de cearere nu s'au scăpat. Că cela ce dela Împăratul ceare ceale proaste, cinstea acestuia o defaimă. Israil au cerut ceale

proaste, şi urgiia lui Dumnezeu o au priimit. Că au lăsat de a să minuna întru lucrurile lui Dumnezeu de minunile lui ceale înfricoşate, şi au cerut poftele pântecelui său. Şi încă fiind mâncarea în gura lor, şi urgiia lui Dumnezeu s'au suit preste dânşii (Ps. 77: 30-31). Ado lui Dumnezeu dupre slava lui cearerile tale, ca să se mărească cătră dânsul vreadniciia ta, şi să se bucure de tine. Că precum deaca ar ceare cineva dela Împăratul o măsură de gunoiu, nu numai el să necinsteaşte pentru prostimea cearerii sale, fiindcă multă necunoştință au arătat, ci căci şi ocară asupra Împăratului, pentru cearerea sa, au pus – aşa şi cela ce ceale pământeşti le ceare întru rugăciunile sale dela Dumnezeu. Că iată Îngerii şi Arhanghelii, carii sânt cei mai întâi ai Împăratului Ceresc, la tine privesc în vreamea rugăciunii tale, ce fealiu de cearere vei ceare dela Stăpânul lor, şi să spăimântează şi să bucură când ar vedea pre cel pământesc trupul său părăsindu-l şi pre ceale Cereşti cerându-le. Precum ádecă să mâhnesc iarăşi asupra celui ce au lăsat pre ceale Cereşti şi ceare gunoiul său.

Nu ceare dela Dumnezeu lucru pre care el fără de cearere a ni îl da noao mai nainte să grijaşte. Şi nu numai celor ai săi şi iubiți, ci şi celor ce sânt streini de cunoştința lui. «Că nu fiți», zice, «ca neamurile, bârfind întru rugăciuni» (Matth. 6: 7). «Că aceaste trupeşti neamurile le caută» (Matth. 6: 32), au zis Domnul. «Iară voi nu vă grijiți ce veți mânca, sau ce veți bea, sau cu ce vă veți îmbrăca. Că Tatăl vostru ştie că aveți trebuință de aceastea» (Matth. 6: 31-32). Fiiul nu mai ceare dela tatăl său pâine, ci ceare ceale mari şi ceale înalte ale casii tatălui său. Că pentru neputința minții oamenilor au poruncit Domnul a să ceare pâinea cea din fieştecarea zi. Că vezi ce au poruncit celor desăvârşiți cu cunoştința şi sănătoşi cu sufletul. «Că nu vă grijiți», zice, «pentru mâncare sau pentru îmbrăcăminte» (Matth. 6: 28). Că deaca de dobitoacele ceale necuvântătoare şi de paseri, încă şi de însăşi ceale neînsuflețite are purtare de grijă, au nu cu mult mai vârtos de noi? (Matth. 6: 26). «Ci căutați mai vârtos împărățiia lui Dumnezeu şi dreptatea lui, şi aceastea toate să vor adăoga voao» (Matth. 6: 33).

De te vei ruga lui Dumnezeu pentru vreun lucru, şi îndelung va îngădui a nu te asculta pre tine degrab, nu te scârbi, că nu eşti decât Dumnezeu mai înțelept. Iară aceasta ți să întâmplă ție sau pentru că tu eşti nevreadnic a dobândi cearerea, sau pentru că nu sânt căile inimii tale deopotrivă cu cearerile tale, ci împrotivnice, sau pentru că încă nu ai ajuns tu la măsura de a priimi Darul pre care îl ceri. Fiindcă nu ni să cuvine noao întru măsuri mari mai nainte de vreame a ne pune pre înşine, ca să nu să facă Darul lui Dumnezeu netreabnic prin grăbniciia priimirii lui. Că tot ce cu lesnire să priimeaşte, degrab şi piiare. Iară fieştecare lucru ce cu dureare de inimă să află, cu străjuire să şi păzeaşte.

Însetoşază pentru Hristos, ca să te îmbeate pre tine de dragostea Lui. Închide-ți ochii tăi despre ceaste veselitoare ale vieții, ca să te învredniceşti dela Dumnezeu a împărăți întru inima ta pacea lui. Înfrânează-te despre lucrurile pre care le văd ochii tăi, ca bucuriei céiĭ duhovniceşti să te învredniceşti. De nu ar fi plăcute lui Dumnezeu lucrurile tale, să nu ceri dela dânsul ceale preaslăvite, ca să nu fii ca un om ce ispiteaşte pre Dumnezeu. Dupre viețuirea ta, cu cuviință iaste să fie şi rugăciunea ta. Că cu neputință iaste, legat fiind cineva cu ceaste pământeşti, a căuta ceale Cereşti. Şi cu neputință iaste cela ce întru ceale lumeşti să îndeletniceaşte, pre ceale Dumnezeeşti să le ceară. Căci pofta fieştecăruia om din lucrurile lui să arată. Şi întru care lucruri îşi arată sârguința sa, pentru dânsele să nevoiaşte întru rugăciune. Cela ce pre ceale preamari le voiaşte, nu să îndeletniceaşte întru ceale mai proaste.

Fii slobod, împreună-legat fiind cu trupul, şi arată-ți slobozeniia ascultării tale pentru Hristos. Fii încă şi înțelept întru blândeațea ta, ca să nu pătimeşti furare. Iubeaşte smereniia întru toate lucrurile tale, ca să te izbăveşti de cursele ceale neînțelease, care să află de-a pururea dinnafară de calea celor smeriți-cugetători. Nu lepăda scârbele, căci printr'însele întru cunoştința adevărului întri. Şi nu te teame de ispite, căci întru dânsele afli pre ceale cinstite. Roagă-te ca să nu întri întru ispitele ceale sufleteşti, iară cătră ceale trupeşti găteaşte-te din toată vârtutea ta. Că afară de aceastea nu poți să te apropii la Dumnezeu. Căci înlăuntrul lor să află Dumnezeiasca odihnă. Cela ce fuge de ispite, fuge de fapta bună. Iară ispită zic nu a poftelor, ci a necazurilor.

Întrebare: Şi cum să va împreună-glăsui aceasta: «Rugați-vă ca să nu întrați în ispită» (Matth. 26: 41), şi aceasta: «Nevoiți-vă a întra prin uşa cea strâmtă» (Luca 13: 24)? Şi iarăşi: «Nu vă teameți de cei ce ucig trupul» (Matth. 10: 28), şi aceasta: «Cela ce îşi va piiarde sufletul său pentru mine, îl va afla pre el» (Matth. 10: 39)? Cum dar pretutindenea ne îndeamnă pre noi Domnul cătră ispite, iară aicea ne-au poruncit: «Rugați-vă ca să nu întrați întru dânsele»? Căci carea faptă bună să face fără de scârbă şi fără de ispită? Sau carea ispită iaste mai mare decât a să piiarde cineva pre sineşi, întru carea a întra noi pentru dânsul ne-au poruncit? «Că cine, zice, nu îşi va râdica crucea sa, şi nu va urma pre urma mea, nu iaste vreadnic de mine» (Matth. 10: 38). Cum dară întru toată învățătura sa poruncindu-ne a întra întru ispite, aicea ne-au poruncit a ne ruga ca să nu întrăm? «Că prin multe, zice, scârbe vi să cuvine voao a întra întru Împărățiia Ceriurilor» [cf. Fap. 14: 22], şi «În lume scârbe veți avea» (Ioann 16: 33), şi «Întru răbdarea acestora, căştigați-vă sufletele voastre» (Luca 21: 19).

O, supțirătatea căii învățăturilor tale, Doamne! De carea afară stă totdeauna cela ce nu cu priceapere şi cu cunoştință citeaşte. Când au poftit fiii lui Zevedei şi maica lor şedearea cea împreună cu tine întru Împărăție, aceastea le-ai zis lor: «Puteți a bea păharul ispitelor pre care Eu voiŭ să îl beau, şi cu botezul cu care Eu mă botez să vă botezați?» (Matth. 20: 21). Şi cum aicea o, Stăpâne, ne porunceşti noao a ne ruga ca să nu întrăm în ispită? Pentru care ispite ne porunceşti noao să ne rugăm ca să nu întrăm?

Răspundere: Roagă-te, zice, ca să nu întri spre ispitele ceale întru credință. Roagă-te ca să nu întri spre ispitele ceale întru părearea minții tale, împreună cu dracul hulii şi al mândriei. Roagă-te ca să nu întri, dupre slobozirea lui Dumnezeu, întru ispită arătată a diavolului, pentru cugetările ceale reale pre care le-ai cugetat în mintea ta, pentru care şi slobozire ți s'au făcut. Roagă-te ca să nu să depărteaze dela tine Îngerul întregii-înțelepciunii tale, ca să nu fii luptat cu războiu înfocat al păcatului, şi să fii despărțit dela dânsul. Roagă-te ca să nu întri întru ispita zădărârii oarecăruia asupra cuiva, sau întru ispita îndoirii sufletului şi a îndoialii, dintru care sufletul spre mare luptare silit să face. Însă ispitele trupului cu tot sufletul găteaşte-te a le priimi, şi cu toate mădulările tale înnoată întru dânsele, şi ochii tăi umple-i de lacrămi, ca să nu să depărteaze dela tine cela ce te păzeaşte pre tine. Că afară de ispite Proniia lui Dumnezeu nu să veade, şi îndrăzneala cea cătră Dumnezeu cu neputință iaste a o căştiga, şi pre înțelepciunea Duhului cu neputință iaste a o deprinde, şi Dumnezeescul dor în sufletul tău cu adeverință a fi cu nepriimire iaste. Că mai nainte de ispite ca oarecarele strein omul să roagă lui Dumnezeu. Iară când ar întra întru ispite pentru dragostea lui, şi nu ar priimi schimbare, atuncea cineva ca pre un datornic având pre Dumnezeu, şi ca un curat priiaten să socoteaşte la Dumnezeu. Căci pentru voia lui au bătut războiu cu vrăjmaşul lui şi l-au biruit pre el. Aceasta iaste «Rugați-vă a nu întra întru ispită». Şi iarăşi, roagă-te ca să nu întri întru ispita cea înfricoşată a diavolului pentru trufiia ta, ci pentru că iubeşti tu pre Dumnezeu. Ca putearea lui împreună să lucreaze cu tine, şi prin tine să biruiască pre vrăjmaşii săi. Roagă-te ca să nu întri întru ispitele aceastea pentru răutatea gândurilor tale şi a faptelor, ci ca să se cearce dragostea ta cea cătră Dumnezeu şi să se slăvească putearea lui întru răbdarea ta. Lui să cuvine slava şi stăpânirea în veacii veacilor. Amin.

CUVÂNT al 45-lea

Pentru milostivirea Stăpânului, prin carea dintru înălțimea mărimii sale spre neputința oamenilor s'au pogorât. Şi pentru ispite.

i iarăşi Domnul nostru Iisus Hristos, dupre chipul milii sale purtare de grijă făcând, şi dupre măsura Darului său, deaca cu înțeleagere vei lua aminte, şi pentru ispitele ceale trupeşti neau poruncit să ne rugăm. Că văzind firea noastră că iaste slabă, pentru pământimea şi putrejunea trupului, şi cum că nu poate a sta împrotiva ispitelor când în mijlocul lor ar fi, şi cum că pentru aceasta cade din adevăr, şi îşi dă spatele, şi să biruiaşte de scârbe, ne-au poruncit a ne ruga ca să nu cădem de năprasnă întru ispite, de iaste cu putință fără de dânsele bine a plăcea lui Dumnezeu. Însă deaca de năprasnă pentru faptă bună preamare întru înfricoşate ispite ar cădea omul şi nu ar răbda, nici a săvârşi fapta bună în vreamea aceaia poate.

Nu să cuvine noao față a lua, nici a noastră înşine, nici a altora. Nici de frică a părăsi blagoródnicul şi cinstitul lucru întru care viiața sufletului învistierită iaste, nici pricinuiri a aduce şi dogme ale trândăviei. Ádecă a ne ruga ca să nu întrăm în ispită. Că pentru unii ca aceştea s'au zis cum că prin poruncă întru ascuns păcătuesc. Deci de s'ar întâmpla omului şi ar veni asupra lui ispită, şi silit ar fi ca să răsipească vreuna din poruncile meale aceastea, ádecă să părăsească întreaga-înțelepciune, sau viețuirea cea monahicească, sau a să lepăda de credință, sau a nu să lupta pentru Hristos, sau a strica vreuna din porunci, acesta, de să va teame şi nu va sta împrotivă cu vitejie cătră ispite, va cădea din adevăr.

Deci de acum cu toată putearea să treacem cu vedearea trupul, şi sufletul să îl dăm lui Dumnezeu, şi să întrăm întru Numele Domnului întru lupta ispitelor. Şi cela ce au mântuit pre Iosíf în Eghipet, şi l-au arătat pre el icoană şi chip al întregii-înțelepciuni; şi cela ce pre Daniil nevătămat l-au păzit în groapa leilor, şi pre cei trei Tineri în cuptoriul focului, şi pre Ieremia din groapa noroaelor, şi cela ce l-au izbăvit pre el, şi i-au dăruit lui milă în mijlocul taberii Haldeilor; şi cela ce au scos pre Petru din temniță, uşile fiind încuiate, şi pre Pavel l-au mântuit din adunarea Iudeilor; şi în scurt a zice, cela ce totdeauna în tot locul şi laturea iaste împreună cu robii săi, şi îşi arată putearea sa şi biruința întru dânşii, şi îi fereaşte pre dânşii prin multe minuni, şi le arată lor mântuirea sa întru toate scârbele lor, El şi pre noi să ne întărească şi să ne mântuiască în mijlocul valurilor celor ce ne încungiură pre noi. Amin.

Deci fie-ne noao răvnă în sufletele noastre asupra diavolului şi a rânduitorilor lui, în ce fealiu au avut Maccaveii, şi Sfinţii Proroci, şi Apostolii, şi Mucenicii, şi Cuvioşii, şi Drepţii. Carii au alcătuit[1] Dumnezeeştile Legi şi Poruncile Duhului în laturi înfricoşate şi întru ispite preacumplite. Şi au lepădat lumea şi trupul înapoia lor, şi au răbdat întru dreptatea lor, nebiruindu-se de primejdiile ceale ce le încungiurase împreună cu sufletele lor şi trupurile, ci biruind cu vitejie. Ale cărora numele sânt scrise în Cartea Vieţii până la venirea lui Hristos. Şi învăţătura lor păzită iaste, prin porunca lui Dumnezeu, spre învăţătura şi întărirea noastră, precum mărturiseaşte Fericitul Apostol.[2] Ca înţelepţiţi să ne facem, şi să aflăm căile lui Dumnezeu, şi înaintea ochilor să avem povestirile şi vieţile lor ca nişte chipuri însufleţite şi vii, şi să luom dela dânşii pildă, şi să alergăm pre drumul lor, şi să ne asemănăm lor. Cât sânt de dulci Dumnezeeştile cuvinte sufletului celui preaînţelept, ca o hrană ce încălzeaşte trupul! Şi dorite sânt povestirile drepţilor în urechile blânzilor, ca o de-a pururea adăpare sadului celui de curând sădit!

Deci aibi, iubite, în minte purtarea de grijă a lui Dumnezeu, prin carea dintru început şi până acum să grijaşte, ca pre o doftorie bună vederilor celor neputincioase, şi ţine la sineţi pomenirea aceştiia în tot ceasul, şi socoteaşte-te, şi grijaşte-te, şi pedepseaşte-te întru dânsele, ca să te deprinzi a lua aducere aminte în sufletul tău de mărimea cinstii lui Dumnezeu, şi să afli sufletului tău viiaţă veacinică întru Hristos Iisus Domnul nostru, carele s’au făcut «mijlocitoriu lui Dumnezeu şi oamenilor» [1 Tim. 2: 5], ca cel dintru amândoi unit; spre a căruia slava, ce încungiură Scaunul cinstei lui, Ceatele Îngerilor a să apropiia nu pot, şi pentru noi văzut [s’au făcut] în lume în chip prost şi smerit, precum zice Isaiia: «L-am văzut pre el, şi nu avea chip, nici frumseaţă» (Isaia 53: 2). Acela carele de toată firea cea zidită iaste nevăzut, şi cu trup s’au îmbrăcat, şi au săvârşit iconomiia spre mântuirea şi viiaţa tuturor neamurilor celor ce s’au curăţit printr’însul. Căruia i să cuvine slava şi ţinearea în veacii veacilor. Amin.

---

[1] «Au alcătuit» (συνεστήσαντο). Cuvântul grecesc însemnă aici «s’au arătat/s’au dovedit a fi...», cum este şi în textul siriac. Deci fraza ar suna: «Carii s’au arătat a fi de partea Dumnezeeştilor Legi şi a Poruncilor Duhului în laturi înfricoşate şi întru ispite preacumplite». (N. ed.)

[2] «Căci câte mai nainte s’au scris, spre învăţătura noastră s’au scris» (Rom. 15: 4).

C U V Â N T a l 4 6 - l e a

Pentru chipurile ispitelor celor de multe fealiuri. Şi câtă dulceață au ispitele ceale ce pentru adevăr să fac şi sânt suferite. Şi treapte şi rândueli întru care omul cel înțelept călătoreaşte.

aptele bune unele pre altele moştenesc, pentru ca să nu să facă calea faptei bune urâcioasă şi grea, şi pentru ca dupre rânduială să se săvârşască iale, şi dintru aceasta să fie uşoare. Şi aşa, iubite să fie ceale greale, ceale pentru cel bun, ca ceale bune. Că nimenea nu poate să căştige neagoniseala întru adevăr, de nu să va pleca pre sineşi, şi de nu să va găti pre sineşi a suferi ispitele cu bucurie. Şi nimenea nu poate a suferi ispitele, fără numai cela ce au crezut cum că iaste ceva mai înalt decât odihna cea trupească, care şi îl va priimi pre el, şi acum, în veacul cest de față, şi în cel ce va să fie, în locul scârbelor, întru a cărora împărtăşire a să face s'au gătit pre sineşi a priimi. Deci tot cela ce spre neagoniseală s'au gătit pre sineşi, întâi ádecă dragostea scârbelor să porneaşte întru dânsul, şi atuncea îi vine lui gând ca să nu căştige din ceale ale lumii aceştiia. Şi tot cela ce să apropie de scârbă, întâi ádecă prin credință să întăreaşte, şi atuncea să apropie de scârbe. Carele să va lipsi pre sineşi de lucrurile ceale materiialnice, şi nu s'ar lipsi pre sineşi de lucrarea simțirilor – de a vederii zic, şi de a auzirii – îndoită scârbă ş'au pricinuit luişi, şi îndoit să va ticăloşi şi să va necăji. Iară mai vârtos, ce folos iaste a să lipsi de lucrurile ceale simțite, şi prin simțiri a să îndulci întru dânsele? Că aceaiaşi o pătimeaşte din patimile ceale întru dânsele, carea o pătimea mai nainte cu lucrul. Căci pomenirea obiceaiului lor nu să depărtează de mintea lui. Că deaca nălucirile lor care gânditoriu să fac, chinuire omului îi dau fără de lucrurile lor, ce avem a zice pentru împreună-ființa cea apropietoare? Deci bună iaste depărtarea, că foarte ajută. Că pre gânduri vitejaşte le domoleaşte, şi puteare îi dă minții întru petreacerea eiĭ, şi răbdare mare învață pre om spre scârbele ceale de nevoe ce vin asupra lui.

Nu căuta a lua sfat dela cineva carele nu ar fi întru viețuirea ta, măcar de şi foarte înțelept ar fi. Ci arată-ți mai vârtos gândul tău celui prost, carele ar fi întru iscusul[1] lucrurilor liniştii, decât cuvântărețului filosof carele vorbeaşte din cercare[2], fără de iscusul lucrurilor. Şi ce iaste iscusul? Iscusul iaste nu a întra cineva şi a iscodi oarecare din lucruri, carele încă nu au priimit întru sineşi cunoştința lor, ci a simți iscusul folosului lor şi al pagubei cu lucrul, pentru căci au zăbovit întru dânsele. Că de multe ori să arată

---

[1] «Iscus»: experiență. (N. ed.)
[2] «Cercare»: cercetare. (N. ed.)

lucru pagubă având, dar înlăuntrul lui să află toată neguțătoriia plină de folos. Şi întru acestaşi chip înțeleage şi întru cea împrotivnică aceştiia. Ádecă, de multe ori să arată lucru folos având, dar dinlăuntru iaste plin de pagubă. Pentru aceaia şi mulți din oameni din lucrurile ceale ce să arată căştigătoare pagubă află. Şi nici dintru aceastea mărturiia cunoştinții iaste adevărată. Deci pre acela sfeatnic aibi-l, carele ştie să cearce întru răbdare lucrurile cu adevărată socotință. Pentru aceasta nu fieştecarele iaste vreadnic de credință ca să dea sfat, fără decât numai carele întâi bine slobozeniia sa o au cârmuit, şi nu să teame de prihăniri şi de clevetiri.

Căci când ai afla pace neschimbată în calea ta, atuncea te teame. Căci departe stai de cărarea cea dreaptă carea să calcă de ostenicioasele picioare ale Sfinților. Că precât treci în calea cetății Împărăției, şi la Cetatea lui Dumnezeu te apropii, acesta fie-ți ție semnul: tăriia ispitelor te întâmpină pre tine. Şi precât te apropii şi înainte-sporeşti, pre atâta ispitele să înmulțesc asupra ta. Deci când ai simți în sufletul tău de multe fealiuri şi mai tari ispite în calea ta, cunoaşte cum că în vremile acealea cu adevărat au priimit sufletul tău altă treaptă înaltă întru ascuns, şi i s'au adăogat lui Daru întru aşezarea întru carea el sta întru dânsa. Că dupre mărimea Darului, dupre atâta şi întru necazul ispitelor bagă Dumnezeu pre suflet. Şi nu întru ispitele ceale lumeşti, care să fac unora pentru ca să înfrâneaze răutatea şi lucrurile ceale arătate, nici pre turburările ceale trupeşti înțeleage pre aceastea, ci pre ispitele ceale cuviincioase monahilor întru liniştea lor, pre care mai pre urmă le vom despărți. Iară de ar avea sufletul neputință, şi nu iaste de ajuns către ispitele ceale mari, şi ar ceare ca să nu întri întru dânsele, şi l-ar auzi pre el Dumnezeu, cunoaşte luminos cum că dupre cât nu iaste de ajuns către ispitele ceale mari, dupre atâta şi către Darurile ceale mari nu iaste de ajuns. Şi precum oprită s'au făcut despre dânsul năvălirea ispitelor celor mari, aşa oprite să fac despre dânsul şi Darurile ceale mari. Că nu dă Dumnezeu Daru mare celor ce fug de ispitele ceale mari. Că dupre ispite, şi Darurile rânduite sânt dela Dumnezeu dupre înțelepciunea lui, pre carea nu o cuprind cei zidiți de dânsul. Deci din necazurile ceale greale, care ți să întâmplă ție dela purtarea de grijă a lui Dumnezeu, pricepi câtă cinste au priimit sufletul tău dela mărimea lui. Căci dupre cum ar fi scârba, [aşa] iaste şi mângâiarea.

Întrebare: Deci ce deaciia – întâi iaste ispita, şi atuncea Darul, sau Darul întâi, şi aşa în urma lui iaste ispita?

Răspundere: Nu vine ispita, de nu întâiu va priimi sufletul întru ascuns mărime mai presus de măsura sa, şi Duhul Darului, pre care l-au priimit întâi. Şi mărturiseaşte pentru aceasta ispita Domnului, aseamenea şi ispitele Apostolilor. Că nu au fost sloboziți a întra întru ispite până când nu au

priimit pre Mângâitoriul. Că cei ce să împărtăşesc cu ceale bune, li să cuvine lor să sufere ispitele acestora: că după bunătate iaste scârba lor. Că aşa au plăcut Preaînțeleptului Dumnezeu a face întru toate. Şi de iaste aceasta aşa, ádecă Darul mai nainte de ispită, dar însă cu adevărat au povățuit mai întâi simțirea ispitelor de simțirea Darului, pentru cercarea slobozeniei. Că nicidată mai nainte apucă Darul întru cineva, mai întâi de a gu[s]ta din ispite. Că povățuiaşte ádecă mai înainte Darul în minte, dar întru simțire zăboveaşte. Deci ni să cuvine noao în vremile ispitelor acestora a avea doao oarecare împrotivnice una altiia, şi care întru nimic nu să asemenează. Iară aceastea sânt bucuriia şi frica. Bucuriia ádecă, căci în calea cea călcată de sfinți, iară mai vârtos de cela ce toate le face cu viețuire, te-ai aflat umblând. Şi aceasta iaste arătată din cunoaşterea ispitelor. Iară pre frică datori săntem a o avea, căci nu cumva din pricina mândriei ne ispitim întru aceastea. Însă înțelepțiți să fac dela Daru cei smeriți-cugetători ca să poată aceastea toate a le socoti şi a cunoaşte carea iaste ispita cea din rodul mândriei, şi carea iaste cea din pălmuirile celor ce să bat din dragoste. Că despărțite sânt ispitele sporirii şi ale creaşterii viețuirii întru bunătate, din ispitele slobozirii céiĭ spre pedepsire pentru mândriia inimii.

Ispitele priiatenilor lui Dumnezeu, carii sânt cei smeriți-cugetători

Ispitele ceale ce dela toiagul cel duhovnicesc spre sporirea şi creaşterea sufletului să fac, întru care să iscuseaşte, şi să cearcă sufletul, şi să luptă, sânt aceastea: lenevirea, greutatea trupului, slăbănogirea mădulărilor, trândăviia, turburarea minții, părearea neputinții trupului, a tăia nădeajdea spre ceas, întunecarea gândurilor, lipsirea ajutoriului celui omenesc, lipsa trebuinții céiĭ trupeşti, şi ceale aseamenea acestora. Din ispitele aceastea câştigă omul suflet părăsit şi neajutorit, şi inimă zdrobită întru smerenie multă. Şi dintru aceasta să ispiteaşte cineva a veni spre dorirea celui ce l-au zidit. Şi aceastea spre putință Purtătoriul de grijă le râ[n]duiaşte, şi spre trebuința celor ce le priimesc pre dânsele. Cu aceastea sânt amestecate mângâiarea şi năpădirile, lumina şi întunearecul, războaele şi sprijinirile, şi în scurt a zice, strâmtorarea şi răsfățarea. Şi acesta iaste semnul sporirii omului prin ajutoriul lui Dumnezeu.

Ispitele vrăjmaşilor lui Dumnezeu, carii sânt cei mândri

Iară ispitele ceale ce să fac din slobozirea lui Dumnezeu asupra celor ce sânt fără de ruşine, şi să înalță întru cugetele lor înaintea bunătății lui Dum-

nezeu, şi fac nedreptate bunătăţii lui Dumnezeu prin mândriia lor, sânt aceastea: ispitele ceale arătate ale dracilor, care şi mai presus de hotarul puterii sufletului sânt; lipsirea puterii înţelepciunii ceiia ce iaste întru dânşii; simţire iute a cugetării curviei, céiĭ slobozite asupra lor spre smerirea înălţării lor; a să mâniia degrab; a voì a-şi alcătui voia sa; a să prici în cuvinte; a certa; defăimarea inimii; desăvârşită înşălăciune a minţii; hule asupra numelui lui Dumnezeu; înţeleageri nebune pline de râs, iară mai vârtos de plâns; a fi defăimaţi de oameni şi cinstea lor a fi pierdută; a să face ruşine şi ocară dela draci prin multe chipuri, întru ascuns şi la arătare; poftă de a să amesteca şi împreună a petreace cu lumea; a grăi şi a bârfi nebuneaşte totdeauna; a afla întru sineşi înnoire de-a pururea de mincinoasă prorocie; a să făgădui multe mai presus de putearea sa. Şi aceastea sânt ádecă ceale sufleteşti.

Iară întru ceale trupeşti li să întâmplă lor întâmplări dureroase, petrecătoare de-a pururea împreună-împleticite şi cu anevoe dezlegate; întâmpinări de-a pururea de oameni răi şi fără de Dumnezeu; a cădea în mâinile oamenilor celor ce necăjesc; pornită a fi inima lor de-a pururea, fără de pricină, despre Dumnezeiasca frică de năprasnă; de multe ori a pătimi ei căderi mari din pietri, şi din locuri înalte, şi din ceale aseamenea acestora, care să fac spre zdrobirea trupului. Şi sfârşitul, lipsire despre cei ce sprijinesc inima din Dumnezeiasca puteare şi din nădeajdea credinţii lor. Şi în scurt a zice, câte sânt cu neputinţă, şi mai presus de puteare să aduc asupra lor împreună cu ale sale. Că aceastea toate câte le-am rânduit şi le-am numărat sânt din chipurile ispitelor mândriei.

Însă să arată începutul acestora întru om când cineva ar începe a să avea înţelept pre sineşi întru ochii săi. Şi acesta să preface şi să schimbă întru toate realele aceastea dupre măsura priimirii unor gânduri ca acestora ale mândriei. Deci din chipurile ispitelor tale priceape-ţi căile supţirătăţii minţii tale. Iară de ai vedea vreunele din ispitele aceastea amestecate cu ispitele ceale mai nainte de aceaste zise, cunoaşte cum că dupre cât ai dintru aceastea, dupre atâta mândriia întru tine s'au ivit.

Pentru răbdare

Ascultă încă iarăşi şi alt chip. Toate încu[n]giurările şi necazurile care nu au împărtăşire din răbdare, îndoită iaste pedeapsa lor. Că răbdarea omului leapădă primejdiile lui. Iară împuţinarea sufletului maică iaste a muncii. Răbdarea iaste maică a mângâerii, şi puteare oarecarea, carea din lărgimea inimii a să naşte are fire. Pre carea puteare cu anevoe iaste a o afla omul

întru scârbele lui, afară de Dumnezeescul Daru, care din gonirea rugăciunii şi din vărsarea lacrămilor să află.

Pentru împuținarea sufletului

Când ar voi Dumnezeu spre mai mult să necăjască pre om, slobozire face ca să între el în mâinile împuținării de suflet. Şi aceasta naşte întru dânsul tare puteare a trândăviei, întru carea gustă sugrumarea cea sufletească. Carea iaste gustare a gheennii. Şi dintru aceasta să aduce asupră-i duhul eşirii din minte, dintru care izvorăsc nenumăratele ispite: turburarea, mâniia, hula, cârtirea, gândurile ceale răzvrătite, mutarea din loc în loc, şi ceale aseamenea acestora. Iară de ai zice: «Carea iaste pricina acestora?», îți zic ție cum că lenevirea ta. Că nu te-ai grijit a căuta doftoriia lor. Că doftoriia tuturor acestora una iaste, întru carea în mâna eiĭ află cineva mângâiare în sufletul său îndată. Şi carea iaste aceasta? Smerita cugetare a inimii. Şi afară de aceasta a răsipi gardul răutăților acestora nu poate cineva, ci mai vârtos le află pre dânsele mai împuternicindu-se asupra lui.

Nu te mâniia asupra mea căci îți zic ție adevărul. Nu o ai căutat pre aceasta cu tot sufletul tău niciodată. Iară de voeşti, fă-te în laturea eiĭ, şi vei vedea cum îți va da ție dezlegarea răutății tale. Că spre măsura smeritei cugetării tale ți să dă ție şi răbdare întru primejdiile tale. Şi dupre răbdarea ta, să uşurează greutatea scârbelor tale, şi mângâiarea vei dobândi. Şi dupre mângâiarea ta, să măreaşte dragostea ta cea către Dumnezeu. Şi dupre dragostea ta, să măreaşte bucuriia ta întru Duhul cel Sfânt. Iară ale celor ce întru adevăr sânt fii, Părintele nostru cel îndurat, când bine va voì a face împlinire a ispitelor lor, nu cu luare ia ispitele dela dânşii, ci răbdare le dă lor întru ispitele lor. Şi toate bunătățile aceastea în mâna răbdării lor le priimesc, spre săvârşirea sufletelor lor. Ci o, să ne învrednicească şi pre noi Hristos Dumnezeul nostru cu Darul său a suferi ceale reale pentru dragostea Lui, întru mulțemirea inimii. Amin.

C U V Â N T a l 4 7 - l e a

Pentru cum că trupul, temându-să de ispite, să face priiaten al păcatului

u zis oarecarele din sfinți cum că să face trupul priiaten al păcatului temându-să de ispite, ca să nu să strâmtoreaze şi să moară din viiața lui. Pentru aceasta îl sileaşte pre el Duhul cel Sfânt a muri. Că cunoaşte cum că de nu va muri, nu biruiaşte pre păcat. De voiaşte cineva ca să lăcuiască întru dânsul Domnul, îşi sileaşte trupul său, şi slujire face Domnului, şi slujaşte întru Poruncile Duhului ceale scrise în Apostol, şi îşi păzeaşte sufletul său despre lucrurile trupului, pre care le-au scris Apostolul.[1] Iară trupul cel împreună-amestecat cu păcatul să odihneaşte întru lucrurile trupului, şi Duhul lui Dumnezeu nu să odihneaşte întru rodurile lui. Căci când trupul slăbeaşte şi oboseaşte întru postire şi smerenie, sufletul să împuternicează duhovniceaşte întru rugăciune. Obiceaiu are trupul când s'ar strâmtora în multe fealiuri întru scârbele liniştii, şi s'ar face lipsit, şi ar avea trebuință, cât să se apropie a muri din viiața lui, atuncea te roagă pre tine, zicând: «Lasă-mă puțin, ca cu măsură să viețuesc; acum drept merg, căci m'am ispitit de nişte reale ca aceastea». Şi când l-ai odihni pre el din scârbe, şi i-ai da lui puțină răsuflare, căci împreună ai pătimit cu dânsul, şi deaca puțin s'ar odihni, atuncea îți şopteaşte ție cu momire puțin, puțin, până ce te-ar face pre tine a eşi din pustie (că foarte tari sânt momirile lui), şi îți zice ție: «Putem bine a vieţui şi aproape de lume. Că mult ne-am iscusit. Deci putem, întru ceale ce sântem, şi acolò a vieţui. Cearcă-mă pre mine numai, şi deaca nu mă voiŭ face precum voeşti, putem să ne întoarcem. Iată pustiia nu fuge de noi». Deci să nu îi crezi lui, măcar de şi foarte s'ar ruga, şi făgăduințe multe ar face. Căci nu face ceale ce au zis. După ce îi vei da tu lui cearerea lui, te aruncă pre tine întru mari căderi, din care nu poți a te scula şi a eşi dintru dânsele.

Când te-ai trândăvi din ispite şi te-ai sătura dintr'însele, zi-ți ție: «Tu iarăşi pre necurățeniia şi viiața cea urâtă o pofteşti». Şi de țe-ar zice ție: «Păcat mare iaste a te ucide pre sineți», zi-i tu lui: «Mă ucig pre sinemi, căci nu pociu cu necurăție a vieţui. Să moriu aicea, şi să nu văz iarăşi pre moartea cea adevărată a sufletului mieu, cea despre Dumnezeu. De folos îmi iaste mie ca să moriu aicea pentru curățenie, şi să nu vieţuesc viiață rea în lume. Moartea aceasta cu voirea o am ales, pentru păcatele meale. Mă voiŭ ucide pre sinemi, căci am greşit Domnului, şi să nu îl mai mâniiu mai mult pre el. Ce voesc viiața carea iaste departe dela Dumnezeu? Chinuirile aceastea le

[1] Vezi Gal. 5: 19-21. (N. ed.)

rabd ca să nu mă fac înstreinat de nădeajdea cea Cerească. [1]Căci nici un folos, nici vreo dobândă din traiul cel din viiață îmi iaste mie. Ci pre lângă căci nimic de acolò nu căştig, şi din Împărăţiia lui Dumnezeu voiŭ fi aruncat afară, şi veacinic mă voiŭ munci deaca îl voiŭ întărâta pre el prin deşarta petreacere a lumii. Iară Dumnezeului nostru fie-i slavă, ádecă Troiţii céiĭ deofiinţă şi de viiaţă făcătoare şi atotputearnică, acum, şi întru nemărginiţii şi nesfârşiţii veaci ai veacilor. Amin.

[1] Pasajul de acì până la sfârşitul Cuvântului nu se află în textul grecesc tipărit, fiind luat probabil dintr'un manuscris. În textul grecesc tipărit urmează o singură frază: «Ce folos are Dumnezeu din viaţa mea cea pământească, dacă în chip rău trăiesc întru dânsa şi îl mânii pre el?» (N. ed.)

C U V Â N T a l 4 8 - l e a

Pentru de ce pricini lasă Dumnezeu ispitele preste cei ce îl iubesc pre el

in dragostea pre carea o au arăta sfinţii către Dumnezeu, pentru ceale ce pătimesc pentru numele lui, când îi strâmtorează pre dânşii, şi nu să depărtează de cei ce să iubesc de dânsul, căştigă inima lor îndrăzneală a privi spre el fără de acoperire şi cu nădăjduire a ceare dela dânsul. Mare iaste putearea rugăciunii céiĭ cu îndrăzneală. Pentru aceasta[1] lasă Dumnezeu pre sfinţii săi a fi ispitiţi întru toată scârba, şi a priimi iarăşi iscusinţa şi cercarea sprijinirii lui, şi [a înţelege] câtă purtare de grijă are pentru dânşii, căci căştigă din ispite înţelepciune. Ca nu, făcându-se proşti, să se lipsească de iscusinţa amândurora părţilor, ca să căştige din cercare cunoştinţa tuturor, ca nu cumva batjocoriţi să se facă despre draci. Că deaca întru ceale bune i-ar fi ispitit pre dânşii, ar fi fost lipsiţi de iscusinţa ceaialaltă şi ar fi fost orbi în războae.

Şi deaca vom zice cum că el îi iscuseaşte pre dânşii fără de cunoştinţa lor, apoi zicem cum că îi voiaşte pre dânşii a să face ca boii şi ca asinii, carii nu au slobozenie întru ceva; şi cum că nu să face cunoştinţă omului întru cel bun, de nu va fi ispitit mai întâi întru cercarea celor reale. Ca când ar întâmpina întru dânşii ceale bune, întru cunoştinţă şi cu slobozenie să le uneltească pre dânsele ca pre ale sale. Cât iaste de dulce cunoştinţa cea luată din cercarea şi din iscusinţa lucrurilor, şi câtă puteare dă celui ce din multa iscusirea sa întru sineşi o au aflat pre dânsa – acestora iaste cunoscută, celor ce sânt nădăjduiţi şi îi ştiu ajutorirea eiĭ, precum încă şi neputinţa firii, şi sprijinirea puterii céiĭ Dumnezeeşti. Că atuncea o cunosc, când mai întâi oprind putearea sa despre dânşii, i-ar face să simţă neputinţa firii, şi greutatea ispitelor, şi vicleşugul vrăjmaşului; şi către carele luptătoriu au lupta, şi cu carea fire sânt îmbrăcaţi, şi cum sânt păziţi cu putearea cea Dumnezeiască; şi cât au alergat, şi cât s'au înălţat printr'însa; şi cum că când s'ar depărta Dumnezeiasca puteare dela dânşii, cum sânt slabi înaintea fieştecăriia patimi. Ca şi dintru toate aceastea smerenie să căştige, şi de Dumnezeu să se apropie, şi sprijinirea lui să o aşteapte, şi întru rugăciune să rabde. Şi aceastea toate de unde le-au luat, fără numai când iscusinţă au căştigat din realele ceale multe întru care prin slobozirea lui Dumnezeu au căzut? Precum zice Apostolul: «Ca nu prin covârşirea descoperirilor să mă înalţu, s'au dat mie îmbolditoriu trupului, îngerul satanii» (2 Cor. 12: 7). Încă şi credinţă adevărată căştigă cineva din ispite prin cercarea sprijinirii céiĭ Dumnezeeşti, pre

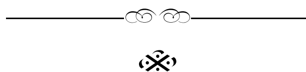
---

[1] Adică pentru a dobândi îndrăzneală în rugăciune. (N. ed.)

carea o au avut de multe ori. De aicea fără de frică să face, şi îndrăzneală căştigă întru ispite din iscusinţa pre carea o au căştigat.

Pre tot omul îl foloseaşte ispita. Că deaca pre Pavel îl foloseaşte ispita, apoi toată gura să va astupa, şi vinovată va fi lumea lui Dumnezeu. Nevoitorii să ispitesc ca să facă adăogare întru bogăţiia lor; trândavii, ca să se păzească pre sineşi despre ceale ce îi vatămă; şi cei ce dorm, ca spre deşteptare să se gătească; şi cei ce sânt departe, ca să se apropie la Dumnezeu: iară casnicii, ca cu îndrăzneală înlăuntru să se sălăşluiască. Tot fiiul neiscusit nu priimeaşte bogăţiia casii tatălui său spre a fi ajutorit dela dânsa. Pentru aceasta dar întâi ispiteaşte Dumnezeu şi pedepseaşte, apoi arată Darul. Slavă Stăpânului, celui ce prin doftorii iuţi desfătarea sănătăţii noao ne-o aduce.

Nu iaste carele în vreamea iscusinţii nu să mâhneaşte. Şi nu iaste cineva, căruia nu i să arată amară vreamea întru carea cu veninul ispitelor să adapă. Fără de aceastea nu iaste cu putinţă amestecare tare a căştiga. Încă şi a suferi, nu iaste a noastră. Că de unde are urciorul cel de lut a suferi curgerea apei, de nu l-ar întări pre el focul cel Dumnezeesc? Deaca ne vom supune cerând întru smerenie cu dorire necontenită întru aşteptare, şi noi negreşit pre toate le vom priimi. Întru Hristos Iisus Domnul nostru. Amin.

C U V Â N T a l 4 9 - l e a

Pentru adevărata cunoştinţă, şi pentru ispite, şi pentru a cunoaşte cu deadinsul cum că nu numai oarecarii preamici, şi neputincioşi, şi neiscusiţi, ci şi cei ce s'au învrednicit nepătimirii după multă vreame, şi au ajuns la săvârşirea înţeleagerii, şi din parte aproape s'au făcut de curăţeniia cea înjugată cu omorârea, să face cătră dânşii slobozire, prin milă, pentru cădearea mândriei.

âte una şi una de câte ori calcă unii, şi prin pocăinţă îşi tămăduesc sufletele sale, şi Darul îi priimeaşte pre dânşii. Că întru toată firea cea cuvântătoare, schimbarea cu nehotărâre străbate. Şi prifaceri străbat asupra a tot omul întru toate ceasurile lui; din care din multe află socotitoriul a înţeleage aceasta. Încă şi cercările, ceale împreună cu dânsul în fieştecarea zi, mai ales pot a-l înţelepţi pre dânsul de aceastea, de să va trezvi, ca şi să se pândească pre sineşi prin minte, şi să cunoască câtă schimbare a blândeaţii şi a bunătăţii priimeaşte mintea în fieştecarea zi, şi cum din pacea sa de năprasnă întru turburare să întoarce [chiar] când oarecarea pricină din loc nu ar fi lui, şi cum întru primejdie mare şi nepovestită să face.

Şi aceasta iaste ceaia ce Sfântul Macarie o au scris arătat prin multă purtare de grijă şi sârguinţă, spre pomenirea şi învăţătura fraţilor, ca să nu să abată în vreamea schimbării împrotivirilor spre deznădăjduire. Căci celor ce stau în rânduiala curăţeniei de-a pururea, li să întâmplă lor căderi, precum să întâmplă văzduhului frigul, şi fără a fi ei întru lenevire sau întru răsipire. Şi nu numai atuncea, ci şi când dupre rânduiala lor călătoresc li să întâmplă lor căderi care să împrotivesc scóposului voinţii lor. Încă şi fericitul Marco mărturiseaşte pentru aceasta, ca unul ce iaste iscusit cu deadinsul întru aceasta, şi o pune pre dânsa întru scripturile sale spre multă întărire, ca să nu socotească omul cum că precum s'ar întâmpla, şi nu prin iscusinţă adevărată, o au pus pre aceasta Sfântul Macarie întru trimiterea sa; şi ca cu totul din nişte doi marturi ca aceştea să fie mintea priimind fără de îndoire mângâiarea sa în vreamea trebuinţii. Ce dar iaste acum? «Schimbări», zice, «să fac întru fieştecarele, precum să fac în văzduh». Înţeleage aceaia, ádecă «întru fieştecarele». Că şi firea una iaste, ca să nu socoteşti cum că pentru singuri cei mai de jos şi mai mici au zis, şi cei desăvârşiţi slobozi sânt de schimbare, şi

întru o aşezare cu neabatere stau aceştea, fără de gânduri pătimaşe, precum şi Evhiteanii zic[1]. Pentru aceasta au pus aceasta, ádecă «întru fieştecarele».

Cum dar iaste aceasta, o, fericite[2]? Însă tu zici «frigul, şi după puțin iaste zăduf, şi poate iaste grindină, şi după puțin iaste senin. Şi întru iscusirea noastră aşa să face: războiu, şi sprijinire a Darului, şi în vreame să face sufletul în furtună, şi să râdică asupra lui valuri cumplite. Şi iarăşi schimbare, Darul cercetându-l, şi umplându-i inima lui de bucurie, şi de pacea cea dela Dumnezeu, şi de gânduri curate şi pacinice». Pre gândurile aceastea ale întregii-înțelepciuni le arată aicea, însemnând pre ceale mai nainte de aceastea că era dobitoceşti şi necurate, şi sfătuiaşte zicând: «Deci deaca după aceaste gânduri curate şi blânde ar urma năpădire, să nu ne mâhnim şi să nu ne deznădăjduim. Şi în ceasul odihnii Darului să nu ne lăudăm iarăşi, ci în vreamea bucuriei să aşteptăm scârba». Iară ca să nu ne mâhnim noi deaca vor urma întâmplări ne sfătuiaşte. Nu ca să nu stăm noi împrotiva lor zice, ci ca cu bucurie mintea să le priimească pre iale ca pre nişte fireşti pre aceastea, şi ale noastre. Şi să nu stăm întru deznădăjduire, ca cela ce aşteaptă ceva mai presus de luptă, şi de odihnă desăvârşită şi neschimbată, şi iarăşi nu priimeaşte lupte şi scârbe; nici a să face întru dânsul mişcare a oarecăriia din aceaste împrotivnice, care nu sânt cuviincioase Domnului Dumnezeului nostru să le dea firii noastre aceştiia întru această lume.

---

[1] Messalianii şi Evhiteanii însă. Iară numele aceastea în limba Românească glăsuindu-se «Rugători» însemnează. Botezul ádecă zic cum că nu foloseaşte nimic pre cei ce să apropie. Căci ca briciul şterge pre ceale mai nainte din păcate, iară rădăcina păcatului nu o tae. Iară rugăciunea cea necurmată, şi rădăcina păcatului cu rădăcină cu totul o smulge, şi pre cel din început însortit drac viclean din suflet îl izgoneaşte. Că zic cum că fieştecăruia om ce să naşte îndată împreună îi urmează un drac, şi acesta spre faptele ceale necuvioase îl îndeamnă. Şi pre acesta nici Botezul, nici altceva nu poate din suflet a-l goni, fără numai singură lucrarea rugăciunii. Şi zic cum că iase sălăşluitul drac prin muci şi prin prisosințele balelor, aşa înşelați fiind de trei ori ticăloşii. Nici un lucru ádecă lucrează, căci duhovniceşti pre sineşi să numesc, şi ca când întru rugăciune îndeletnicindu-se, cea mai multă parte a zilii dorm. Apoi de dracul carele i-au amețit şi i-au înnebunit pre ei înşelați fiind, zic că văd descoperiri şi să apucă mai nainte a spune ceale ce vor să fie. Să vădesc însă prin lucruri că mințesc. Să îngâmfează încă că şi pre Tatăl îl văd, şi pre Fiiul, şi pre Preasfântul Duh cu ochii trupului, şi cum că priimesc simțirea venirii ceiia ce să face a Duhului. Şi lesnicioşi sânt spre lepădare. Şi de vor fi siliți, anathematisesc cu lesnire pre cei ce zic ceva dintru aceastea. Şi după puține. Încă şi alte multe lucruri ale nebuniei îndrăznesc. Că de năprasnă sar, şi să îngâmfează zicând cum că sar dracii. Şi cu deagetele fac închipuirea săgetării, cu rămăşag întărindu-se cum că pre draci îi însegetează. Şi alte oarecare fac de asemenea, pline de nebunie. Pentru aceaia dar şi numele nebuniților au avut. Pre eresul acesta l-au început Savva, şi Adelfie, şi Daod, şi Simeon, şi Erma, şi alții oarecarii. (Theodorit întru a Patra Tăiare [= tomul al 4-lea] a Cărții a Patra, «Pentru răii băsnuitori eretici», fila 243. Vezi şi pre Epifanie, Cartea a 3-a, Tăiarea a 2-a, Eresul 80).

[2] Sau: «o, Macarie», cum traduc edițiile moderne, cuvântul grecesc fiind ambiguu. (N. ed.)

Şi aceasta o face ca să nu ne facem desăvârşit deşerţi despre lucruri, şi prin cugetarea aceasta să ne slăbănogim întru deznădăjduire, şi nemişcaţi despre alergarea noastră să rămânem. Şi zice: «Cunoaşte cum că toţi sfinţii întru lucrarea aceasta s'au făcut. Cât sântem în lumea aceasta, şi mângâiarea cea multă împreună cu aceastea ni să face noao întru ascuns». Căci în toată zioa şi în tot ceasul să caută dela noi lămurirea dragostii noastre céiĭ către Dumnezeu, şi întru luptă şi întru nevoinţă către ispite. Şi aceasta iaste «a nu ne scârbi noi»: a nu ne trândăvi întru luptă. «Şi aşa să îndreptează calea noastră. Iară cela ce voiaşte dintru aceastea a să schimba sau a să abate, acesta parte iaste a lupilor».[1] O, minune de sfântul acesta! Cum prin cuvânt mic au adeverit uneltirea aceasta, şi o au arătat pre dânsa plină de înţeleagere, şi au scos îndoirea desăvârşit din mintea cititoriului. Iară acela, zice, carele să abate dintru aceastea, şi parte a lupilor iaste, nu în cale voiaşte a umbla. Şi aceasta o au pus în mintea sa a o căştiga, şi în cărare osebită, carea nu iaste călcată de Părinţi, voiaşte a umbla. Iară aceasta, ádecă în ceasul bucuriei a aştepta scârbe, aceasta o învaţă. Când, din lucrarea Darului, de năprasnă s'ar face întru noi gânduri mari şi spăimântări ale vederii minţii céiĭ mai înalte decât firea, precum au zis Sfântul Marco, când Sfinţii Îngeri s'ar apropiia de noi, ne umplu pre noi de vedeare duhovnicească, şi toate aceaste împrotivnice să depărtează, şi să face pace şi linişte negrăită în vreamea întru carea cineva petreace întru unele ca aceastea.

Când te-ar umbri Darul, şi Sfinţii Îngeri s'ar apropiia de tine ocolindu-te, şi pentru aceasta despre apropiiarea ta toţi ispititorii să vor depărta, să nu te înalţi şi să socoteşti în sufletul tău cum că la limanul cel neînviforât ai ajuns, şi la văzduhul cel neschimbat, şi desăvârşit te-ai râdicat din sânul acesta înprotiva suflărilor celor întru dânsul, şi nu mai iaste vrăjmaşiu, nici întâmpinare rea. Căci mulţi pre aceastea le-au cugetat, şi au căzut în primejdii, precum au zis fericitul Nil. Sau iarăşi, cum că eşti mare mai presus de cei mulţi, şi cum că ţie ţi să cuvine a fi întru aceastea, iară altora nicidecum, pentru lipsirea vieţuirii lor, sau căci nu iaste de ajuns, zice, cunoştinţa lor, şi pentru aceasta de unele ca aceastea sânt lipsiţi, iară eu sânt întru cea dupre cuviinţă, şi fiindcă am ajuns săvârşirea sfinţeniei, şi la treapta cea duhovnicească, şi întru bucuriia cea neschimbată. Ci mai vârtos ia întru sineţi pre gândurile ceale necurate, şi pre urâţii idoli cei în vreamea furtunii înfipţi în mintea ta, şi în ceasul turburării, şi a neaşezării gândurilor, celor ce cu puţin mai nainte au năpădit asupra ta întru nevedearea întunecării. Şi cum degrab te-ai abătut către patimi, şi împreună ai vorbit cu dânsele întru întunecarea minţii, şi nu te-ai ruşinat, nici te-ai spăimântat din Dumnezeiasca vedeare şi

[1] Citat din Întâia Epistolă Siriacă a Sfântului Macarie al Alexandriei. (N. ed.)

din Darurile şi dăruirile care ai priimit. Şi cunoaşte cum că aceastea toate, pentru ca să ne smerim noi Proniia lui Dumnezeu le-au adus asupra noastră, carea să grijaşte şi rânduiaşte fieştecăruia din noi dupre cum îi iaste de folos lui. Că deaca te vei înălța întru darurile eiĭ, te lasă pre tine, şi desăvârşit cazi în lucrurile întru care prin singure gândurile eşti ispitit.

Deci cunoaşte cum că aceasta, ádecă a sta, nu iaste a ta, nici ai faptei tale céiĭ bune iaste, ci Darul acesta iaste care te ține pre tine pre palmele mâinii lui, ca să nu te temi. Aceastea, zice, bagă-le întru sineți în vreamea bucuriei, când ți s'ar înălța gândul, au zis Părintele nostru cel sfânt, şi plângi, şi lăcrămează, şi cazi întru pomenirea căderilor tale, celor în vreamea slobozirii tale, ca să te izbăveşti prin aceasta şi să căştigi dintru dânsa smereniia. Însă nu te deznădăjdui, ci întru gândurile smereniei prin curățire iartă-ți păcatele tale.

Smereniia şi fără de lucruri multe păcate iartă. Iară aceastea fără de dânsa, din împrotivă, nefolositoare sânt, ci şi reale multe ne izvodesc noao. Drept aceaia întru smerenie, precum am zis, iartă-ți fărădelegile tale. Precum iaste sarea la toată hrana, aşa smereniia iaste la toată fapta bună, şi puteare a multor păcate aceasta poate să zdrobească. Pentru aceasta dar trebuință iaste de a ne întrista nelipsit în minte, întru smerenie şi întru întristarea socotinții. Şi pre aceasta deaca o vom căştiga ne face pre noi fii ai lui Dumnezeu, şi fără de lucruri bune ne pune pre noi lângă Dumnezeu. Căci fără de aceasta toate lucrurile noastre deşarte sânt – şi toate faptele bune, şi toate lucrurile.

Deci schimbarea minții o voiaşte Dumnezeu. Şi prin minte ne facem mai buni, şi prin minte ne facem netreabnici. Aceasta singură ajunge fără de ajutoriu a sta înaintea lui Dumnezeu şi a grăi pentru noi. Mulțemeaşte şi mărturiseaşte-te lui Dumnezeu fără de tăceare, cum că ce fealiu de fire neputincioasă şi lesnicioasă spre a să abate eşti având, prin împreună-lucrarea Darului, unde te înalți dupre vreame şi vreame, şi de care Daruri te învredniceşti, şi întru care oarecare te faci tu mai presus de fire. Iară când eşti slobozit, până unde te pogori, şi căştigi minte dobitocească. Şi adu-ți aminte de ticăloşiia firii tale, şi de grăbniciia schimbării ceiia ce îți urmează ție, precum oarecarele din Bătrânii cei sfinți au zis: «Când», zice, «țe-ar veni ție gândul mândriei, zicându-ți ție: „Adu-ți aminte de faptele bune ale tale”, zi: Bătrânule, vezi curviia ta». Curviia aceasta o au zis, întru carea în vreamea slobozirii prin gânduri ispitit au fost, ceaia ce întru fieştecarele o iconomiseaşte Darul, sau prin războiu, sau prin sprijinire, dupre ceaia ce iaste cu cuviință noao.

Văzut-ai pre minunatul Bătrânul acesta, cum de cu lesnire au zis lucrul acesta? Când, zice, ţe-ar veni ţie gândul mândriei pentru înălţimea vieţuirii tale, zi: «Bătrânule, vezi curviia ta». Că aceasta arătată iaste, cum că către mare om o au zis aceasta Bătrânul. Că nici iaste cu putinţă de un gând ca acesta al mândriei a fi supăraţi, fără numai cei ce întru rânduiala cea mai înaltă şi întru vieţuirea cea vreadnică de laudă stau. Şi cum că patima aceasta după fapta bună cea lucrată năpădeaşte asupra sufletului, ca să îl dezgolească pre el de lucrarea lui, şi dintru o trimitere a acestuiaşi Sfânt Macarie, deaca voeşti, poţi a te deprinde în carea treaptă stau şi care sânt ceale ce să slobozesc asupra lor ca să se ispitească întru dânsele sfinţii. Şi iaste trimiterea aceaia, aceasta.

Avvà Macarie scrie tuturor fiilor săi celor iubiţi, unde îi învaţă arătat cum că iconomisesc dela Dumnezeu întru războae şi întru sprijinirea Darului. Că prin aceastea au fost cu plăceare înţelepciunii lui Dumnezeu a să iscusi sfinţii întru nevoinţă împrotiva păcatului, întru cât sânt în viiaţa aceasta pentru fapta bună. Ca în toată vreamea să se înalţă vedearea lor către dânsul, şi prin de-a pururea vedearea cea către dânsul să crească întru dânşii dragostea lui cea sfântă. Când neîncetat din înghesuirea patimilor şi din frica de a să abate, către dânsul să alearge, şi întăriţi să se facă întru credinţa, şi nădeajdea, şi dragostea lui.

Aceastea acum nu celor ce petrec împreună cu oamenii, şi să strămută în tot locul, şi de-a pururea sânt în lucruri şi întru gândurile ceale urâte şi necurate, cu adevărat s'au zis; nici celor ce, dinnafară de linişte, dreptatea o trec prin lucruri, şi prin simţirile lor să vânează în fieştecare ceas, şi pre carii în toată vreamea întru primejdiia căderii îi aşază nevoia, carea îi întâmpină pre dânşii departe de voire, întru întâmplările ceale de voe, celor ce nu numai gândurile lor, ci nici simţirile sale pot să le păzească desăvârşit; ci celor ce pot cu mare trezvire a-şi păzi trupurile şi gândul lor, şi sânt depărtaţi cu totul de turburarea şi de împreună-vorbirea oamenilor, şi întru lepădarea de toate, şi de sufletele lor, s'au îndeletnicit ca să îşi păzească mintea lor întru rugăciune, şi schimbări ale iconomiilor celor dela Daru priimesc înlăuntrul vieţuirii liniştii, şi supt braţul cunoştinţii Domnului petrec, şi să înţelepţesc dela Duhul pre ascuns întru linişte, prin depărtarea de lucruri şi de vedearea cea dela oarecare, şi au căştigat omorâre a minţii despre lume. Că dintru aceştea patimile nu mor; iară mintea le moare, prin depărtarea de lucruri şi prin împreună-lucrarea Darului. Darul acesta să ne păzească şi pre noi întru hotarul acesta. Amin.

C U V Â N T a l 5 0 - l e a

Pentru aceaiaşi minte a capului acestuia, şi pentru rugăciune

ară mintea cea adunată a capului acestuia iaste a cunoaşte noi în tot ceasul cum că, întru aceaste doaozeci şi patru de ceasuri ale nopţii şi ale zilii, de pocăinţă avem trebuinţă. Iară înţeleagere a numelui pocăinţii, precum din chipul cel adevărat al lucrurilor am cunoscut, aceasta iaste: cearere întinsă în tot ceasul, cu rugăciune plină de umilinţă carea să apropie de Dumnezeu pentru ertarea celor trecute, şi întristare pentru păzirea celor ce vor să fie. Pentru aceasta şi Domnul nostru întru rugăciune neputinţa noastră o au îmbărbătat, zicând: «Deşteptaţi-vă», zice, «şi priveghiiaţi şi rugaţi-vă, ca să nu întraţi întru ispită» (Matth. 26: 41). Şi vă rugaţi, şi nu vă leneviţi, şi fiţi deştepţi în toată vreamea, şi rugându-vă. «Ceareţi», zice, «şi veţi lua. Căutaţi, şi veţi afla. Bateţi, şi să va deşchide voao. Că tot cela ce ceare, ia. Şi cela ce caută, află. Şi celui ce bate, i să va deşchide» (Matth. 7: 7-8; Luca 11: 9-10). Iară mai ales ş'au adeverit cuvântul său, şi spre mai mult a ne sârgui pre noi ne-au făcut prin pilda priiatenului celui ce s'au dus cătră priiatenul său la miezul nopţii şi au cerut dela dânsul pâine, zicând: «Amin zic voao, că de nu pentru prieteşugul său îi va da lui, dar însă pentru obrăzniciia lui, sculându-să, îi va da lui toate câte ar ceare dela dânsul» (Luca 11: 8). Şi voi rugaţi-vă şi nu vă leneviţi.

O, îndrăzneală negrăită! Dătătoriul ne deşteaptă pre noi a ceare dela dânsul, ca să ne dea noao Dumnezeeştile sale Daruri. Şi deşi el toate câte ne folosesc pre noi ni le rânduiaşte noao, precum ştie însuşi, însă spre a cuteza şi spre a nădăjdui, foarte pline de adeverire sânt glasurile lui aceastea. Şi căci au cunoscut Domnul că nu au râdicat abaterea mai nainte de moarte, şi căci în cât schimbarea aceasta aproape iaste – ádecă dela fapta bună cătră răutate – şi căci omul şi firea lui priimitoare iaste de ceale împrotivnice, ne-au îndemnat pre noi a ne sârgui şi a ne nevoi cătră rugăciunea cea de-a pururea şi necontenită. Că de ar fi fost laturea nădăjduirii în lumea aceasta, când ar fi ajuns la dânsa omul, de atuncea s'ar fi înălţat firea lui din trebuinţă, şi lucrarea lui din frică. Şi pentru rugăciune nu ne-ar fi îndemnat pre noi ca să ne nevoim, prin purtarea sa de grijă aceasta făcându-o. Căci nici în veacul ce va să fie rugăciuni aduc lui Dumnezeu întru cearerile oarecărora. Căci în patriia aceaia a slobozeniei, firea noastră nu priimeaşte schimbare, nici abatere dinjosul fricii împrotivirii; şi cum că desăvârşită iaste întru toate. Pentru aceasta, nu pentru rugăciune numai, şi păzire, ni să cuvine a ne nevoi, ci şi pentru supţirătatea şi nepriceaperea celor ce de-a pururea ne întâmpină pre noi, care nu să înţeleg de cunoştinţa minţii noastre; întru aceastea care de multe ori şi fără de voe înlăuntrul lor ne aflăm în toată vreamea. Că măcar de şi înţeleagerea noastră foarte iaste întemeiată, şi bine-

voiaşte întru cel bun, dar de câte ori spre hotarul ispitelor ne-au lăsat şi ne-au aruncat pre noi proniia lui, precum au zis Fericitul Pavel: «Ca să nu mă înalţu prin covârşirea descoperirilor, datu-mi-s'au mie îmbolditoriu trupului îngerul satanii, ca să mă pălmuiască. Şi pentru aceasta de trei ori pre Domnul l-am rugat, ca să se depărteaze dela mine. Şi mi-au zis mie: Destul îţi iaste ţie Darul mieu. Că putearea mea întru neputinţă să săvârşaşte» (2 Cor. 12: 7-9).

«Deci, Doamne, [zice Pavel], de iaste aceasta voia ta, şi de aceastea de toate are trebuinţă pruncíia noastră prunceaşte povăţuită a fi, şi a să deştepta dela tine, şi nu când ar fi omul îmbătat întru dorul tău, precum sânt eu, şi să trage pre urma celor bune, cât a nu vedea lumea nicidecum, pentru îmbătarea pre carea o are întru tine; şi pentru aceasta şi până la aceasta m'ai făcut pre mine ca să ajung, întru descoperirile şi vederile ceale ce nu să stăpânesc de limbă trupească a să tâlcui, şi a vedea şi a auzi glasul slujbei celor duhovniceşti, şi vederii tale céiĭ pline de sfinţenie a mă învrednici. Şi încă împreună cu aceastea toate, nu sânt îndestulat a mă păzi pre sinemi eu, cela ce sânt om desăvârşit întru Hristos, pentru că mai iaste ceva încă, şi pentru supţirătatea lui, nu să poate prin putearea mea cuprins a fi de mine, cela ce am mintea lui Hristos. Deci, Doamne, pentru aceasta mă bucur întru neputinţe, în scârbe, întru închisori, în legături, în nevoi. Ori dela fire, ori dela fiii firii, ori dela vrăjmaşii eiĭ, acum bucurându-mă rabd neputinţele meale, iară aceasta iaste întru ispitele meale, ca să se sălăşluiască întru mine putearea lui Dumnezeu (2 Cor. 12: 9). Deaca împreună cu aceastea toate de toiagul ispitelor eu am trebuinţă, ca printr'însul să crească întru mine sălăşluirea ta, şi să fiu păzit întru apropiiarea ta, eu cunosc cum că nu îţi iaste ţie iubit mai mult decât mine. Şi dintru aceasta mai presus de mulţi m'ai mărit pre mine. Şi precum mi-ai dat mie a cunoaşte puterile tale ceale minunate şi preaslăvite, oarecăruia din Apostoli, priiatenii miei, nu i-ai dat, şi m'ai numit pre mine vas al aleagerii, ca pre un credincios a păzi rânduiala dragostii tale. Pentru aceastea toate, şi mai ales ca sporind şi mergând înainte lucrul propoveduirii, decât când dezlegat m'aşĭ face din legătura ispitelor, eu cunosc cum că mi-ai fi fost dat mie slobozenie, de m'aşĭ fi folosit. Dar nu bine ai voit ca să fiu eu fără de scârbă, nici fără de grijă în lumea aceasta, când nu ţi să părea ţie mai mult ca mai ales să se înmulţească lucrul propoveduirii Evangheliei tale în lume, cât eu să mă folosesc întru ispitele meale, şi când sufletul mieu sănătos să se păzească lângă tine».

Drept aceaia, o, socotitoriule, deaca iaste aceasta toată, mare iaste darul ispitelor. Căci precât spre mai mult s'ar înălţa omul şi ar întra întru cea duhovnicească, dupre asemănarea lui Pavel, încă are trebuinţă de frică şi de păzire, şi folos culeage din întâmpinarea ispitelor. Cine iaste acesta carele au ajuns în laturea nădăjduirii, cea plină de jăfuitori, şi au priimit a nu să abate (care lucru

Sfinților Îngeri nu s'au dat, «ca nu fără de noi să se săvârşască»[1]), şi aceasta o au priimit, carea iaste tuturor celor duhovniceşti şi celor trupeşti împrotivă, şi fără de schimbare a fi voiaşte cu totul, şi a nu să apropiia de dânsul ispita cea întru gânduri? Iară aşezarea lumii aceştiia, aceasta iaste mintea ceaia ce ca întru toate Scripturile să grăiaşte: Deaca în fieştecarea zi mii de pogorâri de rane am priimi, ca să nu ne împuţinăm cu sufletul, şi să rămânem de alergarea cea în locul cel de luptă. [2] Că cu putință iaste prin o pricină mică a răpi biruința şi a priimi cununa noastră.

Lumea aceasta cale iaste a nevoinții şi stadie a alergărilor. Şi vreamea aceasta, vreame a luptei iaste. Şi în laturea luptei, şi în vreamea nevoinții, leage nu iaste pusă. Iară aceasta iaste că hotar nu pune Împăratul preste ostaşii lui până ce s'ar împlini lupta, şi s'ar aduna fieştecarele om la uşa Împăratului împăraților, şi cercat ar fi acolò cela ce au suferit întru luptă, şi nu au priimit a fi biruit, şi carele ş'au întors spatele sale. Că de câte ori să face omul netrebuincios cuiva, şi neîncetat, dintru neiscusința sa, au stătut străpuns şi aruncat, şi în toată vreamea întru neputință fiind, uneori răpeaşte steagul din mâna taberii fiilor uriiaşilor, şi să scoate numele lui, şi să laudă mult mai mult mai presus decât cei ce să luptă şi sânt cunoscuți întru biruințe, şi priimeaşte cunună şi daruri cinstite mai presus decât toți tovarăşii săi. Pentru aceasta, să nu stea vreun om întru deznădăjduire. Numai de rugăciune să nu fim nebăgători de seamă, şi de a ceare dela Domnul sprijinire să nu ne lenevim.

Şi aceasta să o punem întru înțeleagerea noastră, cum că în cât sântem în lumea aceasta şi în trup lăsați, de ne-am înălța până la crugul Ceriurilor, fără de lucruri şi fără de osteneală a ne face noi şi întru negrijire a fi nu putem. Aceasta iaste săvârşirea. Iartă-mă. Iară cea mai multă decât aceasta, cugetare iaste, ádecă fără de minte.[3] Iară Dumnezeului nostru fie-i slavă, şi stăpânire, şi mare cuviință în veaci. Amin.

---

[1] Evr. 11: 40. (N. ed.)

[2] Ce oare îi voiaşte lui aceasta, ádecă: «Iară aşezarea lumii aceştiia, aceasta iaste mintea ceaia ce ca întru toate Scripturile să grăiaşte»? Sau că aceasta, ádecă: Înțeleagerea tuturor scripturilor, celor ce cuprind pentru rânduiala şi aşezarea lumii, iaste aceasta: «Deaca în fieştecarea zi mii de pogorâri am priimi de rane, ca să nu ne împuţinăm cu sufletul». Şi luată iaste aceasta dintru aceastea, ádecă: «Că de şapte ori va cădea dreptul, şi să va scula» (Parim. 24: 16). «Nu cumva cela ce cade nu să scoală?» (Ierem. 8: 4). «Nu îți zic ție până de şapte ori, ci până de şaptezeci de ori câte şapte» (Matth. 18: 22).

[3] În cea scrisă cu mâna Ellinească iaste: «cugetare iaste fără de minte», ádecă cugetare fără de oarecarea socoteală şi judecată a minții. Că zicând cum că măcar până la Ceriu de ne-am înălța, cu neputință iaste fără de grijă a fi noi, şi cum că aceasta iaste săvârşirea, au adăogat: «Iară câte cineva afară de ceale zise ar cugeta, deşarte sânt şi nesocotite».

C U V Â N T   a l   5 1 - l e a

Pentru fealiuri de chipuri ale războiului celui dela diavolul cătră cei ce călătoresc în calea cea strâmtă, ceaia ce iaste mai presus de lume.

biceaiu vechiu are diavolul, luptătoriul împrotiva noastră, celor ce în veacul acesta întru lupta aceasta să pogoară, cu măestrie a le despărți luptările sale asupra lor din chipul armelor lui, şi spre scóposul feațelor îşi schimbă chipul luptei sale. Şi cătră ádecă cei ce sânt trândavi cu voirea, şi în gânduri neputincioşi, îi priveaşte pre dânşii, şi dintru început foarte cumplit bate războiu cu dânşii, cât râdică asupra lor ispite tari şi putearnice, ca dintru începutul căii să îi facă pre dânşii a gusta din chipurile vicleniei sale. Ca dintru întâia luptă să îi cuprinză pre dânşii frică şi să li să arate lor calea lor aspră şi cu anevoe de umblat. Şi să zică aşa: Deaca începutul eiĭ aşa iaste de greu şi de aspru, până la sfârşitul eiĭ cine poate a să întâmpina cu luptele ceale multe care în mijlocul căii sânt puse? Şi de atuncea nu pot a mai sta, sau a veni înainte. Încă nici spre altceva a privi din înghesuirea grijirii céiĭ pentru aceasta. Şi spre puțin strânge războiul său diavolul cătră dânşii, ca aşa să se înfricoşeaze şi să fugă. Iară mai ales însuşi Dumnezeu iaste carele îi dă slobozenie lui a să împuternici asupra lor, şi întru nimic nu le ajută lor. Căci cu îndoială şi cu răceală în lupta Domnului au întrat. Că zice: «Blestemat iaste tot carele face lucrurile Domnului cu nebăgare de seamă, şi îşi opreaşte mâna dela sânge» (Ierem. 48: 10). Şi iarăşi: «Aproape iaste Domnul de toți cei ce să tem de dânsul» (Ps. 84: 10). Că fără de frică, şi fără de teamere, şi fără de răceală a te întâmpina cu diavolul îți porunceaşte ție Dumnezeu, zicând: «Înceape dar a-l piiarde pre dânsul, şi năvăleaşte asupra lui cu războiu, şi împleticeaşte-te cu dânsul cu vitejie. Şi voiŭ înceape a pune frica ta preste toți vrăjmaşii tăi cei de supt Ceriu, zice Domnul» (cf. A 2-a Leage 11: 25). Că de nu vei muri cu moarte simțită de bunăvoe pentru dragostea lui Dumnezeu, fără de voe vei muri despre Dumnezeu gânditoriu.

Deci cât iaste despre partea ta, nu te îngreoia a priimi pentru dânsul de bunăvoe pătimiri vremealnice, şi a întra întru slava lui Dumnezeu. Că deaca întru lupta Domnului vei muri trupeaşte, însuşi Domnul te încununează pre tine, şi moaştelor tale celor cinstite le dă Dumnezeu cinstea Mucenicilor. Pentru aceasta, precum mai nainte am zis, cum că cei ce la începuturile lor sânt leaneşi şi trândavi, şi nu s’au silit spre moarte a să da pre sineşi, de aicea întru toate războaele să află preamici, şi nu viteaji. Iară mai vârtos Dumnezeu îi sloboade pre dânşii a fi goniți şi luptați. Căci nu întru adevăr l-au căutat pre dânsul, ci ca cum ispitind şi batjocorind au cercat a săvârşi

lucrul lui Dumnezeu. Pentru aceasta şi însuşi diavolul dintru început i-au cunoscut pre dânşii şi au ispitit gândurile lor ce fealiu sânt, ádecă fricoşi şi iubitori de sineşi, şi mai vârtos cruțindu-şi trupul lor. Pentru aceasta ca în vifor îi goneaşte pre dânşii. Căci puteare gândită, pre carea obiceaiu are a o vedea întru sfinți, nu veade întru dânşii. Că dupre voirea omului cea către Dumnezeu şi dupre înainte-punerea cea către scóposul cel pentru dânsul, aşa împreună-lucrează cu dânsul Dumnezeu, şi îi ajută, şi îi arată lui purtarea sa de grijă. Că nu poate diavolul a să apropiia de om, sau a-i aduce lui ispite, deaca nu să va lenevi el de fapta bună, sau şi deaca nu îl va slobozi pre dânsul Dumnezeu, sau deaca nu să va slăbănogi pre sineşi în urâte gânduri, sau deaca nu va priimi gânduri de mândrie şi de înălțare, sau din cugetare necuvioasă, şi din stânjinire, şi din îndoirea sufletului. Pre unii ca aceştea diavolul îi ceare ca să îi ispitească.

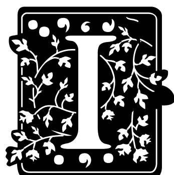
Iară pre cei noi-începători, şi proşti, şi neiscusiți, nu îi ceare dela Dumnezeu ca pre cei sfinți şi mari, ca să îi ispitească pre dânşii. Căci cunoaşte cum că nu îi sloboade pre dânşii Dumnezeu să cază în mâinile lor. Că ştie Dumnezeu cum că nu sânt de ajuns către ispitele diavolului, de nu vor avea vreo pricină din pricinile ceale ce mai nainte le-am zis. Şi atuncea putearea purtării de grijă a lui Dumnezeu să depărtează dela dânşii. Acesta iaste chipul cel unul al războaelor diavolului.

C U V Â N T al 52-lea

Pentru chipul al doilea al războaelor diavolului

ară pre carii îi veade diavolul viteaji şi putearnici, şi moartea întru nimic socotindu-o, şi întru mare râvnă eşiţi, şi la toată ispita şi moartea daţi pre sineşi, şi defăimând viiaţa, şi lumea, şi trupul, şi toate ispitele, pre aceştea nu îi întâmpină îndată diavolul, nici să arată pre sineşi acestora ca spre mult, ci să strânge pre sineşi, şi loc le dă lor, şi nu să întâmpină cu dânşii întru întâia năvălire a lor, nici să întrarmează asupra lor în războiu. Că cunoaşte cum că tot începutul războiului mai fierbinte iaste, şi ştie cum că multă râvnă are nevoitoriul. Şi nu cum s'ar întâmpla să biruesc cei râvnitori din războinici şi luptători. Şi nu ca cum temându-să de dânşii diavolul o face aceasta, ci de Dumnezeiasca puteare ceaia ce să află împrejurul lor, carea îl înfricoşază pre dânsul, să teame. Deci în cât îi veade pre dânşii aşa, nu cutează a să atinge de dânşii, până când i-ar vedea pre dânşii răciţi despre râvna lor, şi cum că au lepădat armele pre care şi le-au gătit loruşi în minţile sale, prin schimbarea Dumnezeeştilor cuvinte şi a pomenirilor celor împreună-lucrătoare şi ajutătoare lor. Şi ia aminte la vreamea trândăvirii lor. Şi când s'ar întoarce puţin despre gândurile lor ceale mai dinnainte, şi ei dela sineşi ar înceape a scorni scorniri ale biruinţii lor din momealele cugetului lor, ceale ce izvorăsc întru dânşii, şi dela sineşi ei îşi sapă groapă de pierzare sufletelor lor din răspândirea gândurilor, carea din lenevire să face, din care răceala au împărăţit întru dânşii, ádecă în minţile şi întru inimile lor – atuncea năpădeaşte asupra lor. Şi aceastea ádecă diavolul nu de bunăvoe le face, când oprit iaste de a-i lupta pre dânşii, dar nici ca cum temându-să, sau cruţindu-i pre dânşii, sau ca cum ruşinându-să de dânşii. Că întru nimic îi are pre dânşii. Ci socotesc că puteare oarecarea încungiură pre cei ce întru fierbinţeala râvnii să află către Dumnezeu, şi pre cei ce prunceaşte es, şi fără de socoteală să leapădă de lume, însă nădăjduesc spre Dumnezeu, şi cred, şi nu ştiu către cine au lúpta. Pentru aceasta goneaşte Dumnezeu cumplițimea vicleniei lui dela dânşii, ca să nu să apropie de dânşii. Că să înfrânează vrăjmaşul, văzind pre Păzitoriul carele de-a pururea îi păzeaşte pre dânşii. Că deaca pricinile ajutoriului dela sineşi nu le-ar lepăda, care sânt rugăciunile, şi ostenealele, şi smerita cugetare, Sprijinitoriul şi Ajutătoriul nu să depărtează dela dânşii niciodată.

Vezi şi scrie-le pre aceastea întru inima ta. Cum că iubirea de dulceţi şi a iubi odihna sânt pricini ale părăsirii şi ale slobozirii ispitelor. Iară deaca cineva despre aceastea ar avea răbdare cu tărie înfrânându-să, despre ajutoriul lui Dumnezeu niciodată să părăseaşte. Şi vrăjmaşului nu i să dă slobozire să îl asuprească pre dânsul. Şi deaca vreodată slobozit ar fi să îl asuprească pre el spre pedepsire, însă îi urmează lui şi îl ţine pre dânsul sfânta puteare, şi nu să

teame de ispitele dracilor. Căci gândul lui are îndrăzneală şi le defaimă pre dânsele pentru dânsa. Că Dumnezeiasca putearea aceasta învață pre oameni cum cineva învață pre oarecarele mai tânăr mic să înnoate, şi când ar înceape a să afunda îl râdică pre el. Căci pre deasupra mâinilor celui ce îl învață pre el înnoată cel mai tânăr. Şi când ar înceape a să slăbănogi, ca să se afunde, acesta ce îl ține pre el pre mâinile sale strigă cătră dânsul, cu îndrăzneală făcându-l, şi zicând: Nu te teame, eu te țiu pre tine. Şi precum o maică învață pre fiiul său cel mic a umbla, şi să depărtează pre sineşi dela dânsul, şi îl chiamă pre el; şi când el, viind spre maica sa, ar înceape a tremura, şi pentru moliciunea şi cruziciunea picioarelor şi a mădulărilor lui a cădea, aleargă maică-sa şi îl ține pre el în brațele eiĭ – aşa şi Darul lui Dumnezeu ține şi învață pre oameni, cei ce curat şi cu prostime s'au dat pre sineşi în mâinile Ziditoriului lor, şi pre cei ce din toată inima s'au lepădat de lume şi merg după dânsul.

Iară tu, o, omule, eşind pre urma lui Dumnezeu, în toată vreamea nevoinții tale de-a pururea de început adu-ți aminte, şi de râvna cea dintâi a înceaperii călătoriei, şi de gândurile ceale fierbinți, pre care având-le întru începuturi ai eşit din casa ta şi te-ai băgat pre sineți în tabăra războiului. Aşa cearcă-te pre sineți în fieştecarea zi, ca să nu să răcească fierbințeala sufletului tău despre râvna cea aprinsă întru tine dintru început, ádecă la înceaperea luptei tale, şi să te păgubeşti de vreuna din armele cu care ai fost îmbrăcat întru începutul nevoinții tale. Şi înalță-ți de-a pururea glasul tău înlăuntrul taberei, şi pre fiii Sionului, ádecă pre gândurile tale ceale de-a dreapta fă-le îndrăzneațe şi îmbărbătează-le, şi arată celoralalți, ádecă părții împrotivnicului, cum că eşti treaz. Şi măcar de ai vedea la începuturi năvălire a ispititoriului înfricoşindu-te şi îngrozindu-te pre tine, să nu te slăbănogeşti. Că poate aceasta îți iaste ție de folos. Că nu în zadar sloboade cela ce te mântuiaşte pre tine vreunele să se apropie de tine, fără numai iconomie oarecarea pricinuind, spre folosul tău.

Ci să nu arăți trândăvire din început, ca nu arătând aicea trândăvire, spre înainte mergând să cazi, şi nu vei mai putea a sta împrotivă scârbelor celor ce vin asupra ta: zic ádecă din foame, şi din neputință, şi din nălucirile ceale înfricoşate, şi din cealelalte. Să nu te întorci din scóposul puitoriului tău de nevoință, căci ajutoriu asupra împrotivnicului îți pricinuiaşte ție, ca să nu te afle pre tine vrăjmaşul tău precum nădăjduiaşte. Ci roagă pre Dumnezeu necontenit, şi plângi înaintea Darului lui, şi lăcrămează, şi osteneaşte-te, până când îți va trimite ție ajutoriu. Că deaca o dată vei vedea pre cela ce te mântuiaşte pre tine aproape de tine, nu vei mai fi biruit de vrăjmaşul tău cela ce să împrotiveaşte ție. Amândoao aceaste chipuri ale luptei diavolului sânt până aicea.

C U V Â N T al 53-lea

Pentru al treilea chip al războiului vrăjmaşului cătră cei putearnici şi viteji

eci când după toate aceastea s'ar scula diavolul asupra cuiva, şi nu ar putea cătră dânsul întru luptă, iară mai vârtos cătră cela ce îl întăreaşte pre dânsul şi îi ajută lui, prin carele omul să râdică asupra lui, şi ia dela dânsul puteare şi răbdare, cât trupul cel gros şi materiialnic să biruiască pre cel fără de trup şi gânditoriu. Deci când ar vedea vrăjmaşul toată putearea aceasta pre carea o au priimit omul dela Dumnezeu, şi pre simțirile lui ceale dinnafară, de lucrurile ceale ce să văd şi de glasurile ceale ce să aud nebiruindu-să, şi pre gândurile lui despre momeale şi despre amăgitúri neslăbănogindu-se, atuncea deaciia pofteaşte vicleanul a căuta oarecare chip ca să depărteaze dela om pre Îngerul cela ce îi ajută lui. Iară mai vârtos pofteaşte vicleanul ca să oprească pre mintea omului celui ce iaste ajutorat, şi să se afle el fără de ajutoriu, şi să pornească întru dânsul gânduri de mândrie, ca să socotească că dintru a sa puteare îi iaste toată tăriia aceasta, şi el luişi bogățiia aceasta ş'au agonisit, şi cu putearea sa s'au păzit pre sineşi de împrotivnicul şi ucigaşul. Şi uneori ádecă gândeaşte cum că din întâmplare au biruit pre vrăjmaşul, iară alteori cum că pentru neputința vrăjmaşului. (Şi tac pentru cealealalte chipuri şi gânduri ale hulii, dintru care îmi cade în frică sufletul numai din singură pomenirea lor.) Iară alteori, prin chipul descoperirilor celor dela Dumnezeu ca cum, înşelarea sa în mijloc o aduce. Încă şi în visurile sale îi arată lui lucruri. Şi iarăşi întru deşteptare să închipuiaşte întru îngerul luminii, şi toate le face, ca să poată pleca pre om câte puțin, şi puțin a să uni cu dânsul, ca să fie dat în mâinile lui. Iară de îşi va ținea gândurile sale cu întemeiare înțeleptul om, iară mai vârtos va ținea pomenirea celui ce îi ajută lui, şi va privi la Ceriu ochiul inimii lui, ca să nu vază pre cei ce şoptesc aceastea întru dânsul, iarăşi vrăjmaşul să ispiteaşte a măestrì alte chipuri.

C U V Â N T al 54-lea

Pentru împrotivă-grăitoriul al patrulea chip al războiului vrăjmaşului

eci aceasta numai i-au rămas lui, căci rudenie are firea spre dânsa, şi pentru aceasta mai ales nădăjduiaşte că va face pierzare omului printr'însa. Şi carea iaste măestriia? Aceasta iaste: a face asuprire omului întru trebuinţele lui ceale fireşti. Că de multe ori să orbeaşte mintea luptătoriului din vedearea şi din apropiiarea lucrurilor celor simţite, şi cu lesnire întru tirăniia şi lupta lor să biruiaşte când aproape de dânsele ar fi, iară mult mai vârtos când s'ar afla înaintea ochilor lui. Că cumplit diavolul unelteaşte meşteşugul acesta cu cunoştinţă şi cu iscusinţă, ádecă din iscusul cel cu cei mulţi luptători, şi tari, şi putearnici, carii au căzut întru aceastea – şi aceasta cu meşteşugire făcându-o [el]. Că măcar de şi nu ar putea a face pre om ca cu lucrul să greşască, pentru întemeiarea liniştii lui şi pentru depărtarea lăcuinţii lui despre năvăliri şi pricini, dar însă să nevoiaşte a face cu năluciri mintea lui, şi a-i închipui eiĭ năluciri mincinoase în chipul adevărului, cât măcar să vie spre pofta lor, gâdilindu-l pre dânsul şi mişcări pornind întru dânsul, ca să cugete el întru gânduri urâte, şi împreună să se învoiască şi să se facă vinovat, ca să se depărteaze dela dânsul ajutoriul lui. Că ştie cum că biruinţa omului, şi biruirea lui, şi vistieriia lui, şi sprijinirea lui, şi toate ceale ale sihastrului în gândul lui sânt alcătuite, şi prin mică amelinţare să fac, ca numai gândul din loc să se mişce, şi dintru înălţimea aceaia la pământ să se pogoare, şi cu voirea să arate prin plecarea amelinţării învoirea. Precum s'au întâmplat multora din sfinţi întru nălucirile frumseaţii femeilor. De multe ori încă şi celor aproape de lume ca de o milă sau doao, sau şi de o depărtare de zi, pre însăşi femeile întru adevăr au meşteşugit a le aduce cătră dânşii. Iară pre cei departe de lume, fiindcă nu poate să îi vâneaze, prin năluciri le arată lor frumseţea femeilor. Uneori ádecă prin împodobire de haine şi prin vedeare de înverşunare, iară alteori prin închipuire de femeae goală arătându-le lor, cu necuviinţă. Că prin aceastea şi prin unele ca aceastea pre unii ádecă i-au biruit întru însuşi lucrul; iară alţii prin năluciri s'au batjocorit, pentru lenevirea gândurilor lor, cât întru adâncul deznădăjduirii au venit ei, şi cătră lume s'au abătut, şi din nădeajdea cea cerească au căzut sufletele lor.

Iară alţii mai tari decât dânşii, şi dela Daru luminaţi fiind, l-au biruit pre dânsul şi nălucirile lui, şi au călcat dulceţile trupului, şi s'au aflat iscusiţi întru dragostea lui Dumnezeu. Şi de multe ori năluciri de aur şi de lucruri cinstite, şi comori ascunse de aur le-au nălucit lor. Şi uneori întru adevăr le-au arătat lor pre aceastea, ca prin nişte năluciri ca aceastea de multe fealiuri

poate va putea a împiedeca pre vreunul dintru dânşii din călătoriia sa şi a-l poticni pre el prin vreuna din cursele şi mrejile lui.

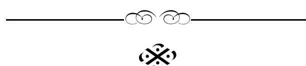
Rugăciune. **C**i Doamne, Doamne, nu ne băga pre noi întru nişte ispite ca aceastea, cela ce cunoşti neputința noastră, din care de-abiia cei putearnici şi iscusiți es dintru o luptă ca aceasta biruindu-le.

Şi prin aceastea toate slobozit iaste ispititoriul diavol a bate războiu cu sfinții întru ispite, ca să se lămurească dragostea lui Dumnezeu cea întru dânşii prin nişte ispite ca aceastea, deaca pentru lipsirea de nişte lucruri ca aceastea, şi depărtarea, şi neaflarea, şi neavearea lor, iubitoriu de Dumnezeu ar fi şi ar petreace întru dragostea lui Dumnezeu, şi deaca întru adevăr pre Dumnezeu îl iubesc. Şi măcar de şi s'ar apropiia de lucrurile aceastea, să nevoesc a le defăima, şi întru nimic a le socoti pre dânsele, pentru dragostea lui. Şi nu să biruesc de dânsele, nici schimbă dragostea lui Dumnezeu, momiți fiind de dânsele. Şi aşa să ispitesc, nu pentru aceasta numai ca să se facă cunoscuți lui Dumnezeu, ci şi însuşi diavolului. Că pofteaşte foarte să îi ispitească şi să îi cearce pre toți, de ar fi fost cu putință, şi să îi ceară pre dânşii dela Dumnezeu ca să îi ispitească pre ei, precum pre dreptul Iov l-au cerut. Şi când mică slobozire a lui Dumnezeu s'ar face, să apropie ispitindu-i diavolul foarte, dupre asemănarea câtățimei puterii celor ce să ispitesc de dânsul. Şi năpădeaşte diavolul cel fără de leage dupre pofta lui. Şi dintru aceasta să ispitesc cei adevărați şi întăriți întru dragostea lui Dumnezeu, deaca pre toate aceastea le trec cu vedearea şi ca pre o nimic le socotesc pre aceastea înaintea ochilor lor, spre asemănarea şi potrivirea dragostii lui Dumnezeu. Carii şi să smeresc pre sineşi de-a pururea, şi celui ce le ajută lor întru toate, şi Pricinuitoriului biruinții lor îi dau slava, şi în mâinile lui să dau pre sineşi întru luptă, zicând lui Dumnezeu: Că tu eşti putearnic, Doamne, şi a ta iaste lupta; bate războiu şi biruiaşte întru dânsa, Doamne, pentru noi. Atuncea să lămuresc aceştea ca aurul în topitoare.

Iară carii sânt neadevărați, întru nişte ispite ca aceastea să cearcă şi să cunosc, şi cad dela Dumnezeu ca nişte gunoae, dând loc vrăjmaşului lor, şi es vinovați, pentru trândăviia minții lor sau pentru mândriia lor. Căci nu s'au învrednicit a priimi putearea pre carea o avea sfinții lucrând întru dânşii. Fiindcă nu să biruiaşte putearea ceaia ce ne ajută noao. Că iaste şi atotputearnic Domnul, şi mai tare decât toți, şi în toată vreamea biruitoriu în trupul cel muritoriu când s'ar pogorî împreună cu dânşii în războiu. Iară de să vor şi birui, arătat iaste că afară de dânsul să biruesc. Aceştea sânt cei ce să golesc pre sineşi cu voirea lor de dânsul, pentru nemulțemirea lor, căci nu s'au învrednicit puterii ceiia ce sprijineaşte pre biruitori, ci şi de însăşi pu-

tearea lor cea obicinuită şi osebită, pre carea o avea în vremile războaelor lor celor cumplite, să simt pre sineşi că sânt deşărți de dânsa. Şi cum să simt? Îşi văd cădearea lor plăcută şi dulce în ochii lor, şi cum că greu le iaste a suferi ei greutatea luptei vrăjmaşului lor, pre carea o biruia dedemult curat cu răvnă, din năvălirea pornirii firii, pre carea o avea în vreamea aceaia cu fierbințeală şi cu iuțime. Şi pre aceastea în sufletul lor acum nu le află.

Şi cei ce ádecă întru începăturile lor trândavi şi molateci sânt, nu numai de luptele aceastea şi de unele ca aceastea, ci şi de glasul frunzei copaciului să îngrozesc şi să turbură, şi de mică nevoia cea din trebuința foamei, şi de mică neputință şi rea-pătimire să biruesc şi să leapădă, şi înapoi să întorc. Iară cei adevărați şi iscusiți, nici de iarbă şi de verdeață să satură, nici cu rădăcini de erburi uscate hrănindu-se, mai nainte de ceasul cel legiuit al hranii priimesc a gusta din ceva. Încă şi întru slăbirea trupului fiind, pre jos să culcă, şi tâmpit văd ochii lor, din deşertarea cea foarte a trupului lor; şi măcar nevoe s'ar face a eşi din trup, nici aşa nu dau mâna a să birui şi a cădea din voirea cea sănătoasă. Că doresc şi poftesc a să sili pre sineşi pentru dragostea lui Dumnezeu, şi a să osteni pentru fapta bună aleg, decât a avea viiața ceastă vremealnică şi toată odihna cea întru dânsa. Şi când ar veni asupra lor ispitele, mai mult să bucură şi mai mult întru dânsele desăvârşiți să fac. Dar nici din ostenealele ceale greale, ce să întâmplă lor, să îndoesc întru dragostea lui Hristos, ci până când vor lipsi din viiață să sârguesc a priimi cu vitejie supărările, şi nu să depărtează, că prin aceastea să fac desăvârşiți. Iară Dumnezeului nostru fie-i slavă în veacii veacilor. Amin.

C U V Â N T a l 5 5 - l e a

Pentru patimi

ce dulci sânt pricinile patimilor! Că pre patimi ádecă uneori poate cineva a le tăia, şi întru depărtarea lor să alinează, şi să veseleaşte întru încetarea lor, însă pricinile a le lăsa nu poate. Pentru aceasta nevrând ne ispitim. Şi întru patimi ádecă ne scârbim, iară pricinile a petreace întru noi iubim. Păcatele nu le poftim, iară pricinile care ne aduc noao pre păcate cu dulceață le priimim. Pentru aceasta pricinuitoare să fac cu lucrarea ceale a doa celor dintâiu. Cela ce iubeaşte pricinile patimilor, supus iaste fără de voe, şi nevrând, şi rob iaste patimilor. Cela ce îşi uraşte păcatele sale va înceta de dânsele, şi cela ce le mărturiseaşte pre dânsele va dobândi ertarea. Cu neputință însă iaste cuiva a părăsi deprinderea păcatului, mai nainte până nu va căştiga vrajbă cu dânsul; şi ertare a dobândi, mai nainte de mărturisirea greşalelor. Că una ádecă a adevăratei smerenii iaste pricină, iară ceaialaltă a umilinții, ceiia ce din ruşine au urmat inimii.

Deaca nu vom urî pre ceale vreadnice de prihănire, nu putem a simți reaoa putoare a lucrării lor, nici împuțiciunea lor, în cât le purtăm pre aceastea întru sufletele noastre. Până ce nu vei lepăda lucrul cel necuviincios dela tine, nu vei cunoaşte cu ce fealiu de ruşine eşti împleticit, nici ruşinarea cea dintru dânsa. Iară când întru alții vei vedea sarcina ta, atuncea vei cunoaşte ruşinea ceaia ce zace pre tine. Depărtează-te de lume, şi atuncea vei cunoaşte reaoa putoare a eiĭ. Că de nu te vei depărta, nu o vei cunoaşte cum iaste, ci mai vârtos şi ca cu o mireazmă bună te vei îmbrăca cu reaoa putoare a eiĭ, şi goliciunea ruşinii tale ca pre o perdea de slavă o vei socoti.

Fericit iaste cela ce s'au depărtat de lume şi de întunearecul eiĭ, şi numai de sineşi au luat aminte. Că nu poate vedearea, nici socoteala, a lucra sau a sluji celui ce să învârteaşte prin mijlocul celor deşarte. Căci cum socoteala cea turburată a acestuia va putea să socotească ceaia ce să cuvine? Fericit iaste cela ce au lăsat amețeala beției sale, şi nesăturarea îmbătării sale întru alții o au văzut ce fealiu iaste. Că atuncea va cunoaşte ruşinea sa. Iară în cât cineva amețeala beției păcatelor sale întru sine o poartă, ca nişte bineîncuviințate i să arată lui toate ceale ce să lucrează de dânsul. Căci când firea afară s'ar face de rânduiala sa, întocma iaste [dacă] ori de vin, ori de pofte îmbătată ar fi. Că amândoao din cuviință o scot, şi o ardere amândoao pornesc în trupul întru care sânt purtate. Că chipurile ádecă sânt osebite, iară amestecarea iaste una. Şi schimbarea ádecă iaste una, iară osebirile pricinilor nepotrivite sânt. Însă să osebesc şi dupre priimirea fieştecăriia.

Toatei odihni îi urmează ticăloşie, şi toatei ticăloşii céiĭ pentru Dumnezeu, odihnă îi urmează. Deaca toate ceale ce sânt în lumea aceasta stricăciunii sânt supuse, şi stricăciunea prin ceale împrotivnice să face, sau aicea, sau în veacul cela ce va să fie, sau în vreamea eşirii. Şi [se întâmplă aceasta] mai ales dulceţii céiĭ din învierşunare, sau realii-pătimiri, ceiia ce să împrotiveaşte dulceţii aceştiia, şi tămăduirii carea să face prin sfinţenie. Şi aceasta din iubirea de oameni o iconomiseaşte Dumnezeu, sau întru însăşi calea, sau întru sfârşitul eiĭ, a gusta din muncă; şi atuncea a o treace, pentru bogată mila lui, pre aceasta ca pre oarecarea răsplătire, iară pre aceaia ca pre o arrvonă.[1] Că [Dumnezeu] nu opreaşte căştigul binelui până la ceasul cel mai de pre urmă. Însă răotatea, aşa, o opreaşte, pentru ca să fie chinuit cel vreadnic de muncă, precum iaste scris: Cela ce să pedepseaşte aicea pentru ruşinea sa, din gheenna sa mănâncă.

Fereaşte-te de stăpânirea-de-sineţi[2] a ta, ceaia ce mai nainte povăţuiaşte de robiia cea cumplită. Fereaşte-te de mângâiarea ceaia ce mai înainte povăţuiaşte de războiu. Fereaşte-te de cunoştinţa ceaia ce mai nainte povăţuiaşte de întâmpinarea ispitelor, iară mai de multe ori, de poftirea cea mai nainte de săvârşirea pocăinţii. Că deaca toţi păcătoşi sântem, şi nu iaste nici unul mai înalt decât ispitele, apoi nici una din faptele bune nu iaste mai înaltă decât pocăinţa. Că nici a să săvârşi poate lucrul eiĭ vreodată. Că să cuvine aceasta tuturor păcătoşilor, şi drepţilor totdeauna, celor ce voesc să dobândească mântuire. Şi nu iaste nici un hotar al săvârşirii. Căci săvârşirea şi a înşuşi celor desăvârşiţi, cu adevărat nesăvârşită iaste. Pentru aceasta dar pocăinţa nici cu vremile, nici cu faptele împrejur să hotăraşte până la moarte. Adu-ţi aminte cum că toatei dulceţi următoare îi iaste îngreţoşarea şi amărăciunea, ca ceaia ce a doa iaste.

---

[1] Nu iaste stricăciune în veacul cel ce va să fie. «Că la înviiare», zice, «nici să însoară, nici să mărită, ci ca îngerii lui Dumnezeu în ceriu sânt» (Matth. 22: 30). Iară stricăciune poate zice pre schimbarea aşezării, pre carea ori în viaţa aceasta, ori în vreamea eşirii, ori în veacul cel ce va să fie toţi o vor priimi. Cel ce ádecă cu dulceaţa cea din învierşunare împreună au vieţuit, pre schimbarea cea din odihnă spre muncă; iară cei ce au vieţuit cu reaoa-pătimire ceaia ce să face prin sfinţenie şi iaste împrotivnică dulceţii céiĭ urâte – pre schimbarea cea din ticăloşie spre odihnă. Şi iconomiseaşte, zice, Dumnezeu, pentru nemărginita iubirea sa de oameni, şi aceasta. Ádecă în calea aceasta a vieţii, sau la sfârşitul eiĭ, a priimi simţirea schimbării aceştiia. Pre cea ádecă a muncii, cei ce întru îndulciri să dezmiiardă; iară pre cea a odihnii, cei ce pentru dânsul să chinuesc. Şi iaste aceaia ádecă răsplătire a dezmierdării; iară ceaialaltă, arrvonă a odihnei céiĭ veacinice.

[2] «Stăpânirea-de-sine»: traducere literală a grecescului αὐτεξουσία, care înseamnă mai exact «volnicie, independenţă, libertate, auto-determinare» – înţeleasă acì în sens negativ, ca potrivnică ascultării. (N. ed.)

Fereaşte-te de bucuriia ceaia ce nu are împreună-înjugată pre pricina schimbării. Că tot [ceea] ce ascunsă de sus pre iconomie o are, nu poți a o înțeleage, nici a cunoaşte hotarul şi pricina schimbării eiĭ. De acealea teame-te, a cărora socoteşti că le ai îndreptarea. Că afară de calea acestora să zice cum că călătoreaşte acela. Cela ce cu înțelepciune ştie a ocărmui corabiia lumii, schimbare au amestecat cu toate ceale ale lui. Iară cea dinnafară de aceasta umbră iaste.

Urmează odihnirii mădulărilor eşirea din minte şi turburarea gândurilor; şi lucrării céiĭ fără de măsură, trândăviia; şi trândăviei, eşirea din minte. Însă are osebire eşire din minte de eşire din minte. Că céiĭ ádecă dintâi eşiri din minte, céiĭ din odihnire, îi urmează războiul curviei; iară céiĭ de a doa, céiĭ din trândăvie, părăsirea sihăstriei sale şi mutarea din loc în loc. Iară lucrării céiĭ cu măsură şi cu osteneală şi statornicie petrecătoare, preț nu iaste. Şi a acestora micşorarea ádecă înmulțeaşte dulceața şi dezmierdarea; iară nemăsurarea, pre eşirea din minte. Rabdă nebuniia firii tale, ceaia ce întru tine te biruiaşte pre tine, frate. Că te-ai gătit a te face întru înțelepciunea aceaia carea de-a pururea vecuitoare are pre cununa vieții. Să nu te spăimântezi de turburarea trupului celui Adamesc, celui gătit a fi întru desfătarea aceaia, a căriia cunoştința, aicea, dinnafară de mintea celor trupeşti iaste, când ar sta de față chipul cel ceresc, care iaste Împăratul păcii. Să nu te turburi împrotiva schimbării turburării firii, căci vremealnică iaste cea întru acesta reapătimire, celui ce cu dulceață o priimeaşte pre dânsa. Că s’au asemănat patimile cățăilor celor ce s’au obicinuit a stărui la măcilării, carii de singur glasul fug. Însă trecute fiind cu vedearea, ca nişte lei preamari vin asupră. Defăimează pofta cea mică, ca să nu cugeți cumpliciunea înfocării eiĭ. Căci răbdarea cea pentru lucruri mici, la o vreame, goneaşte primejdiia lucrurilor celor mari. Că cu neputință iaste a stăpâni lucrurile ceale mari deaca nu vei birui pre ceale mai proaste.

Adu-ți aminte de rânduiala întru carea vei să fii, o, frate, a căriia viiața nu iaste ca ceaia ce prin umezeli să târaşte şi să mişcă, prin carea să zdrobeaşte murirea. Şi nu iaste întru dânsa aprindere a amestecării: carea amestecare, prin amăgirea dulceții, osteneală dă firii céiĭ pruncești. Rabdă osteneala luptei, întru carea spre cercare şi lămurire ai întrat, ca să iai dela Dumnezeu cunună şi să te odihneşti după ce vei treace dintru această lume. Adu-ți aminte şi de odihna aceaia carea nu are margine, şi de viiața cea nemomită, şi de rânduiala cea desăvârşită, şi de iconomiia cea nestrămutată, şi de robirea ceaia ce îți face silă a iubi pre Dumnezeu, de ceaia ce domneaşte preste fire. Căriia să ne învrednicim, cu Darul lui Hristos, Căruia i să cuvine slava, împreună cu Părintele cel fără de început, şi cu Preasfântul Duh, acum, şi de-a pururea, şi în veaci. Amin.

C U V Â N T a l 5 6 - l e a

Pentru cum că de folos au slobozit Dumnezeu a fi sufletul priimitoriu de patimi. Întru care şi pentru lucrări sihăstreşti.

lunecarea întru oarecarea cădeare a păcatului arătătoare iaste a neputinţii céiĭ fireşti. Căci spre folos au slobozit Dumnezeu a fi sufletul priimitoriu de patimi. Că nu au voit a-l aşeza pre el mai înalt decât aceastea mai nainte de naşterea cea de-a doao. A fi el priimitoriu de patimi, de folos iaste spre îmboldirea ştiinţii. Însă a petreace întru aceastea, lucru cu obrăznicie şi fără de ruşine iaste. Trei chipuri sânt, prin care tot sufletul cuvântătoriu poate a să apropiia de Dumnezeu: ori prin fierbinţeala credinţii, ori prin frică, ori prin învăţătura Domnului. Şi nimenea nu poate a să apropiia de dragostea lui Dumnezeu, de nu ar povăţui mai nainte unul dintru aceaste trei chipuri.

Precum din îmbuibarea pântecelui să naşte turburarea gândurilor, aşa şi din multa grăire şi din nerânduiala vorbirilor, necunoştinţa şi eşirea minţii. Grija lucrurilor celor lumeşti turbură pre suflet, şi învăluirea cea despre aceastea pre minte o turbură, şi din linişte o scoate.

Să cuvine monahului, celui ce s'au dat pre sineşi lucrării céiĭ cereşti, de-a pururea şi totdeauna a fi afară de toată grija lumească, ca întru sineşi făcându-să, nimic cu totul de al veacului cestui de acum să nu afle întru sineşi. Că despre unele ca aceastea deşert făcându-să, fără de grijă poate a cugeta în Leagea Domnului zioa şi noaptea. Ostenealele ceale trupeşti fără de curăţeniia minţii sânt ca un mitras fără de copil, şi ca nişte ţiţe cu totul uscate. Că de cunoştinţa lui Dumnezeu a să apropiia nu pot. Şi pre trup ádecă cu totul obosit îl fac cu osteneala, dar patimile din minte a le dezrădăcina nu să grijesc. Pentru aceasta vor secera nimic. Precum cela ce samănă în mărăcini nu poate a secera nimic, aşa cela ce cu pomenirea de rău pre sineşi să prăpădeaşte, şi cu iubirea de agoniseală, nimic nu poate a săvârşi, ci geam[e] pre patul său, din multa priveghiiare şi din strâmtorarea lucrurilor. Şi mărturiseaşte Scriptura ceaia ce zice: «Ca un norod ce lucrează dreptate, şi ca unul ce de nici una din poruncile Domnului nu s'au lenevit, cer dreptatea cea dela mine şi adevărul, şi voesc a să apropiia de mine, Dumnezeu, zicând: Pentru ce am postit, şi nu ne-ai văzut? Şi pre înşine ne-am smerit, şi nu ai cunoscut? Căci în zilele posturilor voastre faceţi voile voastre» (Isaia 58: 2-3) – zic ádecă cugetările voastre ceale vicleane. Şi ca unor idoli întregi jertve le aduceţi pre dânsele, şi pre gândurile ceale cumplite, pre care ca pre nişte dumnezei le-aţi socotit întru sinevă, pre stăpânirea-de-sine a voastră în fieştecarea zi jertvindu-o lor, cea decât toate tămâerile mai cinstită, pre carea

vi să cădea voao mie să mi-o afierosiţi, prin bună lucrarea voastră, şi prin curata ştiinţă.

Bine îndreptat pământ iaste, care veseleaşte pre lucrătoriul său prin aducerea de roadă cea până la o sută, sufletul cel strălucit cu pomenirea lui Dumnezeu şi cu neadormita priveghiiare a nopţii şi a zilii. Acolò zideaşte Domnul pre tăriia lui nor, ca să îl acopere pre el zioa, şi cu lumină de foc să îl strălucească noaptea. Înlăuntrul negurii lui lumină va străluci.

Precum norul acopere lumina Lunii, aşa aburii pântecelui gonesc înţelepciunea lui Dumnezeu din suflet. Şi precum iaste văpaia focului în leamne uscate, aşa iaste şi trupul când pântecele iaste plin. Şi precum materie dela materie creaşte văpaia focului, aşa şi fealiul mâncărilor mişcarea trupului. În trupul cel iubitoriu de dulceţi cunoştinţa lui Dumnezeu nu lăcuiaşte. Şi cela ce îşi iubeaşte trupul său, Darul lui Dumnezeu nu îl va dobândi. Precum din chinuiri să naşte rod care veseleaşte pre ceaia ce l-au născut, aşa din osteneala gâtlejului şi a tot trupul să naşte în suflet rod, cunoştinţa tainelor lui Dumnezeu; iară leaneşilor şi iubitorilor de dulceţi, rod de ruşine. Precum tatăl să grijaşte de fiiu, aşa şi Hristos să grijaşte de trupul cela ce pătimeaşte rău pentru dânsul, şi aproape de gura lui iaste totdeauna. A lucrării céiĭ cu înţelepciune, nepreţuită îi iaste dobânda.

Strein iaste cela ce cu mintea au eşit din toate ceaste lumeşti. Plângătoriu iaste cela ce în foame şi în seate îşi petreace toate zilele vieţii sale, pentru nădeajdea bunătăţilor celor ce vor să fie. Monah iaste cela ce afară de lume şade, şi de-a pururea să roagă lui Dumnezeu, ca să dobândească bunătăţile ceale ce vor să fie. Bogăţie a monahului iaste mângâiarea cea făcută din plâns şi bucuriia cea din credinţă carea în cămările minţii străluceaşte. Milostiv iaste cela ce nu deosebeaşte cu mintea pre cineva de cineva, ci pre toţi îi miluiaşte. Feciorealnic iaste nu cela ce trupul său ş'au păzit neîntinat despre împreunare, ci cela ce să ruşinează de sineşi când ar fi deosebi. Deaca iubeşti întreaga-înţelepciune, goneaşte dela sineţi gândurile ceale urâte, şi prin cugetarea citirii, şi prin rugăciunea cea întinsă, şi atuncea şi cătră pricinile firii întrarmează-te. Că fără de aceastea curăţenie a vedea în suflet cu neputinţă iaste. De voeşti a căştiga milosteniia, mai întâiu obicinuiaşte-te pre sineţi a defăima pre toate, ca nu prin greutatea acestora să fie trasă mintea, şi din hotarăle sale afară să se facă. Că adeverirea milosteniei întru răbdarea celui ce voiaşte a fi nedreptăţit să arată. Săvârşirea smereniei iaste a suferi cu bucurie prihănirile ceale mincinoase. Deaca întru adevăr eşti milostiv, când te-ai jefui de ale tale cu nedreptate, să nu te necăjeşti dinlăuntru, nici pre pagubă celor de afară să o povesteşti, ci mai vârtos înghiţită să se facă paguba celor ce ţe-au făcut ţie nedreptate întru milosteniia ta,

precum acrimea vinului întru mulțimea apei. Şi arată-ți mulțimea milosteniei tale întru ceale bune, cu care răsplăteşti celor ce țe-au făcut ție nedreptate. Precum şi fericitul Elisseiu au făcut vrăjmaşilor săi, celor ce voia să îl robească pre el. Căci când s'au rugat şi i-au orbit pre ei cu negura, le-au arătat putearea carea era întru dânsul; iară când mâncare şi băutură dându-le lor i-au lăsat să se ducă, milosteniia cea întru dânsul o au arătat.[1]

Cel cu adevărat smerit-cugetătoriu, năpăstuit fiind nu să turbură, nici face răspundere pentru lucrul întru care nedreptate i s'au făcut, ci priimeaşte clevetirile ca pre un adevăr, şi nu să grijaşte să încredințeaze pre oameni că s'au năpăstuit, ci ertăciune ceare. Că unii numele nestâmpărării asupra loruşi l-au tras de bunăvoe, nefiind aşa; iară alții al preacurviei, departe de acesta fiind, l-au suferit, şi roada păcatului, pre carea nu o au lucrat, prin lacrămi ca cum o ar fi făcut ei în publică o arăta, şi ertăciune pentru fărădeleagea pre carea nu o au lucrat, cu plângere dela cei ce i-au năpăstuit îşi cerea, cu toată curățeniia şi neîntinarea fiind încununați la suflet. Iară alții, ca să nu fie slăviți întru aşezarea lor cea îmbunătățită, carea era întru dânşii ascunsă, în chipul celor eşiți din minte să arăta pre sineşi, cu dumnezeiasca sare îndulciți fiind, şi întru linişte înfipți. Cât din săvârşirea lor cea întreagă, pre Sfinții Îngeri a-i avea propoveduitori a[i] vitejiilor lor.

Tu ádecă socoteşti că ai smerenie, şi smerit-cugetătoriu pre sineți hotărându-te, nu suferi, prihănit fiind; iară alții, prihăniți fiind de alții, şi ei pre sineşi să prihănesc. Deci deaca smerit-cugetătoriu eşti, cearcă-te pre sineți întru aceastea, ádecă deaca nu te turburi năpăstuit fiind.

Multe lăcaşuri ale Părintelui, Mântuitoriul numeaşte pre măsurile minții celor ce în laturea aceaia să sălăşluesc, zic ádecă pre aleagerile şi osebirile Darurilor celor duhovniceşti întru care cu mintea să desfătează. Că nu pre deosebirile locurilor, ci pre rânduialele Darurilor multe lăcaşuri au zis. Precum fieştecarele întru Soarele cest simțit dupre curățeniia puterii şi a cuprinderii céiĭ văzătoare să desfătează, şi precum o luminare în sfeaşnic întru o casă luminând, osebită raza fieştecăruia să face, lumina neîmpărțindu-să întru multe făclii, aşa şi în veacul cel ce va să fie drepții toți să sălăşluesc întru o lature cu nedespărțire. Însă fieştecarele dupre măsura sa dintru un gândit Soare să străluceaşte, şi dupre vrednicie trage bucuriia şi veseliia ca dintru un văzduh, şi loc, şi scaun, şi vedeare, şi chip. Şi nu veade cineva măsurile soției sale, nici cel mai înalt pre ale celui mai de jos, nici iarăşi cel mai de jos pre ale celui mai înalt: ca nu văzind Darul cel ce îl covârşaşte al soției sale, şi lipsirea sa, să i să facă lui aceastea pricini de scârbă şi mâhniciune. Să nu dea Dumnezeu a fi aceasta, unde nu iaste întristare, nici suspin,

---

[1] Vezi 4 Împ. 6: 13-23. (N. ed.)

ci fieştecarele dupre Darul cel dat lui şi dupre măsura sa înlăuntrul său să veseleaşte. Şi una iaste vedearea cea dinnafară de toate, şi una bucuriia. Şi fără de aceaste doao rândueli nu iaste altă rânduială de mijloc. Zic ádecă una, pre cea de sus, iară alta, pre ceastă de jos. Iară mijlocul acestora iaste fealiul osebirii răsplătirilor.

Iară de iaste aceasta adevărată, precum şi adevărată iaste, ce iaste mai cu nebunie sau mai cu neînțeleagere, decât cei ce zic cum că «Destul îmi iaste mie de gheenna a scăpa, iară de a întra întru Împărăție nu îmi pasă mie»? Că a scăpa de gheenna, însăşi aceasta iaste a întra întru Împărăție. Precum şi dintru aceasta a cădea, în gheenna a întra iaste. Că nu ne-au învățat pre noi Scriptura trei locuri – ci ce? «Când va veni Fiiul omului întru slava sa, şi va pune Oile ádecă de-a dreapta lui, iară ezii de-a stânga» (Matth. 25: 31 şi 33). Că nici au zis trei ceate, ci doao, una de-a dreapta, şi alta de-a stânga. Şi au despărțit hotarăle osebitelor sălaşelor lor, zicând că «drepții ádecă vor străluci ca soarele, iară păcătoşii să vor duce în focul cel nestins» (Matth. 13: 43; 25: 41). Şi iarăşi: «Vor veni dela răsărituri şi dela apusuri, şi vor şedea în sânurile lui Avraam întru Împărățiia Ceriurilor. Iară fiii Împărăției vor fi scoşi întru întunearecul cel mai dinnafară, unde va fi plângerea şi scrâşnirea dinților» (Matth. 8: 11-12), carea iaste decât tot focul mai înfricoșată.

Deci oare nu ai priceput dintru aceastea cum că starea cea împrotivnică rânduelii céiĭ de sus, aceasta iaste gheenna carea munceaşte? Deci bine iaste a învăța pre oameni bunătatea lui Dumnezeu, şi a-i trage pre dânşii întru petreacerea Proniei lui Dumnezeu, şi din rătăcire la cunoştința adevărului a-i aduce. Că acesta au fost chipul lui Hristos şi al Apostolilor lui, şi iaste înalt foarte. Iară de s'ar simți omul pre sineşi din petreacerea aceasta, şi din deasa împreunare, cum că slăbeaşte ştiința lui întru vedearea celor ce sânt, şi i să turbură alinarea lui, şi cunoştința i să întunecă, căci încă mintea lui are trebuință de păzire şi de supunerea simțirilor; şi întru a voi pre alții a-i vindeca, pre însăşi sănătatea sa o piiarde, şi iase din însăşi slobozeniia voirii sale întru turburarea minții – unul ca acesta aducă-şi aminte de zicerea cea apostolească carea sfătuiaşte şi zice că «hrana cea vârtoasă iaste a celor mai desăvârşiți» (Evrei 5: 14). Şi înapoi întoarcă-se, ca să nu auză dela dânsul ca în pildă: «Doftore, vindecă-te pre sineți» (Luca 4: 23), şi pre sineşi osândească-să, şi bună sănătatea sa păzească-o, şi în locul cuvintelor lui celor simțite, bună viețuirea lui slujască, şi în locul glasurilor gurii lui, fapta lui înveațe. Şi când întru sănătate pre sufletul său l-ar cunoaşte, atuncea şi pre alții folosească-i, şi întru sănătatea sa tămăduiască-i. Căci când s'ar afla departe de oameni, mai mult poate a-i folosi pre ei prin râvna lucrurilor celor bune, decât prin cuvinte, bólnav fiind şi el, şi trebuință având de tămăduire mai mult decât dânşii. Că «orb pre orb deaca va povățui, amândoi în groapă vor

cădea» (Matth. 15: 14). Că a celor sănătoşi iaste hrana cea vârtoasă, a celora ce iscusite îşi au simţirile şi pot a priimi toată hrana; zic ádecă asuprealele tuturor simţirilor, şi a nu să vătăma cu inima din toate întâmpinările, pentru iscusinţa săvârşirii.

Când ar voi diavolul să întine mintea monahilor prin pomenirea curviei, întâi prin prieteşugul slavei deşarte cearcă pre răbdarea lor. Şi înainte-înceaperea gândului acestuia nu li să pare a fi patimă. Aşa să obicinuiaşte a face celor ce să păzesc cu mintea, întru carii nu iaste cu putinţă degrab a arunca cugetare necuviincioasă. Iară când o ar scoate pre ea din tăriia eiĭ, şi ar înceape cu gândul cel dintâi împreună a vorbi, şi a o depărta pre ea de acolò, atuncea o întâmpină pre dânsa prin materiia curviei, şi răstoarnă pre minte întru lucrurile nestâmpărării. Şi întâi să turbură întru asuprirea lor cea de năprasnă, pentru întreaga-înţelepciune a gândurilor ceaia ce au fost mai nainte, carea mai nainte s'au întâmpinat cu lucrurile, de a cărora vedeare mintea ocârmuitoarea era depărtată. Că măcar de şi cu totul nu s'ar fi întinat, dar însă din vredniciia eiĭ cea mai dintâi pre dânsa o au surpat. Iară deaca s'ar întoarce înapoi, şi mai nainte ar apuca pre asuprirea cea mai dinnainte a gândurilor, carea iaste pricina aducerii asupră a celor de a doa, atuncea poate cu lesnire împreună cu Dumnezeu a birui patima.

Mai bine iaste prin pomenirea faptelor bune a să furişa de patimi, decât prin starea împrotivă. Căci patimile, când din laturea lor ar eşi şi s'ar porni spre războiu, atuncea închipuiri şi idoli închipuesc în minte. Că multă stăpânire are războiul acesta asupra minţii, foarte cugetările amestecându-le şi turburându-le. Însă dupre hotărârea cea mai dinainte, pre carea o am zis, nici urmă de patimi nu să mai arată în minte după izgonirea acestora.

Osteneala cea trupească şi cugetarea Dumnezeeştilor Scripturi păzesc curăţeniia; iară pre osteneală o întăreaşte nădeajdea şi frica; iară pre nădeajde şi pre frică o alcătuiaşte în minte depărtarea oamenilor şi nelipsita rugăciune. Până ce ar priimi omul pre Mângâitoriul, are trebuinţă de Dumnezeeştile Scripturi, ca pomenirea bunătăţilor să se pecetluiască în mintea lui, şi din necontenita citire să se înnoiască întru dânsul mişcarea cea către bunătate, şi să păzească pre sufletul lui despre supţirătatea căilor păcatului. Că încă nu au căştigat putearea Duhului, carea depărtează rătăcirea ceaia ce robeaşte pomenirile ceale de-suflet-folositoare, şi să apropie de răceala cea întru răsipirea minţii. Căci când putearea Duhului s'ar sui preste putearea lui cea sufletească carea lucrează întru dânsul, atuncea în locul legii Scripturilor să înrădăcinează poruncile Duhului în inimă. Şi atuncea întru ascuns dela Duhul să învaţă, şi nu are trebuinţă de ajutoriul cel din materiia cea simţită. Că întrucât inima dela materie să învaţă, cu urmare urmează învăţăturii

rătăcirea şi uitarea. Iară când învăţătura dela Duhul ar fi, atuncea pomenirea nevătămată să păzeaşte.

Sânt gânduri bune, şi sânt voiri bune; şi sânt gânduri vicleane, şi inimă vicleană. Rânduiala cea dintâiu mişcare iaste, carea treace în minte ca vântul care să râdică în mare şi înalţă valurile; iară a doa rânduială iaste alcătuirea şi temeliia. Şi dupre hotarul alcătuirii să face răsplătirea celor bune şi celor reale, şi nu dupre mişcarea gândurilor. Sufletul din mişcarea gândurilor celor schimbăcioase nu să alinează. Şi deaca fieştecăriia dintru aceastea răsplătire îi vei da, temelie jos întru inima ta neavând, aproape eşti deaciia tu ca de mii de ori în fieştecarea zi să îţi schimbi şi pre ceale bune ale tale, şi pre ceale împrotivnice.

Pasăre fără de aripi iaste mintea ceaia ce de curând au eşit din împleticirea patimilor prin pocăinţă, şi în vreamea rugăciunii să nevoiaşte a să înălţa din lucrurile ceaste pământeşti, şi nu poate, ci încă pre faţa pământului să târaşte, a zbura neputând. Însă îşi adună cugetele sale prin citire, şi prin lucrare, şi frică, şi prin grija faptelor bune celor de multe fealiuri. Că afară de aceastea a cunoaşte ceva nu poate. Şi aceastea ádecă spre puţină vreame păzesc pre minte neîntinată. Iară mai pre urmă îi vin asupră-i pomenirile celor împrotivnice, şi turbură şi întină pre inimă. Că încă nu au simţit pre văzduhul cel liniştos al slobozeniei, cătră care prin neaducerea aminte de lucruri după lungă vreame să adună pre sineşi. Căci încă trupeşti aripile îşi are, zic ádecă pre faptele bune care arătat să săvârşesc. Însă pre faptele bune ale vederii încă nu le-au văzut, nici simţirii acestora s'au învrednicit: care sânt aripile minţii, prin care să apropie cineva de ceale cereşti şi să depărtează de ceaste pământeşti.

Întrucât prin lucrurile ceaste simţite slujaşte cineva Domnului, chipurile lucrurilor acestora să închipuesc în gândurile lui, şi prin închipuiri trupeşti socoteaşte pre ceale Dumnezeeşti. Iară când ar priimi simţirea celor ce sânt înlăuntrul lucrurilor, atuncea, dupre măsura simţirii lui, îi va fi şi mintea mai înaltă decât închipuirile lucrurilor dupre vreame şi vreame.

«Ochii Domnului preste cei smeriţi cu inima, şi urechile lui spre rugăciunea lor» (Ps. 33: 16). Rugăciunea smeritului cugetătoriu, ca din gură spre urechi. În vreamea liniştii tale strigă prin lucruri bune ale smereniei: «Doamne Dumnezeul mieu, tu vei lumina întunearecul mieu» [Ps. 17: 29].

Când sufletul tău să va apropiia a eşi dintru întunearec, semnul acesta fieţi ţie: Arde inima ta, şi să înfierbintează ca focul zioa şi noaptea, cât pre toată lumea o socoteşti tu gunoae şi cenuşă, şi nu pofteşti nici hrana, din dulceaţa gândurilor celor noao şi înfocate care să mişcă de-a pururea în sufletul tău. Şi de năprasnă ţi să dă ţie izvor de lacrămi, ca pârâul curgând

fără de silă, amestecat întru toate lucrurile tale – şi întru citirea ta, zic, şi întru rugăciunea ta, şi întru cugetarea ta, şi întru mâncarea ta, şi întru băutura ta, şi întru tot lucrul tău lacrămile tale amestecate întru dânsul să află. Şi când le vei vedea pre aceastea în sufletul tău, fă-te cu bună îndrăzneală, că marea o au trecut, şi aşa adaogă întru lucrurile tale, şi ține bine păzirea, ca Darul din zi în zi să se înmulțească întru tine. Iară până când nu te-ai întimpina cu aceastea, încă nu țe-ai săvârşit calea ta, ca să ajungi la Muntele lui Dumnezeu. Iară deaca şi după ce l-ai aflat tu, şi ai priimit darul lacrămilor, [aceastea] vor înceta, şi fierbințeala ta s'ar răci fără de schimbarea altui lucru, ádecă a vreunii neputințe trupeşti – vai ție! Ce ai pierdut! Că sau întru mândrie ai venit, sau întru lenevire, sau şi întru slăbănogire. Iară ce urmează lacrămilor după ce le-au priimit pre iale cineva, şi ce după aceastea îl va întâmpina pre el, mai pre urmă întru alt loc vom scrie, întru capetele ceale pentru pronie[1], dupre cum dela Părinți şi din Scripturi ne-am luminat, cărora le sânt încredințate nişte taine ca aceastea.

Deaca lucruri nu ai, nu grăi pentru faptele bune. Cinstite sânt înaintea Domnului scârbele ceale întru dânsul şi pentru dânsul, mai mult decât toată rugăciunea şi jertva, şi mirosul sudorii lor mai presus de toate aromatele. Pre fieştecarea faptă bună carea fără de osteneală trupească să face, ca pre o lepădătură neînsuflețită socoteaşte-o. Prinos al drepților sânt lacrămile ochilor lor, şi jertvă a lor priimită sânt suspinurile ceale întru priveghierile lor.

Striga-vor către Domnul drepții, cu greutatea trupului strâmtorați fiind, şi întru chinuire rugăciunile îşi vor trimite către Dumnezeu, şi pentru strigarea glasului lor, Sfintele Ceate spre ajutoriul lor vin, ca să îi facă pre dânşii îndrăzneți cu nădeajdea şi să îi mângâe. Că părtaşi sânt Sfinții Îngeri patimilor şi necazurilor Sfinților prin apropiiarea cea către dânşii.

Lucrarea cea bună şi smerita cugetare face pre om dumnezeu pre pământ. Iară credința şi milosteniia către curățenie degrab a să apropiia îl face. Fierbințeala şi zdrobirea inimii întru un suflet a să face cu neputință iaste, precum nici celor ce sânt întru beție, ținearea gândurilor. Căci când i să va da sufletului fierbințeala aceasta, să râdică zdrobirea plânsului. Vinul ádecă spre inimă bună, iară fierbințeala spre veseliia sufletului s'au dăruit. Acela pre trup îl încălzeaşte, iară cuvântul lui Dumnezeu pre minte. Cei înfocați cu fierbințeala, prin cugetarea nădeajdii să răpesc, şi fac desăvârşită pre mintea lor către veacul cel ce va să fie. Că precum cei ce să îmbată de vin nălucesc oarecarii idoli schimbați, aşa şi cei ce cu nădeajdea cea către Dumnezeu să

---

[1] «Întru capetele ceale pentru pronie». După o altă traducere: «Întru capetele ceale pentru rânduiala vieții monahiceşti». Aceste capete se află în ediția de față în Cuvântul al 9-lea, dar în vechile manuscrise greceşti şi în siriacă ele se aflau după acest capitol. (N. ed.)

îmbată şi să înfierbântă, nici scârbă ştiu, nici ceva lumesc. Aceastea să întâmplă celor mai proşti cu inima, şi mai fierbinţi cu nădeajdea, şi altele ca aceastea, după lucrarea cea cu statornicie şi după curăţenie, care sânt gătite celor ce călătoresc pre cărarea faptelor bune. Aceastea să fac întru începutul căii, prin credinţa sufletului. Că toate câte voiaşte Domnul le face.

Fericiţi sânt cei ce ş'au încins coapsele lor spre marea scârbelor cu prostime şi cu neiscoditoriu chip, pentru dragostea cea cătră Dumnezeu, şi nu au dat spatele. Aceştea degrab cătră limanul Împărăţiei să mântuesc, şi să odihnesc în corturile celor ce bine s'au ostenit, şi să mângâe din ticăloşiia lor, şi să bucură întru veseliia nădeajdii lor. Cei ce cu nădeajde aleargă, cătră strâmbimea căii nu să întorc, nici îngăduesc a iscodi pentru aceasta; ci când ar treace marea, atuncea strâmbimea văzindu-o, aduc lui Dumnezeu mulţemirea [pentru] cum i-au izbăvit pre ei din strâmtorări, şi din prăpăstii, şi de o asprime ca aceasta, ei neştiind. Iară cei ce multe cugetări cugetă, şi voesc a fi foarte înţelepţi, şi să dau pre sineşi la împreună-petreceri, şi la teamerea gândurilor, şi mai nainte bine să gătesc, şi voesc mai nainte a vedea pricinile ceale vătămătoare, cei mai mulţi dintru aceştea lângă uşile caselor sale totdeauna să află şezind.

«Leaneşul în cale trimis fiind, va zice: Leu iaste în cale, şi ucigaşi în uliţă» (Parim. 22: 13). Şi precum cei ce au zis: «Fii de uriiaşi am văzut acolò, şi eram înaintea lor ca nişte lăcuste» (Numere 13: 33). Aceştea sânt cei ce în vreamea sfârşitului lor să află în cale, cei ce de-a pururea voesc a fi înţelepţi, însă a pune început nicidecum nu voesc. Iară cel prost înnotând, treace întru întâia fierbinţeală, cu totul nefăcând purtare de grijă de trup, nici cugetând întru sineşi, de cu adevărat va săvârşi ceva dintru neguţătoriia lui, sau nu. Ia aminte de sineţi, să nu ţi să facă ţie mulţimea înţelepciunii alunecare sufletului şi cursă înaintea feaţii tale. Ci spre Dumnezeu nădăjduind, cu bărbăţie pune început al căii céiĭ pline de sânge, ca să nu te afli de-a pururea lipsit şi gol de cunoştinţa lui Dumnezeu. Că cela ce să teame, sau aşteaptă vânturile, nu va sămăna (Eclis. 11: 4). Mai bine iaste moarte pentru Dumnezeu, decât viiaţă cu ruşine şi cu lenevire. Când vei voì a pune început la lucrul lui Dumnezeu, întâi fă aşezemânt, ca unul ce nu ai a mai trăi întru această viiaţă, şi ca un mai nainte bine gătit spre moarte şi deznădăjduit despre viiaţa aceasta, ca cela ce ai ajuns la vreamea sorocului tău. Şi aceasta aibi-o întru adevăr în mintea ta, a nu fi împiedecat tu cu nădeajdea vieţii ceştii de aicea, spre a te lupta şi a birui. Că nădeajdea vieţii aceştiia slăbănogeaşte pre minte. Pentru aceasta nu iscodi multe nicidecum, ci dă loc credinţii în mintea ta şi adu-ţi aminte de zilele ceale multe ale veacurilor celor de pre urmă şi nepovestite, care sânt după moarte şi după judecată, şi nu va întra niciodată trândăvie întru tine, dupre înţeleptul ce zice: «Că o mie

de ani ai veacului cestui de acum nu sânt ca o zi în veacul Drepților» [cf. Ps. 89: 5]. Cu bărbăție începe tot lucrul bun, şi să nu te apropii cu îndoire de suflet la dânsele, şi să nu te îndoeşti întru inima ta despre nădeajdea lui Dumnezeu, ca să nu să facă osteneala ta fără de folos, şi grea lucrarea ostenealii tale, ci creade întru inima ta că milostiv iaste Domnul, şi celor ce îl caută pre dânsul le dă Daru ca un dătătoriu de plată, nu dupre lucrarea noastră, ci dupre oserdiia sufletelor noastre şi dupre credință. Că zice: «Precum ai crezut, facă-să ție» (Matth. 8: 13). Iară osebirile lucrărilor celor ce viețuesc dupre Dumnezeu sânt aceastea:

Unul ádecă îşi pălmuiaşte creaştetul său toată zioa, şi în locul adunărilor ceasurilor, aşa petreace. Şi altul întru plecarea genunchelor răbdând şi petrecând, îşi împreunează numărul rugăciunilor sale. Altul prin mulțimea lacrămilor sale împlineaşte locul adunărilor lui, şi să îndestulează întru dânsele. Altul să sârguiaşte întru cugetarea minții, şi împreunează pravila cea hotărâtă lui. Altul îşi chinuiaşte sufletul său întru foame, încât nu poate el să îşi săvârşască adunările sale. Şi altul întru înfocată cugetare a Psalmilor petrecând, adunarea aceasta o face necontenită. Altul să îndeletniceaşte întru citire, şi să înfierbintează inima lui. Altul să robeaşte înțelegând Dumnezeeştile înțeleageri ale Dumnezeeştilor Scripturi. Altul, spăimântându-să din minunile stihurilor, să opreaşte despre obicinuita cugetare, de tăceare fiind ținut. Şi altul, gustându-le toate aceastea şi săturându-să, s'au întors înapoi şi au rămas fără de lucrare. Şi altul puțin cevaşi numai au gustat dintru dânsele, şi trufindu-să, s'au rătăcit. Şi altul de multa boală şi de neputința sa oprit au fost a-şi păzi pravila sa. Şi altul, de oarecarea obicinuire, sau de oarecarea poftă ținut fiind, sau de iubire de stăpânire, sau de slavă deşartă, sau de lăcomie, sau de a aduna materie. Şi altul s'au poticnit şi s'au sculat, şi nu ş'au întors spatele sale până ce au luat Mărgăritariul cel de mult prețu. Tu dar cu bucurie şi cu oserdie de-a pururea pune începătură la lucrul lui Dumnezeu. Şi de vei fi curat de patimi şi de îndoirea inimii, însuşi Dumnezeu te va înălța pre tine în vârf, şi îți va ajuta ție, şi te va înțelepți pre tine dupre voia sa, şi cu minune vei priimi săvârşirea. Lui i să cuvine slava şi stăpânirea, acum, şi de-a pururea, şi în veacii veacilor. Amin.

C U V Â N T a l 5 7 - l e a

Pentru schimbarea ceaia ce să face în suflet în toată vreamea, a luminii şi a întunearecului. Şi pentru eşirea ceaia ce întru ceale de-a dreapta şi întru ceale de-a stânga să face.

ă vedem, o, iubiţilor, întru sufletul nostru în ceasul rugăciunii, de avem vedeare întru stihuri, în vreamea cugetării şi a rugăciunii. Că aceasta să face din linîştea cea adevărată. Şi în vreamea întru carea ne facem întru întunecare, să nu ne turburăm, mai vârtos deaca nu din noi pricina aceştiia va fi. Însă Proniei lui Dumnezeu socoteaşte-o pre aceasta, pentru pricinile pre care le ştie însuşi singur Dumnezeu. Că în oarecarea vreame să sugrumă sufletul nostru, şi să face ca întru valuri. Şi de va citi cineva în Scriptură, şi de va sluji, şi întru tot lucrul de care s'ar apropiia, întunecare preste întunecare priimeaşte. Şi iase unul ca acesta [din rugăciune][1], şi de multe ori nici a să apropiia să lasă. Şi nu creade nicidecum acesta că va priimi schimbare şi să va face în pace. Ceasul acesta iaste plin de deznădăjduire şi de frică, şi nădeajdea lui Dumnezeu şi mângâiarea credinţii lui desăvârşit să scoate din suflet, şi tot să umple de toată îndoirea şi frica.

Cei ce s'au iscusit în valul acesta al ceasului acestuia, din iscusinţă cunosc schimbarea ceaia ce urmează întru sfârşitul lui. Însă nu lasă Dumnezeu pre suflet întru aceastea o zi deplin, fiindcă ar fi perit din nădeajdea Creştinilor, ci degrab îi face lui eşire. Iară deaca spre mai mult ar rămânea supărarea întunecării aceştiia, schimbare a vieţii din mijlocul eiĭ tu aşteaptă degrab.

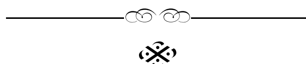
Pre tine însă eu, o, omule, te învăţ şi te sfătuesc, deaca nu ai puteare a te ţinea pre sineţi şi a cădea pre faţa ta întru rugăciune, înväleaşte-ţi capul tău cu mantiia ta şi dormi până ce ar treace ceasul acesta al întunecării dela tine, iară din lăcaşul tău să nu eşi. Cu ispita aceasta să ispitesc mai ales cei ce întru vieţuirea minţii[2] poftesc a petreace şi mângâiarea credinţii o caută întru călătoriia lor. Pentru aceasta şi mai mult decât tuturor dureare şi osteneală le face lor ceasul acesta întru îndoirea minţii. Şi le urmează lor cu tărie hula. Şi uneori ádecă îndoire pentru Înviiare li să întâmplă lor, şi altele, pre care nu ni să cuvine noao a le grăi. Întru ispitirea tuturor acestora de multe ori ne-am făcut, şi spre mângâiarea celor mulţi am scris lupta aceasta.

---

[1] Completare conform cu ediţia americană: «He leaves off [prayer] and cannot even draw nigh to it» (*The Ascetical Homilies of Saint Isaac the Syrian*, op. cit., p. 241). Aceeaşi interpretare se află şi în traducerea neogreacă a Păr. Kallinik Pantokratorinul, «καὶ πολλάκις οὔτε εἰς προσευχὴν νὰ πλησιάση δύναται» (ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΣΑΑΚ ΤΟΥ ΣΥΡΟΥ ΤΑ ΣΩΖΟΜΕΝΑ ΑΣΚΗΤΙΚΑ, Thessalonic, 1989, p. 288). (N. ed.)

[2] Pentru «vieţuirea minţii» vezi Cuvântul 17. (N. ed.)

Cei ce întru lucrurile ceale trupeşti petrec, afară de aceastea sânt cu totul. Ci altă trândăvire le vine lor, ceaia ce iaste tuturor arătată, şi despărțită iaste cu chipurile dintru aceastea şi dintru unele ca aceastea. Sănătatea aceştiia şi vindecarea din linişte izvoraşte. Şi aceasta iaste mângâiarea lui. Iară întru întâlnire [cu oameni] niciodată nu priimeaşte lumina mângâierii, şi întru vorbirile oamenilor nu să tămăduiaşte, ci la o vreame să odihneaşte, şi după aceastea mai tare să râdică asupra lui. Şi de nevoe are trebuință de om luminat, care are iscusință întru aceastea, ca să se lumineaze dela dânsul şi să se împutearniceaze în toată vreamea trebuinții, [însă] nu totdeauna. Fericit iaste cela ce rabdă întru aceastea înlăuntrul uşii. Că la mare lăcaşiu şi puteare va ajunge după aceastea, dupre cum zic Părinții. Însă nu întru un ceas, nici îndată treace lupta aceasta. Nici Darul deodată vine desăvârşit şi să sălăşluiaşte în suflet, ci câte puțin, puțin. Şi dintru aceasta, şi aceaia. În vreame, ispită; şi în vreame, mângâiare. Şi întru aceastea petreace până la eşire. Că a ne înstreina desăvârşit de aceasta să nu aşteptăm aicea, nici a ne mângâia desăvârşit. Că aşa au binevoit Dumnezeu viiața noastră a o ocârmui aicea, şi întru aceastea a fi cei ce călătoresc în cale. Lui i să cuvine slava în veacii veacilor. Amin.

C U V Â N T a l 5 8 - l e a

Pentru vătămarea răvnii céiĭ nebune, céiĭ ca în fața céiĭ Dumnezeeşti. Şi pentru ajutoriul cel din blândeațe. Şi pentru alte chipuri.

mul răvnitoriu niciodată ajunge la pacea minții. Iară cel strein de pace, strein iaste de bucurie. Că deaca să zice pacea minții sănătate desăvârşită, iară răvna iaste împrotivnică păcii, apoi cu boală mare boleaşte cela ce are răvnă rea. O, omule, cela ce împrotiva boalelor celor streine socoteşti că îți scoți răvna ta, tu sănătatea sufletului tău o ai gonit. Deci spre sănătatea sufletului tău cu iubire te osteneaşte mai întâi. Iară deaca pre cei neputincioşi pofteşti să îi tămăduești, cunoaşte că cei bólnavi, de purtare de grijă şi de căutare mai vârtos au trebuință, decât de certare. Iarăşi când altora tu nu le-ai ajuta, pre sineți întru mare boală te bagi cu chinuire. Nu din chipurile înțelepciunii să hotăraşte răvna întru oameni, ci din boalele sufletului, care iaste strâmtorare a cugetului şi multă necunoştință. Începutul înțelepciunii lui Dumnezeu iaste bunătatea şi blândețea, carea din mare suflet să face şi poartă neputințele oamenilor. «Că voi», zice, «cei tari, purtați neputințele celor neputincioşi» (Rom. 15: 1), şi «pre cela ce greşaşte îndreptați-l cu duhul blândeațelor» (Galat. 6: 1). Că între roadele Duhului Sfânt numără Apostolul pacea şi răbdarea. Inima cea plină de mâhniciune pentru slăbiciunea şi neputința [sa], cea pentru faptele trupeşti ceale arătate, împlineaşte locul tuturor lucrurilor celor trupeşti. Faptele trupului fără de mâhniciunea minții sânt ca un trup fără de suflet. Cel întristat cu inima, şi cu simțirile sale slăbănogit, iaste ca un bólnav carele boleaşte trupeaşte, şi gura sa o are slobozită spre toată mâncarea ce îl vatămă pre el. Cel cu inima întristat, şi cu simțirile sale slăbănogit, iaste ca un om ce are pre un fiiu unul-născut, şi îl junghie pre el cu mâinile sale câte puțin şi puțin. Întristarea minții iaste scumpă dare la Dumnezeu, şi cela ce o ține pre dânsa precum să cuvine iaste ca un om ce poartă întru mădulările sale sfințenie. Omul carele ş'au slobozit limba sa asupra oamenilor întru lucrurile ceale bune sau întru ceale reale nu iaste vreadnic de Darul acesta. Pocăința împreună cu vorbiri iaste chiup găurit. Iubirea de cinste împreună cu pălmuiri, cuțit iaste împlântat şi muiat în sânge.

Întreaga-înțelepciune şi vorbirea cu femeae iaste ca o leoaică împreună cu o oae întru o casă. Lucrurile cu nemilostivirea sânt înaintea lui Dumnezeu ca un om ce junghie pre fiiul înaintea tatălui său. Cela ce cu sufletul iaste bólnav şi îndreptează pre priiatenii săi iaste ca un om orb cu ochii şi [care] arată altora calea.

Milosteniia şi dreapta judecată întru un suflet sânt ca un om ce să închină lui Dumnezeu şi idolilor întru o casă. Milosteniia împrotivnică iaste dreaptei judecăți. Că dreapta judecată iaste potrivire a măsurii céiĭ deoprotivă. Că fieştecăruia dupre cum iaste vreadnic îi dă, şi nu să abate spre o parte, sau priimeaşte față întru răsplătire. Iară milosteniia, mâhniciune iaste mişcându-să din Daru, şi spre toți să abate cu milostivire, şi celui vreadnic de pedeapsă nu îi răsplăteaşte, şi pre cel vreadnic de bunătate prea îl umple pre el. Şi deaca aceasta din partea dreptății iaste, precum şi iaste, apoi aceaia iaste din partea răutății.[1] Precum fânul şi focul nu sufăr întru o casă, aşa nici dreapta judecată şi milosteniia întru un suflet. Precum nu să cumpăneaşte un grăunte de năsip cu o greotate multă de aur, aşa trebuința dreptei judecății lui Dumnezeu nu să cumpăneaşte cu asemănarea milostivirii lui.

Precum o mână de năsip căzind în marea cea mare, aşa greşalele a tot trupul spre asemănarea Proniei şi a milii lui Dumnezeu. Şi precum nu să astupă izvorul ce izvoraşte cu îndestulare cu un pumn de țărână, aşa nu să biruiaşte milostivirea Ziditoriului de răutatea zidirilor. Precum iaste cela ce samănă în mare şi aşteaptă să seacere, aşa iaste cela ce are pomenire de rău, şi să roagă. Precum nu iaste cu putință lumina focului a o închide ca să nu să înalță în sus, aşa nu să împiiadecă rugăciunile celor milostivi a să înălța la Ceriu. Precum curgerea apei în locul cel pogorâcios curge reapede, aşa iaste putearea mâniei când va afla loc în mintea noastră. Cela ce au căştigat smereniia întru inima sa, acesta mort s'au făcut lumii. Şi carele s'au omorât despre lume, s'au omorât despre patimi. Iară cel mort cu inima despre ale

---

[1] «Apoi aceaia din partea răotății iaste». Dreapta judecată din partea răotății iaste? Împrotivnică ádecă să pare a fi ceaia ce o zice, şi nepriimită. Ci de vom pune mintea la porunca Domnului, ceaia ce porunceaşte: «Tot celui ce ceare dela tine dă-i» (Luca 6: 30), foarte dreaptă să va arăta, şi învățăturii céiĭ sănătoasă binepriimită şi foarte potrivită. Unii ádecă toată bogățiia lor în fealiuri de ospeațe, şi de beții, şi de curvii mâncându-o, în cea mai de pre urmă lipsă şi sărăcie ajung. Ci şi aşa aflându-se, deprinderea cea rea pre carea o au căştigat, dupre cât iaste cu putință lor a o lepăda nicidecum nu voesc. Deci deaca pre aceştea cu cumpenile dreptății îi vom cumpăni, oare să vor afla vreadnici ca să dobândească mila? Iară alții cu ucideri de bărbați, şi cu furtişaguri, şi cu tâlhării, şi cu tot fealiul de alte fapte reale în mulți ani viețuind, apoi în fealiuri de primejdii căzind, lipsiți sânt ádecă, şi de milă au trebuință, însă nu să depărtează de reale decât numai fără de voe, pentru neputința. Ce dar, dreaptă judecată iaste şi pre aceştea a-i milui? Ci cela ce şi pre aceştea nu i-au miluit, iară în pedeapsele ceale cuviincioase lor i-au pus, drept ádecă va fi, dar milostiv nicidecum. Încât uneori cela ce voiaşte a fi drept, nu iaste milostiv. Deci pentru aceasta au zis Cuviosul că dreptatea iaste împrotivnică milosteniei. De unde şi, ca pre una ce stă uneori milosteniei împrotivă, din partea răotății pre dânsa o au zis. Nu că răotate iaste – să nu fie! Că faptă bună iaste, decât multe alte mai aleasă, şi una din ceale ce lângă Dumnezeu a fi şi sânt, şi să zic, însă nu iaste mai înaltă şi decât milosteniia. Că «să laudă împrotiva judecății mila» (Iacov 2: 13).

sale, s'au omorât dintru dânsul diavolul. Cela ce au aflat pizma, au aflat împreună cu dânsa pre diavolul.

Iaste smerenie din frica lui Dumnezeu, şi iaste smerenie din dorirea lui Dumnezeu. Şi iaste cela ce pentru frica lui Dumnezeu să smereaşte, şi iaste cela ce pentru bucurie să smereaşte. Şi aceluia ádecă ce pentru frica lui Dumnezeu să smereaşte îi urmează blândețea lui Dumnezeu, şi buna cuviință a mădulărilor împreună cu binerânduite simțiri, şi inimă zdrobită în toată vreamea. Iară acestuia ce pentru bucurie să smereaşte îi urmează prostime multă şi inimă crescătoare şi nețínută.

Dragostea nu cunoaşte ruşinea. Pentru aceasta nu cunoaşte a da chip întru buna rânduială a mădulărilor sale. Dragostea fireaşte are pre neruşinare şi pre uitarea măsurii sale. Fericit iaste cela ce te-au aflat pre tine, limanul a toată bucuriia. Iubită iaste de Dumnezeu adunarea smeriților, ca adunarea Serafimilor. Cinstit iaste la Dumnezeu trupul cel neîntinat, mai mult decât jertva cea curată. Că amândoao, ádecă smereniia şi întreaga-înțelepciune, odor dela Troița gătesc în suflet.

Cătră priiatenii tăi cu cucernicie mergi. Şi când vei face aceasta, şi pre sineți, şi pre dânşii îi vei folosi. Că de multe ori cu pricina dragostii leapădă sufletul frâul păzirii. De vorbiri păzeaşte-te, că nu în toată vreamea folosesc. Întru adunare, cinsteaşte tăcearea. Că multă pagubă, ce stă înaintea ta, o opreaşte aceasta. Pre pântece păzeaşte-l, nu ca pre vedeare. Că războiul casnic, fără de îndoire mai uşor iaste decât cel dinnafară. Să nu crezi, o, frate, cum că să opresc gândurile ceale din lăuntru fără de cea bine şi cu bună rânduială întocmire a trupului. Teame-te de obiceaiuri, mai mult decât de vrăjmaşi. Cela ce hrăneaşte la sineşi obiceaiu iaste ca un om ce hrăneaşte foc. Că măsura puterii amândurora întru materie stă. Obiceaiul de ar ceare o dată, şi s'ar opri cearerea lui, altă dată îl afli pre el neputincios. Iară de îi vei face voia lui o dată, a doa oară mult mai tare îl vei afla pre dânsul asupra ta.

Pentru tot lucrul această pomenire petreacă întru tine. Că mai bun iaste ajutoriul cel din păzire, mai presus de ajutoriul cel din lucruri. Al celui ce iubeaşte râsul, şi iubeaşte a vădi pre oameni, priiaten nu te face, că te povățuiaşte pre tine spre obiceaiul trândăviei. Cu cel slăbănogit întru viețuirea sa să nu îți veseleşti fața ta. Însă te păzeaşte a nu îl urî pre el. Şi de va voì să se scoale, dă-i lui mâna, şi până la moarte grijaşte-te să îl afli pre el. Iară deaca şi tu încă eşti bólnav, uraşte şi vindecarea. «Că începutul toiagului tău dă-i-l lui», zice, şi cealelalte.[1] Înaintea celui înalt cu cugetul, şi carele boleaşte cu

[1] Iară de eşti bolnav, cu sufletul ádecă, şi când țe-ai întinde mâna ta celui slăbănogit cu viețuirea, ai cădea în patimile ceale ce zace acela, ți să cuvine ție să urăşti şi să te leapezi şi de apucarea tămăduirii lui, ca nu pre dânsul vrând a-l tămădui, mai rău decât acela să boleşti

pizma, cu luare aminte grăiaşte. Că precum tu grăeşti, el face întru inima sa tâlcuire a cuvintelor tale precum iubeaşte, şi din bunătățile ce sânt întru tine ia materie ca să facă pre alții să se poticnească. Şi să schimbă cuvintele tale în mintea lui spre materiia boalii lui. Înaintea celui ce începe a-şi cleveti pre fratele său înaintea ta posomoreaşte-ți fața ta. Şi când aceasta o vei face, te afli [şi] lui Dumnezeu, şi lui păzindu-te.

De vei da ceva celui ce are trebuință, întreacă pre darea ta veseliia feații tale, şi prin cuvinte bune îi mângâe scârba lui. Şi când vei face aceasta, biruiaşte pre darea ta veseliia întru mintea lui mai mult decât trebuința trupului. În zioa când ai deşchide gura ta şi ai grăi ceva asupra cuiva, socoteaşte-te pre sineți lui Dumnezeu mort, şi deşert întru toate lucrurile tale, măcar de şi s'ar părea cum că cu dreptate şi spre zidire te-au învitat pre tine gândul tău să grăeşti. Căci carea nevoe iaste a răsipi cineva zidirea sa, şi a îndrepta pre a priiatenului său?

În zioa întru carea scârbă ai pentru cineva ce în vreun chip iaste neputincios pentru ceale bune sau pentru ceale reale, trupeaşte sau cu cugetul, mucenic socoteaşte-te pre sineți în zioa aceaia, şi ca cum ai fi pătimit pentru Hristos să te afli, şi ca cum te-ai fi învrednicit mărturisirii. Că adu-ți aminte că Hristos pentru cei păcătoşi au murit, nu pentru cei drepți. Vezi cât de mare iaste lucrul acesta. Mare iaste a ne mâhni pentru cei răi, şi a face bine păcătoşilor mai mult decât drepților. Apostolul ca pre un lucru vreadnic de minune îl pomeneaşte pre acesta.[1] Deaca vei putea a te îndrepta întru sineți cu sufletul tău, să nu te grijeşti a goni altă dreptate. Întru toate lucrurile tale mai nainte povățuiască întru tine întreaga-înțelepciune a trupului, cu curățeniia ştiinții. Că fără de aceastea deşert iaste la Dumnezeu tot lucrul. Fieştece lucru ce l-ai face fără de socoteală şi fără de cercare, cunoaşte cum că deşert iaste, măcar de şi cuviincios ar fi. Căci Dumnezeu dupre socoteală socoteaşte dreptatea, şi nu dupre lucrarea cea fără de socoteală.

---

pre urmă. Iară ce îi voiaşte lui aceasta, ádecă «Că începutul toiagului tău dă-i lui», şi cine iaste cel ce au zis aceasta, nearătate sânt.

[Vezi *Patericul*, Cap. 25, «Pentru socotință» 35: «Zis-au un Bătrân că de vei vedea pre cineva căzut în apă, şi de poți să-i ajuți, dă-ți bățul şi îl trage la margine, iar de nu poți să-l tragi, lasă-i bățul tău. Iar de ț'au tins mâna sa şi nu poți să-l tragi, el te va trage în jos, şi veți muri. Iar aceasta o au zis pentru cei ce să aruncă pre sine întru ispită, pentru ca să ajute altora mai presus de putearea sa.» – N. ed.]

[1] Întru cuvântul acesta, ádecă: «Că încă, Hristos, fiind noi neputincioşi, dupre vreame pentru cei păgâni au murit. Că de-abiia pentru cel drept cineva va muri. Că pentru cel bun poate cineva şi îndrăzneaşte a muri. Că întăreaşte Dumnezeu dragostea sa la noi, că încă păcătoşi fiind noi, Hristos pentru noi au murit» (Rom. 5: 6-8).

Sfeaşnic în soare[1] iaste drept[ul] nu-înţelept. Sământă pre piiatră iaste rugăciunea pomenitoriului de rău. Pom neroditoriu iaste sihastrul nemilostiv. Săgeată veninoasă iaste mustrarea din pizmă. Cursă ascunsă iaste lauda vicleanului. Sfeatnic nebun iaste străjuitoriu[l] orb. Frângere a inimii iaste şedearea împreună cu cei fără de priceapere. Izvor dulce iaste vorbirea celor pricepuţi. Sfeatnicul înţelept, zid iaste al nădejdii. Priiatenul nebun şi nepriceput, cămară iaste a pagubei. Mai bine iaste a vedea pre cela ce lăcuiaşte cu ceale ce plâng, decât pre înţelept urmând celui nebun. Mai bine iaste a lăcui împreună cu hiară, decât a lăcui cu cei ce vieţuesc rău. Şezi împreună cu vulturi, decât cu lacom şi cu nesăţios. Fă-te priiaten ucigaşului, decât iubitoriului de pricire. Grăiaşte cu porcul, decât cu lacomul cu pântecele. Că mai bună iaste troaca porcilor, decât gura mâncăcioşilor şi lacomilor cu pântecele. Şezi între cei ciungi, decât între cei mândri. Pentru fapta bună fii gonit tu, şi nu goni. Răstignit fii, şi nu răstigni. Năpăstuit fii, şi nu năpăstui. Clevetit fii, şi nu cleveti. Fii blând, şi nu răvnitoriu întru răutate.

Îndreptarea prin cuvânt nu iaste a vieţuirii creştinilor, şi nu iaste însemnată întru învăţătura lui Hristos. Veseleaşte-te cu cei ce să veselesc, şi plângi cu cei ce plâng. Că acesta iaste semnul curăţeniei. Cu cei bólnavi, fii bólnav. Cu cei păcătoşi, plângi. Cu cei ce să pocăesc, bucură-te. Fă-te priiaten tuturor oamenilor, şi singur fii în mintea ta. Fă-te părtaşĭ patimilor tuturor, şi cu trupul tău departe fii despre toţi. Nu mustra pre cineva, nici ocărî, nici pre cei foarte răi întru vieţuirea lor. Întinde-ţi haina ta preste cela ce greşaşte şi îl acopere pre el. Şi deaca nu poţi a pune pre sineţi greşalele lui, şi a priimi certarea şi ruşinea în locul lui, măcar rabdă şi nu îl ruşina pre el. Cunoaşte, o, frate, că pentru aceasta ni să cuvine noao a fi dinlăuntrul uşii chiliei, ca să nu cunoaştem lucrurile oamenilor ceale reale. Şi atuncea îi vedem pre toţi sfinţi şi buni întru curăţeniia minţii noastre. Iară deaca vom fi mustrându-i, şi pedepsindu-i, şi judecându-i, şi cercându-i, şi izbândindu-le, şi prihănitori, ce dar osebire are şedearea noastră de şedearea cetăţilor? Şi ce iaste mai rău decât şedearea pustiei, deaca nu le vom lăsa aceastea? De nu te linişteşti cu inima, linişteaşte-te măcar cu limba. Şi deaca nu poţi a aşeza la bună rânduială gândurile tale, măcar simţirile tale fă-le cu bună rânduială. Şi deaca nu eşti singur în mintea ta, măcar fii singur cu trupul tău. Şi de nu poţi a lucra cu trupul tău, mâhneaşte-te măcar cu mintea ta. Şi deaca nu poţi stând a priveghiia, priveghiiază şezind pre patul tău, sau şi culcat fiind. Şi deaca nu poţi îndoite a posti, măcar posteaşte până seara. Şi de nu poţi până seara, măcar păzeaşte-te a nu te sătura. Nu eşti sfânt întru inima ta, măcar fii curat cu trupul tău. Deaca nu plângi întru inima ta, măcar îmbracă-te cu plâns în

[1] Sau: «făclie la soare».

fața ta. De nu poți a milui, grăiaşte ca un păcătos. Nu eşti făcătoriu de pace, măcar nu fii iubitoriu de turburare. Nu poți sârguitoriu a te face, fii măcar întru cugetul tău ca un nepregetătoriu. Nu eşti biruitoriu, nu te înălța cu cugetul asupra celor vinovați. Nu poți a astupa gura celui ce cleveteaşte asupra priiatenului tău, păzeaşte-te măcar pre sineți a nu fi părtaşiu cu dânsul.

Cunoaşte că de va eşi din tine foc şi va arde pre alții, pre sufletele ceale ce să ard în focul tău Dumnezeu din mâinile tale le va ceare. Şi deaca tu nu ai pune focul, dar împreună-binevoeşti cu cela ce îl aruncă, şi întru aceasta eşti cu plăceare, părtaşiu eşti lui întru judecată. Deaca iubeşti blândețea, fii în pace. Şi de te vei învrednici păcii, te vei bucura în toată vreamea. Caută priceaperea, şi nu aur. Îmbracă-te cu smereniia, şi nu cu vissón. Căştigă-ți pacea, şi nu împărățiia.

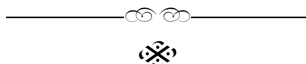
Nu iaste priceput cela ce nu are smerenie. Şi cela ce nu are smerenie, nu va înțeleage. Nu iaste smerit-cugetătoriu nepacinicul; şi cela ce nu iaste pacinic, nici smerit-cugetătoriu iaste. Şi nu iaste pacinic fără numai cela ce să bucură. Întru toate căile întru care călătoresc oamenii în lume, nu află întru dânsele pacea, până ce s'ar apropia de nădeajdea lui Dumnezeu. Nu căştigă pace inima din osteneală şi din poticniri, până când nu va aduce la dânsa nădeajdea, şi va împăca pre inimă, şi va vărsa pre bucurie întru dânsa. Şi aceasta iaste pre carea o au zis gura cea închinată şi plină de sfințenie: «Veniți cătră mine toți cei osteniți şi însărcinați, şi eu vă voiŭ odihni pre voi» (Matth. 11: 28). Şi aiurea: «Apropiiați-vă cătră mine, şi mă voiŭ apropiia cătră voi» [Iacov 4: 8][1]. Apropie-te, zice, spre a nădăjdui spre mine, şi te vei odihni despre lucru şi despre frică.

Nădeajdea lui Dumnezeu înalță pre inimă, iară frica gheennii o zdrobeaşte pre ea. Lumina minții naşte pre credință, şi credința naşte pre mângâiarea nădeajdii, iară nădeajdea întăreaşte pre inimă. Credința iaste descoperirea priceaperii. Şi când s'ar întuneca mintea, să ascunde credința, şi ne stăpâneaşte pre noi frica, şi curmează pre nădeajdea noastră. Credința cea din învățătură nu slobozeaşte pre om din mândrie şi din îndoire, ci ceaia ce întru priceapere să veade şi răsare, şi să chiiamă cunoştință şi arătare a adevărului. Până ce nu va priceape mintea pre Dumnezeu ca pre un Dumnezeu întru arătarea priceaperii, nu să apropie frica de inimă. Când sloboziți vom fi întru întunecare, şi vom piiarde priceaperea aceasta, până ce ne-am smeri, ni să întâmplă noao frica, până când ne-ar apropiia pre noi de smerenie şi de pocăință.

[1] Citatul din Sf. Ap. Iacov nu se află în textul grecesc şi siriac. (N. ed.)

Fiiul lui Dumnezeu Cruce au răbdat. Deci păcătoşii să avem îndrăzneală întru pocăinţă. Că deaca chipul pocăinţii au schimbat urgiia dela Împăratul Ahaav, nu ne face netreabnici pre noi acum adevărul pocăinţii noastre. Şi deaca dela cela ce nu au avut adevărul, chipul smereniei au întors urgiia dela sineşi, cu cât mai vârtos dela noi, cei ce întru adevăr ne mâhnim pentru greşalele noastre? Destulă iaste mâhniciunea minţii, în loc de toată lucrarea trupească.

Sfântul Grigorie zice: «Bisearică a Darului iaste cel amestecat întru Dumnezeu, şi carele petreace în grija judecăţii lui». Şi ce iaste grija judecăţii lui? Decât aceasta, a căuta de-a pururea odihna lui, şi a ne mâhni neîncetat, şi a ne griji căci nu putem a ajunge la săvârşire pentru neputinţa firii noastre. Şi întristarea cea necontenită pentru aceasta iaste a purta în sufletul său pomenirea cea neîncetată a lui Dumnezeu, precum au zis fericitul Vasilie: «Rugăciune nerăspândită iaste ceaia ce pricinuiaşte în suflet cugetare a lui Dumnezeu luminată. Şi aceasta iaste înlăuntru-sălăşluire a lui Dumnezeu, ádecă prin pomenire înfipt a avea întru sineşi pre Dumnezeu»[1]. Aşa ne facem Bisearică a lui Dumnezeu. Şi aceasta iaste grija şi inima cea zdrobită întru gătirea odihnii lui. Lui să cuvine slava în veaci. Amin.

[1] *Epistola a II-a*, PG 32, col. 229. (N. ed.)

C U V Â N T al 59-lea

Pentru schimbările ceale multe care urmează minții, şi prin rugăciune să lămuresc. Şi pentru cunoştința voii lui Dumnezeu.

nainte ádecă a aleage voia cea bună, a celui ce o pofteaşte iaste aceasta; iară a săvârşi aleagerea voii céiĭ bune iaste a lui Dumnezeu. Şi are trebuință cineva de sprijinirea cea dela dânsul. Pentru aceasta, întru dorirea cea bună ce să face întru noi, rugăciuni neîncetate a urma să facem. Nu numai rugându-ne de sprijinire, ci şi ca să facă întru dânsa osebire, de iaste spre plăcearea voii lui, sau nu. Că nu toată pofta bună, dela Dumnezeu cade în inimă, ci aceaia carea foloseaşte. Că iaste când pofteaşte omul binele, şi nu îi ajută lui Dumnezeu. Căci cade şi dela diavolul oarecarea poftă aseamenea aceştiia. Şi aceasta să socoteaşte [de către om] spre ajutoriu, şi de multe ori nu iaste de măsura lui, ci însuşi diavolul vătămarea lui o meşteşugeaşte, şi sileaşte pre om să o caute pre dânsa, carele încă nu au ajuns la viețuirea eiĭ; sau poate streină de chipul lui iaste; sau încă nu iaste vreamea întru carea îi iaste cu putință pre aceasta a o împlini sau a o porni; sau nu iaste îndestulat cu lucrul, sau cu cunoştința, sau cu trupul; sau vreamea nu ne dă noao îndămânare. Şi în tot chipul, ca în fața binelui aceluia[1], sau îl turbură pre dânsul, sau îl vatămă în trupul lui, sau ascunde cursă în mintea lui. Însă precum am zis, dease rugăciuni să facem, cu sârguință, întru dorirea cea bună carea să face întru noi, şi să zicem fieştecarele din noi: Facă-se voia ta, până ce voiŭ săvârşi lucrul cel bun, pre care a-l face am dorit, deaca iaste ádecă cu plăceare voii tale. Că a voi întru dânsul cu lesnire îmi iaste mie, iară a-l face pre dânsul, fără de Darul care să face dela tine, nu pociu; şi deaca amândoao dela tine vor fi, «şi voirea, şi lucrarea» [cf. Flps. 2: 13]. Că nu fără de Darul tău această dorire, care s'au pornit întru mine, a o priimi m'am încredințat sau m'am spăimântat dintr'însa. Că acest obiceaiu are cela ce pofteaşte binele: întru socoteala minții a lucra întru dânsa prin rugăciune neîncetată, şi puteare a priimi prin rugăciune spre ajutorirea lucrării eiĭ, şi spre înțelepciunea ceaia ce desparte adevărul din minciună. Că prin rugăciuni multe, şi prin lucrare şi păzire, şi prin dorire necontenită lucrul cel bun cunoscut să face, şi prin necurmate lacrămi, şi prin smerenie, şi prin sprijinirea cea Cerească, mai ales când are împrotivnice pre gândurile mândriei. Că aceastea opresc pre ajutoriul lui Dumnezeu dela noi, însă le surpăm pre aceastea prin rugăciune.

---

[1] «Ca în fața binelui aceluia: mai exact, „sub înfățişarea binelui aceluia”. (N. ed.)

CUVÂNT al 60-lea

Pentru gânduri vicleane, care fără de voe sânt făcute din dezlegarea lenevirii cea mai înainte de dânsele

ânt unii carii îşi razămă trupul şi poftesc a-l odihni pre el puţin, pentru lucrul lui Dumnezeu, până s'ar împuternici, şi iarăşi să întorc la lucrul lor. Deci, în zilele ceale puţine ale odihnii noastre, să nu dezlegăm desăvârşit străjuirea noastră şi să dăm tot sufletul nostru la răsipire şi la dezlegare, ca nişte oameni ce nu voesc a să întoarce iarăşi la lucrul lor. Carii în vreamea păcii cu săgeţile vrăjmaşului să bat, aceştea sânt cei ce din îndrăzneala voii materie îşi învistieresc în sufletele lor. Şi cu îmbrăcăminte întinată în laturea cea sfântă, ádecă întru rugăciune, văd că sânt îmbrăcaţi. Şi aceasta iaste ceaia ce în ceasul cugetării lui Dumnezeu şi a rugăciunii în sufletul lor să mişcă. Aceastea sânt care le-am căştigat în vreamea lenevirii noastre, şi aceastea ne ruşinează pre noi în vreamea rugăciunii noastre.

Îi ajută omului trezvirea mai mult decât lucrul, şi îl vatămă pre el dezlegarea mai mult decât odihna. Că din odihnă războae de casă să fac, şi supără pre om, ci stăpânire are a le răsipi pre dânsele. Căci când ar lăsa omul odihna şi s'ar întoarce la locul lucrului, să râdică dintr'însul şi fug. Nu iaste aşa ceaia ce din dezlegare să naşte, ca ceaia ce din trândăvire şi din odihnă. Că în cât încă iaste în laturea slobozeniei sale întru odihnă, poate iarăşi a să întoarce şi a să ocârmui pre sineşi întru aşezarea právelii sale. Pentru căci încă iaste în laturea slobozeniei sale. Iară întru dezlegare, iase din laturea slobozeniei lui. Că de nu ar fi aruncat omul desăvârşit dela sineşi străjuirea, nu ar fi fost silit în mijlocul silii fără voe a să pleca celor ce nu îl odihnesc pre el. De nu hotarul slobozeniei cu totul dela sineşi l-ar fi lăsat, nu i s'ar fi întâmplat lui întâmplări care îl leagă pre el de nevoe cu acealea, cărora a le sta împrotivă nu au putut.

Să nu laşi slobozeniia vreuniia din simţirile tale, o, omule, ca nu cumva iarăşi a te întoarce la dânsa să nu poţi. Odihna ádecă pre cei tineri numai îi vatămă: iară dezlegarea, şi pre cei desăvârşiţi, şi pre cei bătrâni. Cei ce din odihnă ádecă întru gândurile ceale reale vin, pot iarăşi a să întoarce întru străjuire şi a sta întru vieţuirea lor cea înaltă. Iară cei ce, prin nădeajdea lucrului, s'au lenevit spre străjuire, din vieţuirea cea înaltă spre răsipirea vieţii, robiţi s'au făcut.

Iaste cela ce în laturea vrăjmaşilor s'au bătut, şi în vreamea păcii moare. Şi iaste cela ce, cu pricina neguţătoriei, iase din viiaţă, şi bold în sufletul său priimeaşte. Nu când ne-am aluneca în ceva, atuncea să ne scârbim, ci când am petreace întru dânsa. Că alunecarea să întâmplă de multe ori şi celor

desăvârşiţi; iară a rămânea întru dânsa iaste omorâre desăvârşită. Iară scârba cu carea ne scârbim pentru alunecările noastre, în locul lucrării céiĭ curate ni să socoteaşte noao dela Daru. Cela ce cu nădeajdea pocăinţii să alunecă a doa oară, acesta cu vicleşug umblă cu Dumnezeu. Preste acesta necunoscut cade moartea, şi nu ajunge la vreamea nădeajdii sale lucrurile faptei bune a le împlini. Fieştecarele ce iaste răsipit cu simţirile, iaste răsipit şi cu inima.

Aicea îi zice pre cei ce pentru Dumnezeu să făţărnicesc cu nebunie, şi care sânt seamnele lor

Lucrarea inimii legătură iaste a mădulărilor celor mai dinnafară. Şi deaca cu socoteală o ar face cineva pre aceasta dupre Părinţii cei mai nainte de noi, arătat iaste dintru alte trei ce să văd întru el: cum că nu iaste legat întru căştigul cel trupesc, nici iubeaşte lăcomiia pântecelui, şi mâniia iaste departe dela dânsul cu totul. Că unde sânt aceaste trei – căştigul cel trupesc (măcar mic ar fi, sau mare), şi iuţimea hierii, şi biruirea îndrăcirii pântecelui – măcar de şi s'ar arăta cineva aseamenea sfinţilor celor dedemult, cunoaşte că dintru nerăbdarea celor dinlăuntru iaste dezlegarea celor dinnafară ale lui, şi nu din osebirea defăimării sufletului lui. Iară de nu, cum au defăimat ceaste trupeşti, şi blândeţea nu o au căştigat? Defăimării céiĭ cu socoteală îi urmează a nu fi legat cu ceva, şi defăimarea odihnii şi a dragostii oamenilor. Şi deaca cu gătire ar priimi cineva pagube pentru Dumnezeu bucurându-să, curat iaste dinlăuntru. Şi deaca nu va defăima pre cineva, pentru orbirile ceale ce sânt întru el, întru adevăr slobod iaste. Şi deaca nu să apropie cătră cela ce îl cinsteaşte pre el, sau şi nu are îngreţoşare cătră cela ce îl necinsteşte, acesta au murit lumii în viiaţa aceasta. Păzirea socotealii mai bună iaste mai presus decât toată vieţuirea carea să lucrează prin tot chipul şi prin toată măsura oamenilor.

Pentru a nu urî pre cel păcătos, ci a plânge şi a ne ruga pentru dânsul

Să nu urăşti pre cel păcătos. Că toţi sântem vinovaţi. Şi deaca pentru Dumnezeu te porneşti asupra lui, plângi pentru dânsul mai vârtos. Şi pentru ce îl urăşti pre el? Păcatele lui uraşte-le şi roagă-te pentru dânsul, ca să te asemenezi lui Hristos, carele nu s'au mâniiat asupra păcătoşilor, ci să ruga pentru dânşii. Nu vezi cum au plâns pentru Ierusalim? Că întru multe ne batjocorim şi noi dela diavolul. Şi pentru ce, pre cela ce s'au batjocorit ca şi noi de diavolul, cela ce ne batjocoreaşte pre noi, îl urâm? Şi pentru ce urăşti pre cel păcătos, o, omule? Oare, căci nu iaste drept ca tine? Şi unde iaste dreptatea ta, că nu ai dragoste? Pentru ce nu ai plâns pentru dânsul? Ci tu îl

goneşti pre dânsul. Că întru neştiinţă să pornesc oarecarii mâniindu-se, cei ce socotesc că sânt socotitori întru lucrurile păcătoşilor.

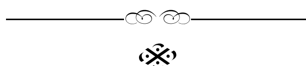
Fă-te propoveduitoriu al bunătăţii lui Dumnezeu, că nevreadnic fiind tu, te ocârmuiaşte, şi cum că datoriu eşti cu datorie multă, şi izbândirea lui nu să arată întru tine. Şi în locul lucrurilor celor mici care le faci, îţi dă ţie pre ceale mari. Nu chiema pre Dumnezeu drept, că dreptatea lui nu să cunoaşte întru lucrurile tale. Deşi David îl chiamă pre el drept şi adevărat, dar Fiiul lui ne-au arătat noao cum că mai vârtos bun iaste, şi izvor al bunătăţii. «Bun iaste», zice, «celor răi şi necredincioşi» (Luca 6: 35). Şi cum numeşti pre Dumnezeu drept, când ai ajunge la capul cel pentru plata lucrătorilor? «Priiatene, nu îţi fac ţie strâmbătate, voesc a da acestui mai de pre urmă ca şi ţie. De iaste ochiul tău viclean, că eu bun sânt?» (Matth. 20: 13-15). Cum iarăşi chiiamă omul pre Dumnezeu drept, când ar ajunge la capul cel pentru fiiul cel curvariu carele au răsipit bogăţiia întru desfrânare, când, întru singură umilinţa pre carea o au arătat, cum au alergat şi au căzut pre grumazul lui, şi stăpânire i-au dat lui preste toată bogăţiia sa? Că nimenea altul nu au zis pentru dânsul aceastea, ca să ne îndoim întru dânsul: ci însuşi Fiiul lui, el au mărturisit pentru dânsul aceastea. Unde iaste dreptatea lui Dumnezeu? Că eram păcătoşi, şi Hristos au murit pentru noi? [Rom. 5: 8] Iară deaca aicea iaste milostiv, să creadem cum că schimbare nu priimeaşte.

Să nu fie ca să socotim noi cândva nelegiuirea aceasta, ca să zicem cândva pre Dumnezeu nemilostiv. Că nu să schimbă osebirea lui Dumnezeu, precum morţii[1], şi nu căştigă ceva pre carea nu o are, sau de ceaia ce o are să lipseaşte, sau adăogire priimeaşte, precum zidirile. Ci ceaia ce o are Dumnezeu dintru început, o va avea de-a pururea până la sfârşitul cel fără sfârşit, şi o are, precum Fericitul Kirill au zis întru tâlcuirea Facerii. Teame-te, zice, din dragoste de dânsul, şi nu din numele cel aspru ce iaste pus pre el. Iubeaşte-l pre el, precum eşti datoriu a-l iubi pre el, şi nu pentru ceale ce vor să se dea dela dânsul, ci pentru ceale ce am luat, şi pentru singură lumea aceasta pre carea o au făcut pentru noi. Căci cine iaste carele ar putea să îi răsplătească lui? Unde iaste răsplătirea lui întru lucrurile noastre? Cine l-au plecat pre el dintru început a ne aduce pre noi întru zidire? Şi cine iaste carele îl roagă pre el pentru noi când ne facem nemulţemitori? Şi când nu eram odinioară, cine iaste carele au deşteptat pre trupul nostru acela spre viiaţă? Şi iarăşi, de unde cade înţeleagerea cunoştinţii în ţărână? O, minunata milostivire a lui Dumnezeu! O, îngrozire a Darului lui Dumnezeu şi Ziditoriului nostru! O, puteare cea de ajuns întru toate! O, nemăsurata

[1] «Ca muritorii, ca cei cei poartă moartea în ei» (Pr. D. Stăniloae, *Filocalia* vol. 10, p. 314, nota 367a. (N. ed.)

bunătate cea cătră firea noastră, pentru carea pre firea noastră a păcătoşilor iarăşi o sue la zidirea cea de a doa oară şi odihna lui! Cine iaste de ajuns cătră slava lui? Pre cela ce s'au lepădat de dânsul şi l-au hulit îl râdică, pre țărâna cea fără de socoteală o înnoiaşte, şi înțelegătoare şi cuvântătoare o face, şi pre mintea cea răsipită şi nesimțitoare, şi pre simțirile ceale răsipite, fire cuvântătoare şi vreadnică de Dumnezeiască înțeleagere le face. Că nu poate păcătosul de ajuns a înțeleage darul Învierii sale. Unde iaste gheenna carea poate a ne întrista pre noi? Şi unde iaste munca carea ne înfricoşază pre noi în multe părți şi biruiaşte pre veseliia dragostii lui? Şi ce iaste gheenna spre Darul Învierii lui, când ne va râdica pre noi din iad, şi va face pre stricăciosul acesta a să îmbrăca întru nestricăciune, şi pre cel ce au căzut în iad îl va râdica întru slavă?

O, socotitori, veniți şi minunați-vă! Cine, având minte înțeleaptă şi minunată, să va minuna dupre vrednicie de Darul Ziditoriului nostru? Sau va zice: Răsplătirea păcătoşilor ce fealiu iaste?[1] În locul răsplătirii céiĭ dreapte, El cu înviiare le răsplăteaşte lor, şi în locul stricăciunii trupurilor celor ce au călcat leagea lui, cu desăvârşită slavă a nestricăciunii îi îmbracă pre ei. Darul acesta iaste mai mare, ádecă după ce am greşit a ne înviia pre noi, decât acela, când nu eram, şi ne-au adus pre noi întru zidire. Slavă, Doamne, Darului tău celui fără de măsură. Iată, Doamne, valurile Darului tău a tăcea m'au făcut pre mine; că nu au rămas întru mine cugetare împrotiva mulțemirilor tale. Cu care guri ne vom mărturisi ție, Bunule Împărate, cela ce iubeşti viiața noastră? Slavă ție pentru amândoao lumile, pre care le-ai zidit spre creaşterea şi desfătarea noastră, aducându-ne pre noi dintru toate ceale ce le-ai zidit spre însăşi cunoştința Sfintei Slavei tale, de acum şi până în veac. Amin.

[1] Pentru păcătoşii cei ce s'au pocăit iaste cuvântul. Că zicând Domnul pentru Iuda aceasta, ádecă: «Bine ar fi fost lui, de nu s'ar fi născut omul acela» (Matth. 26: 24), au însemnat cum că de folos ar fi fost tuturor, celor ce fără de pocăință ş'au sfârşit viiața, a nu să naşte. Iară deaca a nu să naşte era bine lor, cu adevărat nici a înviia. Că înviiază ca, osândiți fiind, să se ducă în locul muncii céiĭ veacinice. Şi Domnul încă pentru munca ceaia ce va să-i priimească pre dânşii, aceasta ádecă: «Bine ar fi fost de nu s'ar fi născut», o au zis.

CUVÂNT al 61-lea

Pentru de unde să păzeaşte trezvirea cea ascunsă, carea înlăuntru în suflet să face. Şi de unde întră somnul şi răceala în minte, şi stinge sfânta fierbinţeală din suflet, şi omoară dorirea cea spre Dumnezeu din fierbinţeala celor duhovniceşti şi cereşti.

Nu iaste cu putinţă ca cei ce au poftele ceale bune opriţi să fie despre împrotivire de a le lucra pre aceastea, de nu va afla vicleanul încăpeare de rea pricină întru cei ce doresc binele. Şi iaste lucrul întru acest fealiu. La toată cugetarea poftei céiĭ bune întru începutul mişcării eiĭ urmează oarecarea răvnă, aseamenea cărbunilor focului întru fierbinţeala sa, şi aceasta să obicinuiaşte a îngrădi pre cugetarea aceasta, şi a goni dela ceale aproape de dânsa toată împrotivirea, şi împiedecarea, şi oprirea ceaia ce i să face eiĭ. Că tărie multă şi puteare negrăită are răvna aceasta a îngrădi pre suflet în tot ceasul despre trândăvire, sau de a nu să teame de năvălirile tuturor încungiurărilor. Şi întâia cugetarea aceasta ádecă iaste putearea poftei céiĭ sfinte, carea în firea sufletului fireaşte iaste răsădită. Iară răvna aceasta iaste cugetarea ceaia ce să porneaşte din putearea cea mânioasă carea iaste întru dânsa, ceaia ce dela Dumnezeu spre folos iaste pusă întru noi, ca să păzească pre hotarul firii de a trimite afară pre cugetarea slobozeniei eiĭ, spre împlinirea poftii céiĭ fireşti ceiia ce iaste în suflet: Carea iaste fapta bună, fără de carea bunătate nu lucrează cineva, şi să chiamă răvnă. Că aceasta iaste ceaia ce porneaşte, şi răvneaşte, şi aprinde, şi împuternicează pre om, dupre vreame şi vreame, a defăima trupul întru scârbele şi ispitele ceale înfricoşate care îl întâmpină pre dânsul, şi a-şi da spre moarte de-a pururea sufletul său, şi a să întâmpina cu putearea cea împrotivnică, pentru săvârşirea lucrului aceluia de care sufletul dorire au luat putearnică.

Că oarecarele om îmbrăcat întru Hristos, câine pre răvna aceasta o au numit întru cuvintele sale, şi păzitoriu al legii lui Dumnezeu. Carea iaste fapta cea bună. Că fapta bună leage a lui Dumnezeu să numeaşte. Însă să întăreaşte putearea aceasta a răvnii, şi să deşteaptă, şi să aprinde spre străjuirea casii în doao chipuri; şi slăbeaşte iarăşi, şi dormitează, şi să trândăveaşte în doao chipuri. Şi chipul cel dintâi, ádecă deşteptarea şi aprinderea eiĭ, să face când în om s’ar cugeta oarecarea teamere, înfricoşindu-l pre el pentru bunătatea pre carea o au căştigat, sau pre carea va să o căştige, nu cumva să va fura, ádecă s’ar prăpădi din ceva din ceale ce i să întâmplă şi îi urmează lui. Şi aceasta din Dumnezeiasca purtare de grijă să porneaşte, zic ádecă frica,

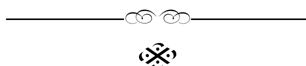
întru toți cei ce lucrează fapta bună întru adevăr, spre deşteptare şi spre răvna ceaia ce petreace în suflet, ca să nu dormiteaze.

Iară când frica aceasta s'ar porni în fire, răvna cea numită de noi câine, zioa şi noaptea ca un cuptoriu arzând să înfierbântă şi deşteaptă pre fire. Şi dupre asemănarea Heruvimilor să deşteaptă, şi ia aminte la cei din împrejurul eiĭ în tot ceasul. Şi precum zice omul cel de mai sus zis, cel întru Hristos îmbrăcat, deaca vreo pasere ar treace împrejurul eiĭ, să mişcă şi latră cu pornire preaiute şi negrăită. Şi frica aceasta când s'ar face despre trup, satanicească iaste. Căci s'au îndoit de purtarea de grijă a lui Dumnezeu întru credința sa, şi au uitat cum să grijaşte Dumnezeu şi poartă de grijă de cei ce să nevoesc pentru fapta bună, a-i cerceta pre dânşii în tot ceasul, precum şi Duhul cel Sfânt prin gura Prorocului zice: «Ochii Domnului spre cei drepți», şi cealelalte (Ps. 33: 16). Şi iarăşi: «Întărire iaste Domnul celor ce să tem de el» (Ps. 24: 14). Şi însuşi ca despre fața sa au zis celor ce să tem de el: «Nu vor veni cătră tine reale, şi bătae nu să va apropiia de lăcaşul tău» (Ps. 90: 10).

Iară când pentru suflet s'ar face frica, pentru ceale ce să întâmplă şi urmează faptei bune, ca să nu pătimească furare, sau vătămare să aibă despre vreuna din pricini, gândul acesta Dumnezeesc iaste, şi grijă bună, şi din Proniia lui Dumnezeu iaste mâhniciunea aceasta şi chinuirea. Şi iarăşi al doilea chip, ádecă tăriia şi aprinderea câinelui, iaste când spre mai mult ar creaşte pofta faptei bune în suflet. Că dupre cât pofta în suflet creaşte, dupre atâta şi câinele acesta să aprinde: care iaste răvna cea firească pentru fapta bună. Iară întâia pricină a răcealii eiĭ iaste când dorirea aceasta ar conteni şi s'ar împuțina în suflet. Iară a doa iaste când al nădăjduirii şi al îndrăznealii oarecare gând ar întra în suflet, şi ar petreace întru dânsul, şi ar nădăjdui omul, şi ar cugeta, şi ar socoti cum că nu îi iaste lui frică despre oarecarea puteare că îl va vătăma pre el. Şi dintru aceasta dezleagă dela dânsul armele răvnii, şi să face ca o casă fără de păzire. Şi adoarme câinele, şi lasă străjuirea la multă vreame.

Din gândul acesta să fură ceale mai multe din casele ceale gândite. Şi aceasta să face când s'ar întuneca curățeniia strălucirii sfintei cunoştinței aceiia carea iaste în suflet. Şi de unde să întunecă aceasta? Fără numai deaca gând oarecare preasupțire al mândriei ar fi întrat în suflet şi s'au încuibat acolò, sau ar fi urmat omul mai mult grijii cestor trecătoare, sau întâmpinării céiĭ dease a lumii, ceiia ce îl amăgeaşte pre el, sau din pântece, doamna tuturor realelor. Că totdeauna când ar veni nevoitoriul spre întâmpinarea lumii, îndată sufletul lui slăbeaşte. Mai vârtos întru întâmpinarea femeii. Aşijderea încă şi când spre întâmpinarea celor mulți, carii singuri de nevoe din slava

deşartă îi zdrobesc sufletul lui. Şi de să cade în scurt a zice, aseamenea iaste mintea celui ce fuge (când s'ar întâmpina cu lumea), cârmaciului celui ce în linişte umblă în mare, şi de năprasnă au căzut în mijlocul pietrilor, şi să înneacă. Iară Dumnezeului nostru fie-i slavă, stăpânire, cinste şi mare cuviinţă în veaci. Amin.

C U V Â N T al 62-lea

Pentru ceale trei chipuri ale cunoştinţii, şi pentru osebirea lucrării lor şi a înţeleagerilor lor. Şi pentru credinţa sufletului, şi pentru bogăţiia cea tainică carea iaste ascunsă întru dânsa. Şi câtă osebire are cunoştinţa lumii aceştiia, întru chipurile eiĭ, de prostimea credinţii.

ufletul cela ce în cărările vieţuirii şi în calea credinţii călătoreaşte, şi pre aceasta de multe ori o au isprăvit, deaca s'ar întoarce iarăşi la chipurile cunoştinţii, îndată şchiopetează din credinţă şi lipseaşte dintru dânsul putearea eiĭ cea înţelegătoare, carea din schimbările sprijinirilor să arată în sufletul cel curat, şi care fără de cercare întru aceasta petreace cu prostime întru toate ceale ale sale. Că sufletul care odată s'au dat pre sineşi lui Dumnezeu cu credinţă, şi prin mult iscus au priimit gustarea ajutoriului lui, iarăşi de sineşi nu să grijaşte, ci cu spăimântarea şi cu tăcearea i să astupă gura, şi a să întoarce iarăşi la chipurile cunoştinţii sale şi a petreace întru dânsele nu are stăpânire. Ca nu cumva prin împrotivirea lor să se lipsească de purtarea de grijă a lui Dumnezeu, ceaia ce pre ascuns îl cercetează pre el neîncetat, şi să grijaşte de el, şi nelipsit îi urmează lui în tot chipul. Că s'au înnebunit, socotindu-se pre sineşi că iaste îndestulat a să griji de sineşi prin putearea cunoştinţii sale. Că întru cei ce răsare lumina credinţii, deaciia nu mai obrăznicesc a să ruga pentru sineşi, nici a ceare dela Dumnezeu, dă-ne noao aceasta, sau ia dela noi aceasta, nici să grijesc de sineşi în tot chipul. Căci cu ochii cei înţelegători ai credinţii în tot ceasul văd purtarea de grijă cea părintească, umbrindu-i pre ei dela adevăratul Părintele acela carele covârşaşte cu multă dragostea sa cea fără de măsură pre toată părinteasca iubire, şi poate şi are tărie mai presus de toţi a ne ajuta noao prea cu prisosinţă, mai presus de ceaia ce cearem, şi cugetăm, şi gândim.

Că cunoştinţa împrotivnică iaste credinţii; iară credinţa iaste dezlegare întru toate ceale ale sale a legilor cunoştinţii, însă nu a céiĭ duhovniceşti zicem. Că aceasta iaste hotărârea cunoştinţii, că fără de ispitire şi fără de cercare a face vreun lucru nu are stăpânire, ci cearcă, de iaste cu putinţă a să face ceaia ce cugetă şi voiaşte. Dar credinţa ce? Când cineva s'ar apropiia la dânsa nu drept, întru dânsul a petreace nu să pleacă.[1]

---

[1] Mai luminat o ar zice cineva aceastaşi aşa: «Iară credinţa iaste una, carea lângă cel ce nu să apropie de dânsa cu dreptate, a petreace nu să pleacă». Căci cu adevărat, când cineva nu drept, ádecă fără de evlavie şi cu iscodire s'ar apropiia la credinţă, nu să străluceaşte cu lumina eiĭ, ci iarăşi întru întunearecul necredinţei să cufundă.

Cunoştinţa fără de cercare şi fără de învârtirea chipurilor, nici cunoscută a fi să poate. Şi acesta iaste semnul îndoirii pentru adevăr. Iară credinţa o înţeleagere curată şi proastă caută, carea iaste departe despre tot vicleşugul, şi despre a căuta chipuri. Vezi cum să împrotivesc una altiia! Casa credinţii cugetare pruncească iaste, şi inimă proastă. Că «întru prostimea», zice, «inimii lor slăviia pre Dumnezeu» (Colas. 3: 22); şi: «De nu vă veţi întoarce, şi să vă faceţi ca pruncii, nu veţi întra întru Împărăţiia Ceriurilor» (Matth. 18: 3). Iară cunoştinţa amânduror acestora vrăjmaşă iaste şi împrotivnică.

Cunoştinţa hotar iaste al firii, carea o păzeaşte pre dânsa întru toate cărările eiĭ. Iară credinţa mai presus de fire lucrează pre a sa călătorie. Cunoştinţa pre tot lucrul ce răsipeaşte pre fire nu să ispiteaşte a-l lăsa către sineşi, ci să depărtează despre dânsul. Iară credinţa cu lesnire îl sloboade, şi zice: «Pre aspidă, zice, şi pre vasilisc vei încăleca, şi vei călca preste leu şi preste bălaur» (Ps. 90: 13). Cunoştinţii, frica îi urmează; iară credinţii, nădeajdea. Că precât cineva întru chipurile cunoştinţii călătoreaşte, pre atâta de frică legat să face, şi slobozeniei aceştiia a să învrednici nu poate. Iară cela ce urmează credinţii, îndată iaste slobod şi de-sineşi-stăpânitoriu, şi ca un fiiu al lui Dumnezeu întru toate lucrurile întru slobozenie unelteaşte cu stăpânire. Omul îndrăgind credinţa aceasta, ca un Dumnezeu unelteaşte pre toate firile zidirii. Că întru credinţă iaste stăpânirea, zidire noao a zidi, dupre asemănarea lui Dumnezeu: «Ai voit», zice, «şi toate au stătut înaintea ta» (cf. Iov 23: 13). Şi de multe ori dintru nefiinţă pre toate poate să le facă. Iară cunoştinţa, fără de materie a face ceva nu poate. Cunoştinţa, pre ceaia ce nu iaste dată firii, nu obrăzniceaşte a o lucra. Şi cum? Căci firea cea curgătoare a apei nu priimeaşte pre spatele sale urmele trupului, şi pre cela ce să apropie de foc, îl arde pre el, şi deaca ar obrăznici asupra acestora, primejdie îi urmează lui.

Dintru aceastea cunoştinţa întru păzire să păzeaşte, şi a treace hotarul acestora nicidecum nu să pleacă. Iară credinţa, întru stăpânire le treace pre aceastea, şi zice cum că «de vei treace prin foc, nu te va arde pre tine, şi râurile nu te vor înneca pre tine» (Isaia 43: 2). Şi pre aceastea de multe ori credinţa le-au lucrat înaintea a toată zidirea. Şi de s'ar fi dat cunoştinţii loc acolò a să ispiti întru aceastea, nicidecum nu avea a să pleca. Că prin credinţă mulţi în văpae au întrat, şi pre putearea cea arzătoare a focului o au înfrânat, şi fără de vătămare prin mijlocul eiĭ trecea, şi pre spatele mării ca pre uscat au umblat. Şi aceastea toate mai presus de fire sânt, şi împrotivnice chipurilor cunoştinţii, şi o au arătat pre dânsa deşartă întru toate chipurile eiĭ, şi întru legile eiĭ. Văzut-ai pre cunoştinţă cum îşi păzeaşte hotarăle firii? Văzut-ai pre credinţă, cum mai presus de fire treace, şi îşi face cărarea călătoriei sale? Cinci mii de ani, sau puţin mai jos sau mai presus de aceasta, chipurile cunoştinţii pre lume o ocârmuia, şi nicidecum a-şi râdica omul capul său din pământ şi a simţi tăriia

Ziditoriului său nu au putut, până când Credința noastră au răsărit, şi din osteneala lucrării céiĭ pământeşti pre noi ne-au slobozit, şi din supunerea cea deşartă, din cea după răspândirea ceaia ce înzadar să face. Şi acum încă iarăşi, când am aflat marea cea fără de turburare şi vistieriia cea nelipsită, cătră izvoară smerite dorim a ne abate. Nu iaste cunoştință carea să nu fie întru lipsă, măcar de şi foarte ar fi bogată. Iară pre vistieriile credinții Ceriul şi pământul nu le încap. Nu să lipseaşte vreodată de ceva cela ce de nădeajdea credinții iaste răzămat cu inima. Şi când nimic nu are, prin credință pre toate le are, precum iaste scris, cum că «câte veți ceare întru rugăciune şi întru credință, veți lua» (Matth. 21: 22). Şi iarăşi: «Domnul aproape iaste, de nimic nu vă grijiți» (Filip. 4: 5-6).

Cunoştința de-a pururea chipuri caută spre străjuirea celor ce o au pre dânsa. Iară credința zice: «De nu va zidi Domnul casa şi va păzi cetatea, înzadar au priveghiiat cela ce păzeaşte, şi îndeşert s'au ostenit cela ce zideaşte» (Ps. 126: 1). Niciodată cela ce cu credință să roagă, în chipuri unelteaşte şi petreace. Căci cunoştința în tot locul pre frică o laudă, precum au zis înțeleptul: «Cela ce să teame», zice, «cu inima, iaste fericit» (Sirah 34: 14). Dar credința ce? «S'au temut», zice, «şi au început a să cufunda» (Matth. 14: 30). Şi iarăşi: «Nu ați luat», zice, «duhul robiei spre frică, ci duhul punerii de fii» (Rom. 8: 15), spre slobozeniia credinții şi a nădejdii lui Dumnezeu. Şi iarăşi: «Să nu faci cruțare despre dânşii, nici să fugi dela fața lor». Totdeauna fricii îi urmează îndoirea; şi frica, cercării; şi cercarea, chipurilor; şi chipurile, cunoştinții. Şi întru iscodirea aceasta şi cercarea, de-a pururea frica şi îndoirea cunoscută iaste. Căci nu în toată vreamea întru toate face îndreptare cunoştința, precum întru ceale dintâiu am arătat. Că de multe ori întâmpină pre suflet întâmplări, şi năpădiri greale, şi pricini multe, pline de primejdii, la care nicidecum cunoştința şi chipurile înțelepciunii a ajuta ceva de acolò pot. Şi iarăşi, întru ceale greale, care nu sânt cuprinse de toată putearea şi de hotarul cunoştinții céiĭ omeneşti, credința niciodată nu să biruiaşte de vreuna dintru dânsele. Că ce ajunge cunoştința cea omenească să ajute întru războaele ceale arătate, sau cătră firile ceale nevăzute, şi cătră puterile ceale trupeşti împreună cu altele multe? Văzut-ai neputința puterii cunoştinții şi tăriia puterii credinții? Cunoştința de toate ceale streine de fire opreaşte pre ucenicii eiĭ a să apropiia. Iară vezi aicea putearea credinții, şi ce porunceaşte celor ce să fac ucenicii eiĭ.

«Întru numele mieu», zice, «draci veți scoate, şerpi veți lua, şi de ați bea otravă, nu vă veți vătăma» (Marco 16: 17-18). Cunoştința, tuturor celor ce călătoresc în calea eiĭ le porunceaşte dupre legile eiĭ, mai nainte de început întru toate săvârşitul a-l cerca, şi aşa a înceape; ca nu cumva cu anevoe de aflat sfârşitul lucrului prin hotarul puterii céiĭ omeneşti făcându-să sau aflându-să,

cu osteneala îndeşert să se ostenească. Şi cu neputinţă şi cu anevoe de a să face să se afle lucrul. Iară credinţa ce zice? «Toate sânt cu putinţă celui ce creade» (Marco 9: 23). Că nimic nu îi iaste cu neputinţă lui Dumnezeu. O, bogăţie negrăită, şi mare bogată întru valurile sale şi întru vistieriile sale ceale minunate, ceale ce să răvarsă din putearea credinţii! O, de câtă îndrăzneală plină, şi de câtă dulceaţă şi nădeajde iaste plină călătoriia cea împreună cu dânsa! Şi sarcinile eiĭ cât sânt de uşoare! Şi lucrarea eiĭ câtă dulceaţă are!

Întrebare: Cela ce s'au învrednicit a gusta dulceaţa credinţii, şi iarăşi s'au întors cătră cunoştinţa sufletului, întru ce să osebeaşte lucrul lui?

Răspundere: Cu cela ce au aflat mărgăritariu de mult preţ, şi l-au schimbat pre el pre un ban de aramă; cu cela ce ş'au lăsat slobozeniia cea de sineşi stăpânitoare, şi s'au întors la chipurile sărăciei ceale pline de frică şi de teamere.

Nu iaste prihănită cunoştinţa, ci credinţa iaste mai înaltă decât dânsa. Şi deaca vom prihăni, nu cunoştinţa o prihănim – să nu fie! –, ci ca să osebim chipurile ceale schimbate, întru care călătoreaşte împrotiva credinţii, şi cum cu ceatele dracilor să rudeaşte. Pre care după aceastea le vom osebi arătat. Şi câte treapte sânt întru care călătoreaşte întru dânsele cunoştinţa; şi carea iaste osebirea ceaia ce să face întru fieştecare dintru dânsele; şi în care înţeleageri să deşteaptă întru fieştecare chip, când ar petreace întru dânsele; şi prin care din chipurile aceastea (când ar călători întru dânsele) să împrotiveaşte credinţii şi iase afară de fire; şi carea iaste osebirea cea întru dânsa, şi întru carea rânduială (când ş'ar întoarce scóposul eiĭ cel dintâi) vine întru firea eiĭ şi îşi aşează treapta înaintea credinţii întru bună vieţuire; şi până când face a ajunge la osebirea rânduialii sale; şi cum treace dela aceastea la ceale mai înalte decât aceastea; şi care sânt chipurile rânduialii ceiialalte, ádecă ale céiĭ dintâi; şi când să împreunează cunoştinţa cu credinţa, şi să face cu dânsa una, şi să îmbracă dintru dânsa cu cugetări înfocate, şi să aprinde prin Duhul, şi căştigă aripi ale nepătimirii, şi să înalţă din slujirea celor pământeşti în laturea Ziditoriului său, împreună cu alte chipuri. Însă acum ni să cuvine noao a şti cum că credinţa, şi treaptele eiĭ, şi lucrarea lor, mai înaltă iaste decât cunoştinţa.

Şi cunoştinţa aceasta prin credinţă să săvârşaşte, şi căştigă puteare a să sui în sus, şi a simţi pre cel mai înalt decât toată simţirea, şi a vedea raza acea necuprinsă prin minte şi prin cunoştinţa zidirilor. Iară cunoştinţa treaptă iaste, prin carea să sue cineva la înălţimea credinţii. Şi când ar ajunge aproape de dânsa, nu mai are iarăşi trebuinţă de dânsa. «Că acum», zice, «din parte cunoaştem, şi din parte înţeleagem. Iară când va veni săvârşirea, cea din parte să strică» (1 Cor. 13: 9-10). Deci credinţa, acum, ca înaintea ochilor ne arată

noao adevărul săvârşirii. Şi prin credința noastră ne deprindem aceale necuprinse şi neînțelease, iară nu prin cercarea şi putearea cunoştinții.

Aceastea sânt lucrurile dreptății: postul, milosteniia, priveghiiarea, sfințeniia şi cealelalte care prin trup să lucrează; dragostea cătră aproapele, smerita cugetare a inimii, ertarea greşalelor, pomenirea bunătăților, cercarea tainelor celor ce sânt întru Sfintele Scripturi acoperite, cugetarea cea de-a pururea a minții întru lucrurile ceale mai bune, ca să păzească hotarăle patimilor sufletului, şi cealelalte fapte bune, care prin suflet să săvârşesc. Aceastea toate au trebuință de cunoştință. Că cunoştința aceasta le păzeaşte pre dânsele, şi le învață pre iale rânduiala lor. Şi toate aceastea încă treapte sânt, prin care sufletul să sue la înălțimea cea mai înaltă a credinții, şi fapte bune să numesc. Iară viețuirea credinții iaste mai presus de fapta bună, şi lucrarea eiĭ nu iaste lucrare, ci odihnă desăvârşită, şi mângâiare, şi cuvinte în inimă, şi întru cugetările sufletului să săvârşaşte. Şi toate chipurile ceale minunate ale viețuirii céiĭ duhovniceşti – a cărora lucrarea lor iaste simțire întru viiața cea duhovnicească, şi desfătare, şi îndulcire a sufletului, şi dorire, şi bucurie întru Dumnezeu – şi cealelate câte să dau prin viețuirea aceaia sufletului celui vreadnic de Darul Fericirii céiĭ de acolò, şi câte ca întru amelințare întru Dumnezeeştile Scripturi, [toate] prin credință să săvârşesc de aicea dela Dumnezeu cel bogat întru Darurile sale.

Nedumerire: Iară deaca ar zice cineva cum că deaca toate bunătățile aceastea, şi lucrurile faptei bune ceale mai nainte zise, şi depărtarea de ceale reale, şi despărțirea gândurilor celor supțiri care răsar în suflet, şi luptarea cea cu gândurile, şi lupta cea cătră patimile ceale zădărâtoare, şi cealelalte, fără de care nici însăşi credința nu poate a-ți arăta ție putearea eiĭ întru lucrarea sufletului, deaca pre toate aceastea cunoştința le săvârşaşte, cum să socoteaşte cunoştința împrotivnică credinții?

Dezlegare a nedumeririi: Şi zicem cum că trei chipuri sânt gândite, prin care cunoştința să sue şi să pogoară, şi precum schimbare în chipuri, întru care umblă întru dânsele, aşa înlăuntru şi întru aceasta schimbare să face, şi pentru aceasta vatămă, şi ajută. Şi trei chipuri sânt: trupul, sufletul şi duhul. Şi deşi una iaste cunoştința în firea eiĭ, însă cătră laturile aceastea ale celor gândite şi simțite, şi să supțiiază, şi îşi schimbă chipurile sale şi lucrările înțeleagerilor sale. Şi ascultă deaciia şi rânduiala lucrării eiĭ, şi pricinile pentru care să vatămă şi ajută. Cunoştința dare iaste dela Dumnezeu firii celor cuvântători, carea din începutul zidirii lor s'au dat, şi iaste proastă[1], şi nu să împărțeaşte cu firea sa, precum nici lumina Soarelui, şi dupre lucrarea eiĭ căştigă schimbări şi împărțiri.

[1] Adecă curată.

C U V Â N T al 63-lea

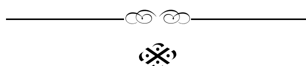
Pentru întâia rânduială a cunoştinţii, ádecă céiĭ trupeşti

ând poftii céiĭ trupeşti cunoştinţa îi urmează, chipurile aceastea le adună: bogăţiia, slava deşartă, împodobirea, odihna trupului, sârguinţa înţelepciunii céiĭ cuvântătoare, carea să potriveaşte la ocârmuirea lumii aceştiia şi izvoraşte înnoirile aflărilor, şi ale meşteşugurilor, şi ale învăţăturilor, şi cealelalte care încununează pre trup în lumea aceastã văzută. Din chipurile aceastea să face împrotivnică credinţii, precum am şi zis şi am rânduit; carea cunoştinţă goală să numeaşte, fiindcă iaste goală de toată Dumnezeiasca grijă, şi neputinţă dobitocească aduce înlăuntru asupra minţii, pentru căci iaste stăpânită cu totul de trup. Şi desăvârşit grija eiĭ în lumea aceasta iaste. Aceasta iaste măsura cunoştinţii, că iaste cu totul puteare gândită, şi ocârmuitoriu ascuns al omului, şi sârguinţă Dumnezeiască carea îl cercetează pre dânsul şi desăvârşit îl grijaşte. Şi purtării de grijă a lui Dumnezeu ocârmuirile nu le socoteaşte, ci fieştecarea bunătate ce iaste întru om, şi mântuirea lui cea despre cei ce îl vatămă pre el, şi luarea aminte a lui cea firească despre ceale greale, şi cea despre împrotivirile ceale multe care urmează firii noastre pre ascuns şi arătat, întru sârguinţa sa şi întru năravurile lui i să pare a fi. Aceastã măsură a cunoştinţii céiĭ bârfitoare întru a sa purtare de grijă toate a fi le socoteaşte, dupre cei ce zic cum că nu iaste ocârmuire a acestora ce să văd. Însă afară de grija cea neîncetată şi de frica pentru trup, a fi nu poate. Pentru aceasta îl ţine pre dânsul împuţinarea de suflet, şi întristarea, şi deznădăjduirea, şi frica dracilor, şi teamerea cea dela oameni, şi veastea tâlharilor, şi auzirile morţilor, şi grija boalelor, şi grijirea sărăciei şi a lipsirii trebuinţii, şi frica morţii, şi frica patimilor, şi a hiarălor celor reale, şi cealealalte asemenea acestora, care sânt ca marea ceaia ce să turbură de valuri în tot ceasul nopţii şi al zilii, şi izvoraşte asupra lor. Căci nu ştie a-şi arunca grija sa la Dumnezeu întru nădăjduirea credinţii céiĭ întru dânsul. Pentru aceasta cu măestrii şi cu vicleşuguri întru toate ceale ale sale petreace. Iară când ar fi nelucrătoare chipurile măestriilor eiĭ întru vreoarecarea pricină, şi nu ar vedea pre purtarea de grijă cea tainică, să luptă cu oamenii cei ce o împiiádecă pre dânsa şi i să împrotivesc eiĭ.

Întru cunoştinţa aceasta răsădit iaste pomul cunoştinţii celor buni şi a celor răi, care dezrădăcinează pre dragoste. Şi aceasta cearcă prihanele ceale mici ale celoralalţi oameni, şi pricinile şi neputinţele lor, şi găteaşte pre om a aşeza ceale ce i să par, şi a grăi împrotivă cu cuvintele, şi a vicleni întru măestrii şi întru vicleşuguri reale, şi întru cealelalte chipuri care ocărăsc pre om. Aceasta înlăuntru să face, şi întru aceasta iaste îngâmfarea şi mândriia: căci că întru sineşi pune tot lucrul bun, şi nu îl înalţă spre Dumnezeu.

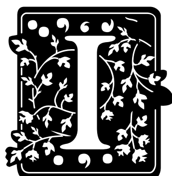
Iară credința, Darului socoteaşte lucrurile eiĭ. Pentru aceasta şi a să înălța nu poate, dupre cum iaste scris: «Toate le pociu întru Hristos, cel ce mă împuternicează pre mine» (Filip. 4: 13). Şi iarăşi: «Însă nu eu, ci Darul lui Dumnezeu cela ce iaste împreună cu mine» (1Cor. 15: 10). Şi ceaia ce o au zis fericitul Apostol, cum că «cunoştința îngâmfează» (1Cor. 8: 1), pentru cunoştința aceasta au zis, carea nu iaste împreunată cu credința şi cu nădeajdea cea întru Dumnezeu, şi nu pentru cunoştința cea adevărată au zis – să nu fie!

Cunoştința adevărului întru toată smereniia face desăvârşit pre sufletul celor ce o au pre dânsa, precum pre Moisi, şi pre David, şi pre Isaia, şi pre Petru, şi pre Pavel, şi pre ceialalți sfinți carii s'au învrednicit cunoştinții aceştii desăvârşit, dupre măsura firii céiĭ omeneşti. Şi din videniile ceale schimbate, şi din descoperirile ceale Dumnezeeşti, şi din vedearea cea înaltă a celor duhovniceşti, şi din tainele ceale negrăite înghițită să face cunoştința lor totdeauna dintru ceale aseamenea acestora, şi cenuşă şi țărână să numără sufletul lor întru ochii lor. Iară cunoştința ceaialaltă dupre cuviință să îngâmfează, căci întru întunearec umblă, şi dintru asemănarea celor de pre pământ cearcă pre ceale ce sânt ale eiĭ, şi nu cunoaşte că iaste ceva mai înalt decât ea. Şi toți încă de înălțare să răpesc, pentru căci sânt ei pre pământ, şi în trup petreacerea lor îşi cumpănesc, şi întru lucrurile lor să răzimă, şi nu cugetă de ceale necuprinse şi neînțelease cu mintea lor. Până când în valurile aceastea ar fi înnotând, o pătimesc aceasta. Iară sfinții pre fapta bună cea slăvită a Dumnezeirii o săvârşesc. Şi lucrarea lor sus iaste, şi nu să abate înțeleagerea lor a să griji pentru aflări şi pentru gândurile ceale deşarte. Că cei ce întru lumină umblă nu pot a să rătăci. Pentru aceasta, toți cei ce s'au rătăcit din lumina cunoştinții Fiiului lui Dumnezeu şi s'au abătut dela adevăr, întru cărările aceastea umblă. Aceasta iaste rânduiala cunoştinții cea dintâi, întru carea cineva urmează poftii trupului. Pre aceasta o prihănim, şi împrotivnică nu numai credinții, ci şi la toată lucrarea faptei bune o hotărâm.

CUVÂNT al 64-lea

Pentru a doao rânduială a cunoştinţii

ară când [ar fi] lăsând cineva rânduiala cea dintâi, şi întru cugetările şi poftele sufletului s'ar întoarce, aceaste înainte-scrise bunătăţi le lucrează întru înţeleagerile sufletului, împreună cu simţirile ceale în trup, întru lumina firii eiĭ. Iară aceastea sânt postul, rugăciunea, milosteniia, citirea Dumnezeeştilor Scripturi, chipurile faptei bune, lupta împrotiva patimilor, şi cealelalte. Că pre toate lucrurile ceale bune, şi pre osebirile ceale bune care să văd în suflet, şi pre chipurile ceale minunate, care în curtea lui Hristos au slujire întru a doa aceasta rânduială a cunoştinţii le săvârşaşte Duhul cel Sfânt întru lucrarea puterii eiĭ. Şi aceasta îndreptează inimii cărările, care cătră credinţă ne povăţuesc pre noi, şi întru dânsa adunăm merinde veacului celui adevărat. Însă şi până la aceastea încă trupească iaste cunoştinţa, şi alcătuită. Şi întru dânsa iaste calea carea ne povăţuiaşte pre noi, şi ne trimite la credinţă. Ci iaste şi rânduială mai înaltă decât aceasta. Şi deaca cineva va spori înainte, află a să sui întru dânsa prin ajutoriul lui Hristos, când îşi va pune temeliia lucrării eiĭ întru liniştea cea despre oameni, şi întru citirea Scripturilor, şi întru rugăciune, şi întru cealelalte bunătăţi, întru care să săvârşesc măsurile cunoştinţii céiĭ a doa, şi întru dânsa să lucrează toate bunătăţile: carea să şi numeaşte cunoştinţă a lucrurilor. Căci întru lucrurile ceale simţite prin simţirile ceale trupeşti îşi săvârşaşte lucrul său întru rânduiala cea mai din afară. Amin.

C U V Â N T al 65-lea

Pentru a treia rânduială a cunoştinţii, carea iaste rânduiala săvârşirii

eci cum să supţiiază cineva, şi căştigă pre cea duhovnicească, şi să aseamănă petreacerii Puterilor celor nevăzute, care slujesc nu cu lucrarea cea simţită a lucrurilor, ci cu ceaia ce să săvârşaşte întru grija minţii, ascultă: Când cunoştinţa s'ar înălţa din ceaste pământeşti, şi din grija lucrării lor, şi ar înceape a face cercare a cugetărilor sale întru ceale acoperite înlăuntrul ochilor, şi prin oarecare chip ar defăima lucrurile dintru care strâmbirea patimilor să face, şi s'ar întinde pre sineşi în sus, şi ar urma credinţii întru grija veacului celui ce va să fie, şi întru doririle ceale făgăduite noao, şi întru cercarea tainelor celor ascunse, atuncea credinţa aceasta o înghite pre cunoştinţa aceasta, şi să întoarce, şi o naşte pre dânsa dintru început, cât să face ea toată cu totul Duh.

Atuncea poate a zbura cu aripi în laturile celor fără de trupuri, şi a să atinge de adâncul mării céiĭ nepipăite, înţelegând ocârmuirile ceale Dumnezeeşti şi minunate, care sânt în firile celor gândite şi simţite. Şi cearcă tainele ceale duhovniceşti, care prin minte dreaptă şi supţire sânt pricepute. Atuncea simţirile ceale din lăuntru să deşteaptă spre lucrarea Duhului, dupre rânduiala ceaia ce să face întru petreacerea aceaia a nemuririi şi a nestricăciunii. Căci pre înviiarea cea gândită, ca în taină, dintru ceale de aicea o au priimit, spre mărturie adevărată a înnoirii tuturor.

Aceastea sânt ceale trei chipuri ale cunoştinţii întru care împreunată iaste toată călătoriia omului în trup, şi în suflet, şi întru duhul. De unde şi înceape cineva a socoti mijlocul celui rău şi al celui bun. Şi până când va eşi el din lumea aceasta, înlăuntru întru aceaste trei măsuri cunoştinţa sufletului lui întră. Şi plinirea a toatei nedreptăţi şi a păgânătăţii, şi plinirea a toatei dreptăţi şi a atingerii de adâncul tuturor tainelor Duhului, o cunoştinţă lucrează întru ceale zise trei măsuri; şi întru dânsa iaste toată mişcarea minţii, când să sue, sau să pogoară întru ceale bune, sau întru ceale reale, sau întru ceale de mijloc. Iară măsurile aceastea le numesc Părinţii fire, afară de fire, şi mai presus de fire. Şi aceastea sânt laturile ceale trei întru care să sue şi să pogoară pomenirea sufletului celui cuvântătoriu, dupre cum s'au zis. Căci când în fire lucrează cineva dreptatea, [atunci] sau mai presus de fire să răpeaşte întru pomenirea eiĭ, întru vedearea lui Dumnezeu dinnafară de fire, sau iase afară să pască porcii, ca cela ce ş'au pierdut bogăţiia socotealii sale, carele lucra împreună cu mulţimea dracilor.

Poftoríre în scurt a celor trei cunoştinţe

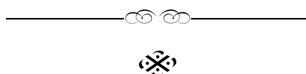
Întâia rânduială a cunoştinţii răceaşte pre suflet despre lucrurile alergării în urma lui Dumnezeu. A doa îl înfierbintează pre dânsul spre alergarea cea grabnică la ceale din treapta credinţii. Iară a treia iaste odihna cea despre lucrare: carea iaste chip al [veacului] celui ce va să fie, şi cu singură cugetarea minţii să desfătează întru tainele celor ce vor să fie. Dar fiindcă încă nu s'au înălţat firea desăvârşit din rânduiala murirei şi a greutăţii trupului, şi nu s'au făcut desăvârşită întru duhovniceasca aceaia carea iaste mai înaltă decât ceaialaltă ce să abate, nu iaste putincioasă şi cătră săvârşirea ceaia ce nu are lipsire de slujire, şi în lumea muririi a fi, şi a-şi lăsa firea trupului desăvârşit. Şi până când încă întru aceasta s'ar învârti, întru schimbare să face întru aceasta şi întru aceaia. Şi deodată, ca un scăpătat şi sărac, sufletul lui slujaşte întru a doa rânduială, cea de mijloc, întru fapta bună cea în fire pusă lucrată a fi prin firea trupului.

Şi în vreame, dupre cei ce au luat Duhul punerii de fii în taina slobozeniei, priimeaşte Darul Duhului, dupre vredniciia celui ce l-au dat pre el, şi iarăşi să întoarce întru smereniia lucrurilor lui. Iară aceastea sânt ceale prin trup. Şi aceasta le păzeaşte pre iale, ca nu cumva să îl robească pre dânsul vrăjmaşul întru amăgirile ceale ce să află în veacul acest viclean, şi întru cugetările ceale turburate şi abătute. Că în cât iaste omul dinjosul acoperemântului uşii trupului încuiat, nu are nădăjduire. Căci nu iaste desăvârşită slobozenie în veacul cest nesăvârşitoriu. Că toată lucrarea cunoştinţii, întru lucrare şi petreacere iaste. Iară lucrarea credinţii nu întru lucruri să lucrează, ci întru cugetările ceale duhovniceşti prin lucrare goală a sufletului să împlineaşte, şi mai presus iaste de simţiri. Căci credinţa mai supţire iaste decât cunoştinţa, precum iaste cunoştinţa decât lucrurile ceale simţite. Că toţi sfinţii carii s'au învrednicit a afla vieţuirea aceasta (carea iaste uimire întru Dumnezeu), întru putearea credinţii petrec întru desfătarea vieţuirii aceii mai presus de fire.

Iară credinţa zicem, nu cu carea creade cineva întru osebirea celor închinate şi Dumnezeeşti Feaţe, şi întru prea aleasa şi osebita fire a însăşi Dumnezeirii, şi întru iconomiia cea minunată, cea întru omenire, întru priimirea firii noastre, deşi aceasta iaste înaltă foarte. Însă credinţa carea din lumina Darului răsare în suflet, şi întru mărturiia minţii întăreaşte pre inimă, fără de îndoire a fi întru deplin adeverirea nădeajdii carea iaste departe de toată părerea. Şi nu întru darea auzirii urechilor pre sineşi să arată, ci întru ochii cei duhovniceşti tainele ceale ascunse în suflet, şi bogăţiia cea ascunsă şi Dumnezeiască, carea iaste tăinuită despre ochii fiilor trupului, şi să descopere prin Duhul celor ce la masa lui Hristos să ospetează întru cea de-a

pururea cugetare a legilor lui, dupre cum au zis: «Deaca veți păzi poruncile meale, voiŭ trimite voao pre Mângâitoriul, Duhul adevărului, pre carele lumea nu poate să îl priimească, şi acela vă va învăța pre voi tot adevărul» (Ioann 14: 15-17; 16: 13). Acesta arată omului putearea cea sfântă carea lăcuiaşte întru dânsul în toată vreamea, acoperemântul, tăriia cea gândită carea acopere pre om totdeauna, şi goneaşte dela dânsul toată vătămarea, ca să nu să apropie de sufletul lui sau de trupul lui. Pre carea mintea cea luminată şi gândită nevăzut o simte cu ochii credinții. Carea sfinților prin iscusul eiĭ mai mult iaste cunoscută.

Iară putearea aceaia însuşi Mângâitoriul iaste, carele cu tăriia credinții arde părțile sufletului ca cu foc. Care năvăleaşte, şi defaimă toată primejdiia prin nădeajdea lui Dumnezeu, şi cu aripile credinții să înalță din zidirea ceastă văzută, şi ca un beat să face de-a pururea întru uimirea grijii céiĭ dupre Dumnezeu, şi întru vedearea cea nealcătuită, şi întru cugetarea cea nevăzută a firii céiĭ Dumnezeeşti obicinuind pre minte a lua aminte la îndeletnicirea celor ascunse ale eiĭ. Căci până ce va veni aceaia, carea iaste săvârşirea tainelor, şi ne vom învrednici arătat descoperirii lor, credința slujaşte între Dumnezeu şi între sfinți taine negrăite. Cărora să ne învrednicim, prin Darul a însăşi lui Hristos: aicea ádecă ca întru arrvonă, iară acolò întru fața adevărului, întru Împărățiia Ceriurilor, împreună cu cei ce îl iubesc pre dânsul. Amin.

CUVÂNT al 66-lea

Pentru alte chipuri, şi înțeleageri ale osebirii cunoştinții

unoştința învârtindu-să întru ceaste văzute, sau în simțiri priimind învățătura lor, firească să numeaşte. Iară ceaia ce iaste întru putearea celor gândite, şi din lăuntrul eiĭ în firile celor fără de trup, duhovnicească să numeaşte, căci pre simțire întru Duhul o priimeaşte, şi nu întru simțiri. Şi prin amândoao aceastea naştere dinnafară să face în suflet spre înțeleagerea lor. Iară ceaia ce întru cea Dumnezeiască iaste făcută, mai presus de fire să numeaşte, şi necunoscută mai vârtos şi mai înaltă decât cunoştința. Şi vedearea aceştiia nu întru materiia cea dinnafară de dânsul, dupre ceale mai dintâi, o priimeaşte sufletul, ci nemateriialnic înlăuntrul său în daru îndată şi fără de nădeajde să arată, şi să descopere din ceale din lăuntru. Că «Împărățiia Ceriurilor înlăuntrul vostru iaste» (Luca 17: 21). Şi nu iaste prin închipuire nădăjduindu-să, nici prin pândire vine, dupre cuvântul lui Hristos, ci din lăuntrul chipului minții céiĭ ascunse să descopere fără de pricină, fără de cugetarea cea pentru dânsa. Căci nu află întru dânsa materie mintea.

Tâlcuiri ale acestora

Întâia cunoştință din cea de-a pururea cugetare şi din sârguința învățăturii să face înlăuntru; iară a doa, din viețuirea cea bună şi din credința minții; iară a treia, singurei credinții iaste însortită. Căci întru dânsa încetează cunoştința, şi lucrurile sfârşire iau, şi simțirile să fac de prisosit spre trebuință. Deci precât din hotarul acesta cunoştința să pogoară, să cinsteaşte[1]. Şi dupre cât să pogoară mai mult, să cinsteaşte mai mult. Şi când ar ajunge

[1] Trei sânt cunoştințele: cea din pedepsire şi învățătură, cea din credința cea prin auzire, şi cea din descoperire şi din împărtăşirea Darului preasfântului Duh. Carea, cu adevărat, şi decât cealelalte iaste şi mai înaltă, şi mai desăvârşit, şi singuri celor ce au venit întru săvârşirea faptei bune li să dă. Iară credință şi pre aceasta numindu-o, şi nu în lucruri pre dânsa a o lucra zicând, ci întru cugetările ceale duhovniceşti şi întru goală lucrarea sufletului mai presus de simțiri, adaogă aicea aceasta, ádecă: «Precât să pogoară, să cinsteaşte». Aceasta poate însemnându-o, că cel ce s'au învrednicit unei cunoştințe ca aceştiia, deaca ádecă din vedearea cea înaltă şi mai presus de simțire, întru a celor pământeşti s'ar pogorî, cinstea preamare o va avea dela toți. Că acesta ádecă, pre cea ca grăunțul de muştariu fierbinte şi plină de adeverire credință întru sineşi avându-o, nu numai pre ceale întru zidire cu deadinsul le cunoaşte, ci ca un oarecare stăpân toate putându-le, ceale ce i să par porunceaşte. «Că deaca», zice, «veți avea credință ca grăunțul de muştariu, veți zice muntelui acestuia: Mută-te de aicea acolò, şi să va muta, şi nimic nu va fi cu neputință voao» (Matth. 17: 20). Şi aiurea: «Iară seamne, celor ce vor creade, aceastea vor urma: întru numele mieu draci vor scoate; în limbi noao vor grăi; şerpi vor lua», şi cealelalte (Marco 16: 17).

la pământ şi la ceale pământeşti, cunoştinţa iaste carea stăpâneaşte pre toate, şi afară de dânsa fieştecare lucru şchiop iaste şi deşert. Iară când îşi va înălţa sufletul vedearea sa în sus, şi îşi va întinde cugetările sale întru ceale Cereşti, şi va pofti pre ceale ce nu să văd cu ochii trupului, şi întru a cărora stăpânire nu iaste trupul, atuncea întru credinţă sânt alcătuite toate. Pre carea să ni-o şi dăruiască noao Domnul Iisus Hristos, Cela ce iaste binecuvântat în veaci. Amin.

CUVÂNT al 67-lea

Pentru pricina sufletului celui ce caută videniia cea adâncă, ca să se cufunde întru dânsa despre gândurile ceale trupeşti, care sânt din pomenirea lucrurilor.

ot lucrul mai înalt decât altul iaste ascuns [faţă] de acela de[cât] care iaste mai înalt. Şi aceasta, nu vreo perdea a altui trup o are în fire, ádecă ca să poată a-i descoperi ascunderea lui. Toată fiinţa cea gândită, osebirile lucrurilor sale nu dinnafară de dânsa le are, ci dinlăuntru mişcărilor eiĭ împrejur-hotărâte le are. Ádecă ca să poată mai luminat fără de mijlocire a întra cătră priimirea luminii céiĭ dintâi, sau dupre altă rânduială, carea nu are ádecă osebire în loc, ci dupre curăţeniia priimirii şi a înălţimei, sau dupre măsura minţilor, spre putearea priimirii privirilor celor de sus şi a puterilor. Şi toată fiinţa cea gândită iaste ascunsă despre ceale ce sânt mai de jos decât dânsa, însă nu cu firea una de alta, ci cu mişcările faptelor bune. Şi aceasta o zic din ceale pentru Sfintele Puteri, şi pentru rânduialele ceale sufleteşti, şi pentru ale dracilor. Ceale întâi [sânt ascunse] din ceale de mijloc, şi aceastea din ceale de a treia – şi cu firea, şi cu locul, şi cu mişcările. Fieştecarea din ceaste dela sineşi şi cătră sineşi cu cunoştinţa unele despre altele ascunse sânt, ori de să văd, ori de nu; iară despre ceale de jos, cu firea. Căci vedearea celor fără de trup nu iaste dinnafară de dânsele, ca a celor trupeşti, ci a să vedea iale unele pre altele, din lăuntrul mişcărilor lor să zice că iaste şi cu faptele bune şi cu măsura mişcărilor. Pentru aceasta, deaca sânt cinstiţi cu întocma-măsură, măcar de şi ar fi departe unele de altele, văd unele pre altele, nu cu nălucire, ci cu nemincinoasă vedeare şi cu fire adevărată – afară de Pricina tuturor, carea mai presus să află de osebirea aceasta: aceasta iaste Singură Închinata. Însă dracii, deşi foarte sânt necuraţi, nu sânt unii despre alţii ascunşi întru ceatele lor. Iară pre ceale doao ceate care sânt mai presus de dânşii nu le văd. Căci vedearea cea duhovnicească lumina mişcării iaste, şi însăşi aceasta le iaste lor şi oglindă, şi vedeare. Iară când li s'ar întuneca mişcările, nu văd pre ceatele ce sânt mai preaînalte. Că unii pre alţii ádecă, fiindcă sânt mai groşi decât ceatele ceale duhovniceşti, dupre a lor rânduială să văd. Şi a dracilor ádecă, aşa iaste.

Iară sufletele, în cât sânt întinate şi întunecate, a vedea nu pot, nici unele pre altele, nici pre sineşi. Iară deaca să vor curăţi, şi cătră zidirea cea de demult s'ar întoarce, luminat văd pre aceaste trei ceate – zic ádecă şi pre cea mai de jos decât iale, şi pre cea mai de sus, şi iale unele pre altele. Nu că să schimbă cu închipuire trupească, şi atuncea văd ori pre Îngeri, ori pre draci, ori unele pre altele; ci cu însăşi firea înlăuntru îi văd, şi cu rânduială duhov-

nicească. Iară de ai zice [că] cu neputință iaste aceasta, ádecă văzut a fi dracul sau Îngerul, de nu să vor schimba şi să vor închipui – apoi nu sufletul veade, ci trupul. Şi aşa deaca ar fi, ce trebuință iaste de curățire? Că iată şi celor necurați în vreame li să arată dracii, aşijderea şi Îngerii, dar însă cu ochii cei trupeşti îi văd, când i-ar vedea, unde nu iaste trebuință de curățire. Însă nu aşa iaste sufletul cel curățit, ci duhovniceaşte veade cu ochiul firii, ádecă cu cel căzătoriu, care iaste cel gânditoriu. Şi cum că sufletele văd unele pre altele şi în trup fiind, să nu te minunezi. Că eu dovadă luminată îți arăt ție, pentru adevărul celui ce mărturiseaşte, zic ádecă a fericitului Athanasie celui Mare, carele au zis întru scrisoarea lui cea pentru marele Antonie. Că zice: Odată, stând marele Antonie la rugăciune, au văzut sufletul oarecăruia înălțindu-să cu multă cinste, şi pre cela ce s'au învrednicit a dobândi o slavă ca aceasta l-au fericit. Şi era acesta fericitul Ammun dela Nitriia. Şi era departe muntele acela întru care petrecea Sfântul Antonie, dela Nitriia depărtare de treisprezeace zile. Deci s'au arătat din pilda aceasta la aceaste mai nainte zise trei rândueli, cum că măcar de şi ar fi depărtate unele de altele, să văd unele pre altele firile ceale duhovniceşti. Şi cum că nu le opresc depărtările şi simțirile trupurilor de a vedea unele pre altele. Aseamenea şi sufletele când s'ar curăți, nu trupeaşte văd, ci duhovniceaşte. Căci vedearea cea trupească arătată iaste, şi pre ceale dinnaintea sa le veade. Dar ceale ce sânt departe, de altă vedeare au trebuință.

Ceatele ceale preaînalte multe sânt dupre ființă, fără de număr, şi dupre osebire şi dupre rânduială să numesc. Că pentru ce s'au numit Începătorii, şi Stăpânii, şi Puteri? Că Domnii, poate – ca unele ce sânt cinstite.[1] Şi cu

---

[1] «Deci a sfintelor ádecă Domnii, pre numirea cea arătătoare mi să pare că o arată, nerobită oarecarea, şi de toată pogorârea cea de pre pământ slobodă treacere în sus, nici uniia din neasemănările ceale tiraniceşti în nici un chip cu totul plecându-să ea cu cuviință slobodă, ca o neîmblânzită Domnie, de toată micşorătoarea facere-de-rob mai presus fiind, nesupusă la toată pogorârea, şi scoasă afară din toată neasemănarea; pre cea cu adevărat Domnie şi începătorie domnitoare neîncetat dorindu-o, şi către asemănarea cea adevărată a eiĭ, dupre cât iaste cu putință, şi pre sineşi, şi pre ceale după sineşi cu chip de bine închipuind spre nimic din ceale ce înzadar să par, ci spre ceaia ce dupre adevăr iaste cu totul întoarsă fiind, şi de-a pururea întru împărtăşirea Dumnezeeştii închipuiri céiĭ Domneaşte Începătoare, dupre cât îi iaste eiĭ cu putință, făcându-să. Iară a Sfintelor Puteri [numirea], pre bărbățiia cea tare oarecarea şi neclătită, carea întru toate lucrările ceale asupra lor cu chip Dumnezeesc, către nici o priimire a strălucirilor celor Dumnezeiaşte începătoare, care să dau întru dânsa, cu slăbănogire nu să slăbeaşte, cu puteare către urmarea lui Dumnezeu suindu-să, nu lipsind mişcarea sa cea cu chip Dumnezeesc pentru nebărbățiia, ci cu tărie privind la putearea cea mai presus de ființă şi făcătoare de puteare, şi al aceştiia chip cu închipuire de puteare, dupre cât iaste cu putință, făcându-să, şi către aceaia ádecă ca către o începătoare de puteare cu puteare întoarsă fiind; iară către ceale de a doa, cu dare de puteare şi cu chip Dumnezeesc trimițând. Iară a sfintelor Stăpânii [numirea], pre buna rânduială cea de o rânduială cu

adevărat mai puține sânt decât ceale supuse lor, precum au zis Sfântul Dionisie, Episcopul Athinelor.[1] Cu stăpânirea şi cu cunoştinţa preamari sânt, şi preaosebiţi dupre mărimea ceatelor sale. Fiindcă să întind din rânduială în rânduială, până ce ar ajunge la unirea Celui mare şi Putearnic mai mult decât toţi, carele iaste Cap şi Temelie a toată zidirea. Iară Cap zic nu pre Ziditoriul, ci pre Povăţuitoriul-înainte al lucrurilor lui Dumnezeu celor minunate.[2] Că mult mai de jos sânt de purtarea de grijă a înţelepciunii lui

---

Dumnezeeştile Domnii şi Puteri, pre cea bine împodobită şi neamestecată, întru Dumnezeeştile priimiri; şi starea la rânduială a Stăpânirii céiĭ mai presus de lume şi gânditoare, carea nu tirăneaşte spre mai rău pre puterile ceale stăpânitoare rău le unelteaşte, ci cu neţineare spre ceale Dumnezeeşti cu bună rânduială să sue, şi pre ceale după dânsa cu chip de bine le sue, şi către Stăpânitoarea Începătorie cea făcătoare de stăpânire, dupre cât iaste cu putinţă, să aseamănă, şi pre aceasta, pre cât iaste cu putinţă, o străluceaşte Îngerilor, întru rânduialele sale ceale bine împodobite ale Puterii céiĭ stăpânitoare» (Dionisie, în capul al 8-lea, *Pentru Cereasca Ierarhie*, şi în capul al 9-lea). Că arată numirea ádecă a Cereştilor Începătorii, pre putearea cea cu chip Dumnezeesc începătoare şi stăpânitoare cu rânduială sfinţită, şi Puterilor celor Începătoare preacuviincioasă; şi că şi iale cu totul sânt întoarse către Începătoriia cea mai presus de Începătorie, şi pre altele cu Începătorie le povăţuesc; şi că către însăşi acea Începătorie făcătoare de Începătorie, dupre cât iaste cu putinţă, să închipuesc, şi arată pre Începătoriia de rânduială a aceiia cea mai presus de fiinţă, bunei podoabe a Puterilor celor începătoare.

[1] De-Dumnezeu-grăitoriul Dionisie, în capul ádecă 14, *Pentru Cereasca Ierarhie*, zice: «Că multe sânt fericitele oşti ale minţilor celor mai presus de lume, care covârşesc pre măsura cea neputincioasă şi strânsă a numerilor noastre celor materiialnice, şi de singură înţeleagerea lor şi ştiinţa cea mai presus de lume şi cerească cu cunoştinţă să hotărăsc carea cu preafericire să dăruiaşte lor de cea Dumnezeiaşte începătoare şi nemărginită întru cunoştinţă facere de înţelepciune, carea iaste Început mai presus de fiinţă a toate împreună ceale ce sânt, şi Pricină făcătoare de fiinţă, şi Puteare împreună-ţiitoare, şi Mărginire împreunăcuprinzătoare». Iară în capul al 9-lea zice: «Iară a doa rânduială, carea să împlineaşte din Sfintele Domnii, şi Puteri, şi Stăpânii, decât Ierarhiia Începătoriilor şi a Arhanghelilor şi a Îngerilor mai întâi iaste, decât cea dintâiu ádecă Ierarhie mai arătat; iară decât cea după dânsa, mai ascuns. Iară rânduiala cea cu bună podoabă cea arătătoare a Începătoriilor, şi a Arhanghelilor, şi a Îngerilor, iaste mai mare preste Începătoriile de sfinţenie ceale omeneşti, schimbându-se când unii, când alţii, ca să fie dupre rânduială suirea cea către Dumnezeu, şi întoarcerea, şi împărtăşirea, şi unirea, şi încă şi eşirea cea dela Dumnezeu a Darului, carea cu bună cuviinţă să dă întru toate Ierarhiile, şi cu împărtăşire vine, şi cu bună podoabă preasfinţită. De aicea Bogosloviia pre iera[r]hiia noastră Îngerilor au dat-o, Boiariu al norodului Iudeilor pre Mihail numindu-l, şi pre alţii ai altor neamuri. Că au pus Cel Preaînalt hotară neamurilor dupre numărul Îngerilor lui Dumnezeu».

Deci poate aceasta, ádecă «sânt mai puţine», nu prin cuvântul sumei o au luat Cuviosul, ci prin al lucrării şi al arătării. Că a doa Ceată ádecă, mai ascunsă iaste; iară a treia, mai arătată.

[2] Cap, şi Temelie, şi Povăţuitoriu-înainte al lucrurilor lui Dumnezeu celor minunate zice pre Iisus Hristos, că El iaste Capul al toatei Începătorii şi Stăpânii (Colas. 2: 10), şi Piiatra cea din marginea unghiului (1Petru 2: 7), cea aleasă, cea cinstită, şi Temeliia ceaia ce zace, afară de carea nimenea alta nu poate a pune (1Cor. 3: 11). Prin El Ceriurile s'au întărit, şi

Dumnezeu, Ziditoriului lor şi al nostru. Şi atâta sânt mai de jos, cât cei ce sânt supuşi acestora, mai de jos sânt decât aceştea. Iară mai de jos îi zic şi cu înălţimea, şi cu smereniia; nu cu locul, ci cu putearea şi cu cunoştinţa, dupre măsura pre carea o au, urmându-le cunoştinţa cea mai mare şi cea mai mică. Că pre toate aceaste gândite Fiinţe, Dumnezeiasca Scriptură noao cu numiri duhovniceşti le-au numit, şi pre aceastea ádecă în trei le-au despărţit. Pre cea întâi ádecă în Scaunele ceale mari şi înalte şi preasfinte, şi întru Heruvimii cei cu ochi mulţi, şi întru Serafimii cei cu câte şase aripi. Iară pre cea a doa cu rânduiala, în Domnii, şi întru Puteri, şi în Stăpânii. Şi pre a treia, întru Începătorii, şi întru Arhangheli, şi întru Îngeri. Şi să tâlcuesc Ceatele aceastea din cea evreiască, Serafimii ádecă, înfierbântători şi arzători; iară Heruvimii, cei mulţi cu cunoştinţa şi cu înţelepciunea; iară Scaunele, priimire a lui Dumnezeu şi odihnire. Şi s'au numit cu numele aceastea Ceatele aceastea din lucrările lor. Scaunele, cei cinstiţi să zic; Domniile, cei ce au stăpânire asupra a toatei Împărăţii; Începătoriile, cei ce ocârmuesc văzduhul; Stăpâniile, cei ce stăpânesc neamurile, şi pre fieştecarele om; Puterile, cei tari întru puteare, şi înfricoşaţi întru vedearea lor; Serafimii, cei ce sfinţesc; Heruvimii, cei ce ţin; Arhanghelii, păzitorii cei deştepţi; Îngerii, carii să trimit.

Întru zioa cea dintâi s'au zidit ceale noao gândite firi întru tăceare, şi întru un glas, carea iaste lumina; iară întru a doa zi, tăriia; şi întru a treia zi, adunarea apelor o au făcut Dumnezeu, şi odrăslirea erburilor; şi întru a patra, pre împărţirea luminii; şi întru a cincea, paserile, şi ceale târâtoare, şi peştii; şi întru a şasea, dobitoacele, şi pre om. Alcătuirea atoatei lumi – lungimea şi lăţimea. Începutul îi iaste Răsăritul; sfârşitul, Apusul; ceale de-a dreapta, iaste miazanoapte; ceale de-a stânga, iaste amiiaza-zi. Şi tot pământul l-au pus ca un pat, şi pre Ceriul cel mai de sus, ca o piiale, şi boltă, şi cerc. Iară pre al doilea Ceriu, ca o roată lipit de cel dintâi, şi ceale dela Ceriu şi dela pământ lipite. Iară Ochiianul, ca un brâu ce încungiură Ceriul şi pământul, şi dinlăuntrul lui munţi înalţi ce ajung până la Ceriu, şi pre Soare după munţi[1], să treacă toată noaptea; şi marea cea mare dinlăuntrul munţilor acestora, carea ţine ca jumătatea şi a patra parte a pământului celui uscat. Iară Dumnezeului nostru să îi fie slavă. Amin.

---

veacurile s'au făcut, şi ceale mari şi minunate s'au lucrat. Ci şi Dumnezeescul Dionisie zice în Capul al 7-lea, *Pentru Cereasca Ierarhie*: «Iară împărtăşirii lui Iisus aşijderea învrednicite fiind, nu întru icoane sfinţit izvodite, cu închipuire închipuesc pre asemănarea cea lucrătoare de Dumnezeire, ci cu adevărat la dânsul apropiindu-se, întru întâia împărtăşire a cunoştinţii luminilor lui celor lucrătoare de Dumnezeire».

[1] Încă neştiuţi fiind cei-împrotivă-cu-picioarele (=antipozii – *n. ed.*), au socotit unii că după munţi să ascunde Soarele noaptea, cu carii şi pre Avva Isaac să cuvine împreună a-l pune.

C U V Â N T a l 6 8 - l e a

Pentru păzirea inimii, şi pentru vedeare mai supțire.

eaca eşti singur în chiliia ta, şi nu ai căştigat încă puteare a vederii céiĭ adevărate, cugetă de-a pururea întru cugetarea Troparelor şi a Cathismelor, şi întru pomenirea morții, şi întru nădeajdea celor ce vor să fie. Că aceastea adună pre minte, şi nu o lasă pre ea ca să se răspândească, până ce ar veni videniia cea adevărată. Că putearea duhului mai putearnică iaste decât patimile. Cugetă încă şi întru nădeajdea celor ce vor să fie, împreună cu pomenirea lui Dumnezeu, şi socoteaşte bine mintea Troparelor, şi păzeaşte-te despre lucrurile ceale dinnafară care te pornesc pre tine spre pofte. Şi pre ceale mici care să fac de tine în chiliia ta păzeaşte-le şi pre dânsele împreună cu aceastea, şi cearcă de-a pururea pre gândurile tale, şi roagă-te ca să căştigi întru toată petreacerea ta ochi. De aicea înceape a-ți izvorî ție bucuriia. Şi atuncea vei afla scârbele mai dulci decât miiarea.

Nimenea nu poate să biruiască patimile, fără numai prin simțite fapte bune care să văd. Şi răspândirea minții nimenea nu poate să o biruiască, fără numai prin cea de-a pururea cugetare a cunoştinții céiĭ duhovniceşti. Mintea noastră uşoară iaste, şi de nu va fi legată întru vreo cugetare, nu va înceta despre răspândire. Şi fără de săvârşirea faptelor bune, celor mai nainte zise, nu iaste cu putință a căştiga păzirea aceasta. Că de nu va birui cineva pre vrăjmaşi, nu poate a fi în pace. Şi deaca pacea nu ar împărăți, cum poate să afle pre ceale înlăuntrul păcii învistierite? Că patimile gard sânt al faptelor bune celor ascunse ale sufletului. Şi de nu vor cădea aceastea întâi prin faptele bune ceale arătate, nu să văd ceale din lăuntrul acestora. Că nici poate cineva, afară de zidiu fiind, împreună cu cel din lăuntru a petreace. Şi nimenea nu veade Soarele în negură, nici pre fapta bună a firii sufletului împreună cu turburarea patimilor ceaia ce încă petreace.

Roagă-te lui Dumnezeu ca să îți dea ție să simți dorirea Duhului şi poftirea lui. Căci când îți va veni ție simțirea aceasta şi dorirea Duhului, atuncea te vei depărta de lume, şi lumea să depărtează dela tine. Iară pre acesta, fără de linişte, şi fără de nevoință, şi fără de vorbirea citirii céiĭ osebite spre aceastea, cu neputință iaste a-l simți cineva. Şi fără de aceastea nu căuta pre acelea. Că de le vei căuta, să întorc după puțin, şi să fac trupeşti. Cela ce înțeleage, înțeleagă. Întru sudoare bine au voit Domnul cel înțelept a mânca pâinea aceasta. Însă nu din răutate aceasta o au făcut, ci ca să nu să facă întru noi nemistuire, şi să murim. Că fieştecarea faptă bună maică iaste a céiĭ de a doa. Deci deaca vei lăsa pre maica ceaia ce naşte pre faptele bune, şi te vei duce să cauți pre fiice mai nainte de a căştiga pre maica lor, viperi să află faptele bune acealea sufletului. Deaca nu le vei lepăda pre dânsele dela sineți, degrab vei muri.

C U V Â N T a l 6 9 - l e a

Pentru fealiuri de pricini. Şi carea iaste trebuinţa a fieştecăriia dintru aceastea.

imţire duhovnicească iaste cea feliurită[1] a priimi putearea cea văzătoare, precum lumina ochilor celor trupeşti carii au întru sineşi lumina ceastă simţită. Vedearea cea gândită iaste cunoştinţă firească, carea iaste unită cu aşezarea firii, ceaia ce să numeaşte lumină firească. Putearea cea sfântă iaste dăruire a Soarelui celui drept socotitoriu[2], care iaste pus între lumină şi între vedeare. Sânt oarecare firi care sânt mijlocitoare[3] ale celor drept-socotitori, carii din lumină călătoresc cătră vedeare. Sânt patimi ca o oarecarea fiinţă aspră, care mijlocesc între lumină şi între vedeare, şi opresc despre dânsa pre dreapta judecată a osebirii lucrurilor. Curăţeniia iaste strălucirea văzdu[hu]lui celui gândit[4], întru al căriia sân cu aripă să înalţă firea cea întru noi. De nu ar fi mintea sănătoasă întru firea sa, nu lucrează întru dânsa cunoştinţa: precum simţirea cea trupească pătimeaşte. Căci când din pricini s'ar vătăma, lipsită să face de vedeare. Iară deaca mintea ar fi sănătoasă, şi cunoştinţa nu va fi, nu lucrează mintea fără de dânsa pre osebirea celor duhovniceşti: precum ochiul cel sănătos ádecă întru toate ceale ale sale, dar clipind de multe ori spre simţirea vederii. Deşi aceastea ar fi păzite întru însăşi ceale ale lor, iară Darul nu ar fi aproape de dânsele, nelucrătoare rămân toate din slujirea socotealelor, precum în ceasurile nopţii. Că pentru căci nu iaste Soare, rămân necercetaţi. Şi când toate sănătoase sânt, şi săvârşite întru ceale ale sale

---

[1] «Cea feliurită», ádecă cea prin deprinderile învăţăturii mai nainte gătită. Că de vreame ce au zis cum că vedearea cea gândită cunoştinţă firească iaste, şi lumină firească să chiiamă, arătat iaste cu adevărat că simţire duhovnicească pre cea a minţii o zice, aceiia ce prin învăţătură mai întâi iaste pedepsită şi mai nainte gătită, apoi aşa lângă aceastea au căştigat putearea vederii tuturor.

[2] Pre Darul socotealii (că aceasta iaste Soarele cel drept socotitoriu), ceiia ce şi pre lumina cea firească dintru noi, şi pre vederile ceale ce să fac dela minte le socoteaşte şi le cearcă, puteare sfântă l-au numit. Că aceasta ádecă pre toate faptele bune întregi şi desăvârşite făcându-le, sfinţeniia noao ni-o dă. Pentru aceasta şi mai mare decât toate cealelalte, şi Împărătească să numeaşte.

[3] Nu fără de mijlocire binele şi răul, nesăvârşirea şi săvârşirea, lucrul cel iubit şi urât lui Dumnezeu îl socotim, ci prin ştiinţele, şi cunoştinţele, şi deprinderile ceale învăţătoare, care mai nainte sânt întru noi. Deci pre aceastea firi şi fiinţe le-au numit, şi mijlocitoare, prin care mintea cea cu lumina cea firească luminată a oamenilor celor drept socotitori să îndeletniceaşte întru vederile celor ce sânt.

[4] Prin «văzduhul cel gândit» pre Dumnezeiasca suflare cea supţire a Duhului o însemnează. Că zice mai jos: «Şi deaca aceastea (ádecă lumina cea firească şi socoteala) ar fi păzite întru însăşi ceale ale lor, iară Darul nu ar fi lângă dânsele, nelucrătoare rămân toate», şi cealelalte.

– zicem ochiul, şi vedearea, şi care lucruri nu s'au socotit, sau să socotesc – atuncea dar lucrează bine şi văd curat. Şi aceasta iaste cea zisă: «Întru lumina ta vom vedea lumină» (Ps. 35: 10). Iară deaca Darul Soarelui celui gândit aproape s'ar face, şi spre dorire ar porni, şi ar zădărî, şi ar pricinui înlăuntru trezvire, iară curățenie nu ar fi întru dânsa, iaste ca un văzduh deşert. Care iaste luminos[1] din îngroşarea norilor şi a materiilor celor întunecoase care cu lesnire să întind spre lumina Soarelui, întru carea ne veselim întru dulceața vederii aceştiia.

Vedearea şchiopătând din socoteală, firea au rămas deşartă despre lucrare. Sufletul s'au oprit de a simți dulceața Soarelui celui al doilea[2] ce răsare preste toate, pentru ceale puse deasupra trupeşti, prin care să acopăr strălucirile adevărului, ca să nu vie preste noi. Drept aceaia de nevoe să caută toate aceastea ce s'au zis, şi pentru căci cu greu să află aceastea toate întru un om fără de lipsire şi fără de pricină, şi pentru căci nu pot cei mulți a ajunge la săvârşirea oarecăriia din cunoştința cea duhovnicească. Lipsirea ádecă iaste cu adevărat din neajungerea minții, şi din turburarea voirii, şi din punerea cea necuviincioasă scóposului, şi din lipsirea curățeniei, şi dintru a nu afla învățătoriu şi povățuitoriu, din oprirea Darului («Bărbatului celui scump», zice, «nu îi iaste bună bogățiia» [Sirah 14: 3], nici a stăpâni ceale mari) din oprirea vremilor, şi a locurilor, şi a feațelor.

Aleagere a capetelor celor scurte

Adevărul iaste simțire dupre Dumnezeu, carea iaste întru simțirea simțirilor minții céiĭ duhovniceşti, din carea cineva vreuna întru sineşi gustă. Dragostea iaste rod al rugăciunii, carea din vedearea eiĭ povățuiaşte pre minte fără de săturare spre dorul eiĭ, când ar răbda întru dânsa fără de trândăvie, şi în minte cu tăcute cugetări ale minții să roagă numai, cu înfocare şi cu fierbinţeală. Rugăciunea iaste murire a cugetărilor voii vieții trupului. Că întocma iaste cela ce cu deadinsul să roagă cu cela ce moare despre lume. Şi aceasta iaste a să lepăda cineva de sineşi: ádecă cu răbdare a petreace întru rugăciune. Deci dragostea lui Dumnezeu întru lepădarea sufletului să află.

---

[1] Întru alte Cărți greceşti scrise cu mâna să află: «Ca un văzduh deşert, care nu iaste luminos». Şi aceasta să pare a fi înțeleagerea totului: Măcar de şi cineva foarte pedepsit ar fi, şi înțelept, şi cu socoteală, Darul lui Dumnezeu, pentru necurățeniia patimilor nestrălucindu-l pre dânsul, fără de socoteală umblă, şi întru întunearec că[lă]toreaşte. Că socoteala cea întru noi şi lumina cea firească nesăvârşite sânt întru lucrările lor, de nu ar fi strălucite dela lumina cea gândită şi Dumnezeiască.

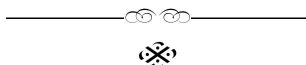
[2] Întâiu ádecă Soare, pre socoteala cea firească o au zis; iară al doilea, pre Darul lui Dumnezeu. Căci mai nainte fiind întru noi aceaia, de aceasta să îndreptează.

Precum din sămânța sudorii postului spicul întregii-înțelepciuni odrăsleaşte, aşa din săturare nestâmpărarea, şi din umpleare necurățeniia. Iară în pântecele cel flămând şi smerit, niciodată nu să vor ivi gânduri ale spurcăciunii. Toată mâncarea ce să mănâncă, adăogare a umezealelor celor dintru noi să face, şi tărie firească să face întru noi. Şi când s'ar umplea mădulările ceale lucrătoare din întinderea a tot trupul carea să face întru dânsele, când s'ar întâmpla a vedea ceva trupesc, sau de s'ar mişca în inimă fără de voe ceva împreună cu gândul, de năprasnă materie a dulceții să mişcă dintru aceaia, şi să trimite în tot trupul. Şi de iaste tare mintea celui întreg-înțelept şi curat întru gândurile sale, din simțirea aceaia, carea iaste întru mădulări, îndată să turbură socoteala lui, şi ca dintru un loc oarecare înalt să pogoară din locul său întru care stă. Şi cuvioşiia gândurilor lui să tăvăleaşte, şi întreaga-înțelepciune cea strălucită să întină întru turburarea patimilor celor ce au întrat în inimă prin înfocarea mădulărilor. Şi atuncea jumătate din putearea lui slăbeaşte, încât a zice cum că şi pre scóposul cel dintâi al nădeajdii sale îl uită, şi mai nainte de a întra în luptă, să află fără de luptă vinovat, şi fără de osteneală vinovat să face vrăjmaşilor lui supt neputincioasă voia trupului. La toate aceastea sileaşte voirea cea mare a săturării céiĭ necontenite pre voința omului celui bun. De şi ar petreace bine şi drept întru limanul întregii-înțelepciuni, însă să abate a fi dat întru ceaia ce niciodată nu o au voit a să sui întru inima lui. Şi când ar dormi singur, adunarea gândurilor celor ce cuprind pre nălucirile ceale deşarte şi urâte îl încungiură pre el, şi fac pre aşternutul lui acel curat gazdă a curviei şi privealişte a videniilor. Când s'ar împărtăşi prin vorbirea cea cu dânsele întru îmbătarea gândurilor, şi ar întina mădulările sale ceale cuvioase, fără de apropiiare a femeii, carea mare să turbură aşa, şi fiiarbe din furtună, precum să turbură mintea cea aşezată întru tăriia valurilor celor ce să deşteaptă asupra eiĭ în marea trupului său din săturarea pântecelui?

O, întreagă-înțelepciune! Cât să străluceaşte frumsețea ta întru culcarea pre jos, şi întru durearea foamei ceiia ce ia dela tine somnul, din reaoa pătimire a trupului, ceaia ce s'au făcut ca o groapă adâncă între coaste şi între măruntae, pentru depărtarea despre mâncări! Toată mâncarea, şi toată odihna priimindu-se înlăuntrul nostru, asemănări urâte, şi idoli grozavi izvodesc, şi să nasc dintru dânsele, şi es, şi să văd în locul cel ascuns al minții noastre, şi ne gâdilesc pre noi a ne împărtăşi pre ascuns cu lucruri urâte. Iară deşărtarea pântecelui, lature pustie face pre înțeleagerea noastră, carea despre gânduri alinează, şi linişteaşte despre toate gândurile ceale turburătoare. Pântecele acela care iaste plin de săturare, lature iaste a vederilor, şi cu patru porți ale nălucirilor celor necuvioase îl face pre dânsul, măcar de şi în pustie am fi singuri. Că sațiul, zice, ceale multe pofteaşte.

Când te-ai învrednici Darului celui Dumnezeesc şi nepătimirii sufletului, înțeleage că nu dintru aceaia dintru că nu au trecut prin tine gândurile ceale fără de dulceață sau mişcarea gândurilor celor ce să fac în trup (că afară de dânsele cu neputință iaste a fi cineva), nici dintru acealea care cu lesnire de tine să biruesc (căci nicidecum mintea nu să întină, nici să turbură, măcar de şi foarte înaltă ar fi aceasta), ci dintru acealea care sânt ale lucrării céiĭ mai bune şi mai înalte decât cugetul nu iaste lăsată mintea a bate războiu cu dânsele şi a le piiarde pre dânsele. Ci când s'ar ivi gând, cu răpire să răpeaşte despre ceale aproape de dânsele prin silă oarecarea ce iaste afară de voire, carea din obicinuință şi din Daru are aluat înlăuntrul inimii, carea iaste casă a minții.

Alta iaste mintea nevoitoriului, şi alta iaste rânduiala preoției. Mintea ceaia ce, cu mila cea Cerească, moartă s'au făcut despre lume, supțiri gânduri numai pentru oarecare are, fără de luptă şi fără de nevoință. Săvârşirea cea împreună cu trupul şi cu sângele înjugată, cu împărăție împărățeaşte preste ceale ce din trup şi din sânge izvorăsc, şi nu cu încetare le încetează pre dânsele, şi pre ceale ce sânt ale firii, până ce încă în viiața cea din stihii are mişcare cugetarea viețuirii omului, dintru aceaste patru umizeli temeliia minții lui priimeaşte schimbare întru toată mişcarea şi clipeala. Iară Dumnezeului nostru fie-i slavă în veacii veacilor. Amin.

C U V Â N T al 70-lea

Pentru cuvintele Dumnezeeştii Scripturi ceale ce îndeamnă cătră pocăinţă. Cum că spre neputinţa oamenilor s'au grăit, ca să nu piiară dela Dumnezeul cel viu. Şi cum că nu să cuvine spre pricină de a păcătui a le lua pre dânsele.

ărbăţiia, pre carea Părinţii întru dumnezeeştile lor scripturi o au pus, şi putearea cea întru scripturile Apostolilor şi ale Prorocilor pentru pocăinţă, nu ni să cuvine noao a le lua spre ajutorire de a păcătui şi a strica hotarăle Domnului ceale netrecute. Care din zilele ceale dedemult, prin gurile tuturor sfinţilor, întru toate scripturile şi punerile de leage, spre surparea păcatului sânt hotărâte întru putearea lui Dumnezeu. Căci ca nădeajde de pocăinţă să avem, s'au meşteşugit a furişa din simţire frica deznădăjduirii, ca spre pocăinţă să alearge tot omul, şi nu fără de frică să păcătuiască, prin căci au ajuns ca cum întru deznădăjduire. Că iată în tot chipul au hotărât Dumnezeu frica întru toate Scripturile, şi au arătat că urât iaste înaintea lui păcatul. Că prin care chip s'au înnecat neamul cel din zilele lui Noe cu potopul? Au nu pentru învierşunarea, când s'au înnebunit asupra frumseaţii featelor lui Cain?[1] Nu era în vreamea aceaia iubire de argint, nici slujire de idoli, nici fermecătorie, nici războae. Şi pentru ce cetăţile Sodomiteanilor cu foc s'au ars? Au nu căci ş'au dat mădulările lor poftei şi necurăţiei, cât i-au stăpânit pre toţi pre dânşii, dupre voile lor, întru toate faptele ceale spurcate şi necuvioase?[2] Au nu pentru curviia unui om au căzut în moarte întru o clipeală doaozeci şi cinci de mii din fiii lui Israil, celui întâi născut al lui Dumnezeu?[3] Şi pentru ce lepădat au fost dela Dumnezeu Sampsón cel tare, cel din pântece osebit şi sfinţit lui Dumnezeu, şi mai nainte de naştere prin Înger vestit, ca Ioann, fiiul Zahariei, cel învrednicit de mare puteare şi de mari minuni? Au nu căci ş'au pângărit mădulările sale ceale sfinte cu împreunarea curviei? Pentru aceasta s'au depărtat dela dânsul Dumnezeu şi l-au dat pre el vrăjmaşilor lui.[4] Şi David, cel dupre inima lui Dumnezeu, carele pentru faptele lui ceale bune s'au învrednicit din sământa sa a aduce făgăduinţa Părinţilor, şi dintru dânsul a străluci Hristos spre mântuirea a toată lumea, au nu pentru preacurviia unii femei pedepsit au fost, când cu ochii au văzut frumseaţa eiĭ şi săgeata în sufletul său o au priimit? Că pentru aceasta au râdicat Dumnezeu asupra lui din casa lui războiu, şi cel din coapsa lui l-au gonit pre el. Şi mai ales cu multe lacrămi po-

---

[1] Vezi Fac. 6: 2 şi urm. (N. ed.)
[2] Vezi Fac. 18: 20 şi urm. (N. ed.)
[3] Vezi Num. 25: 9. (N. ed.)
[4] Vezi Jud. 16: 4 şi urm. (N. ed.)

căindu-să el, cât aşternutul său îşi uda cu lacrămile sale, şi Dumnezeu zicându-i lui prin Prorocul: «Domnul au râdicat păcatul tău» (2 Împ. 12: 13).

Voesc a face pomenire şi de unii mai nainte de acesta. Pentru ce au venit urgiia şi moartea preste casa preotului Ilì, bătrânului celui drept, carele patruzeci de ani întru preoție au strălucit? Au nu pentru fărădeleagea fiilor lui, a lui Ófni şi Fineés? Că nici el au greşit, nici aceia cu voia şi socoteala acestuia, ci căci nu avea răvnă ca să ceară izbândirea Domnului dela dânşii[1], şi mai mult pre aceştiia îi iubiia, decât poruncile Domnului. Deci ca să nu socotească cineva cum că întru singuri cei ce toate zilele vieții lor întru fărădelegi le-au viețuit îşi arată urgiia sa pentru necuviosul acesta păcat, iată întru cei adevărați ai lui îşi arată răvna sa, şi întru preoți, şi judecători, şi stăpânitori, şi oameni sfinţiţi lui, cărora lucrările de minuni le-au încredințat. S'au dovedit cum că nicidecum, când s'ar arăta călcând aşezemânturile lui, îi treace cu vedearea, precum iaste scris întru Iezekiil: «Zis-am omului căruia i-am poruncit a prăda Ierusalimul cu sabiia cea nevăzută: Dinaintea Oltarului mieu înceape, şi să nu milueşti pre bătrân, nici pre cel mai tânăr» (Iezek. 9: 5-6), ca să arate că adevărați şi iubiți lui sânt cei ce cu frică şi cu bună cucernicie umblă înaintea lui, şi carii fac voia lui; şi bineplăcute lui Dumnezeu sânt fapta cea îmbunătățită şi ştiința cea curată. Însă pre cei ce defaimă căile Domnului, şi el îi defaimă pre dânşii, şi îi leapădă dela fața sa, şi Darul său îl râdică dela dânşii. Că pentru ce hotărârea cea asupra lui Valtasar au eşit de năprasnă, şi ca cu o închipuire de mână pre acesta l-au lovit? Au nu căci au îndrăznit asupra afierosirilor celor neatinse, pre care le-au răpit Navuhodonósor din Ierusalim, şi întru dânsele bea el şi țiitorile lui? Aşa şi cei ce ş'au afierosit mădulările sale lui Dumnezeu, şi iarăşi îndrăznesc a le unelti pre aceastea întru faptele ceale lumeşti, prin rană nevăzută pier.

Deci nu prin nădeajdea pocăinții şi prin bună cutezarea cea dată noao dela Dumnezeeştile Scripturi să defăimăm cuvintele şi îngrozirile lui Dumnezeu, şi să îl mâniem pre el prin necuvioşiia faptelor noastre, şi să pângărim mădulările noastre pre care o dată le-am afierosit a sluji Domnului Dumnezeului nostru. Că iată ne-am sfințit lui şi noi, ca Ilie şi Elisseiu, şi ca fiii Prorocilor, şi ca ceialalți din sfinți şi feciorealnici, carii lucrările de minuni ceale mari le săvârşiia, şi față către față vorbiia cu Dumnezeu. Şi câți după aceia, ca Ioann feciorealnicul, şi ca Sfântul Petru, şi ca ceaialaltă Ceată a bunilor vestitori şi propoveduitori ai céiĭ noao, carii s'au afierosit pre sineşi Domnului şi au priimit dela dânsul tainele – unii ádecă din gura lui, iară alții, prin descoperiri – şi s'au făcut mijlocitori lui Dumnezeu şi oamenilor, şi lumii propoveduitori ai Împărăției.

[1] Vezi 1 Împ. 3: 13. (N ed.)

C U V Â N T a l 7 1 - l e a

Pentru acealea prin care poate cineva a căştiga schimbarea înțeleagerilor celor ascunse, împreună cu schimbarea petreacerii céiĭ dinnafară. Şi pentru necăştigare.

ât iaste cineva întru necăştigare, eşirea din viiață să sue în mintea lui de-a pururea. Şi întru viiața cea după înviiare îşi face cugetarea lui totdeauna, şi pre gătirea cea cuvioasă toată acolò o meşteşugeaşte în toată vreamea, şi răbdare căştigă împrotiva a toată cinstea şi odihna cea trupească carea să samănă în gândul lui, şi gând pentru defăimarea lumii în mintea lui să mişcă în tot ceasul. Şi cutează în cugetul lui, şi căştigă inimă tare în toată vreamea asupra a toată primejdiia şi frica ceaia ce lucrează moarte; ci nici de moarte nu să teame, căci întru tot ceasul la dânsa ia aminte, ca la ceaia ce să apropie, şi pre dânsa o aşteaptă. Şi grija lui aruncată iaste spre Dumnezeu cu toată nădăjduirea cea fără de îndoire. Şi de l-ar întâmpina pre el scârbe, să face ca un oarecarele nădăjduit, şi cunoscând cu deadinsul că cunună îi pricinuesc lui. Şi cu toată bucuriia le rabdă pre dânsele, şi întru bucurie şi veselie le priimeaşte pre dânsele. Că cunoaşte cum că însuşi Dumnezeu iaste carele i le-au iconomisit pre dânsele lui, pentru căştigările pricinilor celor necunoscute prin iconomie nearătată.

Iară deaca i s'ar întâmpla lui din vreo pricină ceva din ceaste trecătoare a căştiga, prin lucrarea şi măestriia a celui înțelept întru toate răutățile, în ceasul acela dorul trupului înceape a să mişca în sufletul lui. Şi viiață lungă cugetă, şi gândurile odihnii trupului să sue, şi înfloresc întru dânsul în tot ceasul, şi cu totul îl stăpânesc ceale ale trupului, şi caută întru sineşi, de iaste cu putință prin tot chipul a căştiga pre ceale ce îi alcătuesc lui odihna lui, şi iase din slobozeniia aceaia carea nu iaste supusă vreunuia din gândurile ceale ale firii. Şi, de aicea, întru toate aceastea cugetările ceale ce îi fac teamerea şi pricinile fricii le cugetă şi le socoteaşte. Căci s'au luat dela dânsul îndrăzneala aceaia a inimii, pre carea o avea când era mai înalt decât lumea întru neagonisirea lui, cu carea era îmbogățit în sufletul său, pentru căci iaste moştenitoriu al lumii dupre măsura acelora pre care le-au căştigat. Şi frica o priimeaşte dupre leage, şi iconomiia cea rânduită dela Dumnezeu. Întru carea parte gătindu-ni-se mădulările noastre spre lucrarea eiĭ, robi ne facem şi supuşi întru a sluji cu toată frica, dupre cuvântul Apostolului.[1]

Mai nainte de toate patimile iaste iubirea de sineşi, iară mai nainte de toate faptele bune iaste defăimarea odihnii. Cela ce îşi pune trupul său întru

---

[1] «Câți cu frica morții în toată viiața era supuşi robiei» (Evrei 2: 15).

odihne, în laturea păcii îl necăjaşte pre el. Cela ce s'au desfătat întru tinereațele sale, rob întru bătrâneațele sale să face, şi întru ceale mai de pre urmă ale lui suspină. Precum nu poate cela ce îşi are capul în apă să răsufle în aerul cest supțire care să varsă întru deşertul sânul acesta, aşa nu poate cela ce îşi afundă mintea sa întru grija cea de aicea să priimească înlăuntru răsuflarea simțirii lumii aceii noao. Precum turbură mírosul morții amestecarea trupului, aşa vedearea cea necuvioasă pre pacea minții. Precum cu neputință iaste a să face sănătatea şi boala întru un trup, şi a nu să strica una de ceaialaltă, aşa cu neputință iaste bogățiia argintului şi dragostea întru o casă a fi, şi a nu să strica una de ceaialaltă dintru dânsele. Precum stecla nu poate întru lovirea apropierii pietrii întreagă a rămânea, aşa nici sfântul, cela ce petreace şi îngăduiaşte şi împreună-vorbeaşte cu femeae, a rămânea întru curățeniia sa şi a nu să întina. Precum să zmulg copacii din cea reapede şi necontenită curgere asupră a apelor, aşa şi dragostea lumii din inimă, prin curgerea asupră a ispitelor celor ce cad preste trup.

Precum curățesc lucrurile necurățiia umezealelor celor reale din trup, aşa greimea scârbelor curățeaşte patimile ceale reale din inimă. Precum nu iaste cu putință mortul să simță lucrurile celor vii, aşa sufletul monahului celui îngropat întru linişte, ca în mormânt, are lipsire de furtuna ceaia ce să obicinuiaşte a afuma din simțirea lucrurilor celor ce prin mijlocul oamenilor să învârtesc. Precum nu iaste cu putință nevătămat a rămânea cela ce cruță pre vrăjmaşul său întru tăbărârea războiului, aşa cu neputință iaste şi luptătoriul a-şi izbăvi sufletul său din pierzare, trupul său cruțindu-şi. Precum tinerețea din vederile ceale înfricoşate să spăimântează, şi alergând să apucă de poalele părinților săi, chiemându-i pre dânşii, aşa sufletul dupre cât să strâmtorează şi să necăjaşte din frica ispitelor, aleargă a să lipi de Dumnezeu, chiemându-l pre dânsul întru rugăciune necontenită. Şi precât ispitele petrec unele preste altele căzind asupra lui, îşi înmulțeaşte rugăciunea; şi când iarăşi întru desfătare s'ar face, întru răspândire pre sineşi să dă.

Precum cei ce să dau în mâinile judecătorilor ca să se pedepsească pentru răutate, deaca când s'ar apropiia de munci s'ar smeri pre sineşi, şi îndată s'ar mărturisi pre sineşi întru nedreptatea lor, să micşorează pedepsirea lor, şi prin mici scârbe să izbăvesc degrab; iară deaca vârtoşi spre mărturisire s'ar face nedrepți oarecarii întru dânşii, li să adaogă lor muncile, şi mai pre urmă fără de voe să mărturisesc după multe munci, când coastele lor s'ar umplea de rane, şi nimic nu să folosesc – aşa şi noi, când pentru greşalele noastre pre care fără de socoteală le-am căştigat, din milă ne dăm în mâinile Dreptului Judecătoriului tuturor, şi ni să porunceaşte ca să ne întindem înaintea toiagului ispitelor, până ce uşoară ni s'ar face noao muncirea cea de acolò, deaca, când s'ar apropiia întru noi toiagul Judecătoriului, ne-am

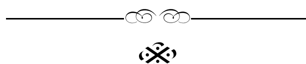
smeri, şi ne-am aduce aminte de nedreptăți, şi mărturisire am face înaintea Izbânditoriului, prin puține ispite degrab ne-am izbăvi. Iară deaca ne vom învârtoşa întru scârbele noastre, şi nu ne vom mărturisi cum că sântem pricinuitori ai unora ca acestora şi vreadnici şi mai multe decât aceastea să pătimim, ci vinuim pre oameni, iară uneori şi pre draci, şi în vreame şi pre dreptatea lui Dumnezeu, şi ne alcătuim pre înşine nevinovați întru nişte lucruri ca aceastea, şi aceasta cugetăm şi o zicem, şi nu socotim cum că Dumnezeu pre noi mai mult ne ştie şi ne cunoaşte, şi cum că în tot pământul sânt judecățile lui, şi cum că fără de porunca lui nu să pedepseaşte omul, pentru aceasta toate ceale ce vin asupra noastră scârbă neîncetată ne pricinuesc noao, şi necazurile noastre cumplite să fac, şi dintru altul întru altul ca întru funie ne-am legat, până ce ne-am cunoaşte pre înşine, şi ne-am smeri, şi neam simți fărădelegile noastre. Că fără de a le simți noi pre aceastea, cu neputință iaste a veni spre îndreptare. Şi mai pre urmă, prin multe scârbe chinuiți fiind, nefolositoare mărturisire facem, când iaste a nu fi mângâiare. Ci aceasta, ádecă a-şi simți cineva păcatele sale, Daru dela Dumnezeu iaste făcându-să, şi căzind întru cugetare, când ne-ar vedea Dumnezeu pre noi cum că ne-am chinuit întru ispite de multe fealiuri, ca să nu ne ducem întru toate primejdiile şi scârbele noastre, nimic folosindu-ne din lumea aceasta. Şi nu iaste că din greutatea ispitelor nu priceapem, ci din necunoştință. Şi de multe ori unii întru unele ca aceastea fiind, es din lumea aceasta vinovați, şi nemărturisindu-se, şi tăgăduind, şi vinuind. Iară milostivul Dumnezeu îi aşteaptă, doar cumva s'ar smeri, ca să îi iarte pre ei şi să le facă lor împlinire. Şi nu numai a ispitelor lor ar fi făcut eşire, ci şi greşalele lor le-ar fi ertat, milostiv făcându-să prin mărturisirea cea mică a inimii lor.

Precum oarecarele om, peşchéşiu mare aducând împăratului, căştigă față veaselă, aşa ale celui ce are lacrămi întru rugăciunea sa, Dumnezeul cel Mare, Împăratul veacurilor, toate măsurile greşalelor i le iartă, şi îl face a căştiga înaintea lui față cu Daru dăruită. Precum oaia din staul eşind, şi întru răspândirea naşterii umblând, lângă culcuşul lupilor să pune pre sineşi, aşa monahul cela ce să despărțeaşte pre sineşi din adunarea soțiilor sale întru numele şederii céiĭ liniştitoare şi sihăstreşti, şi petreace întâmpinând, şi ducându-să, şi apropiindu-să de vederile şi de privirile privealiştilor străbătând prin cetăți.

Precum omul carele poartă pre umerii săi mărgăritariu de mult preț, şi să duce în calea ceaia ce iaste cu tâlhari, şi are vestire de veşti reale, în tot ceasul în frică iaste, ca nu cumva bântuire să pătimească, aşa cela ce mărgăritariul întregii-înțelepciuni îl poartă, şi umblă prin lume în calea vrăjmaşilor, până ce ar veni în lăcaşul mormântului (care iaste laturea nădăjduirii), nu are nădeajde a scăpa de tâlhari şi de jăfuitori. Au doară acela ca-

rele poartă mărgăritariul cel de mult preț poate să nu să teamă? Aşa nici acesta cunoaşte în care loc, şi din care, şi în care ceas să vor ivi spre dânsul şi îl vor dezgoli de năprasnă pre el de nădeajdea lui, şi va fi în uşa casii sale, carea iaste vreamea bătrâneațelor lui, jăfuit.

Precum omul cela ce bea vin în zioa plângerii şi să îmbată, toată întristarea durerilor sale o uită, aşa cel îmbătat de dragostea lui Dumnezeu în lumea aceasta (carea iaste casă a plângerii) toate durerile şi scârbele sale le uită, şi să face nesimțitoriu despre toate patimile păcatului, pentru bețiia sa. A căruia inima cu nădeajdea lui Dumnezeu iaste întărită, şi sufletul lui jivină zburătoare uşoară iaste. Şi în tot ceasul mintea lui dela pământ să înalță, şi mai presus de ceaste omeneşti zboară prin cea de-a pururea cugetare a gândurilor sale, şi întru ceale fără de moarte ale celui preaînalt să desfătează. Căruia i să cuvine slava şi stăpânirea în veacii veacilor. Amin.

C U V Â N T a l 7 2 - l e a

Care cuprinde pricini folositoare pline de înțelepciunea Duhului

redința iaste uşă a tainelor. Că precum ochii cei trupeşti sânt lucrurilor celor simțite, aşa şi credința, la vistieriile ceale ascunse, cu ochii cei gândiți priveaşte. Doi ochi ádecă sufleteşti avem, dupre cum zic Părinții, precum cei doi ochi ai trupului, şi nu iaste aceaiaşi trebuință a vederii întru fieştecare. Că cu un ochiu ádecă vedem pre ceale acoperite ale slavei lui Dumnezeu, care sânt ascunse în firi, ádecă pre putearea lui, şi înțelepciunea, şi purtarea de grijă cea împreună de-a pururea vecuitoare cea împrejurul nostru, carea să înțeleage din mărimea ocârmuirii lui spre noi. Aseamenea încă vedem cu ochiul acesta şi pre Ceatele ceale Cereşti, ceale împreună cu noi roabe. Iară cu celalalt ochiu vedem slava firii lui céiĭ sfinte, când bine va voì Dumnezeu a ne băga pre noi în tainele ceale duhovniceşti, şi marea credinții o va deşchide în mintea noastră.

Daru după Daru după Botez pocăința s'au dat oamenilor. Că pocăința iaste iarăşi naştere a doa dela Dumnezeu. Şi a cărora arrvonă din credință o am priimit, prin pocăință darul lor îl aşteptăm. Pocăința iaste uşa milii, cea deşchisă celor ce o gonesc pre dânsa. Prin uşa aceasta întrăm cătră Dumnezeiasca milă, şi afară de întrarea aceasta nu vom afla milă. «Că toți au greşit», dupre Dumnezeiasca Scriptură, «îndreptându-să în daru prin Darul lui» (Rom. 3: 23-24). Pocăința iaste Darul cel al doilea, şi să naşte în inimă din credință şi din frică. Iară frica iaste toiag părintesc care ne ocârmuiaşte pre noi, până ce vom ajunge în Raiul bunătăților cel duhovnicesc. Şi când vom ajunge acolò, ne lasă pre noi şi să întoarce.

Raiu iaste dragostea lui Dumnezeu, întru carea iaste desfătarea tuturor fericirilor. Unde fericitul Pavel s'au hrănit cu hrană mai presus de fire. Şi după ce au gustat din lemnul vieții acolò, au strigat zicând: «Ceale ce ochiul nu le-au văzut, şi ureache nu le-au auzit, şi pre inimă de om nu s'au suit, ceale ce au gătit Dumnezeu celor ce îl iubesc pre dânsul» (1 Cor. 2: 9). Despre lemnul acesta oprit au fost Adam prin sfatul diavolului. Lemnul vieții iaste dragostea lui Dumnezeu, dintru carea au căzut Adam, şi nu l-au mai întâmpinat pre dânsul bucuriia, ci în pământul spinilor lucra şi să osteniia. Cei ce de dragostea lui Dumnezeu s'au lipsit, pâine a sudorii mănâncă întru lucrurile lor, măcar de şi cu dreptate ar umbla. Pre carea celui întâi-zidit i s'au poruncit a o mânca după cădeare. Până ce vom afla dragostea, în pământul spinilor iaste lucrarea noastră, şi în mijlocul spinilor sămănăm şi săcerăm, măcar de şi sămânța noastră ar fi sămânță a dreptății, şi în tot

ceasul ne împungem de dânşii, şi oricât de ne-am îndrepta, întru sudoarea feaţii noastre trăim. Şi când vom afla dragostea, cu Pâine Cerească ne hrănim, şi ne împuternicim fără de lucru şi fără de osteneală. Pâinea cea Cerească iaste Hristos, carele s'au pogorât din Ceriu, şi dă viiaţă lumii. Şi aceasta iaste hrana Îngerilor.

Cela ce au aflat dragostea, pre Hristos îl mănâncă şi îl bea în fieaştecarea zi şi ceas, şi fără de moarte să face dintru acesta. Că «cela ce mănâncă», zice, «din pâinea carea eu o voiŭ da lui, moarte nu va vedea în veac» (Ioann 6: 50-51, 58). Fericit iaste cela ce mănâncă din Pâinea dragostii, care iaste Iisus. Iară cum că cela ce mănâncă din dragoste, pre Hristos Dumnezeul cel preste toate îl mănâncă, mărturiseaşte Ioann, grăind: «Dumnezeu dragoste iaste» (1 Ioann 4: 8). Deci viiaţă din Dumnezeu căştigă cela ce întru dragoste trăiaşte, şi în lumea aceasta pre aerul acela al învierii îl miroseaşte din ceale de aicea. Întru văzduhul acesta să desfătează Drepţii la Înviiare. Dragostea iaste Împărăţiia, pre carea o au făgăduit Domnul cu taină Apostolilor a o mânca întru Împărăţiia lui. Că aceasta, ádecă: «Veţi mânca şi veţi bea la Masa Împărăţiei meale» (Luca 22: 30), ce iaste, decât numai dragostea? Că de ajuns iaste a hrăni pre om dragostea, în loc de mâncare şi de băutură. Acesta iaste vinul care «veseleaşte inima omului» (Ps. 103: 15). Fericit iaste carele au băut din vinul acesta. Din vinul acesta au băut desfrânaţii, şi cucearnici s'au făcut; şi păcătoşii, şi ş'au uitat căile poticnirilor; şi beţivii, şi s'au făcut postitori; şi bogaţii, şi au poftit sărăciia; şi săracii, şi s'au îmbogăţit cu nădeajdea; şi bólnavii, şi s'au făcut tari; şi proştii, şi s'au înţeleptit.

Precum nu iaste cu putinţă a treace marea cea mare fără de caic şi fără de corabie, aşa nu poate cineva a treace fără de frică către dragoste. Marea cea împuţită, carea iaste pusă între noi şi între Raiul cel gândit, putem a o treace prin corabiia pocăinţii, carea are pre vâslitorii fricii. Şi deaca vâslitorii aceştea ai fricii nu vor ocârmui corabiia aceasta a pocăinţii, prin carea treacem marea lumii aceştiia către Dumnezeu, ne înnecăm în marea cea împuţită. Pocăinţa iaste corabiia, iară frica iaste cârmaciul eiĭ. Dragostea iaste limanul cel Dumnezeesc. Deci ne aşază pre noi frica în corabiia pocăinţii, şi ne treace pre noi marea vieţii cea împuţită, şi către limanul cel Dumnezeesc, care iaste dragostea, ne povăţuiaşte pre noi, întru care trec toţi cei ce să ostenesc şi sânt însărcinaţi prin pocăinţă. Şi când vom ajunge dragostea, am ajuns la Dumnezeu. Şi calea noastră s'au săvârşit, şi am trecut la ostrovul care iaste dincolò de lume, unde iaste Tatăl, şi Fiiul, şi Duhul cel Sfânt. Lui să cuvine slava şi stăpânirea în veaci, Celui ce poate a ne face pre noi vreadnici slavei Sale şi dragostii céiĭ prin frica lui. Amin.

CUVÂNT al 73-lea

Care cuprinde sfătuiri pline de folos, pre care întru dragoste le-au grăit celor ce cu smerenie îl ascultă pre el

Nu iaste cugetare bună carea să nu fie din Darul cel Dumnezeesc căzind în inimă. Şi nu iaste gând rău ce să apropie de suflet, fără numai spre ispită şi cercare. Omul carele au ajuns a-şi cunoaşte măsura neputinţii sale, acesta au ajuns săvârşirea smerenii. Cela ce povăţuiaşte Darurile lui Dumnezeu către om iaste inima ceaia ce să mişcă spre mulţemire necontenită. Cela ce povăţuiaşte ispita către suflet iaste cugetarea cârtirii, ceaia ce să mişcă de-a pururea în inimă. Toate neputinţele oamenilor le poartă Dumnezeu; iară pre omul cela ce de-a pururea cârteaşte nu îl rabdă, până când nu îl va pedepsi pre el. Sufletul care iaste departe de toată strălucirea cunoştinţii, întru nişte cugetări ca aceastea să află. Gura ceaia ce totdeauna mulţemeaşte, blagoslovenie priimeaşte dela Dumnezeu; şi inima carea petreace întru mulţemire, cade întru dânsa Darul. Mai nainte de Daru aleargă smereniia, şi mai nainte de pedepsire aleargă mândriia. Cela ce să mândreaşte să sloboade a cădea în hulă; şi cela ce să înalţă întru lucrarea faptei bune, în curvie să sloboade a cădea; şi cela ce să înalţă întru înţelepciunea sa, întru cursele ceale întunecoase ale necunoştinţii să sloboade a cădea.

Omul carele iaste departe de toată pomenirea lui Dumnezeu, acesta iaste cela ce poartă întru inima sa asupra aproapelui grijă întru pomenirea cea rea. Cela ce cinsteaşte pre tot omul întru pomenirea lui Dumnezeu, acesta află ajutoriu dela tot omul prin voinţa lui Dumnezeu cea ascunsă. Cela ce dă răspuns pentru cela ce să nedreptăţeaşte, află pre Dumnezeu apărătoriu al său. Cela ce îşi dă braţul său spre ajutoriul aproapelui său, priimeaşte braţul lui Dumnezeu spre ajutoriul său. Cela ce prihăneaşte pre fratele său întru răotatea sa, află pre Dumnezeu prihănitoriu al său. Cela ce îndreptează pre fratele său în cămara lui, răutatea sa o vindecă; şi cela ce prihăneaşte pre cineva întru adunare îşi întăreaşte ranele sale. Cela ce tămăduiaşte pre fratele său întru ascuns, tăriia dragostii sale arătată o face; şi cela ce îl ruşinează pre el întru ochii priiatenilor lui, pre tăriia zavistiei céiĭ dintru sineşi o arată. Priiatenul cela ce mustră întru ascuns, doftor înţelept iaste; iară cela ce în ochii multora doftoreaşte, ocărând iaste, întru adevăr. Semn al milostenii iaste ertarea a toată datoriia, şi semn al cugetării céiĭ reale iaste împrotivăgrăirea către cela ce au greşit. Cela ce spre sănătate aduce pedepsirea, întru dragoste pedepseaşte; iară cela ce caută izbândire, deşert iaste despre dragoste. Dumnezeu pedepseaşte întru dragoste nu izbândind – să nu fie! – ci ca să se vindece chipul lui caută, şi nu îşi păzeaşte urgiia sa la vreame.

Chipul acesta al dragostii din îndreptare iaste, şi cu împătimire spre izbândire nu să abate. Dreptul înțelept, lui Dumnezeu iaste aseamenea. Că nu pedepseaşte nicidecum pre om, răsplătindu-i lui pentru răotatea lui, ci sau ca să se îndrepteaze omul, sau ca alții să se înfricoşeaze. Iară ceaia ce nu iaste aseamenea cu aceasta, nu iaste pedepsire. Cel ce pentru răsplătire face bunătatea, degrab să schimbă. Iară cela ce cu putearea cunoştinții sale să minunează întru vedeare de cunoştința ceaia ce iaste întru Dumnezeu, acesta de şi să tae trupeaşte, nici în mintea sa să înalță, nici din fapta bună să abate cândva. Cela ce luminează pre mintea sa spre vreadnică răsplătirea lui Dumnezeu, acesta la adâncul smeritei cugetări au ajuns şi cu sufletul şi cu trupul. Că mai nainte de a să apropiia cineva de cunoştință, să sue şi să pogoară întru viețuirea sa; iară când să va apropiia de cunoştință, cu totul cu înălțare să înalță. Şi precât s'ar înălța, nu să săvârşaşte suirea cunoştinții lui, până ce va veni veacul acela al slavei şi îşi va priimi bogățiia sa desăvârşit. Că precât să face desăvârşit omul cătră Dumnezeu, pre atâta pre urma lui călătoreaşte; iară în veacul cel adevărat fața sa o arată lui: [dar] nu ceaia ce iaste. Că precât drepții vor întra întru vedearea lui, Chipul lui ca întru oglindă îl văd; iară acolò arătarea adevărului o văd.

Focul cel întru leamnele ceale uscate aprins, cu anevoe să va stinge; şi fierbințeala lui Dumnezeu, ceaia ce să face şi cade înlăuntru întru inima celui ce s'au lepădat de lume, arderea eiĭ nu să va stinge, şi iaste decât focul mai iute. Putearea vinului când va întra în toate mădulările, uită mintea adeverirea tuturor; şi pomenirea lui Dumnezeu, când va ținea păşune în suflet, piiarde toată pomenirea vederii din inimă. Mintea ceaia ce au aflat înțelepciunea Duhului iaste ca un om carele află corabie gata în mare, şi când va şedea întru dânsa, să treace pre sineşi din marea lumii aceştiia şi face a ajunge la ostrovul veacului celui ce va să fie. Aşa iaste simțirea veacului celui viitoriu în lumea aceasta, ca un ostrov mic în mare, şi cela ce să apropie de dânsul nu să mai osteneaşte în valurile nălucirii veacului acestuia.

Neguțătoriul, când ş'ar săvârşi vreamea şi soarta lui, să sârguiaşte a să duce la casa sa; şi monahul, cât încă îi lipseaşte vreamea lucrării lui, să scârbeaşte a să despărți de trupul acesta. Şi când ar simți în sufletul său că au răscumpărat vreamea şi ş'au luat arrvona sa, atuncea pofteaşte pre veacul cel ce va să fie. Neguțătoriul, cât iaste în mare, frica în mădulările lui iaste, ca nu cumva să se râdice asupra lui valurile şi să se cufunde nădeajdea lucrării lui. Şi monahul, cât iaste în lume, frica de tot îi stăpâneaşte viețuirea lui, ca nu cumva să se deşteapte asupra lui furtuna şi să se piiardă lucrul lui, cel din tinereațele lui până la bătrâneațele lui. Neguțătoriul uscatul îl priveaşte, şi monahul ceasul morții.

Corăbiiariul la steale priveaşte, când treace prin mijlocul mării, şi dupre steale îşi îndreptează corabiia sa, până ce ar ajunge la liman. Şi monahul la rugăciune caută, căci îl îndreptează pre el, şi îi îndreptează călătoriia lui către limanul spre care îl îndreptează viețuirea lui întru rugăciunea cea în tot ceasul. Corăbiiariul priveaşte la ostrovul întru care îşi va lega corabiia sa, şi de acolò îşi găteaşte ceale spre călătorie, şi să îndreptează iarăşi la alt ostrov. Aşa iaste călătoriia monahului în cât iaste în viiața aceasta: din ostrov în ostrov treace, ádecă din cunoştință în cunoştință, şi prin schimbarea ostroavelor, ádecă a cunoştințelor sporeaşte, până ce s'ar înălța din mare, şi la adevărată cetatea aceaia ar ajunge călătoriia lui. Întru carea cei ce lăcuesc într'însa nu mai fac neguțătorie, ci fieştecarele întru bogățiia sa să odihneaşte. Fericit iaste acela a căruia neguțătoriia lui nu s'au amestecat întru deşartă lumea aceasta, înlăuntrul mării aceştiia mari. Fericit iaste acela a căruia corabiia lui nu s'au sfărâmat, şi va ajunge cu bucurie la liman.

Cela ce înnoată, gol să afundă în mare, până ce ar afla mărgăritariul; şi monahul cel înțelept gol călătoreaşte în viiață, până ce va afla întru sineşi pre Mărgăritariul Iisus Hristos. Şi când îl va afla pre el, nu mai căştigă împreună cu dânsul ceva din ceale ce sânt. Mărgăritariul în cămări să străjuiaşte; şi desfătarea monahului înlăuntrul liniştii să păzeaşte. Fecioara întru adunări şi întru mulțimile noroadelor cu totul să vatămă; şi mintea monahului, întru împreună-vorbirile celor mulți. Paserea din tot locul spre cuiubul eiĭ aleargă ca să facă pui; şi monahul cela ce are socoteală să grăbeaşte spre lăcaşul său, ca să facă întru dânsul rod de viiață. Şarpele, când i s'ar zdrobi tot trupul lui, capul său îl păzeaşte; şi monahul cel înțelept îşi păzeaşte în toată vreamea credința sa, carea iaste începutul vieții lui. Norul acopere Soarele, şi cuvintele multe pre sufletul cela ce au început a să lumina întru vedearea rugăciunii îl acopere.

Paserea ce să chiamă erodíu, întru acea vreame să veseleaşte şi să bucură, dupre cuvântul celor înțelepți, când să va deosebi pre sineşi din lume şi s'ar duce în loc pustiiu şi ar lăcui întru dânsul. Aşa şi sufletul celui ce viețuiaşte singur, în vreamea aceaia priimeaşte bucuriia cea Cerească, când să va depărta despre oameni, şi s'ar duce şi ar lăcui în laturea liniştii, şi acolò ar aştepta vreamea eşirii sale. S'au zis pentru paserea ce să zice sirínă, cum că fieştecarele auzind viersul glasului eiĭ, aşa cu totul să robeaşte pre urma eiĭ întru călătoriia pustiei, cât îşi uită întru dulceața viersului şi însăşi viiața, şi cade şi moare. Cu aceasta să aseamănă lucrul sufletului. Căci când va cădea dulceața cea Cerească întru dânsul, din viersul dulceții cuvintelor lui Dumnezeu, celor ce cad prin simțire în minte, aşa cu totul să duce pre urma eiĭ, cât uită viiața această trupească, şi să lipseaşte trupul de poftele sale, şi să înalță el către Dumnezeu din viiața aceasta.

Copaciul, de nu îşi va lepăda întâi frunzele sale ceale mai dinnainte, nu scoate ramurile ceale noao; şi monahul, până când nu va lepăda din inima sa pomenirea celor mai dinnainte ale sale, nu scoate roduri noao şi ramuri întru Iisus Hristos.

Vântul îngraşă rodurile, şi grija lui Dumnezeu rodurile sufletului. Scoica întru carea mărgăritariul să naşte, să zideaşte întru dânsa un fealiu oarecare de scânteae din fulger, şi din văzduh priimeaşte materiia, dupre cum iaste vorbă, şi până atuncea iaste trup gol; şi inima monahului, până ce ar priimi materiia cea Cerească întru priceapere, lucrul eiĭ gol iaste, şi nu are din lăuntrul scoicilor rodul mângâerii.

Câinele cela ce îşi linge nasul, din sângele său bea, şi nu ştie vătămarea sa din dulceața sângelui său; şi monahul cela ce să pleacă a bea slava deşartă, din viiața sa împreună-bea, şi nu simte vătămarea sa din dulceața ceaia ce i să face la un ceas. Slava cea lumească piatră iaste în mare, carea să acopere de ape, şi nu iaste cunoscută corăbiiariului până ce s'ar lovi de dânsa corabiia dedesupt şi s'ar umplea de apă; aşa slava deşartă face întru om, până ce l-ar cufunda şi l-ar piiarde pre dânsul. S'au zis pentru aceasta de Părinți, cum că în sufletul cel măreț îndeşert să întorc iarăşi patimile ceale ce odată s'au biruit şi au eşit dintru dânsul. Nor mic acopere rătunjala Soarelui, şi Soarele după nor foarte iaste fierbinte; şi mică trândăvie acopere pre suflet, şi bucuriia cea după dânsa mare iaste.

De cuvintele tainelor celor ce sânt întru Dumnezeiasca Scriptură, fără de rugăciune şi de cearerea ajutoriului dela Dumnezeu să nu te apropii, ci zi:

Rugăciune a citirii

«**D**oamne, dă-mi mie ca să priimesc simțire a puterii céiĭ dintru dânsele». Chei ale înțeleagerilor celor adevărate ce sânt întru Dumnezeeştile Scripturi, pre rugăciune socoteşte-o că iaste. Când vei vrea să te apropii de Dumnezeu cu inima ta, întâiu prin ostenealele ceale trupeşti arată-i lui dorirea ta. Căci dintru aceastea iaste începutul viețuirii tale. Că foarte să apropie inima de Dumnezeu întru lipsa trebuinții, întru nevoința unui fealiu de hrană, şi urmează lucrurilor. Că şi Domnul dintru aceasta au făcut temeliia săvârşirii. Şi socoteaşte nelucrarea începătură a întunecării sufletului. Iară întunecare preste întunecare, vorbirile cuvintelor. Iară pricină a céiĭ mai dintâiu iaste cea de-a doa. Că deaca cuvintele ceale de folos, care fără de măsură să fac, întunecare pricinuesc, cu cât mai vârtos ceale deşarte? Că să defaimă sufletul întru mulțimea vorbirii céiĭ multe, măcar de şi gătirea eiĭ spre frica lui Dumnezeu ar fi. Deci întunecarea sufletului din nerânduiala viețuirii să face.

Măsura şi hotarul întru viețuire luminează pre minte, şi pre turburare o goneaşte. Turburarea minții, cea din nerânduială, întunecare pricinuiaşte

sufletului; şi întunecarea, turbureală. Pacea din buna rânduială să face, şi lumina din pace să naşte în suflet, şi din pace şi din lumină văzduhul cel curat în minte să străluceaşte. Şi dupre măsura apropierii inimii cătră înțelepciunea Duhului dintru înstreinarea lumii, atâta priimeaşte bucuriia dela Dumnezeu, şi socoteală a înțelepciunii Duhului din cea a lumii simte în sufletul său. Că, întru înțelepciunea Duhului, tăcearea stăpâneaşte în suflet; iară întru înțelepciunea cea lumească, izvorul răsipirii. Şi după aflarea înțelepciunii céiĭ dintâiu, te umpli de multă smerită cugetare, şi de blândeațe, şi de pacea carea împărăţeaşte preste toate gândurile tale. De aicea şi mădulările tale vor înceta, şi să vor linişti despre turburare şi despre nestâmpărare. Iară după aflarea înțelepciunii céiĭ a doa căştigi mândriia întru cugetul tău, şi gânduri schimbate nepovestite, şi turburare a minții, şi neruşinare a simțirilor, şi îngâmfare. Să nu socoteşti că va avea îndrăzneală întru rugăciune înaintea lui Dumnezeu omul cel legat întru ceale trupeşti. Sufletul cela ce să scumpeaşte, să lipseaşte de înțelepciune; iară cel milostiv să va înțelepți dela Duhul.

Precum untul-de-lemn iaste spre luminarea candelii, aşa milosteniia hrăneaşte pre cunoştință în suflet. Cheaia inimii Dumnezeeştilor Daruri întru dragostea aproapelui să dă, şi dupre măsura dezlegării inimii din legătura trupului, dupre atâta să deşchide înaintea lui uşa cunoştinții. Treacerea sufletului din lume în lume iaste priimirea priceaperii. Ce frumoasă şi lăudată iaste dragostea aproapelui, de nu ne-ar zmulge pre noi grija eiĭ din dragostea lui Dumnezeu! Ce dulce iaste vorbirea fraților noştri celor duhovniceşti, deaca am putea să păzim împreună cu dânsa şi pre cea împreună cu Dumnezeu! Deci bine iaste a ne griji şi pentru aceştea, până unde ne-ar slobozi cuviința. Iară aceasta iaste a nu cădea, prin pricina aceştiia, din lucrarea cea ascunsă şi viețuirea, şi din nelipsită vorbirea cea cătră Dumnezeu. Căci turburarea céiĭ de a doa iaste dintru alcătuirea céiĭ dintâi. Şi mintea nu are puteare spre doao vorbiri.

Vedearea mireanilor turburare face sufletului celui ce s'au lepădat de dânşii pentru lucrul lui Dumnezeu. Şi a fraților ádecă celor duhovniceşti vorbirea cea necontenită ne vatămă: iară a mireanilor şi singură vedearea cea mai dinnafară. Şi pre lucrarea cea trupească o opreaşte întâmpinarea simțirilor. Deci cela ce voiaşte din pacea minții a culeage bucuriia întru lucrarea celor ascunse, măcar glasuri în urechile lui de ar întra, fără de vedeare, să turbură întru odihna inimii sale. Murirea cea din lăuntru fără de nelucrarea simțirilor nu stă, şi viețuirea cea trupească deşteptare a simțirilor voiaşte, iară viețuirea cea sufletească deşteptarea inimii.

Precum în firea lui mai bun iaste sufletul decât trupul, aşa mai bun iaste lucrul sufletului decât al trupului. Şi precum întru începuturi mai nainte au povăţuit zidirea trupului decât însuflarea, aşa şi lucrurile ceale trupeşti mai nainte povăţuesc de lucrul sufletului. Mare puteare iaste vieţuirea cea mică carea de-a pururea petreace. Că şi picătură mică şi moale petrecând, pre piiatra cea vârtoasă o găvănează.

Când să va apropiia a înviia întru tine omul cel duhovnicesc, murirea cea despre toate să deşteaptă întru tine, şi să înfierbântă sufletul tău întru bucuriia cea neaseamenea zidirii, şi împreună să încue gândurile tale înlăuntrul tău întru dulceaţa cea întru inima ta. Şi când lumea va înviia întru tine, răspândirea minţii să înmulţeaşte întru tine, şi cugetarea cea mică şi nestatornică. Iară lume numesc pre patimi, pre care le naşte răspândirea. Şi când s'ar naşte şi s'ar face desăvârşite, să fac păcate şi omoară pre om. Precum nu să nasc fii fără de maică, aşa nu să nasc patimile fără de răspândirea minţii. Şi nici săvârşirea păcatului iaste fără de vorbirea patimilor.

Când să va înmulţi răbdarea în sufletele noastre, semn iaste cum că am luat întru ascuns darul mângâerii. Tăriia răbdării mai putearnică iaste decât cugetările bucuriei ceale ce cad în inimă. Viiaţa cea întru Dumnezeu, cădearea simţirilor iaste. Iară când va fi vie inima, cad simţirile. Înviiarea simţirilor iaste murirea inimii. Şi când aceastea ar înviia, semn iaste al muririi inimii despre Dumnezeu. Din faptele bune ceale ce să lucrează între oameni nu priimeaşte ştiinţa îndreptare.

Fapta bună pre carea prin alţii o lucrează cineva nu poate să curăţească pre suflet. Căci spre plata lucrurilor să socoteaşte înaintea lui Dumnezeu. Iară pre carea întru sineşi o va face omul, spre desăvârşită faptă bună să socoteaşte, şi pre amândoao le săvârşaşte, şi spre răsplătire să socoteaşte, şi curăţenie pricinuiaşte. Pentru aceasta despărţeaşte-te de cea dintâi, şi urmează céiĭ de-a doa. Că fără de grijirea cea întru aceasta, a lăsa pre ceaialaltă, cădeare arătată iaste dela Dumnezeu. Iară cea de-a doa, şi locul céiĭ dintâi îl împlineaşte fără de lucrarea eiĭ.

Odihna şi nelucrarea, pierzare a sufletului iaste, şi mai mult decât dracii pot a vătăma aceastea. Pre trupul cel neputincios, când îl vei sili spre lucruri mai multe decât putearea lui, întunecare preste întunecare pui în sufletul tău şi turburare preste dânsul mai vârtos aduci. Iară pre trupul cel tare, deaca odihnii şi nelucrării îl vei da, toată răutatea să săvârşaşte în sufletul cela ce lăcuiaşte întru dânsul. Deşi cineva foarte ar pofti bunătatea, ci după puţin şi pre însăşi cugetarea binelui, pre carea o avea, o râdică dela dânsul. Când sufletul s'ar îmbăta întru bucuriia nădejdii lui, şi întru veseliia lui Dumnezeu, trupul nu simte scârbele, măcar de şi neputincios ar fi. Că poartă îndoită

greutate şi nu slăbeaşte, ci împreună să îndulceaşte, şi împreună lucrează trupul întru desfătarea sufletului, de şi neputincios ar fi. Aşa iaste când ar întra sufletul întru bucuriia aceaia a Duhului.

Deaca îți vei păzi limba ta, o, frate, ți să dă ție dela Dumnezeu Darul umilinții inimii tale, a să vedea întru dânsa sufletul tău. Şi prin aceasta vei întra întru bucuriia Duhului. Iară deaca limba ta te va birui pre tine, creade-mi mie întru aceaia ce îți zic ție, că niciodată nu vei putea a scăpa din întunecare. De nu ai inimă curată, aibi măcar gură curată, precum fericitul Ioann au zis.

Când vei voì a sfătui pre cineva spre bunătate, întâiu odihneaşte-l pre el trupeaşte, şi cinsteaşte-l pre dânsul prin cuvântul dragostii. Că nimic aşa nu pleacă pre om a să cucernici, şi a să schimba dintru răutatea sa spre ceale mai bune îl face, decât bunătățile ceale trupeşti şi cinstea pre carea o veade dela tine. Că precât întru lupta cea pentru Dumnezeu ar întra cineva, pre atâta priimeaşte îndrăzneală inima lui întru rugăciunea sa. Şi precât despre ceale multe tras ar fi omul, să lipseaşte de ajutoriul lui Dumnezeu. Nu te scârbi de orbirile ochilor trupului, căci Dumnezeu le ia înapoi pre iale dela tine desăvârşit. Nu te teame de moarte, că Dumnezeu au gătit să te facă pre tine mai presus de dânsa. Lui i să cuvine slava şi stăpânirea în veacii veacilor. Amin.

C U V Â N T a l 7 4 - l e a

Pentru asemănarea şi pilda vederii Duminecii şi a Sâmbetii

umineca taină iaste a cunoştinții adevărului, carea împreună cu trupul şi cu sângele nu să poate a să face. Că cunoştința cea atâta, deşi iaste mai înaltă decât toate cugetările, dar nu decât adevărul. În veacul acesta nu iaste a opta, nici Sâmbătă cu adevărat. Că cela ce au zis: «S'au odihnit Dumnezeu în zioa a şaptea» (Facere 2: 2), pre încetarea călătoriei vieții aceştiia o au arătat. Că mormântul, trupul iaste, şi din lume iaste. Şase zile întru lucrarea vieții, prin păzirea poruncilor să săvârşesc; şi a şaptea, în mormânt întreagă să săvârşaşte; şi a opta, întru eşirea dintru dânsul.

Precum tainele Duminecii întru pildă le priimesc aicea cei ce să învrednicesc, şi nu pre însăşi zioa trupeaşte, aşa şi tainele Sâmbetii întru pildă le priimesc nevoitorii, şi nu pre însăşi Sâmbăta întru adevăr, carea iaste încetare despre toată mâhniciunea şi odihnă desăvârşită despre supărări. Că taină ne-au dat noao Dumnezeu, şi nu lucrare adevărată, a vieţui aicea. Sâmbăta cea adevărată şi neasemănată, mormântul iaste, care arată şi însemnează odihna cea desăvârşită despre scârbele patimilor, şi despre lucrarea lor ceaia ce să împrotiveaşte eiĭ. Toată omenirea acolò sâmbetează, şi sufletul şi trupul. În şase zile au aşezat Dumnezeu alcătuirea lumii aceştiia, şi au alcătuit stihiile, şi au dat pre alcătuirea lor prin mişcare de-a pururea mişcată spre slujire. Şi nu vor înceta de călătorie mai nainte de răsipire. Şi din putearea acestora, zic ádecă a stihiilor cestor întâi făcute, alcătuite sânt trupurile noastre. Dar nici lor nu le-au dat încetare de mişcarea lor, nici trupurilor noastre, cestor dintru dânsele făcute, a înceta de lucrare. Iară hotar al încetării eiĭ întru noi au pus, până ce vom urma însăşi rudeniei céiĭ dintâiu, carea iaste dezlegarea din viiață. Aşa şi lui Adam i-au zis: «Întru sudoarea feații tale vei mânca pâinea ta». Şi până când? «Până ce», au zis, «te vei întoarce în pământul dintru care eşti luat» (Facere 3: 19). Care «spini şi mărăciuni îți va răsări ție» (Facere 3: 18). Care sânt taine ale lucrării vieții aceştiia, în cât trăiaşte. Că din noaptea aceaia întru carea au asudat Domnul, au schimbat sudoarea ceaia ce au scos mărăcini şi spini, spre a ne asuda întru rugăciune, împreună şi întru lucrarea dreptății.

Cinci mii şi cinci sute de ani, şi mai mult, au lăsat pre Adam a să trudi întru acesta. Că până atuncea nu era calea sfinților descoperită, dupre cum

au zis Dumnezeescul Apostol.[1] Iară în zilele ceale mai de pre urmă au venit, şi au poruncit singurii de-sineşi-stăpâniri a schimba pre sudoare cu sudoare, şi nicidecum nu i-au poruncit încetare, ci schimbare. Fiindcă s'au făcut iubitoriu de oameni spre noi, pentru petreacerea realii-pătimirii noastre céiĭ în pământ. Deci deaca vom înceta de a ne asuda întru acesta, de nevoe spini vom săcera. Că părăsirea cea din însăşi rugăciunea, lucrare iaste a întrupării pământului, carea spini dupre fire răsare. Că întru adevăr, patimile spini sânt, şi din sămânța cea în trup răsar întru noi. Şi în cât chipul lui Adam purtăm, nevoe iaste ca şi patimile lui. Că cu neputință iaste pământului a fi nelucrătoriu despre a nu odrăsli odraslă, dupre firea sa. Iară născătoriu al firii eiĭ iaste pământul trupurilor noastre, dupre cum iaste mărturiia lui Dumnezeu: «Pământul dintru care eşti luat» (Facere 3: 19). Acela spini va răsări: iară cuvântătoriul acesta, patimi.

Deaca Domnul întru toate chip au fost noao, în taină întru toate osebirile iconomiei sale, şi până la al noolea ceas al Vinerii nu au încetat de lucru şi de osteneală (care iaste taină a lucrării céiĭ prin toată viiața noastră) iară Sâmbăta în mormânt au încetat – unde sânt cei ce zic cum că în viiață Sâmbătă iaste, ádecă odihnire despre patimi?[2] Iară pentru Duminecă mare iaste a zice. Sâmbăta noastră iaste zioa îngropării. Acolò întru adevăr sâmbetează firea noastră. Drept aceaia în fieştecarea zi nevoe iaste pusă asupra noastră, a zmulge dintru dânsul spinii, până când pământul acesta stă. Şi, pentru petreacerea noastră întru lucrarea de pământ, lipsesc spinii. Că nu desăvârşit cu totul iaste curățită de aceştea. Şi de iaste aceasta aşa, că întru trândăvirea cea spre o vreame sau prin mica lenevire să înmulțesc spinii, şi fața lui o acopere, şi sămânța ta o înneacă, şi osteneala ta o face ca cum nu ar fi, apoi cu cuviință iaste în fieştecarea zi a-l curăți pre el. Că încetarea cea despre aceasta, mulțime de spini creaşte: de carii să ne curățim, cu Darul celui deoființă şi al unuia-născut Fiiului lui Dumnezeu, Căruia i să cuvine slava, împreună cu cel fără de început al lui Părinte, şi cu Făcătoriul-de-viiață Duh, în veaci. Amin.

---

[1] «Ceaia ce întru alte neamuri nu s'au făcut cunoscută fiilor oamenilor, precum acum s'au descoperit sfinților lui apostoli şi proroci prin Duhul Sfânt» (Efes. 3: 5). [Vezi şi Evr. 9: 8 – N. ed.]

[2] Referire la ereticii messalieni. (N. ed.)

C U V Â N T a l 7 5 - l e a

Pentru povestirea sfinților bărbați, şi a întrutot-cuvioaselor lor cuvinte. Şi pentru minunata lor viețuire.

ntru una din zile m'am dus la chiliia oarecăruia frate sfânt, şi m'am abătut pre sinemi întru oarecare loc, pentru neputința mea, ca să îmi fac grija mea pentru Dumnezeu. Că nu aveam acolò vreun cunoscut. Şi vedeam pre fratele acesta noaptea sculându-să mai nainte de vreame, şi obiceaiu având mai nainte de frați la pravilă a să afla. Acesta destul cetiia Psaltirea, şi fără de veaste în cât întru aceasta era, îşi lăsa pravila, şi cădea pre față, şi până de o sută de ori, sau şi mai mult, îşi loviia capul de pământ cu fierbințeala cea aprinsă întru inima lui din Daru. Şi după aceastea să scula, şi Crucea Stăpânului o săruta, şi iarăşi să închina, şi pre aceaiaşi Cruce o săruta, şi iarăşi să arunca pre sineşi pre față, şi întru o obicinuință ca aceasta petrecea: cât eu nu puteam cu numărul a cuprinde mulțimea plecării genunchelor lui. Că cine putea a număra mulțimea metaniilor fratelui aceluia, pre care în fieştecarea noapte le făcea? Că de doaozeci de ori săruta Crucea cu frică şi cu fierbințeală, cu dragoste amestecată cu evlavie, şi iarăşi începea citirea Psalmilor; şi odată, odată[1], din multa aprindere a gândurilor celor ce îl aprindea pre el întru fierbințeala lor, când nu putea a suferi aprinderea văpăii aceiia, de bucurie biruit fiind, striga. Că nu putea a să ținea pre sineşi. Cât eu mult mă minunam de Darul fratelui aceluia, şi de nevoința lui, şi de trezvirea pre carea o avea întru lucrul lui Dumnezeu.

Iară dimineața, după întâiul ceas, când şedea la citire, să făcea aseamenea omului celui robit, şi la fieştecare cap pre care îl citiia, de multe ori cădea pre față, şi întru multe stihuri mâinile sale la Ceriu îşi înălța, şi pre Dumnezeu îl slavosloviia. Şi era anul vârstii lui al patruzecilea. Avea încă şi mâncarea lui prea puțină, şi uscată foarte. Şi pentru căci de multe ori îşi siliia trupul său preste măsură şi preste puteare, să vedea ca o umbră. Cât îmi era milă de dânsul din slăbiciunea feații lui, carea din nemâncarea cea multă să istovise şi era nici de doao deagete având cătățime. Şi de multe ori îi ziceam lui: Miluiaşte-te pre sineți întru viețuirea ta, o, frate, şi pre această viețuire bună, pre carea o ai căştigat, şi nu îți turbura, şi nu îți tăia petreacerea ta, carea iaste aseamenea lanțului celui duhovnicesc, şi pentru dorința adăogării ostenealii céiĭ mici să nu rămâi, şi să stai de toată călătoriia ta. Mănâncă cu măsură, ca nu totdeauna să mănânci. Şi nu îți întinde piciorul tău mai presus de puteare, ca nu cu totul desăvârşit să te faci nelucrătoriu. Şi era milostiv, şi foarte ruşinos, cu veselie miluind; curat cu firea, plecat spre mângâiare,

---

[1] «Odată, odată»: dintr'o dată, brusc. (N. ed.)

înțelept dupre Dumnezeu, şi pentru curățeniia lui şi blândețea să iubiia de toți. Şi lucra împreună cu frații, când avea trebuință de dânsul, de multe ori şi trei zile, şi patru, şi din seară în seară veniia la a sa chilie. Că era iscusit şi la toată slujba. Iară când avea ceva, deşi avea trebuință de aceasta, dar însă din multa lui ruşinare cea cătră mici şi cătră mari, nu putea a zice că nu o are pre aceasta. Căci mai de multe ori, când lucra împreună cu frații, ca ruşinându-să o făcea aceasta, şi să siliia pre sineşi, neaflându-să cu dulceață a eşi din chilie. Una ca aceasta era viețuirea şi petreacerea fratelui aceluia, a celui cu adevărat minunat. Iară Dumnezeului nostru fie-i slavă în veaci. Amin.

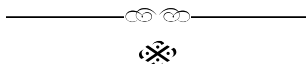
CUVÂNT al 76-lea

Pentru Bătrânul cel vechiu

ltădată iarăşi m'am dus cătră oarecarele vechiu Bătrân, bun şi îmbunătăţit. Şi foarte mă iubiia pre mine acesta. Şi era prost ádecă cu cuvântul, dar luminat cu cunoştinţa şi adânc cu inima, şi pre ceale ce dela Daru i să da lui le grăiia. Şi nu eşiia des din chiliia sa, decât la Sfintele Adunări. Şi era luând aminte de sineşi şi liniştindu-să. Acestuia i-am zis eu odată: Părinte, mi-au venit mie gând să mă duc Dumineca în foişorul bisericii, şi acolò să şezu şi să mănânc de dimineaţă, ca tot cela ce ar întra şi ar eşi, văzindu-mă, să mă defaime pre mine. Cătră aceastea împrotivă mi-au răspuns mie Bătrânul aşa: Scris iaste cum că tot cela ce face mireanilor sminteală nu va vedea lumină. Că pre tine nimenea nu te ştie în laturea aceasta, nici îţi cunosc viiaţa ta, ci vor zice cum că monahii de dimineaţă mănâncă, şi mai ales că sânt aicea fraţi noi-începători carii sânt neputincioşi întru gândurile lor. Şi mulţi dintru dânşii, având cătră tine credinţă şi folosindu-se dela tine, şi când te vor vedea pre tine că ai făcut aceasta, să vor vătăma. Părinţii cei de demult unele ca aceastea le făcea pentru lucrările de minuni ceale multe pre care le săvârşiia, şi pentru cinstea pre carea o avea, şi pentru numele cel mare. Şi aceastea le făcea ca să se necinstească, şi să îşi ascunză slava vieţuirii lor, şi departe să gonească dela dânşii pricinile mândriei. Dar pre tine ce iaste ceaia ce te sileaşte a face vreun lucru ca acesta? Au nu ştii că iaste la fieştecarea vieţuire rânduială şi vreame? Iară la tine nu iaste o vieţuire ca aceasta osebită, nici un nume ca acesta. Căci ca unul din fraţi petreci, şi nici pre sineţi nu te foloseşti făcând aşa, şi pre alţii îi vatămi. Şi iarăşi iconomiia aceasta nu tuturor iaste folositoare, ci singuri celor desăvârşiţi şi mari. Că întru aceasta iaste dezlegarea simţirilor. Că celor de mijloc ádecă şi noilor-începători păgubitoare iaste. Că de multă păzire au trebuinţă, şi de supunerea simţirilor. Iară cei bătrâni au trecut vreamea păzirii, şi întru toate care voesc dobândesc. Că neguţătorii cei neiscusiţi întru lucrurile ceale preamari, mari pagube îşi pricinuesc loruşi; iară întru lucrurile ceale mai proaste degrab la cea dinnainte să întind. Şi iarăşi, precum am zis, la tot lucrul iaste rânduială, şi la toată vieţuirea vreame cunoscută. Şi tot cela ce mai nainte de vreame înceape ceale mai presus de măsura lui, pre vătămare luişi şi-o îndoiaşte, şi nu dobândeaşte. Deci tu, de pofteşti aceasta, rabdă cu bucurie pre necinstea cea fără de voe carea cu iconomie vine asupra ta, şi nu te turbura, nici să urăşti pre cela ce te necinsteaşte pre tine.

Eram oarecând întru vorbire cu preaînţeleptul acela carele gustase din pomul vieţii, prin sudoarea cea sufletească, din dimineaţa tinereaţelor lui

până în seara bătrâneațelor sale. Şi după ce m'au învățat pre mine multe cuvinte pentru fapta bună, mi-au zis mie aşa: Toată rugăciunea întru carea nu s'ar osteni trupul şi nu s'ar necăji întru dânsa inima, lepădătură să socoteaşte. Că fără de suflet iaste rugăciunea aceaia. Şi iarăşi mi-au zis mie: Cu omul carele să priceaşte, şi voiaşte a-şi alcătui cuvântul său, şi viclean cu mintea, şi obraznic întru simțirile sale, nici să dai, nici să iai cu totul nicidecum, ca să nu depărtezi dela tine curățeniia pre carea o ai căştigat cu multă osteneală, şi să îți umpli inima ta de întunearec şi de turburare.

C U V Â N T a l 7 7 - l e a

Pentru alt Bătrân

’am dus oarecând la chiliia oarecăruia din Părinți. Şi nu deşchidea sfântul acesta des cuiva. Iară cum m’au văzut pre mine din fereastră, că însumi eu sânt, mi-au zis mie: Voeşti a întra? Şi eu i-am zis: Aşa, cinstite Părinte. Şi după ce am întrat eu, şi rugăciune am făcut, şi am şezut, şi multă vorbire s’au pornit, mai pre urmă l-am întrebat pre el: Ce am a face, Părinte, că oarecarii vin la mine, şi nici dobândesc, nici mă folosesc din vorbirea lor? Şi mă ruşinez a le zice lor ca să nu vie. Încă şi despre obicinuitele pravili mă împiiádecă pre mine de multe ori, şi pentru aceasta mă necăjesc. Cătră aceastea împrotivă mi-au răspuns mie fericitul acela Bătrân:

Când unii ca aceştea carii iubesc deşărtăciunea ar veni la tine, după ce vor şedea puțin, fă-te pre sineți că voeşti a te scula la rugăciune, şi zi celui ce să află cu închinăciune: Frate, vino să ne rugăm. Că vremea pravelii meale acum au sosit, şi nu pociu a o treace pre ea. Căci greutate mi să pricinuiaşte mie, vrând întru alt ceas pre aceasta a o împlini, şi mi să face mie de aicea pricină de turburare, şi fără de oarecarea nevoe nu pociu a o lăsa pre dânsa. Şi acum nu iaste de nevoe a-mi părăsi rugăciunea mea. Şi să nu îl laşi pre el de a nu să ruga împreună cu tine. Iară de ar zice: Roagă-te tu, şi eu mă voiŭ duce, fă-i lui metanie şi îi zi: Pentru dragostea, măcar această una rugăciune fă-o împreună cu mine, ca să mă folosesc din rugăciunea ta. Şi după ce v’ați scula, lungeaşte-ți rugăciunea ta, şi mai presus de ceaia ce te-ai obicinuit a o face. Că deaca aşa le vei face lor când ar veni la tine, cunoscând cum că nu ai o minte cu dânşii, nici iubeşti deşărtăciunea, oriunde ar auzi că acolò eşti, nu să vor apropiia.

Vezi dar, nu cumva fața omului luând, să strici lucrul lui Dumnezeu. Iară de să va afla cineva din Părinți, sau strein ostenit, în loc de preamare rugăciune a ta să judecă starea cea împreună cu unul ca acesta. Şi deaca streinul din cei ce iubesc cuvintele ceale deşarte ar fi, dupre puteare odihneaşte-l pre el şi îl slobozeaşte cu pace.

Au zis oarecarele din Părinți: Mă minunez că am auzit cum că oarecarii fac în chiliile lor lucrul mâinilor, şi pot nelipsit a-şi face şi pravila lor, şi a nu să turbura. Şi au zis cuvânt vreadnic de minune: Întru adevăr zic, cum că de mă voiŭ duce cătră ud, mă turbur din obicinuința mea şi din rânduiala eiĭ, şi mă împiiadec despre săvârşirea socotealii meale.

C U V Â N T al 78-lea

Pentru întrebarea oarecăruia frate

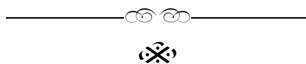

ntrebat au fost oarecând acelaşi Bătrân de oarecarele frate, ce au zis: Ce voiŭ face, că de multe ori mi să întâmplă [a avea] vreun lucru de care am trebuinţă, sau pentru neputinţa, sau pentru lucru, sau pentru vreo oarecarea pricină, şi fără de aceasta nu pociu a petreace întru linişte, şi văzind pre cineva că are trebuinţă de acesta, şi biruindu-mă de milă, îl dau pre acesta lui. Şi de multe ori şi ca unul ce mi s'au cerut de oarecarele aceasta o fac. Că silit sânt şi de dragoste, şi de poruncă, şi dau celui ce ceare pre ceaia ce îmi iaste mie trebuitoare. Şi după aceastea mă face pre mine trebuinţa acestuia a cădea în grijă şi în turburarea gândurilor, apoi aşa îmi răsipeaşte mintea mea despre grija cea spre linişte. Şi silit sânt poate a eşi din linişte şi a mă duce spre căutarea lucrului acestuia. Iară deaca voiŭ şi suferi a nu eşi, întru scârbă multă şi turburare a gândurilor mă fac. Nu ştiu dar care din amândoao îmi voiŭ aleage mie, pre ceaia ce îmi încetează şi îmi răsipeaşte liniştea mea pentru odihna fratelui mieu, sau a treace cu vedearea cearerea, şi a suferi întru linişte? Cătră aceastea au răspuns Bătrânul şi au zis:

Toată milosteniia, sau dragostea, sau milostivirea, sau orice care să socoteaşte pentru Dumnezeu a fi, care te împiiádecă pre tine despre linişte, şi îţi râdică ochiul tău spre lume, şi te bagă pre tine în grijă, şi te turbură pre tine despre pomenirea lui Dumnezeu, şi tae rugăciunile tale, şi te bagă pre tine în turburare şi întru nestatorniciia gândurilor, şi te încetează pre tine despre cugetarea Dumnezeeştilor citiri, carea iaste armă ce te izbăveaşte despre răspândiri, şi îţi răsipeaşte păzirea ta, şi te face pre tine, după ce te-ai legat, să umbli, şi după ce te-ai singurit, împreună să petreci, şi deşteaptă asupra ta patimile ceale îngropate, şi îţi răsipeaşte înfrânarea simţirilor tale, şi râdică murirea ta cea despre lume, şi te pogoară pre tine din lucrarea cea Îngerească, al căriia lucrul o grijă iaste, şi în partea mireanilor te pune pre tine – să se prăpădească dreptatea aceaia. Că plinirea datoriei dragostii întru odihna celor trupeşti, a lucrului mireanilor iaste, sau şi a monahilor, însă a celor ce sânt mai de jos, nu a celor ce petrec întru linişte, sau şi a celor ce au liniştea amestecată cu unirea la un gând cea împreună unii cu alţii, şi întră de-a pururea, şi es. Şi aceasta unora ca acestora bună iaste şi vreadnică de minune.

Însă celor ce întru adevăr au ales depărtarea de lume cu trupul şi cu mintea, ca să îşi pue cugetările lor întru rugăciunea cea singurătăţită, întru murirea despre lucrurile ceaste trecătoare, şi despre vedearea şi pomenirea lor, nu li să cuvine prin lucrarea cestor trupeşti şi prin dreptatea lucrurilor

cestor arătate (ca printr'însele îndreptați să se facă lui Hristos) a sluji, ci prin omorârea mădulărilor lor celor de pre pământ, dupre cuvântul Apostolului (Colas. 3: 5), a-i aduce lui jertva cea curată şi fără prihană a gândurilor, pârgă a lucrării lor, şi scârba trupurilor întru răbdarea primejdiilor, pentru nădeajdea ceaia ce va să fie. Că viețuirea monahicească aseamenea iaste cu a Îngerilor. Şi nu ni să cuvine noao a lăsa lucrarea cea Cerească, şi de lucruri a ne ținea. Iară Dumnezeului nostru fie-i slavă în veaci. Amin.

C U V Â N T a l 7 9 - l e a

Pentru prihănirea oarecăruia frate

rihănit au fost oarecând un frate că nu au făcut milostenie, şi cu îndrăzneală şi cu obrăznicie împrotivă au răspuns celui ce l-au prihănit pre el: Monahilor nu le zace înainte a face milostenie. Şi către dânsul împrotivă au zis cela ce l-au prihănit: Ivit iaste şi arătat monahul căruia nu îi iaste pus înainte a face milostenie. Ca acela iaste, carele cu faţă descoperită poate a zice lui Hristos, precum iaste scris: «Iată noi am lăsat toate, şi am urmat ţie» (Matth. 19: 27). Ádecă acela carele nimic nu are pre pământ, şi nu să învăluiaşte pre sineşi, nici să turbură întru ceaste trupeşti, nici are în minte ceva din ceaste ce să văd, nici să grijaşte a căştiga ceva, ci şi de i-ar da lui cineva ceva, ia numai pre singure ceale spre trebuinţă, iară de ceale mai presus de aceasta cuvânt nu face. Şi iaste ca paserea întru petreacerea lui. Unuia ca acestuia nu îi zace înainte a face milostenie. Căci cum din lucrurile de care iaste slobod poate a da altuia? Ci mai vârtos celui ce să învăluiaşte întru ceale lumeşti, şi cu mâinile sale lucrează, şi dela alţii ia, cu datorie îi iaste lui ca să facă milostenie. Şi a să lenevi de aceasta, împrotivire iaste poruncii Domnului nemilostivirea. Că deaca prin ceale ascunse nu să apropie cineva la Dumnezeu, nici a-i sluji lui cu duhul ştie, şi de ceale arătate care îi sânt lui cu putinţă nu să grijaşte, carea altă nădeajde va fi unuia ca acestuia, prin carea îşi va căştiga luişi viiaţa? Unul ca acesta fără de priceapere iaste.

Alt Bătrân au zis: Eu mă minunez de cei ce să turbură pre sineşi întru lucrul liniştii, ca pre alţii să îi odihnească întru ceale trupeşti. Şi iarăşi au zis: Nu ni să cuvine noao împreună cu lucrul liniştii a amesteca grijă de altceva. Şi tot lucrul cinstească-să în locul său, ca să nu să facă vieţuirea noastră amestecată. Că cela ce are grijă de multe, rob iaste al celor multe; iară cela ce toate le-au părăsit şi să grijaşte de aşezarea sufletului său, acesta priiaten iaste a lui Dumnezeu. Vezi că cei ce fac milostenie, şi împlinesc dragostea celor deaproape întru ceale trupeşti, aceştea mulţi sânt în lume; iară lucrătorii liniştii céiĭ cuprinzătoare şi bune, cei ce să îndeletnicesc întru Dumnezeu, de-abiia să află, şi rari sânt. Şi cine, din cei ce în lume fac milostenie sau dreptate întru ceale trupeşti, au putut unul din daruri a ajunge, de care să învrednicesc dela Dumnezeu cei ce şed în linişte? Şi iarăşi au zis: Deaca eşti mirean, întru petreacerea bunătăţilor celor lumeşti petreci; iară de eşti monah, întru lucrurile întru care fac vitejíi monahii străluceaşte-te. Însă de voeşti întru amândoao să petreci, dintru amândoao vei cădea. Iară lucruri ale monahilor sânt aceastea: slobozenie din ceale trupeşti, şi osteneala cea trupească întru rugăciuni, şi necontenita pomenire a inimii către Dumnezeu.

Deci de îți iaste ție cu putință fără de aceastea a fi îndestulat cu faptele bune ceale lumeşti, judecă tu.

Întrebare: Oare nu poate monahul, cela ce întru linişte rău-pătimeaşte, pre amândoao petreacerile a le căştiga, zic ádecă pre grija lui Dumnezeu, şi a purta şi altă grijă în inimă?

Răspundere: Mie ádecă mi să pare cum că nici când ar lăsa toate, cela ce întru linişte voiaşte a petreace, şi de singur sufletul său s'ar griji, poate nelipsit întru lucrul liniştii a viețui, măcar de şi afară s'ar face de grija cea lumească; cu cât mai vârtos deaca şi de altceva s'ar griji? Ş'au lăsat Domnul luişi în lume pre cei ce îi slujesc lui, şi poartă grijă de fiii lui, şi ş'au ales luişi pre cei ce slujesc înaintea sa. Că nu numai întru lucrurile împăraților celor pământeşti osebiri ale rânduialelor iaste a vedea, mai slăviți fiind cei ce de-a pururea stau înaintea feații împăratului, şi de taine să împărtăşesc cu dânsul, decât cei ce sânt întru lucrurile ceale dinnafară; ci şi întru ceale ale Împăratului celui Ceresc iaste pre aceastea a le vedea, câtă îndrăzneală au cei ce întru vorbirea cea împreună cu dânsul sânt tainici prin rugăciune totdeauna, şi de câtă bogăție, şi Cerească, şi pământească, să învrednicesc, şi câtă stăpânire a lor arată asupra a toată zidirea, mai presus de aceia carii prin agoniseli şi prin lucruri lumeşti slujesc lui Dumnezeu, şi întru bună lucrarea lor bine îi plac lui, deşi aceasta iaste preamare şi bună foarte. Deci ni să cuvine noao nu dela aceştea carii întru lucrurile lui Dumnezeu sânt cu lipsire chip a lua, ci dela sfinții pătimitori şi luptători carii bine au viețuit, şi dela aceia carii au părăsit ceaste lumeşti, şi încă fiind pre pământ au lucrat Împărățiia cea Cerească; dela aceia carii deodată au lepădat pre ceaste pământeşti, şi ş'au întins mâinile cătră Porțile Ceriului.

Prin ce au bineplăcut sfinții cei dedemult lui Dumnezeu, carii înainte neau făcut noao calea viețuirii aceştiia? Cel întru sfinți Ioann Thiveul, vistieriia faptelor bune, izvorul prorociei, şi cei mulți ca dânsul, oare întru ceale trupeşti odihnind pre frați înlăuntrul închisorii sale au bineplăcut lui Dumnezeu, sau întru rugăciune şi linişte? Căci cum că ádecă şi întru aceaia mulți iarăşi bine i-au plăcut lui, nu grăesc împrotivă; dar mai cu lipsă decât cei prin rugăciune şi prin părăsirea tuturor. Că ajutoriul celor ce întru linişte viețuesc şi sporesc fraților lor, arătat oarecare iaste, zic ádecă a ne ajuta noao cu cuvântul în vreame de nevoe, sau a aduce pentru noi rugăciuni. Că afară de aceastea, pomenire oarecarea sau grijă de vreun lucru din ceaste lumeşti de ar dormi întru inima oarecăruia din cei ce şed întru linişte, unul ca acesta nu iaste al înțelepciunii céiĭ duhovniceşti. Că aceasta, ádecă: «Dați ceale ale Chesariului Chesariului, şi ceale ale lui Dumnezeu lui Dumnezeu»[1], şi ceale

[1] Matth. 22: 21. (N. ed.)

ale aproapelui, aproapelui, şi fieştecăruia ceale ce sânt ale lui – nu celor ce să liniştesc iaste zisă, ci celor ce afară vieţuesc. Că celor ce întru rânduiala cea îngerească petrec, zic ádecă întru grija sufletului, întru ceale lumeşti bine a-i plăcea lui Dumnezeu nu li s'au poruncit. Ádecă a să griji de lucrul mâinilor, sau a lua dela cineva, sau a da altuia. Drept aceaia nu să cuvine monahul a avea grijă de ceva ce îi clăteaşte şi îi pogoară mintea lui din starea eiĭ cea înaintea feaţii lui Dumnezeu.

Iară deaca cineva împrotivă grăind, ar pomeni pre Dumnezeescul Pavel Apostolul, cum că acela lucra cu mâinile sale şi făcea milostenii, îi vom zice lui că Pavel singur putea toate, iară alt Pavel nu ştim că s'au făcut, şi să poată întru toate ca acela. Că arată-mi tu mie pre alt Pavel ca acesta, şi eu mă plec ţie.[1] Deci pre ceale ce cu iconomie să fac să nu le aduci în mijlocul lucrurilor celor de obşte. Că altul iaste lucrul Evangheliei, şi alta iaste lucrarea liniştii. Iară tu deaca voeşti a te ţinea de linişte, fă-te ca Heruvimii, carii de nimic lumesc nu să grijesc, şi nu socoti că iaste altcineva pre pământ, afară de tine şi de Dumnezeu[2], a căruia ai grija, precum te-ai învăţat dela Părinţii tăi cei ce mai înainte de tine au fost. Că deaca nu îşi va învârtoşa cineva inima sa, şi cu sila nu îşi va ţinea mila sa, ca să se facă departe de grija tuturor cestor de jos, ádecă şi de cea pentru Dumnezeu, şi de cea

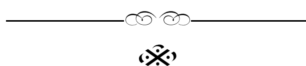
[1] Cum că ádecă mare, şi înalt, şi cu anevoe de isprăvit iaste lucrul lui Pavel, preavederat şi prea arătat iaste: grija tuturor Bisericilor, sfătuire deasă şi necurmată («trei ani zioa şi noaptea nu am încetat cu lacrămi sfătuind pre unul fieştecarele» – Fapte 20: 31), încungiurarea, înnecările corabiei, gonirile, bătăile cu toiage, legăturile, temniţile, şi cealelalte preaminunate ale lui pătimiri; apoi şi a nu mânca pâine în daru («nici în daru pâine am mâncat» – 2 Thes. 3: 8), ci şi pentru dânsul şi pentru cei împreună cu dânsul a lucra cu mâinile sale («Şi voi ştiţi că trebuinţelor meale şi celor ce sânt împreună cu mine au slujit mânile aceastea» – Fapte 20: 34). De unde şi Dumnezeescul Gură-de-Aur, întru multe din cuvintele sale, de multe ori pre dânsul lăudându-l îl cinsteaşte, şi mai ales întru lauda cea către dânsul, zicând: «Ce iaste omul, şi câtă iaste blagoródiia firii noastre, şi de câtă faptă bună iaste priimitoare jivina aceasta, au arătat mai mult decât toţi oamenii Pavel». Ci nu pentru aceasta iaste neurmat. Că însuşi pentru sineşi zice: «Rogu-vă dar pre voi, fiţi mie următori» (1 Cor. 4: 16). Şi aiurea: «Deci fiţi următori lui Dumnezeu, ca fiii cei iubiţi» (Efes. 5: 1). Nu pentru aceasta Pavel singur putea toate. Că prin cine putea toate? Prin Hristos, cel ce îl împuternicea pre dânsul. «Că toate, zice, le pociu prin Hristos, cel ce mă întăreaşte pre mine» (Filip. 4: 13). Şi însuşi Hristos au zis: «Toate sânt cu putinţă celui ce creade» (Marco 9: 23). Ci şi Avva Isaac aiurea au zis: «Pre cât mai mult s'ar înălţa omul, şi ar întra întru cea duhovnicească, dupre asemănarea lui Pavel» [*în Cuv. al 50-lea, n. ed.*]. Deci ori însuşi Isaac, ori Bătrânul de carele mai sus pomenire au făcut, pentru Pavel au zis aceasta, ádecă: «Pavel singur putea toate», şi cealelalte; covârşirea o au uneltit, şi înălţimea faptei bune a Apostolului vrând a o arăta, şi mărimea greotăţii ceiia ce i să face liniştii, când şi grija ar zăcea înainte de a da milostenie, şi ceale spre trebuinţă a le da aproapelui.

[2] «Zis-au Avva Alonie: De nu va zice omul întru inima sa că: Eu singur şi Dumnezeu sântem în lume, nu va avea odihnă» (*Patericul*, „Pentru Avva Alonie", 1). (N. ed.)

pentru ceva lumesc, şi întru singură rugăciunea în vremile ceale rânduite lui nu ar petreace, slobozit a fi de turburare şi de grijă şi întru linişte a să face nu poate.

Deci când țe-ar veni ție cugetare ca să te grijeşti de ceva cu pricină de faptă bună, ca să răsipească dela tine pre alinarea carea iaste întru inima ta, zi-i eiĭ: Bună iaste calea dragostii şi mila cea pentru Dumnezeu, dar şi eu pentru Dumnezeu nu o voesc pre dânsa. «Aşteaptă-mă, Părinte», au zis oarecarele monah, «că pentru Dumnezeu alerg după tine». Şi acela împrotivă au zis: «Şi eu pentru Dumnezeu fug de tine».

Avvà Arsenie, nici spre folosul, nici spre altceva pentru Dumnezeu să întâmpina cu cineva. Altul pentru Dumnezeu toată zioa vorbiia, şi pre toți streinii cei ce veniia îi priimiia. Iară acela, în locul aceştiia, ş'au ales tăcearea şi liniştea. Şi pentru aceasta cu Dumnezeescul Duh în mijlocul mării vieții aceştiia vorbiia, şi cu alinare preamare înnota în corabiia liniştii, precum arătat s'au văzut de nevoitorii cei ce au cercat dela Dumnezeu pentru aceasta. Pentru că hotarul liniştii acesta iaste: tăcearea despre toate. Iară deaca întru linişte te-ai afla plin de turburare, şi întru lucrurile mâinilor îți vei turbura trupul, şi sufletul întru grija oarecărora, carea linişte atuncea aduci, grijindu-te de multe, ca să placi lui Dumnezeu? Judecă tu. Că fără de părăsirea tuturor şi fără de depărtarea despre toată grija, viețuirea liniştii a să isprăvi cu neputință iaste. Şi celor ce nu cugetă şi nu grăesc aşa, ocară le iaste a ne zice noao cum că prin aceastea să obicinuiaşte Dumnezeu a să vedea de noi. Căruia fie-i slavă în veaci. Amin.

C U V Â N T al 80-lea

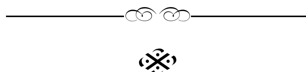
Care cuprinde de zi [cu zi] aducere-aminte prea de nevoe şi foarte folositoare celui ce şade în chiliia sa, şi singur de sineşi a lua aminte voiaşte

arecarele din fraţi au scris aceastea, şi le punea pre dânsele de-a pururea înaintea sa, şi îşi făcea pomenire luişi de aceastea şi zicea: Întru nebunie ţe-ai chieltuit viiaţa ta, o, ruşinate omule, şi de tot răul vreadnicule. Ci păzeaşte-te măcar în zioa această rămasă din zilele tale ceale trecute îndeşărt şi fără de lucrarea bunătăţilor, şi îmbogăţite întru răutăţi. Nu întreba pentru lume, nici pentru vieţuirea eiĭ, nici pentru monahi sau pentru lucrurile lor, şi în ce fealiu sânt, nici pentru suma lucrării lor, şi nu te griji de ceva dintru unele ca aceastea. Ai eşit din lume în taină, şi te-ai socotit ca un mort întru Hristos: să nu mai viezi lumii, nici celor din lume, ca mai nainte să te întâmpine pre tine odihna şi să te faci viu întru Hristos. Fii gata şi sprintenit spre toată ocara, şi spre toată dosedirea, şi batjocorirea, şi prihănirea despre toţi. Şi le priimeaşte pre aceastea toate cu bucurie ca un vreadnic de dânsele întru adevăr, şi rabdă toată osteneala şi toată scârba, şi primejdiia cea dela draci, a cărora voia o ai lucrat cu mulţemită. Şi sufere cu vitejie toată nevoia, şi pre ceale întâmplate fireaşte, şi amărâciunile. Şi rabdă prin nădăjduirea cea spre Dumnezeu şi lipsirea celor de nevoe a trupului, acelora ce după puţin întru gunoiu vor fi. Şi aceastea toate prin nădeajdea cea spre Dumnezeu voiaşte a le priimi, neaşteptând izbăvirea cea de aiurea, sau mângâiarea cea dela altul; ci aruncă-ţi spre Domnul grija ta, şi întru toate ispitele tale pre sineţi osândeaşte-te, ca pre unul ce eşti pricinuitoriu al acestora. Nu te sminti întru ceva, nici prihăni pre cineva din cei ce te-au scârbit pre tine. Căci ai mâncat din pomul cel hotărât[1], şi ai căştigat fealiuri de patimi. Cu bucurie priimeaşte amărăciunile, ca să te scuture pre tine puţin, şi pre urmă să te îndulceşti. Vai ţie şi slavei tale celei puturoase! Că ai părăsit pre sufletul tău, ca pre un neosândit, plin fiind de tot păcatul, şi pre alţii i-ai osândit cu cuvântul şi cu cugetul. Că îţi ajunge ţie, îţi ajunge această mâncare porcească întru carea până acum eşti hrănindu-te. Ce îţi iaste ţie şi oamenilor, o, întinatule? Nu te ruşinezi împreună a petreace cu dânşii, căci dobitoceaşte ai vieţuit? Deaca vei lua aminte la aceastea şi le vei ţinea pre aceastea toate, poate cu ajutoriul lui Dumnezeu te vei mântui. Iară de nu, te vei duce în laturea cea întunecoasă şi întru sălăşluirile dracilor, a cărora voia o ai lucrat cu faţă neruşinată. Iată ţe-am mărturisit ţie întru toate aceastea. Deci de va porni asupra ta Dumnezeu cu drep-

[1] «Pomul cel hotărât»: pomul oprit (ὁρισθέντος, hotărnicit, delimitat). (N. ed.)

tate pre oameni, ca să îți răsplătească ție în locul ocărilor şi al defăimărilor care le-ai gândit şi le-ai grăit asupra lor un an întreg, toată lumea are a să îndeletnici spre tine. Drept aceaia încetează de acum, şi rabdă răsplătirile ceale ce vin asupra ta. Întru toate aceastea îşi făcea pomenire luişi fratele în toate zilele, ca viind ispita preste dânsul, sau scârba, să poată a le suferi cu mulțemită şi a să folosi. Facă-se dar ca şi noi cu mulțemită să răbdăm ceale ce ne vin asupră, şi să ne folosim cu Darul Iubitoriului de oameni Dumnezeu. Căruia i să cuvine slava şi stăpânirea în veaci. Amin.

C U V Â N T al 81-lea

Pentru osebirea faptelor bune, şi pentru săvârşirea a toată alergarea. Şi pentru mărimea milosteniei şi a dragostei [arătate] oamenilor, dupre chip duhovnicesc, care săvârşaşte pre toți sfinții, prin care s'au adus întru dânşii Dumnezeiasca asemănare prin dragostea Lui cea bogată, pre carea o au vărsat preste toți fiii oamenilor.

ăvârşirea a toată călătoriia întru aceaste trei iaste: întru pocăință, întru curățenie şi întru săvârşire. Dar ce iaste pocăința? A părăsi pre ceale mai dintâiu, şi a să scârbi pentru dânsele. Şi ce iaste curățeniia, în scurt? Inimă milostivă pentru toată firea cea zidită. Şi ce iaste săvârşirea? Adânc de smerenie, care iaste părăsirea tuturor – şi a celor văzute, şi a celor nevăzute. A celor văzute ádecă: a tuturor celor simțite; iară a celor nevăzute: a celor gândite – şi afară de grija cea pentru dânsele.

Întrebat au fost iarăşi, întru altă vreame: Ce iaste pocăința? Şi au zis: Inimă zdrobită şi smerită. Şi ce iaste smereniia? Şi au zis: Îndoită murire de bunăvoe despre toate. Şi ce iaste inimă milostivă? Şi au zis: Ardere a inimii pentru toată zidirea, pentru oameni, şi pentru paseri, şi pentru jivini, şi pentru draci, şi pentru toată făptura. Şi din pomenirea lor, şi din vedearea lor curg din ochii lui lacrămi. Din multa şi putearnica milostenie ceaia ce îi ține inima, şi din multa răbdare, mică să face inima lui, şi nu poate a suferi, sau a auzi, sau a vedea oarecarea vătămare sau scârbă mică întru zidire făcându-să. Şi pentru aceasta, şi pentru dobitoace, şi pentru vrăjmaşii adevărului, şi pentru cei ce îl vatămă pre el, în tot ceasul rugăciune cu lacrămi aduce, ca să se păzească eiĭ şi să li să iarte lor. Aseamenea iarăşi şi pentru firea celor târâtoare, din multa lui milostenie, ceaia ce să mişcă întru inima lui făr' de măsură, dupre asemenarea lui Dumnezeu.

Şi întrebat au fost iarăşi: Ce iaste rugăciunea? Şi au zis: Îndemnare şi îndeletnicire[1] a minții despre toate ceale de aicea, şi inima ceaia ce ş'au

---

[1] «Îndemnare şi îndeletnicire»: „răgaz şi zăbavă”. Traducere a cuvintelor greceşti εὐκαιρία καὶ σχολὴ, folosindu-se sensurile vechi ale cuvintelor româneşti, greu de recunoscut astăzi când ele au evoluat spre sensuri diferite. În limba veche *îndem(â)nare* (cum trebuie să fi fost cuvântul) însemna „vreme cu bun prilej”, „prielnicie” sau „răgaz”, iar *(în)deletnicire* însemna „încetinire” (sens păstrat în sintagma „pe îndelete”), sau „zăbavă, tihnă” (vezi Al. Ciorănescu, *Dicționarul etimologic al limbii române*, Ed. Saeculum I.O., Bucureşti, 2007, p. 422). Deci textul trebuie citit: «Răgaz şi zăbăvnicie a minții față de toate cele de aicea». Traducerea Părintelui Dumitru Stăniloae (*Filocalia* vol. 10, Ed. IBMBOR, Bucureşti, 1981, p. 394), «O liniştire şi o **golire** a cugetării de toate cele de aici», se întemeiază pe o citire greşită a textului grecesc (εὐκαιρία καὶ **χολὴ**). (N. ed.)

întors desăvârşit vedearea sa spre dorirea nădejdii aceiia a celor ce vor să fie. Iară cel despărțit de aceastea, amestecată sământă samănă întru sământa sa, ca cela ce înjugă întru un jug bou şi asin împreună.[1]

Şi iarăşi au fost întrebat: Cum poate cineva a căştiga smereniia? Şi au zis: Prin nelipsită pomenirea greşalelor, şi prin nădeajdea ceaia ce să apropie de moarte, şi prin haină proastă, şi în toată vreamea a aleage locul cel mai de pre urmă, şi întru tot lucrul a alerga la lucrurile ceale mici şi defăimate, şi prin a nu fi neascultătoriu, şi prin nelipsita tăceare, şi prin a nu iubi a să întâmpina cu adunările, şi prin a voi pre sineşi a fi necunoscut şi nesocotit, şi prin a nu ținea oarecare din lucruri întru cu totul desăvârşită orânduială de sineşi, şi prin a urî vorbirea a multor feațe, şi prin a nu iubi căştigurile. Şi după aceastea, prin a-şi râdica mintea sa mai presus de toată prihănirea şi defăimarea a tot omul, şi de pizmuire. Şi prin a nu fi mâna lui asupra tuturor, şi mâna tuturor asupra lui, ci întru ale sale singur singurătățit, şi prin a nu priimi grijă de cineva în lume, afară de sineşi. Şi, în scurt, streinătatea şi sărăciia şi viețuirea singurătății, aceastea nasc smereniia şi curățesc inima.

Iară al celor ce au ajuns săvârşirea, acesta le iaste semnul: Deaca în fieştecarea zi de zeace ori spre ardere ar fi dați pentru dragostea oamenilor, nu să satură despre aceştea, dupre cum au zis Moisi lui Dumnezeu: «Deaca ádecă le vei lăsa lor păcatul, lasă-l; iară de nu, şteарge-mă şi pre mine din cartea întru carea m'ai scris» (Eşire 32: 32); şi dupre cum Fericitul Pavel, «mă rugam», zicând, «anathema a fi dela Hristos pentru frații miei», şi cealelalte (Rom. 9: 3). Şi iarăşi: «Acum mă bucur întru scârbe pentru voi, neamurilor» (Colas. 1: 24). Încă şi ceialalți Apostoli, pentru dorul vieții oamenilor au priimit moarte prin toate fealiurile de chipuri.

Iară sfârşit al tuturor acestora împreună, Dumnezeu şi Domnul, pentru dragostea zidirii, pre Fiiul său prin Cruce spre moarte l-au dat. «Că aşa au iubit Dumnezeu lumea, cât pre cel Unul-născut Fiiul său l-au dat la moarte pentru dânsa» (Ioann 3: 16). Nu că nu putea prin alt chip a ne izbăvi pre noi, ci dragostea sa cea covârşitoare prin aceasta s'au aflat învățindu-ne pre noi. Şi prin moartea Unuia-născut Fiiului său ne-au apropiiat pre noi cătră sineşi. Şi deaca ar fi avut mai cinstit decât el, ne-ar fi dat noao, ca printr'însul să se afle lui neamul nostru. Şi pentru dragostea lui cea multă, nu au binevoit slobozeniia noastră a o sili, măcar de şi putearnic era a face aceasta, ci prin dragostea cugetului nostru a ne apropiia de dânsul. Şi însuşi Hristos au făcut ascultare Părintelui său, pentru dragostea sa cea cătră noi, a priimi asupra sa ocara şi întristarea cu bucurie, dupre cum zice Scriptura: «În locul bucuriei pre carea o avea, au răbdat Cruce, ruşinea defăimându-o» (Evrei 12: 2).

[1] Vezi Levitic 19: 19; A 2-a Lege 22: 9-10. (N. ed.)

Pentru aceasta au zis Domnul în noaptea întru carea dat au fost: «Acesta iaste Trupul mieu, care pentru lume să dă spre viiață; şi acesta iaste Sângele mieu, care pentru mulți să varsă, spre ertarea păcatelor» (Matth. 26: 26, 28). Şi pentru noi zice iarăşi: «Eu mă sfințesc pre sinemi» (Ioann 17: 19). Aşa şi toți sfinții la această săvârşire ajung, când desăvârşiți s'ar face, şi lui Dumnezeu s'ar face aseamenea prin prea a izvorî dragostea lor şi iubirea de oameni spre toți. Şi semnul acesta îl caută loruşi sfinții a să asemăna lui Dumnezeu, prin a să face desăvârşiți întru dragostea aproapelui. Aşa şi Părinții noştri monahii făcea, când spre aceaia săvârşirea şi asemănarea cea plină de viiață a Domnului nostru Iisus Hristos întru sineşi o priimiia totdeauna.

Fericitul Antonie, zic, niciodată au judecat întru sineşi a face ceva care îl folosiia pre el mai mult decât pre aproapele său, că avea nădeajdea aceasta, cum că dobânda aproapelui său îi iaste lui lucrare preabună. Şi iarăşi s'au zis pentru Avvà Agathón, cum că zicea că «aşĭ fi voit să aflu pre un bubos, şi să îi iau trupul lui, şi să îi dau lui pre al mieu»[1]. Văzut-ai dragoste desăvârşită? Şi iarăşi, până era întru cea afară de dânsul, nu suferiia să nu odihnească pre aproapele său. Şi iarăşi, avea o săpuşoară, şi întrând un frate la dânsul şi poftindu-o pre ea, iară el luându-o pre dânsa, o au dat fratelui; şi nu l-au lăsat pre el să iasă din chiliia lui fără de dânsa, până ce l-au plecat pre el să o ia pre dânsa. Şi cealelalte care sânt scrise pentru unii ca aceştea. Şi ce zic aceastea? Mulți dintru dânşii hiarălor şi sabiei şi focului ş'au dat trupurile sale pentru aproapele. Nimenea nu poate a veni în rânduiala dragostii aceştiia, de nu va simți cineva întru ascuns nădeajdea sa. Şi nu pot a căştiga pre dragostea oamenilor cei ce iubesc lumea aceasta. Când cineva ar căştiga dragostea, cu însuşi Dumnezeu să îmbracă împreună cu dânsa. Şi nevoe iaste, cela ce au căştigat pre Dumnezeu, a nu să pleca a căştiga împreună cu el ceva din ceale ale veacului acestuia, ci şi de trupul său a să dezbrăca. Iară deaca cu lumea aceasta să va îmbrăca, şi cu viiața aceasta vremealnică, prin dorirea eiĭ, nu să va îmbrăca cu Dumnezeu până nu le va lăsa pre dânsele. Că însuşi pre aceastea le-au mărturisit: «Oricine», zicând, «nu va lăsa toate, şi nu-şi va urî sufletul său, nu poate a fi ucenic al mieu» (Luca 14: 26). Şi nu numai a le lăsa, ci şi a le urî pre dânsele. Şi deaca cineva nu poate ucenic al lui să se facă, cum va lăcui întru dânsul Dumnezeu?

Întrebare: Pentru ce nădeajdea iaste aşa de dulce sfinților, şi viețuirea eiĭ şi lucrurile eiĭ uşoare? Şi degrab lucrurile eiĭ sufletului să fac?

Răspundere: Pentru căci dorirea cea firească s'au deşteptat în suflet, şi pentru căci i-au adăpat pre ei cu păharul acesta, şi i-au îmbătat pre ei, şi din

---

[1] *Pateric*, «Pentru Avva Agathon», 26. (N. ed.)

ceasul acela nu mai sâmpt[1] dureare şi osteneală, ci nesimţitori de scârbe să fac, şi întru tot drumul călătoriei lor aşa socotesc, cum că sânt ei făcând călătoriia în văzduh, şi nu întru umblarea cea omenească; fiindcă nu să veade de dânşii asprimea căii, şi nu să fac înaintea lor dealuri şi pârae, şi «le vor fi lor ceale aspre spre căi neatede», şi cealelalte (Isaia 40: 4), şi pentru căci în tot ceasul iau aminte la sânul Părintelui lor. Şi nădeajdea aceasta ca cu deagetul le arată lor, întru toată clipeala, pre ceale ce sânt departe şi nevăzute. Ca întru sineşi le văd, prin pildă, cu ochiul cel ascuns al credinţii. Şi pentru căci sânt înfocate părţile sufletului, ca în foc, întru dorirea celor ce sânt departe, şi ceale ce nu sânt de faţă ca cum ar fi de faţă li să socotesc lor. Deci acolò să întinde toată lungimea gândurilor lor. Şi când vor ajunge, de-a pururea să silesc. Şi când să apropie spre fieştecarea faptă bună, ca să o lucreaze pre dânsa, nu din parte o lucrează pre dânsa, ci cuprinzătoriu pre toate din tot deodată le lucrează. Căci călătoriia lor nu în calea cea împărătească o fac, precum toţi, ci cărări scurte îşi aleg loruşi uriaşii aceştea. Prin care arătaţi oarecarii călătoresc în scurt către lăcaşuri. Căci nădeajdea aceasta îi înfocază pre dânşii ca în foc, şi nu pot a să linişti din alergarea cea iute cea necontenită întru bucuriia lor. Şi li să face lor, precum şi întru fericitul Ieremia s'au zis. «Că am zis», zice, «nu îmi voiŭ aduce aminte de dânsul, nici voiŭ grăi cu numele lui. Şi s'au făcut întru inima mea ca nişte foc arzind şi întrând în oasele meale» (Ierem. 20: 9). Aşa să face întru inimile lor pomenirea lui Dumnezeu, acelor ce întru nădeajdea făgăduinţelor lui să îmbată.

Cărările ceale scurte ale faptelor bune sânt faptele bune ceale cuprinzătoare, pentru căci nu au iale depărtare îndelungată întru cărările ceale multe ale vieţuirii dintru aceaia către aceasta; nici loc, şi vreame, şi răsipire aşteaptă, ci îndată stau şi le împlinesc pre dânsele.

Întrebare: Ce iaste nepătimirea cea omenească?

Răspundere: Nepătimirea iaste nu a nu simţi patimile, ci a nu le priimi pre iale. Din ceale multe şi de multe fealiuri de fapte bune pre care [sfinţii] le-au căştigat, arătate şi ascunse, şì au slăbit întru dânşii patimile, şì nu pot cu lesnire a să scula asupra sufletului. Şi cugetul nu are trebuinţă totdeauna a lua aminte la dânsele, căci în toată vreamea plin iaste întru înţeleagerile lui din cugetarea şi vorbirea chipurilor celor preabune care cu priceapere să mişcă în minte. Şi când ar înceape patimile a să mişca, de năprasnă să răpeaşte cugetul din apropiiarea lor întru priceapere oarecarea ivită în minte. Şi să lasă lui patimile ca nişte nelucrătoare, dupre cum au zis fericitul Marco.

---

[1] Simt. (N. ed.)

Mintea, din Darul lui Dumnezeu, lucrările faptelor bune împlinindu-le, şi de cunoştinţă apropiindu-se, puţin simte din partea răului şi a neînţeleagerii sufletului. Că cunoştinţa eiĭ să răpeaşte la înălţime, şi o înstreinează pre ea despre toate ceale din lume. Şi pentru curăţeniia cea întru dânşii, şi supţirătatea, şi uşurătatea, şi ascuţirea minţii lor, şi iarăşi pentru nevoinţa lor, să curăţeaşte mintea lor şi luminoasă să arată, pentru căci s'au uscat trupul lor. Şi din îndeletnicirea linîştii, şi din multa petreacere cea întru dânsa, cu lesnire şi degrab să pune preste fieştecarele, şi îi povăţuiaşte pre dânşii vedearea cea întru dânşii, spre îngrozirea cea de lângă dânsa. Şi întru aceasta preamult să înmulţesc cu vedeniile, şi niciodată nu are lipsă mintea lor de materiia priceaperii, şi nici afară de acealea care le pricinuiaşte lor roada Duhului să fac vreodată. Şi prin obicinuinţa cea la multă vreame să şterg pomenirile din inimile lor, care pornesc patimile în suflet şi tăriia stăpânirii diiavolului. Căci când sufletul nu s'ar împrieteni cu patimile prin cugetarea cea întru dânsele, pentru căci iaste el ţinut de altă grijă cu nelipsire, nu poate tăriia unghilor patimilor a stăpâni simţirile lui ceale duhovniceşti.

Întrebare: Care sânt osebirile ceale mai alease ale smereniei?

Răspundere: Precum mândriia răsipire iaste a sufletului întru nălucirea eiĭ carea îl înalţă pre el, şi nu îi face lui împiedecare de a să întraripa în norii gândurilor lui, încât să încungiure întru toată zidirea, aşa şi smereniia îl adună pre el întru linişte, şi să împreunează înlăuntrul său sufletul. Şi precum sufletul nu iaste cunoscut, nici de ochii trupeşti văzut, aşa cel smerit-cugetătoriu nu iaste cunoscut între oameni. Şi precum sufletul înlăuntrul trupului iaste ascuns despre vedearea şi amestecarea cea împreună cu toţi oamenii, aşa cel adevărat smerit-cugetătoriu nu numai nu voiaşte a fi văzut şi a fi cunoscut de oameni, pentru osebirea lui şi lipsirea cea din toate; ci aceasta iaste voia lui, de ar fi cu putinţă, şi însuşi despre sineşi a să afunda pre sineşi înlăuntrul său, şi înlăuntru a să sălăşlui, şi înlăuntru a întra întru linişte, şi a-şi părăsi cugetările sale ceale mai dinnainte, împreună cu simţirile sale toate cu totul, şi a să face ca oarecarele ce nu iaste întru zidire, şi nu au venit întru fiinţă, şi nici însuşi sufletului său nicidecum iaste cunoscut. Şi precât iaste unul ca acesta ascuns, şi învistierit, şi despărţit din lume, tot cătră Stăpânul său să face.

Cel smerit-cugetătoriu nu să odihneaşte niciodată a vedea adunările, şi turburarea gloatelor, şi cutremurul, şi glasurile, şi lăţimea, şi grija, şi desfătarea, dintru carea iaste desfrânarea; nici întru cuvinte, şi întru vorbiri, şi întru glasuri, şi întru răsipirea simţirilor. Ci mai mult decât toate aleage pre a să osebi şi a să aduna pre sineşi întru linişte singurătăţit şi despărţit despre toată zidirea, purtând grijă de sineşi în lature liniştită. Şi în toată vreamea şi

în tot ceasul micşorătatea, şi neagoniseala, şi lipsa celor de trebuință, şi sărăciia dorite sânt la dânsul, decât a fi întru lucruri multe şi întru lucrări dease, amestecate unele cu altele; ci în toată vreamea întru îndeletnicire şi întru negrijă [doreşte] a sta, fără de turburarea celor de aicea, ca să nu iasă gândurile lui afară de el. Că adeverit iaste cum că, de va cădea întru ceale multe, afară de turburarea gândurilor a fi nu poate. Că lucrurile ceale multe, multe grijiri sânt, şi adunare iaste de gânduri de multe fealiuri şi alcătuite. Şi iase dintru a fi el mai înalt decât grijile ceaste pământeşti în pacea gândurilor sale, afară de ceaste mici trebuințe care îi sânt de nevoe, şi afară de cugetul care au priimit grijă una-născută întru gândurile sale ceale preabune. Iară deaca nu îl vor lăsa trebuințele a fi el oprit de gândurile ceale preabune, vine spre a să vătăma şi a vătăma. Şi de aicea să deşchide uşa patimilor, şi să duce alinarea socotealii, şi fuge smereniia, şi să încue uşa păcii. Deci pentru aceastea toate deaciia nelipsit să păzeaşte pre sineşi de ceale multe, şi în toată vreamea să află pre sineşi întru alinare, şi întru odihnă, şi în pace, şi întru blândeațe, şi întru cucernicie.

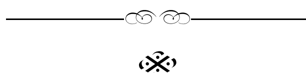
Întru cel smerit-cugetătoriu niciodată nu iaste întețire, şi grăbnicie, şi turburare, nici cugetări fierbinți şi uşoare, ci în toată vreamea întru odihnă iaste poposind. De s'ar lipi Ceriul de pământ, cel smerit-cugetătoriu nu să sparie. Nu tot cel liniştit iaste smerit-cugetătoriu; iară fieştecarele smerit-cugetătoriu iaste şi liniştit. Smerit-cugetătoriu nefiind sfiit, nu iaste; iară sfiiți, nefiind smeriți-cugetători, pre mulți vei afla. Aceasta iaste ceaia ce o au zis Domnul cel blând şi smerit: «Învățați-vă dela mine, că blând sânt şi smerit cu inima, şi veți afla odihnă sufletelor voastre» (Matth. 11: 29). Cel smerit-cugetătoriu în toată vreamea întru odihnă iaste, că nu iaste ceva care să îi mişce sau să îi turbure cugetul lui. Şi precum nu poate cineva a spăriia muntele, aşa nu să sparie nici cugetul celui smerit-cugetătoriu. Şi de iaste cu putință a să zice, şi poate nu iaste cu necuviință a o zice aceasta, că cel smerit-cugetătoriu nu iaste din lumea aceasta. Că nici întru scârbe să sparie şi să schimbă, nici întru veselii să minunează şi să răsfățează, ci toată veseliia lui şi bucuriia lui cea adevărată întru ceale ale Stăpânului său iaste. Şi urmează smeritei cugetări blândețea, şi a să aduna pre sineşi: care iaste curățeniia simțirilor, glas măsuratec, puțină grăire, defăimare a sa, haină proastă, umblet fără de zburdare, a căuta în jos, covârşirea întru milostenie, grabnic spre lacrămi, suflet singurătățit, inimă zdrobită, nepornire a mâniei, simțiri nerăsipite, puținătate a lucrurilor, puținătate întru toată trebuința, a suferi, răbdarea, a nu să spăriia; tăriia inimii, carea să naşte din urâciunea vieții céiĭ vremealnice; răbdarea ispitelor; cugetări greale, şi nu uşoare; stingere a gândurilor, păzire a tainelor întregii-înțelepciuni, ruşinea şi cucerniciia. Şi pres-

te toate aceastea, a să linişti totdeauna, ádecă necunoştința de-a pururea la sineşi a o chiema.

Pre cel smerit-cugetătoriu niciodată nu îl întâmpină nevoe carea îl face pre el să se turbure sau să se ameastece. Cel smerit-cugetătoriu, când vreodată singur ar fi, să ruşinează de sineşi. Eu mă minunez, că de ar fi cineva smerit-cugetătoriu întru adevăr, nu va cuteza a să ruga lui Dumnezeu când s'ar apropiia la rugăciune, sau a să învrednici aceştiia, sau a ceare altceva, sau cunoaşte ce să roagă. Ci numai tace întru toate înțeleagerile sale, aşteptând numai mila. Şi carea oare voe ar eşi pentru dânsul dela fața Măririi céiĭ închinate, când fața sa îşi pleacă la pământ, şi vedearea cea din lăuntrul inimii lui iaste înălțată cătră sfânta poartă cea înaltă a sfinților, unde iaste Acela a căruia negura îi iaste sălăşluirea, Cela ce tâmpeaşte vederile Serafimilor, şi bunătatea lui întețeaşte legheónurile stării dănțuirii lor, şi tăceare varsă preste toate ceatele lor. Şi până la aceasta numai cutează a zice, şi a să ruga:

Rugăciunea celui smerit-cugetătoriu.

«**D**upre voia ta, Doamne, aşa facă-să întru mine». Şi noi aceasta să o zicem întru noi. Amin.

C U V Â N T al 82-lea

Pentru cum că fără de osteneală întră sufletul spre înțeleagerea înțelepciunii lui Dumnezeu şi a zidirilor lui, de să va linişti şi despre lume, şi despre grijile ceale lumeşti. Că atuncea poate a cunoaşte firea sa şi vistieriile pre care le are înlăuntrul său ascunse.

ând nu vor întra dinnafară griji lumeşti preste suflet, ci ar rămânea în firea lui, nu zăboveaşte a să osteni ca să între şi să priceapă înțelepciunea lui Dumnezeu. Că despărțirea lui cea din lume şi liniştea lui, fireaşte îl pornesc pre el spre înțeleagerea zidirilor lui Dumnezeu. Şi dintru aceasta să înalță către Dumnezeu, şi să spăimântează minunându-să, şi petreace lângă Dumnezeu. Căci când nu ar întra apă dinnafară preste izvorul sufletului, apa cea firească, carea izvoraşte întru dânsul, izvoraşte întru dânsul înțeleagerile minunilor lui Dumnezeu totdeauna. Iară când s'ar afla sufletul afară de aceastea, [atuncea] sau oarecarea pricină din oarecarea streină pomenire au luat, sau simțirile au pornit asupra lui turburare din întâmpinarea lucrurilor. Iară când s'ar încuia simțirile întru linişte, şi nu vor fi slobozite a sări afară, şi s'ar învechi pomenirile prin ajutorirea aceştiia, atuncea vei vedea gândurile ceale fireşti ale sufletului ce sânt, şi ce iaste firea sufletului, şi care vistierii ascunse are întru sineşi. Iară vistieriile sânt înțeleagerea celor fără de trupuri, carea să porneaşte întru dânsul dela sineşi, fără de purtare de grijă şi fără de osteneala cea pentru dânsa. Şi nu ştie omul că nişte gânduri ca aceastea să mişcă în firea cea omenească. Că cine i-au fost lui învățătoriu? Sau cum pre aceasta o au priceput, carea şi înțeleasă fiind, cu neputință iaste altora arătată a să face? Sau cine i-au fost lui povățuitoriu spre ceaia ce dela altul nicidecum nu o au învățat?

Una ca aceasta oarecarea iaste firea sufletului. Deci patimile adăogire sânt, din pricina cea sufletească. Fiindcă fireaşte nepătimaşiu iaste sufletul. Iară când vei auzi în Scriptură patimi sufleteşti şi trupeşti, cunoaşte cum că către pricini sânt grăite. Că sufletul fireaşte nepătimaşiu iaste.[1] Iară cei ai filosofiei

---

[1] Chiar ádecă nepătimaşiu iaste cel nemişcat spre răotate şi de toată patima nepriimitoriu. Însă s'ar zice, dupre al doilea cuvânt, nepătimaşiu, şi cel spre răotate cu anevoe pornit, şi de patimi curat, măcar de şi ar fi priimitoriu de aceastea. Deci cea chiar ádecă nepătimire, la singur Dumnezeul tuturor fireaşte iaste; iară cea dupre al doilea cuvânt, [cea] prin Daru, toată zidirea cea cuvântătoare cu însortire o are. Că deaca firea Îngerilor şi a oamenilor dela Dumnezeul tuturor zidită ar fi fost nepriimitoare de patimi, nici Luceafărul nu ar fi priimit înălțarea, nici mândriia Strămoşii neamului omenesc. Pentru aceasta şi Bogoslovul Grigorie pentru Îngeri ádecă zice în Cuvântul cel la Naşterea Mântuitoriului: «Voesc ádecă a zice cum că nemişcate sânt spre răotate, şi pre singură mişcarea spre bunătate o au, fiindcă sânt

céiĭ dinnafară nu o priimesc aceasta, aşijderea încă şi cei următori acestora. Ci noi aşa creadem, că Dumnezeu pre cel dupre chip nepătimaşiu l-au făcut. Iară ‘dupre chip’ zic nu dupre trup, ci dupre suflet, care iaste nevăzut. Că tot chipul din mai nainte aflată închipuire să scoate. Şi cu neputinţă iaste cuiva închipuire a arăta, nefiind mai nainte văzută de dânsul asemănare. Drept aceaia să cuvine ţie a creade că patimile, dupre cum mai nainte am zis, nu sânt ale sufletului. Iară deaca cineva stă împrotivă celor zise, noi îl vom întreba, iară el răspunză.

Întrebare: Ce iaste firea sufletului? Oare nepătimaşă oarecarea iaste, şi de lumină plină, sau pătimaşă oarecarea şi întunecată?

Răspundere: Că de au fost vreodată firea sufletului luminoasă şi curată prin priimirea fericitei lumini, aseamenea încă şi când cătră rânduiala cea din început s’ar înălţa aşa să află. Drept aceaia când cu împătimire s’ar mişca, cu mărturisire afară de firea sa iaste, dupre cum hrănitorii Bisericii adeverează. Încât patimile pre urmă au întrat preste suflet, şi nu iaste cu dreptate a zice că patimile sânt ale sufletului, măcar de şi întru aceastea s’ar mişca el. Deci arătat iaste că întru ceale dinnafară să mişcă, şi nu ca întru ale sale. Şi deaca în patimile aceastea sufletul mişcându-se fără de trup, dupre aceasta să zic fireşti, apoi foamea, şi seatea, şi somnul sufleteşti vor fi, fiindcă şi întru aceastea pătimeaşte şi împreună-suspină cu trupul, şi întru tăiarea mădulărilor, şi întru friguri, şi întru boale, şi întru ceale aseamenea. Că prin împărtăşire împreună-pătimeaşte dureare cu trupul sufletul, precum cu adevărat şi trupul cu dânsul, şi împreună să mişcă întru veseliia trupului, şi priimeaşte scârbele acestuia. Iară Dumnezeului nostru fie-i slavă şi stăpânire în veaci. Amin.

împrejurul lui Dumnezeu, şi întâi dela Dumnezeu să strălucesc. Că ceaste de aicea, a strălucirii a doa sânt. Mă pleacă însă pre mine nu ‘nemişcate’, ci ‘cu anevoe mişcate’ şi a le socoti pre aceastea, şi a le zice, Luceafărul cel pentru strălucire, carele întunearec pentru înălţare şi s’au făcut, şi să zice; şi ceale împrotivnice puteri de supt dânsul, ziditoare ale răotăţii prin fugirea de bunătate, şi noao pricinuitoare». Iară pentru om (acestaşi): «Şi dela sineşi viiaţă înlăuntru puind, pre carea cu adevărat suflet înţelegătoriu şi chip al lui Dumnezeu o ştie cuvântul, ca pre o oarecarea a doa lume mare întru cea mică pre pământ îl pune [pre om] alt înger, închinătoriu amestecat, privitoriu al zidirii céiĭ văzute, tainic al céiĭ gândite, împărat al cestor de pre pământ, împărăţindu-să de sus, pământesc şi ceresc, vremealnic şi fără de moarte, văzut şi gândit, între mărime şi între smerenie», şi cealelalte. Deci pre această dupre al doilea cuvânt nepătimire însemnându-o Cuviosul, au zis: «Că sufletul fireaşte nepătimaşiu iaste». Căci curată, şi neîntinată, şi de toată patima înstreinată au făcut Dumnezeu pre firea sufletului, însă nu şi de patimi nepriimitoare. Că cu de-sineşi-stăpânire pre dânsa cinstindu-o, nepătimaşă a petreace întru dânsa a zăcea au lăsat. «Că au pus, zice, lângă tine foc şi apă; unde vei voi îţi vei întinde mâna ta» (Sirah 15: 16). Iară dupre chipul lui Dumnezeu pre suflet îl ştie cuvântul nu numai pentru nepătimirea cea zisă, ci şi pentru gândire, şi pentru cuvântare, şi pentru nemurire, şi pentru de-sineşi-stăpânirea, şi pentru ceale trei părţi.

C U V Â N T a l 8 3 - l e a

Pentru suflet, şi pentru patimi, şi pentru curăţeniia minţii, dupre întrebare şi răspundere

Întrebare:

e iaste aşezarea cea firească a sufletului, şi ce iaste cea afară de fire, şi ce iaste cea mai presus de fire?

Răspundere: Aşezarea cea firească a sufletului iaste cunoştinţa zidirilor lui Dumnezeu celor simţite şi celor gândite. Cea mai presus de fire iaste mişcarea vederii Dumnezeirii céiĭ mai presus de fiinţă. Cea afară de fire iaste mişcarea cea întru patimi, precum au zis Dumnezeescul şi Marele Vasilie: «Că sufletul, când s'ar afla dupre fire, sus petreace; iară când dinnafară de firea sa s'ar afla, să află jos pre pământ. Iară când sus s'ar face, nepătimaşiu să află; iară când s'ar pogorî firea din rânduiala sa, atuncea patimile întru dânsa să află». Deci dar arătat iaste că patimile ceale sufleteşti nu sânt fireaşte sufleteşti, de şi aşa sufletul să mişcă întru patimile trupului ceale prihănite, precum în foame şi în seate.[1] Ci fiindcă nu îi iaste pusă lui întru aceastea leage, nu atâta iaste vreadnic de prihănire, precum întru cealelalte care sânt supuse prihănirii. Uneori să întâmplă poruncire a să face cuiva dela Dumnezeu a lucra ceva ce să pare cu necuviinţă, şi în loc de prihănire şi de mustrări, cu răsplătiri bune a i să răsplăti: precum Prorocul Osie, carele cu o curvă s'au însurat; şi precum Ilie Prorocul, carele cu răvna lui Dumnezeu au ucis; şi precum cei ce cu sabiile pre părinţii lor i-au omorât cu porunca lui Moisi. Însă să zice cum că fireaşte iaste în suflet pofta şi mâniia, fără de firea trupului, şi aceastea sânt patimile lui.

Întrebare: Care din doao: Când pofta sufletului s'ar aprinde întru ceale Dumnezeeşti, iaste dupre fire, sau când s'ar afla întru ceale pământeşti şi întru trupeşti? Şi pentru ce răvneaşte firea sufletului cu mâniia? Şi cum să zice mâniia firească? Oare când să mânie pentru vreo trupească poftă, sau pentru pizmă, sau pentru slavă deşartă, sau întru unele ca aceastea, sau dupre cea împrotivnică acestora? Răspunză cela ce zice, şi noi vom urma.

Răspundere: Multe zice Dumnezeiasca Scriptură, şi pune numiri de multe ori cu rea-uneltire[2], care ádecă sânt ale trupului, dar să zic asupra

---

[1] Foamea, seatea, somnul şi ceale aseamenea acestora nici hulite sânt, nici prihănite. Că şi Domnul nostru întru preacuratul său Trup aceastea priimindu-le, şi au flămânzit după postirea cea de patruzeci de zile, şi au însetat lângă puţul lui Iacov, şi în corabie au dormit. Iară prihănite le-au zis pre dânsele Cuviosul pentru că sânt urmări ale stricăciunii.

[2] «Cu rea-uneltire», gr. καταχρηστικῶς, „impropriu” (despre cuvinte). (N. ed.)

sufletului; şi iarăşi, ceale ale sufletului asupra trupului, şi nu le despărțeaşte pre aceastea. Dar cei înțelepți pricep aceasta. Precum ceale ale Dumnezeirii Domnului, care s'au zis asupra preasfântului Trupului lui, lucruri care nu să asemenează cu firea cea omenească. Şi iarăşi smerite s'au zis asupra Dumnezeirii lui, care sânt asupra omenirii. Şi mulți, neînțelegând scóposul Dumnezeeştilor cuvinte, aicea s'au alunecat alunecare neîndreptată. Aşa şi ceale ale sufletului, şi ceale ale trupului. Deci deaca fapta bună fireaşte iaste sănătate a sufletului, apoi patimile boală sânt a sufletului, care s'au întâmplat şi au întrat în fire, şi o au scos din sănătatea eiĭ. Deci arătat iaste că sănătatea mai nainte iaste în fire decât boala cea întâmplată. Şi deaca aceastea aşa sânt, precum şi adevărate sânt, apoi fapta bună fireaşte iaste în suflet, iară întâmplările afară de fire sânt.

Întrebare: Patimile ceale trupeşti fireaşte să zic ale trupului, sau dupre întâmplare? Şi patimile sufletului, ceale ce sânt întru dânsul pentru legătura cea către trup, fireaşte ale lui să zic, sau cu rea-uneltire?

Răspundere: Pre ceale ale trupului nu cutează cineva a le zice cu rea-uneltire; iară pre ceale ale sufletului, după ce s'au cunoscut, şi de toți s'au mărturisit, cum că fireaşte îi iaste sufletului curățeniia, a cuteza să cuvine şi a zice că fireaşte ale lui nu sânt patimile nicidecum. Că boala a doa iaste după sănătate. Iară a fi o fire bună şi rea cu neputință iaste. Drept aceaia, de nevoe una iaste mai nainte de ceaialaltă. Iară aceaia iaste cea firească, carea mai nainte au fost de ceaialaltă. Că tot lucrul care iaste dupre întâmplare nu să zice că iaste din fire, ci dinnafară întrat asupră. Şi fieştecăruia lucru ce iaste dupre întâmplare şi care întră asupră, schimbare îi urmează. Iară firea nu să schimbă, nici să strămută.

Toată patima carea iaste spre folos, dela Dumnezeu iaste dăruită. Şi patimile ceale trupeşti spre folosul şi creaşterea lui sânt puse întru dânsul, aseamenea şi ceale sufleteşti. Dar când silit ar fi trupul afară a eşi dintru a sa îndestulare, întru lipsirea celor ce sânt ale lui, şi a urma sufletului, atuncea slăbeaşte şi să vatămă. Şi când sufletul, pre ceale ce sânt ale lui părăsindu-le, ar urma trupului, atuncea şi el să vatămă, dupre Dumnezeescul Apostol, carele zice: «Duhul pofteaşte împrotiva trupului, şi trupul împrotiva Duhului; că aceastea unele altora să împrotivesc» (Galat. 5: 17). Deci nimenea nu hulească pre Dumnezeu, că el patimile şi păcatul preste firea noastră le-au pus. Că el ádecă în firi au pus pre ceale ce pre fieştecarea o creaşte. Însă când să va uni una cu ceaialaltă, atuncea nu întru ale sale să află, ci întru ceale împrotivnice. Că deaca ar fi fost patimile fireaşte în suflet, pentru ce ar fi avut vătămare despre dânsele? Că ceale ce sânt ale firii, nu strică pre fire.

Întrebare: Şi pentru ce patimile ceale trupeşti, care cresc şi împuternicează pre trup, pre suflet îl vatămă, deaca nu sânt ale acestuia? Şi pentru ce fapta bună pre trup ádecă îl munceaşte, iară pre suflet îl creaşte?

Răspundere: Nu vezi cum ceale ce sânt afară de fire o vatămă pre aceasta? Că fieştecarea fire, apropiindu-să de ceale ce sânt ale eiĭ, de veselie să umple. Şi voeşti a cunoaşte ce iaste al său al fieştecăriia din firile[1] aceastea? Vezi că ceale ce ajută fieştecăriia, fireşti ale eiĭ sânt; iară ceale ce o vatămă, streine sânt şi de afară venite asupră-i. Deci de vreame ce s'au cunoscut cum că patimile acestora unele altora sânt împrotivnice, apoi tot orice care ajută trupului, şi odihnă îi dă lui. Iară când sufletul întru aceasta împreună ar petreace, nu să zice cum că fireaşte iaste a lui. Că ceale ce sânt fireşti ale sufletului, moarte sânt trupului. Dar însă cu rea-uneltire sânt puse asupra lui, şi pentru neputința trupului nu poate de aceastea slobozit a fi în cât pre acesta îl poartă. Că fireaşte s'au împărtăşit cu ceale de scârbă ale acestuia, pentru unirea mişcării lui, cea amestecată cu mişcarea trupului prin necuprinsa înțelepciune. Ci deşi aşa unul cu altul sânt împărtăşite, dar însă despărțită iaste mişcare de mişcare, şi voe de voe; şi iarăşi, trupul de duhul. Iară firea nu să schimbă, ci fieştecarea dintru dânsele deşi foarte să pleacă, ori spre păcat, ori spre fapta bună, dar însă fieştecarea dintru dânsele prin osebită voia sa să mişcă. Şi când sufletul râdicat ar fi din grija trupului, atuncea tot cu totul prin Duhul mişcările sale le înfloreaşte, şi în mijlocul Ceriului înnoată întru necuprinse lucruri. Dar însă nu iartă trupului de a nu îşi aduce aminte de ale sale, măcar de şi aşa s'ar face. Şi deaca iarăşi trupul întru păcate s'ar afla, cugetările sufletului nu încetează săltând în minte.

Întrebare: Ce iaste curățeniia minții?

Răspundere: Curat iaste cu mintea nu cela ce nu cunoaşte răul, de vreame ce va fi ca dobitocul, nici cela ce iaste cu firea în rânduială de prunci, nici cela ce ia față. Ci aceasta iaste curățeniia minții: cugetare carea s'au făcut întru ceale Dumnezeeşti, după lucrarea faptelor bune. Şi nu îndrăznim a zice că fără de iscusința gândurilor pre aceasta o au căştigat cineva, fiindcă nu ar fi îmbrăcat cu trup. Că noi până la moarte firea a nu fi luptată sau a nu fi vătămată, nu cutezăm a zice. Iară iscusință a gândurilor zic a nu să supune acestora, ci început a pune de a să lupta întru aceastea.

Numărarea mişcărilor gândurilor.

Mişcarea gândurilor întru om din patru pricini să face. Întâi ádecă, din voia cea firească a trupului; iară a doa, din nălucirea simțirilor lucrurilor lumii, pre care le aude şi le veade; a treia, din deprinderile ceale mai dinnainte, şi din abaterea

[1] În text: *fericirile*, evident o greşală de tipar, cum arată şi textul grecesc. (N. ed.)

sufletului dintru ceale ce are în minte; a patra, din asuprealele dracilor celor ce ne luptă pre noi întru toate patimile, prin pricinile ceale ce mai nainte le-am zis. Pentru aceasta până la moarte nu poate omul a nu avea gânduri şi războiu, în cât iaste în viiaţa trupului acestuia. Că deaca mai nainte de izbăvirea de lume şi mai nainte de moarte să poate a să strica una dintru aceaste patru pricini, sau şi de ar fi cu putinţă trupul a nu căuta ceale de nevoe, şi nu ar fi silit a pofti ceva din lucrurile ceaste lumeşti, judecă tu. Iară de iaste cu necuviinţă a cugeta vreuna dintru unele ca aceastea, fiindcă firea trebuinţă are de unele ca aceastea, apoi patimile să mişcă întru tot cela ce poartă trup, vrând şi nevrând el. Pentru aceasta de nevoe iaste a să păzi tot omul, nu pentru o patimă zic, carea arătat şi des întru dânsul să mişcă, nici pentru doao, ci pentru mai multe, ca unul ce poartă trup. Cei ce au biruit patimile prin faptele bune, deşi să supără de gânduri şi de asuprealele celor patru pricini, dar nu să biruesc. Că au puteare, şi să răpeaşte mintea lor întru pomeniri bune şi Dumnezeeşti.

Întrebare: Ce osebire are curăţeniia minţii de curăţeniia inimii?

Răspundere: Alta iaste curăţeniia minţii, şi alta iaste a inimii. Că mintea ádecă una iaste din simţirile sufletului; iară inima iaste ceaia ce cuprinde şi ţine simţirile ceale din lăuntru. Şi aceasta iaste rădăcina. Şi deaca rădăcina iaste sfântă, şi ramurile sânt sfinte. Ádecă de să va curăţi inima, arătat iaste că şi toate simţirile să curăţesc. Că mintea ádecă, de va face sârguinţă pentru citirea Dumnezeeştilor Scripturi, sau şi să va osteni puţin şi în postiri, şi întru priveghieri, şi întru liniştiri, va uita ádecă pre vieţuirea cea mai dinnainte, şi să va curăţi, când să va depărta de petreacerea cea urâtă: dar nu însă întărită va avea pre curăţenie. Că precum degrab să curăţeaşte, aşa şi degrab să întină. Iară inima prin multe scârbe şi lipsiri, şi prin depărtarea de împărtăşirea cea împreună cu toate ceale lumeşti din lume, şi prin murirea cea despre aceastea să curăţeaşte. Şi curăţită fiind, din lucrurile ceale mici nu să întină curăţeniia eiĭ, nici de războaele ceale mari şi arătate să teame, de ceale înfricoşate zic. Că au căştigat stomah tare, care poate degrab a mistui toată hrana carea iaste celor neputincioşi nemistuită. Că aşa s'au zis de doftori, cum că fieştecarea mâncare a cărnurilor cu anevoe de mistuit ádecă iaste, dar multă puteare pune în trupurile ceale sănătoase, când stomah tare pre aceasta o va priimi. Aşa fieştecarea curăţenie ce să face degrab, şi în puţină vreame, şi cu puţină osteneală, degrab şi să desface şi să întină. Iară curăţeniia cea făcută prin multe scârbe, şi cea prin lungă vreame zidită, de oarecarea măsurată asuprire întru vreo părticică din ceale ale sufletului nu să teame. Că Dumnezeu o întăreaşte pre dânsa. Lui să cuvine slava în veacii veacilor. Amin.

C U V Â N T al 84-lea

Pentru vedearea firii celor fără de trupuri, dupre întrebare şi răspundere

Întrebare:

upre câte chipuri şi osebiri priimeaşte firea cea omenească pre vedearea firii celor fără de trupuri?

Răspundere: Cuprinderea a toată firea cea nealcătuită şi supţire a trupurilor celor duhovniceşti[1] dupre trei osebiri[2] cade

---

[1] Duhovniceşti trupuri zice pre însăşi fiinţele ceale fără de trup şi nemateriialnice, pre care şi fire nealcătuită le-au numit.

[2] Pre simţirea fiinţelor nemateriialnice prin trei chipuri firea cea omenească o priimeaşte: prin simţirea trupului, precum Patriarhul Avraam la stejarul din Mamvrì pre cea a celor trei ipostasuri mai presus de fiinţă, şi Lot pre cea a celor ospătaţi de dânsul în Sodómuri, şi Iacov pre cea a celui ce în cale s'au luptat cu dânsul, şi Ghedeón, şi Manoé, şi Tovín, şi Zaharia, şi Sfânta Fecioară, şi mironosiţele, şi Petru pre cea a Îngerilor – pre carii cu adevărat i-au şi văzut cu groasă oarecarea şi materiialnică fiinţă îmbrăcaţi, şi chip şi faţă omenească având, şi au auzit bunevestiri şi porunci ale lui Dumnezeu lor aducându-le. [Apoi] cu vedearea sufletului, precum Isaiia pre cea a celui ce şedea pre scaun înalt şi preaînălţat, şi pre cea a celor câte cu şase aripi dinprejurul lui, şi pre cea a unuia din Serafimi, care cătră dânsul trimis au fost, şi Daniil pre cel vechiu de zile, şi Iezekiil pre Îngerii cei de criştal. Însă întru supţire cu adevărat, şi fără de fiinţă oarecarea, şi nemateriialnică faţă pre aceastea le vedea. Încă prin chipul acesta poate şi videniile ceale în vis le-au văzut şi Iosif, logodnicul Fecioarei, şi vrăjitorii cei ce dela răsărit au venit ca să se închine Mântuitoriului, şi femeaia lui Pilat în vreamea Patimii céiĭ mântuitoare. Şi [al treilea], prin putearea minţii. Iară chipul acest de pre urmă nimic alt iaste, precum mi să pare, fără numai vedearea cea gânditoare şi cugetarea minţii, prin carea cei ce au venit întru măsura faptei bune, şi dela pământ şi dela ceaste pământeşti mintea a-şi înălţa s'au obicinuit, uneori ádecă duhurile drepţilor, iară alteori Ierarhiile Îngerilor, iară alteori şi pre însuşi Împăratul Slavei cel preaînălţat, sau ca pre un Dumnezeu slăvindu-să, sau ca pre un Purtătoriu de grijă grijindu-să, sau ca pre un Bun bine făcând, sau ca pre un Judecătoriu judecând, cugetându-l îl văd. Pentru aceasta cu cuviinţă pre aceasta adevărată şi firească vedeare o au zis Cuviosul. Şi întâiul ádecă chip, din ceale ce nu sânt în putearea noastră cu adevărat iaste. Că prin bunăvoirea lui Dumnezeu videniile ceale cu simţirea să săvârşesc. Iară al doilea şi al treilea, din ceale ce sânt cu putinţă noao iaste. Că să cade şi sufletul şi voinţa împreună a alerga cu Voia lui Dumnezeu, ca şi videniile sufletului, şi cugetările ceale prin minte, lucrate fiind împreună, desăvârşite să se facă. Pentru aceaia bine au zis pentru cea dintâi ádecă, mai jos: «Dupre una o arată numai, şi iaste fără de voia celui ce o priimeaşte, şi fără de cunoştinţa cea adevărată. Că simţirile priimitoare sânt de toate ceale întâmplătoare, fără de voe». Iară pentru a doa şi a treia, voirea şi mintea asupra fieştecăriia dintru dânsele au stăpânirea. Iară aceasta, ádecă: «Asupra voirii» (întru alte cărţi greceşti scrise cu mâna iaste: 'împreună cu voirea'), «şi asupra laudei céiĭ sufleteşti, şi asupra aceiia prin carea împreună-alcătuită iaste aceasta, voirea întâiu iaste pricina», aceaiaşi însemnare mi să pare că are cu aceasta, ádecă: voirea iaste pricină, măcar de şi, împreună cu voirea, şi sufletul şi mintea ceaia ce iaste întru dânsul a să lăuda ceva au întru aceastea.

întru simțirea firii céiĭ omenești: sau prin grosimea feații, înființat; sau prin supțirătatea feații, neînființat; sau prin vedeare adevărată, carea iaste vedearea cea firească. Și asupra ádecă céiĭ dintâi, stăpânire au simțirile; iară asupra céiĭ de a doa, sufletul cu partea despre o margene veade; iară asupra céiĭ de a treia iaste putearea firii minții. Și iarăși, voirea și mintea asupra fieștecăriia dintr'însele au stăpânirea. Și asupra voirii, și asupra laudii céiĭ sufletești, și asupra aceiia prin carea împreună-alcătuită iaste aceasta, voirea întâiu iaste pricina. Și aceastea nașteri sânt ale de-sineși-stăpânirii[1], deși în vreamea trebuinții liniște aduce și de-sineși-stăpânirea și voirea, în cât loc are lucrarea și acolò stă. Și dupre singură una arată și iaste fără de voia celui ce o priimeaște, și fără de cunoștința cea adevărată, căci simțirile priimitoare sânt de toate cele întâmplătoare, fără de voe. Întru aceaste trei chipuri slujesc Sfintele Puteri întru împărtășirea cea cătră noi, spre învățătura noastră și spre alcătuirea vieții noastre.

Însă dracii cei necurați nu pot a porni întru noi, fără numai pre ceale doao chipuri, când s'ar apropiia de noi spre pierzare, nu spre folos. Iară prin al treilea chip nu pot a să apropiia de noi, ca să ne înșale pre noi. Căci dracii nu au nicidecum puteare a porni întru noi gândurile ceale firești în minte. Că cu neputință iaste fiilor întunearecului a să apropiia de lumină. Iară Sfinții Îngeri o au aceasta, și a mișca și a lumina. Că aceia de mincinoase înțeleageri ale nașterilor întunearecului stăpânitori și ziditori sânt. Că dela ádecă cei luminători, lumină priimeaște cineva; iară dela cei întunecați, întunearec.

Întrebare: Și carea iaste pricina că acelora ádecă li s'au dat, iară acestora nicidecum?

Răspundere: Fieștecarele din dáscalii aceștea priceaperea pre carea o învață, întâiu ádecă el o veade întru sineși, și o învață, și o priimeaște, și o gustă, și atuncea poate înainte a o pune pre dânsa celor ce să învață. Dáscalii cei dintâiu adeverința lucrurilor din cunoștința lor cea sănătoasă o dau, aceia carii din început pot a înțeleage prin iute priceapere a minții céiĭ preaascuțite și preacurate. Iară dracii au grăbnicie, dar nu și lumină. Și alta iaste ascuțimea, și alta iaste lumina. Cea dintâiu fără de cea de-a doa întru pierzare duce pre cela ce o are pre aceasta. Aceasta adevărul îl arată, aceaia pre nălucirea adevărului. Că lumina pre adevărul lucrurilor îl arată, și dupre măsura viețuirii să înmulțeaște și să împuținează.

Sfinții Îngeri pentru a lor cunoștință ne răvarsă noao pentru pornirile lucrurilor aceiia din carea întâiu gustă și o înțeleg, și atuncea ne-o dau noao. Și

[1] De-sineși-stăpânirea ádecă pre voire, iară voirea pre suflet și pre minte spre vedeare rădică. Iară în vreamea vederii, de-sineși-stăpânirea ádecă și voirea încetează; iară sufletul și mintea lucrează.

iarăşi dáscalii ceşti de-al doilea[1] dupre măsura cunoştinţii lor fac mişcare întru noi pentru pornirea lucrurilor. Pentru că întru ceale ce nu au rămas, nu le iaste lor nevoe ca să pornească întru noi gânduri dreapte. Însă creade, precum acum am zis, că nici de am fi fost putearnici a le priimi noi, nu ar fi putut ei a ne învăţa pre noi adevărată videnie, măcar că au fost întru dânsa dintru început. Şi iarăşi, pentru unul fieştecarele dintru dânşii, dupre iconomiia întru carea are cârmuirea, îi îndeamnă pre cei ce să învaţă, ori din aceştea, ori din cei împrotivnici. Însă eu aşa am întru adevăr, că mintea noastră, fără de mijlocirea Sfinţilor Îngeri, dela sineşi poate a să porni spre bunătate fără de învăţătură; însă cunoştinţa celor reale fără de mijlocirea dracilor nu o priimesc simţirile, nici să mişcă întru dânsele. Şi dela sineşi nu poate a lucra răutatea. Pentru că bunătatea în fire iaste sădită; iară răutatea, nicidecum. Şi tot lucrul ce iaste strein şi din afară vine asupră, spre cuprinderea cunoştinţii lui are trebuinţă de oarecare mijlocitoriu. Însă ceaia ce înlăuntru să naşte, fără de învăţătură să târaşte în fire, măcar cu câtăţime. Şi de iaste aşa firea, a să porni ádecă spre bunătate dela sineşi, creaşterea eiĭ şi lumina fără de vedearea Îngerilor cu putinţă iaste a să face. Iară învăţători ai noştri sânt, precum şi ei unii altora. Cei mai de jos, dela aceia ce să ivesc spre dânşii, şi lumina mai multă o au, şi aşa unii spre alţii, până ce vor ajunge la însăşi unimea aceaia carea are învăţătoare pre Sfânta Troiţă. Şi întâia rânduiala aceasta iarăşi, cutezând, zice că nu dela sineşi, ci învăţătoriu are pre Iisus Mijlocitoriul acela, dela carele priimeaşte şi celor mai de jos le dă.

Eu ádecă aşa socotesc, cum că mintea noastră are puteare firească a să mişca spre vedeare Dumnezeiască.[2] Şi cu o poftire întocma sântem cu toate

---

[1] Al doilea dáscali pre draci îi zice.

[2] Vezi aicea cum că să pare că strică pre ceale ce le-au alcătuit. Că zice cum că «mintea noastră are firească puteare a să mişca spre vedeare Dumnezeiască». Apoi: «Iară strein iaste firii minţii céiĭ omeneşti şi céiĭ Îngereşti». Ce dar să cuvine a zice către aceasta? Decât cum că «firească puteare» zicând, pre cea de Daru întărită o înţeleage. Că zice: «Fiindcă întru noi şi întru dânsele Darul să mişcă». Şi aceasta firea minţii o poate, ádecă a priimi Darul, prin a căruia puteare spre vedearea nemărginitului Dumnezeu să mişcă. Încât pre Dumnezeu a-l vedea şi dupre fire iaste, şi mai presus de fire. Dupre fire ádecă, căci firea priimitoare iaste de Darul cel ce o întăreaşte pre ea spre împlinirea aceştiia; iară mai presus de fire, căci prin goală şi singură putearea firii iaste cu neputinţă.

Iarăşi: «Tuturor celor cuvântătoare, zice, şi celor întâi şi celor de mijloc, nu le iaste dupre fire, ci prin Daru să mişcă videniia întru toate ceale ce sânt, şi întru ceale Cereşti şi întru ceale pământeşti». Încât dupre cuvântul acesta (măcar de şi întâi şi de mijloc am înţeleage pre frumseţele ceale mai de sus şi mai de jos ale Îngerilor, măcar întâi ádecă pre ceale ale Îngerilor, iară de mijloc pre ceale ale oamenilor), nimic din ceale ce sânt poate fireaşte a vedea mintea. Ci adaoge: «Şi firea nu o au înţeles aceasta, precum pre cealelalte din lucruri». Iară dupre cuvântul acesta, sânt oarecare lucruri prin putearea firii înţelegându-se. Dar care sânt aceastea? Că au zis: «întru toate ceale ce sânt, şi întru ceale Cereşti, şi întru ceale pă-

firile ceale Cereşti: fiindcă întru noi şi întru dânsele Darul să mişcă. Iară strein iaste firii minţii céiĭ omeneşti şi céiĭ Îngereşti. Căci nu să numără împreună cu cealelalte videnii videniia cea pentru Dumnezeire. Şi tuturor celor cuvântătoare, şi celor întâiu, şi celor de mijloc, nu le iaste dupre fire, ci prin Daru să mişcă videniia întru toate ceale ce sânt, şi întru ceale cereşti, şi întru ceale pământeşti. Şi firea nu o au înţeles aceasta, precum pre cealelalte din lucruri.

Vedearea cea în minte, întru carea să mişcă rânduiala şi vedearea celor Cereşti, mai nainte de venirea cea trupească a lui Hristos nu era lor întru stăpânire, ca să între la tainele aceastea. Iară când s'au întrupat Cuvântul, li s'au deşchis lor uşă prin Iisus, dupre cum zice Apostolul.[1] Dar de ne vom şi curăţi, şi curaţi ne vom face, eu socotesc – ceaia ce iaste şi adevărată – cum că noi, oamenii, spre descoperirile şi cunoştinţele care ne duc cătră vedearea acea de-a pururea vecuitoare, carea iaste cu adevărat descoperire a tainelor, fără de mijlocirea lor a să apropiia înţeleagerile noastre nu pot. Că nu iaste întru mintea noastră o puteare ca aceasta, câtă iaste întru fiinţele ceale preaînalte, care fără de mijlocire dela cel de-a pururea vecuitoriu descoperirile şi vederile le priimesc. Că şi acealea întru închipuire, şi nu gol, le priimesc dela dânsul. Şi iarăşi mintea noastră aseamenea. Că prin dare unele altora, fieştecarea ceată priimeaşte dela ceaialaltă dupre toată iconomiia şi cunoştinţa, dela cea dintâiu la cea a doa, şi aşa până ce ar treace taina la toate ceatele.[2] Însă multe din taine în Ceata cea dintâiu stau, şi cătră cealelalte nu

---

mânteşti». Pământeşti, precum mi să pare, zice ori pre Proniia şi Iconomiia Atotţiitoriului Dumnezeu, cea întinsă preste toate ceaste pământeşti, ori pre firea zidirilor lui celor materiialnice. Că pre judecăţile Proniei lui Dumnezeu cine din Îngeri sau din oameni ar putea să le cunoască prin singură putearea firii? «O, adânc de bogăţie, şi de înţelepciune, şi de cunoştinţă a lui Dumnezeu», strigă Pavel, «cât sânt de necercate judecăţile lui, şi neurmate căile lui! Că cine au cunoscut mintea Domnului? Sau cine sfeatnic al lui s'au făcut?» (Rom. 11: 33-34). Aşijderea şi firea zidirilor nu numai de oameni, ci şi de Îngeri poate iaste neînţeleasă. Iară «pre cealelalte din lucruri» zice pre osebirile lor, şi pre ceale meşteşugitoare, şi pre ceale de năravuri învăţătoare, şi pre ceale omeneşti. Care cu putinţă iaste cu adevărat a le înţeleage, celor ce să povăţuesc de lumina firii céiĭ cuvântătoare.

[1] Apostolul Pavel, întru Întâia ádecă Trimitere cea cătră Corinthini, zice: «Că uşă mie mi s'au deşchis mare» (1 Cor 16: 9). Iară întru a doa: «Iară viind în Troada spre buna vestire a lui Hristos, şi uşă mie deşchisă fiindu-mi întru Domnul» (2 Cor. 2: 12). Iară întru cea cătră Colaseni zice: «Rugându-vă împreună şi pentru noi, ca Dumnezeu să ne deşchiză noao uşă a cuvântului, ca să grăim taina lui Hristos, pentru carea şi legat sânt» (Colas. 4: 3).

[2] Ascultă pre arătătoriul de ceale sfinţite Dionisie Areopaghitul, carele asemenea cu aceastea învaţă: «Deci s'au adunat de noi, cum că cea ádecă mai întâi împodobire a minţilor celor de prin prejurul lui Dumnezeu, de strălucirea cea începătoare de săvârşire sfinţindu-să, prin căci fără de mijlocire să întinde cătră dânsa, mai cu ascunsă şi mai cu arătată dare de lumină a Dumnezeeştii începătorii să curăţeaşte, şi să luminează, şi să săvârşaşte. Mai cu ascunsă

trec. Că nu pot fără de aceaia înlăuntru a priimi mărimea tainelor acelora. Şi oarecare din taine dela ceata cea dintâiu eşind, singurii numai céiĭ de-a doa să descopăr, şi acolò să păzesc tăcute, iară cealelalte ceate pre dânsele nu le-au înțeles. Şi unele până la a treia, şi până la a patra. Şi iarăşi creaştere şi micşorare să face întru descoperirile ceale ce vor să se arate Sfinților Îngeri. Şi deaca acealea aşa, cu cât mai vârtos noi fără de dânşii şi fără de mijlocire putem a priimi nişte taine ca aceastea?

Însă dela dânşii iaste, când ar cădea în mintea sfinților simțirea descoperirii a orice fealiu de taină. Şi când ar fi slobozire dela Dumnezeu din Ceată în Ceată a să descoperi dela cea preaînaltă, şi dela cea mai de jos, şi dupre chipul acesta când slobozit ar fi ceva din Dumnezeiasca amelințare, până la firea cea omenească va ajunge către cei vreadnici cu adevărat. Că printr'înşii sfinții priimesc înlăuntru lumina Videniei, până la preaslăvita de-a pururea vecuire, taina, zic, cea neînvățată, şi însuşi ei unii dela alții. «Că duhuri slujitoare sânt, către cei ce întru gătire sânt moştenitori a să face ai vieții trimițându-se» (Evrei 1: 14). Însă în veacul cela ce va să fie rânduiala aceasta să va strica. Că atuncea nu unul dela altul priimeaşte descoperirea slavei lui Dumnezeu, spre lauda şi veseliia sufletului său, ci fieştecăruia dela sineşi i să va da cea dupre vrednicie dela Stăpânul, dupre măsura vitejiilor lui, şi nu dela altul îşi va lua dăruirea, precum aicea. Că nu iaste acolò nici cela ce învață, nici cela ce să învață, nici cela ce ar avea trebuință a-şi împlini neajungerea sa dela altul. Că unul iaste Dătătoriul acolò, fără de mijlocire dăruind priimitorilor. Şi dela dânsul iau cei ce iau veseliia cea Cerească. Acolò vor înceta rânduialele celor ce învață, şi ale celor ce să învață, şi întru unul atârnă iuțimea doririi fieştecăruia.

Iară eu zic cum că cei ce în gheenna să muncesc, cu biciul dragostii să chinuesc. Şi ce amară şi cumplită iaste muncirea dragostii. Ádecă aceia carii au simțit cum că întru dragoste au greşit, mai mare muncirea o au decât toată munca cea înfricoşată. Că scârba ceaia ce loveaşte în inimă din păcatul cel spre dragoste, mai ascuțită iaste decât toată munca ceaia ce s'ar face. Cu necuviință iaste să socotească cineva cum că păcătoşii în gheenna să lipsesc de dragostea lui Dumnezeu. Dragostea naştere iaste a cunoştinții adevărului,

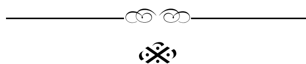

ádecă, ca cu o mai de gând şi mai mult fireşă şi de unire făcătoare; iară mai cu arătată, ca cu una ce să dă întâi, şi întâi să arată, şi mai cuprinzătoare, şi carea mai mult să varsă întru dânsa (ádecă întru rânduiala cea dintâi a minților), ca întru o mai limpede. Iară dela aceasta iarăşi să sfințeaşte dupre măsură cea de-a doa; şi dela a doa, cea de a treia; şi dela a treia, începătoriia de sfințenie a noastră, dupre aceaiaşi leage a începătoriei de rânduială céiĭ bine împodobite, întru alcătuire Dumnezeiască şi măsură bine aşezată, către începătoriia a toată buna podoabă, cea mai presus de începătorie şi mărginire, cu începătorie de sfințenie să sue» (*Pentru Cereasca Ierarhie,* Cap. 10).

carea cu mărturisire de obşte să dă tuturor. Însă lucrează dragostea întru putearea eiĭ dupre îndoit chip: pre păcătoşi ádecă muncindu-i, precum şi aicea să întâmplă cătră priiaten dela priiaten; iară pre cei ce au păzit ceale cuviincioase veselindu-i întru dânsa. Şi aceasta iaste, dupre cuvântul mieu, munca cea în gheenna, căința. Însă, ale fiilor celor de sus, întru desfătarea eiĭ le îmbată sufletele.

Întrebare: Întrebat au fost oarecine, când va cunoaşte cineva că au dobândit ertarea păcatelor sale?

Răspundere: Şi i-au răspuns lui: Când va simți în sufletul său că desăvârşit le-au urât pre iale din inimă; şi când, întru ceale arătate ale lui, împrotiva ceiia ce era să ocârmuiaşte pre sineşi. Unul ca acesta are nădeajde că au dobândit ertarea greşalelor dela Dumnezeu, a celor din păcat, ca unul ce acum au urât păcatul din mărturiia ştiinții, pre carea întru sineşi o au căştigat, dupre cuvântul Apostolului ce zice: «Ştiința neosândită, ea eiişi îşi iaste martur».[1] Facă-să dar ca să dobândim noi ertarea păcatelor noastre, cu Darul şi cu iubirea de oameni a Părintelui celui fără de început, împreună cu Unul-născut Fiiu, şi cu Sfântul Duh, Căruia i să cuvine slava în veacii veacilor. Amin.

[1] Aceasta poate s'au luat de aicea, ádecă: «Carii arată lucrul Legii scris în inimile lor, împreună-mărturisind ştiința lor» (Rom. 2: 15).

C U V Â N T al 85-lea

Pentru fealiuri de pricini, dupre întrebare şi răspundere

Întrebare:

Cu carea legătură iaste legată inima omului, ca să nu alearge la ceale reale?

Răspundere: Întru a urma totdeauna înțelepciunii, şi a fi lacom întru învățătura vieții. Că altă legătură mai tare nerânduialii minții nu iaste.

Întrebare: Până când iaste hotarul de a alerga celui ce urmează înțelepciunii? Şi întru ce să săvârşaşte învățătura eiĭ?

Răspundere: Cu adevărat cu neputință iaste a ajunge în călătorie pre hotarul acesta. Că şi sfinții lipsiți sânt spre săvârşirea aceştiia. Că a călătoriei înțelepciunii nu iaste margene. Şi până la aceasta să înalță, până ce ar uni cu Dumnezeu pre cela ce îi urmează eiĭ. Şi acesta iaste semnul eiĭ, că nemărginită iaste înțeleagerea eiĭ. Că înțelepciunea iaste însuşi Dumnezeu.

Întrebare: Carea iaste cea întâiu călătorie şi început care ne face pre noi a ne apropiia de înțelepciune?

Răspundere: Aceasta, ádecă a alerga cu toată putearea după înțelepciunea lui Dumnezeu, şi a să sârgui întru urmarea lui cu tot sufletul până în sfârşit; şi de însăşi viiața sa, când ar fi trebuință, a să dezbrăca şi a o arunca pre dânsa dela sineşi a nu să lenevi, pentru dragostea lui Dumnezeu.

Întrebare: Carele iaste cela ce dupre vrednicie să numeaşte priceput?

Răspundere: Cela ce întru adevăr au înțeles că a vieții aceştiia iaste hotar, însuşi iaste cela ce poate a face hotar greşalelor sale. Căci carea cunoştință sau priceapere iaste mai mare decât aceasta, ádecă a să înțelepți cineva ca să iasă din viiața aceasta întru nestricăciune, neavând parte pângărită din mirosul poftirii, nici întinăciune în suflet din dulceața eiĭ? Că deaca omul carele îşi supțiiază înțeleagerile sale, ca să între în tainele tuturor firilor, şi iaste bogat cu priceaperea şi cu înțeleagerea întru toată cunoştința, şi sufletul lui iaste întinat cu întinăciunea păcatului, şi nu au căştigat mărturie întru nădeajdea sufletului său, ci i să pare că bine au ajuns în limanul nădăjduirii, nu are lumea mai nebun decât pre dânsul. Că până la nădeajdea lumii aceştiia numai l-au adus pre el lucrurile lui întru necontenita alergare cea către dânsa.

Întrebare: Carele iaste cel mai tare întru adevăr?

Răspundere: Cela ce binevoiaşte întru scârbe vremealnice, întru care iaste ascunsă viiața şi slava biruinții lui, şi nu au poftit lățimea, întru carea

iaste ascuns mirosul ruşinii, carea în toată vreamea adapă pre cela ce o află pre ea cu păharul suspinului.

Întrebare: Oare ce vatămă întru călătoriia cea către Dumnezeu, deaca cineva s'ar abate dela lucrurile ceale bune pentru ispite?

Răspundere: Nu iaste cu putință a să apropiia cineva de Dumnezeu fără de scârbă, şi nu să păzeaşte dreptatea lui neschimbată fără de dânsa. Şi deaca va curma lucrurile ceale ce o opresc pre dânsa, curmează şi pre ceale ce o păzesc pre dânsa, şi ca o vistierie nestrăjuită să află, şi ca un luptătoriu golit de armele sale, când l-au încungiurat pre el ceatele vrăjmaşilor lui, şi ca o corabie să află carea nu îşi are vasele sale, şi ca o grădină ce i s'au curmat izvorul apei eiĭ.

Întrebare: Carele iaste cel luminat întru înțeleagerile sale?

Răspundere: Carele au ajuns a afla amărâciunea cea ascunsă întru dulceața lumii, şi ş'au oprit gura sa, ca să nu bea din păharul acesta, şi de-a pururea cearcă pentru mântuirea sufletului său. Şi nu conteneaşte din călătorie, până ce să va dezlega din lumea aceasta, şi îşi închide uşile simțirilor sale, ca nu cândva să între întru dânsul dorul vieții aceştiia, şi să fure dintru dânsul vistieriile lui ceale ascunse.

Întrebare: Ce iaste lumea? Şi cum o cunoaştem pre dânsa? Şi ce vatămă pre cei ce o iubesc pre dânsa?

Răspundere: Lumea curvă iaste, carea cu pofta frumseații eiĭ trage pre cei ce privesc la dragostea eiĭ. Şi cela ce s'au biruit din parte de dorirea eiĭ, şi s'au împletecit cu dânsa, nu poate a să dezvăli din mâinile eiĭ până ce îl va dezbrăca pre el de viiața lui. Şi când îl va goli pre el de toate şi îl va scoate pre el din casa lui în zioa morții lui, atuncea o cunoaşte pre dânsa omul că iaste cu adevărat amăgitoare şi înşălătoare. Iară când cineva mai nainte de moarte să va nevoi a eşi din întunearecul lumii aceştiia, atuncea află amărâciunea ascunsă întru dulceața eiĭ. Deci până când [omul] va fi ascuns întru dânsa, nu poate a vedea împleticirile eiĭ. Şi aşa lumea nu numai pre ucenicii eiĭ, şi pre fiii eiĭ, şi pre cei legați înlăuntru întru dânsa îi ține, ci şi pre cei neagonisitori, şi pre sihastri, şi pre cei ce au rumpt legăturile eiĭ, şi deodată s'au făcut asupra eiĭ. Iată au început a-i vâna pre ei întru lucrurile eiĭ prin oarecare chipuri, şi îi calcă pre eiĭ, şi îi pune pre dânşii dedesuptul picioarelor eiĭ.

Întrebare: Ce vom face trupului, când l-ar încungiura pre el durearea şi greutatea, că împreună să slăbănogeaşte cu dânsul voirea cea din poftirea binelui şi din vârtutea cea dintâi a lui?

Răspundere: Aceasta să face de multe ori întru oarecarii, căci jumătatea lor au eşit în urma Domnului, şi jumătatea lor au rămas în lume, şi inima lor nu s'au tăiat din ceaste de aicea, ci s'au împărțit întru sineşi. Şi uneori ádecă înainte văd, iară alteori înapoi. Şi precum socotesc eu, cum că înțeleptul pre cei aşa împărțiți, şi carii aşa să apropie de calea lui Dumnezeu, îi sfătuiaşte zicând: «Nu te apropiia de dânsa cu doao inimi» (Sirah 1: 27), ci «precum cela ce samănă şi precum cela ce seaceră apropie-te la dânsa» (Sirah 6: 19). Şi Domnul, pre cei ce nu desăvârşit să leapădă de lume, ci sânt împărțiți, şi cu cuvântul – sau mai vârtos să zic, cu gândul – înapoi să întorc, din pricina fricii scârbelor, ştiindu-i, şi cum că pofta trupului încă nu o au aruncat dela dânşii, când au voit să leapede slăbănogirea minții dela dânşii, cuvânt hotărât le-au zis lor: «Carele voiaşte să vie după mine, întâiu să se leapede de sineşi, şi să îşi râdice crucea sa», şi cealelalte (Matth. 16: 24).

Întrebare: Şi oare ce iaste a să lepăda de sineşi?

Răspundere: Ca precum cela ce s'au gătit a să sui pre cruce, pre singură cugetarea morții o priimeaşte în gândul său, şi aşa iase, ca un om ce nu cugetă iarăşi că mai are parte de viiață în viiața aceasta a veacului cestui de acum, aşa şi cel ce voiaşte a împlini pre cea zisă. Că crucea iaste voirea cea gata spre toată scârba. Şi când pre aceastea iarăşi au voit să le înveațe pentru ce aşa sânt, au zis: «Cela ce voiaşte a fi viu în lumea aceasta, să va piiarde pre sineşi din viiața cea adevărată. Iară cela ce să piiarde pre sineşi aicea pentru mine, afla-să-va pre sineşi acolò» (Matth. 10: 39; 16: 25). Ádecă cela ce treace pre calea crucii, şi paşii săi i-au pus întru dânsa. Iară deaca cineva iarăşi să grijaşte de viiața aceasta, s'au pierdut pre sineşi despre nădeajdea prin carea au eşit a avea scârbă. Că grija aceasta nu îl lasă pre el a să apropiia de scârba cea pentru Dumnezeu, ci prin petreacerea lui cea întru dânsa îl trage pre el câte puțin, şi îl scoate pre el din mijlocul luptării vieții céiĭ cu adevărat preadumnezeeşti şi fericite, şi creaşte întru dânsul gândul acesta până ce îl va birui pre dânsul. Iară cela ce îşi piiarde sufletul său pentru mine în cugetul său pentru dorul mieu, acesta fără de prihană şi nevătămat să păzeaşte în viiața cea veacinică. Şi aceasta iaste aceaia: «Cela ce îşi piiarde sufletul său pentru mine, îl va afla pre el» [Matth. 10: 39]. Drept aceaia, de aicea din sineți găteaşte-ți sufletul tău spre prăpădire desăvârşită din viiața aceasta. Şi deaca te vei piiarde pre sineți din viiața aceasta, îți va zice ție în cugetarea aceasta: Şi îți voiŭ da ție, zice, viiață veacinică, dupre cum m'am făgăduit ție (cf. Ioann 10: 28). Şi de vei rămânea în viiața aceasta, făgăduința mea cu lucrul o voiŭ arăta ție aicea, şi adeverirea bunătăților celor ce vor să fie. Şi atuncea afli viiața cea veacinică, când pre viiața aceasta o vei treace cu vedearea. Şi când vei întra cu o gătire ca aceasta întru luptare, atuncea să defaimă în ochii tăi toate ceale ce să socotesc cu osteneală şi

cu scârbă. Căci când mintea aşa să va găti, nu are luptă, nici scârbă în vreamea primejdiei morții. Pentru aceasta cu deadinsul să cuvine a şti că de nu îşi va urî omul viiața sa în lume pentru pofta vieții céiĭ fiitoare şi fericite, nu poate nicidecum a suferi scârbele şi durerile ceale de tot fealiul care în fieştecare ceas vin asupra lui.

Întrebare: Prin care chip îşi tae omul obiceaiul său cel dintâi, şi să obicinuiaşte pre sineşi întru viiața sărăciei şi a pustniciei?

Răspundere: A trăi trupul fără de trebuința lui nu să pleacă, în cât iaste cuprins cu pricinile desfătării şi ale slăbănogirii. Şi nu poate mintea pre acesta a-l ținea despre unele ca aceastea, până ce nu s'ar înstreina numitul trup despre toate ceale ce fac slăbănogirea. Căci când ar afla să vază vedearea desfătării şi a lucrurilor, şi, în scurt, ar vedea în fieştecare ceas pricinile slăbănogirii, să deşteaptă întru dânsul pofta lor înfocată, şi aşa îl zădăraşte ca cum l-ar arde. Pentru aceasta dar prea cu înțelepciune şi foarte bine, celui ce iaste datoriu a urma, Izbăvitoriul Domnul i-au poruncit a să dezbrăca şi a eşi din lume. Căci întâiu datoriu iaste omul să leapede dela sineşi pricinile slăbănogirii, şi aşa să se apropie de lucru. Că şi însuşi Domnul, când au început a bate războiu cu diiavolul, în pustie preauscată au bătut războiu cu dânsul. Încă şi Pavel sfătuiaşte a eşi din cetate cei ce rădică Crucea lui Hristos: «Să eşim», zice, «împreună cu dânsul afară din cetate, şi să luom ocara lui. Că afară de cetate au pătimit» (Evrei 13: 12-13). Că dintru a să osebi cineva pre sineşi din lume şi din ceale ale eiĭ, degrab uită omul obiceaiul lui cel dintâi şi petreacerea, şi nu să osteneaşte multă vreame întru aceastea. Iară a să apropiia pre sineşi de lume şi de lucrurile eiĭ, degrab slăbănogeaşte tăriia cugetului lui. Pentru aceaia, să cade a cunoaşte cum că foarte ajută şi povățuiaşte spre înainte-sporirea cea întru pătimitoare lupta aceasta cea mântuitoare, a fi întru sărăcie şi întru lipsă aşezarea chiliei monahului, şi ca să fie chiliia lui deşartă şi goală de toate ceale ce pornesc întru dânsul pofta odihnii. Căci când pornirile slăbănogirii departe ar fi dela om, nu să primejduiaşte întru războiul cel îndoit, întru cel din lăuntru şi întru cel din afară. Şi aşa fără de osteneală biruiaşte omul cela ce departe are pre ceale spre dezmierdare, decât cela ce aproape are pre ceale ce spre poftă îl pornesc pre el. Că aicea nevoința iaste îndoită.

Căci când are trebuință omul spre alcătuirea lăcaşului său, atuncea şi trebuința lui leasne defăimată să face, şi nici în vreamea cea de nevoe a puținii împărtăşirii lui o veade pre dânsa cu poftă, şi cu puțin ceva pleacă pre trup, şi pre aceasta ca pre o leasne defăimată lângă sine o veade, şi nu pentru dulceața mâncării să apropie de dânsa, ci ca pre fire să o sprijinească şi să o întărească. Pricinile aceastea degrab înalță pre cineva la pustnicie cu gând ne

necăjit şi nescârbit. Deci să cuvine monahului celui sârguitoriu cu grabnic picior fără de întoarcere înapoi a fugi de toate ceale ce bat războiu cu monahul, şi a nu să amesteca cu ceale ce îl luptă pre el, ci şi despre vedearea cea supţire a lor a să înfrâna, şi a să depărta despre apropiiarea lor precât poate. Că aşa cel sârguitoriu răneaşte pre vrăjmaşul, mai înalt decât vicleniile lui întru toată întemeiarea aflându-să, şi veselind pre Domnul Iisus, întru carele izbăvirea celor ce să luptă pentru dânsul să face. Că a să slăbi întru ceva cela ce să sârguiaşte, biruinţă a răutăţii asupra lui să socoteaşte, întru carea biruinţă să veseleaşte ádecă vrăjmaşul şi să scârbeaşte Sfântul Duh. Şi aceasta o zic nu numai pentru pântece, ci şi pentru toate ceale întru cercare şi întru luptare, întru care să ispiteaşte şi să cearcă slobozeniia monahului. Căci când ar veni omul cătră Dumnezeu, aşezământ face cu Dumnezeu a să depărta de toate aceastea. Iară aceastea sânt a nu vedea faţă de femeae, şi a nu vedea feaţele celor împodobiţi, şi a nu pofti nimic, sau a să desfăta, şi a nu vedea frumoasă împodobirea îmbrăcămintelor, şi a nu vedea toată rânduiala mireanilor, nici a auzi cuvintele lor, nici ceale pentru dânşii a le cerca. Căci multă puteare căştigă patimile dintru apropiiarea de toate unele ca aceaste lucruri, care slăbănogesc pre nevoitoriu şi îi schimbă cugetul şi înainte-punerea lui. Şi deaca vederile celor bune pornesc voirea celui ce iaste întru răvnă a să abate spre lucrarea lor, arătat iaste că şi ceale împrotivnice acestora au tărie a robi pre minte întru dânsele. Şi deşi ceva mai mult nu s'ar pricinui minţii ceiia ce să linişteaşte, dar însă întru luptă de războae să aruncă pre sineşi, şi aceasta pagubă mare îi iaste – ca, din pace, întru turburare cineva de bunăvoe să se bage pre sineşi.

Şi deaca oarecarele din bătrânii sihastri şi nevoitori, văzind pre un fără de barbă, cel aseamenea femeilor, au socotit că acest lucru iaste de vătămare şi de pagubă gândului întru lupta lui, cine iaste carele întru altele poate a să lenevi, când sfântul acesta nu au priimit a întra şi a da sărutare fratelui celui fără de barbă? Căci au judecat înţeleptul Bătrân că numai de îmi voiŭ aduce aminte în noaptea aceasta că iaste aicea ceva de acest fealiu, aceasta mare pagubă îmi iaste mie. Şi pentru aceasta nu au întrat, şi au zis fraţilor: Eu ádecă, fiilor, nu mă tem, dar însă ce voesc a-mi aduce mie războiu îndeşert? Că pomenirea unora ca acestora turburare nefolositoare face în minte. Că întru fieştecarea parte din mădulările trupului acestuia undiţă să află, şi are războiu mare omul întru aceastea, şi datoriu iaste a să păzi pre sineşi şi a-şi micşora războiul său cel întru aceastea prin fugire. Precum când să apropie, măcar de şi s'ar sili omul spre bunătate, dar însă să primejduiaşte dintru dânsele, văzindu-le şi poftindu-le de-a pururea.

Pentru că leacuri multe vedem în pământ acoperite, şi vara, pentru arşiţă, nimenea nu le cunoaşte pre iale; iară când s'ar umezi din apă, şi ar mirosi

putearea răcealii văzduhului, atuncea să arată fieştecare fealiu unde au fost îngropat în pământ. Aşa şi omul, când iaste întru darul liniştii şi întru fierbințeala înfrânării, cu adevărat despre multe patimi să odihneaşte; iară deaca ar veni întru lucrurile lumii, atuncea veade cum fieştecarea patimă să râdică şi îşi uşurează capul său, şi mai ales deaca ar mirosi miros de odihnă. Şi aceasta o am zis ca să nu să nădăjduiască cineva cât viețuiaşte în trupul său, până ce va muri; şi ca să arăt că a fugi şi a să depărta cineva pre sineşi despre pricinile răutății foarte ajută la nevoința cea pustnicească. Pentru aceaia, de lucrurile care ne aduc noao ruşine întru pomenirea lor, să cuvine noao dea pururea a ne teame de dânsele, şi a nu călca ştiința, şi a o defăima pre dânsa. Deci să ne ispitim acum trupul în pustie a-l băga, şi să îl facem a căştiga răbdare. Iară cea mai mare decât toate iaste ca să se sârguiască cineva orişiunde ar fi, ca să se depărteaze de pricinile războiului (că măcar de şi ar avea poate cineva scârbă, dar fără de frică iaste), ca nu când i-ar veni trebuința, să cază pentru apropiiarea eiĭ.

[1]Să cuvine însă a ne păzi şi de aceasta cu multă luare-aminte, ádecă a nu vedea trup al cuiva gol, nici al său, nici a ne apropiia prin atingere de mădulările ceale mai de jos, şi pre aceastea a voi a le vedea. Că mulți, nebăgând seamă de aceasta, din Împărățiia Ceriurilor au căzut. Căci întru obicinuința lucrului celui urât s'au făcut, şi a face depărtare nu au putut.

Întrebare: Carele au lepădat dela sineşi toată grija lumii, şi au întrat întru luptă, care îi iaste începutul lui întru războiul păcatului, şi de unde înceape lupta?

Răspundere: Aceasta tuturor iaste cunoscută, că întru fieştecarea luptă a păcatului şi a poftii osteneala priveghierii şi a postirii iaste începutul, şi mai ales întru lupta ceaia ce împrotivă să luptă spre păcatul cel ce iaste înlăuntru întru noi. Şi semnul urâciunii păcatului şi al poftirii lui dintru aceasta iaste văzut celor ce împrotivă să luptă spre nevăzutul războiul acesta: prin postire fac înceaperea,şi după aceasta priveghiiarea nopții ajută spre nevoință.

Pentru postire şi pentru priveghiiare

Cela ce în toată viiața lui pre vorbirea soției aceştiia o iubeaşte, acesta priiaten al întregii-înțelepciuni să face. Deci precum odihna pântecelui începătură a tuturor realelor iaste, şi slăbănogirea somnului, carea aprinde pofta curviei, aşa calea lui Dumnezeu cea sfântă şi temeliia a toată fapta bună postul iaste, şi priveghiiarea, şi trezvirea întru slujba lui Dumnezeu, prin răstignirea trupului toată zioa şi noaptea împrotiva dulceții somnului. Postirea

[1] Paragraful acesta nu se află în textul grecesc tipărit, şi nici în siriacă. (N. ed.)

apărare iaste a toată fapta bună, şi început al nevoinții, şi cunună a celor înfrânați, şi frumsețea feciorie şi a sfințeniei, şi strălucirea întregii-înțelepciuni, şi începutul căii Creştinătății, şi maica rugăciunii, şi izvorul curățeniei şi al înțelepciunii, şi învățătoarea liniştii, şi ceaia ce mearge înaintea tuturor lucrurilor celor bune. Precum urmează ochilor celor sănătoşi poftirea luminii, aşa urmează postului, celui ce cu socoteală să face, pofta rugăciunii.

Căci când ar înceape cineva a posti, dintru aceasta spre pofta vorbirii lui Dumnezeu a veni pofteaşte în mintea lui. Că nu sufere trupul postindu-să a dormi întru aşternutul său toată noaptea. Când peceatea postirilor s'ar pune preste gura omului, gândul lui întru umilință cugetă, şi inima lui rugăciune izvoraşte, şi mâhnirea pre fața lui zace, şi cugetările ceale urâte sânt departe depărtate dela dânsul. Veselie nu să veade în ochii lui, şi vrăjmaşiu iaste al poftelor şi al vorbirilor celor deşarte. Niciodată nu au văzut cineva postitoriu întru socoteală, robit de pofta cea rea. Casă mare spre toată bunătatea iaste postul cel cu socoteală, şi cela ce să leneveaşte de dânsul, pre toată bunătatea o clăteaşte. Că aceasta iaste porunca cea pusă firii noastre dintru început spre străjuire asupra gustării hranii, şi de acolò au căzut începutul zidirii noastre. Deci de unde s'au făcut piiarderea cea dintâi, de acolò fac înceapere pătimitorii întru frica lui Dumnezeu, când ar înceape a-i păzi legile Lui.

Încă şi Mântuitoriul, când s'au arătat lumii în Iordan, de aicea au început. Că după Botez l-au scos pre el Duhul în pustie, şi au postit patruzeci de zile şi patruzeci de nopți. Aseamenea şi toți cei ce es a urma pre urma lui, pre temeliia aceasta pun începutul nevoinții lor. Că armă iaste, lucrată de Dumnezeul nostru. Şi cine, lenevindu-să despre dânsa, nu va fi prihănit? Şi deaca cela ce au pus Leagea posteaşte, căruia din cei ce păzesc Leagea nu i să cuvine a posti? Pentru aceasta, până atuncea neamul oamenilor nu cunoştea biruința, nici diavolul cândva au simțit biruirea sa despre firea noastră; ci prin arma aceasta au slăbit din început. Şi Domnul nostru au fost Începătoriul şi Întâiul-născut al biruinții, ca să dea pre întâia cunună a biruinții pre capul firii noastre. Şi când ar vedea diavolul arma aceasta pre cineva din oameni, îndată să înfricoşază împrotivnicul şi tiranul, şi îndată îşi aduce aminte şi vine întru pomenirea biruirii sale céiĭ în pustie dela Mântuitoriul, şi putearea lui să frânge, şi prin vedearea armei céiĭ date noao dela Voevodul nostru să arde. Carea armă iaste mai putearnică decât dânsa, şi carea dă îndrăzneală inimii întru lupta cea asupra duhurilor vicleniei, precum foamea ceaia ce să face pentru Hristos? Că precât să osteneaşte trupul şi rău pătimeaşte în vreamea întru carea încungiură pre om tabăra dracilor, pre atâta sprijineală priimeaşte inima lui dela nădăjduire. Şi cel ce să îmbracă cu arma postului, cu răvnă să înfocază în toată vreamea. Că şi răvnitoriul Ilie, când au răvnit pentru Leagea lui Dumnezeu, întru lucrul acesta al postului

au petrecut. Că face pomenire celui ce l-au căştigat pre dânsul de poruncile Duhului. Postul iaste mijlocitoriu al Legii céiĭ Vechi şi al Darului celui dat noao dela Hristos.[1] Şi cela ce să leneveaşte întru dânsul, şi întru cealelalte luptări trândav iaste, şi leaneş, şi neputincios, şi început şi semn rău al slăbănogirii sufletului lui arată, şi dă loc de biruinţă celui ce îl luptă pre el. Căci gol şi fără de arme întră la luptă, şi arătat iaste că fără de biruinţă iase dintru dânsa. Căci mădulările lui nu au purtat fierbinţeala flămânzirii postului. Unul ca acesta iaste postul. Şi cela ce petreace întru dânsul, neclătită va fi mintea lui, şi gata spre întâmpinarea şi abaterea despre toate patimile ceale greale.

Să grăiaşte pentru mulţi mucenici, cum că în zioa întru carea aştepta a priimi cununa muceniei, deaca mai nainte o cunoştea aceasta, sau din descoperire, sau din spunerea cuiva din priiatenii lor, în noaptea aceaia nu gusta ceva, ci decuseară până dimineaţa sta priveghind întru rugăciune, slăvind pre Dumnezeu cu Psalmi, şi cu laude, şi cu cântări duhovniceşti. Şi cu veselie şi cu bucurie aştepta ceasul acela, ca cei gătiţi la nunţi, aşteptând a să întâmpina cu sabiia întru postirea lor. Deci şi noi, cei chiemaţi la muceniia cea nevăzută, ca să priimim cununile sfinţeniei să ne trezvim, şi niciodată întru vreun mădulariu şi parte a trupului nostru să nu să dea vrăjmaşilor noştri semn de lepădare.

Întrebare: Cum sânt oarecarii, de multe ori şi mulţi, poate lucrurile aceastea avându-le, şi alinarea şi odihna despre patimi, şi pacea gândurilor nu o simt?

Răspundere: Patimile ceale ascunse în suflet, o, frate, nu numai prin ostenealele ceale trupeşti să îndreptează, nici pre minte o opresc ostenealele despre patimile ceale ce să deşteaptă de-a pururea prin simţiri. Că ostenealele aceastea păzesc pre om despre poftiri, ca să nu să biruiască despre dânsele şi despre vătămarea dracilor; iară pre pace şi pre alinare nu le dau sufletului. Că lucrurile şi ostenealele atuncea pre nepătimire o dau sufletului, şi omoară mădulările ceale de pre pământ, şi dăruesc odihnă despre gânduri, când ne vom împărtăşi cu liniştea; când ádecă simţirile ceale dinnafară vor înceta despre turburare, şi ar petreace întru lucrarea preaînţeleaptei linişti oarecarea vreame. Că până nu s’ar lipsi omul de întâmpinarea oamenilor, şi mădulările lui despre răvărsarea gândurilor, şi nu s’ar aduna pre sineşi cătră

---

[1] Moisì ádecă în muntele Sináii postind, leaspezile Legii céiĭ scrise le-au priimit; iară Mântuitoriul tuturor, după postirea cea de patruzeci de zile în pustie, Leagea Darului bine a o vesti au început. Deci pentru aceasta postul mijlocitoriu îl numeaşte al Legii céiĭ Vechi şi al Darului. Că acesta înainte mergând, şi ca când mijlocind, amândoao aceastea date au fost noao.

sineşi, nu va putea să îşi cunoască patima sa. Că liniştea, precum au zis Sfântul Vasilie, început al curățirii sufletului iaste. Căci când mădulările ceale dinnafară vor conteni de starea cea mai dinnafară, şi despre grija carea iaste în laturea cea dinnafară, atuncea să întoarce mintea despre grijile ceale mai dinnafară, şi despre răspândire, şi întru sineşi să linişteaşte, şi să deşteaptă inima a cerca cugetările ceale dinnafară de suflet. Şi deaca va suferi întru aceastea bine, vine câte puțin omul a călători spre curățirea sufletului.

Întrebare: Şi oare nu poate întru petreacerea cea dinnafară de uşă a să curăți sufletul?

Răspundere: Copaciul, în fieştecarea zi adăpându-să, când să va usca rădăcina lui? Şi vasul, priimind în fieştecarea zi adăogire, când să va împuțina? Şi deaca curățeniia nimic alt iaste, decât numai a să tăinui despre petreacerea slobozeniei şi a eşi din obicinuința sa, cum şi când va voì a să curăți sufletul său, carele cu lucrarea, prin sineşi sau prin alții, prin simțiri înnoiaşte pomenirea obiceaiului celui vechiu întru sineşi, care iaste cunoştința răutății? Când va putea să se curățească sufletul lui de aceasta? Sau când va înceta despre luptările împrotivă ceale dinnafară, ca măcar să se vază pre sineşi? Că deaca inima în fieştecarea zi să întină, când să va curăți de întinăciunea ceaia ce mai nainte o au cuprins pre dânsa? Şi cum va putea a să curăți pre sineşi, carea nici spre lucrarea cea mai dinnafară poate a sta împrotivă, şi cu cât mai vârtos nu poate a curăți pre inimă, când în mijlocul taberii stă şi aşteaptă în fieştecarea zi a auzi veastea cea deasă a războiului? Şi cum cutează a propovedui pace sufletului său? Iară deaca dintru aceasta să va depărta, atuncea pot câte puțin ceale dintâi a conteni pre ceale din lăuntru. Fiindcă până când râul nu s'ar astupa de sus, din jos apele lui nu să usucă. Iară când va veni cineva întru linişte, atuncea poate sufletul a socoti patimile şi a cerca cu priceapere ințelepciunea sa. Atuncea şi omul cel din lăuntru să deşteaptă la lucrul duhului, şi din zi în zi simte pre ințelepciunea cea ascunsă carea înfloreaşte în sufletul său.

Întrebare: Care sânt semuirile şi seamnele ceale adevărate care să apropie, din care şi prin care simte cineva că au început a vedea întru sineşi, ádecă în sufletul său, rod ascuns?

Răspundere: Când să va învrednici cineva de darul lacrămilor celor multe care fără de silă să fac. Căci ca un hotar sânt puse lacrămile minții între ceale trupeşti şi între ceale duhovniceşti, şi între împătimire şi între curățenie. Deci până când nu ar priimi cineva darul acesta, încă întru omul cel dinnafară iaste lucrarea lucrului său, şi încă nu au simțit nicidecum lucrarea celor ascunse ale omului celui duhovnicesc. Căci când va înceape cineva a lăsa pre ceaste trupeşti ale veacului cestui de acum, şi înlăuntrul

hotarului acestuia ce iaste înlăuntrul firii s'ar vedea petrecând, îndată la darul acesta al lacrămilor ajunge. Şi dintru întâia sălăşluire a vieţuirii céiĭ ascunse încep lacrămile aceastea, şi îl duc pre el la săvârşirea dragostii lui Dumnezeu. Şi precât treace de acolò înainte, pre atâta să îmbogăţeaşte întru dânsa, până ce le-ar bea pre dânsele întru hrana lui şi întru băutura lui, din multa petreacere a lor.

Şi acesta iaste semnul adeveririi că au eşit mintea din lumea aceasta şi au simţit pre duhovniceasca lumea aceaia. Şi precât să apropie de lumea aceasta cu mintea sa omul, pre atâta să micşorează din lacrămile aceastea. Şi când mintea desăvârşit s'ar face în lumea aceasta, desăvârşit să lipseaşte de lacrămile aceastea. Şi acesta iaste semnul că iaste omul îngropat în patimi.

Pentru osebirea lacrămilor

Sânt oarecare ádecă din lacrămi care ard, şi sânt lacrămi care îngraşă. Deci toate lacrămile ceale ce din umilinţă şi din inima cea cuvioasă es pentru păcate, aceastea usucă trupul şi îl ard, şi de multe ori şi însăşi mintea simte vătămarea cea dintru aceastea întru eşirea lor. Şi întâiu ádecă întru această rânduială a lacrămilor nevoe iaste ca să ajungă omul, şi printr'însele i să deşchide lui uşă a întra întru rânduiala cea a doa, întru cea mai bună decât aceasta, carea iaste laturea bucuriei, întru carea priimeaşte omul mila. Şi aceastea sânt lacrămile ceale ce să varsă din priceapere, care şi înfrumseţează, şi îngraşă pre trup, şi fără de silă dela sineşi să pogoară. Şi nu numai, precum s'au zis, îngraşă trupul omului, ci şi vedearea omului să schimbă. «Că inima», zice, «veselindu-să, faţa înfloreaşte; iară în scârbe fiind ea, posomorâtă iaste» (Parim. 15: 13).

Întrebare: Carea iaste înviiarea sufletului pre carea o zice Apostolul: «De v'aţi sculat împreună cu Hristos» (Colas. 3: 1)?

Răspundere: Când zice Apostolul: «Dumnezeu, cela ce au zis dintru întunearec lumină să strălucească, el au strălucit întru inimile noastre» (2 Cor. 4: 6), înviiare a sufletului pre eşirea din vechime o au arătat, că pre aceasta să cade a o numi, ádecă pentru ca să se facă nou omul, nimic având din omul cel vechiu, dupre cum zice: «Şi le voiŭ da lor inimă noao, şi duh nou» (Iezek. 36: 26). Că atuncea să închipuiaşte Hristos întru noi prin Duhul înţelepciunii şi al descoperirii cunoştinţei lui.

Întrebare: Pre scurt, ce iaste putearea lucrării linişti?

Răspundere: Liniştea pre simţirile ceale dinnafară le omoară, şi pre mişcările ceale din lăuntru le râdică. Iară petreacerea cea de afară ceale împrotivnice acestora le lucrează, ádecă pre simţirile ceale dinnafară le râdică, şi pre mişcările ceale din lăuntru le omoară.

Întrebare: Ce iaste pricina vederilor şi a descoperirilor? Că unii văd, iară alții să ostenesc mai mult decât dânşii, şi nu lucrează atâta vedearea întru dânşii?

Răspundere: Pricinile acestora multe sânt. Şi unele ádecă dintr'însele sânt dupre iconomie şi pentru obştime; iară altele, spre mângâiarea celor neputincioşi şi spre îndrăzneală şi învățătură. Şi întâi ádecă, pentru mila lui Dumnezeu spre neamul oamenilor să iconomisesc toate aceastea, şi spre trei chipuri de oameni să iconomisesc lucrurile unora ca acestora mai de multe ori: ori spre cei mai proşti, şi cu covârşire fără de răutate; sau spre oarecarii desăvârşiți şi sfinți; sau cătră cei ce au răvnă înfocată a lui Dumnezeu, şi s'au deznădăjduit de lume, şi s'au lepădat desăvârşit, şi s'au depărtat de lăcuința cea împreună cu oamenii, şi în urma lui Dumnezeu goli au eşit, neaşteptând oarecare ajutoriu dela ceale ce să văd. Şi cade preste dânşii frică din osebirea lor, sau îi încungiură pre ei primejdie de moarte din foame, sau din boală, sau din oarecarea încungiurare şi scârbă, cât să apropie ei de deznădăjduire. Deci mângâerile ceale ce să fac cătră unii ca aceştea, şi [care] cătră cei ce îi covârşesc pre dânşii întru osteneale nu să fac, pricina lor cea întâi iaste aceasta: curățeniia, şi nu curățenie – a ştiinții zic[1]. Iară a doa pricină cu adevărat iaste aceasta: Precât cineva are mângâiare omenească, sau din ceva din ceale ce să văd, nu să fac nişte mângâeri ca aceastea cătră dânsul, fără numai pentru oarecarea iconomie de obşte. Iară noao cuvântul ne iaste pentru sihastri. Şi martur al celor ce să zic iaste unul din Părinți carele pentru aceasta s'au rugat, şi au auzit: Destul îți iaste ție mângâiarea şi vorbirea oamenilor.

Şi altul oarecarele întru acest chip, când era întru sihăstrie şi viețuia întru petreacerea pustniciei, era întru tot ceasul de mângâiarea cea dela Daru desfătându-să. Iară când s'au apropiiat de lume, o au căutat pre dânsa, dupre obiceaiu, şi nu o au aflat, şi s'au rugat lui Dumnezeu ca să îi arate lui pricina, zicând: Nu cumva, Doamne, pentru Episcopie s'au depărtat dela mine Darul?[2] Şi i s'au zis lui: Nu, ci cum că Dumnezeu purtare de grijă face pentru cei ce viețuesc în pustie şi îi învredniceaşte pre ei de nişte mângâeri ca aceastea.[3] Că nu iaste cu putință a fi la cineva din oameni mângâiare văzută, şi a priimi şi pre aceasta, fără numai pentru oarecarea ascunsă

---

[1] «Curățeniia, şi nu curățenie», ádecă curățeniia de patimile ceale trupeşti, iară nu şi de ceale ale sufletului şi ale ştiinții; sau curățeniia, dar nu cea adevărată şi desăvârşită; sau ceaia ce să zice, şi nu iaste curățenie.

[2] Pentru sineşi poate aceasta o zice. Că el sihastru fiind mai nainte, Episcop al Ninevii s'au făcut mai pre urmă.

[3] Vezi *Pateric*, «Pentru Avva Apfi». (N. ed.)

iconomie a celor zise, şi singur celui ce iconomiseaşte pre unele ca aceastea cunoscută.

Întrebare: De iaste aceaiaşi vedearea şi descoperirea, sau nu?

Răspundere: Nu, ci osebire iaste. Descoperirea de multe ori să zice asupra amândurora. Că pentru căci cea ascunsă să arată, toată vedearea să zice descoperire; iară descoperirea nu să zice vedeare. Că descoperirea mai de multe ori pentru ceale ce să cunosc, şi de minte sânt gustate şi înțelease, să ia; iară vedearea din tot chipul să face, ca întru icoană şi închipuiri, precum dedemult cătră cei vechi să făcea, ca întru somn adânc sau întru deşteptare. Şi uneori ádecă, adevărat; iară alteori ca prin nălucire şi întunecat oarecum. Pentru aceaia şi însuşi cela ce o veade, de multe ori nu o cunoaşte – ori deştept o veade, ori dormind. Iaste încă şi prin glas a auzi sprijinire, iară uneori şi chip oarecare a vedea, iară alteori şi mai luminos față cătră față. Şi vedearea, şi vorbirea, şi întrebarea, şi vorovirea cea împreună cu dânsa sânt Puteri sfinte, care să văd de cei vreadnici şi descoperirile le fac. Şi în locurile ceale mai pustii şi care sânt despărțite de oameni nişte pricini ca aceastea să fac, unde de nevoe are trebuință de dânsele omul, pentru căci nu are el altă sprijinire sau mângâiare din loc. Iară descoperirile ceale ce în minte sânt simțite pentru curățenie, sânt şi priimite, şi ale singuri celor desăvârşiți şi cunoscători sânt.

Întrebare: De au ajuns cineva întru curățeniia inimii, ce iaste semnul eiĭ? Şi când cunoaşte omul că au venit inima lui întru curățenie?

Răspundere: Când ar vedea pre toți oamenii buni, şi nu i s'ar arăta lui cineva necurat şi spurcat, atuncea iaste cu adevărat curat cu inima. Căci cum să împlineaşte cuvântul Apostolului ce zice ádecă «mai înalți decât pre sineşi a socoti pre toți deopotrivă» (Filip. 2: 3) din curată inimă, de nu ar ajunge la această zisă: «Că ochiul cel bun nu va vedea reale» (Avvac. 1: 13)?

Întrebare: Ce iaste curățeniia? Şi până când iaste hotarul eiĭ?

Răspundere: Curățeniia iaste uitarea chipurilor cunoştinții celor afară de fire, care în lume aflate sânt dela fire. Iară hotarul de a să slobozi, şi afară de dânsele a să afla, acesta iaste: ádecă a veni omul întru întâia prostime şi nerăutate a firii sale, şi ca un prunc a să face, afară numai de neajungerile pruncului.

Întrebare: Şi iaste cu putință ca să vie cineva întru rânduiala aceasta?

Răspundere: Aşa. Că iată au venit unii la măsura aceasta, precum cu adevărat şi Avvà Sisoe au venit la măsura aceasta, cât şi pre ucenic îl întreba

de au mâncat sau nu au mâncat.[1] Şi altul oarecarele din Părinți au venit întru o prostime ca aceasta, şi nerăutate puțin nu a pruncilor, cât au uitat el cu totul pre ceaste de aicea, atâta cât şi ar fi mâncat el mai nainte de Sfânta Împărtăşire, apoi mergea să se împărtăşască cu Dumnezeeştile Daruri[2], de nu ar fi fost oprit de ucenicii lui. Şi îl ducea pre el ca pre un prunc ucenicii lui să se împărtăşască. Şi lumii ádecă prunc era; iară cu sufletul, cătră Dumnezeu desăvârşit.

Întrebare: Ce fealiu de cugetare şi îndeletnicire să cade a avea pustnicul întru sihăstriia sa, şezind în linişte? Şi ce iaste datoriu de-a pururea a lucra, ca să nu să îndeletnicească mintea lui în gânduri deşarte?

Răspundere: Pentru cugetare şi îndeletnicire întrebi, cum să face omul mort în chiliia sa? Oare omul sârguitoriu, şi carele iaste treaz cu sufletul, are trebuință de întrebare, singur fiind, cum va petreace? Că ce alt iaste cugetarea monahului în chiliia sa, fără numai plânsul? Oare din plâns are vreame spre alt gând a privi? Şi carea cugetare iaste mai bună decât aceasta? Că însăşi şedearea monahului şi singurătatea lui, asemănarea viețuirii céiĭ în mormânt, carea iaste departe de toată bucuriia oamenilor, îl învață pre el. Că plânsul iaste lucrarea lui. Că şi însăşi numirea numelui lui spre aceasta şi îl îndeamnă, şi îl abate pre el. Că plângătoriu să numeaşte, ádecă amar cu inima. Încă şi toți sfinții plângând au eşit din viața aceasta. Şi deaca sfinții plângea, şi ochii lor să umplea de-a pururea de lacrămi până când din viața aceasta au eşit, cine nu va plânge? Mângâiarea monahului din plâ[n]gerea lui să naşte. Şi deaca cei desăvârşiți şi purtători de biruință au plâns aicea, cel plin de rane cum va suferi a înceta despre plâns? Cela ce are pre mortul său înaintea sa zăcând, şi el pre sineşi omorât văzându-să cu păcatele, are trebuință de învățătură, cu ce fealiu de gând va unelti lacrămile? Sufletul tău omorât iaste cu păcatele, şi zace înaintea ta – care mai bun iaste lângă tine mai mult decât toată lumea – şi nu are trebuință de plâns? Deci deaca întru linişte vom întra, şi întru dânsa vom îngădui cu răbdare, negreşit putem a petreace în plâns. Pentru aceasta întru cugetare necurmată să ne rugăm Domnului, ca să ne dea noao pre acesta. Că deaca Darul acesta îl vom priimi, cel mai bun decât cealelalte Daruri şi preacovârşitoriu, printr'însul întru curățenie întrăm. Şi când vom întra întru dânsul, de atuncea nu să va mai râdica dela noi curățeniia până la eşirea noastră cea din viața aceasta.

Fericiți dar sânt cei curați cu inima, că nu iaste vreame întru carea nu să îndulcesc de desfătarea aceasta a lacrămilor, şi întru dânsa de-a pururea văd

[1] Vezi *Pateric*, «Pentru Avva Sisoe», 4. (N. ed.)
[2] Propoziția «apoi mergea să se împărtăşască cu Dumnezeeştile Daruri» nu există în textul grecesc tipărit, fiind probabil un adaos al traducătorilor. (N. ed.)

pre Domnul. Şi încă lacrămile în ochii lor fiind, să învrednicesc vederii descoperirilor lui întru înălțimea rugăciunii lor, şi nu le iaste lor rugăciune fără de lacrămi. Şi aceasta iaste cea zisă de Domnul, că «fericiți sânt cei ce plâng, că aceia să vor mângâia» (Matth. 5: 4). Că din plâns vine cineva întru curățeniia sufletului. Pentru aceasta, zicând Domnul: «Că aceia să vor mângâia», nu au tâlcuit cu ce fealiu de mângâiare. Căci când să va învrednici monahul prin lacrămi a treace laturea patimilor şi a ajunge în câmpul curățeniei sufletului, atuncea îl tâmpină pre el o mângâiare ca aceasta, carea nu treace dela cei ce o află pre dânsa aicea, şi întru această mângâiare ajunge, carea nu să află aicea, şi atuncea va înțeleage ce fealiu de mângâiare priimeaşte sfârşitul plânsului, pre carea prin curățenie Dumnezeu o dă celor ce plâng. Că nu iaste cu putință ca cineva necontenit plângând, de patimi să fie supărat. Că al celor fără de patimă iaste Darul acesta, ádecă a lăcrăma şi a plânge. Şi deaca pre cela ce la o vreame lăcrămează şi plânge pot lacrămile nu numai a-l povățui spre nepătimire, ci şi mintea lui desăvârşit a o curăți, şi de pomenirea patimilor a o izbăvi, ce vom zice pentru cei ce zioa şi noaptea întru cunoştință au lucrarea aceasta? Deci pre ajutoriul cel ce să face din plângere nimenea nu îl cunoaşte, fără numai aceia carii ş'au dat sufletele sale la lucrul acesta. Toți sfinții poftesc întrarea aceasta, că prin lacrămi să deşchide uşa înaintea lor, ca să între în laturea mângâierii, întru carea lature ceale preabune şi mântuitoare urme ale lui Dumnezeu să închipuesc prin descoperiri.

Întrebare: Pentru că sânt unii carii să află neputincioşi spre nelipsit a plânge, pentru neputința trupului, ce li să cuvine să aibă ei spre păzirea minții, ca nu patimile, deşartă fiind ea, să se râdice asupra eiĭ?

Răspundere: Nu pot patimile a să scula asupra sufletului şi a turbura pre sihastru, când nesupărată îi iaste inima despre ceale ale lumii întru pustniciia lui ceaia ce iaste departe de toată grija, de nu să va trândăvi şi să va lenevi despre ceale cuviincioase. Că mai ales deaca să va îndeletnici întru cugetarea Dumnezeeştilor Scripturi, prin cercarea înțeleagerilor lor nesupărat petreace el despre patimi. Că pentru cugetarea Dumnezeeştilor Scripturi, ceaia ce să înmulțeaşte şi petreace întru dânsul, fug dintru dânsul gândurile ceale deşarte, şi nu poate mintea lui a să depărta dela pofta lor, ádecă dela cugetarea lor, nici a lua aminte la viața aceasta nicidecum, pentru dulceața cea preamare a îndeletnicirii lui céiĭ de-a pururea, prea mai înalt făcându-să decât aceastea întru multă linîştea sa cea în pustie. De unde şi uitătoriu să face de sineşi şi de firea sa, şi să face ca un om uimit, nefăcând aducere aminte de veacul acesta nicidecum. Mai ales cugetând şi socotind ceale pentru mărimea lui Dumnezeu, şi zicând: «Slavă Dumnezeirii lui!» Şi iarăşi: «Slavă minunilor lui. Preaslăvite şi minunate sânt toate lucrurile lui. Întru ce

fealiu de înălțime pre prostimea mea o au înălțat! În care m'au învrednicit pre mine a mă îndeletnici! Şi întru ce fealiu de gânduri a cuteza şi a să desfăta sufletul mieu!» Şi întru minunatele aceastea petrecând, şi spăimântându-să de-a pururea, totdeauna să îmbată, şi să face ca întru viețuirea cea după Înviiare. Că foarte ajută liniştea Darului acestuia, căci află loc mintea lui a petreace întru sineşi în pacea cea aflată eiĭ din linişte. Şi împreună cu aceastea, şi de aicea să porneaşte spre pomenire dupre alcătuirea viețuirii sale. Că luând în minte slava veacului celui ce va să fie, şi nădeajdea cea învistierită drepților, ceaia ce întru duhovnicească viața aceaia şi întru Dumnezeu să mişcă, şi pre acea noao aşezare la starea cea dintâiu, nu are în minte, nici pomeneaşte pre ceale ale lumii aceştiia. Şi când întru aceastea s'ar îmbăta, iarăşi să mută de acolò întru vedearea sa pentru veacul acesta, întru care încă iaste, şi zice cu spăimântare: «O, adânc de bogăție, şi de înțelepciune, şi de cunoştință, şi de priceapere, şi de înțeleagere, şi de iconomiia neurmatului Dumnezeu! Cât sânt de necercate judecățile lui, şi de neurmate căile lui!» (Rom. 11: 33) Căci când un alt veac minunat ca acesta au gătit, ca întru dânsul să bage pre toți cei cuvântători şi să îi păzească pre ei în viața cea nemărginită, oare carea iaste pricina de au făcut el lumea aceasta întâiu, şi o au lățit pre ea, şi o au îmbogățit pre dânsa aşa întru desimea şi mulțimea fealiurilor şi a firilor, şi au pus întru dânsa pricini, şi materii, şi împrotivăluptări ale patimilor celor multe? Şi cum întâiu ne-au pus pre noi întru dânsa, şi au înfipt întru noi dragostea multei viețuirii eiĭ, şi de năprasnă ne mută pre noi dintru dânsa prin moarte, şi ne păzeaşte pre noi vreame nu puțină întru nesimțire şi nemişcare, şi prăpădeaşte chipurile noastre, şi varsă amestecarea noastră, şi o ameastecă pre dânsa cu pământul, şi o sloboade a să strica, şi a să topi, şi a curge alcătuirea noastră, până ce desăvârşit s'ar desface din alcătuirea cea omenească. Şi atuncea, în vreamea întru carea au hotărât întru închinata înțelepciunea lui, când voiaşte, ne va scula pre noi întru altă închipuire, întru carea cunoaşte, şi ne va băga pre noi întru altă stare. Şi aceastea nu numai noi, oamenii, le nădăjduim, ci şi însuşi Sfinții Îngeri, carii nu au trebuință de lumea aceasta, pentru preaslăvită firea lor, fără de puțin oarece nefiind lângă săvârşire, aşteaptă scularea noastră din stricăciune: ádecă, când să va scula neamul nostru din țărână, şi i să va înnoi stricăciunea lui. Că pentru noi despre băgarea înlăuntru să opresc, că de o dată deşchiderea uşii veacului celui nou o aşteaptă. Fiindcă şi zidirea aceasta, a Îngerilor, împreună cu noi să va odihni despre greutatea trupului, carea iaste întru noi, dupre cum zice Apostolul: «Şi cum că şi însăşi zidirea pre descoperirea fiilor lui Dumnezeu o aşteaptă, ca să se slobozească din robiia stricăciunii, întru slobozeniia slavei fiilor lui Dumnezeu» (Rom. 8: 19, 21),

după stricarea cea cu totul desăvârşită a veacului acestuia din toată aşezarea lui, şi după ce să va aşeza firea noastră întru aşezarea cea dintâiu.

Şi deaciia dintru aceasta să înalță cu mintea lui la ceale mai nainte de întemeiarea lumii aceştiia, când nu era oarecarea zidire, nici Ceriu, nici pământ, nici Îngeri, nici una din ceaste făcute. Şi cum de năprasnă pre toate dintru neființă întru ființă le-au adus când bine au voit el singur. Şi tot lucrul săvârşit au stătut de față înaintea lui. Şi iarăşi să pogoară cu mintea lui spre toate zidirile lui Dumnezeu, şi ia aminte la lucrările de minuni ale zidirilor lui, şi la înțelepciunea făpturilor lui, zicând cu spaimă întru sineşi: O, minune, cum iconomiia lui şi purtarea de grijă covârşaşte toată înțeleagerea, şi putearea lui cea minunată iaste mai tare decât toate făpturile lui! Şi cum pre zidire dintru neființă întru ființă o au adus, ádecă mulțimile ceale nenumărate ale lucrurilor celor de multe fealiuri? Şi cum iarăşi voiaşte să o strice pre dânsa din minunată bună-rânduiala aceasta, şi din frumsețea firilor, şi din călătoriia cea bine rânduită a zidirilor? Ceasurile, şi vremile, şi împreunarea nopții şi a zilii, schimbările ceale ajutătoare anului, florile ceale din pământ de multe fealiuri, zidirile ceale preafrumoase ale cetăților, şi palaturile ceale frumoase dintru dânsele, şi alergarea cea preagrabnică a oamenilor, firea lor cea cu osteneală dela întrarea eiĭ până la eşirea eiĭ? Şi cum fără de veaste să strică minunată rânduiala aceasta, şi alt veac va veni, şi nicidecum pomenirea zidirii aceştii dintâi nu să va sui întru inima cuiva, şi altă schimbare să va face, şi alte cugetări, şi altă grijă? Şi iarăşi firea oamenilor nu va mai pomeni lumea aceasta cu totul, nici cea mai dinnainte viețuire a eiĭ. Că să va lega mintea lor întru vedearea aşezării aceiia, şi nu va mai avea vreame mintea lor iarăşi a să întoarce cătră lupta sângelui şi a trupului. Că împreună cu stricarea veacului acestuia, îndată priimeaşte început cel ce va să fie. Şi va zice atuncea tot omul unele ca aceastea: O, maică cea uitată despre fiii eiĭ, pre carii i-au născut, şi i-au crescut, şi i-au înțelepțit, şi carii întru o clipeală de ochiu să adună în sân strein, şi să fac fii adevărați ai céiĭ stearpe, ceiia ce niciodată au născut. «Veseleaşte-te stearpo, ceaia ce nu naşti» (Isaia 54: 1), întru fiii pre carii ți i-au născut ție pământul.

Şi atuncea cugetă ca un uimit, şi zice: Oare câtă vreame stă veacul acesta? Şi când ia început cela ce va să fie? Şi iarăşi, oare câtă vreame dorm lăcaşurile aceastea în chipul acesta, şi trupurile vor fi cu țărâna împreună amestecate? Şi cum oare să face viețuirea aceaia? Şi întru carea închipuire firea aceasta va înviia şi să va scula? Şi în care chip va veni întru zidirea cea de-a doa? Şi când cugetă întru aceastea şi întru unele ca aceastea, cade preste dânsul uimire, şi spăimântare, şi lină tăceare. Apoi aşa să scoală în ceasul acela, şi pleacă genunchele, şi mulțemiri înalță, şi slavoslovii cu la-

crămi destule unuia Înțeleptului Dumnezeu, celui ce întru preaînțeleaptele lucrurile sale să slăveaște de-a pururea.

Deci fericit iaste carele de unele ca aceastea s'au învrednicit. Fericit iaste a căruia cugetarea lui aceasta iaste și zioa și noaptea. Fericit iaste carele întru aceastea și întru unele ca aceastea cugetă în toate zilele vieții sale. Iară deaca întru începutul liniștii sale nu ar simți omul putearea unor videnii ca aceastea, pentru răspândirea minții lui, și nu are puteare încă a să înălța spre puterile minunilor lui Dumnezeu celor mai nainte zise, să nu să trândăvească și să lase liniștea viețuirii sale céiĭ liniștite. Că nici îndată când samănă lucrătoriul în pământ, împreună cu sămănarea săminții veade și spicul. Pentru că urmează săminții trândăvie, și osteneală, și dureare a mădulărilor sale, și tăiare a soților, și despărțire a priiatenilor. Iară după ce le-au suferit aceastea, vine altă vreame, întru carea atuncea să îndulceaște, și saltă, și să bucură, și să veseleaște lucrătoriul. Și carea iaste aceasta? Când mănâncă din pâinea sudoarei sale, și petreace păzită întru liniște cugetarea lui. Că multă și nesfârșită dulceață porneaște în inimă, și către spăimântare nepovestită împinge pre minte degrab liniștea și cugetarea cea zisă întru dânsa cu răbdare. Și fericit iaste acela carele sufere întru dânsa, că va afla Daru de-a pururea vecuitoriu.[1] Fericit iaste, că înaintea acestuia s'au deșchis acest izvor dela Dumnezeu izvorâtoriu, și au băut dintru acesta, și s'au îndulcit, și nu va înceta de a bea dintru acesta de-a pururea și totdeauna, în tot ceasul nopții și al zilii, până la sfârșitul și mărgenirea a toatei vremealnicii vieții sale aceștiia.

Întrebare: Ce iaste cuprinderea tuturor ostenealelor lucrului acestuia, ádecă a liniștii, ca, după ce au ajuns cineva întru dânsa, să cunoască că au ajuns la săvârșirea viețuirii?

Răspundere: Când să va învrednici cineva petreacerii rugăciunii. Căci când va ajunge la aceasta, la margenea tuturor faptelor bune au ajuns, și deaciia lăcaș al Sfântului Duh s'au făcut. Că deaca cineva Darul Mângâitoriului cu adevărat nu l-au priimit, petreacerea rugăciunii aceștiia a o săvârși cu odihnă nu poate. Că Duhul, zice, când să va sălășlui întru cineva din oameni, nu înceteazá despre rugăciune. Că însuși Duhul de-a pururea să roagă.[2] Atuncea, nici când doarme el, nici întru deșteptare rugăciunea din sufletul lui să curmează; ci ori de mănâncă, și ori de bea, și ori de doarme, și

[1] Cuvintele «va afla Daru de-a pururea vecuitoriu» nu se află în textul grecesc tipărit. (N. ed.)

[2] «Așijderea încă și Duhul împreună-sprijineaște neputințele noastre. Că de ce ne vom ruga dupre cum să cuvine, nu știm; ci însuși Duhul să roagă pentru noi cu suspinuri negrăite» (Rom. 8: 26).

orice ar lucra, şi ori de doarme până la somnul cel adânc, bunele mireazme şi aburii rugăciunii întru inima lui odrăslesc fără de osteneală. Şi despărţire atuncea rugăciunea nu are, nici hotar; ci în toate ceasurile lui întru dânsul iaste şi cu dânsul, măcar de şi ar înceta dinnafară de dânsul o rugăciune ca aceasta, dar însă iarăşi aceastaşi slujaşte întru dânsul pre ascuns. Că pre tăcearea celor curaţi rugăciune o zice oarecarele din purtătorii de Hristos. Fiindcă gândurile lor sânt Dumnezeeşti mişcări; iară mişcările inimii céiĭ curate şi ale minţii, glasuri blânde sânt, prin care întru ascuns celui ascuns îi cântă.

Întrebare: Carea iaste rugăciunea cea duhovnicească? Şi cum de aceasta să învredniceaşte cela ce să nevoiaşte?

Răspundere: Mişcări sufleteşti sânt care cu lucrarea Sfântului Duh să împărtăşesc prin adevărată spălare şi curăţenie. Şi unul din milioane de oameni aceştiia să învredniceaşte. Că taină a aşezării şi a vieţuirii ceiia ce va să fie iaste. Căci să înalţă, şi firea rămâne din toată mişcarea şi pomenirea celor de aicea nelucrătoare. Şi nu cu rugăciune să roagă, ci cu simţirea simte sufletul lucrurile ceale duhovniceşti ale veacului aceluia, care covârşesc cugetul oamenilor. Întru care a cugeta întru dânsele, prin putearea Sfântului Duh iaste. Care iaste vedearea cea gândită, şi nu mişcare şi căutare a rugăciunii iaste, ci din însăşi rugăciunea au luat pricină. Că pentru aceasta şi oarecarii unii ca aceştea pre scurt întru săvârşirea curăţeniei au ajuns. Şi nu iaste ceas întru care mişcarea lor cea mai din lăuntru nu iaste întru rugăciune, precum mai nainte am zis. Şi când să va ivi Duhul cel Sfânt, întru rugăciune îi află pre dânşii de-a pururea. Şi dintru rugăciunea aceasta îi scoate pre dânşii spre videnie, carea să zice duhovnicească vedeare. Că nu au trebuinţă unii ca aceştea de închipuirea rugăciunii céiĭ lungi, nici de starea şi rânduiala slujbei céiĭ multe. Că le ajunge lor pomenirea lui Dumnezeu, şi îndată să robesc întru dragostea lui. Însă de starea rugăciunii céiĭ până în sfârşit nu să lenevesc, când cinstea o împărţesc rugăciunii, şi stau în picioare în ceasurile ceale însemnate, afară de cea nelipsită.

Că am văzut pre Sfântul Antonie[1] stând la rugăciunea ceasului al noaolea, că îşi simţiia mintea sa înălţată. Şi altul din Părinţi, întinzindu-şi mâinile câ[n]d sta la rugăciunea sa, au venit întru uimire patru zile. Şi alţii mulţi aşa când să ruga, din multă pomenirea lui Dumnezeu şi din dragostea

[1] Sfântul ádecă Antonie, cel numit mare, a căruia viaţa o au scris Dumnezeescul Athanasie, în anul mântuitoriu 357 din ceaste de aicea s'au mutat, iară Isaac Sirul în anul 534 au înflorit. Deci cum zice «că am văzut pre Sfântul Antonie»? Ori de alt oarecarele Antonie cuvântul lui iaste, sau aceasta, ádecă «am văzut», nu «l-am văzut» însemnează, ci am auzit sau l-am priimit prin povestire.

lui să robiia, şi întru uimire veniia. Şi să învredniceaşte omul de aceasta când s'ar dezbrăca de păcat dinlăuntru şi dinnafară, prin păzirea poruncilor Domnului celor împrotivnice păcatului. Pre care porunci, de le va iubi cineva, şi dupre rânduială le va unelti pre dânsele, de nevoe i să face lui a eşi din omeneştile lucruri ceale multe, ádecă a să dezbrăca de trup, şi afară de dânsul a să face, ca cum am zice, nu de fire, ci de trebuință. Că nu iaste cineva carele în chipul Puitoriului de leage petreace, şi poruncile acestuia le face, şi ar fi rămas păcatul întru el. Pentru aceasta Domnul în Evanghelie s'au făgăduit celui ce au păzit poruncile lui să îşi facă lăcaş la dânsul (Ioann 14: 23).

Întrebare: Carea iaste săvârşirea roadelor celor multe ale Duhului?

Răspundere: Când cineva să va învrednici dragostii lui Dumnezeu céiĭ desăvârşit.

Întrebare: Şi de unde cunoaşte cineva că au ajuns întru aceasta?

Răspundere: Când să va mişca pomenirea lui Dumnezeu în mintea lui, îndată inima lui să porneaşte întru dragostea lui, şi ochii lui pogoară lacrămi cu îndestulare. Că obiceaiu are dragostea din pomenirea celor iubiți a aprinde pre lacrămi. Şi unul ca acesta fiind, niciodată nu să lipseaşte de lacrămi. Fiindcă de-a pururea nu îi lipseaşte lui materie carea îl aduce pre el întru pomenirea lui Dumnezeu. Cât şi în somnul lui vorbeaşte împreună cu Dumnezeu. Că obiceaiu iaste dragostii a lucra unele ca aceastea. Şi aceasta iaste săvârşirea oamenilor în viiața lor aceasta.

Întrebare: Deaca după osteneala cea multă, şi truda, şi lupta pre carea o au căştigat omul, ar obrăznici gândul mândriei a năvăli asupra lui, fiindcă materie au luat din frumsețea faptelor lui celor bune, şi ş'ar socoti multa osteneală pre carea o au suferit – prin ce ar birui gândul lui, şi întemeiare sufletului său ar căştiga ca să nu să pleace lui?

Răspundere: Când va cunoaşte cineva cum că aşa cade dela Dumnezeu, ca o frunză uscată din copaciu, atuncea cunoaşte putearea sufletului său. Deaca cu putearea sa au căştigat faptele bune aceastea, şi au răbdat toate luptele ceale pentru dânsele, când strânge Domnul ajutoriul său despre dânsul, şi pre dânsul singur ca să între să se lupte cu diavolul face slobozire, şi nu întră împreună cu dânsul Domnul, dupre cum are obiceaiu a întra împreună cu cei ce să luptă întru luptarea lor şi a le ajuta – atuncea să arată putearea lui, iară mai vârtos biruirea lui şi nedumerirea lui. Că iaste purtarea de grijă a lui Dumnezeu împreună cu sfinții în toată vreamea, păzindu-i pre dânşii şi întărindu-i, şi cu dânsa biruiaşte toată ceata oamenilor. Că deaca s'ar face omul întru lupta muceniei, şi întru pătimirile eiĭ, şi întru cealelalte greutăți care pentru Dumnezeu să fac, şi pentru dânsul le rabdă pre aceastea,

acest lucru arătat iaste şi văzut, şi nu are îndoială, că nu dintru a sa puteare le-au suferit. Că cum poate firea ca să biruiască putearea gâdiliturilor celor ce neîncetat întru mădulările oamenilor să pornesc, şi îi scârbesc pre ei, şi pot ca să îi biruiască desăvârşit pre dânşii? Şi cum alții biruința o doresc şi o iubesc, şi ei nu pot când împrotivă să luptă foarte, ci în fieştecarea zi să biruesc dela dânsele, şi întru dureare, şi întru plângere, şi întru osteneală sânt pentru sufletele lor; iară tu cu lesnire poți a purta greutățile trupului, atâta de greale fiind, şi strâmtorare nu ai multă? Şi cum iaste cu putință întru alt fealiu trup pătimaş a să lupta cu tăiarea fierului, şi zdrobire a mădulărilor a suferi, şi tot fealiul de munci, şi a nu să birui de patimi cela ce nu sufere nici rana unui ghimpe ce i-au înghimpat unghiia lui, şi multă felimea aceasta de munci nu o simte dupre obiceaiul firii, deaca nu altă puteare afară de putearea cea firească de aiurea ar fi aproape, carea opreaşte despre dânsul tăriia muncilor? Şi de vreame că pentru purtarea de grijă a lui Dumnezeu am făcut povestirea, nu să cuvine a ne lenevi şi de o istorie oarecarea, de suflet folositoare, pomenire a face, carea înalță pre om întru luptele lui.

Povestire folositoare.

Oarecarele tânăr, cu numele Theodor, muncit fiind preste tot trupul lui, şi întrebat fiind de oarecarele: «Cum simțeai muncile?», au răspuns cum că: «Întru începuturi le simțeam, iară pre urmă am văzut pre oarecarele tânăr ştergând cu bureate sudoarea luptei meale, şi întărindu-mă pre mine, şi dându-mi mie odihnă întru pătimirea mea». O, îndurările lui Dumnezeu! Cât să apropie Darul lui de cei ce pătimesc pentru numele lui, ca să rabde cu bucurie pentru dânsul patimile!

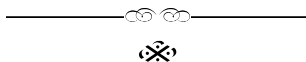
Deci să nu fii nemulțemitoriu spre purtarea de grijă a lui Dumnezeu, ceaia ce către tine să face, o, omule! Deaca arătat deaciia iaste cum că nu tu eşti cela ce birueşti, ci eşti ca o unealtă, şi Domnul iaste carele biruiaşte întru tine, şi tu iai numele biruinții în daru, cine dar iaste cela ce te opreaşte pre tine ca în toată vreamea aceaiaşi puteare să o ceri, şi să birueşti, şi lăudat să fii, şi lui Dumnezeu pre biruință să o mărturiseşti? Oare nu ai auzit, o, omule, câți pătimitori dela întemeiarea lumii dintru înălțimea zilelor, şi dintru înălțimea împrotivă-luptărilor lor au căzut, carii către Darul acesta s'au arătat nemulțemitori? Dupre cât multe şi de multe fealiuri sânt dăruirile lui Dumnezeu către neamul cel omenesc, dupre atâta sânt despărțirile întru cei încăpători, dupre asemănarea celor ce le priimesc pre dânsele. Şi încă micime iaste şi mărime întru darurile lui Dumnezeu, deşi toate sânt înalte şi minunate, dar iaste unul care covârşaşte pre celalalt cu slava şi cu cinstea. Şi treaptă iaste mai înaltă de treaptă. Şi iarăşi, a să afierosi cineva pre sineşi lui Dumnezeu şi a viețui întru fapta bună – şi acest lucru unul iaste din darurile ceale mari ale lui Hristos. Că mulți Darul acesta uitându-l, că s'au învred-

nicit a fi despărțiți din oameni, şi lui Dumnezeu a să afierosi, şi Darurilor lui părtaşi şi priimitori a să face, şi aleşi a fi, şi de slujirea şi de slujba lui Dumnezeu a să învrednici – în loc ca să mulțemească lui Dumnezeu nelipsit cu gura lor pentru aceastea, s'au abătut la mândrie şi la înalta cugetare. Şi nu ca unii ce au luat Darul afierosirii şi al slujirii [ca] să îi slujască lui întru curată vieţuire şi întru duhovnicească lucrare sânt, ci ca lui Dumnezeu daru făcându-i, aşa socotesc – în loc să socotească cum că i-au luat pre dânşii din oameni lângă sineşi, şi casnici ai săi i-au făcut spre cunoştința tainelor lui. Şi nu să cutremură din tot sufletul lor aceastea cugetându-le, mai ales văzind pre cei ce mai nainte de dânşii pre aceastea le-au cugetat, cum de năprasnă s'au râdicat dela dânşii vredniciia, şi cum i-au lepădat pre ei Domnul întru o clipeală de ochiu din slava şi cinstea cea preamare pre carea o avea; şi s'au abătut la necurăție, şi la învierşunare, şi la urâtă lucrare, cu obiceaiu dobitocesc. Că de vreame ce nu ş'au cunoscut putearea lor, nici ş'au adus aminte necontenit de cela ce le-au dat lor darul de a-i sluji lui, şi înlăuntrul Împărăției lui a să face, şi împreună-petrecători cu Îngerii a fi, şi prin vieţuirea cea Îngerească a să apropiia la dânsul, i-au lepădat pre dânşii din lucrarea lor, şi le-au arătat lor, întru schimbarea vieţuirii lor din linişte, că nu au fost a lor putearea aceaia, a suferi întru petreaceri bine rânduite, şi a nu fi ei supărați de sila firii, şi despre draci, şi despre cealelalte împrotiviri. Ci putearea Darului lui era, carea lucra întru dânşii pre acealea care lumea a le încăpea sau a le auzi nu poate, pentru greutatea lor. Iară aceştea multă vreame au răbdat întru dânsele, şi nu s'au biruit. Întru carii era cu adevărat puteare oarecarea ce le urma lor, de ajuns fiind întru toate a le ajuta lor, şi întru toate a-i păzi pre dânşii. Dar de vreame ce au uitat putearea aceasta, s'au împlinit întru dânşii cuvântul cel zis al Apostolului: «Precum nu au cercat pre Dumnezeu a-l avea întru cunoştinţă», pre Stăpânul lor, carele au împreunat ţărâna cu slujba cea duhovnicească, «i-au dat pre dânşii întru minte neiscusită» (Rom. 1: 28), şi pre necinstirea carea li să cădea a rătăcirii lor întru dânşii o au luat .

Întrebare: De iaste oare cineva când va cuteza cu totul îndată lepădându-să de împreună-lăcuința oamenilor, şi de năprasnă eşind în pustie nelăcuită şi înfricoşată, cu râvnă bună, oare pentru aceasta moare de foame, pentru lipsirea acoperemântului şi a celoralalte trebuințe?

Răspundere: Cela ce au gătit dobitoacelor celor necuvântătoare mai nainte de a le zidi pre iale lăcuințe, şi face purtare de grijă de trebuințele lor, nu va treace cu vedearea pre zidirea sa, mai ales pre cei ce să tem de el, carii cu prostime şi fără de iscodire i-au urmat lui. Cela ce lui Dumnezeu îşi afieroseaşte voia sa întru toate, niciodată nu să grijaşte pentru trebuința trupului său, şi pentru ticăloşiia şi reaoa-pătimire a lui, ci doreaşte a petreace

întru viețuirea cea ascunsă, şi a suferi viiața smereniei. Nu ca cum temându-să de scârbe, ci căci dulce şi iubită socoteaşte înstreinarea despre toată lumea, pentru curățeniia viețuirii, ostenindu-să între dealuri şi între munți, şi ca un rătăcit să face în laturea dobitoacelor celor necuvântătoare, şi nepriimind a să odihni trupeaşte, şi a viețui viiață plină de întinăciuni. Şi când să va da pre sineşi la moarte, în tot ceasul plânge şi să roagă, ca să nu să lipsească de viețuirea cea curată a lui Dumnezeu. Şi atuncea ia dela dânsul ajutoriul. Lui să cuvine slava şi cinstea, şi el pre noi să ne păzească întru curățeniia sa, şi să ne sfințească pre noi cu sfințeniia Darului Sfântului Duh, spre cinstea numelui său, ca să slăvim numele lui cel sfânt întru curățenie în veacii veacilor. Amin.

C U V Â N T al 86-lea

Pentru fealiuri de pricini, dupre întrebare şi răspundere

Întrebare:

e iaste bine despre toate ceale ce zădărăsc patimile a ne depărta? Şi de să socoteaşte sufletului o fugire ca aceasta biruinţă sau biruire, când fuge de războae şi îşi aleage luişi odihna?

Răspundere: În scurt cătră aceasta vom zice. Să cuvine monahului ca să fugă cu totul desăvârşit despre toate ceale ce îi zădărăsc lui patimile ceale reale, şi ca să tae dela sineşi mai ales pricinile patimilor şi materiia întru carea să lucrează şi cresc, măcar de şi mici oarecare s'ar face. Iară de va fi vreame a le sta împrotivă şi a ne lupta cu dânsele, şi aceasta să o facem, nu cu jucăreae, ci cu meşteşug: când ne pândim, întru vedearea duhului, şi i să cuvine omului a-şi întoarce cugetul său despre dânsele[1] de-a pururea, întru bunătatea cea firească, carea iaste pusă în fire dela Ziditoriul, măcar de şi diavolul cu răsturnare au răsturnat adevărul spre iscusinţă vicleană. Şi de iaste cu cuviinţă a zice cum că nu numai despre supărarea patimilor, ci şi despre simţirile sale i să cuvine lui a fugi, şi întru omul său cel mai din lăuntru aproape a să cufunda, şi acolò înlăuntru a petreace monahiceaşte întru lucrarea cea statornică, carea iaste în viia inimii sale, până ce să vor împreună-glăsui lucrurile cu numele cel monahicesc, cel numit preste el întru partea cea ascunsă a sa, şi întru cea arătată. Şi poate întru petreacerea aceasta carea iaste lângă omul cel din lăuntru ne vom uni cu totul desăvârşit cu cunoştinţa nădejdii noastre, Hristos lăcuind întru noi. Că precât mintea noastră petreace acolò cu singurătate şi cu depărtare, nu ea iaste ceaia ce să luptă cu patimile, ci Darul. Însă că, nici însăşi patimile să pornesc întru dânsul spre lucrare.

Întrebare: Deaca va face omul ceva pentru curăţeniia sufletului, iară alţii carii nu înţeleg întru vieţuirea lui cea duhovnicească s'ar sminti, să cade a să depărta de vieţuirea lui cea Dumnezeiască pentru sminteala, sau va face ceaia ce iaste de folos scóposului său, măcar de şi celor ce îl văd le-ar fi de pagubă?

Răspundere: Zicem încă şi pentru aceasta: Că deaca dupre leage, precum au priimit dela Părinţii cei mai nainte de dânsul, orice ar face cândva, care îi curăţeaşte mintea lui, şi scóposul acesta l-au pus întru sineşi, ca să ajungă la curăţenie, iară alţii, carii nu ştiu, întru scóposul lui s'ar sminti, nu el iaste vinovat, ci ei. Că nu pentru aceasta să înfrânează, sau posteaşte, sau să închide mai mult, şi face ceaia ce iaste de folos scóposului lui, ca alţii să

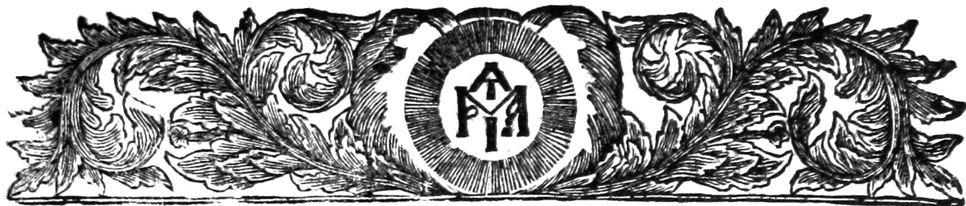
---

[1] Adică de la patimi. (N. ed.)

se smintească, ci ca să îşi curăţească mintea sa. Iară aceştea pentru căci nu îi cunosc scóposul vieţuirii lui, fac prihănire împrotiva lui, şi vinovaţi să fac adevărului. Căci nu s'au făcut ajungători, întru lenevire fiind, să simţe duhovnicescul scóposul acela, pre care l-au pus acesta spre curăţeniia sufletului său. Pentru carii fericitul Pavel au scris, «cuvântul Crucii», zicând, «celor ádecă ce pier, nebunie iaste» (1 Cor. 1: 18). Ce dar acum, căci nebunie să socotiia acelora cuvântul Crucii, neavând simţire întru putearea cuvântului, să cădea lui Pavel să tacă de a propovedui? Ci iată, şi până astăzi, pricina Crucii poticnire şi sminteală iaste şi Iudeilor şi Ellinilor. Să tăcem dar despre adevăr, ca să nu să smintească aceştea? Că Pavel nu numai nu au tăcut, ci şi au strigat, zicând: «Mie să nu îmi fie a mă lăuda, fără numai în Crucea Domnului nostru Iisus Hristos» [Gal. 6: 14]. Lauda aceasta cea întru Cruce, nu pentru ca pre alţii să-i smintească s'au povestit dela Sfântul, ci ca să se propoveduiască putearea cea mare a Crucii. Şi tu dar acum, o, iubite, săvârşaşte-ţi vieţuirea ta întru scóposul pre care l-ai pus ţieţ către Dumnezeu, unde nu să osândeaşte ştiinţa ta, şi vieţuirea ta cearcă-o înaintea Dumnezeeştilor Scripturi, şi înaintea celor ce le-ai priimit dela Părinţii cei sfinţi. Şi deaca de aceastea nu vei fi prihănit, despre acealea pentru care alţii s'au smintit să nu te temi. Că nici un om poate pre toţi deopotrivă să îi adevereaze sau să le placă, şi lui Dumnezeu să îi lucreaze întru ascunsul său.

Fericit iaste monahul, o, fericite, carele aleargă întru adevăr pre urma curăţeniei sufletului său cu toată tăriia sa, şi în calea cea gândită întru carea au călătorit Părinţii noştri, călătorind către dânsa drept, şi întru treaptele eiĭ, întru care au călătorit suindu-să dupre rânduială şi dupre treaptă, şi să va înălţa către apropiiarea eiĭ cu înţelepciune, şi cu suferirea scârbei: ci nu întru treaptele ceale streine ale măestriilor.

Curăţeniia sufletului iaste Darul cel dintâi al firii noastre. Şi fără de curăţeniia patimilor nu să vindecă sufletul din boalele păcatului, nici căştigă pre slava pre carea o au pierdut întru călcarea de poruncă. Iară deaca să va învrednici cineva curăţirii, care iaste sănătatea sufletului, întru însăşi lucrurile cu lucrare priimeaşte mintea lui bucurie întru simţirea Duhului. Că să face fiiu al lui Dumnezeu, şi frate al lui Hristos, şi nu are vreame a simţi bunătăţile şi răutăţile ceale ce îl întâmpină pre dânsul. Dumnezeu să ne dea noao a cunoaşte voia lui, ca de-a pururea întru dânsa umblând, să ajungem întru odihna lui cea veacinică, cu Darul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia să cuvine toată slava, cinstea, şi închinăciunea, acum şi în veacii nesfârşiţilor veaci. Amin.

A ACELUIAŞ ISAAC SIRUL TRIMITERE ÎNTÂIU

Scrisă cătră oarecarele frate ce iubiia liniştea

entru că te cunosc pre tine că iubeşti liniştea, şi te împleteceaşte pre tine diavolul întru multe, cu pricină a binelui, căci cunoaşte voia minţii tale, până ce te va răsipi pre tine şi te va împiedeca despre fapta bună cea cuprinzătoare a chipurilor celor multe ale bunătăţilor, o, frate bunule, ca un mădulariu cătră cel de un jug cu dânsul a sprijini dorul tău cel bun prin cuvântul folosului, m'am grijit să îţi fac ceale ce dela bărbaţii cei înţelepţi întru fapta bună, şi din scripturi, şi dela Părinţi, şi din iscusinţă le-am căştigat pre iale. Că de nu va defăima omul cinstile şi necinstile, şi de nu va suferi pentru linişte ocară, şi batjocorire, şi pagubă, până şi bătăi, şi de nu să va face cu totul de râs, şi de nu să va socoti nebun şi bârfitoriu dela cei ce îl văd pre el, nu poate a suferi întru scóposul cel bun al liniştii. Căci deaca odată va deşchide omul uşa pricinilor, nu să astâmpără diavolul aducând asupra lui pre unii prin multe pricini cu deasele întâmpinări ceale nenumărate. Pentru aceasta, o, frate, de iubeşti întru adevăr fapta bună a liniştii, céiĭ ce nu are răsipire, şi sărire afară, şi curmare în mijlocul eiĭ, întru carea au biruit cei dedemult, aşa vei putea a-ţi săvârşi dorinţa ta cea lăudată, când te vei asemăna Părinţilor tăi, şi vei lua în mintea ta pre arătarea vieţii lor. Carii au iubit liniştea cea desăvârşit, şi nu s'au grijit a întări dragostea ai săilor lor, sau au căutat a să întinde pre sineşi cătră odihna lor, nici s'au ruşinat a fugi de întâlnirea celor ce să socotesc a fi cinstiţi.

Şi aceştea aşa au fost călătorind, şi nu ca cum defăimând pre fraţi la cei înţelepţi şi cunoscători judecaţi era; nici ca cum trecându-i cu vedearea, sau lenevindu-se, sau lipsiţi fiind întru socoteală, dupre cum au fost zis un răspuns de oarecarele dintru aceştea carele cinstea liniştea şi depărtarea, mai mult decât întâmpinarea oamenilor: Omul, zice, carele cunoaşte cu iscusul dulceaţa liniştii în chiliia sa, nu ca cum defăimând pre aproapele fuge de întâlnirea lui, ci pentru rodul pre care îl culeage din linişte. Cum fugiia, zice, Avvà Arsenie, şi nu să odihniia să se întâlnească cu cineva? Iară Avvà Theodor să întâmpina ádecă, dar ca o sabie era întâmpinarea lui.[1] Însă nici cu bună zioa să închina cuiva când să afla afară de chiliia sa. Iară Sfântul Arsenie nici pre cela ce veniia către dânsul spre sărutare îl săruta. Că întru o vreame, oarecarele din Părinţi s'au dus să vază pre Avvà Arsenie, şi au deşchis Bătrânul, părându-i-să că acesta iaste slujitoriul său. Dar când l-au văzut pre el cine iaste, s'au aruncat pre sineşi pre faţă, şi mult rugat fiind de dânsul să se scoale, şi să se blagoslovească dela dânsul numai şi să se ducă, s'au lepădat sfântul, zicând: Nu mă voiŭ scula până când te vei duce. Şi nu s'au sculat până când s'au dus.[2] Şi aceasta o făcea fericitul ca să nu le dea lor o dată mâna, şi iarăşi să se întoarcă către dânsul.

Vezi urmarea cuvântului, ca să nu zici, poate pentru prea micimea lui l-au defăimat pre el, sau pre altul oarecarele, şi spre altul, pentru cinstea lui, să făţărniciia şi vorbiia împreună cu dânsul; ci deopotrivă au căştigat fugire despre toţi, despre cei mici şi despre cei mari. Una avea în ochii lui, ca să defaime întâlnirea lor pentru linişte, şi pre cel mare şi pre cel mic, şi să poarte prihănirea lor asupra sa dela toţi, pentru cinstea liniştii şi a tăcerii. Că ştim cum că au mers către dânsul fericitul Theofil Arhiepiscopul, având împreună cu sineşi şi pre judecătoriul laturii, spre cinstea şi spre dorirea vederii sfântului. Şi când au şezut cu dânşii, nici cu un mic cuvânt nu i-au odihnit pre dânşii pentru cinstea lor, măcar de şi preamult poftea să îi auză cuvântul lui. Şi când l-au rugat pre el Arhiepiscopul pentru aceasta, s'au alinat puţin bunul Bătrân, şi după aceasta zice: Şi deaca voiŭ zice voao, păzi-veţi? Şi au mărturisit, zicând: Aşa. Şi le-au zis lor Bătrânul: Unde veţi auzi că iaste Arsenie, să nu vă apropiiaţi acolò.[3] Văzut-ai lucrul cel minunat al Bătrânului? Văzut-ai defăimare a vorbirii cu oamenii? Aşa cela ce au cunoscut să culeagă rodul liniştii, nimic nu voiaşte a aleage mai mult decât aceasta. Şi nu au socotit fericitul cum că iaste bărbat sobornicesc şi cap al Bisericii, ci aceasta au socotit, cum că «eu o dată am murit lumii». Ce foloseaşte mortul

---

[1] Vezi *Patericul*, «Pentru Avva Arsenie», 31. (N. ed.)
[2] Ibid. 37. (N. ed.)
[3] Ibid. 7. (N. ed.)

pre cei vii? Şi l-au prihănit pre el Avvà Macarie cu prihănire plină de dragoste, zicând: Ce fugi de noi? Şi au răspuns Bătrânul răspuns minunat şi vreadnic de laudă, zicând: Dumnezeu ştie că vă iubesc pre voi, ci nu pociu a fi cu Dumnezeu şi cu oamenii.[1] Altădată iarăşi au trimis către dânsul Arhiepiscopul pentru aceasta. Şi i-au dat lui răspuns Bătrânul, zicând: De vei veni, voiŭ deşchide. Şi deaca îți voiŭ deşchide ție, tuturor voiŭ deşchide; şi deaca tuturor voiŭ deşchide, aicea nu pociu a petreace.[2] Şi minunata cunoştința aceasta nu de aiurea, ci din glasul cel Dumnezeesc o au deprins. Că, Arsenie, îi zice, fugi de oameni, şi te vei mântui.[3]

Deci nici un om din cei deşerți, şi carii iubesc vorbirile, să obrăznicească şi să răsipească pre aceastea întru surparea cuvintelor sale, şi să grăiască împrotiva acestora că omenească aflare iaste, întru pricina liniştii aflată: pentru că învățătură Cerească iaste. Şi ca să nu socotim cum că aceasta s'au zis lui ca să fugă şi să iasă din lume, dar nu deopotrivă şi de frați să fugă, după ce au lăsat el lumea şi au venit şi au lăcuit în Lavră, iarăşi s'au rugat lui Dumnezeu, cum ar putea să viețuiască bine: Doamne, zice, povățuiaşte-mă pre mine cum să mă mântuesc. Şi i să părea cum că altceva va să auză. Şi iarăşi pre acelaşi glas stăpânesc de-a doa oară l-au auzit: Arsenie, fugi, taci, linişteaşte-te. Deşi, zice, mult te foloseaşte vedearea şi vorbirea fraților, dar nu atâta te foloseaşte pre tine a vorbi cu dânşii, precât a fugi dela dânşii.[4]

Şi după ce le-au priimit aceastea fericitul Arsenie întru descoperirea cea Dumnezeiască, când era în lume, şi poruncire i s'au făcut să fugă, încă şi după ce s'au făcut împreună cu frații iarăşi aceaiaşi i s'au zis lui, atuncea s'au adeverit şi au cunoscut cum că nu îi ajunge lui spre căştigarea vieții céiĭ bune a fugi numai de cei lumeşti, ci întocma despre toți. Că au poate cineva împrotivă a sta şi a zice către Dumnezeescul glas? Încă şi Dumnezeescului Antonie i s'au zis întru descoperire: Deaca voeşti, zice, a te linişti, nu numai în Thivaida să te duci, ci şi în pustiia cea mai din lăuntru.[5] Deci deaca Dumnezeu ne porunceaşte noao a fugi despre toți, şi aşa iubeaşte liniştea, când rabdă întru dânsa cei ce îl iubesc pre dânsul, cine iaste cela ce pricinuiaşte pricinuiri, a petreace întru vorbirea şi întru apropiiarea oamenilor? Şi deaca lui Antonie şi lui Arsenie folositoare le era fugirea şi păzirea, cu cât mai vârtos celor neputincioşi? Şi deaca pre aceştea, de ale cărora toată lumea avea trebuință, şi de cuvântul lor, şi de vedearea lor, şi de ajutoriul lor, i-au cinstit Dumnezeu ca să fie ei întru linişte, mai mult decât sprijinirea a toatei

---

[1] Ibid. 13. (N. ed.)
[2] Ibid. 8. (N. ed.)
[3] Ibid. 1. (N. ed.)
[4] Ibid. 1, 2. (N. ed.)
[5] Vezi Sf. Athanasie cel Mare, *Viața Cuviosului Părintelui nostru Antonie*, 48. (N. ed.)

frăţimi, iară mai vârtos a omenirii, cu cât mai vârtos celui ce nu poate a să păzi pre sineşi bine?

Ştim şi pre altul oarecarele din sfinţi, că fratele lui cel firesc era bólnav, şi era încuiat întru altă chilie. Şi când ş'au stăpânit împreună-pătimirea sa întru toată boala lui, şi nu au eşit să îl vază pre el, în vreamea eşirii lui din viiaţă au trimis, zicându-i lui: Deşi nu ai venit la mine până acum, ci acum vino, şi te voiŭ vedea pre tine mai nainte de a eşi eu din lumea aceasta, sau măcar noaptea, ca să te sărut pre tine şi să mă odihnesc. Şi nu s'au plecat fericitul nici în ceasul acela, întru care s'au obicinuit firea împreună a pătimi unul cu altul şi a covârşi hotarul voirii, ci au zis: De voiŭ eşi, nu voiŭ fi curat întru inima mea înaintea lui Dumnezeu. Că pre fraţii cei duhovniceşti m'am lenevit a-i cerceta, iară pre fire o am cinstit mai mult decât pre Hristos. Şi au murit fratele lui, şi nu l-au văzut pre dânsul.[1]

Deci nimenea întru trândăvirea gândurilor să aibă pricinuire, cum că iaste cu neputinţă şi să le răsipească pre iale, şi să îşi părăsească liniştea sa, lepădând purtarea de grijă a lui Dumnezeu cea pentru dânsul. Şi deaca pre firea cea aşa de tare o au biruit sfinţii, şi Hristos, când fiii lui să trec cu vedearea, îi iubeaşte [pre sfinţi] când să cinsteaşte liniştea – carea altă nevoe poate să se facă ţie, carea să nu să poată să fie trecută cu vedearea de tine când ai cădea întru dânsa? Şi porunca aceaia carea zice: «Să iubeşti pre Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, şi din tot sufletul tău, şi din tot cugetul tău» [Matth. 22: 37], mai mult decât pre toată lumea, şi decât pre fire, şi decât pre ceale ale eiĭ, aşa să împlineaşte, când vei răbda întru liniştea ta. Şi porunca ceaia ce zice pentru dragostea aproapelui, înlăuntrul aceştiia iaste încuiată. Voeşti a căştiga dragostea aproapelui, dupre porunca Evangheliei, înlăuntru în sufletul tău? Depărtează-te pre sineţi dela dânsul, şi atuncea să aprinde întru tine arderea dragostii lui, şi te vei bucura de vedearea lui ca de a Îngerului Luminii. Voeşti iarăşi ca să înceteaze de tine cei ce te iubesc pre tine? În zile rânduite vezi-le feaţele lor. Cu adevărat iscusul iaste dáscal al tuturor. Fii sănătos. Iară Dumnezeului nostru fie-i mulţemită şi slavă în veacii veacilor. Amin.

[1] Vezi *Patericul*, Cap. 21, «Cum că nu să cuvine cineva să să mute lesne, că Părinţii nici din chilie cu lesnire nu să strămuta», 23. (N. ed.)

TRIMITERE A DOA

Cătră oarecarele frate firesc şi duhovnicesc, carele îl [în]demna şi îl ruga prin scrisori ca să meargă la dânsul, carele lăcuia în lume şi înseta să îl vază pre dânsul.

Nu precum tu socoteşti, noi sântem putearnici, o, fericite, şi poate nu cunoşti neputința mea. Că lesnicioasă îți iaste pierzarea mea, şi pentru aceasta o ceri dela mine de-a pururea, ca unul ce de fire cu totul te arzi, dupre obiceaiul eiĭ, de care lucru nu ni să cădea noao să ne grijim, şi tu să îl pofteşti. Aceasta să nu o ceri dela mine, numai carea pre trup îl odihneaşte şi pre înțeleagerea lui, o, frate, ci mântuirea sufletului mieu pricinuiaşte-mi. Întru puțină vreame, şi treacem din veacul acesta. Cu câte feațe am să mă întâmpin când voiŭ veni acolò? Şi câte năravuri de oameni şi locuri voiŭ să văd, până când mă voiŭ întoarce la locul mieu? Şi câte pricini de gânduri va priimi sufletul mieu întru întâmpinarea lor? Şi câtă turburare va suferi întru patimile ceale ce să vor deştepta întru dânsul, despre care puțin s'au odihnit? Şi aceastea ádecă le ştii. Că vatămă pre cel singuratec vedearea mireanilor. Şi aceasta tu o cunoşti. Nu numai a femeilor, ci şi a bărbaților. Şi vezi câtă schimbare priimeaşte în minte cela ce multă vreame să linişteaşte singur de sineş, când iarăşi întru aceastea ar cădea de năprasnă, şi veade şi aude ceva afară de obiceaiul său. Iară deaca şi întâmpinarea monahilor vatămă pre cela ce iaste întru luptă, şi carele încă bate războiu cu împrotivă-luptătoriul său, când nu să unesc cu aşezarea lui, socoteaşte în care puț cădem, ca să ne izbăvim de boldul vrăjmaşului nostru, mai ales cei ce prin multă iscusință au căştigat cunoştință? Pentru aceasta dar să nu ceri dela mine a face aceasta fără de nevoe. Să nu ne înşale pre noi cei ce zic că nimic nu ne va vătăma pre noi întru ceva auzirea şi vedearea. Că deopotrivă sântem în pustie, şi în lume, şi în chiliia noastră, şi afară cu gândul nostru, şi nu ne turburăm din alinarea noastră, şi nu priimim schimbare rea, nici simțim întru întâmpinarea feațelor şi a lucrurilor supărarea patimilor. Cei ce zic aceastea, nici cunosc de să rănesc cu rană. Că noi încă nu am ajuns întru sănătatea aceasta a sufletului. Că avem rane împuțite, şi de vor fi părăsite măcar o zi fără de purtare de grijă şi neoblojite, şi de nu s'ar strânge cu plasturi, şi de nu s'ar lega cu legături, să umplu de viermi.

TRIMITERE A TREIA

Trimisă către oarecarele iubit al său. Şi îl învaţă întru aceasta ceale pentru tainele liniştii. Şi cum mulţi, pentru că nu le cunosc pre iale, să lenevesc spre minunata lucrarea aceasta. Şi cum că cei preamulţi au ţinut şedearea chiliilor din moştenirea ceaia ce călătoreaşte între monahi, cu scurtă adunarea cea cuviincioasă povestirii liniştii.

rate, fiindcă silit am fost din datorie a-ţi trimite ţie pentru ceale ce sânt cu datorie de nevoe, arăt dragostii tale prin scrisorile meale, dupre făgăduinţa noastră cea către tine, că te-am aflat pre tine că întru adeverinţa vieţuirii te-ai pus pre sineţi, a călători întru şedearea liniştii. Deci eu ceaia ce am auzit dela cei socotitori pentru lucrarea aceasta, când în minte voiŭ lua adunarea graiurilor lor cu iscusinţa cea de aproape, prin carea cu însăşi lucrurile eu m'am iscusit, întru pomenirea ta le pecetluesc prin cuvânt scurt, când şi tu îţi vei ajuta ţieţi din vorbirea trimiterii prin sârguinţa ceaia ce să face întru tine. Că prin priceaperea înţelepciunii vei a te apropiia de citirea cuvintelor celor adunate întru trimiterea noastră aceasta, afară de obicinuita citire, şi ca pre o lumină oarecarea a o lua pre dânsa întru ceaialaltă citire, pentru multa puteare cea ascunsă întru dânsa, ca să cunoşti ce iaste şedearea liniştii, şi ce iaste lucrarea eiĭ, şi ce fealiu de taine sânt ascunse întru lucrarea aceasta, şi pentru ce oarecarii pre dreptatea ceaia ce iaste între oameni petrecătoare o micşorează, şi mai nainte de dânsa aleg scârbele şi luptele şederii vieţii céiĭ liniştitoare şi singuratece. De voeşti a afla viiaţă nestricăcioasă în zilele tale ceale puţine, o, frate, întrarea ta cea întru linişte cu socoteală să fie. Cearcă pentru lucrarea eiĭ, şi să nu alergi din nume, ci întră înlăuntru, şi afundă-te, şi nevoiaşte-te, şi sârguiaşte-te să ajungi împreună cu toţi sfinţii ce iaste adâncul şi înălţimea vieţuirii aceştiia. Că fieştecăruia lucru al oamenilor întru începutul lucrării lui până în sfârşit, chip oarecare şi nădeajde să aşteaptă din lucrarea lucrului, care porneaşte pre minte spre aşezarea temeliei lui. Şi scóposul acesta întăreaşte pre minte a purta asprimea cea dintru dânsul, şi mângâiare oarecarea ia dintru dânsul prin vedearea cea către dânsul. Şi ca un oarecarele stăpânitoriu stăpâneaşte pre mintea sa, până la sfârşitul lucrului. Aşa şi cinstitul lucru al liniştii liman al tainelor să face scóposului celui socotitoriu, la care ia aminte cugetul dintru întâia caselor până la sfârşitul zidirii, şi întru toate lucrurile lui ceale lungi şi aspre. Şi dupre cum ochii cârmaciului celui

ce ia aminte la steale, aşa ia aminte şi singuratecul, întru vedearea cea mai din lăuntru, la tot drumul călătoriei sale, întru scóposul pre care l-au luat în mintea sa în zioa cea dintâi întru carea s'au dat pre sineşi a călători în marea cea aspră a liniştii, până ce ar afla mărgăritariul pentru carele pre sineşi s'au trimis în fundul cel nepipăit al mării liniştii. Şi luarea aminte a nădejdii îl uşurează pre el pre deasupra greutății lucrării, şi a asuprimei céiĭ pline de primejdiile ceale ce îl întâmpină pre el întru călătoriia lui. Şi carele întru începutul liniştii sale nu pune scóposul acesta întru sineşi, spre lucrarea cea cuviincioasă lui, fără de socoteală lucrează, precum oarecarele ce să luptă cu văzduhul. Şi unul ca acesta niciodată nu să izbăveaşte de duhul trândăviei[1] întru toată viiața lui. Şi una din doao i să face lui: sau că nu sufere greutatea cea nesuferită, şi să biruiaşte, şi iase din linişte desăvârşit; sau rabdă întru dânsa, şi casă a temniții i să face lui chiliia, şi ca în tigae să prăjaşte întru dânsa, pentru că nu ştie să nădăjduiască spre mângâiarea ceaia ce să naşte din lucrarea liniştii. Pentru aceasta nici poate a o ceare întru durearea inimii, şi a plânge întru rugăciune poftindu-o pre dânsa. Pentru care Părinții noştri cei plini de milă, carii iubesc pre fiii lor, ne-au lăsat seamne în scripturi spre trebuința vieții noastre.

1. Şi unul dintr'înşii au zis: Mie ádecă dobândă din linişte îmi iaste aceasta: Când nu mă voiŭ depărta pre sinemi din casa întru carea şez, încetează mintea mea despre gătirea războiului şi să întoarce către lucrare mai bună.

2. Aseamenea şi altul: Eu, au zis, pentru aceasta la linişte alerg, ca să mi să îndulcească mie stihurile citirii şi ale rugăciunii. Şi când întru dulceața înțeleagerii lor limba mea va tăcea, ca întru un somn oarecare caz întru strângerea simțirilor meale împreună cu înțeleagerile meale. Şi iarăşi, când întru depărtarea cea întru însăşi liniştea s'ar alina inima mea despre turburarea pomenirilor, mi să trimit mie de-a pururea valurile bucuriei, ceale ce din aducerile aminte ceale din lăuntru fără de nădeajde vin de năprasnă spre desfătarea inimii meale. Şi când aceastea s'ar apropiia de corabiia sufletului mieu, îl cufundă pre el despre graiurile lumii şi despre viiața trupului, întru minunile ceale adevărate, întru liniştea cea întru Dumnezeu.

3. Şi altul iarăşi: Liniştea, au zis, tae materiile şi pricinile ceale ce înnoesc gândurile, şi dinlăuntru[l] zidurilor eiĭ le învecheaşte, şi veştejaşte pomenirile obicinuirilor celor mai din nainte. Şi când să vor învechi materiile ceale vechi în minte, mintea întru a sa rânduială să întoarce, îndreptându-le pre iale.

---

[1] Πνεύματος τῆς ἀκηδίας. (N. ed.)

4. Şi altul iarăşi au zis: Măsurile celor ascunse ale tale, din osebirea înțeleagerilor tale le vei priceape[1] – zic însă a celor de-a pururea, nu a celor ce să pornesc din întâmplare şi întru un ceas trec. Nu iaste cineva trup purtând, carele nu întâmpină la casa sa eşind[2] din ceale doao schimbări a celor bune şi a celor reale. Deaca ádecă iaste sârguitoriu, din ceale preamici, pentru firea (că părinții, ai celor ce să nasc sânt părinți); iară de iaste leaneş, din ceale înalte, pentru aluatul Darului, aceluia ce s'au făcut în firea noastră.[3]

5. Şi altul, aleage-ți, au zis, țieți lucrare a desfătării priveghiiarea cea în nopți necontenită, întru carea s'au dezbrăcat toți Părinții de omul cel vechiu şi s'au învrednicit înnoirii minții. În ceasurile aceastea simte sufletul viiața acea fără de moarte, şi întru simțirea aceştiia să dezbracă de îmbrăcămintea întunearecului, şi priimeaşte pre Duhul cel Sfânt.

6. Şi altul iarăşi au zis căci când cineva ar vedea multe fealiuri de feațe, şi ar auzi glasuri în multe chipuri schimbate de cugetarea sa cea duhovnicească, şi ar vorbi şi ar grăi cu unele ca aceastea, nu poate a avea lesnire în minte ca să se vază pre sineşi întru ascuns, şi să îşi aducă aminte de păcatele sale, şi să îşi curățească gândurile sale, şi să ia aminte la ceale ce vin asupra lui, şi să vorbească întru ascuns întru rugăciune.

7. Şi iarăşi: A-şi supune pre simțirile aceastea supt stăpânirea sufletului, fără de linişte şi fără de înstreinarea cea despre oameni, nu iaste cu putință. Căci întru dânsele iaste împreună-unit şi împreunat ipostatnic sufletul cel de gând, şi cu gândurile sale, nevrând, jos să face tras, de nu să va face omul deştept întru rugăciunea cea ascunsă.

---

[1] Pre aşezarea sufletului nostru dintru înțeleageri o cunoaştem. Şi deaca ádecă dreapte şi curate înțeleagerile inimii ar fi, cu dragoste aflându-se întru liniştită şi neturburată veselie, atuncea sufletul întru bună sporire iaste şi îndrăzneală are către Dumnezeu. Iară deaca înțeleagerile sânt turburate şi întunecate, întru amărăciune şi întru urâciune aducându-să către frați, lepădat şi deznădăjduit atuncea să arată sufletul, de ştiință fiind osândit.

[2] «Eşind», gr. ἀπόδημος, „plecat în străinătate/călătorie", „călător", „drumeț". (N. ed.)

[3] Fieştecarele din oameni poate ca să biruiască cugetarea trupului, fiindcă are întru sineşi vedeare goală şi slobodă despre împătimirea cea materiialnică, despărțită din înțeleagerea şi priceaperea bunătăților şi a răutăților, ca un eşit, ádecă depărtat de acoperemânt, ádecă de vicleşug şi de socotirea şi de simțirea cea iscoditoare, precum Adam mai nainte de ascultare gol cu prostimea şi cu nesințirea binelui şi a răului. Pentru aceaia şi dintru o nepătimire ca aceasta nici goliciunea sa o cunoştea. Pentru aceasta nici să ruşina. Şi deaca ádecă iaste sârguitoriu, cu lesnire iase, şi să slobozeaşte din opririle ceale mici ale împătimirii céiĭ simțitoare, fiindcă pre ceale mari nicidecum nu le-au gustat, nici întrare le-au dat, pentru curățeniia firii întru sineşi arătând bunul neam şi curățeniia firii, ca un adevărat fiiu al firii céiĭ lucrătoare de îndumnezeire, al căriia s'au numit fiiu, iară aceaia maică şi născătoare. Iară de iaste leaneş, din mari opriri şi din simțitoare rătăciri iase, şi să slobozeaşte prin Dumnezeescul Daru cel dat noao, dupre cum zice Apostolul: «Unde s'au înmulțit păcatul, au preaprisosit Darul» (Rom. 5: 20).

8. Şi iarăşi: O, cum deşteptarea întru trezvirea sa, împreună cu rugăciunea şi cu citirea desfătare pricinuiaşte, şi veseleaşte, şi face bucurie, şi curăţeaşte pre suflet! Aceştea mai vârtos cunosc acestea, carii întru dânsele în toată vreamea vieţii lor împreună-petrec şi vieţuesc întru prea adevărata nevoinţă.

Tu dar, o, omule, cela ce iubeşti liniştea, pune amelinţările ceale din socoteala cuvintelor Părinţilor înaintea ta, ca o ţintă oarecarea, şi către apropiiarea lor îţi îndreptează călătoriia lucrării tale. Şi mai nainte de toate înţelepţeaşte-te carea iaste ceaia ce mai ales să cuvine a să împreună-glăsui[1] cu scóposul lucrării tale. Că afară de aceastea a cunoaşte cunoştinţa adevărului tu nu poţi. Şi întru aceastea sârguiaşte-te prea cu prisosinţă a arăta răbdarea ta.

Pentru tăceare

Tăcearea taină iaste a veacului celui ce va să fie. Iară cuvintele unealtă sânt a lumii aceştiia. Omul postitoriu să ispiteaşte să asemeneaze pre sufletul său cu firea cea duhovnicească şi din tăceare, şi din nelipsita postire. Când să va despărţi omul, prin lucrarea sa cea Dumnezeiască a petreace întru ascunsul său, întru tainele aceastea desăvârşit să face. Şi slujba lui plină iaste de Dumnezeeştile taine, şi de nevăzutele puterile acealea, şi de sfinţeniia stăpâniei aceiia a doamnei zidirilor. Şi deaca oarecarii s'au despărţit în vreame a întra înlăuntrul tainelor celor Dumnezeeşti, cu peceatea aceasta s'au însemnat. Şi unora dintru dânşii ocârmuire a norodului putearnici au fost să li să încredinţeaze. Iară alţii dintru dânşii şi asupra stihiilor s'au încredinţat, şi stăpânire au luat, şi cu minune mare firile făpturilor poruncii cuvintelor lor s'au supus. Şi unora dintru dânşii, ascunsurile ceale ascunse întru tăcearea Domnului, cea ascunsă spre înnoirea celor din mijloc, a le arăta încredinţate le-au fost. Că nici era cu cuviinţă, prin pântece umplut şi prin minte turburată din neînfrânare, nişte taine ca aceastea a să sluji.

Încă şi sfinţii nu era cutezind asupra vorbirii céiĭ către Dumnezeu, nici către tainele ceale ascunse pre sineşi să înălţa, fără numai prin slăbiciunea mădulărilor, şi prin gălbineala feaţii, céiĭ din durearea foamei, şi din mintea cea liniştită, şi prin lepădarea de toate gândurile ceaste pământeşti. Căci când în vreame îndelungată în chiliia ta întru lucrurile ostenealii şi a păzirii celor ascunse, şi întru strângerea simţirilor despre toată întâmpinarea te-ar umbri pre tine putearea liniştii, întâi ádecă te întâmpini cu bucuriia ceaia ce afară de pricină stăpâneaşte în vreame şi vreame întru sufletul tău, şi atuncea ţi să deşchid ochii tăi, ca să vezi tăriia zidirii lui Dumnezeu şi frumseţea făp-

[1] A să potrivi.

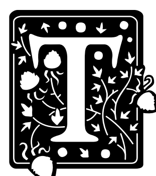
turilor dupre măsura curățeniei tale. Şi când mintea povățuită ar fi întru minunea vederii aceştiia, atuncea şi noaptea şi zioa una va fi eiĭ întru minunile ceale slăvite ale fāpturilor lui Dumnezeu. Şi de aicea să fură din însuşi sufletul simțirea patimilor prin dulceața vederii aceştiia, şi printr'însa întră întru ceale doao treapte ale descoperirilor celor gândite, care sânt întru rânduiala cea după aceasta, din curățenie şi în sus. Dumnezeu să ne învrednicească pre noi acestora.

Amin.

TRIMITERE A PATRA

Cătră Cuviosul Părintele Simeon, făcătoriul de minuni

rimiterea ta, sfinte, nu cuvinte înlăuntru închipuite sânt, ci dragostea ta cea cătră noi întru dânsa ca întru o oglindă o ai zugrăvit şi o ai arătat. Şi precum ne socoteşti pre noi că sântem, aşa ai scris, şi ne-ai arătat cu însăşi lucrurile cum că prea cu covârşire ne iubeşti pre noi. Cât şi, din multa dragoste, ai uitat măsura noastră. Că ceaia ce să cădea ca să o scriem noi Cuvioşiei tale, şi să întrebăm şi să deprindem adevărul dela voi, de am fi făcut purtare de grijă de mântuirea noastră, aceasta tu, pentru mărimea dragostii, apucând înainte o ai scris noao. Şi poate aceasta prin meşteşugul filosofiei o ai făcut, ca prin întrebările tale ceale supțiri şi duhovniceşti, prin care eu întrebat sânt dela voi, să se deşteapte sufletul mieu din lenevirea întru carea mult s'au cufundat. Însă şi eu prin dragostea aceaia, prin carea ai uitat măsura noastră, îmi uit neajungerea mea, încât nu iau aminte eu la ce pociu a ajunge, ci ce poate rugăciunea ta să facă. Căci când eu îmi voiŭ uita măsura mea, şi tu pre Dumnezeu cu rugăciunile tale îl vei ruga ca să se săvârşască cearerea ta, ți să va da ție negreşit dela Dumnezeu aceaia ce ai cerut întru rugăciunea ta, ca unii slugi adevărate a lui.

Întrebare: Deci întâia întrebare cea întru trimiterea ta iaste aceasta: De să cuvine toate poruncile Domnului păzite a fi, şi de nu iaste chip de mântuire celui ce nu le păzeaşte pre iale?

Răspundere: Şi pentru aceasta, precum mi să pare mie, nici a întreba iaste trebuință cuiva. Că deşi multe sânt, dar şi păzite a fi cu datorie iaste; iară deaca nu, nu era trebuință date a fi dela Mântuitoriul. Că de prisosit ceva, şi care nu are pricină şi trebuință, precum mie mi să pare, nu s'au zis, nici s'au lucrat dela Stăpânul nostru. Că scóposul venirii lui au fost ca să

curățească din suflet răutatea călcării de poruncă céiĭ dintâiu şi să îl schimbe pre dânsul spre aşezarea lui cea de demult, când ne-au dat noao poruncile sale ceale făcătoare de viiață ca pre nişte lucruri curățitoare de împătimirea noastră. Că ceaia ce sânt lucrurile trupului celui bolnăvicios, aceasta sânt sufletului celui pătimaşi poruncile. Şi arătat iaste că poruncile împrotiva patimilor sânt puse, spre tămăduirea sufletului celui ce au făcut călcare, dupre cum prea arătat Domnul zice ucenicilor săi: «Cela ce are poruncile meale, şi le păzeaşte pre iale, acela iaste carele mă iubeaşte pre mine. Şi cela ce mă iubeaşte pre mine, iubit va fi de Tatăl mieu. Şi eu îl voiŭ iubi pre el, şi mă voiŭ arăta pre sinemi lui, şi la dânsul vom veni, şi lăcaş la dânsul vom face» (Ioann 14: 21, 23). Şi iarăşi: «Întru aceasta va cunoaşte lumea că ai miei ucenici sânteți, deaca vă iubiți unii pre alții» (Ioann 13: 35). Şi arătat iaste că dragostea după sănătatea sufletului să poate a fi căştigată. Iară sufletul nu iaste sănătos, de nu va păzi poruncile.

Păzirea poruncilor încă dedesuptul dragostii céiĭ duhovniceşti iaste. Şi pentru căci sânt mulți carii păzesc poruncile de frică, sau pentru răsplătirea celor ce vor să fie, şi nu pentru dragoste, mult ne sfătuiaşte spre păzirea poruncilor celor din dragoste, care dau sufletului lumina. Şi iarăşi: «Ca să vază oamenii lucrurile voastre ceale bune, şi să slăvească pre Tatăl vostru cel din Ceriuri» (Matth. 5: 16). Şi nu iaste cu putință a fi văzute în suflet lucrurile ceale bune pre care Domnul ne-au învățat, de nu vor fi păzite poruncile. Şi cum că nu sânt poruncile greale celor ce iubesc adevărul, Domnul au zis. «Că veniți», zice, «toți cei osteniți şi însărcinați, şi eu vă voiŭ odihni pre voi. Că jugul mieu iaste bun, şi sarcina mea uşoară» (Matth. 11: 28, 30). Şi cum că toate poruncile trebue să se păzească de noi cu sârguință, şi aceasta el o au poruncit, zicând: «Cela ce va strica una din poruncile aceaste preamici, şi va învăța aşa pre oameni, acesta preamic să va chiema întru Împărățiia Ceriurilor» (Matth. 5: 19). Deci după toate aceastea care s'au legiuit spre mântuirea noastră, au pociu eu a zice cum că nu să cuvine a păzi toate poruncile? Dar nici însuşi sufletul îndestulat iaste a să curăți, deaca nu le va păzi pre iale, care ca nişte leacuri a curăți patimile şi greşalele date sânt dela Domnul.

Tu cunoşti cum că răutatea prin călcarea poruncilor au venit preste noi. Deci arătat iaste cum că iarăşi prin păzirea poruncilor să întoarce sănătatea. Dar nici fără de lucrarea poruncilor ni să cuvine noao a pofti sau a nădăjdui curățirea sufletului, când mai întâiu nu vom călători în calea aceaia carea ne duce spre curățeniia sufletului. Şi să nu zici că Dumnezeu poate şi fără de lucrarea poruncilor să ne dăruiască noao în daru curățirea sufletului. Că aceastea sânt judecățile Domnului, şi nu ne porunceaşte Bisearica ca să întrebăm noi unele ca aceastea. Şi Iudeii, în vreamea întoarcerii lor céiĭ dela

Vavilon la Ierusalim, în calea cea bătăturită de fire au călătorit, şi aşa au venit în sfânta cetate a lor, şi au văzut pre ceale minunate ale Domnului. Iară Iezekiil mai presus de fire întru lucrarea descoperirii s'au răpit, şi au venit la Ierusalim, şi întru descoperirea cea Dumnezeiască s'au făcut văzătoriu al înnoirii ceiia ce vrea să se lucreaze întru dânsul. Dupre chipul acesta să face şi întru curățeniia sufletului. Să fac oarecarii că prin calea cea călcată şi legiuită, cea prin păzirea poruncilor întru viețuire cu multă osteneală, prin sângele lor întră întru curățeniia sufletului; şi sânt alții carii din dăruirea Darului să învrednicesc de dânsa. Şi acest lucru iaste cel minunat, că pre ceaia ce prin Daru ni să dăruiaşte noao nu ni s'au poruncit a o ceare întru rugăciune, şi viețuirea lucrării a o părăsi. Că bogatului aceluia ce au întrebat pre Domnul: «Cum voiŭ moşteni viiața cea veacinică?» (Luca 10: 25), i-au zis curat: «Păzeaşte poruncile». Şi când au zis: «Care sânt poruncile?», i-au zis lui întâiu a să depărta de lucrurile ceale reale, şi aşa i-au pomenit lui de poruncile ceale fireşti. Iară când au căutat de prisosit ceva a să deprinde, i-au zis lui: «De voeşti a fi desăvârşit, vinde-ți averile tale şi le dă săracilor, şi râdică-ți crucea ta, şi urmează-mi mie» (Matth. 19: 21). Iară aceasta iaste ca să mori despre toate averile tale, şi aşa vei fi viu întru mine. Eşi din lumea cea veache a patimilor, şi aşa vei întra întru lumea cea noao a Duhului. Râdică şi dezbracă-te de cunoştința năravurilor şi a vicleşugului, şi aşa te vei îmbrăca cu cunoştința cea proastă a adevărului. Căci când au zis: «Râdică-ți crucea ta» (Matth. 16: 24), murire despre toate ceale din lume au învățat Domnul. Şi când au omorât întru sineşi pre omul cel vechiu, ádecă pre patimi, atuncea i-au zis lui: «Vino după mine». Nu iaste cu putință omului celui vechiu a călători în calea lui Hristos, precum fericitul Pavel au zis, cum că «trupul şi sângele Împărățiia lui Dumnezeu a o moşteni nu pot, nici stricăciunea pre nestricăciune o moşteneaşte» (1 Cor. 15: 50). Şi iarăşi: «Dezbrăcați-vă de omul cel vechiu carele să strică cu poftele, şi atuncea veți putea a vă îmbrăca întru cel nou» (Efes. 4: 22, 24), «carele să înnoiaşte întru cunoştința asemănării celui ce l-au zidit pre el» (Colas. 3: 10). Şi iarăşi: «Cugetarea cea de țărână vrajbă iaste la Dumnezeu. Că Legii lui Dumnezeu nu să supune. Că nici poate. Că cei ce sânt în trup, pre ceale ale trupului le cugetă, şi a plăcea lui Dumnezeu întru cugetarea Duhului nu pot» (Rom. 8: 7, 5, 8). Iară tu, o, sfinte, deaca iubeşti curățeniia inimii şi cugetarea cea duhovnicească pre carea o ai zis, linişteaşte-te de stăpâneştile porunci, precum au zis Stăpânul nostru: «Deaca iubeşti să întri în viiață, păzeaşte poruncile» (Matth. 19: 17), pentru dragostea celui ce le-au pus pre iale, şi nu pentru frică sau pentru răsplătirea plății. Căci nu când vom lucra dreptatea gustăm dulceața cea acoperită întru dânsa, ci când dorirea dreptății mănâncă pre inima noastră. Şi nu când vom lucra păcatul păcătoşi ne facem, ci când nu îl

vom urî pre dânsul, şi nu ne vom căi pentru dânsul. Şi nu zic cum că au fost cineva, ori din cei dedemult, ori din cei mai de pre urmă, carele nu au păzit poruncile, şi au ajuns întru curățeniia inimii, şi vederii Duhului s'au învrednicit; ci, precum mi să pare, cel ce poruncile nu le-au păzit, şi pre urma fericiților Apostoli nu au călătorit, sfânt a să chiema nu iaste vreadnic.

Fericitul Vasilie, şi Fericiții Grigorii, pentru carii ai zis că era iubind pustiia, şi era stâlpi şi lumină a Bisericii, şi era lăudând liniştea, nu când era deşerți despre lucrarea poruncilor au venit în linişte; ci mai întâiu au lăcuit în pace, şi au păzit poruncile pre care să cădea celor ce lăcuesc cu mulți a le păzi, şi aşa au venit întru curățeniia sufletului şi s'au învrednicit vederii Duhului. Eu crézu cu adevărat, căci când era lăcuind în cetăți, pre cei streini era priimindu-i, şi pre cei bólnavi cercetându-i, şi pre cei goli îmbrăcându-i, picioarele celor osteniți spălându-le; şi de i-ar fi silit pre ei cineva o milă, doao să ducea. Şi după ce au păzit poruncile ceale ce să cădea a le păzi când între cei mulți petrecea, şi au început mintea lor a simți pre nemişcarea cea dintâiu, şi pre Dumnezeeştile şi tainicile vederi, de atuncea s'au sârguit, şi au eşit la liniştea pustiei, şi de atuncea au răbdat împreună cu omul lor cel din lăuntru, cât s'au făcut ei văzători, şi au petrecut întru Vedearea Duhului, până când au fost chiemați dela Daru ca să se facă ei Păstori ai Bisericii lui Hristos.

Iară pentru ceaia ce ai zis, cum că uneori ádecă Marele Vasilie lăcuirea împreună cu cei mulți o laudă, iară alteori pustniciia, aceasta o zic: Cum că prin doao chipuri să află căştigul întru adevăr celor sârguitori, fieştecăruia dupre puteare, şi dupre osebire, şi dupre scóposul pre care l-au pus întru sineşi. Că să face uneori celor putearnici folos întru împreună-lăcuirea cu cei mulți, iară alteori şi celor neputincioşi, şi în pustie încă prin acestaşi chip aşijderea. Celui ce au stătut întru sănătatea sufletului, căruia şi mintea s'au amestecat cu Duhul, şi s'au omorât pre sineşi viețuirii céiĭ omeneşti, unuia ca acestuia nu i să face vătămătoare împreună-lăcuirea cu cei mulți, de va avea trezvire întru ceale ale sale. Şi acesta nu ca să se folosească, ci ca să folosească; căci dela Dumnezeu s'au chiemat întru numele celoralalți Părinți. Încă şi celui neputincios, şi carele trebuință are încă de a să creaşte cu laptele poruncilor, aseamenea de folos îi iaste ca să lăcuiască împreună cu cei mulți, până ce s'ar iscusi, şi s'ar lucra, şi s'ar pălmui întru ispite, şi ar cădea, şi s'ar scula între cei mai mulți, şi ar căştiga sănătatea sufletului. Nu iaste prunc carele să nu fi fost hrănit cu curgerile laptelui; şi nu iaste monah carele să nu fie hrănit cu laptele poruncilor, îndreptând, şi biruind patimile, şi curățeniei învrednicindu-să. Şi dupre chipul cel aseamenea, precum am zis, şi pustiia, uneori ádecă celor neputincioşi şi celor ce fug iaste folositoare, iară uneori celor putearnici. Celor dintâiu ádecă, ca nu, aflându-să

materie, să facă pre patimile lor a să înfoca şi a creaşte; iară celor tari, ca să nu fie în mijlocul materiei şi să ajungă întru războaele vicleanului.

Că întru adevăr, precum ai zis, pustiia iaste carea adoarme patimile. Dar nu numai aceasta să caută, ca să adoarmă cineva patimile sale, ci şi să le zmulgă. Iară aceasta iaste a le birui pre iale, când s'ar prici împrotiva noastră. Că patimile ceale cu totul adormite să deşteaptă când ar întâmpina pricină ca să vie întru lucrarea lor.

Iară cum vei cunoaşte cum că nu numai singură pustiia adoarme patimile, precum ai zis, socoteaşte, în vreamea boalei şi a multei neputințe, că nu foarte ne luptă pre noi. Şi nu numai aceasta, ci şi iale de multe ori adorm unele pre altele, când vor da loc unele altora. Că patima slavei deşarte face pre a curviei să se depărteaze. Şi iarăşi, a curviei, pre îndrăcirea de slavă o îmblânzeaşte. Drept aceaia să nu voim a goni pustiia numai pentru că adoarme patimile, ci căci întru lipsa cestor simțite şi întru depărtarea cea despre toate ne înțelepțim întru dânsa, şi ni să înnoiaşte noao omul cel din lăuntru al Duhului întru Hristos, şi în tot ceasul ne facem văzători de înşine, şi să face mintea noastră deşteaptă, şi să păzeaşte pre sineşi în tot ceasul, ca nu cumva să fie furată dintru dânsa pomenirea nădejdii sale. Aceastea, precum mi să pare mie, ajung spre cea dintâiu întrebare a ta, de ar fi mai avut trebuință şi de aceastea. Să zicem încă deaciia şi pentru cea a doa. Şi aceasta era:

Întrebare: Că pentru ce Domnul nostru spre asemănarea mărimei aceiia a Tatălui celui din Ceriuri milosteniia o au hotărât, iară monahii liniştea mai mult decât pre aceasta o cinstesc?

Răspundere: Iară răspunsul aceştiia iaste acesta: Bine că din Evanghelie ai adus pilda, şi chipul cercării viețuirii céiĭ mari aiĭ liniştii. Noi înaintea aceştiia stăm, şi nu căutăm a o strica pre dânsa ca pre un lucru oarecare de prisosit. Domnul milosteniia o au hotărât spre asemănarea Părintelui celui Ceresc, ca pre una ce apropie de dânsul pre cei ce o săvârşesc pre ea. Aceasta iaste adevărată. Şi nici noi, monahii, pre linişte fără de milostenie nu o cinstim; ci căci despre grijă şi despre turburare, dupre cât ne iaste cu putință, a ne depărta ne sârguim. Nu când împrotiva celor de nevoe, când cu noi s'ar întâmpina, împrotivă asta voim, ci ne grijim de linişte, ca întru cea de-a pururea cugetare a lui Dumnezeu să petreacem. Întru carea putem mai mult a ne strecura din turburare şi a ne apropiia de dânsul. Iară deaca vreodată cândva, după o sumă de vremi, ar veni asupra noastră trebuință oarecarea de nevoe a fraților, nici de aceasta nu ni să cuvine a ne lenevi. Deci să ne silim pre înşine totdeauna, ca să ne facem în toată vreamea din lăuntru milostivi pentru toată firea celor cuvântători. Că aşa ne porunceaşte noao învățătura

Domnului. Şi aceasta iaste osebirea liniştii noastre, şi nu cum s'ar întâmpla. Şi nu numai pre aceasta ce iaste din lăuntrul nostru a o păzi, ci şi când ar chiema vreamea lucrurilor şi nevoia trebilor, a nu să lenevi a arăta dragostea lui arătat să cuvine. Şi mai ales deaca pre liniştea cea cu totul desăvârşită nu o au ales întru sineşi, ca să nu să întâlnească cu cineva, ci întru pravila săptămânilor, şi întru a celor ce de şapte ori câte şapte îşi fac loruşi liniştirea ar umbla. Că unii ca aceştea, despre lucrurile milosteniei céiĭ către aproapele, nici când în mijlocul hotarălor pravelilor sale sânt, spre a le împlini pre aceastea să opresc pre sineşi – deaca nu cineva iaste mult cumplit, şi crud, şi fără de omenie, şi înaintea feaţii şi a ochilor ţine liniştea. Căci cunoaştem că, fără de dragostea cea către aproapele, nici mintea întru vorbirea şi întru dragostea cea Dumnezeiască poate a să lumina.

Şi acum carele monah iaste din cei înţelepţi, având hrane şi îmbrăcăminţi, şi văzind pre aproapele său că flămânzeaşte şi iaste gol, nu îl împărtăşaşte din ceale ce are, ci cruţă ceva dintru dânsele? Sau iarăşi, cine văzind pre oarecarele din cei ce sânt dintru acelaşi trup, în boală chinuindu-să, şi întru osteneală ticăloşindu-să, şi trebuinţă de cercetare având, el pentru dragostea liniştii pre pravila închiderii mai mult o cinsteaşte decât dragostea aproapelui? Iară când oarecare [din] unele ca aceastea nu ar fi aproape, în minte să păzim dragostea şi milosteniia cea către fraţi. Că, lucrurile fiind aproape, şi cu lucrul a o împlini şi a o săvârşi pre aceasta cu datorie o ceare dela noi Dumnezeu. Arătat dar iaste cum că deaca nu am agonisit ceva, nu ni s'au poruncit a cădea în grijă şi în turburare pentru săraci. Că deaca avem, ni să ceare. Şi iarăşi, deaca sântem departe cu vieţuirea noastră despre şedearea împreună şi despre amestecarea împreună cu vederile oamenilor, nu iaste trebuinţă a părăsi noi chiliia noastră şi şedearea cea monahicească şi pustnicească, şi a ne da pre înşine spre a încungiura în lume, şi a cerceta pre cei bólnavi, şi a ne îndeletnici întru nişte lucruri ca aceastea. Că arătat iaste cum că dela ceale mai mari spre ceale mai mici unele ca aceastea vin. Iară deaca cineva lăcuiaşte împreună cu cei mulţi, şi aproape de oameni iaste întru petreacerea şederii sale cea împreună cu dânşii, şi să odihneaşte întru osteneale altora, ori în vreamea sănătăţii, ori întru a boalei, aceaiaşi şi el datoriu iaste să o facă. Însă nu el ádecă deplin dela alţii a ceare odihna, iară când ar vedea pre fiiul trupului său şi al aceluiaşi chip întru strâmtorare, iară mai vârtos pre Hristos aruncat şi ostenindu-să, a să da în laturi şi a să ascunde despre dânsul, când îşi năluceaşte mincinoasă liniştea sa. Că fieştecarele unul ca acesta nemilostiv iaste.

Şi să nu îmi aduci mie întru pomenire pre Ioann al Thivaidei şi pre Arsenie, şi să îmi zici cum că: Carele dintru aceştea s'au dat pre sineşi la unele ca aceastea, sau au purtat grijă de bólnavi, şi de săraci, şi s'au lenevit

de liniştea sa? Să nu te apropii de nişte lucruri ale unora ca acestora. Că deaca te vei depărta despre to[a]tă odihna şi întâmpinarea oamenilor, precum era aceia, îți porunceaşte ție Domnul a defăima pre unele ca aceastea. Iară deaca de săvârşirea aceaia eşti departe, şi întru ostenealele trupului şi întru vorbirea oamenilor eşti în toată vreamea, pentru ce te leneveşti spre porunci (pre care măsura ta are trebuință să le păzească), pricină arătând că petreci întru viețuirea cea mare a sfinților, de care nu te-ai apropiiat?

Iară eu nu mă voiŭ lenevi a face pomenire de uneltirea Sfântului Macarie celui mare, carea spre mustrarea celor ce trec cu vedearea pre frații lor s'au însemnat. Că s'au dus odată să cerceteaze pre oarecarele frate ce era bólnav, şi întrebându-l marele de pofteaşte ceva bólnavul, iară el răspunzind: «Puțină pâine proaspătă» (pentru că toți monahii atuncea făcea mai de multe ori pâinea a tot anul, că aşa era obiceaiul locului aceluia), şi îndată sculându-să vreadnicul de fericire bărbatul acela, măcar de şi era de noaozeci de ani, din Schit în Alexandriia s'au dus, şi au schimbat pâinile ceale uscate, pre care le luase în milotáriu[1], întru moi, şi le-au adus pre aceastea fratelui.[2]

Încă şi cel aseamenea marelui acestuia, Avvà Agathón, şi decât aceasta mai mare au lucrat. Bărbat preaiscusit, mai mult decât toți monahii cei din vreamea aceaia, carele şi pre tăceare, şi pre linişte mai mult decât toți o cinstea. Deci minunatul acesta, în vreamea zbóriului[3], s'au dus să îşi vânză rucodeala sa, şi au aflat în târg pre un strein oarecarele lepădat şi bólnav, şi au năimit o casă, şi au petrecut lângă dânsul cu mâinile sale lucrând, şi prețul pentru dânsul cheltuindu-l, şi i-au slujit lui şase luni, până când bólnavul acesta s'au făcut sănătos. Acesta (dupre cum povesteaşte pricina), zicea că: Aş fi voit să aflu un bubos, şi să îi dau lui trupul mieu, şi să iau pre al lui.[4] Aceasta iaste cea desăvârşit dragoste.

Cei ce să tem de Dumnezeu, o, iubite, cu lesnire să sârguesc, şi să grijesc a păzi poruncile. Şi deaca şi cu lucrurile s'ar fi întâmplat să cază în mâinile lor aflarea lor, şi primejdie sufăr pentru dânsele. Au legat săvârşirea lor, şi o au spânzurat Făcătoriul de viiață întru doao porunci care cuprind pre toate: întru dragostea lui Dumnezeu, şi întru cea aseamenea zidirii eiĭ, întru dragostea chipului său. Şi cea dintâiu ádecă, pre scóposul vederii Duhului îl îndreptează; iară cea de-a doa, pre vedeare şi pre faptă. Căci firea cea Dumnezeiască proastă iaste, şi nealcătuită, şi nevăzută, şi nelipsită dupre fire. Că nu are trebuință ştiința dupre fire întru cea de-a pururea cugetare a sa de

---

[1] Mantie din piele de oaie, purtată de călugări (din gr. μηλωτάριος). (N. ed.)
[2] Vezi *Patericul*, «Pentru Avva Macarie Eghipteanul», 8. (N. ed.)
[3] Zbóriu: târg anual, bâlci, iarmaroc (din slav. *sŭborŭ*, „adunare”). (N. ed.)
[4] Vezi *Patericul*, «Pentru Avva Agathon», 26-27. (N. ed.)

faptă trupească, şi de oarecarea lucrare, şi de grosimea cugetărilor. Că proastă iaste lucrarea eiĭ, şi întru partea cea una a minții, dupre prostimea Pricinii céiĭ închinate, cea mai presus de simțirea simțirii trupului, lucrează; iară porunca cea de-a doa, carea iaste iubirea de oameni dupre amândoao firile, aşa şi grija lucrării eiĭ îndoită iaste. Şi zic cum că ceaia ce cu ştiința o împlinim nevăzut, voim şi cu trupul să o împlinim aseamenea, şi nu numai arătat, ci şi întru ascuns. Şi ceaia ce cu lucrurile să săvârşaşte, şi cu ştiința voiaşte să se săvârşască aşijderea.

Că precum omul din doao părți s'au făcut, din suflet, zic, şi din trup, aşa toate ceale ale lui îndoit au purtarea de grijă, dupre îndoită aşezarea lui. Şi căci povățuiaşte înainte fapta de vedeare în tot locul, cu neputință iaste cuiva a să înălța în partea înaltei aceiia, de nu mai întâiu va săvârşi pre cea mai de jos cu lucrul. Şi acum nici un om nu cutează a zice pentru căştigarea dragostii céiĭ cătră aproapele, cum că întru sufletul lui o isprăveaşte, de va lipsi din partea aceaia carea cu trupul să împlineaşte dupre puteare, şi dupre vreame, şi dupre locul care dă mână spre lucru. Că atuncea să creade că dragostea cea întru vedeare să ține şi să cunoaşte. Şi când întru aceastea ne facem credincioşi şi adevărați dupre puteare, atuncea spre partea cea mare a vederii céiĭ înalte şi Dumnezeeşti i să dă sufletului puteare a să întinde întru cugetările ceale curate şi neasemănate. Iară unde nu iaste cu putință omului a săvârşi dragostea cea cătră aproapele întru lucrurile ceaste văzute, şi cu trupul, ajunge cătră Dumnezeu dragostea cea cătră aproapele nostru carea singură în cuget să săvârşaşte, mai ales deaca partea aceaia a închiderii şi a liniştii s'ar depărta despre toată odihna şi întâmpinarea oamenilor, şi deaca întru însăşi covârşirea cu îndestulare ar petreace întru lucrarea eiĭ.

Iară deaca despre toate părțile de liniştea aceaia sântem lipsiți, să împlinim lipsa eiĭ întru porunca cea după dânsa, carea iaste fapta cea simțită, pre carea ca pre o împlinire a odihnii vieții noastre să o împlinim prin osteneala trupului nostru. Ca să nu să afle slobozeniia noastră pricină de a ne supune trupului, când întru numele cel sihăstresc îndeşert ne ostenim. Că arătat iaste cum că nu i s'au poruncit celui ce despre vorbirea oamenilor iaste lipsit desăvârşit, şi întru Dumnezeu cugetă cu totul desăvârşit, când iaste mort despre toate întru depărtarea despre dânsele, a sluji şi a posluşi oamenilor. Iară cela ce are pravila liniştii sale în hotar de şapte săptămâni, sau de o săptămână, şi după ce ş'au împlinit pravila sa să întâmpină şi să ameastecă împreună cu oamenii, şi să mângâe împreună cu dânşii, şi să leneveaşte spre frații săi cei ce sânt întru necazuri, când i să pare că îşi ține întru legătură pravila cea săptămânicească, acesta nemilostiv iaste şi cumplit. Şi acest lucru arătat iaste, că dintru căci nu are el milostenie, şi din mândrie, şi din

gândurile ceale min[ci]noase ale lui, nu să pogoară a să împărtăşi cu nişte lucruri ca aceastea.

Cela ce defaimă pre cel neputincios nu va vedea lumină. Şi cela ce îşi întoarce faţa sa despre cela ce iaste întru strâmtorare, zioa lui să va întuneca. Şi ai celui ce defaimă glasul celui ce iaste întru osteneală, fiii casii lui întru nevedeare vor pipăi.

Să nu ocărâm numele cel mare al liniştii întru necunoştinţa noastră. Că la toată vieţuirea vreame iaste, şi loc, şi osebire. Şi atuncea lui Dumnezeu iaste cunoscut de va fi priimită toată lucrarea eiĭ. Şi afară de aceastea deşartă iaste lucrarea lor a tuturor, a celor ce să grijesc de măsura săvârşirii. Cela ce aşteaptă a să mângâia, şi cercetată a fi neputinţa lui dela alţii, acesta să va smeri pre sineşi, şi împreună să va osteni cu aproapele său în vremile întru care să ispiteaşte, ca să fie lucrarea lui cu bucurie întru liniştea sa, depărtată fiind despre toată mândriia şi înşelarea dracilor. S'au zis de oarecarele din sfinţi, carele era cunoscătoriu, cum că nimic nu poate a izbăvi pre monah de dracul mândriei, şi a ajuta hotarului curăţeniei sale în vreamea aprinderii patimii curviei, precum aceaia, ádecă a cerceta pre oamenii cei ce zac întru aşternuturile sale şi pre cei cu totul topiţi întru scârba trupului.

Mare iaste fapta cea îngerească a liniştii, când o socoteală ca aceasta o va amesteca cu sineşi pentru trebuinţa smereniei. Că unde nu cunoaştem, ne furăm şi ne jăfuim. Aceastea le-am zis, fraţilor, nu ca să ne lenevim şi să facem defăimare întru lucrul liniştii. Că noi întru fieştecare loc pentru aceasta vă plecăm, şi nu ne-am aflat acum stând împrotiva graiurilor noastre. Nimenea să ia şi să scoaţe cuvânt gol din cuvintele noastre, şi să lase pre ceiialaltă parte, şi să îl ţie pre dânsul în mâinile sale cu nebunie. Eu îmi aduc aminte că în multe locuri am zis rugându-mă, cum că şi de s'ar întâmpla cuiva întru nelucrare desăvârşită a fi în chiliia sa, pentru nevoia neputinţii noastre ceiia ce vine preste noi, pentru aceasta nu să cuvine să aleagem eşirea cea desăvârşită dintru dânsa, şi pre lucrarea cea mai dinnafară să o socotim a fi mai bună decât cea de acolò. Iară eşire desăvârşită am zis, nu deaca ne-ar întâmpina pre noi în vreo vreame lucru de nevoe, ca să eşi la dânsul câteva săptămâni, să neguţătoreşti întru dânsele odihna şi viiaţa aproapelui tău, acum aceasta nelucrare să o hotărăşti şi neîndeletnicire să o socoteşti. Iară deaca cuiva i să va părea întru sineşi cum că desăvârşit iaste, şi mai înalt decât toate ceaste de aicea întru petreacerea sa cea împreună cu Dumnezeu, şi întru depărtarea despre toate lucrurile ceaste văzute, cu bună cuvântare şi despre aceastea să se părăsească. Mare iaste lucrarea socotealii celora ce sânt ajutoraţi dela Dumnezeu. Carele cu mila sa să ne dea noao ca să împlinim cuvântul lui pre care l-au grăit, zicând: «Orice voiţi ca să vă

facă voao oamenii, şi voi faceți-le lor aseamenea» (Luca 6: 31). Lui să cuvine slava şi cinstea dela toată zidirea în veaci. Amin.

Iarăşi, întru trimiterea ta, ai scris cum că monahul carele voiaşte să iubească pre Dumnezeu mai mult decât pre toate, datoriu iaste a să griji pentru curățeniia sufletului său. Şi bine ai zis, deaca eşti îndestulat spre aceasta. Şi fiindcă ai zis iarăşi cum că nu are sufletul îndrăzneală întru rugăciune, care patimile încă nu le-au biruit, mie aceaste doao împrotivnice mi să par, măcar de şi prost sânt. Că deaca patimile nu le-au biruit, cum să grijaşte de curățenie? Şi fiindcă din pravila dreptății céiĭ duhovniceşti nu iaste slobozită lui aceasta? Când patimile lui nu le-au biruit, cauți ceaia ce iaste mai înaltă decât dânsul? Că nu din ceale ce pofteaşte cineva să cunoaşte cum că iubeaşte, ci dintru acealea pre care le iubeaşte, priceput iaste cum că le pofteaşte. Că dorirea dupre fire povățuiaşte înaintea poftii. Că de nu va iubi, nici va pofti. Că patimile uşă sânt încuiată înaintea feații curățeniei. Şi deaca pre uşa cea încuiată nu o va deşchide cineva, în laturе limpede şi curată a inimii nu va întra. Şi aceaia care ai zis, cum că nu să face întru îndrăzneală sufletul în ceasul rugăciunii, adevărat ai zis. Că îndrăzneala nu numai mai presus decât patimile iaste, ci şi decât curățeniia. Şi aşa să face rânduiala aşezământului, precum zic: răbdarea cea cu sila, împrotivă să luptă cu patimile pentru curățenie. Deci deaca să vor birui patimile, căştigă sufletul curățeniia. Iară curățeniia cea adevărată face pre minte să căştige îndrăzneală în ceasul rugăciunii.

Deci oare şi pre aceasta poate, pre carea o am zis curățenie a sufletului, cerându-o întru rugăciune, supt prihănire sântem, sau cearerea aceasta a mândriei şi a părerii iaste, a ceare dela Dumnezeu aceaia carea Dumnezeiasca Scriptură şi Părinții noştri ne poruncesc, şi însuşi monahul în urma eiĭ au eşit la sihăstrie? Ci eu socotesc, sfinte, cum că precum fiiul nu să îndoiaşte întru tatăl său, şi nu ceare dela dânsul, aşa zicând: «Învață-mă pre mine meşteşug», sau «Dă-mi mie ceva» – aşa să cuvine monahului a nu socoti şi a ceare dela Dumnezeu: «Dă-mi mie aceastea şi aceastea». Că cunoaşte cum că mai presus de ceaia ce să grija[ş]te tatăl pentru fiiul, purtarea de grijă a lui Dumnezeu iaste spre noi. Şi pentru aceasta deaciia ni să cuvine noao a ne smeri pre înşine, şi a plânge pentru pricinile greşalelor celor afară de voia noastră, ori cu gândurile, ori cu lucrurile s'au lucrat de noi, şi să zicem cu inimă zdrobită glasul Vameşului: «Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului» (Luca 18: 13); şi să lucrăm întru ascuns şi arătat ceaia ce ne-au învățat Domnul, zicând: «Când veți face toate ceale poruncite voao, ziceți: Că robi netreabnici sântem; ceaia ce sântem datori a o face o am făcut» (Luca 17: 10). Ca ştiința ta să îți mărturisească ție cum că netrebnic eşti, şi trebuință ai de milă. Încă cunoşti şi tu însuți, sfinte, cum că nu lucrurile şi

viețuirile deşchid uşa cea încuiată a inimii, ci inima cea zdrobită şi smereniia sufletului, când vei birui patimile întru smerenie, şi nu întru defăimare. Că cela ce iaste bólnav, întâiu să smereaşte, şi pentru însănătoşarea patimilor celor ce sânt întru dânsul să grijaşte, şi atuncea caută să se facă împărat. Că curățeniia şi însănătoşarea sufletului, aceasta iaste Împărățiia Ceriurilor sufletului celui ce le-au căştigat pre aceastea.

Şi carea iaste împărățiia sufletului? Precum cela ce iaste bólnav nu zice tatălui său: «Fă-mă pre mine împărat», ci să grijaşte mai întâiu pentru boala lui, şi după însănătoşare negreşit împărățiia tatălui său a aceluia iaste, aşa şi cel sănătos, şi carele să pocăiaşte, luându-şi însănătoşarea sufletului său, întră împreună cu tatăl său în laturea firii céiĭ curate şi împărățeaşte întru slava tatălui său.

Când ne aducem aminte de Sfântul Apostol Pavel, greşalele sale povestindu-şi, şi în partea cea mai de pre urmă şi mai de jos pre sufletul său puindu-l: «Iisus Hristos», zice, «în lume au venit să mântuiască pre cei păcătoşi, dintru care cel întâiu sânt eu. Ci pentru aceasta m'au miluit pre mine, ca întru mine întâi să îşi arate toată îndelungă-răbdarea sa. Căci dintru început gonitoriu eram, şi ocărâtoriu, şi hulitoriu, ci m'am miluit, că neştiind am lucrat întru necredință» (1 Tim. 1: 15, 16, 13). Aceastea când şi în carea vreame le zicea? După luptele ceale mari, şi după lucrurile ceale putearnice, după propoveduirea pre carea o au propoveduit în toată lumea, dupre bunăvestirea lui Hristos, după morțile ceale dease, şi după scârbele ceale în multe chipuri pre care le-au pătimit dela Iudei şi dela neamuri. El încă întru ceale dintâi ale sale privirea o avea, şi nu numai cum că nu au ajuns întru curățenie socotiia, ci nici rânduit a fi întru ucenic al lui Hristos au cugetat cum că cu cuviință iaste. Că zicea: «Nu sânt vreadnic a mă chiema Apostol, că am gonit Bisearica lui Hristos» (1 Cor. 15: 9). Şi când mai presus decât toți oamenii biruința cea asupra patimilor o avea, zicea: «Îmi chinuesc trupul mieu şi îl robesc, ca nu cumva altora propoveduindu-le, însumi neiscusit să fiu» (1 Cor. 9: 27). Iară de vei zice cum că şi pre ceale mari întru oarecare locuri le povesteaşte pentru sineşi, el pleace-te pre tine pentru aceasta. Că zice cum că nu de bună voe o au făcut, nici pentru sineşi, ci pentru propoveduire. Şi când pentru folosul credincioşilor povesteaşte aceastea, să pune pre sineşi de toată mintea lipsit pentru o laudă ca aceasta, strigând şi zicând cum că «voi pre mine m'ați silit» (2 Cor. 12: 11). Şi iarăşi: «Nu dupre Domnul grăesc, ci întru nebunie, în locul acesta al laudei» (2 Cor. 11: 17). Iată aceasta iaste pravila pre carea o au pus noao Sfântul Pavel, cel adevărat şi drept. Să o păzim dar pre dânsa, şi să răvnim întru aceasta. Şi a ceare ádecă pre ceale înalte dela Dumnezeu, şi pre aceastea el nedându-ni-le noao, nici dăruindu-ni-le în daru, să ne părăsim: că Dumnezeu cunoaşte vasele alea-

gerii slujirii sale. Că fericitul Pavel nici după aceastea au cerut împărăţiia sufletului, ci au zis: «M'am rugat anáthema a fi dela Hristos» (Rom. 9: 3). Cum dar noi să cutezăm, şi mai nainte de vreamea ceaia ce iaste cunoscută de dânsul, să cearem împărăţiia sufletului? Încă nici poruncile păzindu-le, nici patimile biruindu-le, şi datoriia neplătindu-o?

Te rog dar, sfinte, ca să nu să sue în gândul tău aceasta, ci căştigă-ţi mai mult decât toate suferire a celor ce îţi vin asupră. Şi întru smerenie mare, şi întru zdrobirea inimii, întru ceale ale noastre, şi întru gândurile noastre, să cearem dela Domnul ertarea păcatelor noastre şi smereniia sufletului.

S'au scris de oarecarele din sfinţi, cum că carele nu să socoteaşte pre sineşi păcătos, rugăciunea lui nu iaste binepriimită la Domnul. Iară de vei zice cum că oarecarii din Părinţi au scris pentru aceastea, ce iaste curăţeniia sufletului, şi ce iaste sănătatea, şi ce iaste nepătimirea, şi ce iaste vedearea, nu ca să le căutăm pre aceastea mai nainte de vreame întru nădeajde le-au scris. Că scris iaste cum că «nu vine Împărăţiia lui Dumnezeu întru pândire de aşteptare» (Luca 17: 20). Că cei ce întru acest scópos s'au aflat, mândrie şi cădeare au căştigat. Ci noi să aşezăm laturea inimii întru lucrurile pocăinţii, şi întru vieţuirile ceale bineplăcute lui Dumnezeu, şi ceale ale Domnului dela sineşi vin, deaca locul inimii curat şi neîntinat va fi. Iară acealea pre care le căutăm întru pândire, zic ádecă pre ceale înalte ale lui Dumnezeu, netreabnică iaste aceasta Bisericii lui Dumnezeu. Şi cei ce le-au luat, mândrie mai vârtos au căştigat, şi cădeare. Şi nu iaste acesta semn cum că iubeaşte cineva pre Dumnezeu, ci boală a sufletului. Şi cum noi să căutăm pre ceale înalte ale lui Dumnezeu, când Dumnezeescul Pavel să laudă întru scârbe, şi pre împărtăşirea Pătimirilor lui Hristos o socoteaşte că sânt ceale înalte ale lui Dumnezeu?

Iarăşi, întru trimiterea ta, ai scris cum că au iubit sufletul tău a iubi pre Dumnezeu, dar nu ai ajuns ca să îl iubeşti, deşi poftă ca să îl iubeşti ai multă. Şi lângă aceasta, cum că sihăstriia pustiei dorită îţi iaste ţie, şi ai arătat întru aceasta cum că curăţeniia inimii s'au început întru tine, şi pomenirea lui Dumnezeu cu sârguinţă să aprinde şi să înfierbintează întru inima ta. Şi aceastea, de sânt adevărate, mari sânt, dar a fi scrise dela tine nu îmi era voia. Că nu are una dintru dânsele rânduială. Iară deaca pentru întrebarea le-ai povestit pre iale, întru alt fealiu era rânduiala întrebării. Că cela ce zice cum că nu are încă îndrăzneală sufletul lui întru rugăciune, căci nu au biruit patimile, cum cutează a zice că au iubit sufletul lui ca să iubească pre Dumnezeu? Nu iaste cu putinţă ca să se pornească în suflet dragostea cea Dumnezeiască, după carea în pustnicie cu taină alergi, deaca nu au biruit sufletul patimile. Iară tu ai zis că sufletul tău patimile nu le-au biruit, şi pre Dum-

nezeu a-l iubi au iubit, carea nu are rânduială. Că cela ce zice cum că patimile nu le-au biruit, şi a iubi pre Dumnezeu iubeaşte, eu nu ştiu ceaia ce o zice.

Ci tu zici cum că: «Nu am zis iubesc, ci iubesc a iubi». Şi nici aceasta are loc, de nu va fi sufletul întru curăţenie. Iară deaca cuvânt gol voeşti a zice, aceasta nu tu singur o zici, ci fieştecarele o zice, că voiaşte a iubi pre Dumnezeu. Şi nu numai Creştinii, ci şi aceştea carii nu să închină lui Dumnezeu drept. Şi cuvântul acesta al său dela fieştecarele să zice, dar întru cuvintele aceastea limba numai să mişcă, sufletul nesimţind ceaia ce o zice. Şi mulţi, bólnavi fiind, nici aceasta, că sânt bólnavi, o ştiu. Că răutatea boală iaste a sufletului, şi rătăcire, şi pierzare a adevărului. Şi cei preamulţi din oameni întru aceastea bólnavi fiind, pre sănătate o propoveduesc, şi dela toţi să laudă. Că deaca nu să va însănătoşa sufletul din răutate, şi de nu va sta întru sănătatea cea firească, întru carea s'au zidit, ca să se nască din sănătatea Duhului, a pofti omul ceale mai presus de fire ale Duhului nu iaste cu putinţă. Căci în cât iaste sufletul întru boala patimilor, nu simte cu simţirea pre ceale duhovniceşti, nici ştie a le pofti pre dânsele, ci din auzirea urechilor şi din Scripturi numai le pofteaşte. Drept aceaia cu dreptate mai sus am zis cum că li să cuvine, celor ce poftesc săvârşirea, ca să păzească toate poruncile. Căci lucrarea cea ascunsă a poruncilor vindecă putearea sufletului. Şi aceasta nu aşa prost şi cum s'ar întâmpla s'au făcut. Că scris iaste cum că fără de vărsare de sânge nu iaste ertare [Evr. 9: 22]. Ci întru întâi prin Întruparea lui Hristos au priimit firea noastră înnoirea, şi s'au împărtăşit Patimii lui, şi morţii lui, şi atuncea, după înnoirea vărsării Sângelui, s'au înnoit şi s'au sfinţit firea noastră, şi îndestulată s'au făcut a priimi poruncile ceale noao şi desăvârşite. Că de s'ar fi dat lor mai nainte de vărsarea Sângelui, mai nainte de a să înnoi şi de a să sfinţi firea noastră, poate şi poruncile aceaste noao, precum aceale dedemult, răutatea o ar fi tăiat din suflet, iară pre însăşi rădăcina răutăţii a o zmulge din suflet desăvârşit nu ar fi putut. Iară acum nu aşa; ci lucrarea cea ascunsă carea urmează, şi poruncile ceaste noao şi duhovniceşti pre care sufletul le păzeaşte întru căutarea împrejur a fricii lui Dumnezeu, îl înnoesc pre el, şi îl sfinţesc, şi pre ascuns îi vindecă toate mădularile lui. Că fieştecarea poruncă arătat iaste pre carea patimă o tămăduiaşte în suflet pre-ncet. Încă şi pre lucrarea acestora, şi vindecătoriul şi cela ce să vindecă, singuri o simt, dupre asemănarea femeii ceiia ce îi curgea sânge.

Tu cunoşti, o, iubite, cum că de nu să va vindeca mai întâi partea cea pătimaşă a sufletului, şi de nu să va înnoi, şi de nu să va sfinţi întru ascuns, şi de nu va fi legată întru vieţuirea Duhului, nu va căştiga sănătate, nici să va slobozi de scârbirea despre lucrurile ceale ce îl întâmpină pre el, care sânt întru zidire. Şi aceasta iaste vindecarea, ca să se facă acesta dela Daru pre-

cum la fericiții Apostoli, că prin credință s'au făcut desăvârșiți întru dragostea lui Hristos. Și uneori dupre leage priimeaște sufletul însănătoșarea. Că acela carele prin lucrarea poruncilor și prin lucrurile ceale mai ascunse ale viețuirii céiĭ adevărate au biruit patimile, cunoască cum că însănătoșarea sufletului dupre leage o au căștigat, și s'au ințercat despre îngroșarea lumii aceștiia, și s'au tăiat dintru dânsul obiceaiul deprinderilor sale celor mai dinnainte, și s'au născut de-a doa oară ca dintru început întru ceale duhovnicești, și s'au văzut prin Daru în laturea Duhului întru cugetările omului celui mai din lăuntru, și l-au priimit pre el lume noao nealcătuită.

Iară când să va înnoi mintea, și inima să va sfinți, toate cugetările ceale ce să mișcă întru dânsa, dupre firea lumii aceiia întru carea întră să mișcă. Mai întâiu să mișcă întru dânsul dorirea celor Dumnezeești, și doreaște împărtășirea cea împreună cu Îngerii, și descoperirile tainelor cunoștinții Duhului. Și simte mintea lui cunoștința cea duhovnicească a fâpturilor, și răsare întru dânsul vedearea tainelor Sfintei Troițe, împreună cu tainele iconomiei céiĭ închinate, a céiĭ pentru noi, și atuncea să uneaște cu totul desăvârșit cu cunoștința nădejdii celor ce vor să fie.

Deci socoteaște-mi-ți dintru însăși lucrurile, dintru care țe-am scris ție, pre ceale ale tale. De putea sufletul, când era încuiat în laturea patimilor, a iubi pre Dumnezeu întru adevăr, nu multă trebuință avea a întreba și a cunoaște tainele lumii Duhului. Ci arătat iaste cum că nu folosesc învățăturile și cunoștința întru patimi, și nici sânt îndestulate a deșchide ușa cea încuiată înaintea feații curățeniei. Iară deaca să vor lua patimile din suflet, să luminează mintea, și stă în locul cel curat al firii, și nu are trebuință de întrebare; că luminos veade bunătățile ceale ce să află în locul eiĭ. Că precum simțirile noastre ceale dinnafară nu din învățătură și din întrebare simt firile și lucrurile ceale ce împreună să fac întru dânsele, ci fieștecarea din simțiri fireaște, și nu cu întrebare, simte lucrul cela ce o întâmpină pre dânsa. (Că nu iaste învățătură carea mijloceaște între ceale simțitoare și între ceale simțite. Că orbului oricât i s'ar spune lui pentru slava Soarelui și a Lunii, și pentru danțul stealelor, și pentru strălucirea pietrilor celor scumpe, prin numire numai priimeaște și judecă și înțeleage pre frumseațea pre carea o au, iară cunoștința lui și socotirea departe sânt de dulceața vederii lor.) Așa dupre aseamenea chip înțeleage-mi-ți și pentru vedearea Duhului. Că mintea cea văzătoare de tainele ceale ascunse ale Duhului, de va fi întru sănătatea firii sale, veade cu întregime pre slava lui Hristos, și nu o întreabă, și nu o învață, ci să desfătează întru dulceața tainelor lumii céiĭ noao mai presus de slobozeniia voirii, dupre fierbințeala credinții și a nădejdii céiĭ întru Hristos, precum au scris fericitul Pavel: «Ceaia ce o vedem, ce o și nădăjduim? Prin răbdare o așteptăm» (Rom. 8: 24-25).

Drept aceaia datori sântem a aştepta şi a petreace pustniceaşte şi cu prostime întru omul nostru cel din lăuntru, unde nu sânt închipuiri de gânduri, nici vedeare a celor alcătuite. Căci cătră care mintea priveaşte, aşa priimeaşte asemănare. Căci când priveaşte cătră lume, dupre schimbarea închipuirilor întru care să răspândeaşte, dupre atâta priimeaşte dintru dânsele mintea închipuiri şi asemănări. Şi aceastea dupre măsura mulțimii lor, şi dupre osebirea schimbării lor pornesc întru dânsul gânduri. Şi când s'ar porni gândurile, pecetluesc pre minte. Iară deaca la omul cel din lăuntru mintea va privi, unde nu iaste cu putință ceva a unelti întru schimbarea chipurilor, nici alcătuit de ceale alcătuite să despărțeaşte întru schimbarea închipuirilor, ci tot cu totul Hristos, arătat iaste că pre vedearea cea curată o priimeaşte mintea, fără de carea nimic altceva umple de bună mireazmă pre gâtlejul sufletului şi are fire a-l face pre dânsul să căştige îndrăzneală în ceasul rugăciunii. Căci aceasta iaste hrana firii sufletului. Şi când va sta mintea în laturea cunoştinții adevărului, nu are trebuință de întrebare. Că precum ochiul cel trupesc nu întreabă, şi aşa veade pre Soare, aşa nici ochiul sufletului nu cercetează, şi aşa veade pre cunoştința duhului. Aşa şi vedearea cea tainică pre carea o pofteşti, o, sfinte, după însănătoşarea sufletului să face descoperită minții. Iară aceaia carea cu ispitire şi cu cercare voiaşte a deprinde nişte taine ca aceastea, nebunie iaste a sufletului. Că şi fericitul Pavel, nu prin învățătură sau prin chip materiialnic au zis cum că au văzut şi au auzit taine şi «graiuri negrăite, pre care nu iaste cu putință omului a le grăi», ci cu răpire s'au răpit în laturea cea duhovnicească şi au văzut descoperirea tainelor (2 Cor. 12: 3-4).

Drept aceaia şi tu, o, sfinte, deaca iubeşti curățeniia, tae despre toate pre dragostea cea răvărsată cătră toți, şi întrând înlăuntru, lucrează în viia inimii tale; zmulge din sufletul tău patimile, lucrează ca să nu cunoşti răutatea omului. Curățeniia ceaia ce veade pre Dumnezeu, nu din cearere răsare şi înfloreaşte în suflet, ci dintru a nu cunoaşte răutatea vreunui om. Şi deaca voeşti ca să se facă inima ta loc al tainelor lumii céiĭ noao, întâi ádecă îmbogățeaşte-te în lucrurile ceale trupeşti, în postire, întru priveghiiare, întru slujire, întru pustnicie, întru răbdare, întru surparea gândurilor, şi întru cealelalte. Leagă-ți mintea ta întru citirea Scripturilor, şi întru cugetarea cea întru dânsele. Scrie poruncile înaintea ochilor tăi, şi plăteaşte datoriia patimilor, când te biruești şi [când] biruești. Şi întru cea de-a pururea vorbire a rugăciunii şi a cearerii, şi prin cugetarea cea întru dânsele zmulge din inima ta tot chipul şi toată asemănarea întru carea cu mai-nainte-apucare mai nainte te-ai fost prins. Obicinuiaşte-ți mintea ta de-a pururea a cugeta întru tainele iconomiei Mântuitoriului, şi lasă cearerea cunoştinții şi a vederii, care covârşesc povestirea cuvintelor, în locul şi vreamea lor, şi urmează lucrării

poruncilor şi lucrurilor celor pentru curăţenie, şi ceare-ţi ţie dela Domnul întru rugăciune mâhniciune a focului înfocată întru toate (pre carea şi întru inimile Apostolilor şi ale Mucenicilor o au pus, şi întru ale Părinţilor) ca să o pice întru inima ta, şi să te învredniceşti vieţuirii minţii. Aceastea sânt începutul şi mijlocul şi sfârşitul vieţuirii aceştiia: tăiarea despre toate prin unirea cea întru Hristos. Iară deaca pofteşti vedearea tainelor, întru lucruri lucrează poruncile întru sineţi, şi nu întru alergarea după cunoaşterea lor. Vedearea cea duhovnicească întru laturea curăţeniei lucrează înlăuntrul nostru, unde lăcuiaşte Hristos, Începătoriul vieţii noastre. Şi tu caută întâiu a te deprinde cum vei întra în laturea tainelor Duhului, şi aşa începe.

Cea întâi din taine să chiamă curăţeniia, carea să alcătuiaşte din lucrarea poruncilor. Iară vedeare iaste vedearea cea duhovnicească a minţii, a ne spăimânta şi a cugeta întru toate care s'au făcut şi să vor face. Vedeare iaste privirea minţii, a ne spăimânta de iconomiia lui Dumnezeu cea întru tot neamul şi neamul, şi a înţeleage slavele lui şi nelesnirile lumii céiĭ noao, prin care să zdrobeaşte inima şi să înnoiaşte, şi dupre asemănarea pruncilor celor întru Hristos iarăşi să hrăneaşte cu laptele poruncilor celor noao şi duhovniceşti, şi să face fără de răutate, şi să obicinuiaşte întru tainele Duhului, şi întru descoperirile cunoştinţii, înălţindu-să din cunoştinţă în cunoştinţă, şi din vedeare în vedeare, şi dintru înţeleagere întru înţeleagere, şi să învaţă şi să întăreaşte în taină, până ce s'ar înălţa întru dragoste, şi s'ar uni cu nădeajdea, şi s'ar sălăşlui întru dânsul bucuriia, şi s'ar înălţa întru Dumnezeu, şi s'ar încununa cu slava cea firească a zidirii sale, întru carea s'au zidit.

Întru aceaste păşuni ale Duhului să sue mintea prin descoperirile cunoştinţii, şi cade, şi să scoală, şi biruiaşte, şi să biruiaşte, şi ca în tigae să prăjaşte în cuptoriul chiliei, şi aşa să curăţeaşte, şi să face mila, şi cu lucrarea să învredniceaşte de vedearea Sfintei Troiţe, întru a căriia poftă eşti. Că vederi ale firilor întru care mintea să înalţă şi lucrează şi să iscuseaşte, trei sânt: doao ale firilor celor zidite, ale cestor cuvântătoare şi ale cestor necuvântătoare, şi ale cestor duhovniceşti şi ale cestor trupeşti; şi ceaialaltă iaste a Sfintei Troiţe. Deci întâiu ádecă întru toată zidirea viind, întru zidire să face videniia, şi străbate printr'însa mintea întru descoperirea cunoştinţii. Iară întru ceale ce nu au fire a cădea întru simţire, vedearea să face întru dânsele gândită. Şi mintea are vedeare de a să vedea întru dânsele pre sineşi. Întru carea filosofii cei dinnafară ş'au înălţat mintea lor întru nălucirea fĕpturilor.

Deci vedearea fiilor tainii credinţii, împreună cu credinţa iaste lipită, şi în grădina Scripturilor să paşte. Carea adună pre minte despre toată răspândirea cea mai dinnafară, şi o leagă pre dânsa întru unirea lui Hristos, dupre asemănarea lui Vasilie şi a lui Grigorie, şi întru cuvintele ceale tainice care sânt

puse în Scriptură are gustare vedearea eiĭ. Şi cuvintele ceale ce nu sânt cuprinse de cunoştinţă, priimite prin credinţă de noi să fac. Şi întru vedeare priimim cunoştinţă pentru dânsele, carea să face întru noi după curăţire. Şi pentru tainele Duhului ceale mai presus de cunoştinţă, pre care simţirile trupului nu le simt, nici cuvântarea minţii, ne-au dat noao Dumnezeu credinţă, întru carea cunoaştem numai cum că sânt. Şi din însăşi credinţa să naşte întru noi nădeajdea cea pentru dânsele. Prin credinţă mărturisim că Dumnezeu, Domn, şi Stăpân, şi Ziditoriu, şi Făcătoriu al tuturor iaste. Şi prin cunoştinţă socotim că cu cuviinţă iaste noao ca să păzim poruncile lui, şi să înţeleagem aceasta, cum că pre poruncile ceale vechi frica le păzeaşte, precum zice Apostolul: «Că nu aţi luat duhul robiei iarăşi spre frică» (Rom. 8: 15). Iară pre făcătoarele de viaţă poruncile lui Hristos dragostea le păzeaşte, dupre cum însuşi au zis: «Eu am păzit poruncile Tatălui mieu, şi petrec întru dragostea lui» (Ioann 15: 10). Deci arătat iaste cum că nu de frică păzeaşte Fiiul poruncile Tatălui său, ci din dragoste. Şi pentru aceasta ne porunceaşte noao ca şi noi din dragoste să îi păzim poruncile lui, dupre cum zice: «Deaca mă iubiţi pre mine, poruncile meale păziţi-le, şi eu voiŭ ruga pre Tatăl mieu, şi pre alt Mângâitoriu va trimite voao» (Ioann 14: 15-16). Venire a Mângâitoriului numeaşte pre darurile descoperirei tainelor Duhului, ca să fie întru priimirea Duhului pre carea o au priimit Apostolii, ádecă întru săvârşirea cunoştinţii céiĭ duhovniceşti. Şi pre Mângâitoriul Domnul l-au mărturisit, şi s'au făgăduit că va ruga pre Tatăl său să îl dea lor, ca să petreacă împreună cu dânşii în veaci după lucrarea poruncilor şi după curăţire. Vezi că din păzirea poruncilor să învredniceaşte mintea Darului vederii céiĭ tainice şi descoperirei cunoştinţii Duhului? Nu precum înţelepciunea ta au înţeles, cum că lucrul păzirii poruncilor iaste împiedecare a vederii Dumnezeeştilor taine, care întru linişte să săvârşesc.

Deci te rog pre tine, deaca vei simţi în sufletul tău cum că ai ajuns în laturea dragostii, păzeaşte poruncile ceale noao, pentru dragostea celui ce le-au pus pre iale, dar nu pentru frica. Dupre cum şi fericitul Pavel, când să înfoca întru dragostea cea Dumnezeiască, au zis: «Cine mă va despărţi pre mine de dragostea lui Hristos? Scârba, sau temniţa, sau goana», şi cealelalte (Rom. 8: 35). Şi iarăşi adaogă: «Că încredinţat sânt, cum că nici moartea, nici viiaţa, nici ceaste de acum, nici ceale ce vor să fie nu pot să mă despărţească pre mine de dragostea lui Dumnezeu, cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru» (Rom. 8: 38-39). Şi pentru ca să nu fie socotit cum că plata cea multă, sau cinstea, sau darea cea covârşitoare a celor duhovniceşti o pofteaşte, precum sfinţeniia ta o pofteaşte, au zis: «M'am rugat anáthema să fiu dela Hristos» (Rom. 9: 3), ca cei streini să se împrietenească cu dânsul. Şi ca să cunoşti cum că nu pre vedearea cea tainică şi pustnicească au fost gonindu-o dupre

asemănarea părințimei tale, ci pre aceaia o pofteaşte, căriia de multe ori oarecarii prin Darul s'au învrednicit, ascultă ce zice întru alt loc: «Deaca cu limbile Îngerilor şi ale oamenilor voiŭ grăi, iară dragoste nu am, m'am făcut aramă sunătoare, şi chimval răsunătoriu. Şi de aşĭ avea prorocie, şi de aşĭ şti toate tainele, şi toată cunoştința, şi de aşĭ avea credință cât să mut munții, iară dragoste nu am, nimic sânt» (1 Cor. 13: 1-2). Vezi că uşa cea legiuită, carea ne bagă întru aceastea, dragostea iaste? De vom căştiga dragoste, aceasta ne bagă pre noi întru aceastea. Iară deaca în daru ne vom învrednici acestora fără de dragoste, cu adevărat cândva să va întâmpla noao a le piiarde pre dânsele. Că avearea şi străjuitoriul sfinților celor mai înalți, şi a viețuirii céiĭ Dumnezeeşti, dragostea iaste. Că îndată când ar piiarde monahul dragostea, inima lui piiarde pacea (şi aceasta iaste lăcaşul lui Dumnezeu), şi i să încue lui uşa Darului, prin carea Domnul nostru va întra şi va eşi, precum au zis: «Că eu sânt uşa vieții, şi prin mine omul va întra, şi viu va fi, şi păşune va afla», spre creaşterea vieții sale céiĭ duhovniceşti. Unde nici de răutate, nici de înşălăciune iaste împiedecat, ci întru toate suirile descoperirilor cunoştinții, a vederilor celor tainice îl bagă pre dânsul, şi îl scoate Dumnezeiasca dragoste, ca pre slobozii lui Hristos. Şi ca să cunoşti adevărul acestora, că întru adevăr viiața cea duhovnicească a minții vedeare Dumnezeiască iaste, ascultă pre marele Pavel. Că el strigă: Că nu binevoesc întru dânsa fără de dragoste. Şi deaca în uşa cea legiuită a dragostii nu voiŭ întra, ádecă cătră vedeare, nici cu poftă o voiŭ pofti pre dânsa, şi deaca în daru mi s'ar da mie, când nu am căştigat pre dragoste, nu o ceiu pre dânsa, fiindcă nu am întrat cătră dânsa prin uşa cea firească, carea iaste dragostea. Deci să cuvine mai întâiu a căştiga dragoste, carea iaste vedearea cea mai nainte de Sfânta Troiță, şi după aceastea fără de dare îmi va fi mie fireaşte vedearea cestor duhovniceşti. Socoteaşte-mi-ți înțelepciunea fericitului Pavel, cum au lăsat toate Darurile ceale ce să dau dela Daru, şi au cerut pre însuşi ipostasul lucrurilor, care priimeaşte Darurile şi le păzeaşte pre dânsele, precum zice oarecine: Darul vederii zidirilor şi lui Moisì i s'au dat, şi mulți de dânsa s'au învrednicit, însă nu prin adeverire, ci prin descoperire. Iară eu, cel botezat întru Duhul Sfânt, şi carele sânt plin de Daru, voesc să priimesc simțire înlăuntrul mieu, a lui Hristos celui ce lăcuiaşte întru mine. Că Hristos au făcut înnoirea firii noastre întru Ipostasul său. Şi ne-am îmbrăcat întru el din apă şi din Duh, şi prin taină negrăită ne-au unit pre noi cu sineşi, şi ne-au făcut pre noi mădulări ale Trupului său. Ci aicea ádecă, întru arravónă; iară în lumea cea noao, fireaşte împărtăşaşte de viiață pre cealelalte mădulări. Deci ce voeşti şi cauți vedearea mai nainte de dragoste, când Dumnezeescul Pavel netreabnică pre dânsa o au făcut afară de dragoste?

Că aceaia ce ai zis, cum că «lucrarea poruncilor mă opreaşte pre mine despre vedeare», arătat iaste că ai prihănit dragostea aproapelui, şi mai mult ai cinstit pre vedeare, şi pofteşti să o vezi pre dânsa unde nu să veade. Până când[1] noi nu putem a vedea pre vedeare, o, preaînțelepte, ci însăşi vedearea să arată noao pre sineşi în locul eiĭ. Precum întru creaşterea vârstii firii priimeaşte sufletul osebirea cunoştinții, şi simte pre ceale ale lumii, şi să iscuseaşte întru dânsele din zi în zi, aşa şi întru ceale ale Duhului priimeaşte cineva pre vedearea cea duhovnicească, şi pre Dumnezeiasca simțire, şi să iscuseaşte întru dânsele, dupre cât creaşte mintea întru viețuirea cugetării şi sporeaşte înainte. Iară deaca va ajunge în laturea dragostii, veade pre ceale duhovniceşti în locul lor; care precât le-ar sili cineva să se pogoare la dânsul, nu să pleacă. Iară de le-ar năluci cu îndrăzneală, şi ar face privire, şi ar cugeta întru dânsele nu în vreame, să tâmpeaşte îndată vedearea lui, şi năluciri şi închipuiri în locul celor adevărate să văd de dânsul. Aceastea acum când le vei lua în mintea ta cea socotitoare, să nu cauți vedearea fără de vreame. Iară deaca şi acum ți s'ar părea ție vedearea a fi văzută, umbră iaste a nălucirii, şi nu vedeare vedearea. Că întru tot cel gândit să face asemănare şi închipuire a nălucirii. Şi iarăşi să face întru dânsul şi vedeare adevărată. Că iată şi întru firile ceale alcătuite să face nălucire, şi uneori au şi vedeare adevărată. Şi de va fi vedeare adevărată, lumina să află, şi aceaia ce iaste văzută, aproape de adevăr iaste văzută. Iară când s'ar face împrotiva acestora, umbră în loc de adevăr veade ochiul, când veade apă acolò unde nu iaste apă, şi zidiri înălțate şi spânzurate în văzduh, şi [acelea] sânt pre pământ zăcând. Întru o arătare ca aceasta a cestor trupeşti, aceastaşi să mi-o înțelegi şi întru ceale gândite.

De nu să va curăți vedearea minții întru lucrarea poruncilor şi întru faptele viețuirilor liniştii, şi de nu va căştiga lumina dragostei întru săvârşire, şi de nu va creaşte întru vârsta înnoirii lui Hristos, şi prin osebirea cunoştinții de nu să va face aproape lângă firile ceale duhovniceşti cu rânduiala, întru carea caută viețuirea cea îngerească a Duhului, nu poate văzătoriu adevărat a să face al vederii céiĭ Dumnezeeşti. Şi câte asemănări oarecare socoteaşte mintea că face pentru dânsele, nălucire să zic, şi nu adevăr. Şi aceasta a vedea mintea altceva în loc de altceva, dintru căci nu iaste ea curată să întâmplă. Că firea adevărului neschimbată rămâne de-a pururea, neschimbându-să cândva întru asemănări. Iară pricina nălucirii închipuirilor, neputința, şi nu curățeniia minții iaste.

Aceasta s'au întâmplat şi filosofilor celor dinnafară, fiindcă aceastea leau socotit că sânt ceale duhovniceşti, pentru care învățătură adevărată dela

[1] «Până când», gr. ἕως ὅτε: deocamdată. (N. ed.)

Dumnezeu nu au priimit. Că din clătirea şi din mişcarea cuvântării lor, şi din cugetările gândurilor lor au socotit cu părearea lor cum că sânt ceva. Şi împreună cu aceasta, şi cum sânt au cugetat; ca aflarea facerii lor şi schimbarea asemănării lor să se facă lor amândoao. Şi au grăit pentru dânsele cu păreare necuviincioasă, şi pre Unul Dumnezeu întru multă dumnezeire l-au împărțit, şi l-au grăit, şi l-au alcătuit întru bârfirea gândurilor sale. Şi pre această nălucire a nebuniei gândurilor sale, vedeare a firilor o numiia.

Deci vedearea cea adevărată a firilor celor simțite şi a celor nesimțite, şi a însăşi Sfintei Troiței, prin descoperirea lui Hristos să face. Pre carea o au învățat şi o au arătat oamenilor când întâiu au făcut a doao înnoire prin Ipostasul său firii céiĭ omeneşti, şi o au întors, şi i-au dat eiĭ pre slobozeniia cea dintâiu, şi ne-au făcut noao cale prin sineşi ca să treacem cu făcătoarele de viață poruncile lui către adevăr. Şi atuncea iaste îndestulată firea a să face văzătoare a vederii céiĭ adevărate, iară nu a céiĭ nălucitoare, când omul întâiu prin răbdarea patimilor, şi prin lucrare, şi prin scârbă să va dezbrăca de omul cest vechiu al patimilor, precum să dezbracă pruncul cel de curând născut de îmbrăcămintea mítrasului. Atuncea iaste îndestulată mintea a să naşte duhovniceaşte, şi a fi văzută în lumea Duhului, şi a priimi vedearea patriei sale.

Deci vedearea acum a făpturilor, deşi dulce iaste, dar umbră iaste a cunoştinții, şi nu iaste dulceața eiĭ despărțită din nălucirea visurilor. Deci vedearea lumii céiĭ noao prin Duhul descoperirii, întru carea să desfătează mintea duhovniceaşte, a Darului lucrare iaste, iară nu umbră a cunoştinții. Şi nu iaste dulceața eiĭ osebită de aceaia pre carea o au scris Apostolul. «Ceale ce ochiul», zicând, «nu le-au văzut, şi ureachiia nu le-au auzit, nici pre inimă de om s'au suit, care au gătit Dumnezeu celor ce îl iubesc pre el. Iară sfinților le-au descoperit Dumnezeu prin Duhul lui. Că Duhul acesta toate le cearcă, şi pre adâncurile lui Dumnezeu» (1 Cor. 2: 9-10). Şi vedearea aceasta să face hrană minții, până ce va putea să priimească vedeare mai înaltă decât vedearea cea dintâiu. Că vedearea, vederii îi face împărtăşire, până ce ar întra mintea în laturea dragostii céiĭ desăvârşit. Că dragostea loc iaste al celor duhovniceşti, şi întru curățeniia sufletului lăcuiaşte. Şi când va sta mintea în laturea dragostii, lucrează Darul, şi priimeaşte mintea vedearea Duhului, şi să face văzătoare de ceale ascunse. Că am zis cum că din doao să dă Darul descoperirilor vederii minții.

Că uneori prin Daru, din fierbințeala credinții să dă, iară uneori din lucrarea poruncilor şi din curățenie. Din Daru ádecă, precum spre fericiții Apostoli, carii nu prin lucrarea poruncilor ş'au curățit mintea, şi descoperirei vederii s'au învrednicit, ci prin fierbințeala credinții. Că au crezut întru

Hristos cu prostime, şi i-au urmat lui cu inimă înfocată fără de îndoială. Şi după ce au săvârşit închinata sa iconomie, le-au trimis lor pre Duhul cel mângâitoriu, şi au curățit şi au săvârşit mintea lor, şi cu lucrarea au omorât înlăuntrul lor pre omul cel vechiu al patimilor, şi cu lucrarea au înviiat întru dânşii pre omul cel nou al Duhului, şi au priimit simțirea amândurora acestora. Aşa şi fericitul Pavel s'au înnoit în taină, şi aşa au priimit vedearea descoperirii tainelor, şi împreună cu aceastea nu au fost nădăjduindu-să întru dânsa. Cu lucrarea au priimit Darul, şi în daru, dar în toată vreamea vieții sale îşi făcea alergarea, ca să răsplătească, dupre puteare, Darului căruia s'au învrednicit, de acolò de când împreună au vorbit cu dânsul în cale ca cu un al său, şi l-au trimis pre el în Damasc. Nu s'au scris cum că au vorbit cu dânsul arătat Iisus, ci precum şi Ananiia scrie, cum că i-au zis lui: «Savle frate, Domnul nostru Iisus Hristos, carele s'au arătat ție în cale, m'au trimis pre mine către tine, ca iarăşi să vază ochii tăi, şi să te umpli de Duh Sfânt» (Fapte 9: 17). Şi după ce l-au botezat pre el, s'au umplut de Duh Sfânt, şi au simțit tainele descoperirilor celor ascunse, dupre cum s'au lucrat şi întru Sfinții Apostoli, când împreună cu dânşii petrecea Iisus [şi] le-au zis: «Că multe am a vă zice voao, ci nu le puteți purta acum. Iară când va veni Duhul cel Sfânt, acela vă va povățui pre voi la tot adevărul, şi pre ceale ce vor să fie le va vesti voao» (Ioann 16: 12-13).

Şi fericitul Pavel ádecă, când au priimit Duhul cel Sfânt şi s'au înnoit întru dânsul, [atuncea] s'au învrednicit tainelor descoperirii, şi întru Duhul descoperirilor vedea, şi să desfăta întru vedeare, şi au auzit graiuri negrăite, şi au văzut vedeare mai înaltă decât firea, şi s'au împărtăşit prin vederi cu Puterile ceale Cereşti, şi întru lucrurile ceale duhovniceşti era desfătându-să. Şi aceasta să nu fie, dupre cum nebuneaşte socotesc ereticii cei ce să zic rugători, cum că înălțarea aceaia s'au înălțat cu voirea sa (că cu totul nu poate nicidecum mintea să se înalțe acolò); ci cu răpire s'au răpit prin Duhul descoperirilor, precum au scris întru Trimiterea cea către Corintheni împrotiva oamenilor celor deşerți, carii să asemăna pre sineşi cu Sfinții Apostoli, şi mărturisiia nălucirile gândurilor sale, şi le numiia pre iale videnii duhovniceşti. Aceasta la mulți eretici s'au aflat, zic ádecă la Orighén[1], şi la Valentin[2], şi la fiiul lui Dissán[1], şi la Markión[2], şi la Mánent[3], şi la ceialalți vechi

[1] «Câte însă în dogme au dogmatisit, şi pentru Credință, şi pentru vedearea cea mai mare (Orighén), foarte mai cu multă necuviință decât toți (ereticii) cei mai nainte de dânsul şi după dânsul să află, afară de urâtele lucrări ceale întru eresuri». (Epifánie, în Cartea a Doa, întru Întâia Tăiare (= tomul întâi, *n. ed.*), întru Eresul al 44-lea şi al 64-lea).

[2] «Cei de prin prejurul lui Valentin, lângă cealelalte ale lor cuvântăi de basne, şi pre sineşi să preaînalță, precum zice Irineiu (la Epifánie, în Cartea Întâi, Tăiarea a Doa, Eresul 31) desăvârşiți numindu-se şi semințe ale aleagerii. Că zic cum că noi ádecă prin uneltire luăm

începători de erese a eresurilor celor reale, la cei ce au început din vremile Apostolilor, şi carii până astăzi să află în locuri locuri.

Drept aceaia, fiindcă oarecarii oameni stricați întru nălucirea dracilor au voit să strice învățătura fericiților Apostoli, silit au fost Dumnezeescul Apostol să strice lauda ereticilor, carii să laudă în umbra lucrării dracilor celor ce să arată lor, când povesteaşte Dumnezeiasca vedearea sa cu smerenie şi cu frică multă, spre fața altuia aducându-o pre dânsa. «Că am văzut», zice, «un om întru Hristos, mai nainte de patrusprezeace ani, ori afară de trup, ori în trup, nu ştiu, Dumnezeu ştie, că s'au răpit în Raiu, şi au auzit graiuri care nu iaste cu putință omului să le grăiască» (2 Cor. 12: 2, 4). Deci cu răpire s'au răpit, zice, şi nu că de bunăvoe s'au înălțat cu mintea lui prin vedeare până la al treilea Ceriu. Ci cum că au văzut vederi au scris, şi cum că au auzit graiuri au zis; dar care sânt cuvintele sau chipurile videniilor nu au putut să le scrie. Că mintea, când prin Duhul descoperirii le-au văzut pre iale în locul lor, nu au priimit alăturare să le grăiască pre dânsele nu în locul cel osebit al lor. Dar nici de ar fi voit să le grăiască pre iale nu ar fi putut, că nu prin simțirile ceaste trupeşti le-au văzut pre dânsele. Că ceaia ce o priimeaşte mintea prin simțirile trupului, poate iarăşi şi printr'însele a o tâlcui în laturea trupurilor. Iară ceaia ce înlăuntrul său, în laturea Duhului, simțitoriu o veade sau o aude sau o simte, când să întoarce cătră trup nu ajunge să o povestească. Ci îşi aduce aminte numai cum că le-au văzut pre dânsele; iară cum, nu cunoaşte luminos să le povestească.

Şi dintru aceasta să mustră scripturile ceale mincinoase, care să chiiamă descoperiri, ceale alcătuite de începătorii de eresuri ai eresurilor celor stricate, întru nălucirea dracilor, pentru lăcaşurile tăriei – întru care îşi aduc mintea ca să se înveațe de bunăvoe –, şi pentru întrările minții ceale în Ceriu, şi pentru locurile ceale osebite judecății, şi pentru închipuirile ceale în multe chipuri ale puterilor celor de sus, şi pentru lucrarea lor. Care toate umbră sânt ale minții céiĭ îmbătate întru mândrie şi prearănite întru lucrarea

---

Darul, pentru aceaia ne vom şi lipsi de dânsul; iară ei, al lor, avut cu osebire de sus, dela negrăita şi nenumita înjugare, jos pogorât au Darul».

[1] Fiiul lui Dissán iaste ne însemnat, şi necunoscut, şi nenumit.

[2] «Markión nu numai trei începătorii în minte având credea: Dumnezeu bun, Dumnezeu văzut, şi diavol – ci şi pre sfintele Scripturi le strica, şi pre baia cea Dumnezeiască o înmulțiia, şi înviiare a singur sufletului dogmatisiia». (Epifánie, întru Întâia Carte, a Treia Tăiare, Eresul 22 şi 42)

[3] «Mánent, carele şi Maniheu Apostol pre sineşi să numiia. Că pre Markéll, carele lăcuia în Kasháriia, cetatea Misopotámiei, bărbat întru blagocéstie vestit, şi întru lucruri bune preaminunat, meşteşugindu-să a-l înşela, aşa îi scriia lui: 'Maniheu, Apostol al lui Iisus Hristos, şi cei împreună cu mine toți sfinții şi feciorealnicii, lui Markéll, iubitului fiiu, Dar, milă, pace', şi cealelalte». Vezi la Epifánie, Cartea a Doa, Tăiarea a Doa, Eresul 44 şi 66.

dracilor. Pentru aceasta fericitul Pavel cu un cuvânt au încuiat uşa spre faţa a toatei vederi, şi au băgat încuiarea eiĭ înlăuntrul tăcerii. Unde nici de ar fi putut mintea să le arate pre iale, alăturare nu ar fi priimit. Că au zis cum că toate vederile pre care le ajunge limba să le arate în laturea trupurilor, năluciri sânt ale gândurilor sufletului, iară nu lucrare a Darului.

Deci cuvioşiia ta, ca cela ce îţi aduci aminte de aceastea, pândeaşte-mi-ţi pre nălucirile gândurilor celor adânci. Căci către monahii cei ce au isteţime, şi cearcă slavele ceale deşarte, şi poftesc lucrările ceale noao, către cei ce petrec în faţă, mai ales războiul acesta are fire a să face.

Că oarecarele Malpás cu numele[1], carele din Edésa îşi trăgea neamul, întru o vreame au fost aflând eresul rugătorilor, întru mare vieţuire petrecând [el], şi întru lucruri mai silnice răbdând, şi întru necazuri. Că să grăiaşte cum că ucenic fiind al fericitului Iulian, celui ce să numiia Savà, în puţină vreame s'au dus cu dânsul la Sináia, şi la Eghípet, şi au văzut pre Părinţii cei mari din vreamea aceaia, au văzut pre fericitul Antonie, şi au auzit dela dânsul cuvinte tainice, pre care le grăia pentru curăţenie şi pentru mântuirea sufletelor, şi au auzit întrebări supţiri pentru patimi, prin care tâlcuia că are mintea vederi pentru tainele Duhului după curăţirea sa, şi cum că sufletul poate prin Daru a să învrednici nepătimirii, când să va dezbrăca prin lucrarea poruncilor de patimile ceale vechi şi va sta întru sănătatea firii sale céiĭ dintâiu. Şi după ce au auzit cuvintele aceastea Malpás, în vârsta tinereaţelor sale, s'au înfierbântat ca focul, şi au venit în cetatea sa când s'au înfocat întru dânsul patima iubirii de slavă, şi ş'au ales luişi sălaşi pustnicesc, şi s'au osebit pre sineşi spre lucruri şi spre scârbe aspre, şi spre necontenite rugăciuni. Şi după ce s'au aprins întru dânsul patima îndrăcirii de slavă, carea era nădeajde lui ca să ajungă pre ceale înalte care le-au fost auzit, când nu s'au deprins meşteşugul cel ce să împrotiveaşte vrăjmaşilor adevărului, şi nu au socotit pândirile, şi vicleşugurile, şi măestriile ale împrotivă-luptătoriului, prin care fură pre cei tari şi pre cei putearnici întru pierzare, ci au nădăjduit numai întru lucruri, şi întru scârbe, şi întru neaveare, şi întru nevoinţă, şi întru înfrânare, necâştigându-şi ocărârea de sineşi, şi smereniia, şi zdrobirea inimii (care sânt arme nebiruite monahului către împrotivirile vicleanului), şi nici aducându-şi aminte de Scriptura ce zice: «Când veţi împlini lucrurile, şi veţi păzi poruncile, şi veţi răbda scârbele, socotiţi-vă pre sinevă robi netreabnici» (Luca 17: 10); ci întru părearea cea înaltă pentru sineşi, carea să făcea din lucrarea vieţuirilor lui era înfocându-să şi arzindu-să cu pofta celor înalte pre care le auzise. Şi după multă vreame, când l-au văzut pre el diiavolul deşărt de lucrarea smereniei, şi cum că

[1] Cunoscut şi ca Adelfie. (N. ed.)

pofteaşte numai să simță vedearea tainelor celor ce le-au auzit, s'au arătat lui pre sineşi întru lumină nemărginită, zicându-i lui: Eu sânt Mângâitoriul, şi m'am trimis dela Tatăl către tine, ca să te învrednicesc pre tine să vezi videniia pre carea o pofteşti pentru lucrurile tale, şi să îți dau ție nepătimirea, şi să te odihnesc pre tine despre lucruri deaciia înainte. Iară pentru aceastea răul-măestru au cerut închinăciune dela ticălosul acela. Iară acela, nebunul, pentru că nu au simțit el războiul vicleanului, îndată cu bucurie l-au priimit pre dânsul şi i s'au închinat lui, şi numaidecât s'au făcut supt stăpânirea lui. Şi în locul Dumnezeeştii vederi, l-au umplut pre el de nălucirile dracilor, şi l-au făcut pre el a fi deşert de faptele ceale pentru adevăr, şi l-au înălțat pre el, şi l-au batjocorit cu nădeajdea cea deşartă a nepătimirii, zicându-i lui: Acum nu ai trebuință de lucruri, şi de chinuirile trupului, şi de lupta cea împrotivnică patimilor şi poftelor, şi l-au făcut pre el începătoriu de eresul rugătorilor. Iară când s'au umplut, şi arătată s'au făcut învățătura lor cea spurcată şi mincinoasă, izgoniți au fost de Episcopul cel din vreamea aceaia.

Şi iarăşi altul oarecarele, cu numele Asinás, întru aceaiaşi Edesă, făcând multe stihuri prin trei cuvinte[1] care să cântă până astăzi, întru mare viețuire petrecea, şi întru lucruri mai aspre fără de socoteală s'au legat pre sineşi, până ce să va proslăvi. Pre acesta l-au amăgit diavolul, şi l-au scos pre el din chiliia sa, şi l-au pus pre el deasupra pre un munte ce să chiema Storíul, şi l-au alcătuit[2], şi i-au arătat lui închipuiri de căruțe şi de călăraşi, şi i-au zis lui: Dumnezeu m'au trimis pre mine ca să te iau pre tine în Raiu ca pre Ilie. Şi după ce s'au înşelat prin prunceasca mintea lui, şi s'au suit să şază în căruță, s'au răsipit toată nălucirea aceaia, şi s'au surpat dintru multă înălțime, şi au căzut de acolò pre pământ, şi au murit cu moarte de râs.

Aceastea le-am zis aicea nu înzadar, ci ca să cunoaştem batjocorirea dracilor celor ce însetează de pierzarea sfinților, şi să nu poftim fără de vreame pre ceale înalte ale viețuirilor minții, ca să nu ne batjocorim de vicleanul şi împrotivă-luptătoriul nostru. Căci văz şi astăzi că tinerii cei plini de patimi bârfesc şi dogmatisesc pentru tainele nepătimirii fără de frică.

S'au scris de oarecarele din sfinți despre oamenii cei plini de patimi, carii fac cercare pentru cuvintele cestor trupeşti şi ale celor fără de trupuri, carii nu au fost despărțiți[3] de bólnavii carii fac aşezământuri pentru sănătate. Fericitul Pavel când au simțit pentru ucenicii carii poruncile ádecă le-au defăimat şi patimile nu le-au biruit, însă pre fericirea tainelor vederii céiĭ după curățire o poftiia, le-au zis lor: «Întâi dezbrăcați-vă de omul cel vechiu

---

[1] Un fel de imn alcătuit din versuri de trei cuvinte. (N. ed.)
[2] «L-au alcătuit», gr. συνέθετο: a încheiat cu el un legământ. (N. ed.)
[3] «Carii nu au fost despărțiți»: care nu se deosebesc... (N. ed.)

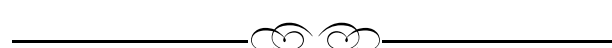
al patimilor, şi atuncea să poftiţi a vă îmbrăca întru cel nou, carele să înnoiaşte prin cunoştinţa tainelor, dupre asemănarea Făcătoriului» (Efes. 4: 22-24; Colas. 3: 9-10). Şi să nu poftiţi pre aceaia a mea, şi pre cea a Apostolilor, carea cu lucrarea prin Daru iaste făcută. «Căci Dumnezeu pre carele voiaşte îl miluiaşte, iară pre carele voiaşte îl învârtoşază» (Rom. 9: 18). Că cine împrotiva feaţii lui va sta? Sau împrotiva voirii lui? Că iaste când, uneori ádecă în daru dă Dumnezeu; iară uneori pre lucruri şi pre curăţire o ceare, şi aşa dăruiaşte; şi iaste când nici după lucruri şi după curăţire o dă aicea, ci o păzeaşte ca să o dea pre dânsa în locul eiĭ. Iară aceasta o aflăm că o face şi întru cea mai mică decât aceasta, zic, întru ertarea păcatelor. Că iată Botezul în daru iartă, şi nu ceare nicidecum ceva, decât credinţă; iară întru pocăinţa păcatelor întru cea după botez, nu în daru, ci ceare osteneli, şi scârbe, şi întristăciuni de umilinţă, şi lacrămi, şi plângere la multă vreame, şi aşa iartă. Că pre tâlhariul în daru l-au ertat, prin singură mărturisirea cea cu cuvântul pre Cruce, şi pre Împărăţiia Ceriurilor i-au făgăduit-o. Şi dela cea păcătoasă iarăşi credinţă şi lacrămi au cerut. Iară dela Mucenici şi dela Mărturisitori, împreună cu credinţa inimii lor le cerea şi scârbele, chinurile, strujirea, muncirile şi morţile ceale în multe chipuri.[1]

Deci încredinţată fiind sfinţeniia ta prin aceastea şi prin unele ca aceastea, vezi întru ceale dintâi şi întru ceale mai de pre urmă, şi să nu cauţi vedearea întru nevreamea vederii. Şi în cât în locul trupului eşti încuiat, fă-te sârguitoriu întru lucrurile pocăinţii, şi luptătoriu împrotiva patimilor, şi suferitoriu întru lucrarea poruncilor, şi păzeaşte-te despre batjocorirea dracilor, şi de cei ce propoveduesc săvârşirea neschimbată în lumea cea pătimaşă şi

---

[1] În ediţia americană *Cuvintelor* Sfântului Isaac (op. cit., p. 447, nota 63) se află această notă: «Învăţătura arătată aci, cum că „Dumnezeu nu iartă păcatele în dar (=gratuit)", nu este o învăţătură primită de Biserică. Dumnezeu nu cere faptele ca plată pentru păcat. Sfântul Marcu Pustnicul (*Pentru cei ce li se pare a se îndreptăţi din lucruri*) scrie: „Oricâtă prisosinţă a virtuţilor am face astăzi, mustrare este a negrijirii celei trecute" (cap. 44). „Vezi cum că toată virtutea, ceea ce până la moarte să săvârşeşte, nimic alta este, fără numai depărtare de la păcat. Iară depărtarea păcatului, al firii lucru este, iară nu ceea ce aduce ca răsplată Împărăţiia" (cap. 25). Deci faptele nu sânt altceva decât leacuri pentru starea noastră pătimaşă, unelte ce ne ajută a ne îndrepta. Dumnezeu nu amână iertarea până ce i se aduc faptele drept răsplată. Ci faptele ajută la dregerea vasului sufletului, făcându-l în stare a purta iarăşi dumnezeiescul har. Sf. Isaac zice: „Şi Hristos nu lucrarea poruncilor, ci pre îndreptarea sufletului o ceare, pentru carea poruncile celor din leage le-au legiuit" (Cuv. 37). Deci chiar şi feluritele canonisiri prescrise de Biserică ni se dau nu ca printr'însele să împăcăm pe Dumnezeu, nici fiindcă El cere izbândire pentru greşalele săvârşite de noi; ci ele se dau ca leacuri spre a ne ajuta să ne tămăduim slăbiciunea, ca arme spre a ne ajuta să luptăm cu patimile noastre. Pentru aceea Sf. Ioan Scărarul scrie în *Scara* că postul foloseşte pentru curăţirea de gânduri necurate şi biruirea lăcomiei, tăcerea şi liniştea tămăduiesc slava deşartă, milostenia ne vindecă de zgârcenie, etc.». (N. ed.)

cu abateri. Şi aceastea nici ale Sfinţilor Îngeri nefiind, celor ce sânt slujitori ai Tatălui şi ai Duhului, carii aşteaptă înnoirea cea de iznoavă a mijlocirii, ca să se slobozească de robiia stricăciunii întru slobozeniia fiilor lui Dumnezeu (Rom. 8: 21). Că săvârşire aicea iaste, unde Soarele şi răsărind şi apuind iaste în mijlocul norilor? În vreame senin, în vreame ceaţă. Şi uneori ádecă bucurie, iară alteori posomorâre. Şi ceaia ce iaste împrotivnică acestora, parte iaste a lupilor, precum au zis oarecarele din sfinţi. Iară Dumnezeu să ne întărească temeliia vieţuirii noastre întru întărirea cea adevărată şi întru învăţătura lui cea sfântă. Căruia să cuvine slava, stăpânirea şi marea cuviinţă, şi acum, şi întru nesfârşiţii veaci ai veacilor. Amin.

Sfârşit al Cuvintelor Cuviosului Părintelui nostru Isaac Sirul.
Şi lui Dumnezeu, Celui în Troiţă slăvit,
fie-i slavă în veaci.
Amin.

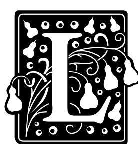

Tropariul Sfântului, Glas al 3-lea.

umnezeiască jărtvă te-ai făcut, fericite. Căci ca alt mare Isaac în Siriia ai strălucit, de-Dumnezeu-însuflate, şi al liniştii îndemnătoriu, de-Dumnezeu-înțelepțite, prin punere Dumnezeiască ai preoțit în Ninevì, fericite, Părinte Sfinte Isaac Cuvioase, pre Hristos Dumnezeu roagă-l, să ne dăruiască noao, celor ce te dorim pre tine, mare milă.

Contac, Glas al 8-lea.

Podobie: **A**părătoarei Doamnei...

uceafăr te-ai arătat prealuminos, cu începătoriia de sfințenie luminând, şi pre cei din întunearecul patimilor strălucindu-i, ca un povățuitoriu preaminunat al liniştii; ci ca cela ce ai luat Darul Duhului, celor ce cer dela tine dă-le ertare greşalelor, ca să strigăm: Bucură-te, Părinte Isaac, preafericite.

Altul, aseamenea.

re marele sfătuitoriu al liniştii céiĭ dupre leage, şi al vederii céiĭ nerătăcite luminat ajutătoriu, pre al Ninevii înțeleptul, şi îndumnezeitul Ierarh, şi frumsețea Siriei şi odrasla eiĭ, şi vasul cel curat al Dumnezeescului Duh, să îl lăudăm, pre Isaac preavestitoriul şi slăvitul.

I C O S

a un Înger, Părinte, petrecând în viiață, slăviiai pre cela ce singur iaste mai nainte de toate, şi dela dânsul mintea luminându-ți, purtătoriu de lumină te-ai arătat celor ce să sârguesc cătră dânsul, şi cu umilite cântări cântare ție îți strigă aşa: Bucură-te, prin carele să treace cu vedearea lumea. Bucură-te, prin carele să dezrădăcinează patimile. Bucură-te, al Monahilor preamare mângâiare. Bucură-te, al celor căzuți blândă înapoi chiemare. Bucură-te că Carte ai scris, carea covârşaşte pre multe. Bucură-te că ai îmbogățit sufletele Sihastrilor. Bucură-te că ai zburat la înălțimea vederii. Bucură-te că saturi setea minții. Bucură-te, Păstoriu întru Păstori, de-Dumnezeu-alesule. Bucură-te, sfeaşnice al Chipului lui Hristos. Bucură-te, prin carele sărăciia să cinsteaşte. Bucură-te Isaac, Dumnezeescule stâlp al bunătăților. Bucură-te Siriane, de-trei-ori-fericite.

G L O S A R

amelințáre: semn cu capul (mai ales de încuviințare); încuviințare.
arravonă, arrvonă: arvună, acont; pregustare
ațapoc: aşchie

blagocéstie: bună-cinstire
blagorodie: bun-neam, noblețe

câtățime: cantitate; mărime, dimensiune
cruziciune: frăgezime

deaciia: de acì înainte, în continuare
dejghinat: dezbinat, despărțit
dejghinzătură: despicătură
despoiare: jupuire
dezbate (a se): a se scuza, a refuza
dosedire: necaz, supărare, suferință
dvoritoriu: slujitor la curte, curtean

fiiare: fiere;

găvăni: a găuri, a perfora
gómot: agitație, nelinişte, preocupare

iarăşi-luare: reluare
iscus, iscusință: cercare, experiență
iuțos: furios
izvod: model, prototip, izvor

împletici: a se împleti, a se uni strâns
în cât: cât timp, câtă vreme
încungiurări: greutăți, împrejurări potrivnice, vicisitudini
învierşunare: neînfrânare, desfrâu, exces
învierşunat: dezmățat, desfrânat, nestăpânit, excesiv
învità: a incita, a ațâța, a provoca

jertveannic: jertfelnic

legheon: legiune
litanie: rugăciune stăruitoare

mítras: matrice, uter
momitoriu: ademenitor

nacealnicie: ocârmuire, conducere
năprăsnicì: a cuteza, a se băga (în vorbă/în seamă), a fi arogant
năprăsnicie: cutezanță, aroganță
nenemerire: nepotrivire
nestâmpărat: dezmățat, desfrânat

pedepsi: a educa
pedepsire: educare, instruire
poftoríre: repetare, recapitulare
posluşi: a sluji; a ucenici
postnicie: nevoință, asceză
premeni: a schimba (ceva cu altceva)
prepus: bănuială
prost: simplu, cu simplitate; prost, neînțelept

răschirare: risipire, împrăştiere

săvârşire: desăvârşire, perfecțiune
scârbă: mâhnire, întristare, necaz, supărare
scopos: scop, țel
sholie: scurt comentariu, notă explicativă
sirină: sirenă
slovenire: silabă
soție: însoțitor, tovarăş
speculátor: călău, gâde

ştiință: conştiință

tâmpi; a slăbi, a toci, a atenua
terezie: talger (al cântarului)
ticăloşie: stare jalnică, mizerie

viezunie: vizuină
vistierie: comoară
vivliothícă: bibliotecă
volnicie: autoritate, stăpânire
vorovi: a sta de vorbă, a discuta

zădărî: a incita, a stârni
zbóriu: târg anual, bâlci, iarmaroc

C U P R I N S

Ale celui întru Sfinți Părintelui nostru, Avva Isaac Sirul,
CUVINTE PENTRU NEVOINȚĂ

Patru trimiteri

SFÂNTUL ISAAC SIRUL

CUVINTE ŞI ÎNVĂȚĂTURI

Ediție îngrijită de **Maxim Monahul**

Redactor: **Radu Hagiu**

Coperta: **Atelierul de Grafică**

Tipar: **Accent Print – Suceava**

Editura Predania C.P. 67, Oficiul Poştal 13, Bucureşti
www.predania.ro
editura@predania.ro

Distribuție:
Simeon Monahul (+4) 0749 106 361

În aceeaşi colecţie la editura

PREDANIA

au mai apărut:

SF. SIMEON
NOUL CUVÂNTĂTORIU DE DUMNEZEU

ALE DUMNEZEEŞTILOR CÂNTĂRI IUBIRILE

SF. IOAN SCĂRARIUL

S C A R A

SF. MACARIE EGHIPTEANUL

O M I L I I

